

Contemporary Cambodian Introduction

P R E F A C E

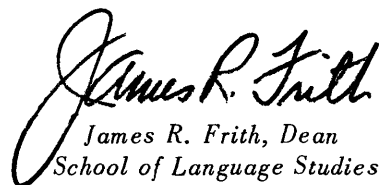
Contemporary Cambodian: Introduction is the product of a collaboration by the Defense Language Institute, American University, and the Foreign Service Institute. It had its origin in 1969 in a proposal written by Mr. Dale I. Purtle of the American University faculty addressed to the Defense Language Institute which eventuated in a preliminary version of the present volume. A DLI issuance in August 1970 entitled "DLI Research and Development Plan" listed Cambodian as one of the languages in which DLI had a need for additional learning materials. Miss Madeline Ehrman of FSI envisaged an array of materials which would provide not only a beginning course in Cambodian but also a handy reference manual on the grammar of the language, a practical glossary, and intermediate materials to meet the special needs of individual students or groups of students. Acting on the idea FSI proposed the preparation of **Contemporary Cambodian**, of which this volume, written in its first form by Mr. Purtle and his associates at American University, has become a part. Mr. Lim Hak Kheang wrote the dialogues and drills of the preliminary version at American University under the supervision of Mr. Purtle and chose the topics for the lessons. Some grammar notes were supplied by Mr. Purtle. Mr. Purtle has been helpful and cooperative throughout, even though his own direct contribution was completed relatively early.

The present version has been edited by Miss Ehrman and Mr. Kem Sos at FSI. It has also been expanded by the addition of reading and listening comprehension exercises written at FSI by Kem Sos and Lim Hak Kheang. The use of Cambodian script is an innovation in this version.

Kem Sos enscribed the Cambodian of the early lessons and of the grammar notes throughout. However, Mr. Hou Sisavann did the major part of the scribal work, especially from Lesson 21 on. Kathryn Carlson typed the final version with some help from June Callahan and Lim Hak Kheang. Mr. Kheang proofread the text.

Miss Ehrman's contributions to the work are numerous and varied. She edited the original text produced at American University, suggested models for additional drills, supplemented and annotated the preliminary version, wrote most of the grammar notes (adapting some of Mr. Purtle's notes from the preliminary version), and wrote the foreword and the questions for the listening comprehension exercises. She took all of the photographs which appear in the volume except the two in Lessons 9 and 49, which were supplied by Mr. Kheang. She assisted Kem Sos in writing the pronunciation exercises and tape recording them. Beyond these specifics she provided leadership and encouragement which made a productive team out of a group of competent individuals.

The Foreign Service Institute is indebted to the Defense Language Institute, and particularly to Dr. Roy M. Fallis, for the interest, cooperation and financial support which have made this volume possible.

James R. Frith, Dean
School of Language Studies
Foreign Service Institute

FOREWORD

I. Description of the Contents of This Book

This volume comprises the basic module of Contemporary Cambodian. There are sixty lessons, each of which contains a dialogue, drills, and a list of the words introduced in that lesson. In the first thirty lessons, the dialogue and drills are written in a romanized transcription, and the dialogue is written a second time in Cambodian script so that beginning students can practice reading. Starting with Lesson 10, each lesson has a reading passage using words in that lesson and in preceding lessons. Beginning with Lesson 31, the dialogues and drills are written in Cambodian script, and the new word list at the end of each lesson is arranged according to Cambodian alphabetic order. In each lesson following Lesson 30 the dialogue is also written in transcription. Beginning with Lesson 35, a short fable in print follows every five lessons so that students can begin to become familiar with the shapes of ordinary printed letters. The vocabulary in these printed selections is not assumed for the regular lessons that follow; however, subsequent print selections assume the vocabulary of everything that precedes them, whether handwritten or in print. Thus a word introduced in reading selection B (following Lesson 40) will be reintroduced the next time it occurs in Lessons 41 and following, but if it occurs in passage C, D, E, or F, it will not be reintroduced.

The first forty-five lessons cover general topics like food, going to the doctor, transportation, and the like. The last fifteen lessons, on the other hand, treat military topics. Even non-military students can benefit from studying these lessons, however, for the following reasons. First, and most importantly, there are a number of useful structural points in them and a great deal of very useful vocabulary, much of which occurs often in newspapers, magazines, and the conversation of educated people. Most of this vocabulary is not specifically military, e.g. words like 'situation, university, to judge.' Even the strictly military terminology is likely to occur in newspapers or histories. In addition, the intermediate lessons of Contemporary Cambodian will be written in such a way that they assume familiarity with the structures and vocabulary of all sixty lessons in this book.

II. Suggestions for Use

Before beginning the first lesson, students should at least begin to work on pronunciation, both in class with the teacher and in the tape laboratory (or at home) with the taped pronunciation exercises that accompany this volume. Some pronunciation work should be done concurrently with the first few lessons.

Each of the sixty lessons has a dialogue in which its main structural points are introduced. Additional grammar points may be introduced in the drills; new words are frequently introduced in the drills, and all the new words in the lesson are presented together in the vocabulary at the end. An effort has been made to keep new grammar out of the reading and taped comprehension supplements, especially in the first thirty lessons.

There are many ways of teaching any set of materials, but one way that seems to work well is as follows. First of all, avoid the use of anything but Cambodian in the classroom as soon and as much as possible. To this end Lessons 1 through 9 each contain a short section called 'Useful Words and Phrases' following the drills. These words and phrases should be learned passively at once and also actively as soon as possible.

In introducing a new lesson, the new words and some structures in the dialogue can be introduced, preferably without the use of English where possible. This may require pantomime, charades, and some participation by students in demonstrations. Students should learn to pronounce new words and phrases well.

The next step is to introduce each sentence of the dialogue so that the students can repeat it fluently, without hesitation, and with correct pronunciation. The technique of backward buildup is especially helpful in building fluency. For instance, a sentence like

khñom sok sēbaay cia eh, coh look?
I'm fine, how are you?

can be presented progressively as follows:

coh look?

cia eh, coh look?
sok səbaay cia eh, coh look?
khñom sok səbaay cia eh, coh look?

This technique preserves the intonation of the sentence in every repetition of the exercise. Note that the progressively added units should relate as closely as possible to the structure of the sentence, so that a sequence like /eh, coh look?/ would be less satisfactory than /cia eh, coh look?/.

It is usually useful for students to memorize dialogues, but it is not a necessity if students can give the sentence fluently, without hesitation, from a cue of some sort other than the preceding sentence of the dialogue. If the teacher chooses to have students memorize dialogues, he may either have the students learn the dialogues in class or he may simply have the students learn to pronounce the sentences of the dialogues correctly in class and then memorize them at home for checkup the next day.

Discussion of grammar points and other explanations that require English should be done by a linguist if one is available. Since it is recognized that a linguist may often be unavailable, fairly extensive grammar notes are included. These notes often make cross references to the Grammatical Sketch, a companion volume in the Contemporary Cambodian set of materials. The Grammatical Sketch includes information about the Cambodian sound system, word classes, sentence formation, and vocabulary and usage. When the teacher finds he needs to give explanations in English he might find it a good idea to reserve a special time in the day so that the momentum of work in Cambodian is not interrupted at other times.

The drills for the most part are of four types: substitution, response, extension, and transformation. A substitution drill consists of a single sentence type in which words or phrases are replaced. The first sentence is presented, and the student repeats it. A cue word is then given, and the student must repeat the sentence again, but this time the cue word will appear in the new sentence instead of some other word of the same structural class. For example (T = teacher, S = student):

T: khñom tɨw saalaa 'I'm going to school.'
S: khñom tɨw saalaa

T: phtéh 'house, home'
 S: khñom tɿw phtéh 'I'm going home.'

A response drill requires the student to respond to a question or a statement of the teacher using the sentence type indicated in the model and using the cue supplied by the teacher. For instance:

T: look tɿw naa? (saalaa) 'Where are you going?' (school)
 S: khñom tɿw saalaa

first sentence:

T: look pərien nɿw aɳnaa? (mpɿñ) 'Where do you teach?' (Phnom Penh)
 S: khñom pərien nɿw mpɿñ 'I teach in Phnom Penh.'

An extension drill is like a response drill except that it represents a continuation of what the teacher has begun to say, using the sentence pattern of the model and the cue, e.g.

T: khñom tɿw phtéh (rien) 'I go home' (study)
 S: ruoc khñom rien 'then I study.'

first sentence:

T: khñom mæel kəsast (ñam baay) 'I read the paper' (eat)
 S: ruoc khñom ñam baay 'then I eat'

A transformation drill requires the student to change the teacher's stimulus sentence in the same way as the model sentence is changed. The stimulus may or may not include a cue. For example:

T: srok khñom təc'é? (look) 'My country is cold.' (you, sir)
 S: srok khñom təc'é? cian srok look 'My country is colder than yours.'

first sentence:

T: laan kót thom (khñom) 'His car is big.' (I)
 S: laan kót thom cian laan khñom 'His car is bigger than mine.'

Students should not finish a lesson without being in fluent command of the drills. This may require fairly frequent repetition. Before each drill is done, any new words in it should be introduced, again without English wherever possible. The model should be presented very clearly, so that students know exactly what is expected of them. This may necessitate a good deal of gesturing and repetition at first, but students will soon learn to understand the models when they are given and will be able to go directly into the drill.

Fairly frequent changes of pace are desirable. Such changes can include changing from drills to dialogue work, or vice versa, or making sentences using new words, questions and answers (teacher to student and student to teacher), controlled or free conversation as soon as students can manage it, or interpreting exercises in which one student may act as interpreter for the teacher and another student. Games like Twenty Questions and the like are usually successful when the class is tired.

Anything the teacher can think of to vary the routine and yet to keep the students using the language is welcome. In addition, the teacher may wish to make up additional drills or other exercises. In no case, however, should the drills, exercises, and dialogue memorization become an end in themselves. The purpose of these materials is to train people to communicate in Cambodian. If, unlikely as it may be, they can speak correctly and understand well without learning a single dialogue or doing a single drill correctly, they must be considered to be doing satisfactory work.

These materials are designed for an intensive course in which students have six hours daily of classroom time. They can also be used in a nonintensive course, to be sure, but the time spent on each lesson will be longer. The lessons can be studied intensively in two ways. If students study only speaking and postpone learning to read Cambodian script, the lessons can be done at the rate of approximately one lesson a day. Students should finish the volume in approximately 15 weeks of study. Introducing script and giving reading lessons, on the other hand, will ordinarily slow down the rate of study to 1 1/2 or 2 days per lesson for perhaps seven to ten weeks. Therefore, students who learn to read at the same time may take between 18 and 20 weeks to complete this basic portion of Contemporary Cambodian.

With each lesson is provided at least one tape-recorded passage to be used by the student for listening comprehension practice. For each such passage a detailed set of questions is supplied in an appendix in this volume. These sets of questions can be used by the student to check himself to make sure he has understood everything in the passage. Each question is followed by a parenthesized number indicating roughly the number of units, items, or parts the answer should contain. The comprehension passages can be included as part of the students' formal classroom work by being assigned in a 'lab hour', or they may be given as homework, or they may be used as a means of review.

Students can begin to learn the Cambodian alphabet and start practicing reading early in their studies. It may be convenient to have students read the reading passage in lessons for which they have already studied the dialogues and the drills, so that they will be reading several lessons behind the lesson at which they are studying speaking. For instance, students studying the dialogue and drills of Lesson 40 might be reading the passage supplied with Lesson 37 or Lesson 38.

Objection is sometimes made to early teaching of reading because students mix styles, using literary words that they have picked up from reading in inappropriate places in speech. Since almost all the words in the reading passages of this volume are taken from the preceding dialogues and drills, which represent spoken usage, and new words in the reading passages are almost never literary or highly formal (and are so labeled if they are literary or formal), teaching students to read early in their study of Cambodian need not lead them to misuse literary words in speech.

The Cambodian writing system is not introduced in this volume in a comprehensive way. Franklin Huffman's Introduction to Cambodian Writing and Beginning Reader (New Haven, 1970) contains a carefully worked out and complete set of programmed exercises (beginning at page 87). This book can be used with Contemporary Cambodian, or the teacher can introduce Cambodian script himself, making up his own exercises. Because Huffman's romanization is slightly different from the one used in this book, tables comparing the two systems are supplied below for classes which use both this book and the Huffman text. It is not recommended that the reading selections Huffman supplies be used with this volume, since, while they are comprehensive and well-chosen, their inclusion in the first 15 or 20 weeks of the program of study would involve excessive increase in the students' vocabulary-learning load.

Both the teacher and the student should note that the pronunciation of Cambodian spoken at normal speed differs from that of Cambodian being read aloud. Reading pronunciation is considerably closer to spelling than is the usual spoken pronunciation. The transcription used in these lessons is meant to represent spoken usage as closely as possible. As a result of this fact, the transcription will often obscure written distinctions: for instance, the transcription /pəloəm/ can represent either ប្រឡំ or ប្រឡៃ, both of which mean 'to cheat, to fool, to confuse.' In later lessons certain words which are more characteristic of written usage than spoken usage are transcribed according to reading pronunciation, e.g. ប្រតិបត្តិការ/protebat kaa/ 'operation.'

II. Cambodian Summary

The following is written for the use of Cambodian instructors. It is especially recommended that inexperienced teachers read it through. It is recommended that students using this book with a private instructor, especially in Cambodia, call this section to the instructor's attention.

អារម្ភកថា

គោលបំណង :- លោកអ្នកខ្លះមានការង្រៀងឆ្ងល់ថា នៅស្រុកខ្មែរ មានស្បែកក្រៅសម្រាប់បង្រៀនភាសាខ្មែរឲ្យបានល្អបំផុតដោយស្របនឹងតួប្រតិបត្តិ ចំពោះក្រុងឡើយដោយបណ្តាភាសាខ្មែរនិងអ្នកនិពន្ធដែលដឹងនាពេលវេលា ភាសាជាតិ ហេតុអ្វីបានជាយើងមិនយកស្បែកក្រៅទាំងនោះមកប្រើប្រាស់ក្នុង ការត្រូវការក្នុងកម្មវិធីសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ ការស្រាវជ្រាវនិងការគិតនិង បរិយាយព្រឹត្តិប្រតិបត្តិ ការសិក្សានិងបង្ហាត់បង្ហាន់ភាសា តែងតែមានកើត ឡើងនូវការសំបាកសំបែងស្មុគស្មាញណាស់ ទៅកាន់ជនបរទេសណាមួយដែលមាន ជីវិតរស់នៅពោរពេញទៅដោយទំនៀមទម្លាប់និងវប្បធម៌ខ្មែរខ្លះខ្លះ ទំនៀមទម្លាប់និងវប្បធម៌ មានស្រុកភាសានោះ ៤ ហេតុអ្វីបានជាយើង មិនយកស្បែកក្រៅនេះ ក៏ក្នុងគោលបំណងនិងយកភាសាខ្មែរ មករចនាសម្របសម្រួលកាត់ចងជាក្លែងប្លែងប្រើប្រាស់បានស្របខ្លះនូវរបៀបគិត ចំពោះ លទ្ធផល សំដី វាចា ដែលស្របច្រើនដែលយើងមានទំនៀមទម្លាប់និងវប្បធម៌ ខ្មែរខ្លះខ្លះ ដោយផ្អែកការប៉ះពាល់ដល់របៀបគិតនោះជាបឋមសិន ៤ ក្រុង នេះ មានន័យថា " សរសេរភាសាខ្មែរតាមរបៀបបរទេស " និងការណ៍ពុំប្រាក ដាក់ស្រាប់ស្រាប់នៅឡើយដាច់គេបង្កើតការចំពោះសម្រេច សំដី វាចា ខ្មែរបានត្រឹមត្រូវ តាមសម្រេចភាសាខ្មែរសរសេរសិន ៤ កាលណាការចំពោះ សម្រេចនោះ បានចាក់បូសដាច់ម្តងទៅត្រឹមត្រូវក្នុងសិល្បៈបង្កើតហើយ យើងក៏

ចាប់កំរងបណ្តាសខ្យល់ភាសាខ្មែរ ដែលមានសក្តានុពល គ្រប់យ៉ាងពេញទៅដោយទំនៀម
ទម្លាប់និងវប្បធម៌សុទ្ធសាធ នោះ ដែលចូលក្នុងសិល្បៈចម្រើន រហូតដល់សិល្បៈ
នោះ ចេះនិយាយ និងស្តីភាសាបានដោយរស់រវើកស្រស់ស្រាយ ជ្រាបជ្រួតជ្រាបនឹងវប្បធម៌ខ្មែរ ។

ស្បៀងកោះ:- ស្បៀងកោះនេះជាផ្នែកទី១ នៃ “ ខ្មែរដំណឹងសម័យនិយម ”
ចែងចែកជា ៦០ មេរៀន ដែលពិភាក្សាគ្រួសារ ព្រឹត្តិការណ៍ ជីវិតរស់នៅ និង
ព្រឹត្តិការណ៍ទូទៅនៃប្រទេសខ្មែរ ។ នៅក្នុងមេរៀននីមួយៗ ជាមូលដ្ឋាន មាន
ការនិយាយតិចតួចទៅវិញទៅមក ការហាត់ស្តីនិងទន្ទេញពាក្យ និងវត្ថុប្រ
យោជី ។ ដែលស្រដៀងយកពីការនិយាយគ្នា នៃមេរៀនដែលប្រមូលមក និងនាំចុង
បង្អស់នៃការពិភាក្សា ដែលមកពីសាមីមេរៀននោះ ។ ចាប់ពីមេរៀនទី១០ ទៅ ៧៧
ពីផ្នែកទាំងបីរបស់នេះ ដើម្បីដូចសិល្បៈខ្មែរដាច់ចេះ និងយល់ខាងវិស័យសេស
ភាសាខ្មែរ មេរៀននីមួយៗ មានអត្ថបទ សម្រាប់អាន សរសេរដោយដៃ សិក្សានៅ
មន្ទីរពេទ្យ ពិភាក្សា ។ ធម្មតា អត្ថបទនោះ តែងឡើងដោយស្តីពាក្យមក
ពីមេរៀននីមួយៗមកចម្លែង តែងមានពាក្យថ្មី មិនដែលបានស្តាប់សោះ
ពាក្យទាំងនេះ អាចរកឃើញ នៅពិភាក្សា ពិភាក្សា ពិភាក្សា នៃសាមី មេរៀននោះ ។ បើសិន
ស្តីអត្ថបទសម្រាប់អាននោះ ចាប់ពីមេរៀនទី៣៥ ទៅ ដើម្បីបង្កើតចំពោះ
សិល្បៈនិងទម្លាប់ខ្មែរ អក្សរពុម្ព មានអត្ថបទសរសេរជា អក្សរយ៉ាងនោះ
ដាក់ឱ្យដឹងដាច់ពីគ្នា រវាងមេរៀនជ្រាប ។

ដើម្បីជាដំណើរដល់សិល្បៈក្នុងការដាច់ចេះនិយាយ ផ្នែកការនិយាយគ្នា
និងការហាត់ស្តីនៃមេរៀននីមួយៗ មានលម្អិតនៅក្នុងខ្សែអាត់ ។ ចោយដើម្បីដូច
សិល្បៈខ្មែរដាច់ចេះនិយាយការស្តាប់ចំពោះមេរៀននីមួយៗ មានអត្ថ
បទ មួយចំនួនដាច់ពីគ្នា តែងនាំឱ្យដឹងឡើង ដោយធម្មតាស្តីពាក្យនៅក្នុង
មេរៀននីមួយៗ គ្នា និងពិសេស មកបត់ដាក់ក្នុងខ្សែសម្លេងដើម ។

ការស្តីខាងផ្នែកភាសា:- ចម្រៀងភាសា មិនថាភាសាណាឡើយ
ពីបុរាណកាល ។ អ្នកចម្រៀងត្រូវតែមាន ឱ្យកម្លាំងដើម្បីការពារខ្លួន ។ ឱ្យនោះ
គឺសេចក្តីអត់ធ្មត់ចំពោះ ខ្យល់គ្រប់ជំពាក់ ។

ដើម្បីចុះនឹងចាប់ផ្តើមចម្រៀងមេរៀននីមួយៗ គ្រូគ្រូមើលមេរៀននោះ
ខ្យល់បានមួយចប់សិន ដើម្បីជាការដាស់សតិដល់សិល្បៈ រួចខ្យល់សិល្បៈទាំងអស់
ថា តាមគ្រូគ្រូ ព្រាហ្មណ៍មកម្តងៗ ទាល់តែបានត្រឹមត្រូវនូវពាក្យថ្មី ។ នឹង
ចនាច់មក ឃ្លាដែលមានពាក្យទាំងនោះ ។ ដួងកាលមានឃ្លាខ្លះតែង ពីបុរាណ
ថា តាមខ្យល់គ្រូ ដើម្បីគ្រូគ្រូខ្យល់សិល្បៈចាប់ថា ចុងឃ្លា មកវិញ ។

- ខ្យល់ចំណី : ខ្ញុំទៅទទួលទានបាយជាមួយគាត់
- ម្តងដំបូង : ជាមួយគាត់
- រួច : បាយជាមួយគាត់
- រួច : ទៅទទួលទានបាយជាមួយគាត់
- ចំពោះ : ខ្ញុំទៅទទួលទានបាយជាមួយគាត់
- ចំពោះ : ការហាត់និមួយៗ វិញ គ្រូគ្រូមើលការហាត់នោះ មួយចប់
រួចខ្យល់សិល្បៈថា តាមនូវឃ្លាគ្រូ ទាល់តែបានត្រឹមត្រូវសិន មើលផ្អែកទៅទៀត ។

ត្រង់នេះ បើថ្ងៃនាងបានច្បាស់ សូមយកច្បាប់សម្លេងចកស្តាប់ជាគំរូ ។ សូមកុំ
ភ្លេចថា យើងបង្រៀនភាសានិយាយ ដំបូងនោះជាពាក្យសរសេរយ៉ាងណា
ក៏ដោយ ត្រូវតែអានប្លង់និយាយ ឬបង្កើនដំបូងភាសានិយាយ ។ ត្រង់នេះ បើយើង
យើងយើងបង្រៀនត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងណាស់ ព្រោះចេះតែប្រឡំអានប្លង់
និយាយតាមភាសាសរសេរ ។

សន្និសីទស្ត្រី - ដើម្បីរំលែកក្នុងអត្ថបទស្ត្រីការណ៍ ព័ត៌មានស្ត្រីស្នាញនៃ
ស្ត្រីស្រី ដើម្បីអក្សររ៉ូម៉ាំងក្នុងភាសាខ្មែរនោះ យើងយកគំនិតអក្សរនៃជន
ជាតិស្ត្រីមុនសម័យស្រី ជាគំរូដំបូង អក្សរខ្មែរជាតិ នៅខ្មែរដើម ។
កាលណាស្ត្រីបានទទួលការសិក្សាភាសានេះ ចង្អុលទៅយើង គឺនៅពេលដំបូង
យើងស្និទ្ធស្នាលចេះអានអក្សរខ្មែរបានខ្លះ យើងក៏បញ្ជាក់អក្សរខ្មែរចង្អុល
ចុងៗ ដំបូង ។ តាមរបៀបដំបូងជាច្រើនទេសរបស់យើងនេះ ស្ត្រីត្រូវចេះ
អានអក្សរខ្មែរ នៅពេលខ្មែរស្រី ១១ ទៅ ៣០ បឋមយើង ។

ចំពោះសន្និសីទស្ត្រីនេះ ព័ត៌មានយើងទៅចុក្តលមួយ របៀបប្រើគំនិត
អក្សរដើម្បីគំរូសម្លេងភាសា ត្រង់តែមានខ្លះគ្នា ចង្អុលបង្ហាញ ដំបូង
ដើម្បីជាការដឹងប្លង់នោះ ក្នុងវិស័យនេះ សូមមើល នៅតារាងព័ត៌មាន៖

III. TABLES

A. Consonants

The Cambodian consonants are given twice below. The first time (Table A)
they appear in Cambodian alphabetic order with their transcriptions. The
second time (Table B) they are arranged according to the traditional pattern
and are accompanied by their subscript forms (also called 'feet').

CONTEMPORARY CAMBODIAN

Table A

<u>Letter</u>	<u>Letter Name</u>	<u>Transcription</u>	<u>Letter</u>	<u>Letter Name</u>	<u>Transcription</u>
ក	koo	k	ត	tóo	t
ខ	khoo	kh	ថ	thóo	th
គ	kóo	k	ន	nóo	n
ឃ	khóo	kh	ប	boo	b,p
ង	ŋoo	ŋ	ផ	phoo	ph
ច	coo	c	ព	póo	p
ឆ	choo	ch	ភ	phóo	ph
ជ	cóo	c	ម	móo	m
ឈ	chóo	ch	យ	yóo	y
ញ	ñoo	ñ	រ	róo	r
ដ	doo	d	ល	lóo	l
ឋ	thoo	th	វ	vóo	v
ឌ	dóo	d	ស	soo	s
ឍ	thóo	th	ហ	hoo	h
ណ	noo	n	ត្រ	loo	l ¹
ត	too	t,d	អ	ʔoo	ʔ ¹
ថ	thoo	th			

Table B

	<u>First Series</u>		<u>Second Series</u>		<u>Nasal</u>
	<u>Unaspirated</u>	<u>Aspirated</u>	<u>Unaspirated</u>	<u>Aspirated</u>	
Velar	ក	ក្រ	ក	ក្រ	ក្រ
Palatal	ច	ច្រ	ច	ច្រ	ច្រ
'Retroflex' (Dental)	ឆ	ឆ្រ	ឆ	ឆ្រ	ឆ្រ ²
Dental	ត	ត្រ	ត	ត្រ	ត្រ
Labial	ប	ប្រ	ប	ប្រ	ប្រ
Continuants I	ឃ	ឃ្រ	ឃ	ឃ្រ	(all second series)
Continuants II	ញ	ញ្រ	ញ	ញ្រ ³	(all first series)

1. អ
អ្រ is transcribed only by a vowel at the beginning of a word, e.g. /aac/ 'can.'
2. ណ is a member of the first series.
3. អ្រ /ʔ/ is not a continuant but a stop.

Consonants are treated the same by both the FSI and Yale transcriptions with the following exceptions:

<u>Cambodian</u>	<u>FSI</u>	<u>Yale</u>
ក ខ	ʔ v	q w

Also, kh, ch, th and ph occur only before a vowel in the Yale system, whereas the FSI system transliterates them before another consonant, e.g.

ក្នុង 'tall' Yale /kpuəh/ and FSI /khpúh/ ឆ្មារ 'cat' Yale /cmaa/ FSI /chmaa/

B. Vowels

There are more differences between the ways the two systems write Cambodian vowels (the symbol C indicates a consonant).⁴

	<u>FSI</u>		<u>Yale</u>	
	<u>1st Series</u>	<u>2nd Series</u>	<u>1st Series</u>	<u>2nd Series</u>
1. - (inherent vowel)	ɔɔ	óɔ	a	ɔɔ
2. - ក (C=p,m)	ɔ	u	a	u
3. - ក (C=other consonant)	ɔ	ú	a	ũ
4. - យ ⁵	ay	ey	ay	ɛy
5. - រ ⁶	--	óa	--	ɔə
6. - ក (C=k, ʔ, ɳ)	a	é	a	ě
7. - ក (C=other consonant)	a	ó	a	õ
8. - ា	aa	ia	aa	iə
9. - ា ក (C=k, ʔ, ɳ)	a	é	a	ě
10. - ា ក (C=other consonant)	a	ó	a	õ
11. - ិ (in stressed syllable)	eʔ	iʔ	eq	iq
12. (in unstressed syllable)	e	i	e	i
13. - ិ C	e		e	ɛ
14. - ិ យ	ey	ii	ey	ii
15. - ិ :	eh	ih	eh	ih
16. - ិ	ey	ii	ey	ii
17. - ិ C	e	ɛ	e	ɛ

4. The following chart is adapted from Huffman, Cambodian System of Writing and Beginning Reader (1970), p. 25ff. The vowels are presented in Cambodian alphabetic order except as noted below.

5. - យ follows - ក in Cambodian alphabetic order.
6. - រ follows - យ in Cambodian alphabetic order.

CONTEMPORARY CAMBODIAN

	<u>FSI</u>		<u>Yale</u>	
	<u>1st Series</u>	<u>2nd Series</u>	<u>1st Series</u>	<u>2nd Series</u>
18. ៖	əh	--	əh	--
19. ៖	əə	ɿɿ	əɿ	ɿɿ
20. ៗ (in stressed syllable)	oʔ	uʔ	oɔ	uɔ
21. ៗ (in unstressed syllable)	o	u	o	u
22. ៗ ^c	o	u	o	u
23. ៗ:	oh	uh	oh	uh
24. ៗ	ou	uu	ou	uu
25. ៗ	əw	w	əw	ɿw
26. ៗ	uo	uo	uə	uə
27. ៗ	aə	əə	aə	əə
28. ៗ:	əh	--	əh	--
29. ៗ	ɿə	ɿə	ɿə	ɿə
30. ៗ	ie	ie	iə	iə
31. ៗ-	ee	ee	ei	ee
32. ៗ- ^c (c = c, ឆ)	e	ɿ, i	ə	ɿ
33. ៗ:	eh	ih	eh	ih
34. ៗ-	ae	ee	ae	ee
35. ៗ:	eh	--	eh	--
36. ៗ-	ay	ey	ay	ɿy
37. ៗ- ^o	ao	oo	ao	oo
38. ៗ- ^o :	əh	úh		uəh
39. ៗ- ^o	aw	ɿw	aw	ɿw
40. ៗ:	om	um	om	um
41. ៗ:	om	um		um
42. ៗ:	am	óm	am	ǒəm
43. ៗ	aŋ	éŋ	aŋ	ěəŋ
44. ៗ:	ah	éh	ah	ěəh

Independent Vowels

	<u>FSI</u>	<u>Yale</u>
ខ	ə,ɿ,ey	qə,qɿ,qəy
ឈ	ey	qəy
ឧ	o,u,ao	qo,qu,qao
ឪ	ou,uu	qou,quu
ឥ	əw	qəw
ឦ	ae	qae
ឧ	ay	qay
ឪ	ao	qao
ឧ	ao	qao
ឥ	aw	qaw
ឧ	rɿ	rɿ
ឧ	rɿɿ	rɿɿ
ឧ	lɿ	lɿ
ឧ	lɿɿ	lɿɿ

Comparison of Yale and FSI Vowels

<u>Yale</u>	<u>FSI</u>	<u>Script</u>	(1=first series consonant; 2=second series consonant; 0=either first or second series consonant)
a	a	17C', 1C	
aa	aa	17	
ae	ae	17	
aə	aə	17	
ah	ah	17:	
am	am	17:	
aŋ	aŋ	17ɳ	
ao	ao	17	
aw	aw	17	
ay	ay	17	
ɑ	ɔ	1C	
ɑɑ	ɔɔ	1	
h	oh	17:	
m	om	17:	
e	e	17	
eq	eʔ	17	
ee	ee	17	
eə	é	27C'	(C = k, ʔ, ŋ) 2C (C = k, ʔ, ŋ)

CONTEMPORARY CAMBODIAN

<u>Yale</u>	<u>FSI</u>	<u>Script</u>
eəŋ	éŋ	2ṅ
eh	eh	61:
ei	ee	61
ə	ə	1
əə	əə	62
əh	əh	1̣:, 61̣:
əw	əw	1̣ʷ
əy	ey	1̣, 1̣ʷ
ee	ee	62
i	i	2
iq	iʔ	2
ie	ia, ie	02, 60
ih	ih	62:
ii	ii	2̣, 2̣ʷ
ɿ	ɿ	2
ɿə	ɿə	60
ɿɿ	ɿɿ	2
ɿw	ɿw	62ʷ
ɿy	ɿy	62, 2̣ʷ
o	o	1
oq	oʔ	1
oə	ó	2ṅ (C ≠ k, ʔ, ŋ), 2ṅ (C ≠ k, ʔ, ŋ, y, r)
oəm	óm	2ṅ
oh	oh	1̣:
om	om	1̣
oo	oo	61
ou	ou	1
oə	óa	2̣ʷ
oo	óo	2
u	u	2ṅ (C = p, m)
uq	uʔ	2
uə	uo	0
uə	ú	2ṅ (C ≠ p, m)
uəh	úh	62):
uh	uh	2̣:
um	um	2̣, 2̣
uu	uu	2

Comparison of FSI and Yale Vowels

<u>FSI</u>	<u>Yale</u>		<u>FSI</u>	<u>Yale</u>	
a	a	1 ʔC	ɛ	ɛ	2
aa	aa	1 ʔ	ɛə	ɛə	2 ʔ
ae	ae	ɛ1	ɛɛ	ɛɛ	2
aə	aə	ɛ1	ɛw	ɛw	2 ʔ
ah	ah	1 :	ɛy	ɛy	2 ʔ, 2 ʔss
am	am	1 ʔ	o	o	1
aŋ	aŋ	1 ʔɛ	oʔ	oq	1
ao	ao	ɛ1 ʔ	oh	oh	1 :
aw	aw	ɛ1 ʔ	om	om	1
ay	ay	ɛ1	oo	oo	1 ʔ
e	e	1	ou	ou	1
eʔ	e	1	ó	oʔ	2 ʔC (C ≠ k, ʔ, ŋ)
ee	ee, e1	ɛ2, ɛ2	óa	oə	2 ʔC (C ≠ k, ʔ, ŋ, y, r)
é	éə	2 ʔC, 2 ʔC (C ≠ k, ʔ, ŋ)	óm	oʔm	2 ʔ
éŋ	éəŋ	2 ʔɛ	óo	oo	2
ee	ee	ɛ2	o	a	1 ʔC
eh	eh	ɛ1 :	oh	ah	ɛ1 ʔ :
ey	əy	1, 1 ʔss	om	am	1 ʔ
ə	ə	1	oo	aa	1
əə	əə	ɛ2	u	u	2 ʔC (C = p, m)
əh	əh	1 : , ɛ1 :	uʔ	uq	2
əw	əw	1 ʔ	uh	uh	2 :
i	i	2	um	um	1 ʔ, 2
iʔ	iq	2	uu	uu	2
ia	iə	2 ʔ	ú	uʔ	2 ʔC (C ≠ p, m)
ie	iə	ɛ0 ʔ	úh	uʔh	2 ʔ :
ih	ih	ɛ2 :			
ii	ii	2, 2 ʔss			

Acknowledgements

This portion of Contemporary Cambodian represents the cooperative effort of several institutions and individuals. The sixty dialogues and most of the drills accompanying them were written at American University under a contract with the Defense Language Institute; the editing, refining, and supplementing were done at FSI, as part of an agreement with the Defense Language Institute, which has funded much of the work.

Mr. Lim Hak Kheang wrote the original dialogues and drills under the direction of Dale Purtle, the project director. Mr. Purtle has remained in touch with the FSI staff during the process of revision, supplementing, and preparation of camera copy. He has been most generous with permission to make changes and with helpful suggestions.

The work of editing was done at FSI by Kem Sos and Madeline Ehrman. Dale Purtle's ideas are represented in some of the grammar notes; the majority, however, are the responsibility of Madeline Ehrman. The supplementary reading and listening comprehension passages were written at FSI by Kem Sos and Lim Hak Kheang. Kem Sos wrote the reading and comprehension passages for lessons 1-31, 42, 44, 51, 53, 56, 59, the comprehension passages for lessons 34 and 60, and the reading passages for lessons 35-38 and lesson 46. Lim Hak Kheang wrote the reading and comprehension passages for lessons 32-33, 39-43, 45, 47-50, 52, 54-55, 57-58, the reading passages for lessons 34 and 60 and the comprehension passages for lessons 34-38 and lesson 46. New drills were written by Kem Sos and Madeline Ehrman. The typist for most of these materials was Kay Carlson. Donna Gulley, Teresa Kane, June Callahan, Sylvia Audi, Carolyn Callahan, and Constance Ayala also helped. Cambodian handwriting in lessons 1-16, in the dialogue and vocabulary of lessons 17-22, in the reading passage of lesson 17, the vocabulary of lessons 23-30, and in all the grammar notes is that of Mr. Kem Sos; the remainder of the handwriting is that of Mr. Hou Savann. Final proof-reading was done by Lim Hak Kheang and Madeline Ehrman.

I would like to thank the following, without whom this book could not have been completed:

Dr. Roy Fallis, of DLI, for his interest and help.

Dr. James Frith, of FSI, for his help and encouragement.

Mr. Dale Purtle, of American University, for his generosity with materials and his willingness to help.

- Col. Kim Kosal, Commandant of the Cambodian Army Language School, for checking lessons 46 - 60 (military topics) and making many useful suggestions.
- Mr. Augustus Koski and Dr. Warren Yates, both of FSI, for much administrative support.
- Mr. Kem Sos and Mr. Lim Hak Kheang, for a careful but imaginative job of writing, editing, and supplementing, often at the cost of their free time.
- Mr. Hou Savann for his careful and diligent scribal work.
- Mrs. Kay Carlson, Mrs. Donna Gulley, Miss Teresa Kane, Miss June Callahan, Miss Sylvia Audi, Miss Carolyn Callahan, and Mrs. Constance Ayala for neat and attractive typing of a difficult text.
- The students on whom these lessons were tried out.

Madeline Ehrman
May 1972

Note:

The fables used in passage A, B, C, D, and F were taken from: Cambodian Ministry of Education **វិទ្យាសាលា** (Cambodian Reader) Phnom Penh, 1962, 1965.

LESSON ONE

DIALOGUE

	cmiap	to tell (formal usage)
	suo	to ask
	look	you; sir (man)
1.	sok - cmiap suo look	Hello!
	sok	to be secure, fine, healthy
	səbaay	to be happy
	sok səbaay	to be fine, well
	cia	to be well (not sick)
	eh	marks a question
2.	tom - cmiap suo, look sok səbaay cia eh?	Hello! How are you?
	baat	yes (said by a male)
	១១	to be glad
	kun	gratitude, merit
	១១ kun	to thank, thank you
	coh	and; how about; as for
3.	sok - baat, sok səbaay cia eh, ១១ kun, coh look?	I'm fine, thank you and you?
	khñom	I, me
4.	tom - baat, khñom sok səbaay cia eh, ១១ kun	I'm fine, thank you.
	lia	to say good-bye; good-bye
	sən	first; for the time being
	həh	(see note)
5.	sok - khñom cmiap lia sən həh look	So long.
6.	tom - baat, cmiap lia həh	Good-bye.

១. សុខ ជំងឺមាបស្បែកលោក ។
២. ថីម ជំងឺមាបស្បែក ។
លោកសុខសប្បាយជានិច្ច?
៣. សុខ បាទ សុខសប្បាយជានិច្ច
អរគុណ ចុះលោក?
៤. ថីម បាទ ខ្ញុំសុខសប្បាយជានិច្ច អរគុណ ។
៥. សុខ ខ្ញុំជំងឺមាបលាសិននហ្នឹងលោក ។
៦. ថីម បាទ ជំងឺមាបលាហ្នឹង ។

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

1. This dialogue is quite formal; it is used especially often by Cambodians when they deal with Westerners. Ordinarily Cambodians on casual terms with each other will simply say 'hello' and ask a question like 'Where are you going?' or 'Where have you been?' or 'How's your family?' The answer can be vague and brief, e.g. 'to the market,' 'from home,' 'fine.' However, cosmopolitan Cambodians use this type of dialogue because of its similarities to French usage.
2. You will see that there are many ways to translate the English pronoun 'you.' For the time being use *លោក* /look/ for men, *លោកស្រី* /look srɛy/ for women older than you, or the same age, and *នាង* /nian/ for much younger ones. For your male teachers you should use *លោកគ្រូ* /look kruu/; for your female teachers use *អ្នកគ្រូ* /né? kruu/. The words for 'teacher' *លោកគ្រូ* /look kruu/ and *អ្នកគ្រូ* /né? kruu/ may be used to translate English 'you' and may also be used as ordinary nouns, e.g.

<i>លោក</i>	<i>គ្រូ</i>	<i>សុខ</i>	<i>សប្បាយ</i>	<i>ជិា</i>	<i>ែវ ៗ</i>
look	kruu	sok	səbaay	cia	eh
(male) teacher		healthy-and-happy			(emphasis)
(My) ¹	teacher	is	fine.		

3. *បាទ* /baat/ is a polite response particle (cf. A.4.2)² used by men to mean 'yes' or 'I hear you, and I'm being polite.' It may be used before a negative answer as well as a positive one. The response particle used by women in the same way is *ចា* /cah/.
4. *ចុះ* /coh/ here means 'and as for,' 'how about.' It introduces a new topic into a conversation.
5. *សិន* /sən/ here means 'for the time being.'
- 2-6 The particles *ែវ* /eh/ and *េវា* /əh/ cannot be translated. You will see, however, as you learn more Cambodian, that they are extremely important to the overall meaning of the sentence in which they occur. They should therefore be carefully memorized in every dialogue in which they occur.

1 A parenthesized item in the free English translation does not occur in the Cambodian but is added for clarity.

2 Cross-references are to the Grammatical Sketch unless otherwise specified.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

- MODEL: *T: cmiap suo look (nian) Hello (Mr.)! (Miss)
 S: cmiap suo nian Hello (Miss)!
- a. cmiap suo look (nian)
 *b. cmiap suo nian (né? kruu)
 [woman teacher]
 *c. cmiap suo né? kruu (look srɛy)
 [madame]
 d. cmiap suo look srɛy (look kruu)
 [man teacher]
 e. cmiap suo look kruu (look)
 f. cmiap suo look

DRILL TWO: Substitution

- MODEL: T: look sok sɛbaay cia eh? (né? kruu) How are you? (Mr.) (female teacher)
 S: né? kruu sok sɛbaay cia eh? How are you? (female teacher)
- a. look sok sɛbaay cia eh? (né? kruu)
 b. né? kruu sok sɛbaay cia eh? (nian)
 c. nian sok sɛbaay cia eh? (look kruu)
 d. look kruu sok sɛbaay cia eh? (look srɛy)
 e. look srɛy sok sɛbaay cia eh? (look)
 f. look sok sɛbaay cia eh?

DRILL THREE: Substitution

- MODEL: T: baat, ɔɔ kun look (nian) Thank you, sir. (Miss)
 S: baat, ɔɔ kun nian Thank you, Miss.
- a. baat, ɔɔ kun look (nian)
 b. baat, ɔɔ kun nian (look kruu)
 c. baat, ɔɔ kun look kruu (look srɛy)
 d. baat, ɔɔ kun look srɛy (né? kruu)
 e. baat, ɔɔ kun né? kruu (look)
 f. baat, ɔɔ kun look

³ An asterisk preceding a sentence in a drill indicates that a new word is introduced in that sentence. In sentence b. of Drill One, the new word is /né? kruu/ 'female teacher.'

DRILL FOUR: Substitution

MODEL: T: cmiap lia sən həh look (look kruu) Good-bye, sir. (teacher-male)

S: cmiap lia sən həh look kruu Good-bye, teacher.

- a. cmiap lia sən həh look (look kruu)
 b. cmiap lia sən həh look kruu (niaŋ)
 c. cmiap lia sən həh niaŋ (look srɛy)
 d. cmiap lia sən həh look srɛy (néʔ kruu)
 e. cmiap lia sən həh néʔ kruu (look)
 f. cmiap lia sən həh look

Useful Words and Phrases

soum	សូម	please
sdap	ស្តាប់	listen
thaa taam	ថា តាម	to repeat after
thaa taam khñom	ថា តាមខ្ញុំ	repeat after me
soum thaa mē doon tjet	សូម ថា ម្តង ម្តង ទៀត	please say (it) once more

Downtown Phnom Penh

VOCABULARY

baat	បាទ	yes (said by a male)
caah	ចា	yes (said by a female)
cia	ជ័រ	to be well
cmiap	ជ្រាប	to tell (formal usage)
cmiap lia	ជ្រាបលា	good-bye; to say good-bye
cmiap suo	ជ្រាបសួរ	hello; to say hello
coh	ចុះ	and; how about; as for
eh	ែ	marks a question
həh	ហើយ	already
khñom	ខ្ញុំ	I, me
kruu	គ្រូ	teacher
kun	គុណ	gratitude, merit
lia	លា	to say good-bye; good-bye (informal)
look	លោក	you; sir (man)
look kruu	លោកគ្រូ	(male) teacher
look srəy	លោកស្រី	you; madame (woman)
néʔ kruu	ស្រីគ្រូ	(female) teacher
nian	នាង	Miss
o	អរ	to be glad
o kun	អរគុណ	thank you
səbaay	សប្បាយ	happy
sən	សិន	first; for the time being
sok	សុខ	to be secure, fine
sok səbaay	សុខសប្បាយ	to be fine, well
suo	សួរ	to ask

LESSON TWO

DIALOGUE

	tɨw	to go; to, towards
	naa	where
	nɨŋ	there (indicates that action is in progress)
1.	sok - look tɨw naa nɨŋ?	Where are you going?
	rien	to study
2.	tom - khñom tɨw rien	I'm going to study.
	ɛy	what
3.	sok - look rien ɛy?	What do you study?
	khmaɛ	Cambodian
	nɨw	to be at, at
	saalaa	school
	ɔŋkoo	Angkor
4.	tom - khñom rien khmaɛ nɨw saalaa ɔŋkoo	I study Cambodian at the Angkor School.
	aɛnaa	where
5.	sok - saalaa ɔŋkoo nɨw aɛnaa?	Where is the Angkor School?
	waasɨnton	Washington
6.	tom - baat, saalaa ɔŋkoo nɨw waasɨnton	The Angkor School is in Washington.
	né?naa	who
	pərien	to teach
7.	sok - né?naa pərien look?	Who teaches you?
8.	tom - look saareet pərien khñom	Mr. Sareth teaches me.

- ១ សុខ លោកទៅណាហ្នឹង?
- ២ ថីម ខ្ញុំទៅស្រុក។
- ៣ សុខ លោកស្រុកអី?
- ៤ ថីម ខ្ញុំស្រុកខ្មែរនៅសាលាអង្គរ។
- ៥ សុខ សាលាអង្គរនៅឯណា?
- ៦ ថីម បាទ សាលាអង្គរនៅទីស៊ីនតោន។
- ៧ សុខ អ្នកណាបង្រៀនលោក?
- ៨ ថីម លោកសារេតបង្រៀនខ្ញុំ។

NOTES
DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. ហ្នឹង/nɨŋ/ may be used at the end of a sentence to indicate current, immediate action. In some varieties of English លោកទៅណាហ្នឹង /look tɨw naa nɨŋ?/ could be translated aptly by 'Where are you going there?'
2. Note that a verb of motion, e.g. ទៅ /tɨw/ 'to go to' can be followed by another verb indicating the purpose of the act of going.
4. ទៅ /nɨw/ is a verb which means 'to be located at, to stay', e.g. sentence 5: សាលាអង្គរនៅឯណា /saalaa ɔŋkoo nɨw aɛnaa/ 'Where is the Angkor School (located)?' ទៅ /nɨw/ is used in prepositional positions like that in sentence 4.
4. Note that the modifier follows the word it modifies: សាលាអង្គរ /saalaa ɔŋkoo/ literally 'school Angkor' but in normal English '(the) Angkor School.' Note also that Cambodian has no definite and indefinite articles ('the, a, an'). (cf. S.2.1)
5. ណា /naa/ (Sentence 1) and ឯណា /aɛnaa/ (Sentence 5) both mean 'where?' and are completely interchangeable. Note that the question word does not come at the beginning of the sentence as it does in English. (cf. S.4.2.2.2).
7. The word for 'who, whom, anyone' is អ្នកណា /né'naa/. If it serves as subject of the sentence it comes first, otherwise it will usually occur elsewhere, e.g.

លោក	សារេត	បង្រៀន	អ្នកណា ?
look	saareet	perien	ne'naa?
Mr.	Sareet	teach	who
Whom does Mr. Saréet teach?			

DRILLS

DRILL NO.

3. បង្រៀន/perien/ may be followed by a verb with the meaning 'to teach to (verb),' e.g. បង្រៀនមើល /perien meel/ 'to teach to read.'

DRILLSDRILL ONE: Substitution

MODEL. T: look tɨw naa niŋ? (nian) Where are you (Mr.) going?
(Miss)

S: nian tɨw naa niŋ? Where are you (Miss) going?

- a. look tɨw naa niŋ? (nian)
- b. nian tɨw naa niŋ? (look srɛy)
- c. look srɛy tɨw naa niŋ? (néʔ kruu)
- d. néʔ kruu tɨw naa niŋ? (look kruu)
- e. look kruu tɨw naa niŋ? (look)
- f. look tɨw naa niŋ?

DRILL TWO: Response

MODEL: T: look rien sy? (khmaɛ) What are you studying?
(Cambodian)

S: khñom rien khmaɛ

- a. look rien sy? (khmaɛ) khñom rien khmaɛ
- *b. look rien sy? (ɔŋglee) khñom rien ɔŋglee
[English]
- *c. look rien sy? (pəraŋ) khñom rien pəraŋ
[French]
- *d. look rien sy? (cən) khñom rien cən
[Chinese]
- *e. look rien sy? (yuon) khñom rien yuon
[Vietnamese]
- *f. look rien sy? (siem) khñom rien siem
[Thai]

DRILL THREE: Response

MODEL: T: look thəe sy niŋ? (rien khmaɛ) What are you doing? (studying
Cambodian)

S: khñom rien khmaɛ I'm studying Cambodian.

- a. look thəe sy niŋ? (rien khmaɛ) khñom rien khmaɛ
- b. look thəe sy niŋ? (təsee khmaɛ) khñom təsee khmaɛ
[to write]
- *c. look thəe sy niŋ? (məəl khmaɛ) khñom məəl khmaɛ
[to read]
- d. look thəe sy niŋ? (rien yuon) khñom rien yuon
- e. look thəe sy niŋ? (pərien khmaɛ) khñom pərien khmaɛ
- f. look thəe sy niŋ? (pərien təsee) khñom pərien təsee

DRILL FOUR: Response

- MODEL. T: look rien n_iw a_snaa? (waas_intón) Where do you study? (Washington)
 S: khñom rien n_iw waas_intón I study in Washington.
- a. look rien n_iw a_snaa? (waas_intón) khñom rien n_iw waas_intón
 *b. look rien n_iw a_snaa? (aal_intón) khñom rien n_iw aal_intón
 [Arlington]
 *c. look rien n_iw a_snaa? (nuu yook) khñom rien n_iw nuu yook
 [New York]
 *d. look rien n_iw a_snaa? (əmpiñ) khñom rien n_iw əmpiñ
 [Phnom Penh]
 *e. look rien n_iw a_snaa? (kaaliifonii) khñom rien n_iw kaaliifonii
 [California]
 f. look rien n_iw a_snaa? (waas_intón) khñom rien n_iw waas_intón

DRILL FIVE: Response

- MODEL: T: né[?]naa pərien look? (saareet) Who is your teacher? (Sareth)
 S: look saareet pərien khñom Mr. Sareth is my teacher.
- a. né[?]naa pərien look? (saareet) look saareet pərien khñom
 b. né[?]naa pərien look? (maw) look maw pərien khñom
 c. né[?]naa pərien look? (tom) look tom pərien khñom
 d. né[?]naa pərien look? (saarii) look saarii pərien khñom
 e. né[?]naa pərien look? (né[?] kruu) né[?] kruu pərien khñom
 f. né[?]naa pərien look? (look kruu) look kruu pərien khñom
 g. né[?]naa pərien look? (saareet) look saareet pərien khñom

DRILL SIX: Substitution

- MODEL: T: look thəə sy n_iñ? (rien) What are you doing? (study)
 S: look rien sy n_iñ? What are you studying?
- a. look thəə sy n_iñ? (rien)
 b. look rien sy n_iñ? (təsee)
 c. look təsee sy n_iñ? (məəl)
 d. look məəl sy n_iñ? (pərien)
 *e. look pərien sy n_iñ? (niyiey)
 [to speak]
 f. look niyiey sy n_iñ? (rien)
 g. look rien sy n_iñ?

DRILL SEVEN: Response

<u>MODEL:</u>	T: né'naa niyiey khmae? (look kruu)	Who is speaking Cambodian? (teacher(male))
	S: look kruu niyiey khmae	The teacher (male) is speaking Cambodian.
a.	né'naa niyiey khmae? (look kruu)	look kruu niyiey khmae
b.	né'naa niyiey onglee? (khñom)	khñom niyiey onglee
c.	né'naa niyiey pəraŋ? (nian)	nian niyiey pəraŋ
d.	né'naa niyiey yuon? (look)	look niyiey yuon
e.	né'naa niyiey onglee? (look srɛy)	look srɛy niyiey onglee
f.	né'naa niyiey khmae? (né' kruu)	né' kruu niyiey khmae

DRILL EIGHT: Response

<u>MODEL:</u>	T: look tɨw naa niŋ? (nuu yɔok)	Where are you going? (New York)
	S: khñom tɨw nuu yɔok	I'm going to New York
a.	look tɨw naa niŋ? (nuu yɔok)	khñom tɨw nuu yɔok
b.	look tɨw naa niŋ? (waasɨntón)	khñom tɨw waasɨnton
c.	look tɨw naa niŋ? (aalɨntón)	khñom tɨw aalɨntón
d.	nian tɨw naa niŋ? (kaaliifonii)	khñom tɨw kaaliifonii
e.	look srɛy tɨw naa niŋ? (əmpiŋ)	khñom tɨw əmpiŋ
f.	look kruu tɨw naa niŋ? (saalaa)	khñom tɨw saalaa

DRILL NINE: Substitution

<u>MODEL:</u>	T: né'naa pərien look? (nian)	Who is teaching you (Mr.)? (Miss)
	S: né'naa pərien nian?	Who is teaching you (Miss)?
a.	né'naa pərien nian? (look srɛy)	
b.	né'naa pərien look srɛy? (khñom)	
c.	né'naa pərien khñom? (look kruu)	
d.	né'naa pərien look kruu? (né' kruu)	
e.	né'naa pərien né' kruu? (look)	
f.	né'naa pərien look?	

DRILL TEN: Expansion

- MODEL: T: rien (khñom)
 S: khñom rien
- a. rien (khñom)
 b. khñom rien (nìw ɔŋkóo)
 c. khñom rien nìw ɔŋkóo (ɔŋglee)
 d. khñom rien ɔŋglee nìw ɔŋkóo (saalaa)
 e. khñom rien ɔŋglee nìw saalaa ɔŋkóo (nìw waasintón)
 f. khñom rien ɔŋglee nìw saalaa ɔŋkóo nìw waasintón

DRILL ELEVEN: Transformation

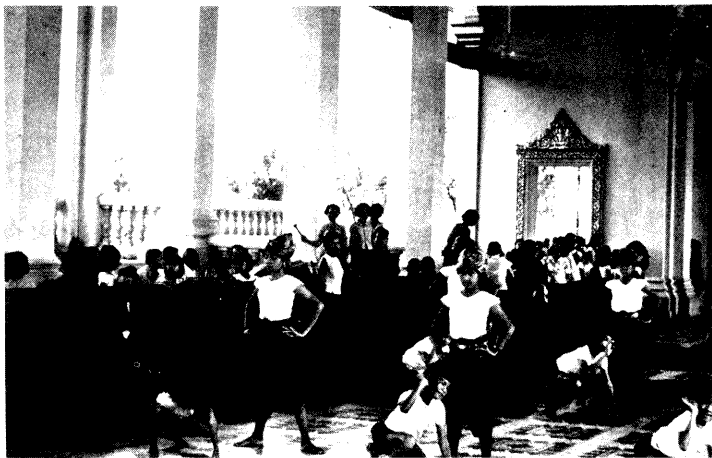
- MODEL: T: khñom pərien khmaɛ (khmaɛ) I teach Cambodian.
 (Cambodian)
 S: look pərien sy? What do you teach?
- a. khñom mæel pəraŋ (khñom) né'naa mæel pəraŋ
 b. look rien khmaɛ (khmaɛ) look rien sy?
 c. look kruu tìw saalaa (look kruu) né'naa tìw saalaa?
 d. né'naa tìw saalaa? (saalaa) né'naa tìw naa?
 e. saalaa nìw waasintón (waasintón) saalaa nìw aɛnaa?
 f. look tìw naa nìŋ? (look) né'naa tìw naa nìŋ?
 g. look saareet pərien khñom (khñom) look saareet pərien né'naa?

Useful Words and Phrases

look yúl eh?	តើអ្នកយល់ទេ?	do you understand?
baat (cah)	បាទ, (ទី)	yes
baat tee (cah tee)	បាទទេ, (ទីទេ)	no
trəw haəy	ត្រូវហើយ	that's correct
l'ɔɔ	ល្អ	good

VOCABULARY

aɛ	ឯ	at
aɛnaa	ឯណា	where
cən	ចិន	Chinese
ɛy	ភ្នំពេញ	what
empifñ	ភ្នំពេញ	Phnom Penh
khmaɛ	ខ្មែរ	Khmer, Cambodian
məəl	មើល	to read, to look at
naa	ណា	where, which
né'naa	នរណា	who, anyone, someone
niyiey	និយាយ	to speak
nɿŋ	ហ្នឹង	there/here (indicates action in progress)
nɿw	នៅ	to be at, at, in
ɔŋlee	អង់គ្លេស	English
peran	បារាំង	French
perien	បង្រៀន	to teach
rien	រៀន	to study
saalaa	សាលា	school
siem	ស៊ីម	Thai
tese	សរសេរ	to write
thə	ធ្វើ	to do, to make
tɿw	ទៅ	to go; to, toward
yuon	យួន	Vietnamese

Classical ballet rehearsal at the royal palace in Phnom Penh

LESSON THREE

DIALOGUE

	haet ey baan cia	why
1.	sok - haet ey baan cia look rien khmae?
pruh
trew
srok
srok khmae	Why are you studying Cambodian?
because
must; to be supposed to
country
Cambodia
2.	tom - pruh khnom trew tiw srok khmae
kit
nkaal	Because I must go to Cambodia.
to think, expect (cf. Drill 4d),
plan to
when
3.	sok - look kit tiw nkaal?
min ton
den	When are you (thinking of) going?
not yet
to know
4.	tom - khnom min ton den eh
con	I don't know yet.
to want, to desire
5.	sok - look con tiw srok khmae eh?	Do you want to go to Cambodia?
6.	tom - baat, con
eylaw
eylaw nin	Yes, I want to (Yes, I do).
now
now
7.	sok - look con tiw eylaw nin eh?
niw	Do you want to go now?
to remain, to stay
8.	tom - tee, eylaw khnom trew niw rien
khmae sen	No, now I must remain and study
Cambodian first.

១. សុខ ហេតុអ្វីបានជាឯងស្រាវជ្រាវខ្មែរ?
 ២. ចីម ហ្ន៎ហ្ន៎៖ ខ្ញុំស្រាវជ្រាវស្រាវជ្រាវខ្មែរ។
 ៣. សុខ ហេតុអ្វីបានជាឯងស្រាវជ្រាវខ្មែរ?
 ៤. ចីម ខ្ញុំមិនទាន់ដឹងទេ។
 ៥. សុខ ហេតុអ្វីបានជាឯងស្រាវជ្រាវខ្មែរទេ?
 ៦. ចីម បាទ ចាស៎។
 ៧. សុខ ហេតុអ្វីបានជាឯងស្រាវជ្រាវខ្មែរទេ?
 ៨. ចីម ទេ ឥឡូវខ្ញុំស្រាវជ្រាវស្រាវជ្រាវខ្មែរសិន។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE

1. To ask 'why...?' you say ហេតុអ្វីបានជា /haet ey baan cia/ or else simply

ហេតុអ្វី	/haet ey/, e.g.			
ហេតុអ្វី	ហេតុអ្វី	លោក	រៀន	ខ្មែរ?
	haet ey	look	rien	khmae?
	Why	you	study	Cambodian?
	Why are you studying Cambodian?			

Note that as usual the word order of the rest of the sentence remains Subject - Verb - Object.

2. The words ត្រូវ /trəw/ 'must,' គិត /kit/ 'to plan to, to think,' and ចង់ /cəŋ/ 'to want to' all immediately precede the verb they modify, e.g. ចង់ទៅ /cəŋ tɨw/ 'want to go.' There are many other verbs that also occur in the position just before a main verb.

3. Cambodian verbs are not inflected for tense-- ទៅ /tɨw/ can mean 'will go,' 'is going,' 'goes,' 'went' (cf. V.1). Tense relations must therefore be expressed in other ways. In this lesson you learn some ways to indicate future time. To ask 'when?' in future (or present) time, you use the word អង្វែល /ŋkaal/ 'when? (non-past).' To ask 'when did...?' you must use a different question word. In the answer to a question in future time you may use adverbials like វិញ្ញាណ /sʔask/ 'tomorrow,' អាទិត្យក្រោយ aatɨt kraoy/ 'next week,' ខែក្រោយ /khae kraoy/ 'next month' or ឆ្នាំក្រោយ /chnam kraoy/ 'next year.' (អាទិត្យក្រោយ /aatɨt kraoy/ etc. can also mean 'a later week' etc.--you will need to use the context to tell you if the time referred to is definite--'next week' or indefinite--'a later week.') Some adverbials that refer to present time are ថ្ងៃនេះ /thŋay nih/ 'today' and ឥឡូវ /ɛyləw/ 'now.' ឥឡូវឃ្លាំង /ɛyləw nɨŋ/ means 'right now, just now'--like ឃ្លាំង /nɨŋ/ in the previous lesson, ឃ្លាំង /nɨŋ/ following ឥឡូវ /ɛyləw/ adds a sense of immediacy.

4.-5. A confirmation (yes-no) question is asked by using a rising intonation (cf. P. 5.1a) and adding the final particle ទេ /eh/ (cf. S.4.2.1) at the end, e.g.

លោក	សុខ សប្បាយជា	ទេ?
look	sok səbaay cia	eh?
you	well-and happy-	(question)
How are you? (more literally: Are you well?)		

It is answered positively by the verb, e.g.

Q: **លោកទៅទេ?** A: **(បាទ) ទៅ**
 look tɨw eh (baat) tɨw
 you go (question) (yes) go
 Did you go? Yes, I did.

If there is an auxiliary, the auxiliary is used in the short answer, e.g.

Q: **លោកចង់ទៅទេ?** A: **(បាទ) ចង់**
 look cɔŋ tɨw eh? (baat) cɔŋ
 you want go (question) (yes) want
 Do you want to go? Yes, I do.

A yes-no question is answered negatively by the word **ទេ** /tee/ 'no' and **មិន** /mɨn/ plus the verb or auxiliary plus **ទេ** /eh/, e.g.

Q: **លោកទៅទេ?** A: **(បាទ) ទេ (មិនទៅទេ)**
 look tɨw eh? (baat) tee (mɨn tɨw eh)
 Did you go? (response) no (not go (emphasis))
 No, I didn't.

Q: **លោកចង់ទៅទេ?** A: **(បាទ) ទេ (មិនចង់ទេ)**
 look cɔŋ tɨw eh? (baat) tee (mɨn cɔŋ eh)
 Do you want to go? (response) no (not want (emphasis))

The response particles **បាទ** /baat/ and **ចា** /cah/ are used in polite speech before both positive and negative answers, as shown above.

Note that **ទេ** /eh, tee/ is used in three different ways in this lesson:

- 1) to ask a confirmation (yes-no) question
- 2) to say 'no'
- 3) in a negative sentence, with **មិន** /mɨn/ as an emphatic. While **ទេ** /eh/ is not obligatory following **មិន** /mɨn/, its use is preferred.

8. **នៅទ្រឹស** /nɨw rien/ means 'remain (behind) to study.'

DRILLSDRILL ONE: Substitution

- MODEL: T: hast sy baan cia look rien khmae? (nian) Why are you (Mr.) studying Cambodian? (Miss)
- S: hast sy baan cia nian rien khmae? Why are you (Miss) studying Cambodian?
- a. hast sy baan cia look rien khmae? (nian)
- b. hast sy baan cia nian rien khmae? (look srøy)
- *c. hast sy baan cia look srøy rien khmae? (yæŋ) [we]
- d. hast sy baan cia yæŋ rien khmae? (khñom)
- e. hast sy baan cia khñom rien khmae? (look)
- f. hast sy baan cia look rien khmae?

DRILL TWO: Response

- MODEL: T: look thæe sy sylæw? (rien khmae) What are you doing (study Cambodian)
- S: khñom nïw rien khmae I'm staying to study Cambodian.
- a. look thæe sy sylæw? (perien khmae) khñom nïw perien khmae
- b. look thæe sy sylæw? (mæel khmae) khñom nïw mæel khmae
- c. look thæe sy sylæw? (tæsee khmae) khñom nïw tæsee khmae
- d. look thæe sy sylæw? (rien khmae) khñom nïw rien khmae
- e. look thæe sy sylæw? (perien khmae) khñom nïw perien khmae

DRILL THREE: Response

- MODEL: T: hast sy baan cia look rien khmae? Why are you studying Cambodian?
- S: pruh khñom træw tïw srok khmae Because I must go to Cambodia.
- a. hast sy baan cia nian rien peran? pruh khñom træw tïw srok peran
- b. hast sy baan cia yæŋ rien yuon? pruh yæŋ træw tïw srok yuon
- c. hast sy baan cia yæŋ rien siem? pruh yæŋ træw tïw srok siem
- d. hast sy baan cia look rien khmae? pruh khñom træw tïw srok khmae
- e. hast sy baan cia look srøy rien peran? pruh khñom træw tïw srok peran
- f. hast sy baan cia look rien siem? pruh khñom træw tïw srok siem

DRILL FOUR: Substitution

- MODEL: T: look kɨt tɨw ŋkaal? (rien) When are you (thinking of) going? (study?)
 S: look kɨt rien ŋkaal? When are you (thinking of) studying?
- a. look kɨt tɨw ŋkaal? (rien)
 b. look kɨt rien ŋkaal? (təsee)
 *c. look kɨt təsee ŋkaal? (trəw kaa) [to need]
 d. look kɨt trəw kaa ŋkaal? (pərien)
 e. look kɨt pərien ŋkaal? (thəe)
 f. look kɨt thəe ŋkaal? (məel)
 g. look kɨt məel ŋkaal? (tɨw)
 h. look kɨt tɨw ŋkaal?

DRILL FIVE: Response

- MODEL: T: look kɨt tɨw ŋkaal? (sʔask) When are you (thinking of) going? (tomorrow)
 S: khñom kɨt tɨw sʔask I'm (thinking of) going tomorrow.
- *a. look kɨt tɨw ŋkaal? (sʔask) khñom kɨt tɨw sʔask
 *b. nian kɨt təsee ŋkaal? (ŋay nih) khñom kɨt təsee ŋay nih [today]
 *c. look kruu kɨt pərien ŋkaal? (aatɨt kraoy) khñom kɨt pərien aatɨt kraoy [next week]
 *d. yeəŋ kɨt thəe ŋkaal? (khas kraoy) yeəŋ kɨt thəe khas kraoy [next month]
 e. néʔ kruu kɨt məel ŋkaal? (syləw nɨŋ) khñom kɨt məel syləw nɨŋ
 *f. look kɨt trəw kaa ŋkaal? (chnam kraoy) khñom kɨt trəw kaa chnam [next year] kraoy

DRILL SIX: Response

- MODEL: T: look kɨt cəŋ tɨw ŋkaal? When do you want to go?
 S: baat, khñom kɨt cəŋ tɨw ŋay nih I want to go today.
- a. look kɨt cəŋ rien ŋkaal? baat, khñom kɨt cəŋ rien ŋay nih
 b. look kɨt cəŋ təsee ŋkaal? baat, khñom kɨt cəŋ təsee ŋay nih
 c. look kɨt cəŋ pərien ŋkaal? baat, khñom kɨt cəŋ pərien ŋay nih
 d. look kɨt cəŋ thəe ŋkaal? baat, khñom kɨt cəŋ thəe ŋay nih

e. look kɨt cɔŋ məəl ŋkaal?	baat, khñom kɨt cɔŋ məəl
ŋay nih
f. look kɨt cɔŋ tɨw ŋkaal?	baat, khñom kɨt cɔŋ tɨw
ŋay nih

DRILL SEVEN: Transformation

<u>MODEL:</u> T: haət sy baan cia look rien khmaə?	Why are you studying
Cambodian?
S: haət sy baan cia look tɨw srok khmaə?	Why are you going to
Cambodia?
a. haət sy baan cia look rien khmaə?	haət sy baan cia look tɨw
srok khmaə?
b. haət sy baan cia nian rien pəraŋ?	haət sy baan cia nian tɨw
srok pəraŋ?
c. haət sy baan cia look srəy rien yuon?	haət sy baan cia look srəy
tɨw srok yuon?
d. haət sy baan cia look rien siem?	haət sy baan cia look tɨw
srok siem?
e. haət sy baan cia nian rien cən?	haət sy baan cia nian tɨw
srok cən?
f. haət sy baan cia look rien ɔŋglee	haət sy baan cia look tɨw
srok ɔŋglee?

DRILL EIGHT: Response

NOTE: This drill is to be done twice. The first time the students give the long answer, using the parenthesized material. The second time they give the short answer.

<u>MODEL:</u> T: look cɔŋ tɨw srok khmaə tee?	Do you want to go to
Cambodia?
S: baat, khñom cɔŋ [tɨw srok khmaə]	Yes, I do. (I want to go
to Cambodia.)
a. look cɔŋ rien pəraŋ tee?	baat, khñom cɔŋ [rien pəraŋ]
b. look cɔŋ pərien ɔŋglee tee?	baat, khñom cɔŋ [pərien
ɔŋglee]
c. look cɔŋ tɨw saalaa tee?	baat, khñom cɔŋ [tɨw saalaa]
d. look cɔŋ tɔsee khmaə tee?	baat, khñom cɔŋ [tɔsee khmaə]
e. look cɔŋ niw srok khmaə tee?	baat, khñom cɔŋ [niw srok
khmaə]
f. look cɔŋ tɨw sɨləw tee?	baat, khñom cɔŋ [tɨw sɨləw]

DRILL NINE: Response

MODEL: T: look cəŋ tɨw srok khmaɛ eh?

Do you want to go to Cambodia?

S: khñom mɨn cəŋ tɨw srok khmaɛ eh

I do not want to go to Cambodia.

a. look cəŋ rien khmaɛ eh?

khñom mɨn cəŋ rien khmaɛ eh

b. niaŋ cəŋ niyiey khmaɛ eh?

khñom mɨn cəŋ niyiey khmaɛ eh

c. look srɛy cəŋ pərien ɔŋglee eh?

khñom mɨn cəŋ pərien ɔŋglee eh

d. look cəŋ tɛsee khmaɛ eh?

khñom mɨn cəŋ tɛsee khmaɛ eh

e. look cəŋ niyiey ɔŋglee eh?

khñom mɨn cəŋ niyiey ɔŋglee eh

f. niaŋ cəŋ tɨw srok aameerik eh?

khñom mɨn cəŋ tɨw srok aameerik eh

DRILL TEN: Substitution

MODEL: T: khñom mɨn tón dɛŋ eh (rien)

I don't know yet. (study)

S: khñom mɨn tón rien eh

I haven't studied yet.

a. khñom mɨn tón dɛŋ eh (rien)

b. khñom mɨn tón rien eh (mæɛl)

c. khñom mɨn tón mæɛl eh (niyiey)

d. khñom mɨn tón niyiey eh (pərien)

e. khñom mɨn tón pərien eh (tɨw)

f. khñom mɨn tón tɨw eh (tɛsee)

g. khñom mɨn tón tɛsee eh (thəə)

h. khñom mɨn tón thəə eh (trəw kaa)

i. khñom mɨn tón trəw kaa eh (dɛŋ)

j. khñom mɨn tón dɛŋ eh

DRILL ELEVEN: Response

<u>MODEL:</u>	T: néʔnaa cəŋ tɨw srok khmaɛ?	(khñom)	Who wants to go to Cambodia? (I)
	S: khñom cəŋ tɨw srok khmaɛ		I want to go to Cambodia.
a.	néʔnaa cəŋ tɨw srok khmaɛ?	(khñom)	khñom cəŋ tɨw srok khmaɛ
b.	néʔnaa cəŋ pərien pəraŋ?	(néʔ kruu)	néʔ kruu cəŋ pərien pəraŋ
c.	néʔnaa cəŋ məəl ɔŋglee?	(look)	look cəŋ məəl ɔŋglee
d.	néʔnaa cəŋ rien khmaɛ?	(yəəŋ)	yəəŋ cəŋ rien khmaɛ
e.	néʔnaa cəŋ tɨw srok yuon?	(look)	look cəŋ tɨw srok yuon
f.	néʔnaa cəŋ niyiey siem?	(look srɛy)	look srɛy cəŋ niyiey siem

DRILL TWELVE: Response

<u>MODEL:</u>	T: sʔaɛk, niaŋ thəə sy?	(waasɨntón)	Tomorrow, what are you (Miss) doing? (Washington)
	S: sʔaɛk, khñom kɨt tɨw waasɨntón		Tomorrow, I'm planning to go to Washington.
a.	sʔaɛk, niaŋ thəə sy?	(waasɨntón)	
	sʔaɛk, khñom kɨt tɨw waasɨntón		
b.	chnam kraoy, look thəə sy?	(srok yuon)	
	chnam kraoy, khñom kɨt tɨw srok yuon		
c.	khaɛ kraoy, niaŋ thəə sy?	(rien khmaɛ)	
	khaɛ kraoy, khñom kɨt tɨw rien khmaɛ		
d.	aatɨt kraoy, néʔ kruu thəə sy?	(pərien ɔŋglee)	
	aatɨt kraoy, khñom kɨt tɨw pərien ɔŋglee		
e.	ŋay nih, look thəə sy?	(təsee khmaɛ)	
	ŋay nih, khñom kɨt tɨw təsee khmaɛ		
f.	khaɛ kraoy, look kɨt thəə sy?	(nuu yɔɔk)	
	khaɛ kraoy, khñom kɨt tɨw nuu yɔɔk		

Useful Words and Phrases

chlaey	ឆ្លើយ	to answer
sdap baan	ស្តាប់បាទ	to understand
kaa hat	ការហាត់	drill
khoh	ខុស	incorrect, wrong
mɨn lʔɔɔ eh	មិនល្អទេ	not good
kounseh, səh	គ្រូសិស្ស, សិស្ស	student

VOCABULARY

aatit kraoy	អាទិត្យក្រោយ	next week
chnam kraoy	ឆ្នាំក្រោយ	next year
cɔŋ	ចង់	to want, desire
dəŋ	ដឹង	to know
ɛyləw	ឥឡូវ	now
ɛyləw nɨŋ	ឥឡូវឃ្លាត	now, right now
ɛyləw nih	ឥឡូវនេះ	now, nowadays
hast	ហេតុ	reason, cause
hast ɛy	ហេតុអ្វី	why; what reason; what's the reason
hast ɛy baan cia	ហេតុអ្វីបានជា	why
hast nih baan cia	ហេតុនេះបានជា	this is why
khaɛ kraoy	ខែក្រោយ	next month
kɨt	គិត	to think, guess
kɨt khəəŋ	គិតឃើញ	to realize, see (L) ¹
kraoy	ក្រោយ	after, behind
kraoy móo	ក្រោយមក	later on (past)
kraoy tɨw	ក្រោយទៅ	later on (future)
mɨn	មិន	no, not
mɨn tón	មិនទាន់	not yet; to be unable to catch on
nɨw	នៅ	still
ŋay nih	ថ្ងៃនេះ	today
ŋkaal	ពេលវេលា	when (non-past)
prúh	ព្រោះ	because
sʔaɛk	ស្អែក	tomorrow
srok	ស្រុក	country
srok khmaɛ	ស្រុកខ្មែរ	Cambodia
tón	ទាន់	to catch up
trəw	ត្រូវ	must; to be right
trəw kaa	ត្រូវការ	to need
yəəŋ	យើង	we, our, us

¹ The symbol (L) indicates that the vocabulary item occurs for the first time in the listening comprehension passage. The symbol (R) indicates that the word is introduced in the reading passage (see Lessons 10 and following).

LESSON FOURDIALOGUE

	dəl	to arrive
	maoŋ	hour, time o'clock
	dəl maoŋ	it's time; time's up
1.	tom - dəl maoŋ əh, look kruu!	Time's up, teacher!
	əñcəŋ	so, in that case
	ñam	to eat, to drink, to smoke
	kəfee	coffee
2.	sok - o!, əñcəŋ tɿw ñam kəfee	Oh! Let's go to drink coffee.
3.	tom - tɿw ñam əsnaa?	Where are (we) going?
	mian	there is (are)
	haaŋ	shop
	muoy	one
	ciŋ	near
	nih	here, this
4.	sok - mian haaŋ muoy nɿw ciŋ nih	There is a shop near here.
	də	also, too
5.	tom - khñom cəŋ tɿw ñam kəfee də	I want to go to drink coffee, too.
	ciə muoy	with
6.	sok - əñcəŋ tɿw ciə muoy khñom tɿw	So, go with me.
	kmian	do not have
	luy	money
7.	tom - tee ɔɔ kun look, khñom kmian	No, thank you. I don't have money.
	luy əh	
	həh	already
	moo	to come
	təh	let's go (informal)
8.	sok - khñom mian həh! moo təh!	I have (the money). Come along!

- ១. ថ្ងៃម ដល់ហើយដើរហើយ លោកក្រឡា ។
- ២. សុខ សូ! ស្រីក្នុងទៅញ៉ាំកាហ្វេ ។
- ៣. ថ្ងៃម ទៅញ៉ាំដំណា?
- ៤. សុខ មានហាងមួយនៅជិតនេះ ។
- ៥. ថ្ងៃម ខ្ញុំចង់ទៅញ៉ាំកាហ្វេដែរ ។
- ៦. សុខ ស្រីក្នុងទៅជាមួយខ្ញុំទៅ ។
- ៧. ថ្ងៃម ទេទេទេគុណលោកខ្ញុំគ្មានលុយទេ ។
- ៨. សុខ ខ្ញុំមានហើយ ចកទៅ ។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. The particle **ហើយ** /əh/ or /həh/ is extremely important in Cambodian. In this and many other places it means something like 'already;' in later lessons you will run into other meanings and uses which are rather different from English 'already.'
2. Note that the word **ញ៉ាំ** /ñam/ means not only 'to eat' but 'to drink' or 'to smoke;' that is, it means 'to consume food, drink, or tobacco.'
4. The word **មាន** /mian/ is translated into English in two ways. When it occurs without a subject, it means 'there is, are, were, was,' e.g. **មានហាងមួយនៅជិតនេះ** /mian haan muoy niw cit nih/ 'There's a shop near here.' When is a subject, **មាន** /mian/ is translated 'to have,' e.g. sentences 7 (negative) and 8 (positive), e.g. **ខ្ញុំមានលុយ** / khñom mian luy/ 'I have money.' **មាន** /mian/ in both meanings may be negated as follows: the word **គ្មាន** /kmian/ is used instead, e.g. **ខ្ញុំគ្មានលុយទេ** /khñom kmian luy eh/ 'I have no money.' (cf. A. 2).
4. Numbers, like other modifiers (cf. Lesson 3 above), follow the word they modify, thus **ហាងមួយ** /haan muoy/ 'one restaurant.' (cf. S.2.1).
4. The word **នេះ** /nih/ 'this' pairs with **នោះ** /nuh/ 'that.' Following a location-indicating word like **នៅ** /nəw/ 'to be at,' **នេះ** /nih/ and **នោះ** /nuh/ respectively mean 'here' and 'there.' (cf. N.2)
5. Note the three verbs one after another in this sentence. The constructions are **ចង់ទៅ** /cəŋ təw/ 'want to go' and **ទៅញ៉ាំ** /təw ñam/ 'to go to eat.'

6. ទៅ /tɛw/ at the end of a sentence or clause does not mean 'to go.' In this case it marks an imperative. In an imperative, the subject is frequently omitted, as in English.

ញាំ ទៅ
ñam tɛw

Eat!

8. ភ័ស្តុភ័ស្តុ /təh, tɔh/ may be used alone or with a motion verb like ទៅ /tɛw/ 'go' or មក /moo/ 'come' in informal conversation to mean 'let's go' or 'get going,' e.g. ភ័ស្តុ /tɔh/ 'Get going, let's go' or មកភ័ស្តុ /moo tɔh/ 'Come on, let's go.' ភ័ស្តុ /tɔh/ corresponds to ទៅ /tɛw/ 'go' and another, related word ម្តង /mɔh/ corresponds to មក /moo/ 'come.' It is used in much the same way as ភ័ស្តុ /tɔh/ except that it is limited to direction toward the speaker.

Note in this dialogue that the Cambodian sentences frequently omit the subject of the sentence where English requires it, especially in sentences 1, 2 and 3. In sentence 1, English 'it' is seldom translated in normal speech. In sentences 2 and 3 'we' is quite clear from context and therefore need not be expressed. Note in sentence 8 again a noun or pronoun is omitted; in English we would have to use the word 'some' in 'I have some (money).' However, since context makes it clear that the object of មាន /mian/ 'to have' would be 'money,' Cambodian omits the object.

DRILLS

DRILL NO.

2. There are three third person pronouns in Cambodian (cf. N.1.3). All three may be either singular or plural; they are differentiated from each other on the basis of the speaker's relationship to the person or people to whom he is referring. គេ /kee/ is used with people of uncertain identity or people with whom the speaker has an informal relationship.
3. The pronoun គាត់ /kót/ is used of people of certain identity with whom one is on formal terms or to whom one owes respect. គាត់ /kót/ is always used of older relatives, especially parents and grandparents.
3. ពី /pii/ means 'from.'
3. ញាំបាយ /ñam baay/ means more than 'to eat rice.' It means 'to eat a meal.' While បាយ /baay/ literally means 'cooked rice,' it is also used to mean 'a meal,' e.g. បាយព្រឹក /baay prɛk/ 'breakfast' (ព្រឹក /prɛk/ 'morning').

4. Possession, e.g. 'our school' is just another type of attribution in Cambodian. The noun is simply followed by the possessive, e.g. វិទ្យាល័យយើង /saalaa yæŋ/ 'our school.'
5. Note that the particle ទេ /eh/ can be followed by an adverbial, as in sentences b, c, and d, e.g. តើលោកល្បីទៅផឹកទេ? /look ñam sraa eh, ɲay nih/ 'Are you going to drink (liquor) today?'

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

NOTE: Notice that the word 'ñam' means to eat, to drink, and to smoke.

- MODEL: T: ទើបទៅ តើយើង ឆាប់ ក្រោយ (tik) So, let's go to drink coffee. (water)
- S: ទើបទៅ តើយើង ឆាប់ ទឹក So, let's go to drink water.
- a. ទើបទៅ តើយើង ឆាប់ ក្រោយ (tik)
- *b. ទើបទៅ តើយើង ឆាប់ ទឹក (baay) [rice, food]
- *c. ទើបទៅ តើយើង ឆាប់ ទឹក (sraa) [liquor]
- *d. ទើបទៅ តើយើង ឆាប់ ទឹក (baarey) [cigarette]
- e. ទើបទៅ តើយើង ឆាប់ ក្រោយ (kəfee)
- f. ទើបទៅ តើយើង ឆាប់ ក្រោយ

DRILL TWO: Response

- MODEL: T: តើយើង ឆាប់ ទឹក? (ñam kəfee) Where are they going? (drink coffee)
- S: តើយើង ឆាប់ ទឹក They are going to drink coffee.
- a. look តើយើង ឆាប់ ទឹក? (ñam kəfee)
តើយើង ឆាប់ ទឹក
- *b. look តើយើង ឆាប់ ទឹក? (tiñ baarey) [to buy cigarettes]
តើយើង ឆាប់ ទឹក
- c. look kruu តើយើង ឆាប់ ទឹក? (ñam baay)
តើយើង ឆាប់ ទឹក
- d. look តើយើង ឆាប់ ទឹក? (tiñ sraa)
តើយើង ឆាប់ ទឹក
- e. look តើយើង ឆាប់ ទឹក? (ñam tik)
តើយើង ឆាប់ ទឹក
- f. look srey តើយើង ឆាប់ ទឹក? (ñam kəfee)
តើយើង ឆាប់ ទឹក

DRILL THREE: Response

- MODEL: T: kót móo pii naa? (saalaa) Where did she come from?
(school)
- S: kót móo pii saalaa She came from school.
- a. kee móo pii naa? (bɔŋ)
kee móo pii bɔŋ [bank]
- b. look srɛy móo pii naa? (ñam baay)
khñom móo pii ñam baay
- c. look móo pii naa? (pərien)
khñom móo pii pərien
- d. look móo pii naa? (srok khmas)
khñom móo pii srok khmas
- e. kót móo pii naa? (rien ɔŋglee)
kót móo pii rien ɔŋglee
- f. look móo pii naa? (haaŋ baay)
khñom móo pii haaŋ baay

DRILL FOUR: Response

Note that nɨw is translated both 'is, are etc.' and 'to live, to be located.'

- MODEL: T: look nɨw aɛnaa? (cit saalaa yɛɛŋ) Where do you live?
(near our school)
- S: khñom nɨw cit saalaa yɛɛŋ I live near our school.
- a. look nɨw aɛnaa? (cit saalaa yɛɛŋ)
khñom nɨw cit saalaa yɛɛŋ
- b. saalaa yɛɛŋ nɨw aɛnaa? (cit waasɨntón)
saalaa yɛɛŋ nɨw cit waasɨntón
- *c. haaŋ nuh nɨw aɛnaa? (chɲaay pii saalaa yɛɛŋ)
[far]
haaŋ nuh nɨw chɲaay pii saalaa yɛɛŋ
- d. niaŋ nɨw aɛnaa? (chɲaay pii waasɨntón)
[live]
khñom nɨw chɲaay pii waasɨntón
- *e. saalaa look nɨw aɛnaa? (cit bɔŋ)
saalaa khñom nɨw cit bɔŋ
- f. bɔŋ nuh nɨw aɛnaa? (cit waasɨntón)
bɔŋ nuh nɨw cit waasɨntón

DRILL FIVE: Response

- MODEL: T: look tɿw ñam baay cia muoy khñom eh? Are you going to eat with me?
 S: tee, khñom mɿn tɿw ñam baay cia muoy look eh No, I'm not going to eat (a meal) with you.
- a. look tɿw ñam baay cia muoy khñom eh?
 tee, khñom mɿn tɿw ñam baay cia muoy look eh
- b. look ñam sraa eh, ñay nih?
 tee, khñom mɿn ñam sraa eh, ñay nih
- c. look tɿw rien eh, aatɿt kraoy?
 tee, khñom mɿn tɿw rien eh, aatɿt kraoy
- d. nianɿ tɿñ kəfee eh, ñay nih?
 tee, khñom mɿn tɿñ kəfee eh, ñay nih
- e. nianɿ ñam baarsy eh?
 tee, khñom mɿn ñam baarsy eh
- f. look cəŋ ñam kəfee eh?
 tee, khñom mɿn cəŋ ñam kəfee eh

DRILL SIX: Transformation

- MODEL: T: look tɿw ñam kəfee (khñom) You (Mr.) are going to drink coffee. (I)
 S: khñom tɿw ñam kəfee dəs I'm going to drink coffee, too.
- a. look tɿw ñam kəfee (khñom)
 khñom tɿw ñam kəfee dəs
- b. khñom ñam baarsy (nianɿ)
 nianɿ ñam baarsy dəs
- c. look sresy cəŋ tɿw bəŋ (look)
 look cəŋ tɿw bəŋ dəs
- d. look smith tɿñ sraa (look)
 look tɿñ sraa dəs
- e. look tɿw nuu yook (khñom)
 khñom tɿw nuu yook dəs
- f. khñom nɿw chŋaay pii saalaa (look)
 look nɿw chŋaay pii saalaa dəs

DRILL SEVEN: Transformation

- MODEL: T: look tɿw ñam kəfee (khñom) You (Mr.) are going to drink coffee. (Me)
- S: look tɿw ñam kəfee cia muoy khñom You (Mr.) are going to drink coffee with me.
- a. look tɿw ñam kəfee (khñom)
look tɿw ñam kəfee cia muoy khñom
- b. nian tɿw bəŋ (look)
nian tɿw bəŋ cia muoy look
- c. khñom cəŋ tɿw nuu yook (nian)
khñom cəŋ tɿw nuu yook cia muoy nian
- d. look tɿw rien (khñom)
look tɿw rien cia muoy khñom
- e. khñom móo saalaa (nian)
khñom móo saalaa cia muoy nian
- f. khñom cəŋ ñam baay (look srɛy)
khñom cəŋ ñam baay cia muoy look srɛy

DRILL EIGHT: Transformation

- MODEL: T: mian haan baay nɿw cit nih eh? Is there a restaurant near here?
- S: kmian haan baan nɿw cit nih eh There is no restaurant near here.
- a. mian saalaa nɿw cit nih eh?
kmian saalaa nɿw cit nih eh
- b. mian kəfee eh?
kmian kəfee eh
- c. mian bəŋ nɿw cit nih eh?
kmian bəŋ nɿw cit nih eh
- d. mian luy ñam baay eh?
kmian luy ñam baay eh
- e. mian baay ñam eh?
kmian baay ñam eh

DRILL NINE: Substitution

MODEL: T: mian haan baay khmae nɨw (yuon)
cit nih eh?
S: mian haan baay yuon nɨw cit nih eh

Is there a Cambodian
restaurant near here?
(Vietnamese)
Is there a Vietnamese
restaurant near here?

- a. mian haan baay khmae nɨw cit nih (yuon)
eh?
- b. mian haan baay yuon nɨw cit nih (cən)
eh?
- c. mian haan baay cən nɨw cit nih eh? (pəran)
- d. mian haan baay pəran nɨw cit nih
eh? (siem)
- e. mian haan baay siem nɨw cit nih
eh? (khmae)
- f. mian haan baay khmae nɨw cit nih
eh?

DRILL TEN: Response

MODEL: T: haan baay naa nɨw cit nih? (pəran)
S: haan baay pəran nɨw cit nih

What restaurant is near
here? (French)
The French restaurant is
near here.

- a. haan baay naa nɨw cit nih? (pəran)
han baay pəran nɨw cit nih
- *b. srok naa nɨw cit nih? (kaanaadaa)
[Canada]
srok kaanaadaa nɨw cit nih
- c. saalaa naa nɨw cit nih? (ɔŋkoo)
saalaa ɔŋkoo nɨw cit nih
- d. haan baay naa nɨw cit nih? (cən)
han baay cən nɨw cit nih
- *e. srok naa nɨw cit nih? (kuybaa)
[Cuba]
srok kuybaa nɨw cit nih
- *f. saalaa naa nɨw cit nih? (ciat)
[nation, national]
saalaa ciat nɨw cit nih

Useful Words and Phrases

səmnuo	សំណួរ	a question
coṃlaəy	ចម្លើយ, ចម្លើយ	an answer
praɛ	ប្រែ	to translate
cia khmaɛ	ជាខ្មែរ	in Cambodian
cia ɔŋglee	ជាអង់គ្លេស	in English

VOCABULARY

baarey	បារី	cigarette
baay	បាយ	rice (cooked)
bɔŋ	បង	bank
chŋaay	ឆ្ងាយ	far
cia muoy	ជាមួយ	with
ciat	ជាតិ	nation, national
cit	ជិត	near
daɛ	ដែរ	also
dɔl	ដល់	to arrive; at; up to, when
əŋcəŋ	អញ្ចឹង	so
haaŋ	ហាង	store
haaŋ baay	ហាងបាយ	restaurant
kaanaadaa	កាណាដា	Canada
kee	គេ	he, she, they (see note)
kəfee	កាហ្វេ	coffee
kmian	គ្មាន	do not have
kót	គាត់	he she, they (see note)
kuybaa	គុយបា	Cuba
luy	លុយ	money
maoŋ	ម៉ោង	hour, time
mian	មាន	to have, there is (are)
móo	មក	to come; to, toward
muoy	មួយ	one, a
nih	នេះ	this, here
nuh	នោះ	that, there
ŋam	ញ៉ាំ	to eat, to drink, to smoke
pii	ពី	from
sraa	ស្រា	liquor
tiŋ	ទិញ	to buy
tɛk	ទឹក	water

LESSON FIVE

DIALOGUE

	daə	to walk
	leən	to play, visit, do for fun
	daə leən	to go out for a good time
	mə dɔɔŋ	once (see note); for a change
	rəh	question particle (see note)
	yup	night
	yup nih	tonight
1.	sok - yəən kɪt daə leən
mə dɔɔŋ rəh, yup nih?
mɪn.....sɔh	Are we (thinking of) going out or
not tonight?
not.....at all
2.	maw - khɲom mɪn cɔŋ daə leən
sɔh yup nih
kon	I don't want to go out tonight
at all.
movie
3.	sok - yəən tɨw məəl kon mə dɔɔŋ
róm
viñ	We're going to see a movie.
to dance
instead
4.	maw - tee, yəən tɨw róm viñ
ruoc	No, let's go dance instead.
then, and then
5.	sok - əñcəŋ, məəl kon ruoc yəən
tɨw róm
phtéh	So, we'll see the movie, then
we'll go dance.
home, house
6.	maw - əñcəŋ yəən thəə baay ñam
nɨw phtéh
nah	So we'll prepare food to eat at
home.
very (much)
7.	sok - yəən mian sraa ñam eh?
khɲom cɔŋ ñam sraa nah	Do we have liquor to drink?
I want to drink very much.
8.	maw - tee, yəən kmian eh	No, we don't (have it).

១. សុខ យើងគិតដើរលេងប្លង់ឬ យប់នេះ?
២. ម៉ៅ ទ្រង់ចង់ដើរលេងសោះយប់នេះ។
៣. សុខ យើងទៅមើលកុនប្លង់។
៤. ម៉ៅ ទេ យើងទៅភ្នំពេញ។
៥. សុខ អញ្ជឹង មើលកុនរួចយើងទៅភ្នំ។

- ៦. យើង អញ្ជើញយើងឱ្យប្រើប្រាស់ពាក្យនេះ។
- ៧. សុំ យើងមានប្រសាសន៍?
- ៨. ខ្ញុំចង់ប្រើប្រាស់ពាក្យនេះ។
- ៩. យើង អញ្ជើញយើងឱ្យប្រើប្រាស់ពាក្យនេះ។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. So far, to ask a confirmation (yes-no) question you have had the word អញ្ជើញ /eh/. In this lesson you have another: ប្រើប្រាស់ /rii/ or ប្រើប្រាស់ឱ្យ /rii ey/. A question containing ប្រើប្រាស់ /rii/ usually anticipates a positive (yes) answer. (cf. A.4.4 (g)).

Note that ប្រើប្រាស់ /rii/ and interrogative អញ្ជើញ /eh/ can be followed by an adverbial of time as was the case for អញ្ជើញ /eh/ in a negative sentence in Drill 5 in the preceding lesson. For example:

យើង	គិត	រើរលេង	ម្តង ឬ	យប់នេះ
yæŋ	kɪt	dæ leeŋ	mɛ dɔɔŋ rəh	yup nih?
we	think	go-out	once (question)	tonight
Are	we	planning	to go out	tonight?

- 1. The word ម្តង /mdɔɔŋ/ means literally 'once, one time.' However, in this context it means 'for a change, as a change from routine.'
- 2. នោះ /səh/ follows a negated verb with the meaning of '(not) ...at all.' It occurs in the same position as អញ្ជើញ /eh/ after a negator.
- 2. The word លេង /leeŋ/ means 'to play' when it is a main verb. However, following another verb, it means 'to do for fun, not seriously,' e.g. មើលលេង /mɛl leeŋ/ 'to read for pleasure,' និយាយលេង /niyey leeŋ/ 'to say in fun, to joke.' រើរលេង /dæ leeŋ/ has two meanings: literally it means 'to walk for pleasure (រើរ /dæ/ 'to walk'); figuratively it means 'to go out for a good time; to go out on the town; to have a date.'
- 4. The word វិញ /viŋ/ is widely used in Cambodian but often very difficult to translate. It may mean 'instead,' as it does in sentence 4 in this lesson.

It also has the meaning of 'back again,' e.g.

វិញ្ញា	ខ្ញុំ	មក	វិញ
s'əɛk	khñom	moo	viñ
tomorrow	I	come	back-again

I'll come back tomorrow.

Yet another meaning is 'as for ...in turn,' as in

ឯ	ខ្ញុំ	វិញ្ញា	ខ្ញុំ	ទៅ	វិញ
(ə)	khñom	viñ,	khñom	təw	dae
(as for) me		(in turn), I		go	also

As for me, I'll go too.

វិញ/viñ/ is generally used to indicate some sort of contrast with what has come before, especially in the 'instead' meaning but also in the 'as for' and 'back again' meanings.

6., 7. Note that a verb can be attributive to (modify) a noun in **បាយញ្ជី** /baay ñam/ 'food to eat' and **ស្រាញ្ជី** /sraa ñam/ 'liquor to drink.'

7. **ណាស់**/nah/ means 'very' when used following an adjective, e.g. **ល្អណាស់** /l'wə nah/ 'very good.' It is also used at the end of a clause which includes a verb like **ចង់** /cəŋ/ 'want to' that expresses an attitude. In such a case it means 'very much,' as in

ខ្ញុំ	ចង់	ញ្ជី	ស្រា	ណាស់
khñom	cəŋ	ñam	sraa	nah
I	want	drink	liquor	very-much

I want to drink very much.

Note that there is no adjective in this sentence.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: look mɛn cəŋ səh (rien) You don't want (anything) at all. (study)

S: look mɛn rien səh You don't study at all.

- a. look mɛn rien səh (məel)
- b. look mɛn məel səh (ñam)
- c. look mɛn ñam səh (perien)
- d. look mɛn perien səh (təsee)
- e. look mɛn təsee səh (niyley)
- f. look mɛn niyley səh

DRILL TWO: Response

MODEL: T: yəəŋ kɨt daə leəŋ mə dɔɔŋ rəh, yup nih?

(məəl kon)

Are we (thinking of) going out or not tonight? (to see a movie)

S: yup nih, yəəŋ tɨw məəl kon

Tonight, we are going to see a movie.

a. yəəŋ kɨt daə leəŋ mə dɔɔŋ rəh, yup nih?

(məəl kon)

yup nih, yəəŋ tɨw məəl kon

b. look kɨt daə leəŋ mə dɔɔŋ rəh, yup nih?

(ñam sraa)

yup nih, khñom tɨw ñam sraa

c. niaŋ kɨt daə leəŋ mə dɔɔŋ rəh, yup nih?

(məəl kon)

yup nih, khñom tɨw məəl kon

*d. look kɨt daə leəŋ mə dɔɔŋ rəh, yup nih?

(leəŋ bie)

[play cards]

yup nih, khñom tɨw leəŋ bie

*e. yəəŋ kɨt daə leəŋ mə dɔɔŋ rəh, yup nih?

(leəŋ puo'maa?)

[visit a friend]

yup nih, yəəŋ tɨw leəŋ puo'maa?

f. look kɨt daə leəŋ mə dɔɔŋ rəh, yup nih?

(tiñ sraa)

yup nih, khñom tɨw tiñ sraa

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: yup nih, yəəŋ tɨw róm

(məəl kon)

Tonight, we're going to dance. (see a movie)

S: tee, yəəŋ tɨw məəl kon viñ

Tonight, we're going to see a movie instead.

a. yup nih, yəəŋ tɨw róm

(məəl kon)

tee, yəəŋ tɨw məəl kon viñ

b. yup nih, yəəŋ tɨw məəl kon

(ñam sraa)

tee, yəəŋ tɨw ñam sraa viñ

c. yup nih, yəəŋ tɨw ñam sraa

(leəŋ bie)

tee, yəəŋ tɨw leəŋ bie viñ

d. yup nih, yəəŋ tɨw leəŋ bie

(leəŋ puo'maa?)

tee, yəəŋ tɨw leəŋ puo'maa? viñ

*e. yup nih, yəəŋ tɨw leəŋ puo'maa? (ŋam baay haan)
[to eat out]

tee, yəəŋ tɨw ŋam baay haan viŋ

f. yup nih, yəəŋ tɨw ŋam baay haan (róm)

tee, yəəŋ tɨw róm viŋ

DRILL FOUR: Substitution

MODEL: T: yəəŋ kɨt tɨw daə leəŋ mə dɔəŋ rəh? (róm) Are we (thinking of) going to go out or not? (dance)

S: yəəŋ kɨt tɨw róm mə dɔəŋ rəh? Are we (thinking of) going to dance or not?

a. yəəŋ kɨt tɨw daə leəŋ mə dɔəŋ rəh? (róm)

b. yəəŋ kɨt tɨw róm mə dɔəŋ rəh? (məəl kon)

c. yəəŋ kɨt tɨw məəl kon mə dɔəŋ rəh? (leəŋ bie)

d. yəəŋ kɨt tɨw leəŋ bie mə dɔəŋ rəh? (ŋam sraa)

e. yəəŋ kɨt tɨw ŋam sraa mə dɔəŋ rəh? (ŋam baay haan)

f. yəəŋ kɨt tɨw ŋam baay haan mə dɔəŋ rəh?

DRILL FIVE: Response

MODEL: T: look coul cət daə leəŋ eh? Do you like to go out?

S: tee, khŋom mɨn coul cət daə leəŋ sɔh No, I don't like to go out at all.

a. look coul cət daə leəŋ eh?

tee, khŋom mɨn coul cət daə leəŋ sɔh

b. look srəy coul cət ŋam sraa eh?

tee, khŋom mɨn coul cət ŋam sraa sɔh

c. nian coul cət róm eh?

tee, khŋom mɨn coul cət róm sɔh

d. look coul cət rien khmaə eh?

tee, khŋom mɨn coul cət rien khmaə sɔh

e. look coul cət leəŋ bie eh?

tee, khŋom mɨn coul cət leəŋ bie sɔh

f. nian coul cət məəl kon eh?

tee, khŋom mɨn coul cət məəl kon sɔh

DRILL SIX: Transformation

- MODEL: *T: bae yæŋ rien ruoc həh (məəl kon) If we finish studying
(see a movie)
- S: bae yæŋ rien ruoc həh, yæŋ
tɨw məəl kon If we finish studying, we'll
go to see a movie.
- a. bae yæŋ rien ruoc həh (məəl kon)
bae yæŋ rien ruoc həh, yæŋ tɨw məəl kon
- b. bae yæŋ ñam baay ruoc həh (dəə leen)
bae yæŋ ñam baay ruoc həh, yæŋ tɨw dəə leen
- c. bae yæŋ məəl kon ruoc həh (róm)
bae yæŋ məəl kon ruoc həh, yæŋ tɨw róm
- d. bae yæŋ rien ruoc həh (leen bie)
bae yæŋ rien ruoc həh, tæŋ tɨw leen bie
- e. bae yæŋ ñam baay ruoc həh (tɨw leen puo'maa?)
bae yæŋ ñam baay ruoc həh, yæŋ tɨw leen puo'maa?
- f. bae yæŋ leen bie ruoc həh (tɨw phtéh)
bae yæŋ leen bie ruoc həh, yæŋ tɨw phtéh

DRILL SEVEN: Response

- MODEL: T: bae look nɨw phtéh, look If you stay home, what will
thəə sy? (məəl səphɨw) you do? (read a book)
- S: bae khñom nɨw phtéh, khñom If I stay home, I'll read
məəl səphɨw a book.
- a. bae look nɨw phtéh, look thəə sy? (məəl səphɨw)
bae khñom nɨw phtéh, khñom məəl səphɨw
- b. bae look nɨw phtéh, look thəə sy? (ñam sraa)
bae khñom nɨw phtéh, khñom ñam sraa
- c. bae look nɨw phtéh, look thəə sy? (leen bie)
bae khñom nɨw phtéh, khñom leen bie
- d. bae look nɨw phtéh, look thəə sy? (məəl kon)
bae khñom nɨw phtéh, khñom məəl kon
- e. bae look nɨw phtéh, look thəə sy? (rien khmaə)
bae khñom nɨw phtéh, khñom rien khmaə
- f. bae look nɨw phtéh, look thəə sy? (təsee khmaə)
bae khñom nɨw phtéh, khñom təsee khmaə

DRILL EIGHT: Response

- MODEL: T: look tɿw róm eh, yup nih? (tɿw leen puo'maa?) Are you going to dance, tonight? (to go to visit a friend)
- S: tee, khñom trəw tɿw leen puo'maa? No, I have to go to visit a friend.
- a. look tɿw róm eh, yup nih? (tɿw leen puo'maa?)
tee, khñom trəw tɿw leen puo'maa?
- b. nian tɿw mæel kon eh, yup nih? (lian so?) [to wash hair]
tee, khñom trəw lian so?
- c. look tɿw ñam sraa eh, yup nih? (mæel səphɿw)
tee, khñom trəw mæel səphɿw
- d. look tɿw mæel kon eh, yup nih? (tɿw leen bie)
tee, khñom trəw tɿw leen bie
- e. nian tɿw ñam baay haan eh, yup nih? (nɿw phtéh)
tee, khñom trəw nɿw phtéh
- f. look tɿw leen bie eh, yup nih? (mæel kon)
tee, khñom trəw mæel kon

DRILL NINE: Transformation

- MODEL: T: khñom coul cət daə leen nah I like to go out very much.
S: khñom coul cət daə leen daə I like to go out, too.
- a. khñom coul cət daə leen nah
khñom coul cət daə leen daə
- b. khñom coul cət mæel kon nah
khñom coul cət mæel kon daə
- c. khñom coul cət mæel səphɿw nah
khñom coul cət mæel səphɿw daə
- d. khñom coul cət leen bie nah
khñom coul cət leen bie daə
- e. khñom coul cət róm nah
khñom coul cət róm daə
- f. khñom coul cət baay cən nah
khñom coul cət baay cən daə

DRILL TEN: Transformation

- MODEL: T: look m̄n rien s̄h (dæ leən) You don't study at all.
(go out)
- S: look m̄n rien s̄h ruoc look You don't study at all, then
c̄n dæ leən! you want to go out!
- a. look m̄n niyiey khmas s̄h (t̄iw srok khmas)
look m̄n niyiey khmas s̄h ruoc look c̄n t̄iw srok khmas
- b. look m̄n dæ leən s̄h (s̄ebaay)
look m̄n dæ leən s̄h ruoc look c̄n s̄ebaay
- c. look m̄n coul c̄t k̄efee s̄h (ñam)
look m̄n coul c̄t k̄efee s̄h ruoc look c̄n ñam
- d. look m̄n coul c̄t leən bie s̄h (leən)
look m̄n coul c̄t leən bie s̄h ruoc look c̄n leən
- e. look m̄n coul c̄t ɔŋglee s̄h (rien)
look m̄n coul c̄t ɔŋglee s̄h ruoc look c̄n rien
- f. look m̄n coul c̄t sraa s̄h (ñam)
look m̄n coul c̄t sraa s̄h ruoc look c̄n ñam

Useful Words and Phrases

sruol	ស្រួល	easy
p̄baa?	តិចៗ	difficult
...thaa m̄c cia khmas	ថា រមែង ជា ខ្លួន	how do you say...in Cambodian?
...mian n̄y thaa m̄c	មាន ន័យ ថា រមែង	what does...mean?
look c̄n niyiey thaa m̄c	លោក ចង់ និយាយ ថា រមែង	what do you mean?, what are you trying to say?

Phnom Penh movie house

VOCABULARY

baə	បើ	if
bie	ហ្ស៊ី	playing card
coul cət	ចូលចិត្ត	to like
daə	ដើរ	to walk
daə leən	ដើរលេង	to stroll, to go out
kon	ភ្នំ	movie
leen	លេង	to play, visit, do for fun
lian	លាង	to wash
mə dɔŋ	ម្តង	once
m±n...sɔh	មិន...សោះ	not at all
nah	ណាស់	very much
ñam baay haan	ញ៉ាំបាយហាង	to eat out
phtéh	ផ្ទះ	home, house
puo'maa?	ពួកម៉ាក	friend
rəh, r±±	ឬ	question particle (see note); or
róm	រាំ	to dance
ruoc	រួច	then
ruoc həh	រួចហើយ	then
səph±w	សៀវភៅ	book
sɔ?	សក់	hair
t±w leən	ទៅលេង	to visit
viñ	វិញ	instead, back again
yup	យប់	night

LESSON SIXDIALOGUE

kəsəɛt	newspaper
rɛ̃əŋ	story
khlah	some, few, any
məe	so(we) can find out (something)
1. maw - look məel kəsəɛt məe!
mian rɛ̃əŋ ey khlah?	Read the newspaper.
What (kinds of) films are there?
aa muoy nih	this one
l'ɔɔ	good, pretty
l'ɔɔ məel	interesting (used for plays
and movies)
2. sok - aa muoy nih l'ɔɔ məel nah!	This one is very good.
3. maw - leeŋ nɛ̃w əsnəə?	Where is it playing?
rooŋ	theater, warehouse, large
building
rooŋ bayon	Bayon Theater
kaubooy	cowboy
4. sok - leeŋ nɛ̃w rooŋ bayon
rɛ̃əŋ kaubooy	It's playing at the Bayon.
(It's a) cowboy story.
né'naa khlah	who (plural)
5. maw - né'naa khlah leeŋ?	Who are playing?
tuo əsk	leading actor
craən	many
6. sok - mian tuo əsk
l'ɔɔ l'ɔɔ craən nah!	There are many good leading actors!
kom	don't (imperative)
phlic	to forget
yóo	to bring
kaat	identification card (ID)
koun səh	student, pupil
phooŋ	also
7. maw - kom phlic yóo kaat koun
səh tɛ̃w phooŋ	And don't forget to bring your
student ID.

is one of them. It is always indefinite. Following a question word, it makes the question word plural. For example **រឿងអ្វីខ្លះ** /rɛ̃ɲ ɛy khlah/ means 'what kinds of story.' In sentence 5, **អ្នកណាខ្លះ** /né'naa khlah/ means 'who-all, which people?' **ឯណាខ្លះ** /aɓnaa khlah/ 'which places, where-all?'

2. The word **អា** /aa-/ can be used with a demonstrative, with **មួយ** /muoy/ 'one' and with certain common adjectives, especially those referring to size and color, to mean 'the ... one.' Examples **អានេះ** /aanɨh/ 'this one,' **អមួយនោះ** /aamuoy nuh/ 'that one,' **អាល** /aasɔɔ/ 'the white one' (**ស** /sɔɔ/ 'white'). (The word **អា** /aa/ must always be used with care in referring to people, since in such a case it often indicates contempt or a great deal of intimacy. This is especially so when **អា** /aa/ is used with a name.)
2. Cambodian and English vocabulary do not match on a one-to-one basis (cf. U.1). English has some words for which Cambodian has no direct translation, and vice versa. A case of the former which you will have to get used to is the fact that the English word 'interesting' cannot be easily translated into Cambodian. **ល្អទើប** /l'ɔɔ məɛl/ means literally 'good to look at' and is used of plays, movies, and picture books - things you can look at - but not of stories, situations, or ideas.
- 3., 4., 5. Note additional uses of **លេង** /leen/ 'to play'. It is used of plays and movies and of actors (in the sense of 'act'), much like English.
6. Reduplication of an adjective indicates plurality. For example **ត្រូវក្រសួង** /tuɔ aɛk l'ɔɔ/ the translation is 'a good star,' and **ត្រូវក្រសួងៗ** /tuɔ aɛk l'ɔɔ l'ɔɔ/ the translation is 'good stars.'
7. **កុំ** /kom/ is used to make negative imperatives, e.g.
កុំទៅ kom tɨw
 Don't go!
7. The word **ទៅ** /tɨw/ modifies the main verb by indicating motion away from the speaker (cf. S.2.2.3).
7. There are two words for 'also' in Cambodian: **ផង** /das/ (already introduced) and **ផង** /phɔɔŋ/ (introduced here). The difference between them is explained in the grammatical sketch at A.4.4 (m). Please read this section.

9. The word **ឲ្យ** /aoy/ is used both as a main verb and as a relator. As a main verb it means 'to give' (cf. S.2.2.1 for a discussion of how it is used with objects). One of its many meanings as a relator is 'to, for,' e.g.

គាត់	ធ្វើ	ឲ្យ	ខ្ញុំ
kót	thəe	aoy	khñom
he	do	for	me

He did it for me.

With **សោក**/look/ and **សោកស្រី**/look srɛy/ and other respectful forms, you must use **ជូន** /cuun/ instead of **ឲ្យ**/aoy/ 'give' or 'to, for,' e.g.

យើង	ធ្វើ	ជូន	គាត់
yəəŋ	thəe	cuun	kót
we	do	for	him

We did it for him.

9. The Cambodian numbers to one thousand are given at the end of this lesson with the new vocabulary. Note that numbers 6 to 9 are combinations of the numbers from one to five, e.g. **ប្រាំមួយ** /pəmmuoy/ 'six' which is **ប្រាំ** /pram/ 'five' plus **មួយ** /muoy/ 'one.' The teens numbers consist of the word **ដប់** /dɔp/ 'ten' plus the appropriate units number, e.g. **ដប់មួយ** /dɔp muoy/ 'eleven' (ten plus one). Tens numbers begin with **រឺមួយ** /məphey/ 'twenty' and then continue with numbers probably borrowed from Thai. Again for numbers under a hundred, the tens number is followed by the appropriate units number, e.g. **សាមសិបបី** /saamsəp bɛy/ 'thirty-three.' The word **រយ** /róoy/ means 'hundred'; **មួយរយ** /məróoy/ is 'one hundred' (**មួយ** /muoy/ is reduced to /mə/ before classifiers and other numbers); again the hundreds number is followed by the appropriate tens or units numbers, e.g. 202 **ពីររយពីរ** /pii róoy pii/ (**ពីរ** /pii/ 'two') or 433 **បួនរយសាមសិបបី** /buon róoy saamsəp bɛy/ (**បួន** /buon/ 'four'). The word for 'thousand' is **ពាន់** /pón/.

9. Fractions are made by the following formula: numerator +
ភាគ /phia?/ + denominator e.g. **មួយភាគបី** /muoy phia? bɛy/
 'one third' (**មួយ** /muoy/ 'one' is the numerator and **បី** /bɛy/ 'three' is the denominator). A percent is just a fraction with a denominator of a hundred, so a percent is expressed in Cambodian as **ភាគរយ** /phia? róoy/, e.g., **ហាសិបភាគរយ** /haasəp phia? róoy/ 'fifty hundredths' or '50 %.'

DRILLSDRILL ONE: Substitution

<u>MODEL:</u> T:	khñom mæel kəsast pəraŋ	(ɔŋglee)	I read French newspapers. (English)
S:	khñom mæel kəsast ɔŋglee		I read English newspapers.
a.	khñom mæel kəsast pəraŋ	(ɔŋglee)	
b.	khñom mæel kəsast ɔŋglee	(kon)	
*c.	khñom mæel kon ɔŋglee	(aameerɨkaŋ) [American]	
d.	khñom mæel kon aameerɨkaŋ	(səphɨw)	
e.	khñom mæel səphɨw aameerɨkaŋ	(khmaɛ)	
f.	khñom mæel səphɨw khmaɛ	(kəsast)	
g.	khñom mæel kəsast khmaɛ		

DRILL TWO: Transformation

<u>MODEL:</u> T:	haaŋ nih lúʔ səphɨw craən nah	This store sells many books.
S:	lúʔ səphɨw sy khlah?	(It) sells what (kinds of) book?
a.	haaŋ nih lúʔ səphɨw craən nah	lúʔ səphɨw sy khlah?
b.	srok aameerɨk mian baarey craən nah	mian baarey sy khlah?
c.	khñom tiñ sraa craən nah	tiñ sraa sy khlah?
d.	kee niyiey phiasaa craən nah nɨw nuu yook	niyiey phiasaa sy khlah?
e.	kee pərien phiasaa craən nah nɨw saalaa ɔŋkoo	pərien phiasaa sy khlah?
f.	khñom tsee riəŋ craən nah	tsee riəŋ sy khlah?

DRILL THREE: Transformation

<u>MODEL:</u> T:	haaŋ nih lúʔ səphɨw craən nah (pəraŋ)	This store sells many books. (French)
S:	səphɨw khlah cia səphɨw pəraŋ	Some books are French books.
a.	haaŋ nih lúʔ səphɨw craən nah (pəraŋ)	səphɨw khlah cia səphɨw pəraŋ
*b.	srok aameerɨk mian baarey craən nah (ksaoy) [weak]	baarey khlah cia baarey ksaoy
c.	khñom tiñ sraa craən nah (ɔŋglee)	sraa khlah cia sraa ɔŋglee
d.	khñom tsee riəŋ craən nah (kon)	riəŋ khlah cia riəŋ kon
e.	yəeŋ mæel kon craən nah (lʔɔɔ)	kon khlah cia kon lʔɔɔ
f.	khñom mæel kəsast craən nah (khmaɛ)	kəsast khlah cia kəsast khmaɛ

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: khñom coul cət mæel səphɨw rɨəŋ nah

I like to read novels
(story books) very much.

S: kom mæel səphɨw rɨəŋ knoŋ thna?

Don't read novels in class.

a. khñom coul cət mæel səphɨw rɨəŋ nah

kom mæel səphɨw rɨəŋ knoŋ
thna?

b. khñom coul cət ñam baarey nah

kom ñam baarey knoŋ thna?

c. khñom coul cət mæel né? kruu nah

kom mæel né? kruu knoŋ thna?

d. khñom coul cət mæel kəsast nah

kom mæel kəsast knoŋ thna?

e. khñom coul cət leeŋ nah

kom leeŋ knoŋ thna?

f. khñom coul cət ñam kəfee nah

kom ñam kəfee knoŋ thna?

DRILL FIVE: Transformation

MODEL: T: look rien khmas (thna?)

You study Cambodian. (class)

S: look rien khmas knoŋ thna?

You study Cambodian in class.

a. look ñam baay (haaŋ baay)

look ñam baay knoŋ haaŋ baay

b. look tæsee pəraŋ (səphɨw)

look tæsee pəraŋ knoŋ səphɨw

c. look mæel rɨəŋ (kəsast)

look mæel rɨəŋ knoŋ kəsast

d. look ñam baarey (rooŋ kon)

look ñam baarey knoŋ rooŋ kon

e. look pərien koun səh (thna?)

look pərien koun səh knoŋ
thna?

f. look tɨw rien khmas (saalaa)

look tɨw rien khmas knoŋ
saalaa

DRILL SIX: Substitution

MODEL: T: kom phlic yóo kaat koun (luy)
səh tɨw phooŋ

Don't forget to bring your
student ID, too.

S: kom phlic yóo luy tɨw phooŋ

Don't forget to bring money,
too.

a. kom phlic yóo kaat koun səh tɨw
phooŋ (luy)

b. kom phlic yóo luy tɨw phooŋ (bie)

c. kom phlic yóo bie tɨw phooŋ (sraa)

d. kom phlic yóo sraa tɨw phooŋ (tɨk)

e. kom phlic yóo tɨk tɨw phooŋ (baarey)

f. kom phlic yóo baarey tɨw phooŋ

DRILL SEVEN: Transformation

<u>MODEL:</u>	T:	khñom tɿw tiñ kəfee	(tiñ sraa)	I'll go to buy coffee. (buy liquor)
	S:	khñom tiñ sraa phooŋ		I'll buy liquor, too.
a.		khñom tɿw tiñ kəfee	(tiñ sraa)	khñom tiñ sraa phooŋ
b.		khñom coŋ tɿw saalaa	(tɿw boŋ)	khñom tɿw boŋ phooŋ
c.		khñom yoo kaat koun səh tɿw	(yoo luy)	khñom yoo luy tɿw phooŋ
d.		khñom tɿw ñam baay haan	(tɿw məel kon)	khñom tɿw məel kon phooŋ
e.		khñom tɿw rien nɿw saalaa oŋkoo	(thəe kaa)	khñom thəe kaa phooŋ
f.		khñom tɿw səphɿw khmae	(pərien khmae)	khñom pərien khmae phooŋ

DRILL EIGHT: Response

<u>MODEL:</u>	T:	khñom tɿw ñam kəfee	(tiñ baarey)	I'm going to drink coffee. (buy cigarettes)
	S:	look tiñ baarey aoy khñom phooŋ		Buy cigarettes for me, also.
a.		khñom tɿw ñam kəfee	(tiñ baarey)	look tiñ baarey aoy khñom phooŋ
b.		khñom tɿw boŋ	(baek luy)	look baek luy aoy khñom [to cash, get money] phooŋ
c.		khñom tɿw phtéh	(yoo səphɿw)	look yoo səphɿw aoy khñom phooŋ
d.		khñom tɿw leen thna' look	(pərien koun səh)	look pərien koun səh aoy khñom phooŋ
e.		khñom nɿw phtéh, ñay nih	(thəe baay)	look thəe baay aoy khñom phooŋ
f.		khñom tɿw saalaa	(tiñ səphɿw)	look tiñ səphɿw aoy khñom phooŋ

DRILL NINE: Transformation

<u>MODEL:</u>	T:	ñay nih, look tɿw məel kon eh?		Today, are you going to see a movie?
	S:	tee, khñom mɿn tɿw məel eh		No, I am not going (to see one).
a.		ñay nih, look tɿw məel eh?		tee, khñom mɿn tɿw məel eh
b.		ñay nih, look tɿw pərien eh?		tee, khñom mɿn tɿw pərien eh
c.		ñay nih, look tɿw baek luy eh?		tee, khñom mɿn tɿw baek luy eh
d.		ñay nih, look tɿw rien khmae eh?		tee, khñom mɿn tɿw rien eh
e.		ñay nih, look tɿw tiñ kəsast eh?		tee, khñom mɿn tɿw tiñ eh
f.		ñay nih, look tɿw ñam kəfee eh?		tee, khñom mɿn tɿw ñam eh

DRILL TEN: Response

MODEL: T: look cəŋ məəl rooŋ naa? (cit saalaa)

S: aa muoy cit saalaa

T: Which movie theater do you want to go to see (a film at)? (near the school)

S: The one near the school.

a. look cəŋ ñam baay haan naa?	(cit rooŋ kon)	aa muoy cit rooŋ kon
b. look cəŋ ñam sraa naa?	(cit look)	aa muoy cit look
c. look cəŋ yóo səphɨw naa?	(knoŋ thnaʔ)	aa muoy knoŋ thnaʔ
d. look cəŋ tɨw phtéh naa?	(cit phtéh look)	aa muoy cit phtéh look
e. look cəŋ tɨw rien saalaa naa?	(cit waasɨntón)	aa muoy cit waasɨntón
f. look cəŋ rien knoŋ thnaʔ naa?	(cit thnaʔ look)	aa muoy cit thnaʔ look

DRILL ELEVEN: Response

MODEL: T: mian tuo aek l'ɔɔ eh? Are there (any) good actors?

S: baat, mian tuo aek l'ɔɔ l'ɔɔ craən Yes, there are many good actors.

a. mian haan baay cit eh?	baat, mian haan baay cit cit craən
b. mian rooŋ kon chŋaay eh?	baat, mian rooŋ kon chŋaay chŋaay
c. mian haan baay l'ɔɔ eh?	baat, mian haan baay l'ɔɔ l'ɔɔ craən
d. mian saalaa cit eh?	baat, mian saalaa cit cit craən
e. mian puoʔmaaʔ l'ɔɔ eh?	baat, mian puoʔmaaʔ l'ɔɔ l'ɔɔ craən
f. mian səphɨw l'ɔɔ eh?	baat, mian səphɨw l'ɔɔ l'ɔɔ craən

DRILL TWELVE: Addition

MODEL: T: dɔp nɨŋ dɔp Ten and ten

S: məphɨy Twenty

a. məphɨy nɨŋ dɔp	saamsəp
b. saamsəp nɨŋ məphɨy	haasəp
c. məphɨy nɨŋ məphɨy	səssəp
d. saamsəp nɨŋ səssəp	cətəp
e. məphɨy nɨŋ səssəp	hoksəp
f. haasəp nɨŋ saamsəp	pəstəp
g. məphɨy nɨŋ saamsəp nɨŋ səssəp	kawsəp

DRILL THIRTEEN: Addition

<u>MODEL:</u>	T: pram róoy dáp	Five hundred and ten.
	S: pram pii róoy maphsy	Seven hundred and twenty.
a.	pram pii róoy maphsy	pram buon róoy saamsəp
b.	pram buon róoy saamsəp	məpón məróoy saəsəp
c.	məpón məróoy saəsəp	məpón bəy róoy haəsəp
d.	məpón bəy róoy haəsəp	məpón pram róoy hoksəp
e.	məpón pram róoy hoksəp	məpón pram pii róoy cətsəp
f.	məpón pram pii róoy cətsəp	məpón pram buon róoy pətsəp
g.	məpón pram buon róoy kaw səp	pii pón pii róoy

DRILL FOURTEEN: Substitution

<u>MODEL:</u>	T: look yóo luy aoy khñom maphsy riel phoəŋ (məpney nɿŋ dáp)	
	S: look yóo luy aoy khñom saamsəp riel phoəŋ	
	T: Take 20 riels for me, too. (20 and 10)	
	S: Take 30 riels for me, too.	
a.	look yóo luy aoy khñom saamsəp riei phoəŋ	(məphey nɿŋ maphsy)
	look yóo luy aoy khñom saəsəp riel phoəŋ	
b.	look yóo luy aoy khñom hoksəp riel phoəŋ	(saamsəp nɿŋ maphsy)
	look yóo luy aoy khñom haəsəp riel phoəŋ	
c.	look yóo luy aoy khñom pram róoy riel phoəŋ	(pram róoy nɿŋ pram róoy)
	look yóo luy aoy khñom məpón riel phoəŋ	
d.	look yóo luy aoy khñom pram pón riel phoəŋ	(pram pón nɿŋ pram pón)
	look yóo luy aoy khñom məməən riel phoəŋ	
e.	look yóo luy aoy khñom pram məən riel phoəŋ	(pram pii məən nɿŋ bəy məən)
	look yóo luy aoy khñom məsaən riel phoəŋ	
f.	look yóo luy aoy khñom pram bəy saən riel phoəŋ	(pram saən nɿŋ pram saən)
	look yóo luy aoy khñom məlian riel phoəŋ	
g.	look yóo luy aoy khñom pram muoy róoy riel phoəŋ	(dáp nɿŋ maphsy nɿŋ saamsəp nɿŋ saəsəp)
	look yóo luy aoy khñom məróoy riel phoəŋ	

DRILL FIFTEEN: Response

<u>MODEL:</u>	T: aoy khñom saamsəp riel móo	Give me thirty riels.
	S: khñom mian maphsy riel eh	I have twenty riels only.
a.	aoy khñom kaw səp riel móo	khñom mian pətsəp riel eh
b.	aoy khñom hoksəp riel móo	khñom mian haəsəp riel eh
c.	aoy khñom saamsəp riel móo	khñom mian maphsy riel eh
d.	aoy khñom saəsəp riel móo	khñom mian saamsəp riel eh

- e. aoy khñom cətsep riel m'oo
- f. aoy khñom məróoy riel m'oo
- g. aoy khñom kawsep riel m'oo

- khñom mian hoksep riel eh
- khñom mian kawsep riel eh
- khñom mian paetsep riel eh

DRILL SIXTEEN: Transformation

MODEL: T: khñom mian məróoy riel eh
 S: əñcəŋ aoy khñom kawsep riel m'oo

I have only a hundred riels.
 So, give me ninety riels.

- a. khñom mian məróoy haasəp riel eh
- b. khñom mian məp'ón riel eh
- c. khñom mian pram róoy riel eh
- d. khñom mian buon róoy kawsep riel eh
- e. khñom mian pram buon róoy paetsep riel eh
- f. khñom mian cətsep riel eh
- g. khñom mian saəsəp riel eh

- əñcəŋ aoy khñom məróoy saəsəp riel m'oo
- əñcəŋ aoy khñom pəmbuon róoy kawsep riel m'oo
- əñcəŋ aoy khñom buon róoy kawsep riel m'oo
- əñcəŋ aoy khñom buon róoy paetsep riel m'oo
- əñcəŋ aoy khñom pram buon róoy cətsep riel m'oo
- əñcəŋ aoy khñom hoksep riel m'oo
- əñcəŋ aoy khñom saamsəp riel m'oo

Useful Words and Phrases

som tooh សុំទោស
 mɛn ey tee មិនអីទេ
 pia? តើអ្វី
 khliɑ ឯង
 kmaw day ខ្ញុំវិនិច្ឆ័យ, វិនិច្ឆ័យ
 kədah ក្រដាស

I'm sorry, excuse me
 it's nothing, you're welcome
 word
 sentence
 pencil
 paper

VOCABULARY

aa muoy nih	អាមួយនេះ	this one
aoy	ឲ្យ	to give; for; to allow
baek	បើក	to open; to drive a car
baek luy	បើកលុយ	to cash (money)
cia	នា	to be, am, is, are, was, were
coh thlay	ចុះថ្លៃ	to discount, to reduce in price
craen	ច្រើន	many
kaat	កាត	identification card
kaubooy	គោប៊ុយ	cowboy
kee	គេ	them, they
kəsaet	កាសែត	newspaper
khlah	ខ្លះ	some
knoŋ	ក្នុង	in
kom	កុំ	don't
koun səh	កូនសិស្ស	student
ksaoy	ខ្សោយ	weak
l'əw	ល្អ	pretty, beautiful, good
lú°	លក់	to sell
məel	រឹម	so I can find out
məphəy pram	ម្ភៃប្រាំ	twenty-five
phia°	ភាគ	part, a fraction of
phia° craen	ភាគច្រើន	the majority
phia° róoy	ភាគរយ	percent
phiasaa	ភាសា	language
phlic	ភ្លេច	to forget
phəwŋ	ផង	also, too
rɛəŋ	រឿង	story
rooŋ	ទោស	theater, a (movie) house, a shelter
səh	សិស្ស	student
thlay	ថ្លៃ	expensive, price
thna°	ថ្នាក់	classroom; class
tuo aek	តួដឹក	leading actor
yóo	យក	to bring, to take

NUMBERS:

Units

muoy	មួយ	one	១	pəmmuoy	ប្រាំមួយ	six	៦
pil	ពីរ	two	២	pəmpɨl	ប្រាំពីរ	seven	៧
bey	បី	three	៣	pəmbey	ប្រាំបី	eight	៨
buon	បួន	four	៤	pəmbuon	ប្រាំបួន	nine	៩
pram	ប្រាំ	five	៥	dəp	ដប់	ten	១០

Teens

dəp muoy	ដប់មួយ	eleven		dəp pram	ដប់ប្រាំ	fifteen	
dəp pil	ដប់ពីរ	twelve		dəp pəmbey	ដប់ប្រាំបី	eighteen	

Tens

məphey	២០	twenty		hoksep	ហុកសិប	sixty	
məphey muoy	២១	twenty-one		cətsəp	ចិតសិប	seventy	
saamsəp	៣០	thirty		pətsəp	បីតសិប	eighty	
sətsəp	៤០	forty		kawsep	កៅសិប	ninety	
haasəp	៥០	fifty					

Hundreds

məróoy	មួយរយ	100		pil róoy	ពីររយ	200	
məróoy pil	មួយរយពីរ	102		pil róoy saamsəp pil	ពីររយសាម-	232	
məróoy dəp pram	មួយរយ-	115		pəmpɨl róoy	ប្រាំពីររយ	700	

Thousands

məpón	មួយពាន់	1000		məməən	មួយម៉ឺន	10,000	
pil pón	ពីរពាន់	2000		məsəən	មួយភ្នែក	100,000	
pil pón pram róoy	ពីរពាន់ប្រាំរយ	2521		məlian	មួយលាន	1,000,000	

LESSON SEVEN

DIALOGUE

	maoŋ	hour; clock
	pəmaan	how many, how much, what
	maoŋ pəmaan?	what time?
	thəə kaa	to work
1.	sok - maoŋ pəmaan, look tɿw thəə kaa?	What time do you go to work?
	aoy	so that, in order to
	kəlah	half
	kəlaəŋ	place
	kəlaəŋ thəə kaa	office
2.	maw - maoŋ pəmpɿl kəlah, pruh maoŋ pəmbəy khŋom trəw tɿw aoy dəl kəlaəŋ thəə kaa	At seven thirty, because at eight o'clock I have to arrive at the office.
	mə ŋay	a day, one day
3.	sok - mə ŋay, look thəə kaa pəmaan maoŋ?	How many hours a day do you work?
	pii	from
	pii...tɿw...	from...to...
4.	maw - pəmpɿl maoŋ, pii maoŋ pəmbəy tɿw maoŋ buon	Seven hours, from eight o'clock to four o'clock.
	peel	time; when
	tɿw dəl	to arrive
	tiet	also, else, further
5.	sok - peel look tɿw dəl phtéh, look thəə sy tiet eh?	When you get home, do you do anything else?
	cuon kaal	sometimes
6.	maw - baat cuon kaal khŋom rien, cuon kaal khŋom məəl səphɿw	Sometimes I study, sometimes I read books.

១. សុខ យ៉ាងប៉ុន្មាន លោកទៅធ្វើការ?
២. មេវ៉ា យ៉ាងប្រាំពីរកន្លះ។ រៀនៗ យ៉ាងប្រាំបី ខ្ញុំត្រូវទៅចេញដំលែកនឹងធ្វើការ។
៣. សុខ មួយវិញ លោកធ្វើការ ប៉ុន្មាន យ៉ាង?
៤. មេវ៉ា ប្រាំពីរ យ៉ាង, ពីរ យ៉ាងប្រាំបី ទៅ យ៉ាងបួន។
៥. សុខ តើលោកទៅដល់ផ្ទះ លោកធ្វើអ្វីទៀតទេ?
៦. មេវ៉ា បាទ ជួនកាលខ្ញុំទៀត ជួនកាលខ្ញុំមើលទស្សនាវិទ្យា។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. To ask what time it is, the question is **ម៉ោងប៉ុន្មាន** /maoŋ pəmaən/ 'what time is it?' The question word is **ប៉ុន្មាន** /pəmaən/ 'how much, how many' so the question will be answered in the usual way for information questions: by replacing the question word. In this case, the question word is replaced by a number. Thus 'two o'clock' is **ម៉ោងពីរ** /maoŋ pii/; 'two-thirty (half past two)' is **ម៉ោងពីរកន្លះ** /maoŋ pii kəlah/.

Where a number of minutes is involved, the minutes follow the hour, e.g. **ម៉ោងដប់ម្ភៃប្រាំបួន** /maoŋ dɔp məphəy pəmmuoy/ 'ten twenty-six,' or **ម៉ោងបួនដប់ប្រាំ** /maoŋ buon dɔp pram/ 'four fifteen.' When the minute hand is past six and approaching the next hour, there are two ways to tell time: either 1) to give the earlier hour plus a number of minutes greater than 30, e.g. **ម៉ោងបួនហាសិប** /maoŋ buon haasəp/ 'four fifty' or 2) to give the later hour plus the word **ខ្លះ** /khvəh/ 'to lack' plus the number of minutes remaining until the hour, e.g. **ម៉ោងប្រាំខ្លះដប់** /maoŋ pram khvəh dɔp/ 'ten to five' (= 4:50).

The word **កន្លះ** /kəlah/ means 'half.' You have seen it following the hour in the meaning of 'half past the hour,' **ម៉ោងពីរកន្លះ** /maoŋ pii kəlah/ 'two thirty.' When **កន្លះ** /kəlah/ follows a number of hours (as opposed to a time), e.g. **ពីរម៉ោងកន្លះ** /pii maon kəlah/ 'two and a half hours,' it means 'and a half.' Note the distinction between

ម៉ោងពីរកន្លះ	and	ពីរម៉ោងកន្លះ
maoŋ pii kəlah		pii maon kəlah
two-thirty		two and a half hours

When **កន្លះ** /kəlah/ precedes **ម៉ោង** /maoŋ/ it means 'half a' : **កន្លះម៉ោង** /kəlah maon/ 'half an hour.' Other time measures show the same distinction: **កន្លះថ្ងៃ** /kəlah ŋay/ 'half a day' but **មួយថ្ងៃកន្លះ** /mə ŋay kəlah/ 'one and a half days.'

Note the distinction between **ម៉ោងប៉ុន្មាន** /maoŋ pəmaən/ 'what time (is it)?' and **ប៉ុន្មានម៉ោង** /pəmaən maon/ 'how many hours?' (sentence 3). The same distinction applies to other time words: the number placed before counts the units, e.g. **ពីរថ្ងៃ** /pii ŋay/ 'two days,' and the number following labels the unit **ថ្ងៃពីរ** /ŋay pii/ 'day two.' (Cf. drills 3 and 4).

You will have more examples for telling time in drills 2, 5 - 11.

2. Here ឲ្យ /aoy/ is used in a new way: in $V_1 + ឲ្យ + V_2$ ឲ្យ means 'so that; in order to.' For example,

khñom trew tɿw aoy dɔl kəlaɛŋ thəə kaa maon pəmbəy
 I must go so-that arrive place work hour eight
 I have to get to the office at eight.

This sentence is literally 'I must go so that I will arrive at the office at eight.' $V_1 + ឲ្យ + V_2$ is frequently used when V_2 is an adjective (remember that in Cambodian adjectives are verbs). For example:

យើងត្រូវ ធ្វើ ឲ្យ ល្អ
 yəəŋ trəw thəə aoy l'ɔɔ
 we must do/make so-that good
 We must do it well.

4. To indicate extent, either in time or place, ពី... ទៅ /pii ... tɿw .../ is used, e.g.

ពី កំពង់ ចាម ទៅ ភ្នំ ពេញ
 pii kəpɔŋ caam tɿw phnum pɿñ
 from Kompong Cham to Phnom Penh

ពី ម៉ោង ពីរ ទៅ ម៉ោង ប្រាំ
 pii maon pii tɿw maon pram
 from hour two to hour five
 from two to five o'clock.

5. There are many ways to say 'when' (conjunction, not question word) in Cambodian. One of them is to say ពេល/peel/, which is literally 'the time (that).' E.g.

ពេល លោក ទៅ និល' ផ្ទះ
 peel look tɿw dɔl phtəh
 time (that) you go arrive hour
 When you get (or got) home...

Note that ពេល/peel/ can be used as a conjunction in a past, present or future context.

5. Sentence 5 is a yes/no question. However, it contains what we have so far called a question word: អ្វី /ɛy/ 'what?' It is in sentences like this one that we see that what we have called 'question words' អ្វី /ɛy/ 'what,' ណា/naa/ 'where, which one,' អ្នកណា/né'naa/ 'who,' ឯណា/asnaa/ 'where' etc. -

are not merely used for asking questions. In fact they are also used as indefinite 'pronouns' in many types of sentences, of which this is the first. In a yes-no question, the indefinites are translated as 'anything, any, anyone, anywhere' etc. respectively. Thus, in sentence 5, អ្វី /sy/ means 'anything.' Another example:

មាន អ្នកណា នៅ នោះ ទេ
 mian ne'naa niw nuh tee
 there-is anyone at there (question)
 Is anyone there?

This point is also discussed in the grammatical sketch at S.4.3.

DRILLS

DRILLS NO.

1. and 4. In these two drills you are given two different words for 'sleep.' ទឹក /deek/ is used only with or about people with whom you are on quite informal terms, that is, in circumstances where គាត់ /kee/ or វា /via/ would be the appropriate third-person pronoun. សម្រាន្ត /somraan/, on the other hand, is used only with people with whom you are on formal terms - people whom you refer to as ភាគី /kót/. Your teachers សម្រាន្ត /somraan/ when they sleep; your classmates or your younger siblings could ទឹក /deek/. You yourself would never សម្រាន្ត /somraan/.

This kind of style distinction is very important in Cambodian and applies to many other words. You will find further discussion in the grammatical sketch at U.3, U.3.1.

13. (Sentence b). In Cambodia coffee and tea are frequently drunk from glasses, not cups. This is the case in most restaurants.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: *T: mə ɲay, look thəə kaa pəmaan maɔŋ? (səmraan)

S: mə ɲay, look sɔmraan pəmaan maɔŋ?

T: In a day, how many hours do you work? (sleep)

S: In a day, how many hours do you sleep?

a. mə ɲay, look thəə kaa pəmaan maɔŋ? (səmraan)

b. mə ɲay, look sɔmraan pəmaan maɔŋ? (rien)

c. mə ɲay, look rien pəmaan maɔŋ? (dæ leɛŋ)

- d. mə ɲay, look daə leən pəmaan maonʔ (məəl səphɿw)
 e. mə ɲay, look məəl səphɿw pəmaan maonʔ (pərien)
 f. mə ɲay, look pərien pəmaan maonʔ

DRILL TWO: Response

<u>MODEL:</u> T:	maonʔ pəmaan həh, look?	(pəmbɛy)	What time is it (Mr.)? (Eight)
S:	maonʔ pəmbɛy		It is eight o'clock.
	maonʔ pəmaan həh, look	(pəmbuon)	
a.	maonʔ pəmbuon	(dɔp)	
b.	maonʔ dɔp	(dɔp pii)	
c.	maonʔ dɔp pii	(bɛy)	
d.	maonʔ bɛy	(pram)	
e.	maonʔ pram	(pəmboun - pram)	
f.	maonʔ pəmbuon pram	(pəmbuon - dɔp)	
g.	maonʔ pəmbuon dɔp	(pəmbuon - dɔppram)	
h.	maonʔ pəmbuon dɔppram	(pəmbuon - məphɛy bɛy)	
i.	maonʔ pəmbuon məphɛy bɛy	(pəmbuon - kələh)	
*j.	maonʔ pəmbuon kələh	(dɔp khvah məphɛy) [to lack]	
k.	maonʔ dɔp khvah məphɛy	(dɔp khvah dɔppram)	
l.	maonʔ dɔp khvah dɔppram	(dɔp khvah pəmbuon)	
m.	maonʔ dɔp khvah pəmbuon	(dɔp khvah buon)	
n.	maonʔ dɔp khvah buon		

DRILL THREE: Transformation

<u>MODEL:</u> T:	khñom tɿw rien maonʔ pəmpɿl	I go to school at seven o'clock.
S:	khñom tɿw rien pəmpɿl maonʔ	I go to school seven hours.
a.	kon leən maonʔ pii	kon leən pii maonʔ
b.	khñom thəə kaa maonʔ pəmbɛy	khñom thəə kaa pəmbɛy maonʔ
c.	khñom pərien khmaɛ maonʔ buon	khñom pərien khmaɛ buon maonʔ
d.	khñom tɿw bɔŋ maonʔ muoy	khñom tɿw bɔŋ mə maonʔ [muoy maonʔ]
e.	khñom tɿw daə leən maonʔ pəmbuon	khñom tɿw daə leən pəmbuon maonʔ
f.	khñom ñam baay maonʔ bɛy	khñom ñam baay bɛy maonʔ

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: look tɨw rien maon pəmaan?

What time are you going to school?

S: look tɨw rien pəmaan maon?

How many hours do you go to school?

a. kon leen maon pəmaan?

kon leen pəmaan maon?

b. yəəŋ pərien maon pəmaan?

yəəŋ pərien pəmaan maon?

c. look tɨw ñam baay maon pəmaan?

look tɨw ñam baay pəmaan maon?

d. nian tɨw daə leen maon pəmaan?

nian tɨw daə leen pəmaan maon?

e. kee deek maon pəmaan?

kee deek pəmaan maon?

f. look tɨw leen puo?maa? look maon pəmaan?

look tɨw leen puo?maa? look pəmaan maon?

DRILL FIVE: Interrogation

MODEL: T: kót rien buon maon əh (look kruu)

He has already studied for four hours. (the teacher)

S₁: look kruu rien pəmaan maon əh?

How many hours has the teacher already studied?

S₂: baat kót rien buon maon əh

He has studied for four hours already.

a. khñom nɨw nih bəy maon əh (look srəy)

look srəy nɨw nih pəmaan maon əh?

cah khñom nɨw nih bəy maon əh?

b. kót móo dəl phtéh kəlah maon əh (look)

look móo dəl phtéh pəmaan maon əh?

baat kót móo dəl phtéh kəlah maon əh

c. yəəŋ məəl kon məmaon kəlah əh (look)

look məəl kon pəmaan maon əh?

baat yəəŋ məəl kon mə maon kəlah əh

d. né? kruu thəə kaa bəy maon əh (kót)

kót thəə kaa pəmaan maon əh?

baat né? kruu thəə kaa bəy maon əh

e. kót tiñ phtéh nɨŋ pəmbəy khaə əh (né? kruu)

né? kruu tiñ phtéh nɨŋ pəmaan khaə əh?

baat kót tiñ phtéh nɨŋ pəmbəy khaə əh

DRILL SIX: Telling Time

Using a clock face practice telling time, using pattern sentences.

MODEL: T: look məəl səphɨw maon pəmaan? (clock face reads 7.30)

What time will you read?

S: khñom məəl səphɨw maon pəmpɨl kəlah

I'll read at 7.30.

DRILL SEVEN: Transformation

- MODEL: T: sylew nih maonj dɔp khvah mɛphɛy əh It's twenty to ten already.
S: sylew nih maonj pɛmbuon sɛsɛp əh It's already 9:40.
- a. sylew nih maonj bɛy khvah dɔp əh sylew nih maonj piɪ haasɛp əh
b. sylew nih maonj dɔp piɪ khvah mɛphɛy pram əh sylew nih maonj dɔp muoy
saamsɛp pram əh
c. sylew nih maonj pɛmbɛy khvah dɔp pram əh sylew nih maonj pɛmpɪl sɛsɛp
pram əh
d. sylew nih maonj dɔp khvah pram əh sylew nih maonj pɛmbuon
haasɛp pram əh
e. sylew nih maonj pram saamsɛp əh sylew nih maonj pɛmmuoy
khvah saamsɛp əh
f. sylew nih maonj bɛy haasɛp əh sylew nih maonj buon khvah
dɔp əh
g. sylew nih maonj dɔp piɪ sɛsɛp əh sylew nih maonj muoy khvah
mɛphɛy əh

DRILL EIGHT: Questions

NOTE: Answer the questions freely. Use complete sentences.

- MODEL: T: look ñam kɛfɛe maonj pɛmaan? What time do you drink coffee?
S: baat, khñom ñam kɛfɛe maonj pɛmbuon I drink coffee at 9.30.
kəlah
- a. kót tɪw dɔl phtéh maonj pɛmaan?
b. nianj tɪw ñam baay maonj pɛmaan?
c. look srɛy tɪw mɛəl kon maonj pɛmaan?
d. né? kruu móo dɔl kɛlɛɛnj nih maonj pɛmaan?
e. nianj móo phtéh maonj pɛmaan?
f. kót tɪw thɛə kaa maonj pɛmaan?
g. yəənj tɪw dɔl kɛlɛɛnj nɪnj maonj pɛmaan?

DRILL NINE: Transformation

- MODEL: T: khñom rien khmɛs pɛmmuoy maonj (pɛmbɛy - bɛy)
S: khñom rien khmɛs piɪ maonj pɛmbɛy tɪw maonj bɛy
T: I study Cambodian six hours. (eight - three)
S: I study Cambodian from eight o'clock to three o'clock
- a. khñom thɛə kaa pɛmpɪl maonj (pɛmbɛy - buon)
khñom thɛə kaa piɪ maonj pɛmbɛy tɪw maonj buon
- *b. prɪk, khñom pɛrien buon maonj (pɛmbɛy - dɔp piɪ)
[morning]
prɪk, khñom pɛrien piɪ maonj pɛmbɛy tɪw maonj dɔp piɪ

- c. khñom dae leenɔŋ bɛy maonɔŋ (pii - pram)
 khñom dae leenɔŋ pii maonɔŋ pii tɛw maonɔŋ pram
- d. yæŋ ñam baay muoy maonɔŋ (dɔp pii - muoy)
 yæŋ ñam baay pii maonɔŋ dɔp pii tɛw maonɔŋ muoy
- e. khñom deek pram maonɔŋ (muoy - pæmmuoy)
 khñom deek pii maonɔŋ muoy tɛw maonɔŋ pæmmuoy
- f. kon leenɔŋ pii maonɔŋ kəlah (pəmpɛl - pəmbuon kəlah)
 kon leenɔŋ pii maonɔŋ pəmpɛl tɛw maonɔŋ pəmbuon kəlah

DRILL TEN: Transformation

- MODEL: T: khñom thəe kaa pəmpɛl maonɔŋ (pəmbɛy) I worked for seven hours.
 (eight)
- S: khñom thəe kaa pii maonɔŋ pəmbɛy tɛw I worked from eight o'clock
 maonɔŋ bɛy. to three o'clock
- a. kót rien buon maonɔŋ (pəmpɛl) kót rien pii maonɔŋ pəmpɛl
 tɛw maonɔŋ dɔp muoy
- b. yæŋ ñam baay pii maonɔŋ (dɔp pii) yæŋ ñam baay pii maonɔŋ dɔp
 pii tɛw maonɔŋ pii
- c. look kruu ñam kəfee mə maonɔŋ (dɔp) look kruu ñam kəfee pii
 maonɔŋ dɔp tɛw maonɔŋ dɔp muoy
- d. kee deek dɔp maonɔŋ (pəmbɛy) kee deek pii maonɔŋ pəmbɛy
 tɛw maonɔŋ pæmmuoy
- e. né? kruu thəe kaa pəmbɛy maonɔŋ (pəmbuon) né? kruu thəe kaa pii maonɔŋ
 pəmbuon tɛw maonɔŋ pram
- f. yæŋ rien pæmmuoy maonɔŋ (pəmbɛy) yæŋ rien pii maonɔŋ pəmbɛy
 tɛw maonɔŋ pii

DRILL ELEVEN: Response

- MODEL: T: sɛləw look rien sɛy tiet?(yuon) Now, what else are you
 studying? (Vietnamese)
- S: sɛləw khñom rien yuon Now, I'm studying Vietnamese.
- *a. sɛləw nianɔŋ cɔŋ cuop né?naa tiet? (look huon) sɛləw khñom cɔŋ cuop look huon
 [to meet]
- b. sɛləw look cɔŋ ñam sɛy tiet? (kəfee) sɛləw khñom cɔŋ ñam kəfee
- c. sɛləw look srɛy tɛw naa tiet? (məel kon) sɛləw khñom tɛw məel kon
- d. sɛləw look kruu pərien sɛy tiet? (təsee) sɛləw khñom pərien təsee
- e. sɛləw look tiñ sɛy tiet? (sraa) sɛləw khñom tiñ sraa
- f. sɛləw nianɔŋ cɔŋ thəe sɛy tiet? (tɛw phtéh) sɛləw khñom cɔŋ tɛw phtéh

DRILL TWELVE: Response

MODEL: T: khñom tiñ sraa haey
S: sylew look tiñ ey tiet?

I've already bought liquor.
Now, what else are you going to buy?

- a. kee rien phiasaa khmas haey
b. yæŋ mæel sɛphɨw haey
c. khñom ñam baay haey
d. khñom tɨw phtéh haey
e. yæŋ cuop né? kruu haey
f. look kruu móo haey
g. look kruu tɨw saalaa haey

sylew kee rien ey tiet?
sylew look mæel ey tiet?
sylew look ñam ey tiet?
sylew look tɨw naa tiet?
sylew yæŋ cuop né?naa tiet?
sylew né?naa móo tiet?
sylew look kruu tɨw naa tiet?

DRILL THIRTEEN: Transformation

MODEL: T: khñom mæel kon nih haey (mæ dɔɔŋ)
S: khñom cɔŋ mæel mæ dɔɔŋ tiet

I've seen this movie already.
(once)

I want to see (it) once more.

- *a. khñom mæel sɛphɨw thom nih haey (mæ dɔɔŋ) khñom cɔŋ mæel mæ dɔɔŋ tiet
[big]
*b. khñom ñam kɛfee haey (mæ kɛv) khñom cɔŋ ñam mæ kɛv tiet
[glass]
*c. khñom tiñ sraa haey (mæ dɔɔp) khñom cɔŋ tiñ mæ dɔɔp tiet
[bottle]
d. khñom ñam baay haey (mæ dɔɔŋ) khñom cɔŋ ñam mæ dɔɔŋ tiet
*e. khñom tiñ laan touc nih haey (muoy) khñom cɔŋ tiñ laan muoy tiet
[small]
f. khñom cuop nian haey (mæ dɔɔŋ) khñom cɔŋ cuop mæ dɔɔŋ tiet

DRILL FOURTEEN: Transformation

MODEL: T: phtéh khñom nɨw cit saalaa
S: pii phtéh look tɨw saalaa cit eh?

My home is near the school.

How far is it, from your
hom to the school?

- a. haan baay cən nɨw chɲaay pii saalaa pii haan baay cən tɨw saalaa
chɲaay eh?
b. saalaa khñom nɨw cit waasɨntón pii saalaa look tɨw waasɨntón
cit eh?
c. rooŋ kon nɨw chɲaay pii phtéh khñom pii rooŋ kon tɨw phtéh look
chɲaay eh?
d. waasɨntón nɨw cit nuu yɔok pii waasɨntón tɨw nuu yɔok
cit eh?

e. srok khmas n ¹ w ch ¹ naay pii srok aameer ¹ k	pii srok khmas t ¹ w srok aameer ¹ k ch ¹ naay eh?
f. pht ¹ éh kh ¹ ñom n ¹ w cit roo ¹ ŋ kon	pii pht ¹ éh look t ¹ w roo ¹ ŋ kon cit eh?

DRILL FIFTEEN: Transformation

<u>MODEL:</u> T: kh ¹ ñom m ¹ æl kon nih m ¹ ə d ¹ oo ¹ ŋ h ¹ əh	I saw this movie once already.
S: cuon kaal kh ¹ ñom m ¹ æl kon m ¹ ə d ¹ oo ¹ ŋ t ¹ iet	Sometimes, I see movies again.
a. kh ¹ ñom m ¹ æl s ¹ əph ¹ w nih m ¹ ə d ¹ oo ¹ ŋ h ¹ əh	cuon kaal kh ¹ ñom m ¹ æl s ¹ əph ¹ w m ¹ ə d ¹ oo ¹ ŋ t ¹ iet
b. kh ¹ ñom ñam k ¹ əf ¹ ee m ¹ ə k ¹ əv h ¹ əh	cuon kaal kh ¹ ñom ñam k ¹ əf ¹ ee m ¹ ə k ¹ əv t ¹ iet
c. kh ¹ ñom t ¹ if ¹ sraa m ¹ ə d ¹ oo ¹ p h ¹ əh	cuon kaal kh ¹ ñom t ¹ if ¹ sraa m ¹ ə d ¹ oo ¹ p t ¹ iet
d. kh ¹ ñom ñam baay m ¹ ə d ¹ oo ¹ ŋ h ¹ əh	cuon kaal kh ¹ ñom ñam baay m ¹ ə d ¹ oo ¹ ŋ t ¹ iet
e. kh ¹ ñom t ¹ if ¹ laan muoy h ¹ əh	cuon kaal kh ¹ ñom t ¹ if ¹ laan muoy t ¹ iet
f. kh ¹ ñom p ¹ er ¹ ien m ¹ ə d ¹ oo ¹ ŋ h ¹ əh	cuon kaal kh ¹ ñom p ¹ er ¹ ien m ¹ ə d ¹ oo ¹ ŋ t ¹ iet

DRILL SIXTEEN: Transformation

<u>MODEL:</u> T: kh ¹ ñom t ¹ w pht ¹ éh	I go home.
S: look t ¹ w d ¹ əl pht ¹ éh ma ¹ o ¹ ŋ p ¹ əma ¹ an?	What time do you get home?
a. kh ¹ ñom t ¹ w saalaa	look t ¹ w d ¹ əl saalaa ma ¹ o ¹ ŋ p ¹ əma ¹ an?
b. kh ¹ ñom t ¹ w nuu y ¹ o ¹ ok	look t ¹ w d ¹ əl nuu y ¹ o ¹ ok ma ¹ o ¹ ŋ p ¹ əma ¹ an?
c. kh ¹ ñom t ¹ w srok khmas	look t ¹ w d ¹ əl srok khmas ma ¹ o ¹ ŋ p ¹ əma ¹ an?
d. kh ¹ ñom t ¹ w haan ¹ baay	look t ¹ w d ¹ əl haan ¹ baay ma ¹ o ¹ ŋ p ¹ əma ¹ an?
e. kh ¹ ñom t ¹ w roo ¹ ŋ kon	look t ¹ w d ¹ əl roo ¹ ŋ kon ma ¹ o ¹ ŋ p ¹ əma ¹ an?
f. kh ¹ ñom t ¹ w b ¹ o ¹ ŋ	look t ¹ w d ¹ əl b ¹ o ¹ ŋ ma ¹ o ¹ ŋ p ¹ əma ¹ an?

Useful Words and Phrases

d ¹ oo ¹ ŋ pekka ដឹងទុកកា	pen
kdaa khien ក្បាលខ្មៅ	blackboard
d ¹ ey s ¹ oo ដីស	chalk
p ¹ ro ¹ l ¹ oo ¹ ŋ ប្រឡូង	a test, to take a test.
aan អាន	to read

VOCABULARY

ah (nah)	ណាស់	very
aoy	ឲ្យ	so that, in order to
cuon kaal	គ្រឹះកាល	sometimes
cuop	ជួប	to meet
deek	ដេក	to sleep
doop	ដប	bottle
kaev	កែវ	glass
kəlaŋ	កន្លែង	a place
kəlaŋ thəə kaa	កន្លែងធ្វើការ	office, place of work
kəlah	កន្លះ	half
khvah	ខ្វះ	to lack
laan	ឡាន	car
maoŋ	ម៉ោង	hour, clock
maoŋ pəmaan?	ម៉ោងប៉ុន្មាន?	what time?
mə ŋay	មួយថ្ងៃ	one day, a day
peel	ពេល	time; when
pəmaan	ប៉ុន្មាន	how many, how much
pī...təw...	ពី...ទៅ	from...to...
prək	ព្រឹក	morning
səmraan	សម្រាន្ត	to sleep (formal)
thəə kaa	ធ្វើការ	to work
thlay	ថ្លៃ	expensive
thom	ធំ	big
tiet	ទៀត	more, in addition
təw dəl	ទៅដល់	to arrive
touc	តូច	small

LESSON EIGHT

DIALOGUE

	kaæt
chnam	to be born
year
1.	tom - look kaæt ñay naa?
chnam naa	What day were you born? What year?
	meesaa	April
2.	sok - khñom kaæt ñay maphøy meesaa,
chnam saæsəp bəy	I was born on April 20th, (year)
forty-three
3.	tom - nɨw srok naa?	What country? (town)
	khæst	province
4.	sok - nɨw khæst kəpún caam	In Kompong Cham Province.
5.	tom - əyləw look thəə əy?	Now what are you doing?
	kəpún
khaaŋ
pʂət	in the process of
side; in
medicine; hospital medical
practitioner
6.	sok - khñom kəpún rien khaaŋ pʂət	I'm studying medicine.
	pəpún
rəh
haəy rəh nɨw	wife
or
yet?
7.	tom - look mian pəpún haəy rəh nɨw?	Do you already have a wife (or not)?
	liiv	bachelor, single (male or female)
8.	sok - baat, khñom nɨw liiv eh	No, I am still single.
	bəəŋ
pʰoun
bəəŋ pʰoun	older brother or sister
younger brother or sister
siblings; relatives
9.	tom - look mian bəəŋ pʰoun nɨw srok
nih eh?	Do you have relatives in this
country?
	néʔ	'person'
10.	sok - baat, khñom mian bəəŋ piɨ néʔ	Yes, I have two older brothers.

- ១. ចិប លោកកើតថ្ងៃណា? ឆ្នាំណា?
- ២. សុខ ខ្ញុំកើតថ្ងៃថ្ងៃមេសាឆ្នាំវិសសិបបី។
- ៣. ចិប នៅស្រុកណា?
- ៤. សុខ នៅខេត្តកំពង់ចាម។
- ៥. ចិប និមួយៗលោកធ្វើអី?
- ៦. សុខ ខ្ញុំកំពុងរៀនទាសិតេឡា។
- ៧. ចិប លោកមានប្រពន្ធរហូចឬនៅ?
- ៨. សុខ បាទ ខ្ញុំនៅលីវទេ។
- ៩. ចិប លោកមានបងប្អូននៅស្រុកនេះទេ?
- ១០. សុខ បាទ ខ្ញុំមានបងប្អូននាក់។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

6. The preverbal auxiliary កំពុង /kəpún/ means 'to be in the process of; currently ...-ing.' For example,

ខា ញ៉ាំ ខ្ញុំ កំពុង ដេក
 via ñam khñom kəpún deek

I was sleeping when he ate.

In the above example, the period covered by កំពុង /kəpún/ can be described in terms of minutes. As sentence 6 shows, the period of time covered by កំពុង /kəpún/ can also extend over a period of years, depending on context.

6. ទាស៍ /khaan/ means 'side.' It is also used to mean 'in the area, field of,' e.g.

ខ្ញុំ ធ្វើ ការ ទាស៍ បង្រៀន
 khñom thəə kaa khaan boŋrien

I work in the teaching field.

When you ask someone about his major field of study, you would ask

លោក រៀន ទាស៍ អ្វី
 look rien khaan ey

What is your field of study?

7. A 'yet' question is asked with the formula **ហើយឬទេ** /haey rəh nɨw/. (This type of question is discussed also in the synopsis. Please read section S.4.2.2.1 in the grammatical sketch.) A positive answer to this type of question would be

បាទ (ឆ្លើយ) ហើយ
 baat (thəə) haey
 Yes, I have (done it).

A full negative answer will contain **មិនទាន់**/mɨn tɔn/ 'not yet;' the short answer may be introduced by **ទេ** /tee/ 'no' or **នៅ**/nɨw/ 'still,' e.g.

(បាទ) ទេ (ទ្រំ មិន ទាន់ ឆ្លើយ ទេ)
 (baat) tee (khñom mɨn tɔn thəə eh)
 No, (I haven't done it yet).

or

បាទ នៅ (ទ្រំ មិន ទាន់ ឆ្លើយ ទេ)
 (baat) nɨw (khñom mɨn tɔn thəə eh)
 Not yet, I haven't done it yet.

8. Note the use of **ទេ** /eh/ in a sentence which is neither interrogative nor negative. Here it indicates a slight contradiction of the previous speaker, since probably the question 'Are you married?' was asked with the expectation of a 'yes' answer.
9. The members of the immediate family are:

- ឪពុក** /əwpuk/ father
- ម្តាយ** /mədaay/ mother
- បង** /bɔɔŋ/ older sibling (male or female)
- ប្អូន** /pʰoun/ younger sibling (male or female)
- កូន** /koun/ child (male or female)
- ប្តី** /pdɛy/ husband
- ស្រី** /pəpún/ wife

Note the difference between the two words for 'child': **កូន** /koun/ is used to refer to someone's child, a member of a specific individual's family; **ក្មេង** /kmeen/ refers to children in general. Thus

គាត់មាន កូន ច្រើន
 kót mian koun craən
 He has many children.

but

មាន ក្មេង ក្រីក្រ ទៅ ទីនេះ
mian kmeenj craen niw nih

There are a lot of children here.

The compound noun បងប្អូន /bɔŋ pʔoun/ means 'brothers and sisters;' it is also used in casual speech to mean 'relatives.'

Cambodian family structure and kinship system are further treated in the grammatical sketch at U.2.

- 10. You have already seen that when you count things (except time words like ១ថ្ងៃ /ɲay/ 'day'), the number follows the noun. For counting many objects, you also add another word following the number, e.g. នាក់/néʔ/ in បងក្មេងនាក់ /bɔŋ pii néʔ/ 'two older siblings.' This type of construction is very similar to English 'one loaf of bread' or 'ten head of cattle.' If we call words like 'loaf-of' or 'head-of' classifiers, we can say that in Cambodian nouns are counted in the construction

noun + number + classifier
 បង ក្មេង នាក់
 bɔŋ pii néʔ
 older-sibling two humans

នាក់/néʔ/ is the classifier used to count human beings; other objects are counted with other classifiers, and some generally appear with no classifier at all. (Please read in the grammatical sketch at section S.2.1.2 for a fuller discussion of classifiers.)

Note that time words occur in the same position as classifiers. This is because, in fact, they can be considered classifiers for the noun

ពេល/peel/ 'time,' which is usually not expressed. For example ពេលបីយប់ / (peel) bɛy yup/ 'three nights (of time).'

When quantities are mentioned, the substance comes first then the number, and then the measurement in the classifier position, e.g. ស្រាមួយសិប /sraa mə doop/ 'one bottle of liquor.' The measurement word, e.g.

សិប /doop/ 'bottle,' here serves as a kind of classifier.

DRILLS

DRILL NO.

- 2. Note that there is a new word for 'sleep' គេង/keen/. This word is less formal than សូម្បែង/somraan/ but more formal than គេង/keen/. It is used among adults primarily in Phnom Penh; outside of Phnom Penh it is used largely with children.

8. Note that 'when' need not be translated into Cambodian. The two clauses can simply be juxtaposed (cf. grammatical sketch S.4.1.2).
9. **ស្រី** /srɛy/ means 'woman, female' and **ប្រុស** /proh/ means 'man, male.' Following a kinship term like **កូន** /koun/ 'child' which does not indicate sex, these two words can be used to designate the sex of the relative, e.g. **កូនស្រី** /koun srɛy/ 'daughter.' They are not obligatory, however.
9. Before a classifier the number **មួយ** /muoy/ is usually reduced to **ម្ន** /mə/ in speech.

DRILLS

DRILL ONE: Response

- MODEL: T: koun look aayu? pəmaan? (bəy) How old is your child?
 [child] (three)
- S: koun khñom aayu? bəy chnam My child is three years old.
- a. បីបី នឹង នឹង aayu? pəmaan? (məphɛy bɛy) បីបី ក្នុង ក្នុង aayu? məphɛy bɛy chnam
- b. ប្រាំបី look aayu? pəmaan? (dɔp pəmboun) ប្រាំបី ក្នុង ក្នុង aayu? dɔp pəmboun chnam
- c. look kruu aayu? pəmaan? (məphɛy pram) ក្នុង ក្នុង aayu? məphɛy pram chnam
- d. ប្រាំបី look srɛy aayu? pəmaan? (saamsəp pram) ប្រាំបី ក្នុង ក្នុង aayu? saamsəp pram [husband] chnam
- e. puo'maa? nian aayu? pəmaan? (məphɛy muoy) puo'maa? ក្នុង ក្នុង aayu? məphɛy muoy chnam
- f. look aayu? pəmaan? (məphɛy pii) ក្នុង ក្នុង aayu? məphɛy pii chnam

DRILL TWO: Substitution

NOTE: /nɨw peel/ means 'at the time; while.'

- MODEL: T: look móo dɔl nɨw peel khñom kəpún kit (keən)
- S: look móo dɔl nɨw peel khñom kəpún keən
- T: You arrived while I was thinking. (sleep)
- S: You arrived while I was sleeping. (I was sleeping when you arrived)

- a. look móo dól n̄w peel khñom kəpún̄ mæel səph̄w (rien khmas)
 b. look móo dól n̄w peel khñom kəpún̄ rien khmas (mæel kon)
 c. look móo dól n̄w peel khñom kəpún̄ mæel kon (ñam baay)
 d. look móo dól n̄w peel khñom kəpún̄ ñam baay (pərien khmas)
 e. look móo dól n̄w peel khñom kəpún̄ pərien khmas (təsee səph̄w)
 f. look móo dól n̄w peel khñom kəpún̄ təsee səph̄w

DRILL THREE: Response

MODEL: T: maon̄ pəmbuon, look kəpún̄ thəe sy? (keen)
 S: maon̄ pəmbuon, khñom kəpún̄ keen
 T: At nine o'clock, what were you doing? (sleep)
 S: At nine o'clock, I was sleeping.

- a. maon̄ pəmbuon, look kəpún̄ thəe sy? (mæel səph̄w)
 maon̄ pəmbuon, khñom kəpún̄ mæel səph̄w
 b. maon̄ pəmbuon, look kəpún̄ thəe sy? (rien)
 maon̄ pəmbuon, khñom kəpún̄ rien
 c. maon̄ pəmbuon, look kəpún̄ thəe sy? (mæel kon)
 maon̄ pəmbuon, khñom kəpún̄ mæel kon
 d. maon̄ pəmbuon, look kəpún̄ thəe sy? (ñam baay)
 maon̄ pəmbuon, khñom kəpún̄ ñam baay
 e. maon̄ pəmbuon, look kəpún̄ thəe sy? (pərien)
 maon̄ pəmbuon, khñom kəpún̄ pərien
 f. maon̄ pəmbuon, look kəpún̄ thəe sy? (dæ leen)
 maon̄ pəmbuon, khñom kəpún̄ dæ leen

DRILL FOUR: Response

MODEL: T: look mian pəpún̄ haey rəh n̄w? Are you married yet (or not)?
 S: baat, khñom mian pəpún̄ həh Yes, I'm married.
 a. look ñam baay haey rəh n̄w? baat, khñom ñam baay həh
 b. look mæel kon nih haey rəh n̄w? baat, khñom mæel kon nih həh
 c. nian̄ mæel səph̄w nih haey rəh n̄w? cah, khñom mæel səph̄w nih həh
 d. look kruu pərien təsee haey rəh n̄w? baat, khñom pərien təsee həh
 e. nian̄ t̄w leen̄ nuu yock haey rəh n̄w? cah, khñom t̄w leen̄ nuu yock həh
 f. look sr̄ey mian koun haey rəh n̄w? cah, khñom mian koun həh

DRILL FIVE: Response

<u>MODEL:</u> T: look mian pəpún haəy rəh nɨw?	Are you married (or not)?
S: tee, khñom mɨn tón mian pəpún eh	No, I'm not married yet.
a. look ñam baay haəy rəh nɨw?	tee, khñom mɨn tón ñam baay eh
b. look məəl kon nih haəy rəh nɨw?	tee, khñom mɨn tón məəl kon nih eh
c. nian məəl səphɨw nih haəy rəh nɨw?	tee, khñom mɨn tón məəl səphɨw nih eh
d. look kruu pərien tətsee haəy rəh nɨw?	tee, khñom mɨn tón pərien tətsee eh
e. nian tɨw leen nuu yɔək haəy rəh nɨw?	tee, khñom mɨn tón tɨw leen nuu yɔək eh
f. look srəy mian koun haəy rəh nɨw?	tee, khñom mɨn tón mian koun eh

DRILL SIX: Response

<u>MODEL₁:</u> T: look mian pəpún haəy rɨɨ nɨw? (haəy)	Are you married yet? (yes)
S: baat, khñom mian pəpún həh	Yes, I am.
<u>MODEL₂:</u> T: look mian pəpún haəy rɨɨ nɨw? (nɨw)	Are you married yet? (no)
S: baat tee, khñom mɨn tón mian pəpún eh	No, I'm not married yet.
a. look məəl kon nuh haəy rɨɨ nɨw? (haəy)	baat khñom məəl kon nuh həh
b. look məəl kon nuh haəy rɨɨ nɨw? (nɨw)	baat tee khñom mɨn tón məəl kon nuh eh
c. look kruu cuop né? kruu haəy rɨɨ nɨw? (haəy)	baat khñom cuop né? kruu həh
d. kee tɨw dəl phtéh haəy rɨɨ nɨw? (haəy)	baat kee tɨw dəl phtéh həh
e. look kruu cuop né? kruu haəy rɨɨ nɨw? (nɨw)	baat tee khñom mɨn tón cuop né? kruu tee
f. kee tɨw dəl phtéh haəy rɨɨ nɨw? (nɨw)	baat tee kee tɨw mɨn tón dəl phtéh eh

DRILL SEVEN: Transformation

<u>MODEL:</u> T: khñom kəpún keeŋ	(moo dəl) I was sleeping. (arrive)
S: khñom kəpún keeŋ look moo dəl	I was sleeping when you arrived.
a. khñom kəpún məəl səphɨw	khñom kəpún məəl səphɨw look moo dəl
b. khñom kəpún rien	khñom kəpún rien look moo dəl
c. khñom kəpún məəl kon	khñom kəpún məəl kon look moo dəl
d. khñom kəpún ñam	khñom kəpún ñam look moo dəl
e. khñom kəpún pərien	khñom kəpún pərien look moo dəl
f. khñom kəpún tətsee	khñom kəpún tətsee look moo dəl

DRILL EIGHT: Response

MODEL: T: look mian bōṅ p'oun pəmaan né' ? (buon)

S: khñom mian bōṅ p'oun buon né'

T: How many brothers and sisters do you have? (four)

S: I have four brothers and sisters.

- a. look mian bōṅ pəmaan né' ? (pii) khñom mian bōṅ pii né'
b. look mian p'oun pəmaan né' ? (pii) khñom mian p'oun pii né'
c. look mian bōṅ proh pəmaan né' ? (bəy) khñom mian bōṅ proh bəy né'
[male]
d. look mian bōṅ srəy pəmaan né' ? (muoy) khñom mian bōṅ srəy mə né'
[female]
e. look mian p'oun srəy pəmaan né' ? (bəy) khñom mian p'oun srəy bəy né'
f. look mian koun səh pəmaan né' ? (pram) khñom mian koun səh pram né'

DRILL NINE: Response

MODEL: T: əwpuk mədaay look nɨw ənaa? (srok khmae)
[father]
[mother]

S: əwpuk mədaay khñom nɨw srok khmae

T: Where do your parents live? (Cambodia)

S: My parents live in Cambodia.

- a. əwpuk mədaay look nɨw ruh tee? (slap [oh] həh) əwpuk mədaay khñom slap
[to die] (oh) həh
[to live, to be alive]
[to be all gone]
b. əwpuk mədaay look mian koun pəmaan nə' ? (pram) əwpuk mədaay khñom mian koun
pram né'
c. əwpuk mədaay look mian koun proh pəmaan né'?? (pii) əwpuk mədaay khñom mian koun
proh pii né'
d. əwpuk mədaay look mian koun srəy pəmaan né' ? (bəy) əwpuk mədaay khñom mian koun
srəy bəy né'
e. əwpuk mədaay look mian laan eh? (pəraṅ muoy) əwpuk mədaay khñom mian laan
pəraṅ muoy
f. əwpuk mədaay look mian phtéh eh? (muoy) əwpuk mədaay khñom mian phtéh
muoy

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: look móo srok khmae pəmaan chnam həh? How long have you been in
Cambodia?

S: look móo srok khmae chnam naa? Which year did you come to
Cambodia?

a. look móo srok aameerik pəmaan chnam həh?	look móo srok aameerik chnam naa?
b. look tiñ səphiw nih pəmaan ɲay həh?	look tiñ səphiw nih ɲay naa?
c. look cuop puo'maa' srɛy look pəmaan chnam həh?	look cuop puo'maa' srɛy look chnam naa?
d. look rien khmaɛ pəmaan khaɛ həh?	look rien khmaɛ khaɛ naa?
e. koun look tɨw srok pəraŋ pəmaan chnam həh?	koun look tɨw srok pəraŋ chnam naa?
f. look pərien khmaɛ pəmaan chnam həh?	look pərien khmaɛ chnam naa?

DRILL ELEVEN. Transformation

- MODEL. T. look móo srok khmaɛ chnam naa? What year did you come to Cambodia?
 S. look móo srok khmaɛ pəmaan chnam əh? How many years have you been in Cambodia?
a. look móo dəl nih maon pəmaan?	look móo dəl nih pəmaan maon əh?
b. kee niw srok yuon khaɛ naa?	kee niw srok yuon pəmaan khaɛ əh?
c. look srɛy tiñ laan nuh chnam naa?	look srɛy tiñ laan nuh pəmaan chnam əh?
d. look mian pəpún khaɛ naa?	look mian pəpún pəmaan khaɛ əh?
e. kee niw nih maon pəmaan?	kee niw nih pəmaan maon əh?
f. né' kruu cuop look kruu chnam naa?	né' kruu cuop look kruu pəmaan chnam əh?

Useful Words and Phrases

ñóp	រហ័ស	rapidly
thaa aoy lɨɨ	ថ្លាសេស្ត	to say aloud
cam	ចាំ	wait
khom	ខំ	try, try and...
prap	ប្រាប់	to tell

VOCABULARY

aayu?	អាយុ	age, to be....years old
bɔɔŋ	បង	older sibling
bɔɔŋ p'oun	បងប្អូន	brothers and sisters; relatives
chnam	ឆ្នាំ	year
əwpuk	ឪពុក	father
əwpuk mədaay	ទីពេលម្តាយ	parents
haey rəh nɨw, həh rəh nɨw, rəh nɨw	រហើយ, ហើយ, រហើយ	yet? រហើយឬទេ?, ហើយឬទេ?, ឬទេ?
kaət	កើត	to be born
keenj	គេង	to sleep
kəpúnj	កំពុង	be in the act of
khaət	ខេត្ត, ខេត្ត	province
khaanj	ខាង	side; on; (see note)
koun	កូន	child
liiv	លីវ	bachelor, single
meesaa	មេសា	April
mədaay	ម្តាយ	mother
né?	នាក់	classifier for person
ɔh	ទៅ	to be out of, all (finished), to be all gone
p'oun	ប្អូន	younger sibling
pɔɔy	ប្រពន្ធ	husband
pəpún	ប្រពន្ធ	wife
pɛst	ពេទ្យ	doctor, hospital; medical; medical practitioner; medicine
proh	ប្រុស	male, man
rəh, rɨɨ	ឬ	or
rúh	រស់	to be alive
slap (ɔh) həh	ស្លាប់(ទៅ) រហើយ	to have passed away
sɔɔy	ស្រី	female, woman

LESSON NINEDIALOGUE

	cbap	permission; law, rule
	som (cbap)	to ask for permission
	ceñ	to leave, to go out
	mun maon	early (ahead of time)
	ntɛc	a little
1.	tom - look, ɲay nih khñom som (cbap)
ceñ mun maon ntɛc həh	Sir, today may I have permission
to leave a little early?
	mɛc	why, how
	mian kaa sy	for what affair, what's the
matter; what can I do for you?
2.	sok - mɛc, mian kaa sy?	Why? For what affair?
	kruu pɛst	doctor
3.	tom - baat, khñom trəw tɛw cuop
kruu pɛst	I have to go to see the doctor.
4.	sok - look tɛw kruu pɛst asnaa?	Where is the doctor you are going to?
5.	tom - nɛw waasɛntón	In Washington.
6.	sok - maon pəmaan look cəŋ tɛw?	What time do you want to go?
	pəhæɭ	maybe, perhaps
7.	tom - baat, pəhæɭ maon pii kəlah	Perhaps at two thirty.
	kót	he, him
8.	sok - look trəw tɛw cuop kót maon
pəmaan?	What time do you have to see him?
	tæ	but
9.	tom - maon bɛy kəlah, tæ khñom
cəŋ tɛw dɔl mun maon ntɛc	At three thirty, but I want to get
there a little early.
	mian sy	fine!, why not?
	coh	to descend
	mɛn bac	not necessary to
	təlóp móo viñ	to return (come back)
	təlóp tɛw viñ	to return (go back)
10.	sok - mian sy tɛw coh! haey mɛn
bac təlóp móo viñ eh	Fine! (you may) go, and you don't
have to come back.
11.	tom - baat ɔɔ kun	Thank you.

- ១. ច៏ប លោក ខ្ញុំធ្វើនេះខ្ញុំស្អំ(ច្បាប់)រចេញមុនហើងបន្តិចហើយ។
- ២. សុខ រមែង មានការអ្វី?
- ៣. ច៏ប បាទ ខ្ញុំត្រូវទៅជួបគ្រូពេទ្យ។
- ៤. សុខ លោកទៅគ្រូពេទ្យណា?
- ៥. ច៏ប នៅទីស៊ីនភាន។
- ៦. សុខ ហើងប៉ុន្មានលោកចង់ទៅ?
- ៧. ច៏ប បាទ ប្រហែលហើងពីរកន្លះ។
- ៨. សុខ លោកត្រូវទៅជួបភាគហើងប៉ុន្មាន?
- ៩. ច៏ប ហើងបីកន្លះ ខិតខំចង់ទៅដល់មុនហើងបន្តិច។
- ១០. សុខ មានអ្វីទៅចុះ ហើយមិនបាច់ត្រឡប់មកវិញទេ។
- ១១. ច៏ប បាទ អរគុណ។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. The word ហើយ/həh/ here does not mean 'already.' The meaning it gives to this sentence is 'so that it will be all settled and we don't have to worry about it any more.' This is the usual meaning for ហើយ/həh/ when it occurs at the end of a clause which in some way refers to the future and not to previous completed action. Cf. A.4.4(e) in the grammatical sketch.

9. In a situation where one person has expressed a desire to do something or an interest in doing it, another person can give the proposed activity his approval by use of ចុះ /coh/ at the end of a clause. ចុះ /coh/ has the meaning 'go ahead and..., feel free to..., 'e.g.

ទិញ គ្រាន់ ចុះ
 tɨŋ kɿan coh
 Go ahead and buy a car!

10. The auxiliary ត្រូវ /trəw/ 'must' has two negatives. The usual way of negating ត្រូវ /trəw/ is by មិនបាច់ /mɨn bac/ 'no need, don't have to,' e.g.

គេមិនបាច់និយាយអង់គ្លេសទេ ព្រោះខ្ញុំរៀនខ្មែរហើយ
 kee mɨn bac niyɨy ɔŋglee tee pruh khɨŋom rien khmaɛ haɨy
 They don't have to speak English because I've studied Cambodian.

Sometimes ត្រូវ /trəw/ is negated by មិនត្រូវ /mɨn trəw/ 'must not,' e.g.

គេមិនត្រូវចាំនៅនេះ
 kee mɨn trəw cam nɨw nih
 They mustn't wait here.

DRILLS

DRILL NO.

4. ព្រួយវិញ/trew tə/ means the same as ព្រួយ /trew/ 'must, have to.'
6. You have already studied សង្កាល/nkaal/ 'when?' (non-past) in lesson 3. In this lesson you learn តិសង្កាល /pii nkaal/ 'when?' which is used only for past time contexts. For example

លោក មក ដល់ សង្កាល
look móo dól nkaal?

When will you arrive?

but លោក មក ដល់ តិ សង្កាល

look móo dól pii nkaal?

When did you arrive?

10. When Cambodian says 'A is a B,' the word 'is' is translated by the word គាត់ /cia/ 'is,' e.g.

គាត់ គឺ គ្រូ ពេទ្យ
kót cia kruu pset

He's a doctor.

Note that when Cambodian says 'A is C,' and C is an adjective, 'is' is not translated into Cambodian. This is because an adjective is a type of verb in Cambodian (cf. grammatical sketch V.2.2 above). For instance in

គ្រាន់ អាមេរិកាំង គឺ លាស់
laan aamerikan thom nah

American cars are very large.

the adjective គឺ /thom/ means 'is large,' not just 'large.'

When Cambodian says 'A is at D,' 'is at' is translated នៅ /nəw/, e.g.

ផ្ទះ ខ្ញុំ នៅ ភ្នំ ពេញ
phtéh khñom nəw phnum pñ

My house is in Phnom Penh.

Please read R.2.1(1) in the grammatical sketch.

11. The copula គឺ is negated by មិន មែន ជា... ទេ /mɛn mɛn cia...eh/ 'isn't, aren't etc.' You cannot say *មិន គឺ /mɛn cia/.¹ For example:

គាត់ មិន មែន ជា គ្រូ ពេទ្យ ទេ
kót mɛn mɛn cia kruu pset eh

He's not a doctor.

¹ The preceding asterisk indicates a hypothetical, non-occurring form.

DRILLSDRILL ONE: Substitution

- MODEL: T: រៀប និរ កអ៊ុំម សុំ ទេរី មុន រៀន នតេ (តិវ មុន រៀន នតេ)
 S: រៀប និរ កអ៊ុំម សុំ តិវ មុន រៀន នតេ
 T: Today, I (would like to) ask permission to leave a little early. (go)
 S: Today, I (would like to) ask permission to go a little early.
- a. រៀប និរ កអ៊ុំម សុំ តិវ មុន រៀន នតេ (daə leən ntɛc)
 *b. រៀប និរ កអ៊ុំម សុំ ដា លេន នតេ (chup rien mə រៀ) [to stop]
 c. រៀប និរ កអ៊ុំម សុំ ចុប រិេន មេ រៀ (តិវ មេល កុន)
 d. រៀប និរ កអ៊ុំម សុំ តិវ មេល កុន (តិវ រិេន រុំម)
 e. រៀប និរ កអ៊ុំម សុំ តិវ រិេន រុំម (ទេរី មុន រៀន នតេ)
 f. រៀប និរ កអ៊ុំម សុំ ទេរី មុន រៀន នតេ

DRILL TWO: Response

- MODEL: T: look som cbap តិវ នា? (pɛst) Where did you ask permission to go to? (hospital)
 S: កអ៊ុំម ត្រេវ តិវ បេត I have to go to the hospital.
- a. look som cbap តិវ នា? (pɛst) កអ៊ុំម ត្រេវ តិវ បេត
 b. look som cbap តិវ នា? (cuop puo'maa' sɾɛy) កអ៊ុំម ត្រេវ តិវ ចុប puo'maa' sɾɛy
 *c. look som cbap តិវ នា? (pətup tɨk) កអ៊ុំម ត្រេវ តិវ បេតុប តិក [room] [bathroom]
 d. look som cbap តិវ នា? (bæk luy) កអ៊ុំម ត្រេវ តិវ បេក លុយ
 e. look som cbap តិវ នា? (cuop mɛdaay kɨŋom) កអ៊ុំម ត្រេវ តិវ ចុប mɛdaay kɨŋom
 f. look som cbap តិវ នា? (cuop kruu pɛst) កអ៊ុំម ត្រេវ តិវ ចុប kruu pɛst

DRILL THREE: Response

- MODEL: T: look cam kruu pɛst pɛmaan maŋ? (mə maŋ)
 S: កអ៊ុំម កាម ក្រូ បេត មេ រៀន
 T: How long were you waiting for the doctor?
 S: I was waiting for the doctor for one hour.
- *a. look cam កអ៊ុំម បេម៉ា រៀន? (dop pram mənut) [minute]
 កអ៊ុំម កាម លុក ដុប ប្រាម ម៉េនុត
 b. look cam puo'maa' sɾɛy look pɛmaan maŋ? (kəlah maŋ)
 កអ៊ុំម កាម ប៊ូ ម៉ា ឆ្ងៃ កអ៊ុំម កេលា រៀន

- *c. look cam laan chnuol pəmaan maon? (dop mənut)
[bus]
khñom cam laan chnuol dop mənut
- d. look cam əwpuk mədaay look pəmaan
maon? (məphsy mənut)
khñom cam əwpuk mədaay khñom məphsy mənut
- e. look cam puo'maa? look pəmaan maon?(pii)
khñom cam puo'maa? khñom pii maon
- f. look cam baay pəmaan maon? (kəlah maon)
khñom cam baay kəlah maon

DRILL FOUR: Response

NOTE: trew tē is the same as trew, 'must.'

- MODEL: T: look coul cət rien phiasaa khmas eh?
S: khñom mɪn coul cət eh, tæs khñom trew tē rien
T: Do you like to study Cambodian?
S: I don't like to, but I have to (study).

- a. look coul cət rien phiasaa khmas eh?
khñom mɪn coul cət eh, tæs khñom trew tē rien
- b. look coul cət məəl səphɪw eh?
khñom mɪn coul cət eh, tæs khñom trew tē meel
- c. kaffɪaa coul cət cam laan chnuol eh?
khñom mɪn coul cət eh, tæs khñom trew tē cam
- d. look coul cət ñam baarsy eh?
khñom mɪn coul cət eh, tæs khñom trew tē ñam
- e. look coul cət thəə kaa eh?
khñom mɪn coul cət eh, tæs khñom trew tē thəə kaa
- f. look coul cət tɪw pɛst eh?
khñom mɪn coul cət eh, tæs khñom trew tē tɪw

DRILL FIVE: Transformation

NOTE: You won't need a word to mean 'at' when you use a time expression in speaking. Here the time expression is first, but it could also be last.

- MODEL: T: khñom tɪw nuu yook (maon dop) I went to New York.
(ten o'clock)
S: maon dop, khñom tɪw dɔl nuu yook At ten o'clock I arrived
in New York.
- a. look moo waasɪntɔn (maon bɛy) maon bɛy, look moo dɔl
waasɪntɔn
- b. yəən tɪw kaaliifonii (knoŋ buon ɲay) knoŋ buon ɲay, yəən tɪw
dɔl kaaliifonii

c.	puo [?] maa [?] khñom móo srok aameerik	(s [?] aek)	s [?] aek, puo [?] maa [?] khñom móo dól srok aameerik
d.	kót t±w chiikaagoo	(ñay nih)	ñay nih, kót t±w dól chiikaagoo
e.	look móo saalaa	(maoñ pəmbəy)	maoñ pəmbəy, look móo dól saalaa
f.	khñom t±w srok khmaε	(knoñ mə aatit)	knoñ mə aatit, khñom t±w dól srok khmaε

DRILL SIX: Transformation

MODEL: T: khñom t±w nuu yook (maoñ döp) I went to New York. (ten o'clock)

S: khñom t±w dól nuu yook maoñ döp I arrived in New York at ten o'clock.

a.	yəəñ t±w srok khmaε	(chnam haasəp pəmpil)	
	yəəñ t±w dól srok khmaε chnam haasəp pəmpil		
b.	kee móo srok aameerik	(ñkaal)	
	kee móo dól srok aameerik ñkaal?		
c.	yəəñ t±w saalaa	(maoñ pəmaan)	
	yəəñ t±w dól saalaa maoñ pəmaan?		
d.	khñom t±w phtéh	(maoñ döp saamsəp pram)	
	khñom t±w dól phtéh maoñ döp saamsəp pram		
e.	né [?] kruu t±w srok yuon	(ñkaal)	
	né [?] kruu t±w dól srok yuon ñkaal?		
f.	look kruu móo srok aameerik viñ	(pii ñkaal)	
	look kruu móo dól srok aameerik viñ pii ñkaal?		

DRILL SEVEN: Response

MODEL: T: look t±w phtéh eh?

Are you going home?

S: tee, khñom min bac t±w phtéh eh

No, I don't have to go home.

a.	look rien eh?	tee, khñom min bac rien eh
b.	look som cbap eh?	tee, khñom min bac som cbap eh
c.	look cam laan chnuol eh?	tee, khñom min bac cam laan chnuol eh
d.	look chup eh?	tee, khñom min bac chup eh
e.	look təlóp móo viñ eh?	tee, khñom min bac təlóp móo viñ eh
f.	look cəñ mun maoñ eh?	tee, khñom min bac cəñ mun maoñ eh

DRILL EIGHT: Response

MODEL: T: khñom m̄n bac t̄w phtéh eh
 S: tee, look trəw tə t̄w phtéh

- a. khñom m̄n bac t̄w rien eh
- b. khñom m̄n bac som cbap eh
- c. khñom m̄n bac cam laan chnuol eh
- d. khñom m̄n bac chup eh
- e. khñom m̄n bac təlóp móo viñ eh
- f. khñom m̄n bac cəñ mun maonj eh

I don't have to go home.
 No, you must go home.
 tee, look trəw tə rien
 tee, look trəw tə som cbap
 tee, look trəw tə cam laan
 chnuol
 tee, look trəw tə chup
 tee, look trəw tə təlóp
 móo viñ
 tee, look trəw tə cəñ mun
 maonj

DRILL NINE: Response

MODEL: T: khñom cəŋ məel səph̄w nih
 S: mian sy, məel coh

- a. khñom cəŋ ñam baarsy knoŋ thna?
- b. khñom cəŋ t̄w phtéh
- c. khñom cəŋ tēsee
- d. khñom cəŋ bæk luy khlah
- e. khñom cəŋ deek
- f. khñom cəŋ leenj bie

I want to read this book.
 Go ahead, read it.
 mian sy, ñam coh
 mian sy, t̄w coh
 mian sy, tēsee coh
 mian sy, bæk coh
 mian sy, deek coh
 mian sy, leenj coh

DRILL TEN: Substitution

MODEL: T: look cia kruu p̄st (khñom)
 S: khñom cia kruu p̄st

- a. khñom cia kruu p̄st (kruu p̄rien)
- b. khñom cia kruu p̄rien (nianj)
- c. nianj cia kruu p̄rien (koun səh)
- d. nianj cia koun səh (look)
- e. look cia koun səh (khñom)
- f. khñom cia koun səh

You (Mr.) are a doctor. (I)
 I am a doctor.

DRILL ELEVEN: Transformation

<u>MODEL:</u>	T: look cia kruu pset	(khñom)	You (Mr.) are a doctor. (I)
	S: khñom m̄n m̄sn cia kruu pset eh		I am not a doctor.
a.	khñom cia koun seh	(look)	look m̄n m̄sn cia koun seh eh
b.	nian cia né? kruu	(look Jones)	look Jones m̄n m̄sn cia look kruu eh
c.	nih cia saalaa rien	(nuh)	nuh m̄n m̄sn cia saalaa rien eh
d.	look cia aameerikan	(khñom)	khñom m̄n m̄sn cia aameerikan eh
e.	laan nih cia laan khñom	(look)	laan nih m̄n m̄sn cia laan look eh
f.	saalaa nih cia saalaa ɔngle	(nuh)	saalaa nuh m̄n m̄sn cia saalaa ɔngle eh

Cambodian women, Phnom Penh

VOCABULARY

cam	ចាំ	to wait, to remember
cia	ជា	to be a ...
ceñ	ចេញ	to leave
chup	ឈប់	to stop, to quit
kaa	ការ	work, job, affair
kót	គាត់	he, she (third person)
kruu perien	គ្រូបង្រៀន	teacher
kruu pset	គ្រូពេទ្យ	doctor
laan chnuol	ឡានឈ្នួល	bus
mənut	ម៉ីនុត	minute
mɛc	មេច	why, how
mian	មាន	to have
mian ɛy	មានអី	fine, why not?, O.K.
mɛn bac	មិនចាំបាច់	not necessary to, no need to
mɛn mɛn cia...eh	មិនមែនជា...ទេ	isn't a ...
móo dɔl	មកដល់	to arrive
mun maon	មុនមេរ័ត	ahead of time
ntɛc	បន្តិច	a little
pəhaɛl	ប្រហែល	maybe, perhaps, about
pətup	បន្ទប់	room
pətup tɛk	បន្ទប់ទឹក	rest room
som	សុំ	to ask for, to beg, to ask permission
som cbap	សុំច្បាប់	to ask for permission
təɛ	ទឹក	but
təlóp móo viñ	ត្រឡប់មកវិញ	to return, to come back
təlóp tɛw viñ	ត្រឡប់ទៅវិញ	to return, to go back
tɛk	ទឹក	water, liquid

Useful Words and Phrases

look chmúh ɛy	ឈ្មោះអ្នកអី?	What's your name?
(baat) khñom chmúh...	(បាទ) ឈ្មោះ... អី?	My name is...
look thəe kaa ɛy?	ការអ្នកអី?	What's your work?
(baat) khñom cia...	(បាទ) អី... ជា...	I'm a...

LESSON TENDIALOGUE

	otaɛl	hotel
1.	tom - look dəŋ otaɛl ɔŋkooŋ niw
asnaa eh?	Do you know where the Hotel Angkor
is?
	they mɛn + verb	of course
	mɛn cə...pəmaan	not very...
2.	sok - baat they mɛn dəŋ. niw mɛn cə
chŋaay pəmaan pii nih eh	Yes, I do; not very far from here.
	soum	please
	prap	to tell
	verb + baan	to be able, can, O.K.
	baan eh?	O.K.?
	phləw	street
3.	tom - soum look prap phləw khŋom tɛw
otaɛl nih ntɛc baan eh?	Please, could you tell me the way
to this hotel?
	trəŋ	straight
	taam	along, following
4.	sok - look tɛw trəŋ taam phləw nih tɛw	You go straight along this street.
5.	tom - baat. haey phləw ɛy tiet?	Yes, and then what?
	phləeŋ	fire; electricity, light
	kəhɔom	red
	phləeŋ kəhɔom	traffic light
	bət	to turn (intrans.)
	chveeŋ	left
6.	sok - tɛw dɔl phləeŋ kəhɔom look
bət chveeŋ	When you arrive at the red light,
you turn left.
7.	tom - khŋom trəw bət kəlaeŋ naa
tiet eh?	Do I have to turn at any other
places?
	khəeŋ	to see
	nɛŋ	this, that; the
8.	sok - tee look, pəhaɛl bɛy phləw,
look khəeŋ otaɛl nɛŋ eh	No, in about three blocks (streets),
you'll see the hotel.
9.	tom - ɔɔ kun look	Thank you, sir.
10.	sok - mɛn ɛy tee	You're welcome.

- ១. ច្រើន លោកដឹងអ្វីអំពីគុណនៃស្រូវប្រាំង?
- ២. សុខ បាទ ច្រើនណាស់ នៅចិនជាធារណៈប្រទេសប្រាំង ពីនេះទៅ។
- ៣. ច្រើន សុំលោកប្រាប់អ្វីអំពីអ្វីអំពីគុណនៃស្រូវប្រាំង?
- ៤. សុខ លោកទៅត្រង់តាមអ្វីនេះទៅ។
- ៥. ច្រើន បាទ ហើយអ្វីអំពីអ្វី?
- ៦. សុខ ទៅដល់ភ្នំក្រហមលោកបត់ឆ្លង។
- ៧. ច្រើន ខ្ញុំត្រូវបត់កន្លែងណាទៀតទេ?
- ៨. សុខ ទេលោក ប្រហែលច្រើនលោកឃើញអ្វីអំពីគុណហើយ។
- ៩. ច្រើន អរគុណលោក។
- ១០. សុខ ចិនអ្វីទេ។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. An indirect question has exactly the same word order as a direct question.

A direct question is

អ្វី៖ តាត់នៅឯណា?
 phtéh kót nɿw aɕnaa?
 Where's his house?

When this question is embedded into another sentence the word order remains the same, unlike English.

ខ្ញុំ មិនដឹងអ្វី៖ តាត់នៅឯណាទេ ។
 khñom mɿn dəŋ phtéh kót nɿw aɕnaa tee
 I don't know where his house is.

Indirect questions are discussed further in the grammatical sketch at S.4.1.3.

2. A mild negative is formed by មិនណា... ប៉ុន្មានទេ /mɿn nə...pəmaən eh/ 'not very, not, too, not so.' It is used with adjectives, e.g.

អ្វី៖ នោះមិនណាធំប៉ុន្មានទេ ។
 phləw nuh mɿn nə thom pəmaən eh
 That street isn't very big.

3. In sentence 3 is an example of a verb followed by both a direct and an indirect object. In English we normally put a pronominal indirect object before a nominal direct object, e.g. 'give me the money.' However, in Cambodian, the order is direct object, then indirect object, e.g.

ខ្ញុំ ឲ្យលុយវា ។
 khñom aoy luy via
 I gave him money. (literally: I gave money him.)

This is a pattern which you will have to pay close attention to as you speak, since your impulse will be to use English word order without thinking until the Cambodian order becomes habitual.

This point is also discussed in the grammatical sketch at S.2.2.1.

3. សូម/soum/ means 'please' and is to be distinguished in writing from សុំ/som/ 'to request' e.g.

សូមលោកប្រាប់ខ្ញុំ។
soum look prap khñom
Please tell me.

គាត់សុំប្រាប់ខ្ញុំ។
kót som prap khñom
He asked to tell me.

In speech the two are usually used interchangeably.

3. This is your first introduction to the very important word បាទ /baan/, which you will see in many other uses as you continue to study Cambodian. Here there is a slight pause after និយ្យ /sylvəw/ with normal intonation, then the appended confirmation question បាទទេ? /baan eh?/ '(is it) O.K.?'

រៀន អន្តិចនិយ្យ បាទទេ?
rien ntec sylvəw, baan eh?

Let's study a little now, O.K.?

The positive answer is បាទ /baan/ 'O.K.' and the negative answer is

មិនបាទទេ /mɨn baan eh/ 'it's not O.K.'

5. You have already seen ហើយ/haey/ at the end of a clause in the meaning of 'already' or the like. It also means 'and' and connects verb phrases, e.g.

ទៅត្រង់បីផ្លូវហើយបត់ឆ្វេង។
təw tɾəŋ bej phləw haey bət chveəŋ
Go straight three blocks and turn left.

ខ្ញុំទៅរៀន ហើយគាត់នៅផ្ទះ។
khñom təw rien haey kót nəw phtéh
I go to study and he stays home.

7. This sentence is another example of the kind of use of an indefinite word in a confirmation question that was treated at Lesson 7, dialogue sentence 5. Please review that discussion and the discussion in the grammatical sketch at S.4.3.

8. You have now had two verbs that refer to vision: មើល /mœl/ and ឃើញ /khœŋ/. មើល /mœl/ is 'to look at, to read, to watch,' in all cases it refers to intentional activity. ឃើញ /khœŋ/, on the other hand, is 'to catch sight of, to see' and refers to non-intentional activity. To be sure

'seeing' may be the result of actions which were taken so that you would see, but the act of seeing itself is treated as involuntary. This allows a combination like **រមែលរមើល** /mæɫ khæŋ/ 'to look at and see' or **រមែលមិនរមើល** /mæɫ mɨn khæŋ/ 'to look at but not see.'

8. **នេះ** /nɨŋ/ is a demonstrative which combines the meanings of **នេះ** /nih/ 'this' and **នោះ** /nuh/ 'that.' It may mean either 'this,' 'that' or simply take the demonstrative portion of both. (Cf. N.2 in the grammatical sketch.) As in this sentence, it is sometimes translated simply as 'the.'

DRILLS

DRILL NO.

4. The word **មិញ** /mɛŋ/ is used only with time units extending a day or less into the past. It means 'the (unit) most recently past,' e.g. **យប់មិញ** /yup mɛŋ/ 'last night,' **ព្រឹកមិញ** /pri:k mɛŋ/ 'this (past) morning.' The word for 'yesterday' is **ម្សិលមិញ** /msɛɫ mɛŋ/.
7. **តាមអី** /taam sy/ means 'by what means of transportation?' It is to be distinguished from **តាមណា** /taam naa/, which means 'by which route?' how do (I) get there?' That is **តាមអី** /taam sy/ asks about means of transportation, and **តាមណា** /taam naa/ asks about the route to be taken. (Cf. also drill 9.)

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

- MODEL: T: mɨn cə chŋaay pəmaan eh (l'ɔɔ) Not very far. (beautiful)
 S: mɨn cə l'ɔɔ pəmaan eh Not very beautiful.
- a. mɨn cə l'ɔɔ pəmaan eh (cɨt)
 b. mɨn cə cɨt pəmaan eh (craən)
 c. mɨn cə craən pəmaan eh (ksaoy)
 d. mɨn cə ksaoy pəmaan eh (thlay)
 e. mɨn cə thlay pəmaan eh (thom)
 f. mɨn cə thom pəmaan eh (touc)
 g. mɨn cə touc pəmaan eh

DRILL TWO: ResponseMODEL: T: phtéh look l'ɔɔ ah

Your house is very beautiful.

S: tee, mɛn cə l'ɔɔ pəmaan eh

No, not very beautiful.

a. phtéh look thlay ah

tee, mɛn cə thlay pəmaan eh

b. laan khñom ksaoy ah

tee, mɛn cə ksaoy pəmaan eh

c. look niw cɛt saalaa ah

tee, mɛn cə cɛt pəmaan eh

d. khñom niw chnaay pii bəŋ ah

tee, mɛn cə chnaay pəmaan eh

e. phtéh look thom ah

tee, mɛn cə thom pəmaan eh

f. laan look touc ah

tee, mɛn cə touc pəmaan eh

DRILL THREE: ResponseNOTE: Notice that in the answer the word nih 'this' or nuh 'that' of the tutor's sentence is replaced by nɛŋ həh which means 'that one (that's the one).'MODEL: T: khñom tiw niw otaɛl nuh rəh?

Will I go to stay in that hotel?

S: baat, look tiw niw otaɛl nɛŋ həh

Yes, you'll go to stay in that hotel.

a. yəəŋ ñam baay niw haan nih rəh?

baat, yəəŋ ñam baay niw haan nɛŋ həh

b. khñom məəl səphɛw naa?

baat, look məəl səphɛw nɛŋ həh

c. yəəŋ məəl kon sy?

baat, yəəŋ məəl kon nɛŋ həh

d. khñom rien phiasaa sy?

baat, look rien phiasaa nɛŋ həh

e. khñom bot phləw naa?

baat, look bot phləw nɛŋ həh

f. look kruu pərien səphɛw nih rəh?

baat, khñom pərien səphɛw nɛŋ həh

DRILL FOUR: ResponseMODEL: T: look rien eh, yup məñ?

Did you study last night?

S: baat, they mɛn rien

Yes, of course I did.

*a. kañña məəl kon eh, yup məñ? [Miss (formal)]

cah, they mɛn məəl

b. look kruu pərien eh, pri:k nih?

baat, they mɛn pərien

c. look tiw bəŋ eh, ŋay nih?

baat, they mɛn tiw

d. né? kruu cəŋ tiñ kəfee eh?

cah, they mɛn cəŋ

*e. look məəl kəsəɛt eh, pri:k məñ?
[this (past) morning]

baat, they mɛn məəl

*f. look dəŋ phləw tiw pəkún eh?
[toilet]

baat, they mɛn dəŋ

DRILL FIVE: Transformation

<u>MODEL:</u> T: look dɛŋ phlɛw tɨw bɔŋ eh?	Do you know the street to the bank?
S: soum look prap phlɛw khñom tɨw bɔŋ baan eh?	Please, could you tell me the street to the bank?
a. look dɛŋ phlɛw tɨw otaɛl eh?	soum look prap phlɛw khñom tɨw otaɛl baan eh?
b. kañña a dɛŋ phlɛw tɨw saalaa ɔŋkoo eh?	soum kañña a prap phlɛw khñom tɨw saalaa ɔŋkoo baan eh?
c. look kruu dɛŋ phlɛw tɨw haan baay nuh eh?	soum look kruu prap phlɛw khñom tɨw haan baay nuh baan eh?
d. look dɛŋ phlɛw tɨw roon kon bayon eh?	soum look prap phlɛw khñom tɨw roon kon bayon baan eh?
e. look dɛŋ phlɛw tɨw pekun eh?	soum look prap phlɛw khñom tɨw pekun baan eh?
f. look dɛŋ phlɛw tɨw phtɛh khñom eh?	soum look prap phlɛw khñom tɨw phtɛh look baan eh?

DRILL SIX: Substitution

<u>MODEL:</u> T: khñom prap phlɛw look, baan eh? (mɛel sɛphiw)	
S: khñom mɛel sɛphiw, baan eh?	
T: Can I tell you the street? (read a book)	
S: Can I read a book?	
a. khñom mɛel sɛphiw, baan eh?	(tɨw mɛel kon)
b. khñom tɨw mɛel kon, baan eh?	(ñam baarey)
c. khñom ñam baarey, baan eh?	(tɛsee)
d. khñom tɛsee, baan eh?	(tɨw pɛtup tɨk)
e. khñom tɨw pɛtup tɨk, baan eh?	(chup)
f. khñom chup, baan eh?	

DRILL SEVEN: Response

<u>MODEL:</u> T: look moo saalaa taam ey? (laan chnuol)	You come to school by what?
	(bus)
S: khñom moo saalaa taam laan chnuol	I come to school by bus.
a. look moo saalaa taam ey?	(laan chnuol) khñom moo saalaa taam laan chnuol
*b. nian tɨw nuu yook taam ey?	(kepal hoh) khñom tɨw nuu yook taam [airplane] kepal hoh
c. look tɨw phtɛh taam ey?	(laan) khñom tɨw phtɛh taam laan
d. look kruu tɨw roon kon taam ey?	(laan chnuol) khñom tɨw roon kon taam laan chnuol
*e. nian tɨw otaɛl taam ey?	(ta'sii) khñom tɨw otaɛl taam ta'sii [taxi]
f. look tɨw haan baay taam ey?	(laan) khñom tɨw haan baay taam laan

DRILL EIGHT: Substitution

MODEL: T: tɿw dɔl phlɛəŋ kəhɔɔm, look bɔt chveeŋ (sdam)

S: tɿw dɔl phlɛəŋ kəhɔɔm, look bɔt sdam

T: Arriving at the traffic light, you turn left. (right)

S: Arriving at the traffic light, you turn right.

- a. tɿw dɔl phlɛəŋ kəhɔɔm, look bɔt sdam (tɿw trɔŋ mə phlɛw)
- b. tɿw dɔl phlɛəŋ kəhɔɔm, look tɿw trɔŋ mə phlɛw (bɔt chveeŋ pii phlɛw)
- c. tɿw dɔl phlɛəŋ kəhɔɔm, look bɔt chveeŋ pii phlɛw (bɛy phlɛw)
- d. tɿw dɔl phlɛəŋ kəhɔɔm, look bɔt chveeŋ bɛy phlɛw (bɔt sdam)
- e. tɿw dɔl phlɛəŋ kəhɔɔm, look bɔt sdam (tɿw trɔŋ)
- f. tɿw dɔl phlɛəŋ kəhɔɔm, look tɿw trɔŋ

DRILL NINE: Response

MODEL: T: khñom trɛw tɿw taam naa? (trɔŋ pii phlɛw, chveeŋ bɛy phlɛw)

S: look tɿw trɔŋ pii phlɛw, haey bɔt chveeŋ bɛy phlɛw

T: How do I go? (straight for two blocks - left for 3 blocks)

S: You go straight two blocks and turn left for 3 blocks.

- a. khñom trɛw tɿw taam naa? (trɔŋ mə phlɛw, sdam pii phlɛw)
look tɿw trɔŋ mə phlɛw, haey bɔt sdam pii phlɛw
- b. khñom trɛw tɿw taam naa? (trɔŋ buon phlɛw, chveeŋ mə phlɛw)
look tɿw trɔŋ buon phlɛw, haey bɔt chveeŋ mə phlɛw
- c. khñom trɛw tɿw taam naa? (trɔŋ bɛy phlɛw, sdam pii phlɛw)
look tɿw trɔŋ bɛy phlɛw, haey bɔt sdam pii phlɛw
- d. khñom trɛw tɿw taam naa? (sdam mə phlɛw, trɔŋ pii phlɛw)
look trɛw bɔt sdam mə phlɛw, haey tɿw trɔŋ pii phlɛw
- e. khñom trɛw tɿw taam naa? (chveeŋ pii phlɛw, trɔŋ bɛy phlɛw)
look trɛw bɔt chveeŋ pii phlɛw, haey tɿw trɔŋ bɛy phlɛw
- f. khñom trɛw tɿw taam naa? (trɔŋ pii phlɛw, sdam pii phlɛw)
look tɿw trɔŋ pii phlɛw, haey bɔt sdam pii phlɛw

DRILL TEN: Transformation

MODEL₁: T: khñom tɿw taam laan chnuol

I went by bus.

S: look tɿw taam ɛy?

How did you go?

MODEL₂: T: khñom tɿw taam phlɛw nih

I went by this way.

S: look tɿw taam naa?

Which way did you go?

a. khñom móo taam laan

look móo taam ɛy?

b. kót móo taam srok pɛraŋ

kót móo taam naa?

c. via tɿw taam kɛpal hɔh

via tɿw taam ɛy

d. kee daɛ taam phɛw nuh

kee daɛ taam naa?

e. kee móo thɛə kaa taam laan chnuol

kee móo thɛə kaa taam ɛy?

f. via móo rien taam phtéh khñom

via móo rien taam naa?

DRILL ELEVEN: Response

MODEL: T: khñom nɿw otɛɛl ɔŋkóo (bɛy ɲay)

S: baat nɿŋ hɛh, look nɿw otɛɛl ɔŋkóo bɛy ɲay

T: I stayed at the Hotel Angkor. (three days)

S: That's right, you stayed 3 days at the Hotel Angkor.

a. khñom rien phiasaa khmɛ (cia muoy khñom)

baat nɿŋ hɛh, look rien phiasaa khmɛ cia muoy khñom

b. khñom tɿw srok khmɛ (mɛ dɔɔŋ)

baat nɿŋ hɛh, look tɿw srok khmɛ mɛ dɔɔŋ

c. khñom pɛrien khmɛ (nɿw saalaa ɔŋkóo)

baat nɿŋ hɛh, look pɛrien khmɛ nɿw saalaa ɔŋkóo

d. khñom cɛñ mun maɔŋ (pram mɛnut)

baat nɿŋ hɛh, look cɛñ mun maɔŋ pram mɛnut

e. khñom cuop look hɛh (mɛ dɔɔŋ)

baat nɿŋ hɛh, look cuop khñom mɛ dɔɔŋ

f. khñom keeŋ nɿw otɛɛl ɔŋkóo (mɛ ɲay)

baat nɿŋ hɛh, look keeŋ nɿw otɛɛl ɔŋkóo mɛ ɲay

Reading Passage

សុខ

សុខកើតនៅខែក្រក់ពាក់ព័ន្ធជាមួយ វាមកដល់ស្រុកនេះនៅឆ្នាំ១៩៦៨។
 ឥឡូវនេះសុខនៅជាមួយគ្រូពេទ្យរទេះមេរិកកាំងហ្វាក់។
 នៅពេលសុខមកដល់អាមេរិក សុខគ្រូវង្វើការខ្លះ រុញពោះទាញនា
 លុយនៅខ្សែ។ ពេលនោះជានិពេលល្អណាស់ រុញពោះលោកគ្រូពេទ្យនោះ
 គ្រូវង្វើការកុំសិស្សហ្វាក់ ៤ យន្តនៅជាមួយភាគហើយនិងថយ រុញការក្នុងផ្ទះខ្លះ។
 សុខអរណាស់។ ហើយឥឡូវនេះលោកគ្រូពេទ្យសប្បាយនឹងការសុខវង្វើ
 ណាស់។

New word: សប្បាយនឹង /səbaay nɨŋ/ 'pleased with, satisfied with'

VOCABULARY

verb + baan	+ បាន	to be able, can
baan eh?	បានទេ?	O.K.?
bət	បត់	to turn (intrans.)
chveen	ឆ្វេង	left
kəhɔom	ក្រហម	red
kəpal həh	កប៉ាល់	airplane
khəəŋ	ឃើញ	to see
mɨn cə...pəmaan	មិនដឹង... ប៉ុន្មាន	not very...
nɨŋ	ហ្នឹង	this, that; the
otaɛl	រទេះភ័ល	hotel
pəkún	បង្គុន	toilet
phləəŋ	ភ្លើង	light, electricity; fire
phləəŋ kəhɔom	ភ្លើងក្រហម	traffic light
phləw	ផ្លូវ	road, street
prap	ប្រាប់	to tell
prɨk məŋ	ព្រឹកមិញ	this (past) morning
sɔam	ស្តាំ	right
soum	សូម	please
taʔsii	តាក់ស៊ី	taxi
taam	តាម	to follow, by, along
they mɨn + verb	ម៉ែម៉ែន +	of course
trəŋ	ត្រង់	straight
yup məŋ	យប់មិញ	last night

LESSON ELEVENDIALOGUE

	l <i>ii</i> thaa	to hear that
	..., m <i>ɛ</i> ɛn eh	..., is (it) not?, isn't he?, etc.
1.	maw - kh <i>ñ</i> om l <i>ii</i> thaa look c <i>it</i>
t <i>iw</i> srok khma <i>ɛ</i> , m <i>ɛ</i> ɛn eh?	I've heard that you are about to go to Cambodia, aren't you?
2.	tom - baat, kh <i>ñ</i> om k <i>it</i> t <i>iw</i> kha <i>ɛ</i>
kraoy n <i>ij</i>	Yes, I'm planning to go next month.
	riep (c <i>om</i>)	to arrange, to prepare
	ɛyvan	thing, stuff
	ruoc h <i>ə</i> h r <i>ə</i> n <i>iw</i>	finished yet?
3.	maw - look riep c <i>om</i> ɛyvan ruoc
h <i>ə</i> h r <i>ə</i> n <i>iw</i> ?	Have you finished packing your personal effects?
	d <i>ə</i> ŋ cia	not know
	t <i>on</i>	to have time, to be able to;
to catch up
4.	tom - baat, n <i>iw</i> ɛh, kh <i>ñ</i> om d <i>ə</i> ŋ
cia riep t <i>on</i> r <i>ə</i> h m <i>in</i> t <i>on</i>
ɛh	Not yet, I don't know whether I will have time to have them ready or not.
	...peek	too, too much; very
5.	maw - look mian ɛyvan craen
peek tee r <i>ə</i> h	Don't you think that you have too many things?
	kaa	affair, job, work
	a <i>st</i> i <i>e</i> t	other
6.	tom - tee, ta <i>ɛ</i> kh <i>ñ</i> om mian kaa
a <i>st</i> i <i>e</i> t craen nah	No, but I have a lot of other affairs.
	s <i>ə</i> bot	ticket, letter
	t <i>i</i> ŋ...tuk	buy in advance
7.	maw - look t <i>i</i> ŋ s <i>ə</i> bot k <i>ə</i> pal h <i>ə</i> h
tuk h <i>ə</i> h r <i>ə</i> n <i>iw</i> ?	Did you already buy the plane ticket?
8.	tom - baat, t <i>i</i> ŋ h <i>ə</i> h	Yes, I did.

- ០. ម៉េ ខ្ញុំឮថាឈាវដឹកទៅស្រុកខ្មែរ រឹមនទេ?
- ២. ចិម បាទ ខ្ញុំគិតទៅខ្លះក្រោយប្តឹង។
- ៣. ម៉េ ឈាវទ្រៀបចំទីវ៉ាន់ (អីវ៉ាន់) ឮចេហ៊ុយឬនេ?
- ៤. ចិម បាទនេ? ខ្ញុំដឹងជាទ្រៀបទាន់ឬមិនទាន់ទេ?
- ៥. ម៉េ ឈាវមានអីវ៉ាន់ច្រើនពេកទេឬ?
- ៦. ចិម នេ ទឹកខ្លាំងការឯទៀតច្រើនណាស់។
- ៧. ម៉េ ឈាវទិញសំបុត្រកប៉ាស់ហោះទុកចេហ៊ុយឬនេ?
- ៨. ចិម បាទ ទិញហើយ។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

- 1. In the previous lesson you had a distinction between មើល/mee/ 'to look, watch' and ឃើញ/khæñ/ 'to see.' There is a corresponding distinction between ស្តាប់ /sdap/ 'to listen' and ឮ /lii/ 'to hear.' ស្តាប់ /sdap/ involves purposive action; ឮ /lii/ is involuntary.
- 1. In cases where there is an indirect statement or an indirect question (cf. Lesson 10 sentence 1), the indirect question may be introduced by ថា /thaa/ 'that,' e.g.

ខ្ញុំដឹងថាឈាវជាគ្រូពេទ្យ។
 khñom dɛŋ thaa look cia kruu pɛst
 I know that you are a doctor.

ថា /thaa/ is not obligatory. That is, the above example could read

ខ្ញុំដឹងឈាវជាគ្រូពេទ្យ។
 khñom dɛŋ look cia kruu pɛst
 I know you are a doctor.

Note that in sentence 4 ដឹង /dɛŋ/ 'know' is followed by ជា /cia/ 'that' rather than ថា /thaa/ 'that.'

Following ដឹង /dɛŋ/ when it is negated, ជា /cia/ may be used instead of ថា /thaa/ (but not when ដឹង is positive). Since ជា /cia/ 'that' follows ដឹង /dɛŋ/ 'know' only in a negative clause, the negator មិន /mɨn/ is redundant and may be omitted. Thus one gets a sentence like 4, which is negative even though it has no negator. This is because it contains ដឹងជា /dɛŋ cia/, and ជា /cia/ 'that' occurs only after negated ដឹង /dɛŋ/:

គ្រីម៉ង់ជាន់រៀបចំថ្ងៃយប់មិនហើយទេ។

khñom dən cia riəp cəm haəy rəh mɛn haəy eh
I don't know if he'll be ready or not.

1. វិមនន/មេន មេន/ means 'isn't that so?, didn't he, won't they, couldn't we' etc. That is, it asks for confirmation of a preceding statement.
1. Literally ជិត /cɛt/ means 'near, close,' but before a verb it means 'about to,' e.g.

យើងជិតញ៉ាំហើយ។

yəəŋ cɛt ñam haəy
We're already about to eat.

3. You have already seen verb combinations like មើលឃើញ/məəl khəəñ/ 'to look at and see' or ឮឃប់/ /sdap liɛ/ 'to listen and hear.' These are two examples of a type of verbal construction that is very common in Cambodian: the resultative verb construction. It consists of a verb that describes the result of the action (this construction is discussed in greater detail at S.2.2.3.1). In this sentence, the first verb is រៀបចំ /riəp cəm/ 'to arrange, prepare' and the second is រួច /ruoc/ 'to be complete.' Note that the direct object follows the first verb. The entire combination រៀបចំរឹងរួច /riəp cəm syvan ruoc/ means 'to have finished arranging (the) things, to have prepared completely.'

When a resultative verb construction is negated, the negator precedes the second (resultative) verb, e.g.

គ្រីម៉ង់រៀបចំរឹងរួចមិនបានរួចទេ។

khñom riəp cəm syvan mɛn tón ruoc tee
I haven't finished arranging (my) things yet.

or

យើងមើលមិនឃើញ

yəəŋ məəl mɛn khəəñ
We can't see.

4. Another resultative verb is ពេលវេលា/ /tón/ 'to be on time, to have time.' In the sense of 'be on time, have time' ពេលវេលា/ /tón/ is also translated 'can' when it means 'can do in time.'

គ្រីម៉ង់ទៅផ្សារទិញមិនពេលវេលាទេ។

khñom tɛw phsaa tiñ mɛn tón tee
When I go to the market, I won't have time to finish my shopping.
In Drill 4 sentence e ពេលវេលា/ /tón/ means 'to catch up with, keep up with.'

4. This sentence introduces a new confirmation question pattern. In it, the alternatives are both named, e.g.

គេរៀបពាន់ប្លមិនពាន់?
kee riəp tɔn rəh mɛn tɔn

Will they arrange them in time or not?

In the dialogue the question is embedded in another sentence and is therefore an indirect question. Cf. S.4.2.2.1 in the grammatical sketch for further treatment of this type of question.

5. **រឺប្ល?** /tee rəh?/ is another way of asking **ប្ល** /rəh/ (in a confirmation question; cf. Lesson 5 above).
6. **ដទៃ** /astiet/ 'other, another' is always used as an attributive to a nominal, e.g.

ខ្ញុំចង់ធ្វើការនៅកន្លែងដទៃ។
khñom cəŋ tʰəə kaa nɛw kəlaɛŋ astiet
I want to work in another place.

DRILLS

DRILL NO.

- 5.-10. In this set of drills are introduced the Cambodian comparative and superlative forms. The comparative is formed by following the adjective by the word **ធំជាង** /cian/, e.g. **ធំជាង** /thom cian/ 'bigger.' Unlike English, where some adjectives have a comparative with '-er' and others with 'more,' all Cambodian adjectives are followed by **ធំជាង** /cian/ when compared. In a comparison between objects, the formula is A + adjective + **ធំជាង** + B 'A is -er than B,' e.g.

ផ្ទះខ្ញុំល្អជាងផ្ទះគាត់។
phtéh khñom l'ɔɔ cian phtéh kót
My house is nicer than his house.

or

គាត់ដឹងច្រើនជាងខ្ញុំ។
via dəŋ craən cian khñom
He knows more than I do.

The superlative is formed simply by following **ធំជាង** /cian/ by **គេ** /kee/. It is a special case of the comparative. For example,

គាត់ដឹងច្រើនជាងគេ។
via dəŋ craən cian kee
He knows the most of all.

There are many other examples in the drills.

11. The word ជួន /cuol/ means both 'rent' and 'hire' and is used for both things and people.

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

MODEL: T: look cɛt tɛw srok khmaɛ

You are about to go to Cambodia.

S: look cɛt tɛw srok khmaɛ,
mɛɛn eh?

You are about to go to Cambodia,
aren't you?

- a. look tɛw trɔŋ taam phlɛw nih
look tɛw trɔŋ taam phlɛw nih, mɛɛn eh?
- b. nian trɛw tɛw cuop kruu pɛst
nian trɛw tɛw cuop kruu pɛst, mɛɛn eh?
- c. look kɛpɯn rien phiasaa khmaɛ
look kɛpɯn rien phiasaa khmaɛ, mɛɛn eh?
- d. tɛw trɔŋ mɛ phlɛw, haɛy bɔt chveeŋ
tɛw trɔŋ mɛ phlɛw, haɛy bɔt chveeŋ, mɛɛn eh?
- e. otaɛl ɔŋkoo thlay nah
otaɛl ɔŋkoo thlay nah, mɛɛn eh?
- f. aatɛt kraoy, yeɛŋ tɛw leeŋ nuu yɔok
aatɛt kraoy yeɛŋ tɛw leeŋ nuu yɔok, mɛɛn eh?

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: look mɛn tɛw srok khmaɛ, mɛɛn eh?

You are going to Cambodia, aren't you?

S: look mɛn tɛw srok khmaɛ tee,
mɛɛn eh?

You are not going to Cambodia,
are you?

- a. look tɛw bɔŋ taam phlɛw nih, mɛɛn eh?
look mɛn tɛw bɔŋ taam phlɛw nih tee, mɛɛn eh?
- b. nian trɛw tɛw cuop kruu pɛst, mɛɛn eh?
nian mɛn trɛw tɛw cuop kruu pɛst tee, mɛɛn eh?
- c. look kɛpɯn rien khmaɛ, mɛɛn eh?
look mɛn kɛpɯn rien khmaɛ tee, mɛɛn eh?
- d. otaɛl ɔŋkoo thlay nah, mɛɛn eh?
otaɛl ɔŋkoo mɛn thlay nah tee, mɛɛn eh?
- e. aatɛt kraoy, yeɛŋ tɛw leeŋ nuu yɔok, mɛɛn eh?
aatɛt kraoy, yeɛŋ mɛn tɛw leeŋ nuu yɔok tee, mɛɛn eh?
- f. yup mɛŋ, nian nɛw phtɛh, mɛɛn eh?
yup mɛŋ, nian mɛn nɛw phtɛh tee, mɛɛn eh?

DRILL THREE: Response

- MODEL: T: t₁w srok khmae taam kepal (kepal t₁k) Are you going to Cambodia by
hoh r₁i? airplane? (boat)
- S: tee, t₁w taam kepal t₁k viñ No, I'm going by boat instead.
- *a. t₁w kaanaadaa taam kepal t₁k r₁i? (laan) tee, t₁w taam laan viñ
[Canada]
- b. t₁w nuu yook taam laan r₁i? (laan chnuol) tee, t₁w taam laan chnuol
viñ
- *c. t₁w meel kon taam laan chnuol r₁i? (mootoo) tee, t₁w taam mootoo viñ
[motorcycle]
- d. t₁w kaaliifonii taam mootoo r₁i? (kepal hoh) tee, t₁w taam kepal hoh viñ
- e. t₁w chiikaagoo taam kepal hoh r₁i? (laan) tee, t₁w taam laan viñ
- *f. t₁w saalaa taam laan r₁i? (dae) tee, t₁w dae viñ
[to walk]

DRILL FOUR: Response

- MODEL: T: look moo rien ton eh, mesel meñ? Did you come to school on
time, yesterday?
- S: baat, khnom moo ton Yes, I did.
- a. look t₁w ton kepal hoh maon bey eh? baat, khnom t₁w ton
- b. look tasee ton eh? baat, khnom tasee ton
- c. kañña t₁w ton laan chnuol eh? cah, khnom t₁w ton
- d. look tiñ sebot laan ton eh? baat, khnom tiñ ton
- e. look rien ton koun seh astiet eh? baat, khnom rien ton
- f. look riep com syvan ton eh? baat, khnom riep com ton

DRILL FIVE: Response

- MODEL: T: look moo rien ton eh, mesel meñ? Did you come to school on
time, yesterday?
- S: baat tee, khnom moo min ton eh No, I didn't come on time.
- a. ne? kruu t₁w rien ton eh, mesel meñ? cah tee, khnom t₁w rien min
ton eh
- b. kot t₁w meel kon ton eh, yup meñ? baat tee, kot t₁w meel kon
min ton eh
- c. kot t₁w phteh viñ ton eh, prik meñ? baat tee, kot t₁w phteh viñ
min ton eh
- d. look moo viñ ton eh, prik meñ? baat tee, khnom moo viñ min
ton eh
- e. look srey t₁w thee kaa ton eh, mesel meñ? cah tee, khnom t₁w thee kaa
min ton eh
- f. nian t₁w rien ton eh, prik meñ? cah tee, khnom t₁w rien min
ton eh

DRILL SIX: Transformation

MODEL: T: phtéh look l'oo cian

Your house is more beautiful.

*S: phtéh look l'oo peek

Your house is too beautiful.

a. mootoo look thlay cian

mootoo look thlay peek

b. laan look touc cian

laan look touc peek

c. look kruu n̄w ch̄aay cian

look kruu n̄w ch̄aay peek

d. phtéh né' kruu thom cian

phtéh né' kruu thom peek

e. laan kh̄om ksaoy cian

laan kh̄om ksaoy peek

f. look niyley craen cian

look niyley craen peek

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: phtéh kh̄om l'oo

My house is nice.

S: phtéh kh̄om l'oo cian

My house is nicer.

a. saalaa kót n̄w ch̄aay

saalaa kót n̄w ch̄aay cian

b. baarey kh̄om ksaoy

baarey kh̄om ksaoy cian

c. laan kót thlay

laan kót thlay cian

d. phtéh kh̄om thom

phtéh kh̄om thom cian

e. srok kh̄om s̄ebaay

srok kh̄om s̄ebaay cian

f. kh̄om mian koun craen

kh̄om mian koun craen cian

DRILL EIGHT: Response

MODEL: T: b̄on naa n̄w c̄it cian kee? (b̄on kh̄mae) Which bank is the closest of all? (Cambodian bank)

S: baat, b̄on kh̄mae n̄w c̄it cian kee

The Cambodian bank is the closest of all.

a. haan baay naa thlay cian kee? (paarih)

haan baay paarih thlay cian kee

b. otael naa thom cian kee?

(otael ɔŋkoo) otael ɔŋkoo thom cian kee

c. né'naa ksaoy cian kee?

(look) look ksaoy cian kee

d. saalaa naa l'oo cian kee?

(ɔŋkoo) saalaa ɔŋkoo l'oo cian kee

e. thna' naa touc cian kee?

(kh̄mae) thna' kh̄mae touc cian kee

f. roon kon naa n̄w c̄it cian kee?

(bayon) roon kon bayon n̄w c̄it cian kee

DRILL NINE: Transformation

<u>MODEL:</u>	T: phtéh look l'oo	(look Jones)	Your house is beautiful. (Mr. Jones')
	S: phtéh look l'oo cian phtéh look Jones		Your house is more beautiful than Mr. Jones'.
a.	mootoo look thlay	(khñom)	mootoo look thlay cian mootoo khñom
b.	laan look touc	(puo'maa' look)	laan look touc cian laan puo'maa' look
c.	look kruu nîw chñaay	(yæŋ)	look kruu nîw chñaay cian yæŋ
d.	laan khñom ksaoy	(look)	laan khñom ksaoy cian laan look
e.	phtéh né' kruu thom	(look kruu)	phtéh né' kruu thom cian phtéh look kruu
f.	look niyiey craen	(khñom)	look niyiey craen cian khñom

DRILL TEN: Transformation

<u>MODEL:</u>	T: phtéh look l'oo, phtéh khñom l'oo cian
	S: phtéh khñom l'oo cian phtéh look
	T: Your house is nice. My house is nicer.
	S: My house is nicer than yours.
a.	saalaa kót nîw chñaay, saalaa khñom nîw chñaay cian saalaa khñom nîw chñaay cian saalaa kót
b.	baarey khñom ksaoy, baarey kót ksaoy cian baarey kót ksaoy cian baarey khñom
c.	laan kót thlay, laan look thlay cian laan look thlay cian laan kót
d.	phtéh khñom thom, phtéh look thom cian phtéh look thom cian phtéh khñom
e.	srok look sèbaay, srok kót sèbaay cian srok kót sèbaay cian srok look
f.	look srøy mian koun craen, kót mian koun craen cian kót mian koun craen cian look srøy

DRILL ELEVEN: Transformation

<u>MODEL:</u>	T: khñom cøj tîw srok khmae	I want to go to Cambodia.
	S: look cît tîw srok khmae, mæen eh?	You are about to go to Cambodia, aren't you?
a.	khñom cøj tiñ laan muoy	look cît tiñ laan muoy, mæen eh?
b.	khñom cøj tîw leen nuu yock	look cît tîw leen nuu yock, mæen eh?

- *c. khñom cəŋ tətuoł luy (tətuoł) look cət tətuoł luy, mɛɛn eh?
[to receive]
- d. khñom cəŋ mian pəpún look cət mian pəpún, mɛɛn eh?
- e. khñom cəŋ cuol phtéh look (cuol) look cət cuol phtéh khñom,
[to rent, hire] mɛɛn eh?
- f. khñom cəŋ tɔw srok viñ look cət tɔw srok viñ, mɛɛn eh?

DRILL TWELVE: Response

- MODEL: T: khñom cəŋ tɔw leəŋ srok khmas I want to go visit Cambodia.
S: look cəŋ tɔw leəŋ srok astiet eh? Do you want to go visit other countries?
- a. khñom tɔw rien phiasaa khmas look tɔw rien phiasaa astiet eh?
- b. khñom coul cət look kruu khñom look coul cət look kruu astiet eh?
- c. khñom cəŋ pərien phiasaa khmas look cəŋ pərien phiasaa astiet eh?
- d. khñom cəŋ tɔw srok pəraŋ look cəŋ tɔw srok astiet eh?
- e. khñom mian kaa muoy look mian kaa astiet eh?
- f. khñom tətuoł səbot muoy look tətuoł səbot astiet eh?

DRILL THIRTEEN: Substitution

- MODEL: T: look tiñ səbot kəpal həh tuk həh rə nɔw? (cuol phtéh)
S: look cuol phtéh tuk həh rə nɔw?
T: Did you already buy the plane ticket?
S: Did you already rent a house?
- a. look cuol phtéh tuk həh rə nɔw? (thəə baay)
- b. look thəə baay tuk həh rə nɔw? (riep cəm syvan)
- c. look riep cəm syvan tuk həh rə nɔw? (som cbap)
- d. look som cbap tuk həh rə nɔw? (cuol laan)
- e. look cuol laan tuk həh rə nɔw? (kəlaɛŋ)
- f. look cuol kəlaɛŋ tuk həh rə nɔw?

DRILL FOURTEEN: Transformation

- MODEL: T: khñom lɔɔ thaa look tɔw srok khmas, mɛɛn eh?
S: khñom dəŋ cia tɔw rəh mɔn tɔw eh
T: I've heard that you will go to Cambodia, isn't that so?
S: I don't know whether I'm going or not.

- a. khñom l*ii* thaa look cəŋ lú? laan look, məɛn eh?
khñom dəŋ cia lú? rəh m*in* lú? eh
- b. khñom l*ii* thaa look t*iw* leeŋ nuu yɔɔk, məɛn eh?
khñom dəŋ cia t*iw* rəh m*in* t*iw* eh
- c. khñom l*ii* thaa look tiñ laan muoy, məɛn eh?
khñom dəŋ cia tiñ rəh m*in* tiñ eh
- d. khñom l*ii* thaa look cəŋ t*iw* srok viñ, məɛn eh?
khñom dəŋ cia t*iw* rəh m*in* t*iw* eh
- *e. khñom l*ii* thaa look cəh thəə baay khmaɛ, məɛn eh? [know how to]
khñom dəŋ cia cəh rəh m*in* cəh eh
- f. khñom l*ii* thaa look cəŋ rien khmaɛ, məɛn eh?
khñom dəŋ cia cəŋ rien rəh m*in* cəŋ eh

DRILL FIFTEEN: TransformationMODEL: T: khñom t*iw* srok khmaɛ

I'm going to Cambodia.

S: khñom l*ii* thaa look t*iw* srok khmaɛ, məɛn eh?

I've heard that you're going to Cambodia, aren't you?

a. khñom lú? səbot kəpal həh

khñom l*ii* thaa look lú? səbot kəpal həh, məɛn eh?b. khñom t*iw* leeŋ nuu yɔɔkkhñom l*ii* thaa look t*iw* leeŋ nuu yɔɔk, məɛn eh?

c. khñom cəh niyley khmaɛ

khñom l*ii* thaa look cəh niyley khmaɛ, məɛn eh?d. khñom k*it* t*iw* leeŋ srok pəraŋkhñom l*ii* thaa look k*it* t*iw* leeŋ srok pəraŋ, məɛn eh?

e. khñom cuol phtéh baan haey

khñom l*ii* thaa look cuol phtéh baan haey, məɛn eh?f. khñom m*in* t*iw* srok viñkhñom l*ii* thaa look m*in* t*iw* srok viñ eh, məɛn eh?DRILL SIXTEEN: TransformationMODEL: T: khñom dəŋ cia tiñ rəh m*in* tiñ eh (laan muoy)S: khñom l*ii* thaa look k*it* tiñ laan muoy, məɛn eh?

T: I don't know whether I'll buy it or not. (a car)

S: I heard that you were planning to buy a car, weren't you?

a. kót dəŋ cia t*iw* rəh m*in* t*iw* eh (phtéh) khñom l*ii* thaa kót k*it* t*iw* phtéh, məɛn eh?b. khñom dəŋ cia tiñ rəh m*in* tiñ eh (səph*iw* craən) khñom l*ii* thaa look k*it* tiñ səph*iw* craən, məɛn eh?c. khñom dəŋ cia trəw kaa rəh m*in* trəw kaa eh (luy craən) luy craən, məɛn eh?

- d. kót dənɲ cia tɨw rəh mɨn tɨw eh (dae leen) khñom lii thaa kót kit tɨw dae leen, mɛɛn eh?
- e. khñom dənɲ cia məel rəh mɨn məel eh (kon nuh) khñom lii thaa look kit məel kon nuh, mɛɛn eh?
- f. khñom dənɲ cia tiñ rəh mɨn tiñ eh (phtéh) khñom lii thaa look kit tiñ phtéh, mɛɛn eh?

Reading Passage

សុខ

ខ្ញុំនេះជាខ្ញុំឈប់រៀន សុខមិនទៅណាទេ វានៅធ្វើការនៅផ្ទះ។ វារៀបចំផ្ទះ
 លាងឡាននិងធ្វើការច្រើនទៀត។
 សុខចូលចិត្តធ្វើការណាស់ ទុំពុកម្តាយវាមិនបាច់ប្រាប់វាទេ។ ពេលម្តាយវា
 មិនទៅផ្ទះ វាធ្វើបាយ មើលប្អូន ហើយវាមិនឲ្យទុំពុកវាធ្វើការអ្វីម្តាយវាគ្រូ
 ធ្វើទេ។ ទុំពុកវាសប្បាយនឹងវាណាស់។
 នៅខ្ញុំឈប់រៀនខ្លះ សុខនឹងរលងទំនិរ។ ប្អូនកាលវាមើលកូន ទំនិរមើល
 កន្លែងលក់អីវ៉ាន់ នឹងប្អូនកាលវាទៅមើលសៀវភៅរលងនៅហាងលក់
 សៀវភៅ។
 នៅសាលា សុខជាកូនសិស្សល្អជាងកូនសិស្សភាគច្រើន។ លោកគ្រូ
 នឹងឧកគ្រូវាចូលចិត្តវាណាស់។ ហើយកូនសិស្សច្រើនចូលចិត្តវាណាស់ទំនិរ។

VOCABULARY

astiet	ឯទៀត	other
cuol	ប្អូន	to rent, to hire
dae	ទំនិរ	to walk
dənɲ cia	នឹងជា	know
eyvan	និវ៉ាន់ (អីវ៉ាន់)	thing, article
kaa	ការ	job, work
kepal tɨk	កប៉ាល់ទឹក	steam boat, ship
lii thaa	ឮថា	to hear that
məsəl mɛñ	ម្សិលមិញ	yesterday
...., mɛɛn eh?	... តើមែនទេ, isn't it?;..., right?
mootoo	ម៉ូតូ	motorcycle
peek	ពេក	too, too much; very
riep cəm	រៀបចំ	to arrange
ruoc həh rə nɨw	រួចហើយឬនៅ	(finished) yet?
s'ey khlah	ស្ត្រីខ្លះ	what all? what things?
sdap	ស្តាប់	to listen
səbot	សំបុត្រ	letter, mail
tətuol	ទទួល	to receive, to greet, to accept
tiñ tuk	ទិញទុក	to buy in advance
tón	ពាន់	on (time); to have time; to be ready to

LESSON TWELVE

DIALOGUE

	sdap....baan	to understand
1.	tom - look sdap cən baan eh?	Do you understand Chinese?
2.	maw - tee, haət sy?	No, why?
	dac	to break apart; able to (as resultative verb)
	məəl dac	to be able to read
	mɛn səw	not very much
3.	tom - pruh khnom cən tɛw nɛm baay cən. khnom niyley baan, tæs məəl mɛn səw dac eh.	Because I want to go eat Chinese food. I can speak, but I can't read very well.
	róo...khəəñ	to find
4.	maw - əñcəŋ yəəŋ tɛw nɛm baay cən. tæs look róo Kim Kim khəəñ eh?	So, we'll go eat Chinese food. But can you find the Kim Kim (restaurant)?
	via	it
	aa	(see note)
	sruol	easy
5.	tom - tee tɛw aa Thai San viñ via sruol cian	No, go to the Thai San instead; it's easier.
6.	maw - əñcəŋ tɛw look cəw cət baay cən eh?	So, let's go. Do you like Chinese food?
	kaal	when
7.	tom - khnom nɛm tæs baay cən tee kaal khnom nɛw srok siem	I ate only Chinese food when I was in Thailand.

១. ចិប លោកស្តាប់ចិនបានទេ?
២. មេវ៉ា ទេ ហេតុអ្វី?
៣. ចិប ព្រោះខ្ញុំចង់ទៅញ៉ាំបាយចិន។ ខ្ញុំនិយាយបាននិងចេះលេចសូម្បីជ្រាបផង។
៤. មេវ៉ា អញ្ជឹងយើងទៅញ៉ាំបាយចិន នឹងលោកអ្នកគឺមតិមតិយល់ព្រមទេ?
៥. ចិប ទេ ទៅអាចិបសានវិញទៅស្រួលជាង។
៦. មេវ៉ា អញ្ជឹងទៅ។
៧. ចិប លោកចូលចិត្តបាយចិនទេ?
៨. ចិប ខ្ញុំញ៉ាំតែបាយចិនទេ កាលខ្ញុំនៅស្រុកសៀម។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. In this lesson you have another use for បាន /baan/. Here it is a resultative verb meaning 'to be able to,' e.g.

ខ្ញុំនិយាយបាន។
 khñom niyiey baan
 I can speak.

This is the usual meaning of បាន /baan/ as a resultative verb. However, the basic meaning of បាន /baan/ as a main verb is 'to get,' and in some cases as a resultative verb it also means 'to get,' e.g. in ស្តាប់បាន /sdap baan/ 'to understand' or literally 'to listen and get it.'

Note that with បាន /baan/ (and some other resultative verbs) there is a distinction in meaning depending on which verb the object follows. For instance, an example where the object follows បាន /baan/ 'to get' as a resultative verb:

យើងរកបានប្រាំមួយ។
 yeəŋ rók baan prammuoy
 We searched and found (got) six.

If the object follows the first verb the meaning of the sentence changes:

យើងរកប្រាំមួយបាន។
 yeəŋ rók prammuoy baan

We searched for six and found (got) (them). (or 'We can look for six.')

4. រកបាន /róo baan/ is 'to look for and get;' រកឃើញ /róo khəəñ/ is 'to look for and see.' Both may be translated 'to find' but differ slightly in meaning. In sentence 4 រកឃើញ /róo khəəñ/ is more appropriate, since one would not be likely to 'get' a restaurant but only to catch sight of it.
5. The prefix អា/aa/ has several meanings, usually diminutive, contemptuous, or intimate. In this case អា /aa/ indicates a degree of familiarity with the restaurant. (cf. N.3.1.1 6)
5. វា /via/ is the third-person pronoun that translates English 'it.' It could be omitted from this sentence with no change of meaning and no change of style level. (Cf. N.1.3)
7. តែ /tae/ before a noun means 'only,' e.g.

គាត់ចេះធ្វើតែម្ហូបចិន។
 kót cəh thəe tae baay cən eh
 He knows how to cook only Chinese food.

Note that តែ /taɛ/ 'only' is followed by ទេ /tee, eh/ because it has a type of negative meaning. តែ /taɛ/ 'only' is also used before numbers, e.g.

យើងមានក្រណាត់ពីរកែវទេ។

yəəŋ mian sraa taɛ pii kaɛv eh

We have only two glasses of liquor.

7. The clause relator កាល /kaal/ 'when' is used only in the past:

កាលខ្ញុំជួបគាត់ គាត់ញ៉ាំបាយ។

kaal khñom cuop kót, kót ñam baay

When I met him, he was eating.

For non-past contexts you can use កាលណា /kaal naa/ 'when, whenever,' e.g.

កាលណាគាត់មក សូមប្រាប់ខ្ញុំ។

kaal naa kee móo soum prap khñom

When he comes, please tell me.

DRILLS

DRILL NO.

8. ទិដ្ឋិល /daɛl/ is a preverbal adverb that means 'to have ever (verbed).' In a positive statement, e.g.

ខ្ញុំទិដ្ឋិលទិញក្រណាត់ពីគាត់។

khñom daɛl tiñ laan pii kót

I have bought a car from him.

ទិដ្ឋិល /daɛl/ means 'it is in (my) experience to have (verbed).' In this example, the literal meaning of the sentence is 'it is within my experience to have bought a car from him.' Such a sentence would ordinarily be a long answer to a question like លោកទិដ្ឋិលទិញក្រណាត់ពីគាត់ទេ?

look daɛl tiñ laan pii kót eh?

Have you ever bought a car from him?

The usual short answers would be

positive: បាទទិដ្ឋិល។ /baat daɛl/ 'Yes, I have.'

negative: បាទទេ មិនទិដ្ឋិលទេ។ /baat tee, mɛn daɛl eh/ 'No, I haven't.'

The negative 'to have never (verbed)' is មិនទិដ្ឋិល /mɛn daɛl/, as in sentence 7.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: look róo haan baay Thai San khəəñ eh? (laan look)

S: look róo laan look khəəñ eh?

T: Can you find the Thai San restaurant? (your car)

S: Can you find your car?

- a. look r^oo laan look kh^æñ eh? (səph^ɨw)
- b. look r^oo səph^ɨw look kh^æñ eh? (saalaa)
- c. look r^oo saalaa look kh^æñ eh? (pht^éh)
- d. look r^oo pht^éh look kh^æñ eh? (b^oŋ)
- e. look r^oo b^oŋ look kh^æñ eh? (səbot)
- f. look r^oo səbot look kh^æñ eh?

DRILL TWO: Response

MODEL: T: look r^oo haan baay Thai San kh^æñ eh?

Can you find the Thai San restaurant?

S: tee, kh^ñom r^oo haan baay Thai San m^ɨn kh^æñ eh

No, I can't find the Thai San restaurant.

a. look r^oo laan look kh^æñ eh?

tee, kh^ñom r^oo laan kh^ñom m^ɨn kh^æñ eh

b. look r^oo səph^ɨw look kh^æñ eh?

tee, kh^ñom r^oo səph^ɨw kh^ñom m^ɨn kh^æñ eh

c. look r^oo saalaa look kh^æñ eh?

tee, kh^ñom r^oo saalaa kh^ñom m^ɨn kh^æñ eh

d. look r^oo pht^éh look kh^æñ eh?

tee, kh^ñom r^oo pht^éh kh^ñom m^ɨn kh^æñ eh

e. look r^oo b^oŋ look kh^æñ eh?

tee, kh^ñom r^oo b^oŋ kh^ñom m^ɨn kh^æñ eh

f. look r^oo səbot look kh^æñ eh?

tee, kh^ñom r^oo səbot kh^ñom m^ɨn kh^æñ eh

DRILL THREE: Response

MODEL: T: look r^oo səbot look kh^æñ eh? (baat)

Can you find your letter?
(yes)

S: baat, kh^ñom r^oo səbot kh^ñom kh^æñ

Yes, I can find my letter.

a. look sdap kh^ñom l^ɨɨ eh? (baat)

baat, kh^ñom sdap look l^ɨɨ

b. look sdap kh^ñom baan eh? (tee)

tee, kh^ñom sdap look m^ɨn baan eh

c. look m^æl kəsəst nih dac eh? (baat)

baat, kh^ñom m^æl kəsəst nih dac

d. look m^æl səph^ɨw nih dac eh? (tee)

tee, kh^ñom m^æl səph^ɨw nih m^ɨn dac eh

e. look sdap look kruu look baan eh? (baat)

baat, kh^ñom sdap look kruu kh^ñom baan

f. look sdap sok l^ɨɨ eh? (tee)

tee, kh^ñom sdap sok m^ɨn l^ɨɨ eh

DRILL FOUR: Substitution

- MODEL: T: khñom mɨn səw mian luy eh (rien) I don't have much money.
(study)
- S: khñom mɨn səw rien eh I don't study very much.
- a. khñom mɨn səw rien eh (coul cət)
- b. khñom mɨn səw coul cət eh (dən)
- c. khñom mɨn səw dən eh (nɨw phtéh)
- d. khñom mɨn səw nɨw phtéh eh (pərien)
- e. khñom mɨn səw pərien eh (ñam baarey)
- f. khñom mɨn səw ñam baarey eh

DRILL FIVE: Transformation

- MODEL: T: khñom mɨn coul cət ñam baay cən eh I don't like to eat Chinese food.
- S: khñom ñam tas baay cən eh I eat only Chinese food.
- a. khñom mɨn coul cət məel səphɨw eh khñom məel tas səphɨw eh
- *b. khñom mɨn coul cət sdap phleən eh (phleən) khñom sdap tas phleən eh
[music]
- c. khñom mɨn coul cət rien təsee eh khñom rien tas təsee eh
- d. khñom mɨn coul cət rien niyiey eh khñom rien tas niyiey eh
- e. khñom mɨn coul cət nɨw phtéh eh khñom nɨw tas phtéh eh
- f. khñom mɨn coul cət ñam baarey eh khñom ñam tas baarey eh

DRILL SIX: Substitution

- MODEL: **T: khmaɛ sruol rien eh? (pəbaa?) Is Cambodian easy to study?
(difficult)
- S: khmaɛ pəbaa? rien eh? Is Cambodian difficult to study?
- a. khmaɛ pəbaa? rien eh? (səphɨw nih)
- b. səphɨw nih pəbaa? rien eh? (məel)
- c. səphɨw nih pəbaa? məel eh? (ɔŋglee)
- d. ɔŋglee pəbaa? məel eh? (sruol)
- e. ɔŋglee sruol məel eh? (niyiey)
- f. ɔŋglee sruol niyiey eh? (rien)
- g. ɔŋglee sruol rien eh?

DRILL SEVEN: Transformation

- MODEL: T: khñom m̄n s̄w m̄el s̄ph̄w ɔŋglee eh I don't read English books much.
 S: s̄ph̄w ɔŋglee p̄baa' m̄el nah English books are very difficult to read.
- a. khñom m̄n coul c̄et rien khmae eh khmae p̄baa' rien nah
 b. khñom m̄n t̄see c̄n eh c̄n p̄baa' t̄see nah
 c. khñom m̄el khmae m̄n s̄w dac eh khmae p̄baa' m̄el nah
 *d. khñom m̄n ȳl kon ɔŋglee eh kon ɔŋglee p̄baa' ȳl nah
 [to understand (an idea)]
 e. khñom m̄n m̄el k̄sast ɔŋglee eh k̄sast ɔŋglee p̄baa' m̄el nah
 f. khñom m̄n coul c̄et rien t̄see eh t̄see p̄baa' rien nah

DRILL EIGHT: Substitution

- MODEL: T: khñom m̄n daeł rien khmae s̄h (sdap....baan)
 S: khñom sdap khmae m̄n daeł baan s̄h
 T: I've never studied Cambodian. (understand)
 S: I've never understood Cambodian.
- a. khñom sdap khmae m̄n daeł baan s̄h (ȳl)
 b. khñom m̄n daeł ȳl khmae s̄h (p̄rien)
 c. khñom m̄n daeł p̄rien khmae s̄h (m̄el)
 d. khñom m̄n daeł m̄el khmae s̄h (m̄el...dac)
 e. khñom m̄el khmae m̄n daeł dac s̄h (niyiey)
 f. khñom m̄n daeł niyiey khmae s̄h

DRILL NINE: Transformation

- MODEL: T: koun s̄h khlah m̄el khmae dac (m̄n) Some students are able to read Cambodian.
 S: koun s̄h khlah m̄el khmae m̄n dac eh Some students are not able to read Cambodian.
- a. koun s̄h khlah sdap khñom baan (m̄n...s̄h) koun s̄h khlah sdap khñom m̄n baan s̄h
 b. koun s̄h khlah m̄el khmae l'ɔɔ (m̄n t̄n) koun s̄h khlah m̄el khmae m̄n t̄n l'ɔɔ eh
 c. koun s̄h khlah r̄o s̄ph̄w kh̄eñ (m̄n daeł) koun s̄h khlah r̄o s̄ph̄w m̄n daeł kh̄eñ eh
 d. koun s̄h khlah sdap khmae baan (m̄n s̄w) koun s̄h khlah sdap khmae m̄n s̄w baan eh
 e. koun s̄h khlah m̄el dac (m̄n daeł...s̄h) koun s̄h khlah m̄el m̄n daeł dac s̄h
 f. koun s̄h khlah sdap khñom baan (m̄n) koun s̄h khlah sdap khñom m̄n baan eh

DRILL TEN: Response

<u>MODEL:</u> T: aatit kraoy, look t i w rien khmae eh?	Next week, are you going to study Cambodian?
S: khñom d e ŋ cia t i w r i i m i n t i w eh	I don't know whether I'm going to or not.
a. look m a el kon eh?	khñom d e ŋ cia m a el r i i m i n m a el eh
b. look ñam baay eh?	khñom d e ŋ cia ñam r i i m i n ñam eh
c. look dae leeŋ eh?	khñom d e ŋ cia dae leeŋ r i i m i n dae eh
d. look sdap baan eh?	khñom d e ŋ cia sdap baan r i i m i n baan eh
e. look m a el dac eh?	khñom d e ŋ cia m a el dac r i i m i n dac eh
f. look roo khæñ eh?	khñom d e ŋ cia roo khæñ r i i m i n khæñ eh

DRILL ELEVEN: Transformation

<u>MODEL:</u> T: khñom n i w srok siem (ñam tas baay c e n eh)	
S: kaal khñom n i w srok siem, khñom ñam tas baay c e n eh	
T: I was in Thailand. (ate only Chinese food)	
S: When I was in Thailand, I ate only Chinese food.	
a. k o t n i w saalaa rien (kmian luy eh)	
kaal k o t n i w saalaa rien k o t kmian luy eh	
b. khñom n i w srok khmae (coul c e t m e daay khñom nah)	
kaal khñom n i w srok khmae khñom coul c e t m e daay khñom nah	
c. look n i w waas i nt o n (kmian laan eh)	
kaal look n i w waas i nt o n look kmian laan eh	
d. khñom n i w srok khmae (th e e kaa aoy aamer i kan)	
kaal khñom n i w srok khmae khñom th e e kaa aoy aamer i kan	
e. khñom n i w cia muoy look (mian luy craen)	
kaal khñom n i w cia muoy look khñom mian luy craen	
f. y e eŋ n i w srok khmae (kmian koun eh)	
kaal y e eŋ n i w srok khmae y e eŋ kmian koun eh	

Reading Passage

សេក

សេក ប្រកួតបកខ្សែស្នេហាដ៏ក្លែងក្លាយថ្ងៃ។ វាខ្សែសន្យាប្រាប់ខ្ញុំថា លទ្ធផល
កន្លះម៉ោង មើលខ្ញុំម៉ោងនឹងនិយាយពេញម៉ោងកន្លះ។

សេក ឧបាយការណ៍ របស់លោកស្រី គឺជា ចូលចិត្ត រៀន ខ្សែសន្យា ។

សេក និយាយ បាន ខ្លះ ខ្លះ ទៀត ។ វា មិន ត្រូវ យល់ ទេ នៅ ពេល គេ និយាយ បក វា
ហើយ នៅ ពេល វា និយាយ ទៅ គេ វិញ គេ ត្រូវ បក វា មិន ត្រូវ បាន ទៀត ។

សេក មិន ចូល ចិត្ត មើល ទេ ។ វា និយាយ ថា វា ពិបាក មើល ណាស់ ។
វា មិន យល់ ខ្សែសន្យា ភាសា ខ្មែរ ទេ ហើយ ។

សេក បក ប្រកួត កន្លះ ដំបូង ទៅ ហើយ ។ វា មិន ត្រូវ ចូល ចិត្ត ខ្សែសន្យា ទេ គឺ វា
ចូល ចិត្ត ប្រកួត កន្លះ ណាស់ ព្រោះ វា មើល ឃើញ មាន រស្មី ល្អ ។ ច្រើន ជាង នៅ ប្រកួត ខ្លី ទេ ។

VOCABULARY

aa	អា	(see below)
kaal	កាល	when (past)
mæɛl....dac	មើល... ដឹង	to be able to read
mɛn daɛl	មិន ទិដ្ឋិល	never
mɛn səw	មិន ត្រូវ	not much, not very
pebaaʔ	ពិបាក	difficult
phleɛŋ	ភ្លេង	music
róo....khœŋ	រក... ឃើញ	to find
sdap	ស្តាប់	to listen
sdap....baan	ស្តាប់... បាន	to understand (a language)
sdap....liɛ	ស្តាប់... ឮ	to hear
sruol	ស្រួល	easy
via	វា	it; he, she, him, her, they, them

'the (adjective) one'
The word អា/aa/ preceding a noun or adjective means just 'the (noun)' or 'the (adjective) one.' It is usually very impolite to use អា/aa/ in front of a person's name; អា/aa/ + name is used only before the names of children, intimates, or social inferiors.

- aa naa អាណា which (thing)
- aa khmæw អាខ្មៅ the black one
- aa nuh អាវនោះ that one (thing)
- aa KIM អាភីម KIM (used to or by a very close friend of the same sex)
- aa KIM អាភីម KIM (used by older persons in the same family)

LESSON THIRTEENDIALOGUE

	pətup	room
	səmrap	for
1.	tom - khñom cəŋ cuol pətup muoy səmrap
piɪ bəy yup	I want to rent a room for two or
three nights.
	knia	each other; indicates plurality
for people
	mian knia	to be altogether, to have
company
2.	clerk - look mian knia pəmaan né'?	How many persons are in your party?
	məné' əŋ	alone
3.	tom - tæ məné' əŋ eh	Only myself.
	yaŋ	manner; used between a noun
and an adjective
	s'aat	clean, neat
	cón	floor
	tii muoy	first
4.	clerk - khñom mian pətup muoy yaŋ
s'aat nɪw cón tii muoy	I have a room, very neat, on the
first floor.
5.	tom - pətup nɪŋ look cuol thlay
pəmaan?	How much is that room rented for?
	doulaa	dollar
	vaalih	suitcase
	cuun	to offer, for
6.	clerk - baat, pram doulaa, bæ look
yóo, khñom tɪw yóo vaalih
móo cuun	Five dollars. If you take it,
I'll go get your suitcase for you.
	s'æk prɪk	tomorrow morning
	dah	to wake someone up
7.	tom - s'æk prɪk, maŋ pəmpɪl dah
khñom phəŋ	Tomorrow morning at seven wake me
up, will you?
8.	clerk - baat look	Yes, sir.

- ១. ថ្ងៃ ខ្ញុំចង់ជួលបន្ទប់មួយសម្រាប់ពីរបីយប់។
- ២. អ្នកជួល លោកមានភ្នំ ប៉ុន្មាននាក់?
- ៣. ថ្ងៃ ទឹកម្នាក់ឯងទេ។
- ៤. អ្នកជួល ខ្ញុំមានបន្ទប់១យ៉ាងស្អាតនៅជាន់ទី១។
- ៥. ថ្ងៃ បន្ទប់ហ្នឹងលោកជួលទ្រូងប៉ុន្មាន?
- ៦. អ្នកជួល បាទ ៥ដុល្លារ បើលោកយក ខ្ញុំទៅយកទីលំនៅមកជូន។
- ៧. ថ្ងៃ ទឹកស្រូវតើមាន៧ដាន់ខ្ញុំមិនទេ។
- ៨. អ្នកជួល បាទលោក។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

- 1. An indefinite quantity can be indicated by juxtaposing two numbers, e.g. ពីរបីយប់ /pii bey yup/ 'two or three nights.' If there is a classifier or time word present, 'one or two' is rendered /mə + classifier + /pii/, e.g. មួយនាក់ពីរ /mə né? pii/ 'one or two people' or មួយម៉ោងពីរ /mə maŋ pii/ 'one or two hours.' Two or three' or larger numbers follow the pattern number + number + classifier, e.g. បួនប្រាំនាក់ /buon pram né?/ 'four or five people.'
- 1. The word សម្រាប់ /səmrap/ 'for' corresponds to English 'for' in the meanings of 'for the benefit of, destined toward, reserved' but not in the sense of elapsed time. For instance, in a sentence like 'I will stay here for three or four nights' 'for' is simply not translated: ខ្ញុំនៅទីនេះពីរបីយប់ /khñom niw nih pii bey yup/. The difference between 'for' in the dialogue and 'for' in the above example is subtle, but you should study it in order to know when to use សម្រាប់ /səmrap/ and when not to.
- 2. The word គ្នា /knia/ normally means 'each other' but it is also used to indicate a number of persons greater than one in a few constructions, e.g. មានគ្នា...នាក់ /mian knia...né?/ 'there are altogether...(people).'
- 4. Ordinarily យ៉ាង /yaan/ means 'manner, type.' However, between a noun and an adjective, it has a meaning of 'very,' e.g. យើងត្រូវការផ្ទះមួយយ៉ាងធំ។
yæŋ trəw kaa phtéh muoy yaan thom
We need a very large house.

4. Ordinal numbers (first, second, third, etc.) are formed by prefixing **ទី** /tii/ to the number, e.g. **ទីមួយ** /tii muoy/ 'first' **ទីពីរ** /tii pii/ 'second' **ទីដប់ប្រាំមួយ** /tii dɔp pram muoy/ 'sixteenth.' There are no irregularities. Ordinals are drilled in Drill 10.

5. Note that a topic of conversation can introduce a sentence even though it is not the subject of the sentence. For example, in sentence 5, the topic of the sentence is **បន្ទប់ប្តី** /pɛtɔp niŋ/ 'that room' though it in fact is the object of the verb **ជួល** /cuol/ 'rent.' The subject of the sentence is **លោក** /look/ 'you.' Literally, then, this sentence is: 'that room, how much do you rent it for?'

5. The way of asking how much something costs is **ថ្លៃប៉ុន្មាន** /thlay pəmaan/ 'how expensive is it?'

6. The word **យក** /yoo/ means 'to take, to bring, to get' and is used when referring to things. It is not used when talking about bringing, taking, or getting people. Note that it carries no meaning of direction. When direction to or from the speaker is to be indicated, the words **មក** /moo/ 'come' or **ទៅ** /təw/ 'go' follow. Thus **យកមក** /yoo moo/ means 'to bring,' **យកទៅ** /yoo təw/ is 'to take.' (Cf. grammatical sketch S.2.2. 3.2 also.)

6. In lesson 4 you saw that you could use any one of three third-person pronouns, depending on the nature of your relation with the person you are talking about. In lessons 7 and 9 you learned different ways of saying 'sleep,' depending on whom you are addressing. In this lesson you learn that there is also a style distinction in translating 'for.' For a person for whom it is appropriate to say **សម្រាប់** /səmraan/ 'sleep,' that is, someone with whom you are on formal terms, you say **ជូន** /cuun/, e.g.

ខ្ញុំនឹងចាយជូនលោក។
khñom thəə baay cuun look
I'll cook for you.

For people with whom you are not on such formal terms (with whom you could use **ដល់** /deek/ or **ទៅ** /keən/ 'sleep'), 'for' is translated by **ឲ្យ** /aoy/,

e.g. **ខ្ញុំនឹងឲ្យគេ។**
khñom thəə baay aoy kee
I'll cook for them.

If it is clear for whom the action is performed from the context, the words **ជូន** /cuun/ and **ឲ្យ** /aoy/ can occur without a following 'object,' e.g.

សុំទិញឲ្យខ្ញុំ ។

soum tɨŋ aoy phəwŋ

Please buy (it) for (me).

ជូន /cuun/ is also a formal variant of **ឲ្យ** /aoy/ 'to give' and as such is more appropriate with **ទោរក**/look/ or **ទោរកស្រី**/look srɛy/ than is

ឲ្យ /aoy/. For example

តើ ជូន លុយ ទោរក ប៉ុន្មាន

tee cuun luy look pəmaan

How much money did they give you?

Although this lesson uses **ដុល្លារ** /doulaa/ 'dollar,' the monetary unit in Cambodia is the **រៀល**/riel/ 'riel.' In May 1971 there were officially 55 riels to the dollar and on the black market between 120 and 180 to the dollar.

- 7. A deferent or polite request, usually phrased in English by 'will you?' is rendered in Cambodian by **នឹង** /phəwŋ/, e.g.

មើលឲ្យឮនឹង ។

məel aoy lɨŋ phəwŋ

Read it aloud, will you?

Here **នឹង** /phəwŋ/ does not mean 'also.'

DRILLS

DRILL NO.

- 7. Another resultative verb meaning 'can' is **កើត** /kaet/, e.g.

បើគ្មានលុយខ្ញុំធ្វើឲ្យមិនកើតទេ ។

bəe kmian luy khñom thəe aoy mɨn kaet tee

If (I) have no money, I can't do it for (you).

- 8. In Phnom Penh there are no taxis of the European sort: a driver who takes you wherever you want to go in his car. Instead there are taxibuses and cyclos. Taxibuses are little three-wheel Lambretta cars or minibuses that ply a fixed route like a bus and charge a very low fare. If you want to go off the route, you must arrange with the driver, who may charge you extra if you want him to drive you very far. You can arrange with a taxibus driver to take you to places much like a taxi. Taxibuses pick up passengers and let them off at any point along their route.

A cyclo is a seat for a single person with a bicycle attached behind. There are two wheels on the passenger seat and the rear wheel of the bicycle portion, forming a three-wheeled vehicle. Cyclo drivers cruise in search of passengers and have no fixed route or fixed fare. However they are both slower than the taxibuses and much more expensive than taxibuses on their fixed routes.

While the cyclo seat is made for only one passenger, a cyclo driver will usually agree to take two women or a woman and child, but they must crowd into the seat. The driver charges extra for an extra adult passenger.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

<u>MODEL:</u>	T:	khñom cəŋ cuol pətup muoy	(laan)	I want to rent a room. (car)
	S:	khñom cəŋ cuol laan muoy		I want to rent a car.
a.		khñom cəŋ cuol pətup muoy	(laan)	
b.		khñom cəŋ cuol laan muoy	(tiñ)	
c.		khñom cəŋ tiñ laan muoy	(nian)	
d.		nian cəŋ tiñ laan muoy	(look)	
e.		look cəŋ tiñ laan muoy	(cuol)	
f.		look cəŋ cuol laan muoy	(pətup)	
g.		look cəŋ cuol pətup	(khñom)	
h.		khñom cəŋ cuol pətup muoy		

DRILL TWO: Transformation

<u>MODEL:</u>	T:	khñom cəŋ cuol pətup muoy	(pii aatit)	I want to rent a room. (two weeks)
	S:	khñom cəŋ cuol pətup muoy səmrəp pii aatit		I want to rent a room for two weeks.
a.		khñom cəŋ cuol laan muoy	(bəy ɲay)	khñom cəŋ cuol laan muoy səmrəp bəy ɲay
b.		khñom cəŋ cuol phtéh muoy	(mə chnam)	khñom cuol phtéh muoy səmrəp mə chnam
c.		khñom cəŋ cuol pətup muoy	(mə khaɛ)	khñom cəŋ cuol pətup muoy səmrəp mə khaɛ
d.		khñom cəŋ cuol laan muoy	(buon maon)	khñom cəŋ cuol laan muoy səmrəp buon maon
e.		khñom cəŋ cuol phtéh muoy	(pii khaɛ)	khñom cəŋ cuol phtéh muoy səmrəp pii khaɛ
f.		khñom cəŋ cuol laan muoy	(mə aatit)	khñom cəŋ cuol laan muoy səmrəp mə aatit

DRILL THREE: Substitution

NOTE: thlóp means 'used to, have ever, accustomed to'

- MODEL: T: khñom thlóp cuol laan muoy (tiñ) I used to rent a car. (buy)
 S: khñom thlóp tiñ laan muoy I have (had the experience of) buying a car.
- a. khñom thlóp cuol laan muoy (tiñ)
 b. khñom thlóp tiñ laan muoy (ñam baay niw otæ1 nih)
 c. khñom thlóp ñam baay niw otæ1 nih (deek)
 d. khñom thlóp deek niw otæ1 nih (pætup)
 e. khñom thlóp deek niw pætup nih (cuol)
 f. khñom thlóp cuol pætup nih

DRILL FOUR: Transformation

- MODEL: T: khñom niw tæ otæ1 tee I only stay in a hotel.
 S: look mɛn thlóp niw otæ1 tee? Aren't you used to staying in a hotel?
- a. khñom cuol tæ laan pæraŋ tee look mɛn thlóp cuol laan pæraŋ tee?
 b. khñom tiñ tæ sraa ɔŋglee tee look mɛn thlóp tiñ sraa ɔŋglee tee?
 c. khñom ñam tæ baay cæn tee look mɛn thlóp ñam baay cæn tee?
 d. khñom rien tæ phiasaa khmæ tee look mɛn thlóp rien phiasaa khmæ tee?
 e. khñom ñam tæ baarey khmæ tee look mɛn thlóp ñam baarey khmæ tee?
 f. khñom tɛw tæ phtéh niaŋ tee look mɛn thlóp tɛw phtéh niaŋ tee?

DRILL FIVE: Response

- MODEL: T: look niw otæ1 cia muoy né'naa? (look pool)
 S: khñom niw otæ1 cia muoy look pool
 T: With whom are you staying in the hotel? (Mr. Paul)
 S: I'm staying in the hotel with Paul.
- a. look tɛw cuol phtéh cia muoy né'naa? (pəpún khñom)
 khñom tɛw cuol phtéh cia muoy pəpún khñom
 b. niaŋ móo rien cia muoy né'naa? (puo'maa? khñom)
 khñom móo rien cia muoy puo'maa? khñom
 c. look tɛw thæ kaa cia muoy né'naa? (look Jones)
 khñom tɛw thæ kaa cia muoy look Jones

- d. look thəe kaa cia muoy né'naa? (look sareet)
 khñom thəe kaa cia muoy look sareet
- e. look tɿw məel kón cia muoy né'naa? (tas məné' aɿŋ)
 khñom tɿw məel kón tas məné' aɿŋ
- f. look ñam baay cia muoy né'naa? (niaŋ vansii)
 khñom ñam baay cia muoy niaŋ vansii

DRILL SIX: Substitution

- MODEL: T: khñom tɿw yóo vaalih móo (baarey) I'll go get the suitcase for you. (cigarettes)
 cuun
- S: khñom tɿw yóo baarey móo cuun I'll go get cigarettes for you.
- a. khñom tɿw yóo baarey móo cuun (kəfee)
- b. khñom tɿw yóo kəfee móo cuun (baay)
- c. khñom tɿw yóo baay móo cuun (səbot)
- d. khñom tɿw yóo səbot móo cuun (luy)
- e. khñom tɿw yóo luy móo cuun (sraa)
- f. khñom tɿw yóo sraa móo cuun

DRILL SEVEN: Transformation

- MODEL: T: khñom thlóp pərien pəraŋ (ɔŋglee) I used to teach French. (English)
- S: look pərien ɔŋglee kaət tee? Can you teach English?
- *a. khñom thlóp niyiey siem (liav) look niyiey liav kaət tee?
 [Lao]
- **b. khñom keeŋ pɛst cɿt məe khae (tɿw rien) look tɿw rien kaət tee?
 [to sleep]
 [to be in the hospital]
- c. khñom thəe mootoo khñom (laan khñom) look thəe laan khñom kaət tee?
- d. khñom niyiey yuon (məel) look məel yuon kaət tee?
- e. khñom tɛsee day sdam (chveen) look tɛsee day chveen kaət
 [hand, arm]tee?
- **f. khñom chiɿ cəeŋ (dæ) look dæ kaət tee?
 [to be ill, to hurt]
 [foot, leg]

DRILL EIGHT: Response

- MODEL: T: look tɿw otaɛl look taam (cih ta'sii) How do you go to your hotel?
 ɛy? (ride a taxi)
- S: khñom cih ta'sii tɿw otaɛl khñom I take a taxi to my hotel.
- a. look tɿw otaɛl look taam ɛy? (cih ta'sii) khñom cih ta'sii tɿw otaɛl
 khñom
- b. look tɿw otaɛl look taam ɛy? (dæ) khñom dæ tɿw otaɛl khñom

- *c. look tɿw otaɛl look taam sy? (bæk laan) khñom bæk laan tɿw otaɛl khñom [to drive a car]
- d. look tɿw otaɛl look taam sy? (cih laan chnuol) khñom cih laan chnuol tɿw otaɛl khñom
- *e. look tɿw otaɛl look taam sy? (cih siiklou) khñom cih siiklou tɿw otaɛl [pedicab] khñom
- *f. look tɿw otaɛl look taam sy? (cih kɔŋ) khñom cih kɔŋ tɿw otaɛl khñom [bicycle]

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: khñom cih ta'sii tɿw otaɛl (daə) I'll take a taxi to the hotel. (walk)

S: look daə tɿw otaɛl baan tee? Can you walk to the hotel?

- a. khñom daə tɿw otaɛl (cih laan chnuol) look cih laan chnuol tɿw otaɛl baan tee?
- b. khñom cih laan chnuol tɿw otaɛl (cih siiklou) look cih siiklou tɿw otaɛl baan tee?
- c. khñom cih siiklou tɿw otaɛl (bæk laan) look bæk laan tɿw otaɛl baan tee?
- d. khñom bæk laan tɿw otaɛl (cih kɔŋ) look cih kɔŋ tɿw otaɛl baan tee?
- e. khñom cih kɔŋ tɿw otaɛl (cih ta'sii) look cih ta'sii tɿw otaɛl baan tee?
- f. khñom cih ta'sii tɿw otaɛl (daə) look daə tɿw otaɛl baan tee?

DRILL TEN: Response

MODEL: T: pətup khñom nɿw asnaa? (cón tii pii) Where is my room? (second floor)

S: pətup look nɿw cón tii pii Your room is on the second floor.

- a. thna? niaŋ nɿw asnaa? (cón tii pram) thna? khñom nɿw cón tii pram
- b. khñom mɛəl sɛphɿw muoy naa? (tii bɛy) look mɛəl sɛphɿw tii bɛy
- c. khñom trɛw tɿw cón naa? (tii muoy) look trɛw tɿw cón tii muoy
- d. look tɿw srok khmaɛ khaɛ naa? (tii pəmpɿl) khñom tɿw srok khmaɛ khaɛ tii pəmpɿl
- e. look nɿw pətup naa? (tii buon) khñom nɿw pətup tii buon
- f. look pəriɛn nɿw cón naa? (tii pii) khñom pəriɛn nɿw cón tii pii

DRILL ELEVEN: Response

NOTE: The ages given in the answers are based on the year 1969 as the 'current' year.

MODEL: T: look kaət chnam naa? (saamsəp pəmbəy)
S: chnam saam səp pəmbəy, khñom aayu? saamsəp muoy
T: What year were you born? ('38)
S: In '38; I am thirty-one years old.

- a. look kaət chnam naa? (saamsəp pəmbuon)
chnam saamsəp pəmbuon, khñom aayu? saamsəp
- b. look kaət chnam naa? (saəsəp)
chnam saəsəp, khñom aayu? məphəy pəmbuon
- c. look kaət chnam naa? (saəsəp muoy)
chnam saəsəp muoy, khñom aayu? məphəy pəmbəy
- d. look kaət chnam naa? (saəsəp pii)
chnam saəsəp pii, khñom aayu? məphəy pəmpɿl
- e. look kaət chnam naa? (saəsəp bəy)
chnam saəsəp bəy, khñom aayu? məphəy pəmmuoy
- f. look kaət chnam naa? (saəsəp buon)
chnam saəsəp buon, khñom aayu? məphəy pram

Reading Passage

អារម្ភាប

យប់នេះ អារម្ភាបដឹកស្រូវច្រើនណាស់។ វាថែកឡានមកផ្ទះវិញ មិនរកិត ទឹកស្រូវម្នាក់ថែកជូនវាមក។ ដល់វាមកដល់ផ្ទះវា វាមិនដឹកទេ វានិយាយម្នាក់ម៉ែថា បន្ទប់អាណានេះមិនស្អាតសោះ នៅមិនរកិតទេ។ ឮច្បាច់ដៃចេញពីបន្ទប់នោះ។ ទឹកវាដើរមិនបាន។ ហើយវានិយាយទៀតថាអាណាយកវាមកកន្លែងនេះ គ្រូវិយកវាទៅកន្លែងវា ព្រោះវាគ្រូវិការទៅបង្អួត បើមិនយកវាទៅបន្ទប់វាទេ វាទៅបង្អួតនៅកន្លែងនេះទិញទិញហើយ។

ពេលនោះមានប្រុសម្នាក់នៅបន្ទប់ដឹកបន្ទប់វា ឮវានិយាយពាក្យមកមើល ហើយយកវាទៅបង្អួតទៅ។

អារម្ភាបមិនធ្លាប់ដឹកស្រូវទេ ទឹកខ្ពស់នេះវានិយាយមិនរកិតទេ ព្រោះមានស្រូវច្រើននៅជិតវា។ វាគិតមិនឃើញទៅដល់ស្រូវទេ ទឹកគិតឃើញទឹកស្រូវនោះ។

New Words: និយាយទេ /niyley tee/ 'to say no'
ទៅដល់ /tɿw dɔl/ 'as far as'

VOCABULARY

aatɨt mun	អាទិត្យមុន	last week
....baan	បាន	to be able to, can
baek laan	បើកឡាន	to drive (a car)
cih	ជិះ	to ride
cæŋ	ជើង	foot, leg
chɨɨ	ជឿ	to be sick, ill
cón	ជាន់	floor, level
cuun	ជូន	to give; to accompany (formal)
dah	ដាន	to wake (someone) up
day	ដៃ	hand, arm
....kaæt	ក្រៃ	can, to be able
knia	គ្នា	each other; indicates plurality for people
koŋ	កង់	bicycle
liav	លាវ	Lao, Laotian
petup	បន្ទប់	room
riel	រៀល	riel (Cambodian currency)
s'aat	ស្អាត	neat, nice, clean
s'aek prɨk	ទឹកស្អាត	tomorrow morning
səmap	សម្រាប់	for
siiklou	ស៊ីក្លូ	pedicab, cyclopusse
thlóp	ធ្លាប់	used to
tii	ទី	place; marks an ordinal numeral
vaalih	វ៉ាលីស	suitcase
yaan	យ៉ាង	manner; (can occur between a noun and an adjective)

LESSON FOURTEENDIALOGUE

	levúl	(to be) busy
1.	sok - look levúl theə ey eh
ɲay nih?	Are you busy (doing anything)
today?
	ciaŋ	mechanic, skilled laborer,
artisan
2.	maw - khñom trəw yóo laan tɿw
aoy ciaŋ theə	I have to take my car to a
mechanic to get it fixed.
	mɛc koo	why? (informal)
	khluon aɛŋ	oneself
3.	sok - mɛc koo look mɿn theə khluon aɛŋ?	Why don't you fix it yourself?
	cɛh	to know (how)
	mɛsɿn	engine
	pii	about
4.	maw - khñom mɿn cɛh ey soh pii
riɛŋ mɛsɿn	I don't know anything at all
about engine stuff.
	ntɛc-ntuoc	a little bit
	cuoy	to help
5.	sok - khñom cɛh ntɛc-ntuoc daɛ. bæ
look cɔŋ, khñom nɿŋ cuoy theə
look	I know a little bit about it. If
you want, I'll help you fix it.
	ról	every
6.	maw - look theə laan look kaət
ról peel eh?	Are you able to fix your car
every time?
	thómmədaa	normally, usually
	peel naa	whenever
	khouc	broken down
	khlaŋ	strong, serious
7.	sok - thómmədaa khñom theə khluon aɛŋ
taɛ peel naa via khouc khlaŋ
peek khñom yóo tɿw aoy ciaŋ theə	I usually fix it myself, but
whenever it is (badly) broken
down, I take it to a mechanic.

- ១. សុខ លោក ទិល' ធ្វើអ្វី ទេ ថ្ងៃនេះ?
- ២. ម៉ៅ ខ្ញុំ ត្រូវ យក ឡាន ទៅ ឲ្យ ជាន់ ធ្វើ ។
- ៣. សុខ ម៉េច ក៏ លោក មិន ធ្វើ ខ្លួន ឯង ?
- ៤. ម៉ៅ ខ្ញុំ មិន ចេះ អី រសារៈ ច្រើន ម៉ៅ ស៊ីន ។
- ៥. សុខ ខ្ញុំ ចេះ បន្តិច បន្តួច ទំនេរ បើ លោក ចង់ ខ្ញុំ ដឹង ជួយ ធ្វើ លោក ។
- ៦. ម៉ៅ លោក ធ្វើ ឡាន លោក កើត ពាល ពេល ទេ ?
- ៧. សុខ ធម្មតា ខ្ញុំ ធ្វើ ខ្លួន ឯង តែ ពេល ណា វា ខូច ខ្លាំង ពេក ខ្ញុំ យក ទៅ ឲ្យ ជាន់ ធ្វើ ។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

2. Here is yet another use for ឲ្យ /aoy/. In this lesson it precedes a clause and means 'to cause someone to do something; to let someone do something. Thus in

យើង ត្រូវ ឲ្យ ជាន់ ធ្វើ ឡាន ។
 yəən trəw aoy cian̄ thəə laan

We should have (or let) the mechanic fix the car.

ឲ្យ /aoy/ precedes the clause ជាន់ធ្វើឡាន /cian̄ thəə laan/ 'the mechanic fixes the car' and is causative. Note that we use the term 'causative' to indicate permission as well as having someone do something. Cf. V.1 in the grammatical sketch.

3. ម៉េចក៏ /mɛc kɔɔ/ is a more informal way of asking 'why?' than ហេតុអ្វី /həst sy/. Unlike ហេតុអ្វី /həst sy/, however, ម៉េចក៏ /mɛc kɔɔ/ is not used as an indefinite.

4. Here is another use of the question - word - indefinites originally discussed in Lesson 7. In Lesson 7, the indefinites were used in a confirmation question like sentence 1 of this lesson:

លោក ទិល' ធ្វើអ្វី ទេ ថ្ងៃនេះ?
 look ləvúl thəə sy eh ɲay nih?
 Are you busy doing anything today?

However, in sentence 4, the indefinite is used in a negative sentence. អ្វី /sy/ is still translated 'anything' but could also be translated 'nothing,' e.g.

ខ្ញុំ មិន ចេះ អ្វី រសារៈ ។
 khñom mɛn cəh sy sɔh
 I know nothing (or 'I don't know anything').

The other question word - indefinites can also occur in this kind of sentence, e.g.

កេមិនទៅណានោះទេ។

kee mɨn tɨw naa tee

They didn't go anywhere.

5. ទំនិច/das/ here does not mean 'also;' in this sentence it reduces the force of the preceding statement. Thus, for instance, to say

ខ្ញុំចូលចិត្តវាទំនិច។

khñom coul cət via das

I like him (alright).

in one context is a very lukewarm statement of approval. (In another context it means 'I like him, too.')

5. The preverbal auxiliary នឹង /nɨŋ/ means 'will, is going to;' that is, it indicates futurity. Like all the other verb markers, it is never obligatory; in fact frequently when you want to use នឹង /nɨŋ/ to translate English 'will' it would be better Cambodian style to omit នឹង /nɨŋ/. Try to avoid overusing this word.

5. In ខ្ញុំនឹងជួយទ្រៀមវា។
khñom nɨŋ cuoy thee look
I will help you fix it.

there is another pattern that runs counter to your English habits, like the indirect object construction you learned in Lesson 10. Note that the order is ជួយ /cuoy/ plus verb plus 'indirect object.'

7. ពេលណា /peel naa/ 'when?, whenever, any time,' is a new question word - indefinite. It means exactly the same thing as កាលណា /kaalnaa/ and is used in the same constructions.

Note that there is yet another indefinite construction in this sentence, which is a declarative sentence. Here the indefinites are translated 'whenever, whoever, wherever, whichever, whatever' etc.

DRILLS

DRILL NO.

1. The word ជូន /cuun/ as used in sentence d of this drill means 'to give a ride to, to take someone (somewhere).' It is used for people with whom you are on informal and formal terms and may be used to refer to oneself as in this drill. Consider it a different word from ជូន /cuun/ 'to give; for, to.'

4. In the dialogue ខ្លួនឯង /khluon aɛŋ/ 'yourself' is used. It is less formal than ខ្លួនសាក /khluon look/, ខ្លួនសាកស្រី /khluon look sɾɛy/ etc. ខ្លួនខ្ញុំ /khluon khñom/ and ខ្លួនឯង /khluon aɛŋ/ 'myself' are the same, but again the version with ឯង /aɛŋ/ is less formal.
10. The word អស់/ɔh/ means 'to be used up, to be exhausted.'

DRILLS

DRILL ONE: Response

MODEL: T: look tɨŋ sɛphɨw aoy khñom baan eh? (tɨw bɔŋ)

S: tee, khñom ləvúl tɨw bɔŋ

T: Can you buy a book for me? (go to a bank)

S: No, I am busy going to the bank.

- a. look thəe baay ñam baan eh? (rien khmaɛ) tee, khñom ləvúl rien khmaɛ
- b. look tɨw dae leeŋ baan eh? (thəe laan) tee, khñom ləvúl thəe laan
- c. look təsee səbot muoy aoy khñom (məəl sɛphɨw)tee, khñom ləvúl məəl sɛphɨw baan eh?
- d. look cuun khñom tɨw saalaa baan eh? (tətuol puo'maa?) tee, khñom ləvúl tətuol [to take someone] puo'maa?
- e. look tɨw tətuol puo'maa? khñom baan eh? (rien) tee, khñom ləvúl rien
- f. look tɨw thəe kaa baan eh? (thəe laan) tee, khñom ləvúl thəe laan

DRILL TWO: Substitution

MODEL: T: khñom yóo laan tɨw aoy kee thəe (lian)

S: khñom yóo laan tɨw aoy kee lian

T: I'll take (my) car to have it fixed. (washed)

S: I'll take (my) car to have it washed.

- a. khñom yóo laan tɨw aoy kee lian (dou preeŋ) [to change] [oil]
- b. khñom yóo laan tɨw aoy kee dou preeŋ (ca' saŋ) [to pour, inject] [gas]
- c. khñom yóo laan tɨw aoy kee ca' saŋ (dou kɔŋ) [wheel, tire]
- d. khñom yóo laan tɨw aoy kee dou kɔŋ (thəe fraŋ) [brake]
- e. khñom yóo laan tɨw aoy kee thəe fraŋ (thəe cəkien) [headlamp, lamp]
- f. khñom yóo laan tɨw aoy kee thəe cəkien

DRILL THREE: TransformationMODEL: T: cian̄ thəə laan aoy khñom

The mechanic fixes (my) car for me.

S: khñom thəə laan khluon aəŋ

I fix (my) car myself.

a. kee lian̄ laan aoy khñom

khñom lian̄ laan khluon aəŋ

b. cian̄ dou preeŋ məsɿn aoy khñom

khñom dou preeŋ məsɿn khluon aəŋ

c. kee caʔ saŋ aoy khñom

khñom caʔ saŋ khluon aəŋ

d. cian̄ dou kəŋ laan aoy khñom

khñom dou kəŋ laan khluon aəŋ

e. cian̄ thəə fraŋ aoy khñom

khñom thəə fraŋ khluon aəŋ

f. look savan thəə cəkien̄ aoy khñom

khñom thəə cəkien̄ khluon aəŋ

DRILL FOUR: TransformationMODEL: T: khñom thəə laan nih (look)

I'm fixing this car. (you)

S: look thəə laan nih khluon look rəh?

Are you fixing this car yourself?

a. khñom rien phiasaa nih (yəəŋ)

yəəŋ rien phiasaa nih khluon yəəŋ rəh?

b. khñom baək laan nih (khñom)

khñom baək laan nih khluon khñom rəh?

c. khñom lian̄ laan nih (kót)

kót lian̄ laan nih khluon kót rəh?

d. khñom dou preeŋ (khñom)

khñom dou preeŋ khluon aəŋ rəh?

e. kañña caʔ saŋ laan (look srəy)

look srəy caʔ saŋ laan khluon look srəy rəh?

f. yəəŋ thəə baay ñam (nian̄)

nian̄ thəə baay ñam khluon nian̄ rəh?

DRILL FIVE: ResponseMODEL: T: look cuoy thəə laan aoy khñom baan eh? (dou preeŋ)

S: khñom cəh taə dou preeŋ eh

T: Can you help me fix (my) car? (change oil)

S: I only know how to change oil.

a. look cuoy thəə laan aoy khñom baan eh? (dou kəŋ) khñom cəh taə dou kəŋ eh

b. look cuoy thəə laan aoy khñom baan eh? (lian̄ laan) khñom cəh taə lian̄ laan eh

c. look cuoy thəə laan aoy khñom baan eh? (thəə məsɿn) khñom cəh taə thəə məsɿn eh

d. look cuoy thəə laan aoy khñom baan eh? (thəə fraŋ) khñom cəh taə thəə fraŋ eh

e. look cuoy thəə laan aoy khñom baan eh? (thəə cəkien̄) khñom cəh taə thəə cəkien̄ eh

f. look cuoy thəə laan aoy khñom baan eh? (caʔ saŋ) khñom cəh taə caʔ saŋ eh

DRILL SIX: SubstitutionMODEL: T: khñom csh thəe laan ntəc-ntuoc daε (dou preen)

S: khñom csh dou preen ntəc-ntuoc daε

T: I know (how) to fix a car a little bit also.

S: I know how to change oil a little also.

- a. khñom csh dou preen ntəc-ntuoc daε (niyiey ɔŋglee)
- b. khñom csh niyiey ɔŋglee ntəc-ntuoc daε (məəl khmaε)
- c. khñom csh məəl khmaε ntəc-ntuoc daε (təsee pəraŋ)
- d. khñom csh təsee pəraŋ ntəc-ntuoc daε (thəe baay)
- e. khñom csh thəe baay ntəc-ntuoc daε (bæk laan)
- f. khñom csh bæk laan ntəc-ntuoc daε

DRILL SEVEN: SubstitutionMODEL: T: khñom thəe laan khñom kaət ról peel (kmian luy, ɲay)

S: khñom kmian luy ról ɲay

T: I can fix my car every time.

S: I don't have money every day.

- a. khñom kmian luy ról ɲay (mian, khaε)
- b. khñom mian luy ról khaε (ɔh, aatɨt)
[to be out of, to run out of]
- c. khñom ɔh luy ról aatɨt (dou laan, chnam)
- d. khñom dou laan ról chnam (thəe, aatɨt)
- e. khñom thəe laan ról aatɨt (ñam kəfee, prɨk)
- f. khñom ñam kəfee ról prɨk (thəe laan khñom kaət, peel)
- g. khñom thəe laan khñom kaət ról peel

DRILL EIGHT: ExtensionMODEL: T: thómmedaa khñom thəe khluon aεŋ (rien)

S: taε ɲay nih khñom ləvúl rien

T: Usually I do (it) myself. (study)

S: But today I am busy studying.

- a. thómmedaa khñom dou preen khluon aεŋ (lian)
taε ɲay nih khñom ləvúl lian
- b. thómmedaa khñom tɨw deek maŋ dɔp (rien)
taε ɲay nih khñom ləvúl rien
- c. thómmedaa khñom móo thəe kaa maŋ pəmbəy (thəe laan)
taε ɲay nih khñom ləvúl thəe laan

- d. thómmedaa khñom pærien look (tɿw nuu yook)
taɛ ɲay nih khñom lævúl tɿw nuu yook
- e. thómmedaa khñom tæsee aoy look (pærien)
taɛ ɲay nih khñom lævúl pærien
- f. thómmedaa khñom tɿw rien (tɿw pɛst)
taɛ ɲay nih khñom lævúl tɿw pɛst

DRILL NINE: Response

- MODEL: T: né'naa thæe laan aoy look? (khluon aɛŋ) Who fixes the car for you?
(myself)
- S: thómmedaa, khñom thæe khluon aɛŋ Usually I fix it myself.
- a. né'naa dou preen laan aoy look? (khluon aɛŋ) thómmedaa, khñom dou khluon aɛŋ
- b. ról yup, look tɿw sɛmraan maon pɛmaan? (dop) thómmedaa, khñom tɿw keen
maon dop
- c. look thæe kaa pɛmaan ɲay? (pram) thómmedaa, khñom thæe kaa
pram ɲay
- d. look thæe sy ról yup? (sdap phleen) thómmedaa, khñom sdap phleen
- e. kañña móc rien taam sy? (cih laan chnuol) thómmedaa, khñom cih
laan chnuol
- f. né'naa pærien look ɲay nih? (look sok) thómmedaa, look sok pærien
khñom

DRILL TEN: Extension

- MODEL: T: laan khñom ɔh saŋ haey (tiñ saŋ) My car is out of gas. (buy gas)
- S: look tiñ saŋ aoy khñom baan eh? Can you buy gas for me?
- a. laan khñom khouc haey (thæe) look thæe aoy khñom baan eh?
- b. khñom tiñ kɔŋ laan haey (dou) look dou aoy khñom baan eh?
- c. khñom ɔh luy haey (baek luy) look baek luy aoy khñom
baan eh?
- d. khñom ɔh baarsy haey (tiñ) look tiñ aoy khñom baan eh?
- e. khñom trɛw kaa laan muoy (cuol laan muoy) look cuol laan muoy aoy
khñom baan eh?
- f. laan khñom ɔh preen haey (ca' preen) look ca' preen aoy khñom
baan eh?

DRILL ELEVEN: Transformation

- MODEL: T: kót mæel sɛphɿw (khñom) She read the book. (I)
- S: khñom aoy kót mæel sɛphɿw I had her read the book
- a. via tɿw phtéh (yæŋ) yæŋ aoy via tɿw phtéh
- b. kee mæel kon (via) via aoy kee mæel kon

c.	kót tɨŋ səphɨw	(khñom)	khñom aoy kót tɨŋ səphɨw
d.	kee ñam baarey	(kót)	kót aoy kee ñam baarey
e.	via tɨw ñam baay	(look kruu)	look kruu aoy via tɨw ñam baay
f.	via tɨw dae leen	(puoʔ maaʔ khñom mə néʔ)	puoʔ maaʔ khñom mə néʔ aoy via tɨw dae leen

DRILL TWELVE: Substitution

- MODEL: T: kee thəe baay cuun look kruu khñom (pʰoun khñom)
 S: kee thəe baay aoy pʰoun khñom
 T: They cooked for my teacher. (my little brother)
 S: They cooked for my little brother.

a.	via pərien cuun kruu via	(puoʔ maaʔ via)
b.	via pərien aoy puoʔ maaʔ via	(məəl səphɨw)
c.	via məəl səphɨw aoy puoʔ maaʔ via	(néʔ kruu)
d.	via məəl səphɨw cuun néʔ kruu via	(koun via)
e.	via məəl səphɨw aoy koun via	(kee məəl səphɨw)
f.	kee məəl səphɨw aoy koun kee	(kəsəst)
g.	kee məəl kəsəst aoy koun kee	(look kruu khñom)
h.	kee məəl kəsəst cuun look kruu khñom	(khñom tɨŋ sraa)
i.	khñom tɨŋ sraa cuun look kruu khñom	(look srɛy)
j.	khñom tɨŋ sraa cuun look srɛy	(via)
k.	khñom tɨŋ sraa aoy via	(yoo səphɨw)
l.	khñom yoo səphɨw aoy via	(kee)
m.	khñom yoo səphɨw aoy kee	(look)
n.	khñom yoo səphɨw cuun look	(thəe baay)
o.	khñom thəe baay cuun look	(via)
p.	khñom thəe baay aoy via	(kót)
q.	khñom thəe baay cuun kót	

DRILL THIRTEEN: Transformation

<u>MODEL₁:</u>	T: khñom trəw kaa laan	I needed a car.
	S: khñom aoy kee tɨŋ laan aoy	I had someone buy me a car.
<u>MODEL₂:</u>	T: via trəw kaa cəkien	He needed a lamp
	S: khñom tɨŋ cəkien aoy via	I bought a lamp for him.
a.	khñom trəw kaa səphɨw	khñom aoy kee tɨŋ səphɨw aoy
b.	via trəw kaa laan	khñom tɨŋ laan aoy via
c.	khñom cɔŋ ñam baarey	khñom aoy kee tɨŋ baarey aoy
d.	via cɔŋ ñam baarey	khñom tɨŋ baarey aoy via
e.	via coul cət baay	khñom tɨŋ baay aoy via
f.	khñom trəw kaa baay	khñom aoy kee tɨŋ baay aoy

Reading Passage

ឡាននេះរត់ប្រសើរខ្លាំង យើងមិនទាន់ធ្វើឡានខ្លួនឯងទេ។ យើងត្រូវ ទិញកិច្ចសន្យាឡានដទៃទៀត។ យើងទិញឡានពីអ៊ីនធឺណិត អាចបើកបានលឿន។ ពេលធ្វើឡានច្រើនជាន់គេចក់តាមរថ។ យើងមិនសូវចូលចិត្តដំរីទេ ទឹក ឡាននោះតូច មិនទើប ប្រសើរធ្វើបើខ្ទេច ហើយមិនស៊ីលាងច្រើនផង។ បន្ទាប់ពីឡានអ៊ីនធឺណិត យើងយើញមានឡានពីជប៉ុនច្រើនដែរ។ តាម យើងធ្លាប់ដំរី យើងមិនចូលចិត្តឡាននេះទេ ព្រោះដំរីមិនប្រសើរ ពីព្រោះបើក ហើយគាប់ខ្ទេចណាស់។ ទឹកឡានជប៉ុនប្រសើរទិញជាន់គេហើយមិនសូវទើបដំរី ឡានពីអ៊ីនធឺណិត។

ឯឡានពីអាមេរិកវិញ យើងមិនសូវយើញមានទេ។ ទឹកយើងចូលចិត្ត ដំរីឡានអាមេរិកកាំងណាស់ ព្រោះខ្លាំង ធំ ដំរីមានក្បាលច្រើន ហើយប្រសើរ ទើបទេ។ ទឹកឡានអាមេរិកកាំងទើបពេក បើខ្ទេចពីព្រោះមិនសូវមានជាន់ រថពីម៉ាស៊ីនទា។ ហើយឡាននោះស៊ីលាងច្រើនផង។

- New Words: រហ័ស /chap/ 'quickly, fast'
 ដូច...វិញ /æ...viŋ/ 'as for...'
 បន្ទាប់ /bontóp/ 'next'
 បន្ទាប់ពី /bontóp pii/ 'next to'

VOCABULARY

caʔ	ចាក់	to fill, to pour, to inject
cəkien	ចង្រ្កង	light, lamp, headlight
cɛh	រថ	to know how to
ciɑŋ	ជាន់	mechanic
cuoy	ជួយ	to help
dou	ផ្លូវ	to change
fraŋ	ប្រាង្គ	brake
khlaŋ	ខ្លាំង	strong
khluon aɛŋ	ខ្លួនឯង	oneself
khouc	ខ្ទេច	out of order, stop functioning, break (down)
kɔŋ	កង់	wheel, tire
ləvúl	រវល់	to be busy
lianŋ	លាង	to wash
mɛsɛn	ម៉ាស៊ីន	engine, machine
ntɕc-ntuoc	បន្តិចបន្តួច	a little bit
peel naa	ពេលណា	when, whenever
preenŋ	ប្រេង	oil
ról	ពេល	every (with time words)
saŋ	សាង	gas
thómmedaa	ធម្មតា	usually, normally

LESSON FIFTEEN

DIALOGUE

	təep əm	just
	phsaa kədaal	Central Market (proper name)
1.	tom - khñom təep əm m'oo pii
phsaa kədaal	I just came back from the Central Market.
	mian baan	indicates a completed action
2.	maw - look mian baan tifi sy eh?	Did you buy anything?
	kmian baan (soh)	to have not done something
3.	tom - tee, khñom kmian baan tifi
sy soh	No, I didn't buy anything at all.
	mɛc	how?, why?; well...
4.	maw - mɛc əñicəŋ?	Why?
5.	tom - pruh bæ look tifi nɔw kəlaɛŋ
nɔŋ, syvan thlay nah	Because if you buy over there, things are expensive.
	thaok	cheap
	daɛl	to have ever + V
6.	maw - baat, taɛ bæ look cəŋ tifi syvan
thaok-thaok look trəw tɔw phsaa
suon. look daɛl tɔw phsaa nɔŋ eh?	Yes, but if you want to buy things cheap you have to go to 'Phsaa Suon.' Have you been to that market?
7.	tom - khñom mɔn daɛl tɔw phsaa nɔŋ eh	I haven't been to that market.

១. ចិប ខ្ញុំទើបនឹងមកពីផ្សារកណ្តាល។
២. ម៉ៅ លោកមានបានទិញអីទេ?
៣. ចិប ទេ ខ្ញុំគ្មានបានទិញអីសោះ។
៤. ម៉ៅ ម៉េចអញ្ចឹង?
៥. ចិប រឿងនេះបើលោកទិញនៅកន្លែងហ្នឹង អីវាវែងថ្លៃណាស់។
៦. ម៉ៅ បាទ វិញបើលោកចង់ទិញអីវាវែងថ្លៃទេ? លោកត្រូវទៅផ្សារស្ពាន។
លោកទិលទៅផ្សារហ្នឹងទេ?
៧. ចិប ខ្ញុំមិនទិលទៅផ្សារហ្នឹងទេ។

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

1. The adverbial ទើប (នឹង) /təep (əm)/ precedes a verb. It means 'to have just (verb)ed, just,' e.g.

ខ្ញុំទើបនឹងប្រគល់ទៅស៊ីវិលសេវាដើម្បីចេញ។

khñom təep əm riəp cəm syvan peel yəəŋ trəw cəŋ

I had just packed when we had to leave.

- 2.-3. Before a verb មាន /mian/ does not mean 'there is.' មាន /mian/ or មានបាទ /mian baan/ indicate that the action is real, that it actually did take place. Neither is used in the future, both មាន /mian/ and មានបាទ /mian baan/ are characteristic of spoken usage, occurring only rarely in writing.

The negative គ្មាន /kmian/ or គ្មានបាទ /kmian baan/ indicate that the event really did not take place, e.g.

វាមានបាទនិយាយជាមួយគ្នាទេ។

via kmian baan niyiey cia muoy kee eh

He hasn't talked with them (It is a fact that he hasn't talked to them).

DRILLSDRILL NO.

3. You now have two words for 'only' តែ /təe/ and តែតែតែតែ /krón təe/. They are not interchangeable. តែតែតែតែ /krón təe/ must be used before a verb, e.g.

គេតែតែតែតែចង់ទិញមួយទេ។

kee krón təe cəŋ tɨŋ muoy eh

They only want to buy one.

តែ /təe/ is used elsewhere:

គេចង់ទិញតែមួយទេ។

kee cəŋ tɨŋ təe muoy eh

They want to buy only one.

4. In this drill បានហើយ /baan haey/ is not a resultative verb but rather an idiom that means '(if (you)...) that will be sufficient, that will be fine, e.g.

យើងទៅទស្សនាស្រីកម្ពុជាត្រឹមត្រូវបានហើយ។

yəəŋ cəw leəŋ təe məphləst eh baan haey

(If) we go in to visit just a moment, that will be fine.

That is, the sense of this example is that the speaker and listener can fulfil their social obligation by just a brief visit. Another example:

ត្រូវទៅក្នុងក្រុមហ៊ុនស្រីស្រី។

tɿw sʔaek baan haey

Going tomorrow will be O.K.

That is, there's no real urgency, so departure can be delayed.

6. Note that ទាល់/soh/ '...at all' usually replaces the negative particle ទេ/eh/. However, a really emphatic negative may have both in the order ទាល់ទេ/soh eh/, e.g.

គ្មានអ្នកទៅទាល់ទេ។

kmian né'naa tɿw soh eh

Nobody went at all!

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: khñom tɛep əm moo pii phsaa kədaal (saalaa)

S: khñom tɛep əm moo pii saalaa

T: I just came back from the Central Market. (school)

S: I just came back from school.

- a. khñom tɛep əm moo pii saalaa (thəe kaa)
- b. khñom tɛep əm moo pii thəe kaa (tɿñ məhoup)
- c. khñom tɛep əm moo pii tɿñ məhoup (thəe laan)
- d. khñom tɛep əm moo pii thəe laan (cuol laan)
- e. khñom tɛep əm moo pii cuol laan (phsaa suon)
- f. khñom tɛep əm moo pii phsaa suon

DRILL TWO: Extension

MODEL: T: khñom tɛep əm moo pii məel phsaa suon

I just came back from looking at Phsaa Suon

S: khñom kmian baan məel sy tee

I didn't see anything.

- a. khñom tɛep əm moo pii cuol laan khñom kmian baan cuol sy tee
- b. khñom tɛep əm moo pii thəe laan khñom kmian baan thəe sy tee
- c. khñom tɛep əm moo pii tɿñ məhoup khñom kmian baan tɿñ sy tee
- d. khñom tɛep əm moo pii thəe kaa khñom kmian baan thəe sy tee
- e. khñom tɛep əm moo pii məel kon khñom kmian baan məel sy tee
- f. khñom tɛep əm moo pii ñam baay khñom kmian baan ñam sy tee

DRILL THREE: Response

MODEL: T: look mian baan mæel kon eh? (dæ leeŋ) Have you seen the movie?
(go out)

S: khñom krón tas tɿw dæ leeŋ eh I only went out for a walk.

- *a. look mian baan tiñ məhoup eh? (dou luy) khñom krón tas tɿw dou luy eh
[food]
- b. look mian baan ñam baay eh? (ñam sraa) khñom krón tas tɿw ñam sraa eh
- c. look mian baan thæe laan eh? (mæel) khñom krón tas tɿw mæel eh
- d. look mian baan cuol laan eh? (suo) khñom krón tas tɿw suo eh
- e. look mian baan tɿw saalaa eh? (bɔŋ) khñom krón tas tɿw bɔŋ eh
- f. look mian baan ca? saŋ eh? (dou preeŋ) khñom krón tas tɿw dou preeŋ eh

DRILL FOUR: Response

MODEL: T: khñom trəw thæe sy tiet? (təsee) What else do I have to do?
(write)

S: look krón tas təsee baan haey You only have to write.

- a. khñom trəw thæe sy tiet? (tiñ məhoup) look krón tas tiñ məhoup baan haey
- b. khñom trəw thæe sy tiet? (suo kee) look krón tas suo kee baan haey
- c. khñom trəw thæe sy tiet? (lian) look krón tas lian baan haey
- *d. khñom trəw thæe sy tiet? (pəyúl kee) look krón tas pəyúl kee baan
[to explain] haey
- e. khñom trəw thæe sy tiet? (riep cɔm) look krón tas riep cɔm baan haey
- *f. khñom trəw thæe sy tiet? (baek) look krón tas baek baan haey
[to open]

DRILL FIVE: Response

MODEL: T: khñom tɿw phsaa eyləw (tiñ səphɿw) I'm going to the market now.
(buy a book)

S: bæ look tɿw, soum tiñ səphɿw aoy If you go, please buy a book
khñom phɔɔŋ for me, too.

- a. khñom tɿw phsaa eyləw (tiñ səphɿw) bæ look tɿw, soum tiñ səphɿw
aoy khñom phɔɔŋ
- b. khñom tɿw phsaa eyləw (tiñ baarey) bæ look tɿw, soum tiñ baarey
aoy khñom phɔɔŋ
- c. khñom tɿw phsaa eyləw (dou luy) bæ look tɿw, soum dou luy
aoy khñom phɔɔŋ
- d. khñom tɿw phsaa eyləw (dou səphɿw) bæ look tɿw, soum dou səphɿw
aoy khñom phɔɔŋ
- *e. khñom tɿw phsaa eyləw (tiñ sac) bæ look tɿw, soum tiñ sac
[meat] aoy khñom phɔɔŋ

- f. khñom tɿw phsaa ɛyləw (tɿñ sraa) bæ look tɿw, soum tɿñ sraa aoy khñom phɔɔŋ

DRILL SIX: Transformation

- MODEL: T: khñom cəŋ cuop kruu pɛst khñom (mɿn) I want to see my doctor. (not)
 S: khñom mɿn cəŋ cuop kruu pɛst khñom tee I don't want to see my doctor.
- a. khñom cəŋ tɿw srok khmaɛ (mɿn tón) khñom mɿn tón cəŋ tɿw srok khmaɛ tee
 b. khñom cəŋ ñam baay cən (mɿn səw) khñom mɿn səw cəŋ ñam baay cən tee
 c. khñom dou preeŋ məsɿn (mɿn daɛl) khñom mɿn daɛl dou preeŋ məsɿn tee
 d. khñom cəŋ pərien khmaɛ (mɿn...səh) khñom mɿn cəŋ pərien khmaɛ səh
 e. khñom cəŋ rien bæk laan (mɿn daɛl...səh) khñom mɿn daɛl cəŋ rien bæk laan səh
 f. khñom cəŋ tɿñ laan muoy (mɿn) khñom mɿn cəŋ tɿñ laan muoy tee

DRILL SEVEN: Response

- MODEL: T: look daɛl tɿw phsaa nɿŋ eh Have you been to that market?
 S: tee, khñom mɿn daɛl tɿw phsaa nɿŋ eh No, I've never been to that market.
- a. look daɛl rien phiasaa eh? tee, khñom mɿn daɛl rien phiasaa eh
 b. look daɛl bæk laan eh? tee, khñom mɿn daɛl bæk laan eh
 c. look daɛl tɿw srok ɛstiet eh? tee, khñom mɿn daɛl tɿw srok ɛstiet eh
 d. look daɛl dou preeŋ məsɿn eh? tee, khñom mɿn daɛl dou preeŋ məsɿn eh
 e. look daɛl thəə kaa eh? tee, khñom mɿn daɛl thəə kaa eh
 f. look daɛl cuol laan eh? tee, khñom mɿn daɛl cuol laan eh

DRILL EIGHT: Transformation

- MODEL: T: khñom cəŋ tɿñ ɛyvan thaok (tɿw phsaa suon)
 S: bæ look cəŋ tɿñ ɛyvan thaok look trəw tɿw phsaa suon
 T: I want to buy cheap things. (go to Phsaa Suon)
 S: If you want to buy cheap things, you have to go to Phsaa Suon.
- a. khñom cəŋ rien phiasaa khmaɛ (tɿw saalaa ɔŋkóo)
 bæ look cəŋ rien phiasaa khmaɛ look trəw tɿw saalaa ɔŋkóo

- b. khñom cəŋ tɨw phtéh ɛyləw (som cbap)
bae look cəŋ tɨw phtéh ɛyləw look trəw som cbap
- c. khñom cəŋ tɨw srok khmaɛ (rien khmaɛ)
bae look cəŋ tɨw srok khmaɛ look trəw rien khmaɛ
- d. khñom cəŋ pərien khmaɛ (suo look ɨm)
bae look cəŋ pərien khmaɛ look trəw suo look ɨm
- e. khñom cəŋ tiñ laan (cɛh bæk laan)
bae look cəŋ tiñ laan look trəw cɛh bæk laan
- f. khñom cəŋ ñam kəfee (tiñ kəfee)
bae look cəŋ ñam kəfee look trəw tiñ kəfee

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: khñom thlóp rien phiasaa khmaɛ mə dɔɔŋ I have studied Cambodian once.

S: khñom mɨn daɛl rien phiasaa khmaɛ sɔh I have never studied Cambodian at all.

- a. khñom thlóp tɨw srok siem khñom mɨn daɛl tɨw srok siem sɔh
- b. khñom thlóp cih kəpal hɔh khñom mɨn daɛl cih kəpal hɔh sɔh
- c. khñom thlóp ñam baay cən khñom mɨn daɛl ñam baay cən sɔh
- d. khñom thlóp tɨw leeŋ look kruu khñom khñom mɨn daɛl tɨw leeŋ look kruu khñom sɔh
- e. khñom thlóp cih kəpal tɨk khñom mɨn daɛl cih kəpal tɨk sɔh
- f. khñom thlóp deek thŋay khñom mɨn daɛl deek thŋay sɔh

DRILL TEN: Response

MODEL: T: look mian baan tiñ məhoup eh? (khñom kmian luy)

S: baat, mɨn baan tee prúh khñom kmian luy

T: Have you bought food? (I don't have money)

S: No, I have not because I don't have money.

- a. look mian baan dou eh? (khñom ləvúl peek)
baat, mɨn baan eh prúh khñom ləvúl peek
- b. look mian baan deek thŋay eh? (khñom tɨw cuop kruu pɛst)
baat, mɨn baan eh prúh khñom tɨw cuop kruu pɛst
- c. look mian baan pɛyúl koun sɔh eh? (khñom kmian peel)
baat, mɨn baan eh prúh khñom kmian peel
- *d. look mian baan ñam thnam eh? (khñom phlic)
[medicine, drug]
baat, mɨn baan eh prúh khñom phlic

- e. look mian baan tɿw cuol laan eh? (khñom mɿn trəw kaa sɿləw)
baat, mɿn baan eh pruh khñom mɿn trəw kaa sɿləw
- f. look mian baan tɿw mæel kon eh, mæel mæñ? (pəpún khñom chɿɿ)
baat, mɿn baan eh pruh pəpún khñom chɿɿ

DRILL ELEVEN: Transformation

MODEL: T: khñom yoo tɿw aoy cian thəe (laan khñom khouc khlan peek)
S: peel naa laan khñom khouc khlan peek, khñom yoo tɿw aoy cian thəe
T: I take (it) to the mechanic.
S: Whenever my car is (badly) broken down, I take it to the mechanic.

- a. khñom nɿw phtéh mæel səphɿw (khñom kmian luy)
peel naa khñom kmian luy, khñom nɿw phtéh mæel səphɿw
- b. khñom trəw kaa tɿw pətup tɿk (khñom moo knoŋ thna?)
peel naa khñom moo knoŋ thna?, khñom trəw kaa tɿw pətup tɿk
- *c. khñom chɿɿ phnɛk (khñom mæel səphɿw)
peel naa khñom mæel səphɿw, khñom chɿɿ phnɛk
[eye]
- d. pəpún khñom mɿn cəŋ (khñom cəŋ tɿw mæel kon)
peel naa khñom cəŋ tɿw mæel kon, pəpún khñom mɿn cəŋ
- e. khñom kmian luy (khñom kmian məhoup)
peel naa khñom kmian məhoup, khñom kmian luy
- f. koun səh mɿn rien daɛ (khñom mɿn pəyúl)
peel naa khñom mɿn pəyúl, koun səh mɿn rien daɛ

Reading Passage

ប្រព័ន្ធលោកខ្លះ

ធម្មតាគ្រឹះដ៏ទូទៅនៅជុំវិញវិស័យការងារ ទិសដៅប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធលោកខ្លះ រៀបចំផ្ទះ ធ្វើ
បាយ ទៅផ្សារទិញម្ហូបប្រើប្រាស់នៅផ្សារ រើសធ្វើការច្រើនទៀត។

នៃប្រព័ន្ធលោកខ្លះទិសដៅទៅផ្សារទេ។ ក្រុមគ្រួសារពេញចិត្តទៅធ្វើការបន្តិច
គេចេញទិសទេ។ ធម្មតាគេរើសមិនត្រង់ទៅផ្សារទេ គេទៅរកគ្នាគេសិន។ បើមានគ្នាគេ
ហើយ គេទៅញ៉ាំងនោះញ៉ាំងនោះនោះហោង ហើយគេនិយាយគ្នាពីនេះពីនោះ ពីប្តី
គេរើសមានគ្រឹះ ឬពីទៀងទាត់នឹងគ្នា។

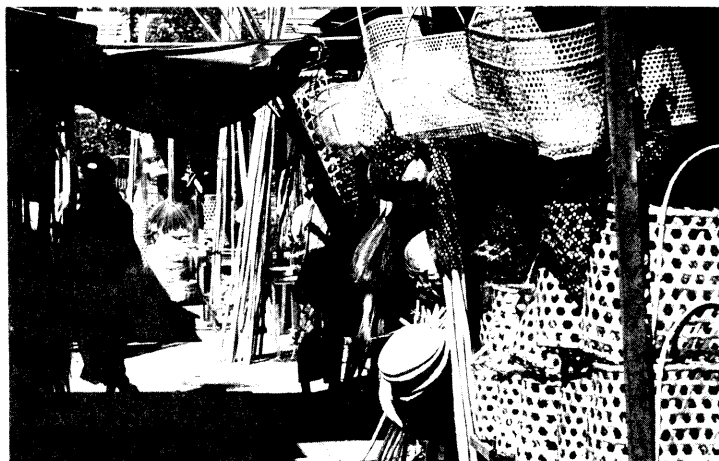
ធម្មតាគេសប្បាយណាស់។ ហើយជួនកាលគេសប្បាយពេក គេចេញគិត
ពីពេលរមាំង គេមកដល់ផ្ទះវិញនៅពេលប្តីគេត្រូវមកញ៉ាំងបាយដ៏ធ្ងន់ត្រង់ដ៏ទូទៅ
នៅពេលនោះគេនិយាយប្រាប់ប្តីគេចិញ្ចឹមនេះគេមិនសូវត្រូវល្អនោះ គេទៅផ្សារ
ដ៏ធ្ងន់ពេកណាស់ហើយ ទេព្រឹះនៅផ្សារមិនសូវមានតិចទេ ត្រូវទៅពីផ្សារមួយ
ទៅផ្សារមួយទៀត។

នៅពេលនិយាយហើយ ជួនកាលប្តីយល់តាម ជួនកាលមានទៀង
ហើយប្តីត្រូវប្រាប់ទៅញ៉ាំងបាយផ្សារវិញ។

New Words:	រស់នៅក្នុងក្រុង	/nɔw phsaa/	'to live in a town or city'
	ថ្ងៃត្រង់	/thɲay trəŋ/	'noon'
	មានជម្លោះ	/mian rɔəŋ/	'to have a fight'

VOCABULARY

baek	បើក	to open
daɛl	ទើបស	to have ever + verb
deek thɲay	ដេកថ្ងៃ	to sleep in the daytime
kmian baan...(soh)	គ្មានបាន...ទេ	to have not (done something)
krón tas	ត្រឹមតែ	just, only
məhoup	ម្ហូប	food
mɛc əŋcəŋ	មេចអ្វីមកហើយ	why, how come
mian baan	មានបាន	to have (done something)
mɔn daɛl...(soh)	មិនទើបស...ទេ	never
peyúl	ពន្យល់	to explain
phnɛk	ភ្នែក	eye
phsaa	ផ្សារ	market, downtown
phsaa kədaal	ផ្សារកណ្តាល	central market
sac	សាច់	meat
teep əm	តែប៉ុន្មាន	just
thaok	ថោក	cheap
thnam	ថ្នាំ	medicine, drug; substance

Basket section of a large Phnom Penh market

LESSON SIXTEEN

DIALOGUE

<p>aav</p> <p>1. sok - look tɨŋ aav niŋ nɨw aɛnaa?</p> <p>2. maw - nɨw əmpɨŋ, tɛ aav niŋ thəə nɨw srok aameerɨk</p> <p>taam (khɨŋom) smaən
douc
ləbɔh look (bɔh look)</p> <p>3. sok - taam khɨŋom smaən, khɨŋom mian aav muoy douc ləbɔh look dɛ</p> <p>nɨŋ haəy
douc cia</p> <p>4. maw - nɨŋ haəy, yəəŋ douc cia tɨŋ nɨw haən tɛ muoy, mɛən tee?</p> <p>mɛən
phlic chɨŋ tɛ haəy</p> <p>5. sok - pəhaɛl mɛən, tɛ khɨŋom phlic chɨŋ tɛ haəy. yəəŋ tɨŋ nɨw haən naa nɨŋ?</p> <p>6. maw - pəhaɛl haən ɔŋduon nɨw phləw ɔŋduon</p> <p>cam
cam thaa
phlien</p> <p>7. sok - baat nɨŋ haəy, khɨŋom cam thaa mian phlien phɔɔŋ ɲay nɨŋ</p> | <p>shirt, blouse</p> <p>Where did you buy that shirt?</p> <p>In Phnom Penh, but this shirt was made in the United States.</p> <p>(I) think, believe
like
yours</p> <p>I think I have a shirt like yours, too.</p> <p>that's right, yes
it seems</p> <p>That's right. It seems that we bought them in the same store, didn't we?</p> <p>true, real
completely forget</p> <p>Probably! But I've completely forgotten. What store did we buy them at?</p> <p>Probably at the Ang Duong Store on Ang Duong Street.</p> <p>to remember, to recall
to remember that, to recall that
rain</p> <p>Yes, that's right, I remember that it was raining that day too.</p> |
|--|---|

១ សុខ ២. ម៉ៅ ៣ សុខ ៤. ម៉ៅ ៥. សុខ ៦. ម៉ៅ ៧. សុខ	លោកទិញអាវប៊ូតនៅណា? នៅភ្នំពេញទីកន្លែងណាដែលនៅស្រុកអាមេរិក។ តាមទ្វីស្តាន ទ្វីធានអាវប៊ូតយូធរបស់លោកដែរ។ ប៊ូតហើយ យើងដឹងពីទិញនៅហាងទីតម្រូវ ទីមនទេ? ប្រហែលទីមនទីតម្រូវតែធីនតែហើយ។ យើងទិញនៅហាងណាប៊ូត? ប្រហែលហាងអង្គធួន នៅផ្លូវអង្គធួន។ បាទប៊ូតហើយ ទ្វីធីនធានាគ្រប់គ្រងផងដែរ។

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

2. In English you are used to using the passive voice when you do not wish to specify the agent of an action or when you want the subject of the sentence to be a participant other than the agent. A case can be made that Cambodian, however, has no real passive construction, though it has constructions which are translated by English passives. That is to say, there is no case in Cambodian in which the verb takes a different inflection to show that the subject of the sentence is not the agent. (Cf. V.1.)

One of the Cambodian constructions that is translated by an English passive is the use of a simple verb like ធ្វើ /thəə/ in sentence 2 in this lesson. The subject of such a verb may be either agent or goal of the action; if it is goal, the English translation will normally be passive. Ordinarily if there is an animate subject the verb is not passive in meaning; an inanimate subject, e.g. អាវ /aav/ 'shirt,' will normally indicate a passive meaning for the verb. For example in

គាត់ធ្វើនៅភ្នំពេញ។
kót thəə nɿw əmpɿŋ

He did (it) in Phnom Penh.

the subject is animate (គាត់/kót/ 'he'), and the sentence is therefore translated actively. However, in

គ្រាន់ខ្ញុំធ្វើនៅភ្នំពេញ។
laan khñom thəə nɿw əmpɿŋ

My car was made in Phnom Penh.

the subject is inanimate, so the sentence is passive in meaning. There will be contexts in which this rule will not work, but they are relatively rare.

3. You have already seen that possession can be indicated simply by following the noun by the appropriate pronoun, name, or other nominal, e.g. អាវខ្ញុំ /aav khñom/ 'my shirt.' Here is introduced a more explicit way of indicating possession: the relator របស់ /ləbɔh/, e.g. អាវរបស់ខ្ញុំ /aav ləbɔh khñom/ 'my shirt.' Possessive phrases with របស់ /ləbɔh/ and without it have the same meaning.

A phrase របស់ /ləbɔh/ + nominal means 'mine, yours, his, theirs, John's' etc. For example,

របស់គេថ្លៃដឹងរបស់យើង។
ləbɔh kee thlay cian ləbɔh yeən

Theirs are more expensive than ours.

In fast speech របស់' /ləbɔh/ is pronounced បស់' /bɔh/, e.g. អាវរបស់សុខ
/aav bɔh sok/ 'Sok's shirt.'

5. The word រឺមែន /mɛɛn/ means 'it is true, it is the case.' For example, in sentence 5, ប្រហែលរឺមែន /pɛɦaɛl mɛɛn/ means 'probably (that) is true.' At the end of a sentence, as in the sentences in Drill 10, រឺមែន /mɛɛn/ means 'it is true that, really, indeed,' e.g.

ការកន្លែងស្រួលរៀនរឺមែន។

phiasaa khmaɛ sruol rien mɛɛn

Cambodian is indeed easy to learn.

7. Note the use of ថា /thaa/ to introduce an indirect statement (cf. grammatical sketch S.4.1.3).

DRILLS

DRILL NO.

9. In this drill are the two ways to say 'the same' in Cambodian: ស៊ីស៊ីល /tədəɛl/ and ស្លឹកក្តា /douc knia/. They have different meanings: ស៊ីស៊ីល /tədəɛl/ means 'the same individual;' ស្លឹកក្តា /douc knia/ is 'the same kind.'

Thus if a Cambodian says

ខ្ញុំប្រើសៀវភៅស៊ីស៊ីល។

khñom praɛ səphɨw tədəɛl

I used the same book.

he means that he used the exact same volume. However, if he says

ខ្ញុំប្រើសៀវភៅស្លឹកក្តា

khñom praɛ səphɨw douc knia

I used the same book.

he means that he used a similar book. The above sentence can also be translated 'I used a similar book.' The distinctive feature is that in the second example there were two separate volumes used; in the first example only one volume was used.

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

MODEL: T: aav nɨŋ thəə nɨw srok aameerɨk

This shirt was made in the United States.

S: kee thee aav nɨŋ nɨw srok aameerɨk

They made this shirt in the United States.

a. laan nɨŋ lú? nɨw hoŋ koŋ

kee lú? laan nɨŋ nɨw hoŋ koŋ

b. kon nuh thəə nɨw srok pəraŋ

kee thəə kon nuh nɨw srok pəraŋ

c. səphɨw nɨŋ tɨŋ nɨw haan pəraŋ	kee tɨŋ səphɨw nɨŋ nɨw haan pəraŋ
d. phiasaa khmaɛ pərien nɨw saalaa yəəŋ	kee pərien phiasaa khmaɛ nɨw saalaa yəəŋ
e. aav nih lúʔ nɨw haan ɔŋ duoŋ	kee lúʔ aav nih nɨw haan ɔŋ duoŋ
f. aav nih thəe nɨw əmpɨŋ	kee thəe aav nih nɨw əmpɨŋ

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: kee thəe aav nɨŋ nɨw srok aameerɨk

They made this shirt in America.

S: aav nɨŋ thəe nɨw srok aameerɨk

This shirt was made in America.

a. kee thəe laan nɨŋ nɨw srok khmaɛ	laan nɨŋ thəe nɨw srok khmaɛ
b. kee təsee rɨəŋ nuh nɨw chnam hoksəp	rɨəŋ nuh təsee nɨw chnam hoksəp
c. kee baek haan baay nih pii msəl mɨŋ	haan baay nih baek pii msəl mɨŋ
d. kee thəe phtéh nɨŋ nɨw chnam haasəp	phtéh nɨŋ thəe nɨw chnam haasəp
*e. kee təsee səbot nih khaɛ mun [last month]	səbot nih təsee khaɛ mun
f. kee baek bəŋ nɨŋ maon pəmbuon	bəŋ nɨŋ baek maon pəmbuon

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: khɨŋom tɨŋ aav muoy douc aav look das

I bought a shirt like your shirt also.

S: khɨŋom tɨŋ aav muoy douc ləbɔh look das

I bought a shirt like yours also.

a. kót khəəŋ laan muoy douc laan kót	kót khəəŋ laan muoy douc ləbɔh kót
b. khɨŋom mian aav pii douc aav via	khɨŋom mian aav pii douc ləbɔh via
c. yəəŋ cuop srɛy mə néʔ douc srɛy look	yəəŋ cuop srɛy mə néʔ douc ləbɔh look
d. via tɨŋ laan muoy douc laan khɨŋom	via tɨŋ laan muoy douc ləbɔh khɨŋom
e. via mian səphɨw pii douc səphɨw kót	via mian səphɨw pii douc ləbɔh kót
f. kót təsee rɨəŋ muoy douc rɨəŋ look	kót təsee rɨəŋ muoy douc ləbɔh look

DRILL FOUR:

MODEL: T: khɨŋom tɨŋ aav muoy douc ləbɔh look das

I bought a shirt like yours also.

S: khɨŋom tɨŋ aav muoy douc aav look das

I bought a shirt like your shirt also.

a.	khñom mian laan muoy douc ləbɔh look dæ	khñom mian laan muoy douc laan look dæ
b.	look tiñ səphiw muoy douc ləbɔh khñom dæ	look tiñ səphiw muoy douc səphiw khñom dæ
c.	kafñaa mian kɔŋ muoy douc ləbɔh yəəŋ dæ	kafñaa mian kɔŋ muoy douc kɔŋ yəəŋ dæ
*d.	khñom tiñ aav phliəŋ muoy douc ləbɔh look dæ
[raincoat]	khñom tiñ aav phliəŋ muoy douc aav phliəŋ look dæ
*e.	khñom mian chat muoy douc ləbɔh look dæ
[umbrella]	khñom mian chat muoy douc chat look dæ
*f.	look mian sbæsk cəəŋ mə kuu douc ləbɔh khñom dæ
[shoes]
[a pair]	look mian sbæsk cəəŋ mə kuu douc sbæsk cəəŋ khñom dæ

DRILL FIVE: Substitution

MODEL: T: taam khñom smaan, khñom mian aav muoy douc aav nɪŋ dæ (look)
 S: taam look smaan, look mian aav muoy douc aav nɪŋ dæ
 T: I think I have a shirt like this shirt also.
 S: You think you have a shirt like this shirt also.

a.	taam look smaan, look mian aav muoy douc aav nɪŋ dæ	(nɪaŋ)
b.	taam nɪaŋ smaan, nɪaŋ mian aav muoy douc aav nɪŋ dæ	(yəəŋ)
c.	taam yəəŋ smaan, yəəŋ mian aav muoy douc aav nɪŋ dæ	(né? kruu)
d.	taam né? kruu smaan, né? kruu mian aav muoy douc aav nɪŋ dæ	(kót)
e.	taam kót smaan, kót mian aav muoy douc aav nɪŋ dæ	(khñom)
f.	taam khñom smaan, khñom mian aav muoy douc aav nɪŋ dæ	

DRILL SIX: Response

MODEL: T: yəəŋ douc cia tiñ knoŋ haan tæ muoy, məəŋ tee? (baat)
 S: baat, yəəŋ tiñ knoŋ haan tæ muoy
 T: We seem to have bought them in the same store.
 S: Yes, we bought (them) in the same store.

a.	khñom douc cia tɪw cia muoy look ŋay nuh?
tee, look mɪn tɪw cia muoy khñom eh	(tee)
b.	khñom douc cia dæɭ khəəŋ nɪaŋ mə dɔɔŋ həh?
tee, look mɪn dæɭ khəəŋ khñom eh	(tee)
c.	look douc cia rien khmæ mə dɔɔŋ həh?
baat, khñom rien khmæ mə dɔɔŋ eh	(baat)
d.	look kruu douc cia pəriən phiasaa pəraŋ dæ, məəŋ tee?
tee, look kruu mɪn pəriən phiasaa pəraŋ eh	(tee)

- e. look douc cia m̄n móo rien m̄sel m̄ñ? (baat)
baat, khñom m̄n móo rien m̄sel m̄ñ eh
- f. look douc cia c̄n t̄w phtéh, m̄sn tee? (tee)
tee, khñom m̄n c̄n t̄w phtéh eh

DRILL SEVEN: Response

- MODEL: T: aav nih cia aav ləbɔh néʔnaa? (khñom) Whose shirt is this? (mine)
S: aav nih cia aav ləbɔh khñom This shirt is mine.
- a. laan nih cia laan ləbɔh néʔnaa? (look kruu)
laan nih cia laan ləbɔh look kruu
- b. chat nih cia chat ləbɔh néʔnaa? (kañña)
chat nih cia chat ləbɔh kañña
- c. aav phliɛŋ nih cia aav phliɛŋ ləbɔh néʔnaa? (look)
aav phliɛŋ nih cia aav phliɛŋ ləbɔh look
- d. səph̄w nih cia səph̄w ləbɔh néʔnaa? (look Jones)
səph̄w nih cia səph̄w ləbɔh look Jones
- e. pətup nih cia pətup ləbɔh néʔnaa? (néʔ kruu)
pətup nih cia pətup ləbɔh néʔ kruu
- f. phtéh nih cia phtéh ləbɔh néʔnaa? (khñom)
phtéh nih cia phtéh ləbɔh khñom

DRILL EIGHT: Response

- MODEL: T: look thəe kaa n̄w kəlaɛŋ naa? Where do you work?
S: khñom thəe kaa n̄w kəlaɛŋ tədəɛl I work at the same place.
- a. kañña ñam baay n̄w haan̄ naa? khñom ñam baay n̄w haan̄ tədəɛl
- b. look kruu pəriɛn səph̄w sy ñay nih? khñom pəriɛn səph̄w tədəɛl
- c. look t̄w rien saalaa naa? khñom t̄w rien saalaa tədəɛl
- d. look srɛy baek laan sy s̄lɛw? khñom baek laan tədəɛl
- e. look cih laan chnuol sy t̄w nuu yook? khñom cih laan chnuol tədəɛl
- f. look t̄w dou luy n̄w b̄n̄ naa? khñom t̄w dou luy n̄w b̄n̄ tədəɛl

DRILL NINE: Response

- MODEL: T: kəlaɛŋ n̄n̄ douc knia tee? Is that place the same (kind
[the same (kind of
thing)] of place)?
- S: baat kəlaɛŋ n̄n̄ douc knia Yes, that place is the same.
- a. haan̄ baay pii n̄n̄ douc knia tee? baat, haan̄ baay pii n̄n̄ douc
knia
- b. səph̄w nuh douc knia tee? baat, səph̄w nuh douc knia

c. saalaa yəəŋ douc knia tee?	baat, saalaa yəəŋ douc knia
d. aav yəəŋ douc knia tee?	baat, aav yəəŋ douc knia
e. laan nih douc knia tee?	baat, laan nih douc knia
f. haan bəy nɨŋ douc knia tee?	baat, haan bəy nɨŋ douc knia

DRILL TEN: Response

MODEL: T: yup meŋ, look tɨw məəl kon, məən riɨ mɨn məən?

S: baat, yup meŋ knɨom tɨw məəl kon məən

T: Last night you went to see a movie, true or not?

S: Yes, it is true that I went to see a movie last night.

a. look tiŋ aav nɨw haan ɔŋduoŋ, məən riɨ mɨn məən?

baat, khɨom tiŋ aav nɨw haan ɔŋduoŋ məən

b. kaŋŋaa yoo səphɨw khɨom, məən riɨ mɨn məən?

cah, khɨom yoo səphɨw look məən

c. look ca? saŋ thaok, məən riɨ mɨn məən?

baat, khɨom ca? saŋ thaok məən

d. look phlic yoo səphɨw aoy khɨom, məən riɨ mɨn məən?

baat, khɨom phlic yoo səphɨw aoy look məən

e. look thəe kaa taə yup tee, məən riɨ mɨn məən?

baat, khɨom thəe kaa taə yup məən

f. look rien taə bəy maon tee, məən riɨ mɨn məən?

baat, khɨom rien taə bəy maon məən

DRILL ELEVEN: Response

MODEL: T: look thəe kaa pəmaan maon? (pram) How many hours do you work?
(five)

S: khɨom thəe kaa taə pram maon tee I work only five hours.

a. look pərien pəmaan maon? (pəmmuoy) khɨom pərien taə pəmmuoy maon
tee

b. nian tɨw daə leeŋ pəmaan maon? (piɨ) khɨom tɨw daə leeŋ taə piɨ
maon tee

c. look rien khmaə pəmaan ŋay? (buon) khɨom rien khmaə taə buon ŋay
tee

d. look tɨw srok khmaə pəmaan khaə? (bəy) khɨom tɨw srok khmaə bəy khaə
tee

e. look mian luy pəmaan doulaa? (dɔp) khɨom mian luy taə dɔp doulaa
tee

f. kaŋŋaa tɨw phsaa pəmaan maon? (mə maon) khɨom tɨw phsaa taə mə maon
tee

DRILL TWELVE: Transformation

- MODEL: T: khñom tiñ aav muoy
 S: khñom cam thaa look tiñ aav muoy dae
 T: I bought a shirt.
 S: I remember that you bought a shirt also.
- a. khñom mael kon nuh
 khñom cam thaa look mael kon nuh dae
- b. khñom rien phiasaa yuon
 khñom cam thaa look rien phiasaa yuon dae
- c. khñom móo dól khae meesaa
 khñom cam thaa look móo dól khae meesaa dae
- d. khñom tētuol səbot muoy
 khñom cam thaa look tētuol səbot muoy dae
- e. khñom thəe kaa n~~i~~w kəlaeŋ nuh
 khñom cam thaa look thəe kaa n~~i~~w kəlaeŋ nuh dae
- f. khñom thlóp ñam baarey
 khñom cam thaa look thlóp ñam baarey dae

DRILL THIRTEEN: Transformation

- MODEL: T: mian phlieŋ phooŋ ñay n~~i~~ŋ (cam)
 S: khñom cam thaa mian phlieŋ phooŋ ñay n~~i~~ŋ
 T: It was raining that day, too. (remember)
 S: I remember that it was raining that day, too.
- a. soum kom təsee (prap)
 khñom prap thaa soum kom təsee
- b. look m~~i~~n rien tee yup mēñ (dəŋ)
 khñom dəŋ thaa look m~~i~~n rien tee yup mēñ
- c. məsəl mēñ cia ñay aat~~i~~t (phlic)
 khñom phlic thaa məsəl mēñ cia ñay aat~~i~~t
- d. look coul cət phiasaa khmae (khəeñ)
 khñom khəeñ thaa look coul cət phiasaa khmae
- e. yəeŋ trəw rien phiasaa khmae (niyiey)
 khñom niyiey thaa yəeŋ trəw rien phiasaa khmae
- f. look rien phiasaa sy? (suo)
 khñom suo thaa look rien phiasaa sy?

Reading Passage

ភ្លៀង

ខែនេះទៅស៊ីនេមាភានមិនសប្បាយទេ។ វិថីដូចជាយប់វិសិវ រើរមិនបាន រើក
ឡានមិនស្រួល មើលមិនឃើញគ្នាឡើយ ព្រោះខ្លឹមភ្លៀង។

នៅពេលខ្លះគេចូលចិត្តភ្លៀងវិសិវ ស្ទើរដឹងនៅពេលកំពុងគេងនឹងកំពុង
ធ្វើការ។

នៅពេលគេកំពុងធ្វើការជួនកាលគេសប្បាយនឹងមើលភ្លៀងណាស់
ហើយជួនកាលគេចង់ឲ្យភ្លៀងឲ្យខ្លាំងហើយព្រមទាំងផង។ ខ្លះគេក្លែងចោទគេស្រូវ
ត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញ។

បរពេលគេកំពុងគេងវិញ មើលភ្លៀង គេគេងស្រួលណាស់ ហើយ
ជួនកាលព្រោះស្រួលពេកគេមិនចង់ទៅធ្វើការទេឬក៏ចង់ចាំស្រូវទៅធ្វើការវិសិវ។

ខ្លះនៅពេលទៅធ្វើការឬត្រឡប់មកផ្ទះវិញ គ្មានអ្វីកណ្តាលមើលឬ
ឃើញភ្លៀងទេ។ ម្នាក់ៗចង់ស្រួលចង់សប្បាយនឹងចង់ស្លាប់នៅពេលគេទៅ
ដល់កន្លែងរបស់គេ។

VOCABULARY

aav	អាវ	shirt
aav phlien	អាវភ្លៀង	raincoat
cam	ចាំ	to remember
chat	ចត្រា, ច្រក	umbrella
douc	ដូច	like
douc cia	ដូចជា	it seems
douc knia	ដូចគ្នា	like, the same (kind of thing)
dədəsɿ	ដូចគ្នា	same
khaɛ mun	ខែមុន	last month
kuu	គូ	pair
ləbɔh	របស់	thing; belonging to
mɛɛn	មែន	true; it is true
nɛŋ haɛy	ហ្នឹងហើយ	that's right
phlic chɛŋ tɛ haɛy	ភ្លេចឈឺសទៅហើយ	completely forget
phlien	ភ្លៀង	rain, to rain
sbaɛk cɛɛŋ	ស្បែកខ្លី	shoes
taam (khɛŋom) smaam	តាម(ខ្ញុំ)ស្មាន	(I) think
tədəsɿ	ដូចគ្នា	the same (identical) one
thaa	ថា	to say; that (introducing a noun clause)

LESSON SEVENTEENDIALOGUE

	oh peel pəmaan maon?	how long will it take?
	vial kəpal həh	airport
1.	tom - look dəŋ tee, pii nih tɨw vial kəpal həh, oh peel pəmaan maon baan dɔl?	Do you know how long it will take to get from here to the airport?
2.	maw - bæ look bæk laan riɨ cih ta'sii tɨw, oh pəhəsl kələh maon	If you drive or take a taxi, it will take half an hour.
	cəŋaay	distance
	kəlou	kilometer
3.	tom - coh vial kəpal həh nɨw cəŋaay pəmaan kəlou pii nih tɨw?	And how far is it from here to the airport?
	əŋcəŋ haəy baan cia	no wonder, that's the reason
4.	maw - cəŋaay tæs dɔp kəlou tee, tæs phləw nɨŋ mian laan craən peek, əŋcəŋ haəy baan cia oh peel craən nuh	It's only ten kilometers, but there are many cars on that road. That's why it takes so much time.
	aac	can, to be able
	aac...baan	can, to be able
5.	tom - khŋom aac cih siiklou tɨw baan tee?	Can I take a pedicab there?
	kom...sy	I suggest that you...not...
6.	maw - they mɨn baan, tæs kom cih siikloo tɨw sy!	Yes, certainly you can. But don't take a pedicab.
	douc chnəh (haəy)	thus, therefore
	saa?	to try
7.	tom - məc əŋcəŋ? khŋom mɨn daɛl cih siiklou tee, douc chnəh haəy khŋom cɔŋ saa? mə dɔɔŋ məəl!	Why? I've never taken a pedicab, so I'd like to try it once.
	kɔɔ	(see note)
	aakrɔ?	bad
	yaan tɛc nah	at least
8.	maw - phləw nɨŋ mian laan craən nah, haəy aakrɔ? tɨt phɔɔŋ, oh peel yaan tɛc nah kɔɔ mə maon daɛ	That road has a lot of cars and it's bad, too, it will take at least one hour.

- ១. ចិប លោកដឹងទេ ពិន័ន័ទៅវាលកប៉ាល់ហោះអស់ពេលប៉ុន្មានម៉ោងបានដល់?
- ២. ម៉ៅ បើលោកថែកឡានប្តូរដី៖តាក់ស៊ីទៅ អស់ប្រហែលកន្លះម៉ោង។
- ៣. ចិប ចុះវាលកប៉ាល់ហោះនៅចម្ងាយប៉ុន្មានគីឡូពិន័ន័ទៅ?
- ៤. ម៉ៅ ចម្ងាយវិភស្តីប័ត្រឡាន វិភស្តីវិហ្នាដំមានឡានរ្រច្រីនពាក អញ្ជឹងហើយបាន
ដំរាងអស់ពេលរ្រច្រីននោះ។
- ៥. ចិប ខ្ញុំអាចដី៖ស៊ីក្លូទៅបានទេ?
- ៦. ម៉ៅ ប្រើមិនបាន វិភក្តីដី៖ស៊ីក្លូទៅអី។
- ៧. ចិប ម៉ៅចអញ្ជឹង? ខ្ញុំមិនដឹងដី៖ស៊ីក្លូទេ ដី្រច្រះហើយខ្ញុំចង់សាកម្តងមើល។
- ៨. ម៉ៅ ដី្រច្រះហើយមានឡានរ្រច្រីនណាស់ ហើយអាក្រក់ទ្រូតដី្រ អស់ពេលយ៉ាង
តិចណាស់ក៏មួយម៉ោងវិដិ។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. In this lesson you learn two more ways to ask 'how much?' questions. In sentence 1 is the fullest way to ask 'how long?': អស់ពេលប៉ុន្មានម៉ោង។ /oh peel pemaan maon/ 'how many hours (will it take)?' Note that ខ្ញុំ /nyay/, អាទិត្យ /aatit/ and other time-words may be substituted for ម៉ោង /maon/ 'hour,' for example:

សរសេរមេរៀនអស់ពេលប៉ុន្មានខ្ញុំ?
tasee meerien oh peel pemaan nyay?

How many days did it take to write the lesson?

Shorter ways to ask 'how long' are abbreviations of this formula:

- អស់ប៉ុន្មាន(ខ្ញុំ) /oh pemaan (nyay)/
- ប៉ុន្មាន(ខ្ញុំ) /pemaan (nyay)/
- អស់ពេលប៉ុន្មាន /oh peel pemaan/

Thus sentence 1 might also be

លោកដឹងទេ ពិន័ន័ទៅវាលកប៉ាល់ហោះប៉ុន្មានម៉ោងបានដល់?
/look dən tee, pii nih tɔw vial kəpal hoh, pemaan maon baan dɔl?/
Do you know how long it will take to get to the airport?

In sentence 3 is asked 'how far?' This is accomplished by the formula ចម្ងាយប៉ុន្មាន /cənaay pemaan/ 'how far?' Note that the word ចម្ងាយ /cənaay/ 'distance' is pronounced differently from ឆ្ងាយ /cnaay/ 'far, distant.'

- 5. The preverbal **អាច** /aac/ means 'can, to be able,' in the sense of internal capacity. **អាច** /aac/ does not ordinarily refer to outside circumstances that affect the possibility of the action, only to the subject's own knowledge or strength. The resultative verb **បាន** /baan/ 'can, to be able,' on the other hand, refers either to internal capacity or external possibility, that is, it has a broader meaning than **អាច** /aac/. **អាច** /aac/ + verb + **បាន** /baan/ can occur with the same meaning as **បាន** /baan/. Sentence 5 could also read

ខ្ញុំដឹងស៊ីក្លូទៅបានទេ?
 khñom cih siiklou tɨw baan tee?
 Can I take a pedicab there?

but not **ខ្ញុំអាចដឹងស៊ីក្លូទៅទេ?**
 khñom aac cih siiklou tɨw tee?

because the questioner's internal capacity is not a topic on which the hearer is qualified to answer. Be sure to pronounce the long /aa/ in **អាច** /aac/.

- 6. You have already learned **ច្បាប់** /they mɨn/ + verb 'of course.' Note here that where there is an auxiliary or a resultative verb, the verb that occurs with **ច្បាប់** /they mɨn/ is not the main verb but rather the resultative verb (as in sentence 6: **ច្បាប់បាន** /they mɨn baan/) or auxiliary, as in the following example:

Q. **លោកចង់ទៅទេ?** A. **ច្បាប់ច្បាប់**
 look cɔŋ tɨw eh? they mɨn cɔŋ
 Do you want to go? Of course I do.

- 6. **ទី (ឆ្ងៃ)** /ey/ following **កុំ** /kom/ 'don't' softens the force of the negative imperative, so that the sentence is more a suggestion than a command. **កុំ... ទី** /kom...ey/ is 'I suggest you don't...'

- 7. **សាក** /saa?/ means 'to try out, to find out what something is like.' It is either a main verb, as in this sentence, or else it is used after another verb, e.g. **ខ្ញុំចង់ដឹងសាកម្តង**

khñom cɔŋ cih saa? mə dɔɔŋ
 I want to try riding once.

(**សាកដឹង** /saa? cih/ is also permissible but less frequent.)

- 8. In this sentence you learn **យ៉ាង** /yaan/ + adjective + **ណាស់** /nah/ 'at + ... superlative,' e.g. 'at least, at most, at the longest' etc. Any appropriate adjective can be used in this construction, e.g. **យ៉ាងច្រើនណាស់** /yaan craen nah/ 'at most' or **យ៉ាងយូរណាស់** /yaan yuu nah/ 'at the longest (time).'

1. In this lesson is a new use for ហ៊ាន /baan/. In sentence 1, ហ៊ាន /baan/ follows a statement of a condition and precedes the statement of the event that is contingent on the fulfilment of the condition. For instance.

យើងនឹងសិក្សាប្រាំឆ្នាំហ៊ានចេះ។

yəəŋ rien pram chnam baan ceh

We'll (have to) study five years before we know how.

Not until we've studied five years will we know how.

In this example, យើងនឹងសិក្សាប្រាំឆ្នាំ /yəəŋ rien pram chnam/ 'we'll study for five years' is the condition; ចេះ /ceh/ '(we)'ll know how' is the contingent event.

That is to say, 'not...until...' or 'not...unless...' are expressed by ហ៊ាន /baan/ placed between the preceding condition clause and the following contingent event clause. When the second (contingent event) clause has a subject, ហ៊ាន /baan/ precedes the subject of the second clause, e.g.

យើងនឹងសរសេររួចហ៊ានខ្ញុំមានពេលស៊ីវេលា។

yəəŋ təsee ruoc baan khñom mian peel dae leəŋ

Not until we finish writing will I have time to go out for a good time.

- 1.-2. Many of the particles you have learned so far you have learned with a very informal pronunciation, e.g. ទេ /eh/ (question and negative particle). These particles also have more careful pronunciations, that correspond more closely to the writing system. Particles like this that you have already studied are:

<u>Script</u>	<u>Careful</u>	<u>Informal</u>
ទេ	tee	eh
ហើយ	haey	həh, əh
ឬ	rɨɨ	rəh
ណាស់	nah	ah
និ	cia	cə
ទឹក	taɛ	tə

In sentences 1 and 4 ទេ is transcribed in careful style as /tee/, in sentence 2 ឬ is transcribed /rɨɨ/, and in sentence 4 ហើយ is transcribed /haey/.

4. An alternative way to say វាសារពេលយូរ /əh peel craən/ 'it takes a lot of time' is to say យូរ /yuu/ 'long (time)'. Thus, the second part of sentence 4 could also read ហើយនឹងយូរហ៊ានវាយូរណាស់។

əñcəŋ haey baan cia yuu nuh

That's why it takes so long.

- 8. The particle ក៏ /kɔɔ/ is usually untranslatable. Its meaning is discussed at A.4.3 in the grammatical sketch; please read this section. In normal speech ក៏ is pronounced with a short /ɔ/ as /kɔ/; the transcription /kɔɔ/ reflects the writing system, not speech.

DRILLS

DRILL NO.

- 3. Note that ប្រហែល /pəhaɛl/ is translated two ways: 1) 'approximately, about' before a quantity as in ប្រហែលពីរម៉ោង /pəhaɛl pii maon/ 'about two hours;' and 2) 'maybe, perhaps' before a clause, as in

ប្រហែលយើងត្រូវការលុយ។
 prəhaɛl yəən trəw kaa luy
 Maybe we'll need money.

- 8. The word ដើម្បី /dəɛ/ in the sentences of this drill cannot be translated. It indicates that the speaker is comparing the event in the sentence with his own previous experiences.

- 10. Remember that the clause relator កាល /kaal/ 'when' introduces only past-time clauses. For non-past you must use កាលណា /kaal naa/ 'when.' For example កាលគេមកខ្ញុំរៀន។

kaal kee móo khñom rien
 When he came, I was studying.

but កាលណាគេមកខ្ញុំរៀន។

kaal naa kee móo khñom rien
 Whenever he comes, I'm studying.

(Cf. Lesson 10.)

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: តើវិល កៀប កៀប អ្នក ហ្នឹង, ចង់ គ្រប់ ប្រហែល ម៉ោង ប្រហែល ចំណុះ? (been laan)

*S: តើវិល គ្រប់ គ្រប់, ចង់ គ្រប់ ប្រហែល ម៉ោង ប្រហែល ចំណុះ?

T: To get to the airport, how long will it take?

S: To get to the bus station, how long will it take?

- *a. តើវិល គ្រប់ គ្រប់, ចង់ គ្រប់ ប្រហែល ម៉ោង ប្រហែល ចំណុះ? (phas kəpal) [dock, pier]
- b. តើវិល ម៉ោង គ្រប់, ចង់ គ្រប់ ប្រហែល ម៉ោង ប្រហែល ចំណុះ? (nuu yook)
- c. តើវិល គ្រប់ គ្រប់, ចង់ គ្រប់ ប្រហែល ម៉ោង ប្រហែល ចំណុះ? (phtéh look)
- d. តើវិល ម៉ោង គ្រប់, ចង់ គ្រប់ ប្រហែល ម៉ោង ប្រហែល ចំណុះ? (saalaa rien)
- e. តើវិល ម៉ោង គ្រប់, ចង់ គ្រប់ ប្រហែល ម៉ោង ប្រហែល ចំណុះ? (vial kəpal hoh)
- f. តើវិល ម៉ោង គ្រប់ គ្រប់, ចង់ គ្រប់ ប្រហែល ម៉ោង ប្រហែល ចំណុះ?

DRILL TWO: Response

MODEL: T: look dɛŋ eh, pii nih tɨw vial kəpal hɔh ɔh peel pəmaan maŋ? (pii)

S: baat khñom dɛŋ, pii nih tɨw vial kəpal hɔh, ɔh peel pii maŋ

T: Do you know how long it will take from here to the airport? (two)

S: Yes, I do. From here to the airport, it will take 2 hours.

- a. look dɛŋ eh, kót móo taam sy? (kəpal hɔh)
baat khñom dɛŋ, kót móo taam kəpal hɔh
- b. look dɛŋ eh, né? kruu nuh pərien sy? (phiasaa pəraŋ)
baat khñom dɛŋ, né? kruu nuh pərien phiasaa pəraŋ
- c. look dɛŋ eh, yəeŋ tɨw phtéh maŋ pəmaan? (bəy)
baat khñom dɛŋ, yəeŋ tɨw phtéh maŋ bəy
- d. look dɛŋ eh, saalaa ɔŋkóo nɨw asnaa? (waasɨntón)
baat khñom dɛŋ, saalaa ɔŋkóo nɨw waasɨntón
- e. look dɛŋ eh, look rien khmaɛ pəmaan aatɨt? (saam səp pəmpɨl)
baat khñom dɛŋ, khñom rien khmaɛ saam səp pəmpɨl aatɨt
- f. look dɛŋ eh, look tɨw srok yuon ŋkaal? (sʔaɛk)
baat khñom dɛŋ, khñom tɨw srok yuon sʔaɛk

DRILL THREE: Response

MODEL: T: look bæk laan tɨw vial kəpal hɔh eh?

S: khñom pəhaɛl mɨn bæk laan tɨw vial kəpal hɔh eh

T: Will you drive to the airport?

S: Perhaps I won't drive to the airport.

- a. look tɨw rien khmaɛ, ŋay nih eh? khñom pəhaɛl mɨn tɨw rien khmaɛ, ŋay nih eh
- b. look tiŋ aav eh? khñom pəhaɛl mɨn tiŋ aav eh
- c. look pəyúl khñom eh? khñom pəhaɛl mɨn pəyúl look eh
- d. look phlic tɨw saalaa eh? khñom pəhaɛl mɨn phlic tɨw saalaa eh
- e. look bæk laan móo saalaa eh? khñom pəhaɛl mɨn bæk laan móo saalaa eh
- f. look pərien, ŋay nih eh? khñom pəhaɛl mɨn pərien, ŋay nih eh

DRILL FOUR: Response

MODEL: T: bæk laan tɨw vial kəpal hɔh, pəmaan maŋ baan dɔl? (mə maŋ)

S: baat, pəhaɛl mə maŋ dɔl haey

T: How long does it take to drive to the airport?

S: It takes about one hour.

- a. bæk laan tɨw saalaa rien, pəmaan maŋ baan dɔl? (kəlah maŋ)
baat, pəhaɛl kəlah maŋ dɔl haey

- b. baek laan tɨw been laan, pəmaan maon baan dɔl? (məphɛy mənut)
 baat, pəhæɫ məphɛy mənut dɔl haəy
- c. baek laan tɨw nuu yɔok, pəmaan maon baan dɔl? (buon maon)
 baat, pəhæɫ buon maon dɔl haəy
- d. baek laan tɨw phas kəpal, pəmaan maon baan dɔl? (piɪ maon)
 baat, pəhæɫ piɪ maon dɔl haəy
- e. baek laan tɨw phtéh look, pəmaan maon baan dɔl? (kəlah maon)
 baat, pəhæɫ kəlah maon dɔl haəy
- f. baek laan tɨw vial kəpal hɔh, pəmaan maon baan dɔl? (piɪ maon)
 baat, pəhæɫ piɪ maon dɔl haəy

DRILL FIVE: Transformation

- MODEL: T: piɪ nih tɨw nuu yɔok cəŋaay pəmaan kəlou?
 S: piɪ nuu yɔok móo nih cəŋaay pəmaan kəlou?
 T: How far is it from here to New York?
 S: How far is it from New York to here?

- a. piɪ nih tɨw saalaa rien cəŋaay pəmaan kəlou?
 piɪ saalaa rien móo nih cəŋaay pəmaan kəlou?
- b. piɪ nih tɨw been laan cəŋaay pəmaan kəlou?
 piɪ been laan móo nih cəŋaay pəmaan kəlou?
- c. piɪ nih tɨw phtéh look cəŋaay pəmaan kəlou?
 piɪ phtéh look móo nih cəŋaay pəmaan kəlou?
- d. piɪ nih tɨw phas kəpal cəŋaay pəmaan kəlou?
 piɪ phas kəpal móo nih cəŋaay pəmaan kəlou?
- e. piɪ nih tɨw pɛst cəŋaay pəmaan kəlou?
 piɪ pɛst móo nih cəŋaay pəmaan kəlou?
- f. piɪ nih tɨw vial kəpal hɔh cəŋaay pəmaan kəlou?
 piɪ vial kəpal hɔh móo nih cəŋaay pəmaan kəlou?

DRILL SIX: Extension

- MODEL: T: laan khñom khouc (móo taam laan chnuol)
 S: əñcəŋ haəy baan cia khñom móo taam laan chnuol
 T: My car is broken down. (came by bus)
 S: That's why I came by bus.
- a. khñom kmian luy tee (mɨn tɨw məəl kon)
 əñcəŋ haəy baan cia khñom mɨn tɨw məəl kon
- *b. laan khñom ɔh saŋ (móo mɨn tón maon)
 [on time]
 əñcəŋ haəy baan cia khñom móo mɨn tón maon

- c. khñom ləvúl peek (mɿn tɿw leeŋ look)
 əñcəŋ haey baan cia khñom mɿn tɿw leeŋ look
- d. khñom mɿn cəh bæk laan (mɿn tiñ laan)
 əñcəŋ haey baan cia khñom mɿn tiñ laan
- e. ŋay nɿŋ, phlieŋ craen peek (nɿw phtéh)
 əñcəŋ haey baan cia khñom nɿw phtéh
- f. khñom trəw tɿw pəst (mɿn móo rien)
 əñcəŋ haey baan cia khñom mɿn móo rien

DRILL SEVEN: Transformation

- MODEL: T: khñom mɿn daəl cih siiklou tee
 S: douc chnəh haey look trəw cih mə dɔŋ
 T: I have never taken a pedicab.
 S: So you'll have to take one once.

- a. khñom mɿn daəl tɿw nuu yook tee
 douc chnəh haey look trəw tɿw mə dɔŋ
- b. khñom mɿn daəl tiñ məhoup tee
 douc chnəh haey look trəw tiñ mə dɔŋ
- c. khñom mɿn daəl ñam baay cən tee
 douc chnəh haey look trəw ñam mə dɔŋ
- d. yəeŋ mɿn daəl tɿw məəl kon tee
 douc chnəh haey yəeŋ trəw tɿw məəl mə dɔŋ
- e. khñom mɿn daəl cih kəpal həh tee
 douc chnəh haey look trəw cih mə dɔŋ
- f. khñom mɿn daəl daə tɿw saalaa tee
 douc chnəh haey look trəw daə mə dɔŋ

DRILL EIGHT: Transformation

- MODEL: T: khñom bæk laan kəlah maon baan dɔl
 vial kəpal həh (mə maon)
 S: look bæk laan yaan təc nah mə maon
 daə baan dɔl
 T: I drive for half an hour to get to the airport.
 S: You drive at least one hour to get to the airport.
- a. khñom pərien koun səh dɔp né? (dɔp pram)
 look pərien koun səh yaan təc nah dɔp pram né? daə
- b. laan nih thlay pii pón doulaa (bəy pón)
 laan nih thlay yaan təc nah bəy pón doulaa daə

- *c. khñom tɿw nuu yook yuu nah (mə aatɿt)
[long(time)]
look tɿw nuu yook yaan tɛc nah mə aatɿt dæ
- d. khñom deek pram maon (pəmpɿl maon)
look deek yaan tɛc nah pəmpɿl maon dæ
- e. kon nih leen pii maon (pii maon kəlah)
kon nih leen yaan tɛc nah pii maon kəlah dæ
- f. pii nih tɿw nuu yook cəŋaay (pii rooy haa səp kəlou)
pii rooy kəlou
pii nih tɿw nuu yook cəŋaay yaan tɛc nah
pii rooy haa səp kəlou dæ

DRILL NINE: Transformation

- MODEL: T: pii nih tɿw vial kəpal hoh cəŋaay
dop bəy kəlou (dop)
S: pii nih tɿw vial kəpal hoh cəŋaay
yaan craen nah dop kəlou
T: From here to the airport it's thirteen kilos.
S: From here to the airport it's ten kilos at the most.
- a. khñom baek laan mə maon baan dɔl (kəlah maon)
vial kəpal hoh
look baek laan yaan craen nah kəlah maon baan dɔl vial kəpal hoh
- b. laan nih thlay buon pón doulaa (bəy pón doulaa)
laan nih thlay yaan craen nah bəy pón doulaa
- c. khñom deek pəmpɿl maon (pram)
look səmraan yaan craen nah pram maon
- d. pii nih tɿw nuu yook cəŋaay bəy rooy kəlou (pii rooy)
pii nih tɿw nuu yook cəŋaay yaan craen nah pii rooy kəlou
- e. khñom tɿw nuu yook dop ŋay (pram)
look tɿw nuu yook yaan craen nah pram ŋay
- f. kon nih leen bəy maon (pii maon kəlah)
kon nih leen yaan craen nah pii maon kəlah

DRILL TEN: Transformation

- MODEL: T: khñom tɿw vial kəpal hoh (cih siiklou)
S: kaal khñom tɿw vial kəpal hoh khñom cih siiklou
T: I went to the airport. (took a pedicab)
S: When I went to the airport I took a pedicab.

- a. khñom rien ɔŋglee (aayu' dɔp chnam)
kaal khñom rien ɔŋglee khñom aayu' dɔp chnam
- *b. khñom niw srok khmas (thəə kaa aoy pəraŋ)
kaal khñom niw srok khmas khñom thəə kaa aoy pəraŋ
[a Frenchman; the French]
- c. khñom təlóp móo srok aameerik viñ (cih kəpal tɨk)
kaal khñom təlóp móo srok aameerik viñ khñom cih kəpal tɨk
- d. khñom niw liiv (niw cia muoy mədaay khñom)
kaal khñom niw liiv khñom niw cia muoy mədaay khñom
- e. khñom tiw phtéh look (dəə)
kaal khñom tiw phtéh look khñom dəə
- f. khñom tiw vial kəpal hɔh (khəəñ look)
kaal khñom tiw vial kəpal hɔh khñom khəəñ look

DRILL ELEVEN: Response

MODEL: T: khñom tiw taam siyklou baan tee?

S: they mɨn baan, tɔs kom tiw sy

T: Can I go by pedicab?

S. Yes of course you can, but don't go.

- a. khñom məəl kon nih baan tee?
they mɨn baan, tɔs kom məəl sy
- b. khñom ñam sraa look baan tee?
they mɨn baan, tɔs kom ñam sy
- c. khñom thəə laan aoy look baan tee?
they mɨn baan, tɔs kom thəə sy
- d. khñom dəə tiw baan tee?
they mɨn baan, tɔs kom dəə sy
- e. khñom bæk laan look baan tee?
they mɨn baan, tɔs kom bæk sy
- f. khñom tiñ laan baan tee?
they mɨn baan, tɔs kom tiñ sy

Reading Passage

ឡាននិងកប៉ាល់ហោះ

ជិះឡានស្រួលជាងជិះកប៉ាល់ហោះ ។

បើយើងជិះកប៉ាល់ហោះ យើងមិនអាចឃើញអ្វីនៅក្នុងមួយទៅ កន្លះមួយ ។ យើងឃើញតែអ្នកជិះជាមួយយើង ហើយជួនកាលយើងជិះ ឡាននិងព្រោះតែជិះ ភ្នែកនិងច្រកឡានអស់ពេលយ៉ាងច្រើនទៅក្នុងជិះ រួច ត្រូវនៅចាំមួយម៉ោងឬពីរម៉ោងទៀត ។ ហើយជិះកប៉ាល់ហោះនេះថ្លៃជាង ឡាននិងមិនគ្រាន់តែយូរទេ ។

បើយើងជិះឡានសម្រាយណាស់ ។ នៅតាមផ្លូវពីកន្លងមួយទៅកន្លង មួយយើងអាចលឺតាមយើងបាន ។ តែបើយើងមិនលឺទេ យើងអាចបើក ឡានតែឮហើយមើលនេះ មើលនោះ រាប់និងឬទាំងស្រុងតាមយើងបាន ។ រួចបើ ឡានយើងខូចតាមផ្លូវយើងអាចលឺហើយដើរខ្លួននិងប៉ានខ្លះ ។ ចុះបើកប៉ាល់ ហោះ ខូចវាគេអាចដើរបាននៅវាលកប៉ាល់ហោះ តែគ្មានអ្នកណាអាច ដើរក្នុងឡានទេនៅលើមេឃ ។ ដូច្នោះហើយយើងមិនសូវមានសង្ឃឹមថ្មីនោះទេ ។

New words: នៅលើមេឃ /nɨw ləə meek/ in the sky
សង្ឃឹម /səkhim/ to hope; hope (n.)

VOCABULARY

aac	អាច	to be able, can
aakroʔ	អាក្រក់	bad
been laan	របនឡាន	bus station
cəŋaay	ចម្ងាយ	distance
douc chnəh haey	ដូច្នោះហើយ	therefore
əfɨcəŋ haey baan cia	សញ្ញានៃហើយបានជា	that's the reason why
kəlou	គីឡូ	kilometer
koo	ក្រី	(see note)
perəŋ	បារាំង	a Frenchman, the French
phaɛ kəpal	ផែនកប៉ាល់	dock, port, pier
saaʔ	សាក	to try
tón maon	ទាន់ទម័ន	on time
vial kəpal həh	វាលកប៉ាល់ហោះ	airport
yaan craen nah	យ៉ាងច្រើនណាស់	at most
yaan tɛc nah	យ៉ាងតិចណាស់	at least
yuu	យូរ	long (time)

LESSON EIGHTEEN

DIALOGUE

<p>puu
pɛst ruhsii</p> <p>1. tom - taʔsii, puu yoo pəmaan
pii nih tɔw pɛst ruhsii?</p> <p>riɛl</p> <p>2. saw - khɯm som dɔp pram riɛl look</p> <p>sʔɛy
adjective + məɬh (məɬ)
ɛy kə...məɬh</p> <p>3. tom - sʔɛy! ɛy kəɔ thlay məɬh!
thəmmədaa khɯm cih təɛ
dɔp riɛl tee</p> <p>4. saw - baat, təɛ ɛyləw ɛyvan thlay
nah nəw əmpih</p> <p>pənɛŋ
ləmoom</p> <p>5. tom - pii nih tɔw pɛst ruhsii cəŋaay
təɛ bəy kəlou pənɛŋ! dɔp pii
riɛl ləmoom tɔw tee puu?</p> <p>thəɛm
thəɛm tiet
krəɔ</p> <p>6. saw - som mə riɛl thəɛm tiet moo
look, pruh khɯm krəɔ nah!</p> <p>7. tom - tɔw əɦcəŋ!</p> | <p>uncle (younger than parent)
Russian hospital</p> <p>Taxi! How much do you charge for
going to the Russian hospital?</p> <p>riɛl (Cambodian currency)
I'll take you there for fifteen
riels, sir.</p> <p>what (colloquial)
so + adjective
why is it so...?! , how come
it's so...!</p> <p>What! It's so expensive!
Usually I get a ride for only ten
riels.</p> <p>Yes, but now things cost a lot in
Phnom Penh.</p> <p>only, to that extent
enough</p> <p>From here to the Russian hospital
is only three kilometers! Is
twelve riels enough for you to
take me there?</p> <p>to add
in addition
poor</p> <p>Could I ask you for one more riel,
because I am very poor.</p> <p>Well, let's go then!</p> |
|---|--|

១. ភ្នុ ភាកស៊ី តូយកប៉ុន្មានត្រីនេះទៅរតាឡូរុស្ស៊ី?
២. ឃាវ ខ្ញុំស៊ីដប់ប្រាំរៀលរលាក។
៣. ភ្នុ ស្ដី! វិក័រីថ្លៃម៉្លេះ! ធម្មតាខ្ញុំដឹងតែដប់រៀលទេ។
៤. ឃាវ បាទ តែគិតឡូរុស្ស៊ីវិក័រីវិក័រីវិក័រីណាស់នេះទៅវិក័រីតាឡូ។
៥. ភ្នុ ត្រីនេះទៅរតាឡូរុស្ស៊ី ចម្ងាយវិក័រីវិក័រីវិក័រីដប់ប្រាំរៀលល្មមទៅទេឬ?
៦. ឃាវ ស៊ីមួយរៀលវិក័រីមួយរៀលក៏រលាក ប្រាកដខ្ញុំក្រណាស់។
៧. ភ្នុ ទៅររក្សើង។

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

1. In Lesson 8 you learned the words for members of the immediate family. In this lesson are presented some more kinship terms. Your aunts and uncles are divided into two groups, depending on whether they are older or younger than your parent whose sibling they are.

Your father's or mother's older brother is called **ឪពុកធំ** /əwpuk thom/ 'older uncle;' an older sister of either parent is called **ម្តាយធំ** /mədaay thom/ 'older aunt.' Both **ឪពុកធំ** /əwpuk thom/ and **ម្តាយធំ** /mədaay thom/ are addressed and referred to informally as **អី** /om/.

The younger brother of either parent is called **ឪពុកម្តាយ** /əwpuk mia/, **ម្តាយ** /mia/, or, informally, **ពូ** /puu/. The younger sister of either parent is called **ម្តាយមីន** /mədaay miin/ or **មីន** /miin/. A niece or nephew of either sex is **ក្មួយ** /kmuoy/.

Your grandfather, or any male relative of your grandfather's generation, is called **ទីតា** /ci taa/, or, less formally, **តា** /taa/. Your grandmother or any female relative of your grandmother's generation is known as **ទីស្តី** /ciidoun/, **ស្តី** /doun/, or **យាយ** /yiey/. You would normally address your grandfather or a contemporary as **លោកតា** /look taa/ and your grandmother or her contemporary as **លោកយាយ** /look yiey/. A grandchild of either sex is called **តៅ** /ca:/ (Refer to the grammatical sketch, section U.2, for a full description of Cambodian kinship terms.)

Generally people with whom you are on informal terms are addressed either by name or by the kinship term appropriate to their age relative to you. This includes tradespeople, servants, and cyclo drivers, with all of whom **លោក** /look/ or **លោកស្រី** /look srɛy/ would be quite inappropriate. In this dialogue /tom/ is talking to a taxi driver who is probably about fifteen years older than he. (Review section U.3 in the grammatical sketch.)

2. Ordinarily a middle or upper-class Cambodian man (whom it is appropriate to address as **លោក** /look/) does not bargain with a taxi driver or cyclo driver; this dialogue describes an untypical situation. Usually the driver leaves the amount up to the passenger; if the passenger gives too little, the driver asks politely for more, which he generally receives. Women, students, and poor people, on the other hand, normally bargain and come to an agreement before mounting the vehicle.

3. ម៉ែ...ម៉ែ /sy koo...msh/ is short for ហេតុម៉ែ...ម៉ែ /hast sy koo...msh/ 'how come it's so...?'
5. ប៉ុន្មាន /penɿŋ/ 'that much, to that extent' is a demonstrative corresponding to ប៉ុន្មាន /pəmaan/ 'how much?' Following a phrase expressing a quantity, it means 'only, to that extent only, and that's all,' e.g.,
 យើងយកប្រាក់រៀលប៉ុន្មាន ។
 yəeŋ yoo mə róoy riel penɿŋ
 We charge only 100 riels (and that's all).
6. Note the use of មក /moo/ 'to come' to indicate direction of the action toward the speaker, with slight imperative meaning. If action were away from the speaker, ទៅ /təw/ 'to go' would be used.

DRILLS

DRILLS NO.

6. ឆ្លើង /phoɔŋ in the sentences of this drill is very idiomatic. In meaning it is close to English 'either' in a sentence like the answer in 'Can I have ten more dollars?' 'Ten dollars won't be enough either.'
9. Note that ពីមុន /pii mun/ and ក្រោយមក /kraoy moo/ have opposite meanings. ពីមុន /pii mun/ means 'formerly, before, previously,' and ក្រោយមក /kraoy moo/ means 'later on, afterwards.'
9. In sentence d. the word ជុំវិញ /cumviŋ/ means 'around' in the sense of 'to make a circle around,' not 'in, around, and about.' The second meaning would be translated by Cambodian ក្នុង /knoŋ/ 'within.'

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

MODEL: T: pii nih təw pəst ruhsii thlay pəmaan?

S: puu yoo thlay pəmaan pii nih təw pəst ruhsii?

T: How much does it cost from here to the Russian hospital?

S: How much do you charge from here to the Russian hospital?

- a. pii nih təw vial kəpal hoh thlay pəmaan?
 puu yoo thlay pəmaan pii nih təw vial kəpal hoh?
- b. pii nih təw saalaa rien thlay pəmaan?
 puu yoo thlay pəmaan pii nih təw saalaa rien?
- c. pii nih təw been laan thlay pəmaan?
 puu yoo thlay pəmaan pii nih təw been laan?
- d. pii nih təw nuu yook thlay pəmaan?
 puu yoo thlay pəmaan pii nih təw nuu yook?

- e. pii nih tɿw phas kəpal thlay pəmaan?
 puu yóo thlay pəmaan pii nih tɿw phas kəpal?
- f. pii nih tɿw phsaa thlay pəmaan?
 puu yóo thlay pəmaan pii nih tɿw phsaa?

DRILL TWO: Response

MODEL: T: look lúʔ aoy khñom thlay pəmaan (dɔp doulaa)

S: khñom lúʔ aoy look thlay dɔp doulaa

T: How much will you sell (it) to me for?

S: I'll sell (it) to you for ten dollars.

- a. look tiñ laan nih thlay pəmaan (pii pón doulaa)
 khñom tiñ laan nih thlay pii pón doulaa
- b. kee lúʔ səphɿw nuh thlay pəmaan (bəy doulaa)
 kee lúʔ səphɿw nuh thlay bəy doulaa
- c. look tiñ səbot kəpal hɔh thlay pəmaan (mə pón riel)
 khñom tiñ səbot kəpal hɔh thlay mə pón riel
- d. look lúʔ aav nih aoy khñom thlay pəmaan (pram doulaa)
 khñom lúʔ aav nih aoy look thlay pram doulaa
- *e. look tiñ kawʔey pram nih thlay pəmaan (sas səp doulaa)
 [chair]
 look tiñ kawʔey pram nih thlay sas səp doulaa
- *f. kee lúʔ saŋ nih mə liit thlay pəmaan (dɔp pram riel)
 [liter]
 kee lúʔ saŋ nih mə liit thlay dɔp pram riel

DRILL THREE: Transformation (antonyms)

MODEL: T: sy koo thlay mələh! (thaok) How expensive it is!
 (cheap)

S: sy koo thaok mələh! How cheap it is!

- a. sy koo l'oo mələh! (aakroʔ) sy koo aakroʔ mələh!
- b. sy koo thom mələh! (touc) sy koo touc mələh!
- *c. sy koo s'aat mələh! (kəkvɔʔ) sy koo kəkvɔʔ mələh!
 [dirty]
- d. sy koo chŋaay mələh! (cit) sy koo cit mələh!
- *e. sy koo craən mələh! (təc) sy koo təc mələh!
 [few]
- f. sy koo khlaŋ mələh! (ksaoy) sy koo ksaoy mələh!
- *g. sy koo kroo mələh! (mian) sy koo mian mələh!
 [rich]
- h. sy koo sruol mələh! (pəbaaʔ) sy koo pəbaaʔ mələh!

DRILL THREE A: Transformation

When the new words in this drill have been learned, do it without cue words, e.g.

MODEL: T: ឲ្យ ក្លា ថ្លៃ ច្រើន How expensive it is!
 S: ឲ្យ ក្លា ថ្លៃ តិច How cheap it is!

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: ឲ្យ ទំនិញ ឲ្យ បាន ថ្លៃ ច្រើន Now merchandise is very expensive.
 S: ពី មុន ទំនិញ ថ្លៃ តិច Before things were cheaper.

a. ឲ្យ ទំនិញ ឲ្យ បាន ថ្លៃ ក្លែង ពី មុន ឲ្យ ទំនិញ ថ្លៃ តិច
b. ឲ្យ ទំនិញ ថ្លៃ ច្រើន ពី មុន ថ្លៃ តិច
c. ឲ្យ ទំនិញ ឲ្យ បាន ថ្លៃ ក្លែង ពី មុន ឲ្យ ទំនិញ ថ្លៃ ក្លែង
d. ឲ្យ ទំនិញ ថ្លៃ ច្រើន ពី មុន ថ្លៃ តិច
e. ឲ្យ ទំនិញ ថ្លៃ ច្រើន ពី មុន ថ្លៃ តិច
f. ឲ្យ ទំនិញ ឲ្យ បាន ថ្លៃ ក្លែង ពី មុន ឲ្យ ទំនិញ ថ្លៃ ក្លែង

DRILL FIVE: Response

MODEL: T: ឲ្យ ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី? (ច្រើន រៀល)

 S: មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី ច្រើន រៀល ប៉ុន្មាន ដើម្បី
 T: How much do you charge to go to the Russian hospital?
 S: I charge ten riels; that's enough.

a. ឲ្យ ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី? (ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី)
 មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី
b. ឲ្យ ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី? (មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី)
 មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី
c. ឲ្យ ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី? (ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី)
 មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី
d. ឲ្យ ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី? (មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី)
 ឲ្យ ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី
e. ឲ្យ ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី? (ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី)
 មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី
f. ឲ្យ ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី? (ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី)
 មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី ប្រាក់ ប៉ុន្មាន ដើម្បី ទៅ មន្ទីរ ព្រះ រុស្ស៊ី

DRILL SIX: Response

<u>MODEL:</u> T:	khñom som mə riel thaəm tiet	I ask for one more riel.
S:	mə riel tiet mɿn tón ləmóom phoəŋ	One more riel is still not enough.
a.	khñom cəŋ nɿw bɛy ɲay thaəm tiet	bɛy ɲay tiet mɿn tón ləmóom phoəŋ
b.	khñom aoy look pram doulaa thaəm tiet	pram doulaa tiet mɿn tón ləmóom phoəŋ
c.	khñom tiñ sraa mə dɔp thaəm tiet	sraa mə dɔp tiet mɿn tón ləmóom phoəŋ
d.	khñom rien khmas dɔp aatɿt thaəm tiet	dɔp aatɿt tiet mɿn tón ləmóom phoəŋ
e.	khñom yóo luy buon doulaa thaəm tiet	buon doulaa tiet mɿn tón ləmóom phoəŋ
f.	khñom pərien look mə maon thaəm tiet	mə maon tiet mɿn tón ləmóom phoəŋ

DRILL SEVEN: Substitution

<u>MODEL:</u> T:	khñom niyiey tas mə dɔŋ tiet tee	(pərien)
S:	khñom pərien tas mə dɔŋ tiet tee	
T:	I'll only speak once more.	(teach)
S:	I'll only teach once more.	
a.	khñom pərien tas mə dɔŋ tiet tee	(məəl)
b.	khñom məəl tas mə dɔŋ tiet tee	(tɿw)
c.	khñom tɿw tas mə dɔŋ tiet tee	(som)
d.	khñom som tas mə dɔŋ tiet tee	(cih)
e.	khñom cih tas mə dɔŋ tiet tee	(niyiey)
f.	khñom niyiey tas mə dɔŋ tiet tee	

DRILL EIGHT: Transformation

<u>MODEL:</u> T:	khñom aoy look bɛy riel	(pii riel)
S:	som look aoy khñom pii riel tiet móo	
T:	I'll give you three riels.	
S:	Please give me two more riels.	
a.	khñom pərien look tas mə maon tee	(kəlah)
	som look pərien khñom kəlah maon tiet móo	
b.	khñom aoy look tas mə ɲay tee	(mə ɲay)
	som look aoy khñom mə ɲay tiet móo	
c.	khñom məəl aoy look mə dɔŋ	(mə dɔŋ)
	som look məəl aoy khñom mə dɔŋ tiet móo	
d.	khñom lúʔ aoy look tas muoy	(muoy)
	som look lúʔ aoy khñom muoy tiet móo	

- e. khñom coh thlay aoy look mə riel (pii riel)
som look coh thlay aoy khñom pii riel tiet móo
- f. khñom pəyúl look tas mə dɔɔŋ tee (mə dɔɔŋ)
som look pəyúl khñom mə dɔɔŋ tiet móo

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: pii mun khñom cih taʼsii tɨw pɛst (daə)

S: kraoy móo khñom daə tɨw pɛst

T: Before, I took a taxi to the hospital.

S: Later I walked to the hospital.

- a. pii mun khñom daə tɨw phtéh (cih laan chnuol)
kraoy móo khñom cih laan chnuol tɨw phtéh
- b. pii mun khñom cih laan chnuol tɨw nuu yɔɔk (cih kəpal həh)
kraoy móo khñom cih kəpal həh tɨw nuu yɔɔk
- c. pii mun khñom cih kəpal həh tɨw srok pəraŋ (cih kəpal)
kraoy móo khñom cih kəpal tɨw srok pəraŋ
- *d. pii mun khñom cih kəpal cum viñ nuu yɔɔk (bæk laan)
[around]
kraoy móo khñom bæk laan cum viñ nuu yɔɔk
- e. pii mun khñom bæk laan tɨw saalaa (daə)
kraoy móo khñom daə tɨw saalaa
- f. pii mun khñom daə tɨw saalaa (cih taʼsii)
kraoy móo khñom cih taʼsii tɨw saalaa

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: pii mun khñom cɔŋ cih taʼsii

S: pii mun khñom cɔŋ cih taʼsii tas kraoy
móo khñom mɨn cih viñ

T: Before, I wanted to take a taxi.

S: Before, I wanted to take a taxi, but later
I didn't take one after all.

- a. pii mun khñom cɔŋ daə
pii mun khñom cɔŋ daə tas kraoy móo khñom mɨn daə viñ
- b. pii mun khñom cɔŋ rien khmaɛ
pii mun khñom cɔŋ rien khmaɛ tas kraoy móo khñom mɨn rien viñ
- c. pii mun khñom cɔŋ tɨw
pii mun khñom cɔŋ tɨw tas kraoy móo khñom mɨn tɨw viñ
- d. pii mun khñom cɔŋ ñam
pii mun khñom cɔŋ ñam tas kraoy móo khñom mɨn ñam viñ

- e. pii mun khñom cəŋ pərien khmaɛ
 pii mun khñom cəŋ pərien khmaɛ taɛ kraoy móo khñom mɛn pərien viñ
- f. pii mun khñom cəŋ aoy
 pii mun khñom cəŋ aoy taɛ kraoy móo khñom mɛn aoy viñ

DRILL ELEVEN: Kinship

MODEL: T: bəŋ ləbəh əwpuk cia ...
 S: əwpuk thom rɛi mɛdaay thom rɛi om
 T: father's older sibling is...
 S: older uncle or older aunt

- a. mɛdaay ləbəh əwpuk cia ...
 b. əwpuk ləbəh pəpún cia ...
 c. koun ləbəh koun cia ...
 d. p'oun ləbəh mɛdaay cia ...
 e. koun ləbəh p'oun cia ...
 f. pɛɛy ləbəh bəŋ cia ...
 g. əwpuk ləbəh pəpún cia ...
 h. p'oun ləbəh əwpuk cia ...
 i. pəpún ləbəh koun cia ...
 j. koun ləbəh p'oun mɛdaay cia ...
 k. pəpún ləbəh p'oun cia ...
 l. bəŋ ləbəh mɛdaay cia ...
 m. koun ləbəh bəŋ əwpuk cia ...
 n. koun ləbəh bəŋ cia ...

Wedding, Phnom Penh

Reading Passage

ស្រុកខ្មែរកាលមុន

ស្រុកយើង កំពុងរីកចម្រើនដូចស្រុកយើង ពីមុនទៀតទេ ។ យើងមានមនុស្សច្រើន ហើយ ក៏រីកចម្រើនប្រសើរទៅ គឺជាច្រើនពាក់កណ្តាល ពីមុនយើង រកកង់ ១ ថ្ងៃ យើង អាច ឈប់ រកបាន ពីរ ថ្ងៃ យ៉ាង តិច ។ តែ ភ្នំ យើង ធំ ដូច នោះ ទៀត មិន កើត ទេ យើង ត្រូវ រក ២ ថ្ងៃ សម្រាប់ ១ ថ្ងៃ រៀង ហើយ ជួន កាល មិន ល្មម ទៀត ផង ។

ខ្មែរ ពី មុន ភាគ ច្រើន មិន គិត ដូច ខ្មែរ ភាគ ច្រើន ឥឡូវ នេះ ទេ ។ គេ មិន គិត គិត ពី ខ្លួន ឯង ទេ ហើយ គេ មិន ដែល គិត ពី មាន ប្រាក់ ដែរ ។ គេ គិត តែ ពី ល្មម ត្រីក ឆ្នាំ ល្មម ល្មម ។ បើ គេ ត្រូវ ការ ម្ហូប សម្រាប់ បរិភោគ តែ គេ មិន បាន ទេ រក ។ គេ មិន ដែល រក ពី ម្សិល សម្រាប់ ថ្ងៃ នេះ ទេ ។ នេះ មក ពី ស្រុក យើង ស្រុក យើង មិន ដែល ខ្វះ ម្ហូប បរិភោគ ទេ ។ យើង រស់ ស្រួល ណាស់ ហើយ យើង ចូល ចិត្ត គិត ថា ពោល ណា យើង ចង់ បាន ច្រើន ពោល នោះ ហើយ យើង មាន រឿង ពី ប្រាក់ ច្រើន ដែរ ។ ដូច្នោះ យើង ចូល ចិត្ត ស្រុក ខ្មែរ ពី មុន ជាង ស្រុក ខ្មែរ ឥឡូវ ។

New words:

បរិភោគ	/booriphook/	to eat, consume
រក	/róo/	to earn
ក្រ	/kroo/	poor
គឺ	/kii/	that is, that is to say

VOCABULARY

cum viñ	ជុំវិញ	around
ey koo ... mæsh	អ្វីក៏... ម៉េច	why so ...?!, how ...!
kaw?ey	កៅអី	chair
kækvə?	ក្រខ្វក	dirty
kraoy móo	ក្រកាយមក	later
kroo	ក្រ	poor
lámóom	ល្មម	enough, adequate
liit	លីត្រ	liter
mæsh	ម៉េច	so + adj.
mian	មាន	rich, wealthy
pəbaa?	ពិបាក	difficult
pənɛŋ	ម្តង	that much; only
pəet	ពេទ្យ	hospital
pil mun	ពីមុន	previously, before
riel	រៀល	riel (Cambodian currency)
ruhsii	រុសស៊ី	Russian, Russia
s?ey	អ្វី	what
thasm	ដើម	to add; additional
thasm tiet	ដើមទៀត	in addition

Kinship Terms

ciidoun (doun, yiey)	ស្តីស្តីន	grandmother
ciitaa (taa)	ស្តីតា	grandfather
əwpuk mia (mia, puu)	ទីតុកមា	uncle younger than parent
əwpuk thom (om)	ទីតុកធំ	uncle older than parent
mədaay miin (miin)	ម្តាយមីន	aunt younger than parent
mədaay thom (om)	ម្តាយធំ	aunt older than parent
bəəŋ ciidoun muoy	បងស្តីស្តីមួយ	older first cousin
p'oun ciidoun muoy	ប្អូនស្តីស្តីមួយ	younger first cousin
kmuoy	ក្មួយ	niece, nephew
caw	ទាវ	grandchild

In-Laws:

mədaay kmeek	ម្តាយក្រីក	mother-in-law
əwpuk kmeek	ទីតុកក្រីក	father-in-law
bəəŋ thlay	បងភ្ញៀវ	spouse of older sibling; older sibling of spouse
p'oun thlay	ប្អូនភ្ញៀវ	spouse of younger sibling; younger sibling of spouse
koun pəsaə	កូនក្រហម	son- or daughter-in-law

Taxibus in Phnom Penh

LESSON NINETEEN

DIALOGUE

	cəŋt̚t̚	illness
	néʔ cəŋt̚t̚	patient
	kaət sy	what's wrong, what's the matter
1.	tom - ɲay nih mian néʔ cəŋt̚t̚
craən əh
m̄sc kaət sy daə n̄iŋ?
sruol khluon
taŋ pii
l̄ɲiac	Today there are many patients.
What's wrong with you, there?
(feel) fine, to be well
since
evening
2.	mao - kh̄ŋom m̄in dəŋ əh look.
kh̄ŋom douc cə m̄in
sruol khluon s̄əh taŋ pii
l̄ɲiac m̄əh	I (really) don't know, Doctor!
I don't seem to be feeling
(so) good since last evening.
3.	tom - kdaw eh?
kbaal l̄ɲiac
sriev sraaŋ
muc
muc t̄ik	Do you have a fever?
early in the evening
to shiver
to go under, dive
to take a shower
4.	mao - pii kbaal l̄ɲiac, kh̄ŋom
douc cə sriev sraaŋ nt̄sc-nt̄sc,
ruoc kh̄ŋom t̄iw muc t̄ik tiet

lien
ndaat
thaa | Since early in the evening, I
seemed to have a slight fever,
then I took a shower (which made
things worse).

to stick out
tongue
to say |
| 5. | tom - m̄ə! lien ndaat m̄ə!
thaa 'aa'
kəkoo | Let's see, stick (your) tongue
out! Say 'ah'
throat, neck |
| 6. | mao - 'aa', douc ch̄t̄t̄ kəkoo
nt̄sc phooŋ
əmp̄uŋ koo
haəm | 'Ah!' It's like I have a
little sore throat, too.
throat (inside)
to be swollen |
| 7. | tom - baat, əmp̄uŋ koo look
haəm nt̄sc | Yes, your throat is a little
bit swollen |
| 8. | mao - khlaŋ əh look
kh̄ŋom t̄iw rien kaət eh? | Is it serious, Doctor? Can I go
to school? |
| 9. | tom - look t̄iw rien m̄sc kaət
baə look m̄in sruol khluon. | How can you go to school
if you don't feel well. |

- ១. តុម វិញនេះមានអ្នកដើម្បីច្រើនណាស់។ មេចកើតអីដែរហ្នឹង?
- ២. មេអី ខ្ញុំមិនដឹងទេលោក ខ្ញុំដឹងតែមានស្រូវស្រួលខ្លួននោះតាំងពីល្ងាចម្ល៉េះ ។
- ៣. តុម ក្បែរទេ?
- ៤. មេអី ពីក្បាលល្ងាចខ្ញុំដឹងពីស្រូវស្រួលបន្តិច។ រួចខ្ញុំទៅមុជទឹកទៀត។
- ៥. តុម មើល! រៀនអណ្តាតមើល! ថា : អា ។
- ៦. មេអី អា! ល្ងាច លើក បន្តិចនិង ។
- ៧. តុម បាន បំពេញ កលោក ហើយ បន្តិច ។
- ៨. មេអី ខ្លាំងទេលោក? ខ្ញុំទៅរៀនក៏តទេ?
- ៩. តុម លោកទៅរៀនមេចកើត មើលលោកមិនស្រូវស្រួលខ្លួន!

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. In the word **អ្នកដើម្បី** /néʔ cənɿi:/ is the word **អ្នក** /néʔ/, which occurs very frequently as a part of compound nouns in Cambodian. The word **អ្នក** /néʔ/ corresponds to English '-er' (the one who ...), as in **driver** (**អ្នកបើកឡាន** /néʔ bæk laan/).
Usually **អ្នក** /néʔ/ forms compounds with verbs and verb phrases, but **អ្នក** sometimes it combines with a noun. **អ្នកដើម្បី** /néʔ cənɿi/ is an example of the latter case. In general, **អ្នក** /néʔ/ can combine freely with action verbs and simple verb phrases (verb + object): for example, just taking verbs from this lesson, you can say **អ្នកមុជទឹក** /néʔ muc tɨk/ 'the shower-taker' or **អ្នករៀន** /néʔ rien/ 'the studier.' (Cf. grammatical sketch N.3.2.2.1.)
1. The function **ទើប** /das/ in this sentence is to lessen the intensity of the question. **ទើប** /das/ is untranslatable here.
2. **មេអី (ម្ល៉េះ)/meh/** here is characteristic of spoken usage, not written. It is not translated..
With a time expression it emphasizes how long it has been, e.g. **ខ្ញុំមកតាំងពីម្សិលម្ល៉េះ** /khñom móo tan pii mēsəl meh/ I've been here since (as long as) yesterday.
3. **ក្បែរទេ?** /kdaw eh?/ is an informal way of asking 'do you have a fever?' Literally it means 'are you hot?'
4. In sentence 4 is another type of compound: this one is a verb, **ស្រូវស្រួល** /sriev srañ/ 'to shiver.' A great many Cambodian compounds, both nominal and verbal, have two components which either rhyme (the ends of the words sound alike) or alliterate (the beginnings of the words sound alike).

ស្រឡាវិស្វាសាញ /sriev srañ/ is a representative of the second type.

- 4. When ពី /pii/ precedes a time expression, it may have either of two meanings. Either it means 'from ', as in

ពីព្រឹកទៅយប់រយ័ងមិនឈប់ធ្វើការទេ។
 pii pri:k tɨw yup yəəŋ mɨn chup thəə kaa eh
 We didn't stop working from morning to night.

or it indicates past time, e.g.,

ពីថ្ងៃមុនខ្ញុំជួបម៉ែសំណាកស្រី។
 pii ŋay mun khñom cuop miŋ look srey
 The other day I met your (younger) aunt.

In this sentence ពី /pii/ could have either meaning. (Note, however, that តាំងពី /taŋ pii/ in sentence 2 has only one meaning: 'from, since'.)

ពី /pii/ is used to mark past time also in drill 4. The question word អង្វាល /ŋkaal/ 'when?' is used in non-past contexts; in past contexts you must say ពីអង្វាល /pii ŋkaal/ 'when?' For example

តាតមកអង្វាល?	but	តាតមកពីអង្វាល?
kót móo ŋkaal?		kót móo pii ŋkaal?
When will he come?		When did he come?

- 4. Note that រួច /ruoc/ is a clause-relator meaning 'then', as well as a resultative verb meaning 'to complete.'
- 5. In this sentence you see that a possessive pronoun is not necessary in Cambodian where the identity of the possessor is unambiguous. In English we must say 'stick your tongue out', but 'your' has no Cambodian translation in រល្មាសអណ្តាតមើល /lien ndaat mæə/.
- 6. The word ឈឺ /chi:/ means 'to be sick, ill; to hurt.' When it is followed by the name of a body part, it means literally 'to hurt, be sick with respect to the ... ', e.g. ឈឺក្បាល /chi:/ kbaal/ 'to have a headache' ('to hurt with respect to the head'). That is, the body-part word is attributive to ឈឺ /chi:/. Cf. drill 6.
- 9. The construction verb + មែច(ម្ល៉ាត) mɛc/ + resultative verb has the meaning of incredulous denial of possibility - something like 'how could you even bring up the question of ... ?' An example:

មើគ្មានលុយយើងសរសេររឿងរាវម្ល៉ាតហើយ?
 bæ kmian luy yəəŋ təsee səphɨw mɛc haey?
 If we have no money, how can we (possibly) finish writing our book? (We can't finish writing the book without money.)

DRILLSDRILL NO.

7. ឡានដី /baan cia/ means 'the reason why'. In ហេតុអ្វីឡានដី /haet sy baan cia/ 'why' the literal translation is 'what reason (is) the reason why ...'. A clause that is introduced by ឡានដី /baan cia/ is literally 'the reason ... is (because) ...', e.g.

ឡានដីខ្ញុំមិនទៅពេទ្យព្រោះខ្ញុំខ្លាចឃ្នុល។

baan cia khñom mìn tìw p̄est pruh khñom khlaac meul

The reason I didn't go to the doctor is (because)

I'm afraid of the needle.

DRILL ONE: Substitution

- MODEL: T: m̄sc look kaet sy niŋ? (laan look)
 S: m̄sc laan look kaet sy niŋ?
 T: What's wrong with you? (your car)
 S: What's wrong with your car?
- a. m̄sc laan look kaet sy niŋ? (day look)
 b. m̄sc day look kaet sy niŋ? (c̄eəŋ look)
 c. m̄sc c̄eəŋ look kaet sy niŋ? (nianŋ)
 d. m̄sc nianŋ kaet sy niŋ? (look kruu)
 e. m̄sc look kruu kaet sy niŋ? (look)
 f. m̄sc look kaet sy niŋ?

DRILL TWO: Transformation

- MODEL: T: khñom mìn sruol khluon s̄oh (lŋiac)
 S: khñom mìn sruol khluon s̄oh taŋ pii lŋiac
 T: I don't seem to be feeling good at all.
 S: I haven't felt good since (early) this evening.
- *a. khñom rien phiasaa khmas (chnam tìw)
 [last year]
 khñom rien phiasaa khmas taŋ pii chnam tìw
 b. look kruu tìw p̄est (pr̄ik)
 look kruu tìw p̄est taŋ pii pr̄ik
 c. look sen tìw nuu yook (aatit mun)
 look sen tìw nuu yook taŋ pii aatit mun
 d. look srey tìw s̄emraan (maoŋ d̄op)
 look srey tìw s̄emraan taŋ pii maon d̄op
 e. koun s̄eh c̄eñ tìw phtéh (maoŋ b̄ey)
 koun s̄eh c̄eñ tìw phtéh taŋ pii maon b̄ey

- f. khñom m̄n sruol khluon s̄h (l̄n̄iac)
 khñom m̄n sruol s̄h taŋ pii l̄n̄iac

DRILL THREE: Transformation

- MODEL: T: khñom m̄o srok aameer̄k (p̄rien khmae)
 S: taŋ pii khñom m̄o srok aameer̄k khñom p̄rien khmae
 T: I came to the United States.
 S: Since I came to the United States, I have been teaching Cambodian.
- a. khñom c̄ñ pii th̄e kaa (ñam sraa)
 taŋ pii khñom c̄ñ pii th̄e kaa khñom ñam sraa
- b. look p̄rien ɔŋglee (l̄ev̄ul nah)
 taŋ pii look p̄rien ɔŋglee look l̄ev̄ul nah
- c. kaññaa chup rien ɔŋglee (dae leeŋ craen)
 taŋ pii kaññaa chup rien ɔŋglee kaññaa dae leeŋ craen
- d. khñom m̄o srok aameer̄k (cih k̄epal h̄oh m̄e d̄oŋ)
 taŋ pii khñom m̄o srok aameer̄k khñom cih k̄epal h̄oh m̄e d̄oŋ
- e. khñom m̄o pii srok khmae (ñam baay c̄en m̄e d̄oŋ)
 taŋ pii khñom m̄o pii srok khmae khñom ñam baay c̄en m̄e d̄oŋ
- f. khñom chup p̄rien (m̄n th̄e kaa)
 taŋ pii khñom chup p̄rien khñom m̄n th̄e kaa tee

DRILL FOUR: Response

- MODEL: T: look k̄im t̄iw srok khmae pii ŋkaal? (chnam t̄iw)
 S: look k̄im t̄iw srok khmae taŋ pii chnam t̄iw
 T: When did Mr. Kim go to Cambodia?
 S: Mr. Kim has been in Cambodia since last year.
- a. look k̄im t̄iw srok khmae pii ŋkaal? (chnam t̄iw)
 look k̄im t̄iw srok khmae taŋ pii chnam t̄iw
- b. look k̄im t̄iw srok khmae pii ŋkaal? (aat̄it mun)
 look k̄im t̄iw srok khmae taŋ pii aat̄it mun
- c. look k̄im t̄iw srok khmae pii ŋkaal? (m̄esel m̄eñ)
 look k̄im t̄iw srok khmae taŋ pii m̄esel m̄eñ
- d. look k̄im t̄iw srok khmae pii ŋkaal? (khae mun)
 look k̄im t̄iw srok khmae taŋ pii khae mun
- e. look k̄im t̄iw srok khmae pii ŋkaal? (chnam h̄ok s̄ep buon)
 look k̄im t̄iw srok khmae taŋ pii chnam h̄ok s̄ep buon

DRILL FIVE: Extension

- MODEL: T: khñom douc cə sriev srañ ntɛc-ntɛc (tɛw pɛst)
 S: khñom douc cə sriev srañ ntɛc-ntɛc ruoc khñom tɛw pɛst
 T: I seemed to be shivering a bit. (go to the doctor)
 S: I seemed to be shivering a bit, so then I went to the doctor.
- a. khñom cɛñ pii pɛst (tɛw tiñ thnam)
 khñom cɛñ pii pɛst ruoc khñom tɛw tiñ thnam
- b. khñom tɛw tiñ thnam (mæel kon)
 khñom tɛw tiñ thnam ruoc khñom tɛw mæel kon
- c. khñom tɛw mæel kon (ñam baay)
 khñom tɛw mæel kon ruoc khñom tɛw ñam baay
- d. khñom tɛw ñam baay (tɛw muc tɛk)
 khñom tɛw ñam baay ruoc khñom tɛw muc tɛk
- e. khñom tɛw muc tɛk (deek)
 khñom tɛw muc tɛk ruoc khñom tɛw deek
- f. khñom tɛw deek (phlic rien khmas)
 khñom tɛw deek ruoc khñom phlic rien khmas

DRILL SIX: Response

- MODEL: T: look kaet sy nɛŋ (chɛɛ kbaal)
 S: khñom chɛɛ kbaal
 T: What's wrong with you? (have a headache)
 S: I have a headache.
- *a. nian kaet sy nɛŋ? (phdah saay)
 [have a cold, flu]
 khñom phdah saay
- *b. look kruu kaet sy nɛŋ? (krun)
 [fever, to have a fever]
 khñom krun
- **c. look kaet sy nɛŋ? (kric koo)
 [to sprain]
 [neck]
 khñom kric koo
- d. look khien kaet sy nɛŋ? (kric day)
 khñom kric day
- e. né? kruu kaet sy nɛŋ? (chɛɛ kəkoo)
 khñom chɛɛ kəkoo
- f. look kaet sy nɛŋ? (kric cəeŋ)
 khñom kric cəeŋ

DRILL SEVEN: Response

- MODEL: T: hast sy baan cia look m̄n m̄o r̄ien? (ch̄īi kbaal)
 S: baan cia kh̄ñom m̄n m̄o r̄ien, pr̄uh kh̄ñom ch̄īi kbaal
 T: Why you didn't come to school? (have a headache)
 S: I didn't come to school because I had a headache.
- a. hast sy baan cia look t̄iw p̄est? (m̄n sruol khluon)
 baan cia kh̄ñom t̄iw p̄est, pr̄uh kh̄ñom m̄n sruol khluon
- b. hast sy baan cia look niyiey m̄n kaet? (ch̄īi k̄ek̄o)
 baan cia kh̄ñom niyiey m̄n kaet, pr̄uh kh̄ñom ch̄īi k̄ek̄o
- c. hast sy baan cia look dae m̄n kaet? (kric c̄eəŋ)
 baan cia kh̄ñom dae m̄n kaet, pr̄uh kh̄ñom kric c̄eəŋ
- d. hast sy baan cia look m̄n t̄iw th̄eə kaa? (phdah saay)
 baan cia kh̄ñom m̄n t̄iw th̄eə kaa, pr̄uh kh̄ñom phdah saay
- *e. hast sy baan cia look m̄n t̄iw p̄est (khlaac mcu) [to be afraid]
 baan cia kh̄ñom m̄n t̄iw p̄est, pr̄uh kh̄ñom khlaac mcu [needle]
- f. hast sy baan cia look m̄n m̄o r̄ien? (krun)
 baan cia kh̄ñom m̄n m̄o r̄ien, pr̄uh kh̄ñom krun

DRILL EIGHT: Response

- MODEL: T: əmp̄uŋ k̄o kh̄ñom kaet sy? (haem)
 S: baat, əmp̄uŋ k̄o look haem
 T: What's wrong with my throat? (swollen)
 S: Your throat is swollen.
- a. c̄eəŋ kh̄ñom kaet sy? (kric)
 baat, c̄eəŋ look kric
- *b. phn̄ɛk kh̄ñom kaet sy? (haem) [eye]
 baat, phn̄ɛk look haem
- *c. day kh̄ñom kaet sy? (ba^o) [to be broken (stick)]
 baat, day look ba^o
- d. k̄o kh̄ñom kaet sy? (kric)
 baat, k̄o look kric
- e. c̄eəŋ kh̄ñom kaet sy? (haem)
 baat, c̄eəŋ look haem
- f. day kh̄ñom kaet sy? (naem)
 baat, day look haem

DRILL NINE: Response

- MODEL: T: khñom tɿw rien kaət eh? (mɿn sruol khluon)
 S: look tɿw rien mɛc kaət bæ look mɿn sruol khluon
 T: Can I go to school? (don't feel well)
 S: You can't go to school if you don't feel well.
- a. khñom pərien khmaɛ kaət eh? (mɿn cɛh khmaɛ)
 look pərien khmaɛ mɛc kaət bæ look mɿn cɛh khmaɛ
- b. khñom tiñ sɛphɿw nih baan eh? (kmian luy)
 look tiñ sɛphɿw nuh mɛc kaət bæ look kmian luy
- c. khñom rien khmaɛ baan eh? (thəə kaa thɿay)
 look rien khmaɛ mɛc kaət bæ look thəə kaa thɿay
- d. khñom tɿw mæel kon kaət eh yup nih? (ləvúl rien)
 look tɿw mæel kon mɛc kaət bæ look ləvúl rien
- *e. khñom caʔ thnam cuun look baan eh? (mɿn mɛɛn cia kruu pɛət)
 look caʔ thnam aoy khñom mɛc kaət bæ look mɿn mɛɛn cia kruu pɛət
 [to give an injection]
- f. khñom tɿw nuu yook kaət eh? (kmian læn)
 look tɿw nuu yook mɛc kaət bæ look kmian læn

DRILL TEN: Response

- MODEL: T: əmpún koo khñom haəm
 S: haət ɛy baan cia əmpún koo look haəm?
 T: My throat is swollen.
 S: Why is your throat swollen?
- a. cəəŋ khñom kric
 haət ɛy baan cia cəəŋ look kric?
- b. phnɛɛk khñom haəm
 haət ɛy baan cia phnɛɛk look haəm?
- c. day khñom baʔ
 haət ɛy baan cia day look baʔ?
- d. cəəŋ khñom haəm
 haət ɛy baan cia cəəŋ look haəm?
- e. day khñom kric
 haət ɛy baan cia day look kric?
- f. cəəŋ khñom baʔ
 haət ɛy baan cia cəəŋ look baʔ?

Reading Passage

លើស្រួលជាងជា

បើយើងលើស យើងមិនទៅទៀនឬធ្វើការទេ។ យើងនៅឆេះហើយយើងមិន
 ធ្វើអីដែរ។ តែយើងគេង មើលទៀនកៅស៊ូក៏ស្រពេញ ហើយនឹងញាំ។ នៅពេល
 យើងញាំ យើងមិនញាំម្ហូបធម្មតាដូចជាស្រូវទេ យើងញាំម្ហូបល្អជាងគ្នាយណាស់។
 ហើយបើយើងមានប្រពន្ធប្រី នៅពេលយើងនេះហើយ យើងមិនប្រពន្ធយើង ឬប្តីយើង
 និយាយពាក្យល្អៗ មកយើង ក៏គេចង់ឲ្យយើងសប្បាយ។

ដូច្នេះយើងយើញ ជាស្រួលមែន។
 តែបើយើងជា គ្មានអ្នកណាមកជិតយើងទេ។ ការនៅឆេះទាំងអស់យើង
 ធ្វើបានខ្លះៗ យើងត្រូវធ្វើ។ ហើយយើងត្រូវទៅធ្វើការឬទៅទៀនហើយនឹងនៅ
 ពេលថ្ងៃយើងត្រូវញាំម្ហូបធម្មតាទៀត។
 ដូច្នេះយើងយើញ ជា នៅពេលយើងលើសយើងស្រួលជាងនៅពេលយើងជា។

VOCABULARY

ba?	បាក់	to be broken (used for a stick or the like)
ca? thnam	ចាក់ថ្នាំ	to inject medicine
chnam tɨw	ឆ្នាំទៅ	last year
empún koo	បំពង់ក	throat
haem	ហើម	to be swollen
kaet sy	ខាត់អ្វី	what's wrong, what's the matter
kbaal	ក្បាល	head
kbaal lɲiac	ក្បាលល្ងាច	early in the evening
kdaw	កៅ	to be hot; to have a fever
kəkoo	កក (ក)	neck
khlaac	ខ្លាច	to be afraid
koo	ក	neck
kric	ក្រគុច	sprained
kric koo	ក្រគុចក	sprained neck (stiff neck)
krun	ក្រកុន	fever; to have a fever
lien	លៀន	to stick out
lɲiac	ល្ងាច	evening
muc	មុជ	to dive, go under
muc tɨk	មុជទឹក	to take a shower, to go swimming
ndaat	អណ្តាត	tongue
né 'cəŋtɨt	អ្នកជម្ងឺ	patient
phdah saay	ផ្លូវសាយ	to have a cold

sriev srañ ឧស្ស័រស្រាញ

sruol khluon ប្រសូលខ្ពស់

taŋ pii តាំងពី

to shiver

to be fine, to be well, healthy

since

Buddhist wat, Phnom Penh

LESSON TWENTY

DIALOGUE

- 1. tom - look krun ntsc phoon
leep
You have a slight fever, too.
to swallow
- 2. maw - khlan eh look? khñom traw
leep thnam sy eh?
mñn...pəmaan
Is it serious, Doctor? Do I have
to take any medicine?
not so..., not very
- 3. tom - mñn khlan pəmaan eh, cam
khñom ca? thnam aoy mə mcul
krón baə
Not really serious. (Wait), I'll
give you a shot.
better; pretty good; rather,
quite
- 4. maw - គគ kun haey look! khñom douc
cə baan krón baə ntsc əh
pəmaan n̄ay n̄n̄
pəyat
Thank you! It seems that I am
already feeling a little better.
in the past few days
to be careful; watch it!
- 5. tom - pəmaan n̄ay n̄n̄ mian né?
cəññi craen ah, traw tə
pəyat ntsc
toom
In the past few days, there are
many patients. You have to be a
bit more careful.
to abstain; to boycott; to
be on a diet
- 6. maw - look! khñom traw toom
sy eh?
...koo baan dae
pə'uoc
coul
coul səmraan
Doctor, do I have to abstain from
anything?
...is O.K.
window
to enter, go in
to go to bed
- 7. tom - eeh! ñam sy koo baan dae,
tae n̄w peel coul səmraan
kom baek pə'uoc thom peek
No! You can eat anything, but
when you go to bed don't open the
window too wide.

- ១. ភ៊ុយ លោកក្រុន បន្តិចផង។
- ២. ម៉ៅ ខ្ញុំដទៃលោក? ខ្ញុំត្រូវទលបច្ឆ័រអីទេ?
- ៣. ភ៊ុយ យិនខ្ញុំដប្ប់ន្មានទេ ចាំខ្ញុំចាក់ថ្នាំឲ្យយល់យល់។
- ៤. ម៉ៅ អរគុណហើយលោក ខ្ញុំដឹងវាបានក្រសាំងថែបន្តិចហើយ។
- ៥. ភ៊ុយ ប្ប់ន្មានទិញប្លាស់មានអ្នកដើម្បីប្រើនណាស់ ត្រូវទិតប្រយ័ត្នបន្តិច។
- ៦. ម៉ៅ លោក ខ្ញុំត្រូវតាមអីទេ?
- ៧. ភ៊ុយ ទេ ញ៉ាំងក៏បានទីដិរ ទឹកនេរពេលចូលសប្រមាណកុំបើក
បង្អួចធំពេក។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

3. The mild negative **មិន... ប៉ុន្មាន** /mɨn...pəmaən/ 'not very' and its variation **មិនស្ទើរ... ប៉ុន្មាន** /mɨn sə...pəmaən/ have the same meaning as **មិនសូវ** /mɨn səw/ 'not very' that you studied in Lesson 12. However, **មិន(ស្ទើរ)... ប៉ុន្មាន** /mɨn (sə)...pəmaən/ is used only with adjectives, while **មិនសូវ** /mɨn səw/ can be used with any kind of verb.

3. When you want someone to postpone an action to give you a chance to do something, you can say **ចាំ(ខ្ញុំ)** /cam (khñom)/+ verb 'wait and (I'll)...' This construction can be used with any subject of the verb following **ចាំ** /cam/, e.g.

ចាំគេទៀន ទៅរៀនសូត្រនេះ។

cam kee rien səphəw nih

Wait (and give them a chance to) study this book.

4. In this sentence **បាន** /baan/ means 'to achieve, to experience something good.' Review section V.1 in the grammatical sketch.

7. The construction question word + **ក៏បាននឹង** /kɔɔ baan daɛ/ is an extremely useful one. Depending on the question word that occurs, it can mean 'anything, anyone, anywhere, any time (etc.) will be O.K.' For example,

យើងទៅទីក្រុងណាក៏បាននឹង។

yəɛŋ tɨw tii kron naa kɔɔ baan daɛ

We can go to any city (Our going to any city will be O.K.)

Some other examples are:

អ្នកណាសរសេរឲ្យខ្ញុំក៏បាននឹង។

né'naa tɛsee aoy khñom kɔɔ baan daɛ

Anyone can write it for me (Anyone's writing it for me will do.)

or just **អ្នកណាក៏បាននឹង។**

né'naa kɔɔ baan daɛ

Anyone will do.

There are more examples of this construction in Drill 6. In Drill 7, **ក៏បាន** /kɔɔ baan/ is used without a question word. Ordinarily **ក៏បាន** /kɔɔ baan/ 'will do, is O.K.' is used twice, as in the following example:

ប្រុសក៏បាន ស្រីក៏បាន។

proh kɔɔ baan srey kɔɔ baan

A man will be O.K., a woman will be O.K.

In Drill 7 ក៏បាន /koo baan/ is preceded by a noun in most of the examples, except sentences c and e. In these sentences you can see that /koo baan/ can also be preceded by a clause, e.g. ក៏បាន

រមែលសៀវភៅក៏បាន, ដើរលេងក៏បាន។
 mael səphiw koo baan, dae leen koo baan
 You can read or go out for a good time.

DRILLS

DRILL NO.

4. Note the use of រហ័ស /haey/ 'already' with a future-time sentence. The implication of រហ័ស in this context is '...and there won't be any more problem, the matter will be finished.' Cf. A.4.4(e) in the grammatical sketch and the notes for Lesson 9 sentence 1.

DRILLS

DRILL ONE: Response

<u>MODEL:</u> T: ឧប្បឿន ក្នុង ក្បាល រាម	My throat is swollen.
S: រាម ឧប្បឿន ក្នុង, កើ មិន ជា?	For a swollen throat, they don't give you an injection.
thnam tee look	
a. ច្រើន ក្បាល ក្រិច	kric ច្រើន, កើ មិន ជា? thnam tee look
b. ប្រសឹក ក្បាល ឆ្អឹង	chii ប្រសឹក, កើ មិន ជា? thnam tee look
*c. ត្រង់ ក្បាល ឆ្អឹង	chii ត្រង់, កើ មិន ជា? thnam tee look
[tooth]	
d. បា ក្បាល បា?	ba? day, កើ មិន ជា? thnam tee look
e. ក្នុង ក្បាល ក្រិច	kric ក្នុង, កើ មិន ជា? thnam tee look
f. ច្រើន ក្បាល បា?	ba? ច្រើន, កើ មិន ជា? thnam tee look

DRILL TWO: Response

<u>MODEL:**</u> T: look mian thnam chii kbaal tee?	(leep 'aspierin' mə ɲay pii króp)
[aspirin]
[a grain, tablet]
S: chii kbaal, look trəw leep 'aspierin' mə ɲay pii króp	
T: Do you have a headache medicine? (take two tablets of aspirin a day)	
S: For a headache, you must take 2 tablets of aspirin a day.	
a. look mian thnam krun tee?	(ca? thnam nih mə ɲay mə mcul)
krun, look trəw ca? thnam nih mə ɲay mə mcul	
*b. look mian thnam kric tee?	(rit səliisəlaat pram maon mə doon)
kric, look trəw rit səliisəlaat pram	[to rub]
maon mə doon	[liniment]

- c. look mian thnam **chi** phnɛk tee? (daʔ thnam nih mə ɲay buon dɔɔŋ)
chi phnɛk, look trəw daʔ thnam nih mə ɲay buon dɔɔŋ
- d. look mian thnam **chi** thmiŋ tee? (leep 'aspieriin' buon maon pii króp)
chi thmiŋ, look trəw leep aspieriin buon maon pii króp
- *e. look mian thnam kʔɔɔʔ tee? (ɲam 'Vicks' pəmbɛy maon mə slaap pria)
 [to cough]
 [spoon]
chi kʔɔɔʔ, look trəw ɲam 'Vicks' pəmbɛy maon mə slaap pria
- f. look mian thnam pdah saay tee? (leep 'Contac' pəmbɛy maon mə króp)
 pdah saay, look trəw leep 'Contac' pəmbɛy maon mə króp

DRILL THREE: Response

- MODEL: T: khñom krun khlaŋ nah look My fever is very high. (I have a very high fever)
 S: mɛn khlaŋ pəmaan tee look No, not very high.
- a. syvan nih thlay nah look mɛn thlaay pəmaan tee look
 b. phtéh look chɲaay nah mɛn chɲaay pəmaan tee look
 c. néʔ kruu pərien lʔɔɔ nah mɛn lʔɔɔ pəmaan tee look
 d. ɲay nih néʔ cəŋ**chi** craen nah mɛn craen pəmaan tee look
 e. look baek pəʔuoc thom peek mɛn thom pəmaan tee look
 f. aav nih thlay nah mɛn thlay pəmaan tee look

DRILL FOUR: Response

- MODEL: T: khñom **chi** kbaal pii ɲay haey (leep aspieriin)
 S: look leep aspieriin tɛw, look nɛŋ baan krón bæ haey
 T: I have had a headache for two days already.
 S: If you take aspirin, you'll be (feeling) better.
- a. khñom krun pii ɲay haey (caʔ thnam nih)
 look caʔ thnam nih tɛw, look nɛŋ baan krón bæ haey
- b. khñom kric day pii ɲay haey (rɛt səliisəlaat)
 look rɛt səliisəlaat tɛw, look nɛŋ baan krón bæ haey
- c. khñom **chi** thmiŋ pii ɲay haey (leep aspieriin)
 look leep aspieriin tɛw, look nɛŋ baan krón bæ haey
- d. khñom **chi** phnɛk pii ɲay haey (daʔ thnam nih)
 look daʔ thnam nih tɛw, look nɛŋ baan krón bæ haey
- e. khñom kʔɔɔʔ pii ɲay haey (ɲam 'Vicks')
 look ɲam 'Vicks' tɛw, look nɛŋ baan krón bæ haey
- f. khñom pdah saay pii ɲay haey (leep 'Contac')
 look leep 'Contac' tɛw, look nɛŋ baan krón bæ haey

DRILL FIVE: Substitution

MODEL: **T: cəŋi: pdah saay cia cəŋi: chlɔŋ (phnɛsk)
[to cross]
[contagious disease]

S: cəŋi: phnɛsk cia cəŋi: chlɔŋ (eye)

T: A cold is a contagious disease.

S: Conjunctivitis is a contagious disease.

- *a. cəŋi: phnɛsk cia cəŋi: chlɔŋ (aʔsɔnterook)
[cholera]
- *b. cəŋi: aʔsɔnterook cia cəŋi: chlɔŋ (lbeɛŋ)
[tuberculosis]
- *c. cəŋi: lbeɛŋ cia cəŋi: chlɔŋ (krun caŋ)
[malaria]
- *d. cəŋi: krun caŋ cia cəŋi: chlɔŋ (kɛcrɪl)
[a kind of rash which does not
suppurate]
- e. cəŋi: kɛcrɪl cia cəŋi: chlɔŋ (pdah saay)
- f. cəŋi: pdah saay cia cəŋi: chlɔŋ

DRILL SIX: Response

- MODEL: T: look cəŋ ɲam sy khlah? What do you want to eat?
S: ɲam sy koo baan daɛ (Eating) anything is O.K.
- a. look cəŋ tɰw haan naa? tɰw haan naa koo baan daɛ
 - b. look cəŋ mɛɛl kon sy? mɛɛl kon sy koo baan daɛ
 - c. look cəŋ tɰw pɛst muoy naa? tɰw pɛst muoy naa koo baan daɛ
 - d. look cəŋ tɰw leɛŋ asnaa? tɰw leɛŋ asnaa koo baan daɛ
 - e. look cəŋ ɲam sraa sy? ɲam sraa sy koo baan daɛ
 - f. nian kit tɰw cia muoy nɛʔnaa tɰw cia muoy nɛʔnaa koo baan daɛ
 - g. puu trɛw kaa cuop nɪŋ pɛst ŋkaal? cuop ŋkaal koo baan daɛ

DRILL SEVEN: Response

- MODEL: T: look coul cɛt ɲam mɛhoup sy? (khmaɛ, cɛn)
S: mɛhoup khmaɛ koo baan, mɛhoup cɛn koo baan
T: What food would you like to eat?
S: Cambodian food is O.K., Chinese food is O.K.
- a. look coul cɛt sraa sy? (viskii, scotch)
sraa viskii koo baan, sraa scotch koo baan
 - b. look coul cɛt rien phiasaa sy? (khmaɛ, pɛraŋ)
phiasaa khmaɛ koo baan, phiasaa pɛraŋ koo baan
 - c. look coul cɛt cih sy tɰw? (laan, siiklou)
cih laan koo baan, cih siiklou koo baan

- d. look coul cət rien maon pəmaan? (pəmbəy, pəmbuon)
maon pəmbəy koo baan, maon pəmbuon koo baan
- e. look coul cət bæk laan əy? (aameerikaŋ, ɔŋglee)
bæk laan aameerikaŋ koo baan, laan ɔŋglee koo baan
- f. look coul cət ŋam əy? (coke, pepsɪ)
coke koo baan, pepsɪ koo baan

DRILL EIGHT: Substitution

- MODEL: T: kruu pɛst caʔ thnam pəyat nah (aoy) The doctor is very careful
in injecting medicine.
- S: kruu pɛst aoy thnam pəyat nah The doctor is very careful
in giving medicine.
- a. kruu pɛst aoy thnam pəyat nah (pəpún khñom)
- *b. pəpún khñom aoy thnam pəyat nah (tuk)
[to put, to keep]
- c. pəpún khñom tuk thnam pəyat nah (thəə baay)
- d. pəpún khñom thəə baay pəyat nah (look)
- e. look thəə baay pəyat nah (laan)
- f. look thəə laan pəyat nah (caʔ thnam)
- g. look caʔ thnam pəyat nah (kruu pɛst)
- h. kruu pɛst caʔ thnam pəyat nah

DRILL NINE: Transformation

- MODEL: T: khñom bæk laan I drive (a car).
- S: soum look bæk laan pəyat ntɛc Would you drive (the car) a little
more carefully?
- a. khñom rien tɛsee khmaɛ soum look rien tɛsee khmaɛ pəyat
ntɛc
- b. khñom pərien pəraŋ soum look pərien pəraŋ pəyat ntɛc
- c. khñom niyiey soum look niyiey pəyat ntɛc
- d. khñom tɪŋ laan soum look tɪŋ laan pəyat ntɛc
- e. khñom caʔ thnam aoy look soum look caʔ thnam aoy khñom
pəyat ntɛc
- f. khñom thəə laan aoy look soum look thəə laan aoy khñom pəyat
ntɛc

DRILL TEN: Transformation

<u>MODEL:</u> T: kruu peət ca? thnam	The doctor injects medicine.
S: soum look peyat ntəc kaalnaa look ca? thnam	Please be a little more careful when you inject medicine.
a. khñom aoy thnam	soum look peyat ntəc kaalnaa look aoy thnam
b. khñom thəə məhoup khmaɛ	soum look peyat ntəc kaalnaa look thəə məhoup khmaɛ
c. khñom bæk laan	soum look peyat ntəc kaalnaa look bæk laan
d. khñom tuk thnam	soum look peyat ntəc kaalnaa look tuk thnam
e. khñom daə chlɔɔŋ phləw	soum look peyat ntəc kaalnaa look daə chlɔɔŋ phləw
f. khñom pdah saay	soum look peyat ntəc kaalnaa look pdah saay

Reading Passage

លោកគ្រូយើងខ្លាចជម្ងឺឆ្លង
 ឆ្នាំនេះគ្មានភ្លៀងសោះ ហើយក្តៅណាស់ ទឹកស្រាប់បរិភោគក៏មិនសូវមាន។
 ហើយមនុស្សច្រើនក៏កើតជម្ងឺក្តៅ។ រួចមិនយូរប៉ុន្មានក្រោយមក ជម្ងឺអាសន្នរោគក៏មកដល់
 ដែរ។

ពេលនោះលោកគ្រូយើងទើបដឹងបានអាយុប្រហែល ១៥ឆ្នាំ។ គាត់ខ្លាចណាស់
 គាត់ខ្លាចជិតស្លាប់។ ព្រោះនៅស្រុកគាត់ គាត់ឃើញមនុស្សស្លាប់ច្រើន។ ពួកម៉ាក
 ខ្លះដឹងស្លាប់និយាយគ្នាលេងប្តូរទៅទៀតជាមួយនៅពេលថ្ងៃ ដល់យប់ស្លាប់។

មានយប់មួយលោកគ្រូយើងក្អកបន្តិចៗ គាត់ស្មានថាជម្ងឺអាសន្នរោគឆ្លងមក
 ដល់គាត់ហើយ ដូច្នោះគាត់ក៏ទៅពេទ្យនៅយប់ដំដើមនោះ។ ទៅដល់ពេទ្យគេ
 ឲ្យគាត់ពិនិត្យថ្នាំក្អក។ ដល់ព្រឹកស្រុកគាត់មិនក្អកទៀតទេ តែគាត់ប្រាប់គ្រូពេទ្យ
 ថា គាត់មិនទាន់ជា ហើយគាត់ឈឺក្បាលថែមទៀតផង។

លោកគ្រូយើងមិនចង់ចេញពីពេទ្យទេ។ ម្តងគាត់ថាឈឺនេះ ម្តងគាត់ថា
 ឈឺនោះ ម្តងគាត់ថាគ្រាន់បើហើយ កាលណាគាត់មិនចង់ឲ្យគេចាក់ថ្នាំព្រោះ
 គាត់ខ្លាចមូលណាស់។ តែគាត់មិនដឹងប្រាប់គេថាគាត់ជាទេ ទាំងពីរមានអាសន្ន
 រោគនៅស្រុកគាត់មក។

លោកគ្រូយើងនៅក្នុងពេទ្យអស់ ១៥ថ្ងៃ។ គាត់ចេញពីពេទ្យនៅពេលគាត់ដឹង
 ថាមនុស្សនៅក្នុងស្រុកគាត់បានស្រួលហើយ។

ពីព្រោះនេះបើយើងមិនចង់មកទៀតជាមួយលោកគ្រូយើងនៅថ្ងៃណាមួយ,យើង
 ជម្រាបគាត់ថាយើងក្អកប្តូរកើតជម្ងឺឆ្លងមួយ។

VOCABULARY

aspieriin	អាស៊ីរីន	aspirin
aʔsɔnterook	អាស៊ីត រោគ	cholera
caʔ thnam	ចាក់ថ្នាំ	to inject, to have a shot
cəŋɿɿ	ជំងឺ	illness, disease
cəŋɿɿ chlɔɔŋ	ជំងឺឆ្លង	contagious disease
chlɔɔŋ	ឆ្លង	to transmit, to cross, to be contagious
coul	ចូល	to enter
daʔ	ដាក់	to put
kʔɔɔʔ	ក្អក	to cough
kaalnaa	កាលណា	when (non-past)
kæcril	ក្រញើល	a kind of rash which does not suppurate
...kɔɔ baan daɛ	... ក៏បាទ ទើប	...is O.K.
krón bæ	ក្រាន់ប៉េ	better; pretty good; rather, quite
króp	ក្រាប	tablet, grain
krun cañ	ក្រុនចាញ់	malaria
lbeen	តបេង	tuberculosis
leep	លេប	to swallow, to take a medicine
mɿn...pəmaan	មិន... ប៉ុន្មាន	not so..., not very
pəmaan nɔy nɿŋ	ប៉ុន្មាន ថ្ងៃ ហ្នឹង	the past few days
pəʔuoc	បង្អួច	window
peyat	ប្រយ័ត្ន	to be careful
rɿt	រឹត	to rub
seliiselaat	សាស៊ីសាឡាត	salicylate (from salicylic acid: C ₆ H ₄ COOH)
slaap pria	ស្លាប ព្រា	spoon
tuk	តុក	to put, to keep
thmif	ធ្មីព្យ	tooth
toom	តម	to abstain; to boycott, to be on diet

LESSON TWENTY-ONE

DIALOGUE

	baan + verb	indicates past tense
1.	sok - baan tetuol sebot pəmaan
nəy nih?	How many letters have you received
today?
	kruosaa	family
2.	saw - buon, aa muoy nih m'oo pii
puo'maa? srəy, nɛn aa bəy
nih m'oo pii kruosaa	Four, this one from my girl friend,
and these three from my family.
	tənəŋ	news
	səmkan	important
3.	sok - mian tənəŋ əy səmkan eh?	Is there any important news?
	douc tə	just like
4.	saw - douc tə thómmedaa eh, ruoc
coh sok aən baan tetuol
pəmaan daə?	Just as usual. And how many have
you received?
5.	sok - baan tetuol taə muoy tee,
m'oo pii kruosaa	I have received only one, from my
family.
6.	saw - puo'maa? sok aən, kee mɛn
təsee m'oo tee reh?	Your friends, don't they write to
you?
	mɛt	friend
	səmlaŋ	friend
	mɛt səmlaŋ	friend
	cit dət	close (friend)
7.	sok - təsee daə, məsəl məŋ baan
tetuol muoy pii mɛt səmlaŋ
cit dət məné?	Yes, they do also; yesterday I
received a letter from a close
friend of mine.

- ១. សុខ បានទទួលសំបុត្រប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ?
- ២. សៅ បួន, អាមួយនេះមកពីពួកម៉ាក្រូស៊ី និងអាមួយនេះមកពីគ្រួសារ។
- ៣. សុខ មានដំណឹងអ្វីសំខាន់ ទេ?
- ៤. សៅ ដូចតែធម្មតាទេ រួចចុះសុខរង់បានទទួលប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ?
- ៥. សុខ បានទទួលតែមួយទេ, មកពីគ្រួសារ។
- ៦. សៅ ពួកម៉ាក្រូស៊ីរង់ទេមិនសរសេរមកទេឬ?
- ៧. សុខ សរសេរដែរ ម្សិលមិញបានទទួលមួយ, ពីមិត្តសំបុត្រាញ៉ែតដិតម្នាក់។

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

1. - 7. This entire dialogue is written in fairly intimate style which is characterized by deletion of all personal pronouns which have unambiguous reference. The two speakers know each other well enough so that explicit pronoun references are not necessary. You can frequently leave out a pronoun or pronoun substitute in Cambodian where you cannot in English, and the result is a more natural-sounding Cambodian. When you hear Cambodians speaking to each other, listen for when they do and do not use pronouns.
1. **បាន** /baan/ as a preverbal auxiliary indicates past action. That is, it frequently translates the English past tense. However, unlike the English past tense, it is not obligatory and is used much less often. **បាន** /baan/ 'past time marker' occurs more frequently in writing than in speech; in speech it is used much like future **នឹង** /nɨŋ/ when the speaker wants to make the time relations of the action explicit.
1. Note the use of **ប៉ុន្មាន** /pəmaan/ as an indefinite meaning 'several' in this sentence. See also Drill 3.
2. In Lesson 6 you studied **អ្នក** /aa/ 'the...one' with an adjective, e.g. **អ្នកស៊ី** /aa soɔ/ 'the white one.' Here you learn that **អ្នក** /aa/ can be used with a number followed by a modifier of some sort, frequently a demonstrative, as in sentence 2: **អ្នកមួយនេះ** /aa muoy nih/ 'this one' or **អ្នកបីនេះ** /aa bɛy nih/ 'these three.' Other attributives can occur in the place of **នេះ** /nih/ 'this' in the above examples, e.g. **អ្នកមួយសំខាន់** /aa muoy səkhan/ 'the important one.'
2. **និង** /nɨŋ/ and **រហូតនិង** /haey nɨŋ/ both mean 'and.' They are both used to connect nouns or noun phrases. The word **រហូត** /haey/ also means 'and,' but it is used to connect verb phrases or clauses.
4. Note the use of **ទេ** /eh/ to indicate the sense of contradiction in Saw's answer. Evidently Saw thinks that Sok was expecting a positive answer to his question, and since Saw is answering to the contrary, he uses **ទេ** /eh/ at the end of the first clause.
4. This sentence requires a subject. Instead of a personal pronoun or pronoun substitute like **ស្រាវ** /look/, the addressee's name is used where English would use 'you.' When the person referred to by name is being addressed, this fact can be made explicit by the use of **ឯង** /aɛŋ/ following the name,

e.g. **សុខ ឯង មាន ទៅ ហើយ ឬ ទេ?**
 sok aɛŋ mian tɨw haey rɨɨ nɨw?
 Have you (Sok) gone (there) yet?

The word **ឯង** /aɛŋ/ is not obligatory; the above sentence could also read **សុខ មាន ទៅ ហើយ ឬ ទេ?** /sok mian tɨw haey rɨɨ nɨw?/, but it would be less intimate in feeling. Out of context, the sentence without **ឯង** /aɛŋ/ can be translated either 'Have you (Sok) gone (there) yet?' or 'Has Sok gone (there) yet?' **សុខ ឯង** /sok aɛŋ/ can only be second-person; a name alone can be either second or third person.

DRILLS

DRILL NO.

3. In Lesson 15 you learned how to use **វិធិល** /daɛl/ 'ever.' In this drill you can see that the time span covered by **វិធិល** /daɛl/ can be much more limited than it is in English, so that in sentences like those in this drill it is inappropriate to translate **វិធិល** /daɛl/ as 'ever' or 'never.' Rather, the function of **វិធិល** /daɛl/ is to emphasize the meaning 'not...at all' of **មិន... ធើរាវ** /mɨn...sɔh/.
10. To indicate a given frequency of occurrence, e.g. 'twice a week,' Cambodian says **មួយ អាទិត្យ ពីរ ដង** /mɛ aatɨt pii dɔɔŋ/ 'one week two times.' That is, the interval comes first, then the frequency. In the same pattern, **យូរៗ ម្តង** /yuu yuu mɛdɔɔŋ/ means 'once in a while, seldom.'
 With time words, **ពាល** /rɔl/ means 'every, each,' e.g. **ពាល ថ្ងៃ** /rɔl thŋay/ 'every day.' **ពាល** /rɔl/ is normally used with time words; only in a few cases can **ពាល** /rɔl/ be used with another type of word.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: look baan tɛtuol sɛbot pɛmaan ŋay nih? (tɛsee)

S: look baan tɛsee sɛbot pɛmaan ŋay nih?

T: How many letters did you receive today?

S: How many letters did you write today?

- *a. look baan tɛsee sɛbot pɛmaan ŋay nih? (phɨaɛ) [to send]
- *b. look baan phɨaɛ sɛbot pɛmaan ŋay nih? (chlaɛy) [to answer]
- c. look baan chlaɛy sɛbot pɛmaan ŋay nih? (mɛəl)
- d. look baan mɛəl sɛbot pɛmaan ŋay nih? (tɛtuol)
- e. look baan tɛtuol sɛbot pɛmaan ŋay nih?

DRILL TWO: Transformation

- MODEL: T: khñom baan tətuoł səbot muoy I received a letter.
 S: pəmaan ñay nih khñom mɨn daɛl The last few days I haven't
 baan tətuoł səbot sɔh received any letters at all.
- a. khñom baan təsee səbot muoy
 pəmaan ñay nih khñom mɨn daɛl baan təsee səbot sɔh
- b. khñom baan chlaəy səbot muoy
 pəmaan ñay nih khñom mɨn daɛl baan chlaəy səbot sɔh
- c. khñom baan tɨw məəl kon
 pəmaan ñay nih khñom mɨn daɛl baan tɨw məəl kon sɔh
- d. khñom baan daə leeŋ ntɛc
 pəmaan ñay nih khñom mɨn daɛl baan daə leeŋ sɔh
- e. khñom baan rien khmaɛ
 pəmaan ñay nih khñom mɨn daɛl baan rien khmaɛ sɔh
- f. khñom baan ñam sraa
 pəmaan ñay nih khñom mɨn daɛl baan ñam sraa sɔh

DRILL THREE: Response

- MODEL: T: né'naa təsee səbot moo look? (mədaay) Who wrote to you? (mother)
 S: mədaay khñom təsee səbot moo khñom My wother wrote to me.
- a. né'naa təsee səbot moo look srɛy? (pɔɛy) pɔɛy khñom təsee səbot moo
 khñom
- b. né'naa təsee səbot moo niaŋ (boɔŋ proh) boɔŋ proh khñom təsee səbot
 moo khñom
- c. né'naa təsee səbot moo look? (puo'maa' srɛy) puo'maa' srɛy khñom təsee
 səbot moo khñom
- d. né'naa təsee səbot moo look? (kruosaa) kruosaa khñom təsee səbot moo
 khñom
- e. né'naa təsee səbot moo look? (look səmeət) look səmeət təsee səbot moo
 khñom
- f. né'naa təsee səbot moo look? (əwpuk mədaay) əwpuk mədaay khñom təsee
 səbot moo khñom

DRILL FOUR: Response

- MODEL: T: look təsee səbot tɨw né'naa? (puu) To whom did you write? (uncle)
 S: khñom təsee səbot tɨw puu khñom I wrote to my uncle.
- a. look phñaə səbot tɨw né'naa? (puo'maa' srɛy) khñom phñaə səbot tɨw
 puo'maa' srɛy khñom
- b. niaŋ chlaəy səbot tɨw né'naa? (puo'maa' proh) khñom chlaəy səbot tɨw
 puo'maa' proh khñom

- c. look srɛy tɛsɛ sɛbɔt tɨw nɛʔnaa? (pʔoun srɛy) khñom tɛsɛ sɛbɔt tɨw pʔoun srɛy khñom
- d. look chlaɛy sɛbɔt tɨw nɛʔnaa? (əwpuk) khñom chlaɛy sɛbɔt tɨw əwpuk khñom
- e. nian phñaɛ sɛbɔt tɨw nɛʔnaa? (mɛdaay) khñom phñaɛ sɛbɔt tɨw mɛdaay khñom
- f. look srɛy chlaɛy sɛbɔt tɨw nɛʔnaa? (puoʔmaaʔ) khñom chlaɛy sɛbɔt tɨw puoʔmaaʔ khñom

DRILL FIVE: Response

NOTE: Notice that some verbs require ទៅ /tɨw/ 'to,' and others មកពី /moo pii/ 'from.' Notice also you must add the two numbers given to be able to answer.

MODEL: T: look baan tɛtuol sɛbɔt pɛmaan ñay nih? (muoy/kruosaa, pii/puoʔmaaʔ)
 S: baat bɛy, muoy moo pii kruosaa, pii tiet moo pii puoʔmaaʔ
 T: How many letters did you get today?
 S: Three, one from the family, and two more from friends.

- a. look baan tɛsɛ sɛbɔt pɛmaan ñay nih? (muoy/kruosaa, muoy/puoʔmaaʔ)
 baat pii, muoy tɨw kruosaa, muoy tiet tɨw puoʔmaaʔ
- b. look baan phñaɛ sɛbɔt pɛmaan ñay nih? (muoy/kruosaa, pii/saalaa)
 baat bɛy, muoy tɨw kruosaa, pii tiet tɨw saalaa
- c. look baan chlaɛy sɛbɔt pɛmaan ñay nih? (muoy/saalaa, muoy/puoʔmaaʔ)
 baat pii, muoy tɨw saalaa, muoy tiet tɨw puoʔmaaʔ
- d. look baan mɛəl sɛbɔt pɛmaan ñay nih? (pii/kruosaa, pii/puoʔmaaʔ)
 baat buon, pii moo pii kruosaa, pii tiet moo pii puoʔmaaʔ
- e. look baan tɛtuol sɛbɔt pɛmaan ñay nih? (muoy/pɛst, muoy/puoʔmaaʔ)
 baat pii, muoy moo pii pɛst, muoy tiet moo pii puoʔmaaʔ

DRILL SIX: Substitution

MODEL: T: mian tɛnɛŋ ɛy sɛmkhan teh? (lʔoo) Was there any important news?
 S: mian tɛnɛŋ ɛy lʔoo teh? Was there any good news?

- *a. mian tɛnɛŋ ɛy lʔoo teh? (phlɛk) [strange]
- *b. mian tɛnɛŋ ɛy phlɛk teh? (thmɛy) [new]
- c. mian tɛnɛŋ ɛy thmɛy teh? (aakroʔ)
- d. mian tɛnɛŋ ɛy aakroʔ teh? (thommɛdaa)
- e. mian tɛnɛŋ ɛy thommɛdaa teh? (sɛmkhan)
- f. mian tɛnɛŋ ɛy sɛmkhan teh?

DRILL SEVEN: Transformation

- MODEL: T: tənəŋ nih səmkan nah (thómmedaa.) This news is very important.
 S: tənəŋ nih səmkan douc tə thómmedaa This news is as important as
 tee usual.
- a. nɨw nuu yook səbaay nah (nɨw waasɨntón)
 nɨw nuu yook səbaay douc tə nɨw waasɨntón tee
- b. laan khñom l'oo nah (laan astiet)
 laan khñom l'oo douc tə laan astiet tee
- c. phiasaa khmae sruol rien nah (phiasaa astiet)
 phiasaa khmae sruol rien douc tə phiasaa astiet tee
- d. saalaa nih perien ɔŋlee l'oo nah (saalaa astiet)
 saalaa nih perien ɔŋlee l'oo douc tə saalaa astiet tee
- e. eyvan srok nih thlay nah (srok astiet)
 eyvan srok nih thlay douc tə srok astiet tee
- f. otæɩ nih thlay nah (otæɩ astiet)
 otæɩ nih thlay douc tə otæɩ astiet tee

DRILL EIGHT: Transformation

- MODEL: T: səmlaɩ khñom tɛsee moo khñom My friend writes to me.
 S: səmlaɩ khñom mɨn daɩ tɛsee moo My friend never writes to me.
 khñom tee
- a. khñom phɩae səbot tɨw kruosaa khñom
 look mɨn daɩ phɩae səbot tɨw kruosaa khñom tee
- b. boɔŋ khñom tɛtuol səbot khñom
 boɔŋ look mɨn daɩ tɛtuol səbot look tee
- c. look chlaey səbot tɨw puo'maa' look
 khñom mɨn daɩ chlaey səbot tɨw puo'maa' khñom tee
- d. khñom tɛsee səbot tɨw p'oun srey khñom
 look mɨn daɩ tɛsee səbot tɨw p'oun srey look tee
- e. khñom tɛtuol tənəŋ phlæk
 look mɨn daɩ tɛtuol tənəŋ phlæk tee
- f. look srey phɩae səbot tɨw pɔey look srey
 khñom mɨn daɩ phɩae səbot tɨw pɔey khñom tee

DRILL NINE: Transformation

- MODEL: T: sɛmlaɲ khɲom tɛsee sɛbot mʊo khɲom
 S: sɛmlaɲ look mɛn tɛsee sɛbot mʊo look eh?
 T: My friend writes letters to me.
 S: Doesn't your friend write to you?
- a. khɲom phɲaɛ sɛbot tɛw kruosaa khɲom
 look mɛn phɲaɛ sɛbot tɛw kruosaa look eh?
- b. khɲom tɛtuol sɛbot pii boɔŋ khɲom
 look mɛn tɛtuol sɛbot pii boɔŋ look eh?
- c. khɲom tɛtuol tɛnɛŋ phlɛk
 look mɛn tɛtuol tɛnɛŋ phlɛk eh?
- d. khɲom chlaɛy sɛbot tɛw sɛmlaɲ srɛy khɲom
 look mɛn chlaɛy sɛbot tɛw sɛmlaɲ srɛy look eh?
- e. khɲom phɲaɛ sɛbot tɛw əwpuk mɛdaay khɲom
 look mɛn phɲaɛ sɛbot tɛw əwpuk mɛdaay look eh?
- f. khɲom tɛsee sɛbot tɛw pɔsɛy khɲom
 look srɛy mɛn tɛsee sɛbot tɛw pɔsɛy look srɛy eh?

DRILL TEN: Response

- MODEL: T: look daɛl tɛsee sɛbot tɛw srok khmas eh? (mɛ khas mɛdɔɔŋ)
 S: khɲom tɛsee sɛbot tɛw mɛ khas mɛdɔɔŋ
 T: Have you ever written a letter to Cambodia?
 S: I write a letter once a month.
- *a. look daɛl tɛsee sɛbot tɛw phtɛh eh? (yuu yuu mɛdɔɔŋ)
 [seldom]
 khɲom tɛsee sɛbot tɛw yuu yuu mɛdɔɔŋ
- b. look daɛl tɛsee sɛbot tɛw puo'maa' srɛy look eh? (rɔl aatɛt)
 khɲom tɛsee sɛbot tɛw rɔl aatɛt
- c. look daɛl tɛsee sɛbot tɛw mɛdaay look eh? (pii aatɛt mɛdɔɔŋ)
 khɲom tɛsee sɛbot tɛw pii aatɛt mɛdɔɔŋ
- d. look daɛl tɛsee sɛbot tɛw boɔŋ look eh? (mɛ chnam mɛdɔɔŋ)
 khɲom tɛsee sɛbot tɛw mɛ chnam mɛdɔɔŋ
- e. kaɲɲaa daɛl tɛsee sɛbot tɛw phtɛh eh? (rɔl khas)
 khɲom tɛsee sɛbot tɛw rɔl khas
- f. look daɛl tɛsee sɛbot tɛw p'oun look eh? (pii khas mɛdɔɔŋ)
 khɲom tɛsee sɛbot tɛw pii khas mɛdɔɔŋ

Reading Passage

អ្នកក្រុមយើង

តាំងពីអ្នកក្រុមយើងទៅក្រុមខ្ញុំ យើងមិនដឹងបានច្បាស់ពីស៊ីវិលភាគ
នោះ។ ប្រហែលជាភាគនៃយើងហើយ ភាគគ្មានពេលក៏ត្រូវយើងទេ។ ភាគ
ទីលំនៅមើលនេះមើលនោះ។ យើងត្រូវបានដាក់ទៅក្នុង ដូច្នោះភាគនេះតាំងពីត្រូវ
ដឹងល្ងាច។

ប្អូន អាទិត្យហើយ អ្នកក្រុមយើងមិនដឹងបានច្បាស់សម្រាប់ប្អូនហើយ១២ ទេ។
ប្រហែលជាភាគកំពុងសប្បាយនោះមិនមែនទេ។ របស់ភាគ ហើយនឹងប្រើប្រាស់។ ប្រើនេះ
នេះនោះនេះនឹង។ ភាគយើងស្មាននេះពេលនេះ ភាគគិតអ្វីទៀតមិនយឺតទេ ព្រោះ
ភាគកំពុងទិលនឹងគិតព្យាប្រើមុននឹងទុកអ្វីក្រោយ។ ភាគយើងស្មានប្អូនអាទិត្យទៀត
នឹងដឹងអ្នកក្រុមយើងនឹងធំៗជាងធម្មតាហើយ។

យើងនេះនេះ យើងយល់អំពីទៀងអ្នកក្រុមយើងហើយ ដូច្នោះមិនអីទេបើ
ភាគនៃយើង ភាគយើងមិនភ្លេចភាគទេ យើងគិតទៅភាគរាល់ពេល ហើយ
យើងដឹងពីស៊ីវិលភាគយុទ្ធៗ ម្តងនឹង។

VOCABULARY

baan	ធាន	indicates past action
chlaey	ឆ្លើយ	to answer
cit det	ជិតជិត	close (friend)
douc te	ដូចគ្នា	just like
kruosaa	ក្រុមគ្រួសារ	family
mɨt	មិត្ត	friend
mɨt səmlaŋ	មិត្តសំឡាញ់	friend
mun	មុន	before (L)
nɨw taɛ	នៅទីត	still
pəmaan ɲay nih	ម្តងនឹងម្តងនេះ	in the last few days
phlæɕ	ខុសប្លែក	strange, unusual, different
phŋæ	ផ្ញើ	to send
ról aatɨt	រាល់អាទិត្យ	every week
ról khæ	រាល់ខែ	every month
səmkhan	សំខាន់	important
səmlaŋ	សំឡាញ់	friend
təneŋ	ស៊ីវិល	news
thmey	ថ្មី	new
yuu yuu mədɔɔŋ	យូរៗម្តង	once in a while, seldom

LESSON TWENTY-TWO

DIALOGUE

	kraoy	after
	ról prák	every morning
	phné?	to get up, to wake up
1.	saw - ról prák look thæe sy khlah kraoy look phné? pii keen?	Every morning, what do you do after you get up?
	kres	bed
2.	tom - baat, khñom riep côm kres khñom, haey khñom tæw pætup tæk	Yes, I arrange my bed, and I go to the bathroom.
	ruoc	then
3.	saw - ruoc look thæe sy tiet?	Then what else do you do?
	lup muk	to wash the face
	doh thmiñ	to brush the teeth
	kao	to shave
	puk mót	beard, moustache
	slié? pé?	to get dressed
4.	tom - khñom lup muk, doh thmiñ, kao puk mót ruoc khñom slié? pé?	I wash my face, brush my teeth, shave, then I get dressed.
	baay prák	breakfast
	mun	before
5.	saw - look ñam baay prák tee mun look tæw thæe kaa?	Do you eat breakfast before you go to work?
6.	tom - baat, thómmedaa khñom ñam	Yes, usually I do.
	tén oh	all, altogether
7.	saw - téñ oh næn oh peel pëmaan?	How long did it take to do all that?
8.	tom - pëhael kèlah maon	About half an hour.

១. នសា វាល់ព្រឹកលោកធ្វើអ្វីខ្លះរៀបរយលោកភ្ញាក់ពីរគង់?
២. ភុយ បាទ ខ្ញុំរៀបចំដៃគ្រឿង រើយខ្ញុំទៅបន្ទប់ទឹក។
៣. នសា តូចលោកធ្វើអ្វីទៀត?
៤. ភុយ ខ្ញុំលុបមុខ, ដុសធ្មេញ, កោរពុកមាត់រួចខ្ញុំស្អៀកពាក់។
៥. នសា លោកព្យាយាមព្រឹកទេ, មុនលោកទៅធ្វើការ?
៦. ភុយ បាទ, ចម្រុះតាមព្រឹក។
៧. នសា ពំនីអស់ហ្នឹងអស់ពេលប៉ុន្មាន?
៨. ភុយ ប្រហែលកន្លះម៉ោង។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. The word ឆ្នាំក្រោយ/kraoy/ was introduced in Lesson 3 in ឆ្នាំក្រោយ /chnam kraoy/ 'next year' etc. It means 'after, behind' and may be used for both place and time, e.g. ក្រោយផ្ទះ /kraoy phtéh/ 'behind the house' or ក្រោយពេលនោះ/kraoy peel nuh/ 'after that time.' In the sense of 'after' ក្រោយ /kraoy/ or ក្រោយពី /kraoy pii/ may also be used as a non-fixed clause relator (cf. R.3.2) before a clause, e.g. sentence 1 in the dialogue of this lesson or the following example:

ក្រោយ(ពី)គាត់ធ្វើបាយគាត់ស្រេច។
 kraoy (pii) kót thəe baay kót səmraan
 After he cooks, he sleeps.

The corresponding non-fixed clause relator meaning 'before' is មុន /mun/ or មុននឹង /mun nɨŋ/, as in sentence 5 of the dialogue, or in

ខ្ញុំឆ្ងល់មុន(នឹង)គាត់ចេញ។
 khñom phñé? mun (nɨŋ) kót cəñ
 I woke up before he left.

While ឆ្នាំមុន /chnam mun/ 'last year' corresponds to ឆ្នាំក្រោយ /chnam kraoy/ 'next year,' the opposite of ក្រោយផ្ទះ /kraoy phtéh/ 'behind the house' is មុខផ្ទះ /muk phtéh/ 'in front of the house,' not * មុនផ្ទះ /mun phtéh/.

3. ឆ្លៀកពាក់ /sliə? pé?/ is a compound meaning 'to get dressed, to wear.' ឆ្លៀក /sliə?/ is to put on or wear any garment that fastens around the waist, i.e. pants, skirts. ពាក់ /pé?/ is to put on or wear any other garment, i.e. shirts, coats, shoes, socks, jewelry, glasses, hats, and belts.

DRILLS

DRILL NO.

4. នឹងធ្វើ(នឹង) /daəmbəy (nɨŋ)/ 'in order to' is used when there is no change of subject between the two clauses it connects, e.g.

គេធ្វើការនឹងធ្វើប្រាក់លុយ។
 kee thəe kaa daəmbəy róo luy
 They work in order to make money.

If the clause following នឹងធ្វើ /daəmbəy/ has a different subject from the other clause, the word នឹងធ្វើ /daəmbəy/ is followed by ឲ្យ/aoy/, e.g.

ខ្ញុំសរសេរសំបុត្រនឹងធ្វើឲ្យវាមកស្រុកថ្ងៃនេះ។
 khñom təsee səbot daəmbəy aoy via móo nɨy nih
 I wrote the letter so he would come today.

Note that the subject of one clause is ខ្ញុំ /khñom/ 'I' and that of the other is វា /via/ 'he.'

DRILLSDRILL ONE. Transformation

- MODEL. T. muc tɨk ruoc haəy, khñom doh thmifñ (kao puk mót)
 S. doh thmifñ ruoc haəy, khñom kao puk mót
 T. After I finish taking a shower I brush my teeth. (shave)
 S. After I finish brushing my teeth I shave.
- *a. doh thmifñ ruoc haəy, khñom kao puk mót (sət sɔʔ)
 [to comb hair]
- *b. kao puh mót ruoc haəy, khñom sət sɔʔ (cuut khluon)
 [to dry, wipe]
- *c. sət sɔʔ ruoc haəy, khñom cuut khluon (sliéʔ khao)
 [trousers]
- d. cuut khluon haəy, khñom sliéʔ khao (péʔ aav)
- e. sliéʔ khao ruoc haəy, khñom péʔ aav (ñam baay prɨk)
- f. péʔ aav ruoc haəy, khñom ñam baay prɨk

DRILL TWO. Response

- MODEL. *T. kraoy phñéʔ pii deek, look thəe sy? (bæk raadyou)
 [to turn on, open]
 S. kraoy phñéʔ pii deek, khñom bæk raadyou
 T. After getting up what do you do? (turn on the radio)
 S. After getting up I turn the radio on.
- a. kraoy muc tɨk look thəe sy? (kao puk mót)
 kraoy muc tɨk, khñom kao puk mót
- b. kraoy ñam baay prɨk, look thəe sy? (sliéʔ péʔ khao aav)
 kraoy ñam baay prɨk khñom sliéʔ péʔ khao aav
- c. kraoy sliéʔ péʔ khao aav look thəe sy? (tɨw thəe kaa)
 kraoy sliéʔ péʔ khao aav khñom tɨw thəe kaa
- d. kraoy cɛñ pii thəe kaa look thəe sy? (tɨw ñam sraa)
 kraoy cɛñ pii thəe kaa khñom tɨw ñam sraa
- e. kraoy cɛñ pii saalaa look thəe sy? (tɨw mæel kón)
 kraoy cɛñ pii saalaa khñom tɨw mæel kón
- f. kraoy bæk raadyou look thəe sy? (muc tɨk)
 kraoy bæk raadyou khñom muc tɨk

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: khñom baek raadyou sdap tənəŋ (tɿw pətup tɿk)

S: kaalnaa baek raadyou sdap tənəŋ ruoc haəy, khñom tɿw pətup tɿk

T: I turn on the radio to listen to the news (go to the bathroom)

S: After I have turned on the radio and finished listening to the news,
I go to the bathroom.

- a. khñom tɿw pətup tɿk (slié? pé? khao aav)
kaalnaa tɿw pətup tɿk ruoc haəy, khñom slié? pé? khao aav
- b. khñom slié? pé? khao aav (ñam kəfee)
kaalnaa slié? pé? khao aav ruoc haəy, khñom ñam kəfee
- c. khñom ñam kəfee (məəl kəsast)
kaalnaa ñam kəfee ruoc haəy, khñom məəl kəsast
- d. khñom məəl kəsast (pé? sbæk cəəŋ)
kaalnaa məəl kəsast ruoc haəy, khñom pé? sbæk cəəŋ
- *e. khñom pé? sbæk cəəŋ (bət raadyou)
[to turn off, to close]
kaalnaa pé? sbæk cəəŋ ruoc haəy, khñom bət raadyou
- f. khñom bət raadyou (tɿw thəə kaa)
kaalnaa bət raadyou ruoc haəy, khñom tɿw thəə kaa

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: khñom tɿw pətup tɿk (lup muk)

S: khñom tɿw pətup daəmbəy nɿŋ lup muk

T: I go to the bathroom. (wash the face)

S: I go to the bathroom to wash my face.

- a. khñom baek raadyou (sdap tənəŋ)
khñom baek raadyou daəmbəy nɿŋ sdap tənəŋ
- *b. khñom trəw kaa kəsəŋ (cuut khluon)
khñom trəw kaa kəsəŋ daəmbəy nɿŋ cuut khluon [towel]
- c. khñom tɿw pətup deek (slié? pé?)
khñom tɿw pətup deek daəmbəy nɿŋ slié? pé?
- d. khñom tɿw saalaa (rien khmaə)
khñom tɿw saalaa daəmbəy nɿŋ rien khmaə
- e. khñom tɿw phtéh (ñam baay)
khñom tɿw phtéh daəmbəy nɿŋ ñam baay
- f. khñom bət raadyou (tɿw deek)
khñom bət raadyou daəmbəy nɿŋ tɿw deek

DRILL FIVE: Transformation

MODEL: T: khñom ñam baay prɨk (tɨw thəə kaa)
 S: mun tɨw thəə kaa khñom ñam baay prɨk
 T: I eat breakfast (go to work)
 S: Before going to work I eat breakfast.

- a. khñom trəw lianɯ day (ñam baay)
 mun ñam baay khñom trəw lianɯ day
- *b. khñom trəw kaa səbuu (lianɯ day)
 [soap]
 mun lianɯ day khñom trəw kaa səbuu
- c. khñom bæk raadyou sdap tənəŋ (muc tɨk)
 mun muc tɨk khñom bæk raadyou sdap tənəŋ
- d. khñom məəl kəsast (ñam kəfee)
 mun ñam kəfee khñom məəl kəsast
- e. khñom kao puk mót (doh thmiñ)
 mun doh thmiñ khñom kao puk mót
- f. khñom muc tɨk (slié? pé?)
 mun slié? pé? khñom muc tɨk

DRILL SIX: Response

MODEL: T: mun look tɨw thəə kaa look thəə sy? (ñam baay prɨk)
 S: mun tɨw thəə kaa khñom ñam baay prɨk
 T: What do you do before you go to work? (eat breakfast)
 S: Before going to work I eat breakfast.

- a. mun look ñam baay prɨk look thəə sy? (lianɯ day)
 mun ñam baay prɨk khñom lianɯ day
- b. mun look tɨw pətup tɨk look thəə sy? (bæk raadyou sdap tənəŋ)
 mun tɨw pətup tɨk khñom bæk raadyou sdap tənəŋ
- c. mun look ñam kəfee look thəə sy? (məəl kəsast)
 mun ñam kəfee khñom məəl kəsast
- d. mun look doh thmiñ look thəə sy? (kao puk mót)
 mun doh thmiñ khñom kao puk mót
- e. mun look slié? pé? look thəə sy? (muc tɨk)
 mun slié? pé? khñom muc tɨk
- *f. mun look pé? sbæk cəəŋ look thəə sy? (pé? sraom cəəŋ)
 [socks]
 mun pé? sbæk cəəŋ khñom pé? sraom cəəŋ

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: mun tɿw thəə kaa khñom ñam baay prɿk
 S: khñom tɿw thəə kaa kraoy ñam baay prɿk
 T: Before going to work I eat breakfast.
 S: I go to work after I eat breakfast.

a. mun ñam baay khñom trəw lianɿ day	khñom ñam baay kraoy lianɿ day
b. mun muc tɿk khñom bæk raadyou	khñom muc tɿk kraoy bæk raadyou
c. mun ñam kəfəe khñom məəl kəsəst	khñom ñam kəfəe kraoy məəl kəsəst
d. mun doh thmɿñ khñom kao puk mót	khñom doh thmɿñ kraoy kao puk mót
e. mun slié? pé? khñom muc tɿk	khñom slié? pé? kraoy muc tɿk
f. mun tɿw deek khñom sdap tənəŋ	khñom tɿw deek kraoy sdap tənəŋ

DRILL EIGHT: Response

MODEL: T: ténɿ ɔh nɿŋ ɔh peel pəmaan maonɿ? (piɿ)
 S: ténɿ ɔh nɿŋ ɔh peel piɿ maonɿ
 T: How much time do all those take? (two)
 S: All those take two hours.

a. ténɿ ɔh nɿŋ thlay pəmaan riel? (dop)	ténɿ ɔh nɿŋ thlay dop riel
b. ténɿ ɔh nɿŋ ɔh peel pəmaan maonɿ? (kəlah)	ténɿ ɔh nɿŋ ɔh peel kəlah maonɿ
c. ténɿ ɔh nɿŋ thlay pəmaan riel? (saam səp)	ténɿ ɔh nɿŋ thlay saam səp riel
d. ténɿ ɔh nɿŋ ɔh peel pəmaan? (mə maonɿ)	ténɿ ɔh nɿŋ ɔh peel mə maonɿ
e. ténɿ ɔh nɿŋ thlay pəmaan doulaa? (məphəy)	ténɿ ɔh nɿŋ thlay məphəy doulaa
f. ténɿ ɔh nɿŋ ɔh peel pəmaan? (dop mənut)	ténɿ ɔh nɿŋ ɔh peel dop mənut

DRILL NINE: Response

MODEL: T: thómmedaa look ñam baay prɿk maonɿ pəmaan? (pəmpɿl)
 S: thómmedaa khñom ñam baay prɿk maonɿ pəmpɿl
 T: At what time do you usually eat breakfast? (seven)
 S: I usually eat breakfast at seven.

a. thómmedaa look phñé? maonɿ pəmaan?
thómmedaa khñom phñé? maonɿ pəmmuoy	(pəmmuoy)
b. thómmedaa look tɿw thəə kaa maonɿ pəmaan?
thómmedaa khñom tɿw thəə kaa maonɿ pəmbuon	(pəmbuon)
c. thómmedaa look mót rien maonɿ pəmaan?
thómmedaa khñom mót rien maonɿ pəmpɿl kəlah	(pəmpɿl kəlah)
d. thómmedaa look tɿw deek maonɿ pəmaan?
thómmedaa khñom tɿw deek maonɿ dop muoy	(dop muoy)

- e. thómmedaa look tɿw dɔl phtéh maon pəmaan? (pram)
thómmedaa khñom tɿw dɔl phtéh maon pram
- f. thómmedaa look cəñ pii thəə kaa maon pəmaan? (buon)
thómmedaa khñom cəñ pii thəə kaa maon buon

DRILL TEN: Transformation

NOTE: Notice that, thlóp means 'used to, do as a habit, to have done at least once.'

MODEL: T: khñom mɿn ñiam baay prɿk tee I don't eat breakfast.
S: thómmedaa khñom thlóp ñiam baay prɿk Usually I eat breakfast.

- a. khñom mɿn phñé? maon pəmpɿl tee
thómmedaa khñom thlóp phñé? maon pəmpɿl
- b. khñom mɿn tɿw thəə kaa maon pəmbəy tee
thómmedaa khñom thlóp tɿw thəə kaa maon pəmbəy
- c. khñom mɿn móo rien maon pəmbuon tee
thómmedaa khñom thlóp móo rien maon pəmbuon
- d. khñom mɿn tɿw deek maon dɔp muoy tee
thómmedaa khñom thlóp tɿw deek maon dɔp muoy
- e. khñom mɿn tɿw dɔl phtéh maon pram tee
thómmedaa khñom thlóp tɿw dɔl phtéh maon pram
- f. khñom mɿn cəñ pii thəə kaa maon buon tee
thómmedaa khñom thlóp cəñ pii thəə kaa maon buon

Reading Passage

ជំងឺរោគចាត់

មនុស្សច្រើនកើតជំងឺមួយប្លែកពីមុនគា ។ ជំងឺនោះគឺជំងឺគ្រុនចាត់រោគចាត់
 ត្រឹម ។
 មនុស្សទាំងអស់ចង់មកធ្វើការឲ្យបានយ៉ាងលឿន រាល់ព្រឹក ។ តែអ្នកខ្លះមកដល់
 ក្រោយបន្តិចបន្តួច ហើយអ្នកខ្លះទៀតមិនដឹងមកដល់មុនយ៉ាងណោះ ។ មនុស្សទាំង
 អស់នេះមិនចង់ធ្វើយ៉ាងហ្នឹងទេ តែមិនអាចទាក់មនុស្សយ៉ាង ។ ព្រោះគេងព្រឹកគ្រុនចាត់
 គ្រុនចាត់គឺជំងឺមួយប្លែកពីមុនគា គឺគេងចំណង់ជាងអ្នកទាំងអស់ បើគេង
 មិនល្មមទៅធ្វើការមិនកើតទេ ភាគគេគឺត ។
 អ្នកខ្លះចង់គេងឲ្យបាន ដូច្នោះគេងព្រឹករាល់លាង ។ តែគេងមិនបានទេ
 ដល់យ៉ាង ៥ ម៉ោង ៦ ម៉ោងគេងបាន ។ អ្នកខ្លះទៀតលេបថ្នាំគេង ។ ធ្វើយ៉ាងនេះគេងបានពី
 ក្បាលលាង តែព្រឹកទៀង ដល់ពេលត្រូវភ្ញាក់ ភ្ញាក់មិនបានដឹងព្រោះថ្នាំធ្វើមិន
 ឲ្យភ្ញាក់ ។
 តែជំងឺនេះកើតតែនៅថ្ងៃធ្វើការទេ បើថ្ងៃដំរើលយើងមិនត្រូវទៅធ្វើការ
 គេងព្រឹក មិនគ្រុនចាត់ ។

VOCABULARY

baay prɨk	បាយព្រឹក	breakfast
baək	បើក	to turn on, to open
bet	បិទ	to turn off, to close
cuut	ជូត	to wipe, to dry
cuut khluon	ជូតខ្លួន	to dry oneself
daəmbɛy nɛŋ	ដើម្បីនឹង	in order to
doh thmiŋ	ជូសធ្មេញ	to brush one's teeth
kao	កាត់	to shave
kəsəŋ	កន្សែង	towel
khao	ខោ	trousers
kraoy	ក្រោយ	after
kraoy pii	ក្រោយពី	after
krɛɛ	ក្រែក	bed
lup muk	លាបមុខ	to wash one's face
mót	មាត់	mouth
mun	មុន	before
mun nɛŋ	មុននឹង	before
péʔ	ពាក់	to wear, put on (upper garment)
peel thɲay	ពេលថ្ងៃ	daytime (L)
phnéʔ	ភ្ញាក់	to get up, to wake up; to be surprised
puk mót	ពុកមាត់	a beard, moustache
raadyou	រ៉ាឌីយ៉ូ	radio
ról prɨk	រាល់ព្រឹក	every morning
səbuu	សាប៊ូ	soap
set sɔʔ	សិតសក់	to comb the hair
sliéʔ	ស្លៀក	to wear, put on (lower garments)
sliéʔ péʔ	ស្លៀកពាក់	to dress, to get dressed
sraom cəŋ	ស្រោមជើង	sock, stocking
tén oh	ទាំងអស់	all

LESSON TWENTY-THREEDIALOGUE

	sɔɔ	white
	vɛɛŋ	long
1.	tom - khñom cɔŋ baan aav sɔɔ day
vɛɛŋ pii	I want two white long-sleeve shirts.
	leek	number, size
2.	sin - look pé? leek pəmaan?	What size do you wear?
3.	tom - baat saɛ sɛp	Forty.
	kræŋ	probably, in case
	nɨw sɔl	to remain, to be left (over)
4.	sin - ɲay nɨŋ yɛɛŋ lú? coh thlay
ntɛc. cam khñom tɨw mɛəl
mɛə kræŋ mian nɨw sɔl tiet	Today, we're selling (them) at a
little lower price. I'll go and
see if there are some more left.
	khiev	blue
5.	tom - bæ kmian sɔɔ, khñom yóo aa
khiev	If there are no more white ones,
I'll take the blue ones.
	kút	exactly, even, sharp (with
time)
6.	sin - khñom nɨw sɔl pii kút	I have exactly two left.
	aav yɨɨt	T-shirt
7.	tom - look mian aav yɨɨt teh?	Do you have any T-shirts?
8.	sin - mian, look trəw kaa pəmaan?	Yes, I do; how many do you need?
9.	tom - khñom cɔŋ baan pəmmuoy	I want to have six.
10.	sin - look mɨn tɨɲ sraom cɛɛŋ eh
ɲay nih?	Won't you buy any socks today?
	rəɛh	to select; to find
11.	tom - cam khñom tɨw rəɛh mɛəl
khluon aɛŋ	I'll go select them myself.

- ១. គុម ខ្ញុំចង់បានអាវស៊ែរខ្មៅ ។
- ២. ស៊ីន ស្រែកពាក់ស្រោងប៉ុន្មាន? ។
- ៣. គុម ប្រាំ ម៉ែន ។
- ៤. ស៊ីន ថ្ងៃហ្នឹងយើងសក់ចុះថ្លៃបង្កើត បើខ្ញុំទៅមើលមើល ត្រែងមាននៅសល់ ឆ្លើយ ។
- ៥. គុម បើគ្មានស ខ្ញុំយកអាខៀវ ។
- ៦. ស៊ីន ខ្ញុំនៅសល់ពីរគត់ ។
- ៧. គុម ស្រែកមានអាវយកទេ? ។
- ៨. ស៊ីន មាន ស្រែកត្រូវការប៉ុន្មាន? ។
- ៩. គុម ខ្ញុំចង់បានប្រាំមួយ ។
- ១០. ស៊ីន ស្រែកមិនទាញស្រោចដើមទេថ្លៃនេះ? ។
- ១១. គុម បើខ្ញុំទៅស្រែកមើលខ្លួនឯង ។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. In English we can say 'I want a white shirt.' However, in Cambodian the word **ចង់** /cɔŋ/ means only 'want to,' that is it must always be used before a verb. In the case that the speaker wants something, he must say **ចង់បាន** /cɔŋ baan/ 'want to get' plus noun. For example:

ខ្ញុំចង់បានអាវស៊ែរមួយ។
 khñom cɔŋ baan aav soo muoy
 I want a white shirt.

4. **ទ្រង្រង** /kraɛŋ/ means 'in case.' It is frequently used in the sense of 'in case (for fear that)' or 'lest,' e.g.,

យើងត្រូវចេញទិញទ្រង្រងយើងទៅមិនទាន់កប៉ាល់ហោះ។
 yeen trew cɛŋ sylew kraɛŋ yeen tɔw mɛn tɔn kəpaal hɔh
 We must leave now, for fear that we may miss the plane.

This is the connotation of **ទ្រង្រង** /kraɛŋ/ in the sentences in Drill 6.

DRILLS

DRILL NO.

7. The **កែតល** /kəteel/ 'mat' is what most Cambodians sleep on. It is used either on the floor, on a low table, or on a low wooden bedstead. Pillows are used, but not blankets. On the table, the mat may serve as a tablecloth as well as mattress; the table is large enough so that the family members can sit right on it and help themselves to the food in the center.

Family meal in Phnom Penh

- In Phnom Penh the cotton print sarong is worn by both sexes of all social classes around the house and by members of the working class on the street. Outside the house, middle and upper class women in Phnom Penh wear Western clothes or a blouse and a sewn សំពត់' /səpút/, which is a tailored derivative of a sarong but made of heavier, solid-color cotton or of silk. There are many kinds of សំពត់' /səpút/, but the usual សំពត់' /səpút/ looks like a straight skirt except that the cloth is folded over in front, giving more room for walking than a straight skirt. Men generally wear Western clothes outside the house, except on very special ceremonial occasions, when they wear a kind of silk dhoti called a សំពត់ចងក្រិន /səpút cəŋ kbən/. In the country the សំពត់ចងក្រិន /səpút cəŋ kbən/ is made of cotton and frequently worn by both sexes every day. This garment is put on by tying the top cloth in the front into a knot, twisting the ends together, passing them through the legs, and tucking them in the back. The result looks like a pair of rather baggy pants. On the farms men wear shorts every day but may wear a silk sarong on special occasions. Women wear an old black សំពត់' /səpút/ around the house; on special occasions they wear a dressier one.

DRILLS

DRILL NO.

- ខ្លួនឯង /khluon aɛŋ/ can be used in every sentence of Drill 10, but it is not always polite, especially with people with whom you are on formal terms. Therefore ខ្លួនលោក /khluon look/ and ខ្លួនភាគី' /khluon kót/ are used also. In the first person ឯង /aɛŋ/ may be replaced by ខ្ញុំ /khñom/, e.g.
 ចាំខ្ញុំទៅបើកខ្លួនខ្ញុំ។
 cam khñom tɛw bæk khluon khñom
 Wait, I'll go open (them) myself.

DRILLSDRILL ONE: Substitution

- MODEL: T: look pé? aav leek pəmaan? (muo?) What size shirt do you wear?
(hat)
- *S: look pé? muo? leek pəmaan What size hat do you wear?
- a. look pé? muo? leek pəmaan? (khao)
- *b. look slié? khao leek pəmaan? (səpút)
[skirt]
- c. nian slié? səpút leek pəmaan? (aav)
- d. nian pé? aav leek pəmaan? (aav y~~ii~~t)
- e. look pé? aav y~~ii~~t leek pəmaan? (muo?)
- f. look pé? muo? leek pəmaan? (sbaɛk cəəŋ)
- g. look pé? sbaɛk cəəŋ leek pəmaan?

DRILL TWO: Response

- MODEL: T: look trəw kaa aav leek (saɛ səp) What size shirt do you need?
pəmaan? (40)
- S: khñom pé? leek saɛ səp I wear size 40.
- a. look cəŋ baan khao leek pəmaan? (saam səp pii) khñom slié? leek saam səp
pii
- b. look trəw kaa sbaɛk cəəŋ leek pəmaan? (pəmpɿl) khñom pé? leek pəmpɿl
- c. look cəŋ tiñ muo? leek pəmaan? (pəmpɿl kəlah) khñom pé? leek pəmpɿl
kəlah
- d. kañña róo? səpút leek pəmaan? (dɔp) khñom slié? leek dɔp
- e. kañña cəŋ baan sbaɛk cəəŋ leek pəmaan? (pəmmuoy) khñom pé? leek pəmmuoy
- f. kañña mian aav leek pəmaan? (saam səp pəmmuoy) khñom pé? leek saam
səp pəmmuoy

DRILL THREE: Substitution

- MODEL: T: khñom cəŋ baan aav sɔɔ day vɛɛŋ muoy (khləy)
- *S: khñom cəŋ baan aav sɔɔ day khləy muoy
- T: I want a white shirt with long sleeves. (short)
- S: I want a white shirt with short sleeves.
- a. khñom cəŋ baan aav sɔɔ day khləy muoy (khiev)
- *b. khñom cəŋ baan aav khiev day khləy muoy (lɿəŋ)
[yellow]
- c. khñom cəŋ baan aav lɿəŋ day khləy muoy (look)
- d. look cəŋ baan aav lɿəŋ day khləy muoy (vɛɛŋ)
- e. look cəŋ baan aav lɿəŋ day vɛɛŋ muoy (sɔɔ)
- f. look cəŋ baan aav sɔɔ day vɛɛŋ muoy (khñom)
- g. khñom cəŋ baan aav sɔɔ day vɛɛŋ muoy

DRILL FOUR: Response

- MODEL: T: aa day vɛɛŋ nɪŋ aa day khɫɛy, aa naa thlay cian? (day vɛɛŋ)
 S: aa day vɛɛŋ thlay cian
 T: Which one is more expensive, the one with long sleeves or the one with short sleeves? (long sleeves)
 S: The one with long sleeves is more expensive.
- a. aa soo nɪŋ aa khiev, aa naa l'oo cian? (soo)
 aa soo l'oo cian
- *b. aa khmaw nɪŋ aa kəhoom, aa naa thaok cian? (khmaw)
 aa khmaw thaok cian [black]
- c. aa leek sae sɛp nɪŋ aa leek saam pɛmbɛy, aa naa thom cian? (sae sɛp)
 aa leek sae sɛp thom cian
- d. aa lɛŋ nɪŋ aa khiev, aa naa touc cian? (khiev)
 aa khiev touc cian
- *e. aa p'aa soo nɪŋ aa p'aa khmaw, aa naa vɛɛŋ cian? (soo)
 aa p'aa soo vɛɛŋ cian [color]
- f. aa pii nih, aa naa khɫɛy cian? (soo)
 aa soo khɫɛy cian

DRILL FIVE: Transformation

- MODEL: T: khɫom cɔŋ baan aav soo day vɛɛŋ pii I want two white long-sleeve shirts.
 S: aav soo day vɛɛŋ nɪw sol pii kút Exactly two white long-sleeve shirts are left.
- a. khɫom cɔŋ baan sbæŋ cɛɛŋ leek pɛmpɪl mɛ kuu sbæŋ cɛɛŋ leek pɛmpɪl nɪw sol mɛ kuu kút
- b. khɫom cɔŋ baan aav yɪt leek saam sɛp pɛmmuoy pii aav yɪt leek saam sɛp pɛmmuoy nɪw sol pii kút
- c. khɫom trɛw kaa sraom cɛɛŋ look mɛ kuu sraom cɛɛŋ khɫom nɪw sol mɛ kuu kút
- d. khɫom trɛw kaa muo' pram muo' nɪw sol pram kút
- e. khɫom cɔŋ tɪf sraa pɛraŋ mɛ doop sraa pɛraŋ nɪw sol mɛ doop kút
- f. khɫom cɔŋ tɪf muo' kəhoom muoy muo' kəhoom nɪw sol muoy kút

DRILL SIX: Transformation

- MODEL: T: khɫom mɪn cɔŋ tɪf aav tee (kmian luy) I don't want to buy shirts.
 S: kraɛŋ look kmian luy rɛh Probably you don't have money.
- *a. khɫom mɪn ŋam sraa viiskii (mɪn coul cɛt) kraɛŋ look mɪn coul cɛt rɛh
 [whiskey]
- b. khɫom kmian luy mɛel kon tee (mɪn cɔŋ tɪw) kraɛŋ look mɪn cɔŋ tɪw rɛh

- c. məsel məñ chi:kbaal (m̄in cəŋ móo rien)
kraeŋ look m̄in cəŋ móo rien rəh
- d. khñom m̄in cəŋ thəe laan khñom tee (m̄in cəh thəe)
kraeŋ look m̄in cəh thəe rəh
- e. khñom m̄in cəŋ ñam baay n̄iw phtéh tee (m̄in cəh thəe məhoup)
kraeŋ look m̄in cəh thəe məhoup rəh
- f. khñom m̄in khəəñ look n̄iw saalaa tee (m̄in móo saalaa)
kraeŋ look m̄in móo saalaa rəh

DRILL SEVEN: Transformation

- MODEL: T: khñom cəŋ baan aav soo (khiev) I want to have a white shirt.
S: bæ kmian soo, khñom yóo aa khiev If there aren't any white ones, I'll take the blue one.
- *a. khñom cəŋ baan kəteel khiev (l̄iəŋ) bæ kmian khiev, khñom yóo aa l̄iəŋ
[mat]
- b. khñom cəŋ baan aav day khlsy (day vɛɛŋ) bæ kmian day khlsy, khñom yóo aa day vɛɛŋ
- c. khñom cəŋ baan sraom cəəŋ khiev (khmaw) bæ kmian khiev, khñom yóo aa khmaw
- *d. khñom cəŋ baan sbæk cəəŋ khmaw (sokkəlaa) bæ kmian khmaw, khñom yóo aa sokkəlaa
[brown, chocolate]
- e. khñom cəŋ baan sbæk cəəŋ leek pəmmuoy (pəmmuoy kəlah) bæ kmian leek pəmmuoy, khñom yóo aa leek pəmmuoy kəlah
- f. khñom cəŋ baan aav soo (kəhɔɔm) bæ kmian soo, khñom yóo aa kəhɔɔm

DRILL EIGHT: Transformation

- MODEL: T: khñom n̄iw səl aav pii tiet I have two more shirts left.
S: khñom mian aav tæs pii tee I only have two shirts.
- a. khñom n̄iw səl pram doulaa tiet khñom mian tæs pram doulaa tee
- b. khñom n̄iw səl koun səh dɔp né? tiet khñom mian koun səh tæs dɔp né? tee
- c. khñom n̄iw səl sbæk cəəŋ khmaw mə kuu tiet khñom mian sbæk cəəŋ khmaw tæs mə kuu tee
- d. khñom n̄iw səl kəteel pii tiet khñom mian kəteel tæs pii tee
- e. khñom n̄iw səl səbot laan chnuol muoy tiet khñom mian səbot laan chnuol tæs muoy tee
- f. khñom n̄iw səl aav day khlsy bəy tiet khñom mian aav day khlsy tæs bəy tee

DRILL NINE: Response

MODEL: T: aav look póa sy? (kəhoom) What color is your shirt?

S: aav khñom póa kəhoom My shirt is red.

- *a. səronj nianj póa sy? (lɿəŋ) səronj khñom póa lɿəŋ
[sarong]
- b. sbæk cəeŋ look póa sy? (kɰmaw) sbæk cəeŋ khñom póa kɰmaw
- c. laan look póa sy? (sokkəlaa) laan khñom póa sokkəlaa
- d. phtéh look póa sy? (sɔɔ) phtéh khñom póa sɔɔ
- e. səpút nianj póa sy? (khiev) səpút khñom póa khiev
- f. sraom cəeŋ look póa sy? (kɰmaw) sraom cəeŋ khñom póa kɰmaw

DRILL TEN: Substitution

NOTE: ឯង /aɛŋ/ can be used in every case, but it is not always polite; in first person, ឯង /aɛŋ/ can be also replaced by ខ្ញុំ /khñom/, e.g.

ខ្ញុំទៅបើកខ្លួនខ្ញុំ។

cam khñom tɿw bæk khluon khñom

Wait, I'll go open (them) myself.

MODEL: T: cam khñom tɿw rəeŋ khluon aɛŋ (bæk)

Wait, I'll go and select (them) myself. (open)

S: cam khñom tɿw bæk khluon aɛŋ

Wait, I'll go and open (them) myself.

- a. cam khñom tɿw bæk khluon aɛŋ (look)
- b. cam look tɿw bæk khluon look (thəə)
- c. cam look tɿw thəə khluon look (yəeŋ)
- d. cam yəeŋ tɿw thəə khluon yəeŋ (tifi)
- e. cam yəeŋ tɿw tifi khluon yəeŋ (nianj)
- f. cam nianj tɿw tifi khluon nianj (kót)
- g. cam kót tɿw tifi khluon kót (look srɛy)
- h. cam look srɛy tɿw tifi khluon look srɛy (khñom)
- i. cam khñom tɿw tifi khluon khñom

Reading Passage

ខោអាវ

នៅស្រុកយើងបើយើងនៅក្មេង គឺអាស្រ័យប្រហែលច្រើន ឆ្នាំ ទុំពុកម្តាយយើង មិនសូវអស់លុយសម្រាប់ខោអាវយើងទេ ។ ព្រោះធម្មតានៅពេលនោះយើងមិនសូវ ឆ្លៀកពាក់អីទេ ។

ក្មេងខ្លះមានខោអាវ ក្មេងខ្លះគ្មានទេ តែក្មេងទាំងអស់ធ្វើដូចគ្នាទាំងអស់ ។ គឺយើងមិនចូលចិត្តឆ្លៀកពាក់លោះ ព្រោះវាក្រៅ ។

យើងឆ្លៀកពាក់តែនៅពេលសំខាន់ៗ ។ ហើយម្តាយទុំពុកយើងចូលចិត្ត ឱ្យយើងមានខោអាវខ្មៅហើយធំៗ ព្រោះ កាត់ថ្នាំយើងដាច់ ធំ ហើយ ខោអាវខ្មៅ មិនដាច់កិច្ចក់ ។

ស្រុកយើងជាស្រុកក្រៅហើយខោអាវខ្មៅធំឱ្យយើងក្រៅដាច់ខោអាវធំទៀត ។ តាមយើងឃ្លាន ប្រហែលដូច្នោះហើយបានដឹងយើងមិនចូលចិត្តឆ្លៀកពាក់ កាលយើង នៅក្មេង ។

VOCABULARY

aav yɨit អាវយ៉ិត

T-shirt, undershirt

cəŋ khao

pants leg (R)

kətɛel កេតេល

mat

khiev ខ្សែវី

blue

khleɣ ខ្លី

short

khmaw ខ្មៅ

black

koo

collar (L)

kraɛŋ ក្រែង

probably, lest, in case

kút គត់

exactly, even

leek លេខ

number, size

lɛəŋ លឿង

yellow

muoʔ មួក

hat

nɨw sɔl នៅសល់

to remain

póa ពណ៌

color

reɛh រើស

to select, to choose; to find

sepút សំពត់

skirt

seroŋ សារ៉ុង

sarong

sokkəlaa ស៊ុកកូឡា

chocolate, brown

sɔɔ ស

white

vɛɛŋ វែង

long

LESSON TWENTY-FOUR

DIALOGUE

	yil	Gee!
	kdaw	hot
	səbaəm	extremely, terrible, terribly
1.	tom - yil n̄ay nih kdaw səbaəm ah!	Gee! Today is extremely hot!
	m̄in d̄ol	not as...as
2.	sok - kdaw m̄in d̄ol srok khmaɛ eh
look!	Not as hot as in Cambodia.
3.	tom - n̄iw srok khmaɛ kdaw pəmaan
khaɛ daɛ?	In Cambodia, for how many months is
it hot?
4.	sok - pəhaɛl buon pram khaɛ	About four or five months.
	trew	right
	lədəw	season
5.	tom - teh, douc cə m̄in trew, kee
mian pəmaan lədəw?	No, it doesn't seem right. How
many seasons are there?
	lən̄ia	cold
	n̄iŋ	and
6.	sok - baat, lədəw kdaw, lədəw
phlien, n̄iŋ lədəw lən̄ia	The hot season, the rainy season,
and the cold season.
7.	tom - coh n̄iw lədəw lən̄ia, srok
khmaɛ lən̄ia eh?	And in the cold season, is it cold
in Cambodia?
	aav lən̄ia	sweater
8.	sok - lən̄ia m̄in d̄ol srok aameer̄ik
eh. look m̄in cam bac pé?
aav lən̄ia kɔɔ baan daɛ	Not as cold as in the U.S. You
don't need to wear a sweater.
9.	tom - coh phlien! phlien craɛn eh?	And rain! Does it rain a lot?
	sraɛ	rice field
	srok sraɛ	the country, farmland
	né? (srok) sraɛ	farmer, peasant
	thəe sraɛ	to grow rice, to farm
	daoy saa	by means of, because of
10.	sok - baat, né? srok sraɛ thəe sraɛ
daoy saa tə phlien tee look	Yes, the farmers grow their crops
by means of the rain alone. (i.e.
they don't need to irrigate.)

- ១. ភុយ យី ថ្ងៃនេះកៅសម្លៀកមណាស់ ។
- ២. សុខ កៅមិនដល់ស្រែកទ្រុនទេលោក ។
- ៣. ភុយ នៅស្រែកទ្រុនកៅមិនានទ្រុនទ័រ? ។
- ៤. សុខ ប្រហែលយូន ប្រាំទ្រុន ។
- ៥. ភុយ ទេ ដូចជាមិនត្រូវ គេមានមិនានរដ្ឋ? ។
- ៦. សុខ បាទ រដ្ឋកៅ រដ្ឋក្លែងនឹងរដ្ឋរដ្ឋ ។
- ៧. ភុយ ចុះនៅរដ្ឋរដ្ឋ ស្រែកទ្រុនរដ្ឋទេ? ។
- ៨. សុខ រដ្ឋមិនដល់ស្រែកអាមេរិកទេ លោកមិន ចាំបាច់ពាក់អាវរដ្ឋក្លែង ទ័រ ។
- ៩. ភុយ ចុះក្លែង ក្លែងប្រើនទេ?
- ១០. សុខ បាទ អ្នកស្រែកស្រែក ក្លែងក្លែងម៉ាយលាវទ័រក្លែងទេលោក ។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. សំរើម /səbaəm/ means 'awful, awfully, remarkable, terrific, terrible, terribly.' That is, it is an exclamation indicating awe and surprise. It can be used alone as a simple exclamation meaning 'great!' or 'remarkable!' or 'wow!' For example:

<p>A. យើងទើកលុយថ្ងៃនេះ ។
 yəəŋ bæk luy ŋay nih
 We get paid today.</p> | <p>B. សម្លៀកមណាស់
 səbaəm nah!
 Great!</p> |
|--|--|

2. Comparison of two things is accomplished by the word ស្ងួច /douc/ 'like,' e.g.,

ទេសស្រុកខ្ញុំស្ងួចនឹងទេសស្រុកលោក ។
 nɛw srok khñom təcə? douc nɛw srok look

It's as cold where I come from as where you come from.

There are several ways in Cambodian to say 'not as...as... less...than...'; the one in this lesson is មិនដល់ /mɛn dɔl/ literally 'doesn't reach.' For example,

ទេសស្រុកខ្ញុំមិនដល់ទេសស្រុកលោកទេ ។
 nɛw srok khñom təcə? mɛn dɔl srok look eh

It's not as cold in my country as it is in yours.

6. The two words for 'cold' រងា /ləŋia/ and ស្រុកស្ងួច /təcə?/ are distinguished by the fact that រងា /ləŋia/ refers to cold which is accompanied by wind, while ស្រុកស្ងួច /təcə?/ is a windless chill. Objects are always ស្រុកស្ងួច /təcə?/ and never រងា /ləŋia/; only air or weather can be រងា /ləŋia/.

8. Remember (from Lesson 9) that there are two ways to negate ត្រូវ /trəw/ 'must.' The first, មិនត្រូវ /mɛn trəw/ means 'must not, should not.'

The second, **មិនបាច់** /mɨn bac/ or **មិនចាំបាច់** /mɨn cam bac/ means 'not necessary, no need to.' For example:

លោកមិនត្រូវរៀនថ្ងៃនេះ។

look mɨn trəw rien tee ɲay nih

You mustn't (or shouldn't) study today.

but

លោកមិនបាច់រៀនថ្ងៃនេះ។

look mɨn bac rien ɲay nih

You don't have to study today.

6. Another way of dividing up the seasons in Cambodia is to refer to the dry season, which is **រដូវប្រាំង** /lədəw prɑŋ/, and the wet season, which is **រដូវវស្សា** /lədəw vuhsa/.

The rainy season is from about late June or July to November; the 'cold' season is from November to mid-March, and the hot season is from mid-March through June. Of course by temperate-climate standards, Cambodia is hot all year, but during the 'cold season' some nights do get chilly enough for a sweater. Both the 'cold' and 'hot' seasons are part of the dry season, during which it seldom rains.

8. In Lesson 20 **ក៏បាន** /koo baan/ preceded by a clause occurred in pairs. In sentence 8 in this lesson, **ក៏បាននិរ** /koo baan dae/ also follows a clause but does not occur in a pair... **ក៏បាន...ក៏បាន** /...koo baan... koo baan/. The sentence **លោកមិនចាំបាច់ពាក់អាវិវនា ក៏បាននិរ** /look mɨn cam bac pé? aav ləŋia koo baan dae/ 'You don't have to wear a sweater' is more literally '(That) you don't need to wear a sweater will also be O.K.'

10. The word **ទ្រុង** /srae/ refers only to rice fields. Fields for planting other crops, and orchards are referred to by the word **ចំការ** /cəmkaa/. However, since rice is the staple food in Cambodia and since the major type of farming throughout the country is rice farming, the terms **ស្រុកទ្រុង** /srok srae/ 'farm country, the country,' **ធ្វើទ្រុង** /thəe srae/ 'to farm' and **ស្រុក(ស្រុក) ទ្រុង** /né? (srok) srae/ 'farmer, peasant' can also be used as general terms for farming as well as specific terms referring only to rice growing.

10. **ដោយសារ** /daoy saa/ functions either as a preposition 'because of' or as a clause relator 'because.' An example of the latter case is

ខ្ញុំទៅរកបង់ដោយសារខ្ញុំត្រូវការលុយ។

khñom tɨw róa bəŋ daoy saa khñom trəw kaa luy

I'm going to look for a bank because I need money.

DRILLSDRILL NO.

8. Note that when the auxiliary ចង់ /cɔŋ/ 'want' is followed by a clause which has a subject different from the subject of ចង់ /cɔŋ/, ចង់ /cɔŋ/ must be followed by causative verb ឱ្យ /aoy/. For example: there is no change of subject before and after ចង់ /cɔŋ/:

គេចង់មើលកូន។

kee cɔŋ məəl kun

They (he) want to see a movie.

but in

គេចង់ឱ្យយើងចេញទៅរៀនឱ្យឆាប់។

kee cɔŋ aoy yəən cəŋ tiw rien sɿləw

They want us to go out to study now.

there is a change of subject from គេ /kee/ 'they' to យើង /yəən/ 'we.'

DRILLSDRILL ONE: Substitution

- MODEL: *T: រៀន និយាយ ក្ដៅ ត្រជាក់ ថ្ងៃ ឥឡូវ ពេល ថ្ងៃ ឥឡូវ ពេល
S: រៀន និយាយ ត្រជាក់ ក្ដៅ ថ្ងៃ ឥឡូវ ពេល
- a. រៀន និយាយ ត្រជាក់ ក្ដៅ ថ្ងៃ ឥឡូវ ពេល (phtéh)
- b. phtéh និយាយ ត្រជាក់ ក្ដៅ ថ្ងៃ ឥឡូវ ពេល (thom)
- c. phtéh និយាយ ថ្ងៃ ឥឡូវ ពេល (laan)
- *d. laan និយាយ ថ្ងៃ ឥឡូវ ពេល (lɿən) [fast]
- e. laan និយាយ លឿន ថ្ងៃ ឥឡូវ ពេល (l'ɔɔ)
- *f. laan និយាយ យឺត ថ្ងៃ ឥឡូវ ពេល (yɿt) [slow]
- g. laan និយាយ យឺត ថ្ងៃ ឥឡូវ ពេល

DRILL TWO: Transformation

- MODEL: T: កម្ពុជា ក្ដៅ ត្រជាក់ ប្រទេស ខ្មែរ កម្ពុជា
S: ត្រជាក់ ក្ដៅ ប្រទេស ខ្មែរ កម្ពុជា
- a. phtéh និយាយ ថ្ងៃ ឥឡូវ ពេល កម្ពុជា ក្ដៅ ត្រជាក់ ប្រទេស ខ្មែរ កម្ពុជា
touc mɿn dɔl phtéh khɿom tee look
- b. laan និយាយ លឿន ថ្ងៃ ឥឡូវ ពេល កម្ពុជា ក្ដៅ ត្រជាក់ ប្រទេស ខ្មែរ កម្ពុជា
yɿt mɿn dɔl laan khɿom tee look
- c. phiasaa និយាយ ប្រទេស ខ្មែរ កម្ពុជា ក្ដៅ ត្រជាក់ ប្រទេស ខ្មែរ កម្ពុជា
sruol rien mɿn dɔl phiasaa khɿom tee look
- d. aav និយាយ ថ្ងៃ ឥឡូវ ពេល កម្ពុជា ក្ដៅ ត្រជាក់ ប្រទេស ខ្មែរ កម្ពុជា
thaok mɿn dɔl aav khɿom tee look
- e. kruosaa និយាយ ក្ដៅ ត្រជាក់ ប្រទេស ខ្មែរ កម្ពុជា ក្ដៅ ត្រជាក់ ប្រទេស ខ្មែរ កម្ពុជា
mian mɿn dɔl kruosaa khɿom tee look
- f. pətup និយាយ ក្ដៅ ត្រជាក់ ប្រទេស ខ្មែរ កម្ពុជា ក្ដៅ ត្រជាក់ ប្រទេស ខ្មែរ កម្ពុជា
s'aat mɿn dɔl pətup khɿom tee look

DRILL THREE: Transformation

- MODEL: T: təcé' m̄n dəl srok khñom tee Not as cold as in my country.
 S: srok look m̄n cia təcé' pəmaan tee Your country is not very cold.
- a. touc m̄n dəl phtéh khñom tee phtéh look m̄n cia touc pəmaan tee
- b. ȳiit m̄n dəl laan khñom tee laan look m̄n cia ȳiit pəmaan tee
- c. sruol rien m̄n dəl phiasaa khñom tee phiasaa look m̄n cia sruol rien pəmaan tee
- d. thaok m̄n dəl aav khñom tee aav khñom m̄n cia thaok tee
- e. mian m̄n dəl kruosaa khñom tee kruosaa look m̄n cia mian pəmaan tee
- f. s'aat m̄n dəl pətup khñom tee pətup look m̄n cia s'aat pəmaan tee

DRILL FOUR: Response

- MODEL: T: srok khñom n̄n srok look aanaa thom cian? S: srok look thom douc srok khñom dae.
 T: My country and yours, which one is larger? S: Your country is large like mine, too.
- a. laan kót n̄n laan look aanaa l'oo cian laan kót l'oo douc laan khñom dae
- b. phtéh look n̄n phtéh khñom aanaa s'aat cian? phtéh look s'aat douc phtéh khñom dae
- c. srok khñom n̄n srok look aanaa chñaay cian? srok look chñaay douc srok khñom dae
- d. koun kót n̄n koun yəəŋ aanaa thom cian? koun kót thom douc koun yəəŋ dae
- e. né' kruu yəəŋ n̄n né' kruu kee aanaa l'oo cian? né' kruu yəəŋ l'oo douc né' kruu kee dae
- f. thna' né' kruu n̄n thna' khñom aanaa mian koun səh craen cian? thna' khñom mian koun səh craen douc thna' look dae
- g. koun səh look n̄n koun khñom né'naa cəh khmae cian? koun səh khñom cəh khmae douc koun səh look dae

DRILL FIVE: Transformation

- MODEL: T: khñom cia kruu pərien (koun səh) I am a teacher. (student)
 S: khñom m̄n məsn cia kruu pərien tee, I am not a teacher; I am a khñom cia koun səh student.
- a. khñom cia pəraŋ (aameerikaŋ) khñom m̄n məsn cia pəraŋ tee, khñom cia aameerikaŋ
- b. nih cia səphiw pəraŋ (khmae) nih m̄n məsn cia səphiw pəraŋ tee, nih cia səphiw khmae
- c. look sok cia puo'maa' nian koulaap (khñom) look sok m̄n məsn cia puo'maa' nian koulaap tee, look sok cia puo'maa' khñom

- d. look srey sivon cia pepun look saarim (khnom) look srey sivon min msen cia pepun look saarim tee, look srey sivon cia pepun khnom
- e. petup nih cia petup khnom (look sok) petup nih min msen cia petup khnom tee, petup nih cia petup look sok
- f. saalaa nih cia saalaa peran (onglee) saalaa nih min msen cia saalaa peran tee, saalaa nih cia saalaa onglee

DRILL SIX: Substitution

MODEL: *T: taam khnom smaan, douc cia trew (khoh) I think, it seems right. (wrong)

*S: taam khnom smaan, douc cia khoh I think it seems wrong.

- a. taam khnom smaan, douc cia khoh (tace' peek)
- b. taam khnom smaan, douc cia tace' peek (lien)
- c. taam khnom smaan, douc cia lien peek (kdaw)
- d. taam khnom smaan, douc cia kdaw peek (craen)
- e. taam khnom smaan, douc cia craen peek (thom)
- f. taam khnom smaan, douc cia thom peek

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: look niyey trew

You're right. (you say right)

S: look niyey min trew tee

You're wrong. (you don't say right)

- a. look mael onglee l'oo nah look mael onglee min l'oo tee
- **b. look praε pia' nih khoh (praε) look praε pia' nih min khoh tee
[word] [to translate]
- *c. look tasee khlia nih trew look tasee khlia nih min trew tee
[sentence]
- d. look thee efcen trew haey look thee efcen min trew tee
- e. look thee efcen khoh haey look thee efcen min khoh tee
- f. look niyey khmaε l'oo nah look niyey khmaε min l'oo tee

DRILL EIGHT: Transformation

MODEL: T: khnom con niyey pii ledew niw srok khmaε (look)

S: khnom con aoy look niyey pii ledew niw srok khmaε

T: I want to talk about the seasons in Cambodia. (you)

S: I want you to talk about the seasons in Cambodia.

- a. khnom con mael sephiw nih (puu) khnom con aoy puu mael sephiw nih
- b. khnom con praε khlia nih (ne' kruu) khnom con aoy ne' kruu praε khlia nih

- c. khñom cəŋ tɨw tɨf baarɛy (look taa) khñom cəŋ aoy look taa tɨw tɨf baarɛy
- d. khñom cəŋ tɛsee piaʔ nih (bɔɔŋ) khñom cəŋ aoy bɔɔŋ tɛsee piaʔ nih
- e. khñom cəŋ rien phiasaa nih (nian) khñom cəŋ aoy nian rien phiasaa nih
- f. khñom cəŋ phñaæ səbot nih (kmuoy) khñom cəŋ aoy kmuoy phñaæ səbot nih

DRILL NINE: Extension

MODEL: T: ɲay nih mɨn səw ləŋja tee (péʔ aav ləŋja)

S: mɨn cam bac péʔ aav ləŋja koo baan daæ

T: Today is not very cold.

S: It's all right you don't have to wear a sweater.

- a. ləŋjac nih pəhaɛl mɨn phliɛŋ tee (yoo aav phliɛŋ) mɨn cam bac yoo aav phliɛŋ koo baan daæ
- b. phtéh khñom nɨw cɨt tee (baek laan) mɨn cam bac baek laan koo baan daæ
- c. khñom mɨn tón trəw kaa luy tee (aoy khñom ɛyləw) mɨn cam bac aoy khñom ɛyləw koo baan daæ
- d. khliia nih pəbaaʔ pras nah (rien) mɨn cam bac rien koo baan daæ
- **e. ɲay nih mɨn thléʔ tɨk kooʔ tee (cih laan) mɨn cam bac cih laan koo baan daæ
[to fall]
[snow, ice]
- f. ɲay nih mɨn səw kdaw tee (péʔ muoʔ) mɨn cam bac péʔ muoʔ koo baan daæ

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: əwpuk khñom thəe sraɛ (phliɛŋ)

S: əwpuk khñom thəe sraɛ daoy saa phliɛŋ

T: My father cultivates rice.

S: My father cultivates rice by means of the rain.

- a. khñom nɨw srok aameerɨk baan (look Smith) khñom nɨw srok aameerɨk baan daoy saa look Smith
- b. khñom baan thəe kaa (pəpún khñom) khñom baan thəe kaa daoy saa pəpún khñom
- *c. khñom kəeŋ mɨn lúʔ (khñom ñam kəfee) khñom kəeŋ mɨn lúʔ
[to fall asleep] daoy saa khñom ñam kəfee
- d. nɨw phtéh, khñom rien mɨn baan (koun khñom) nɨw phtéh, khñom rien mɨn baan daoy saa koun khñom
- e. khñom baek laan mɨn baan (tɨk kooʔ) khñom baek laan mɨn baan daoy saa tɨk kooʔ
- f. yeəŋ mɨn móo rien (tɨk kooʔ) yeəŋ mɨn móo rien daoy saa tɨk kooʔ

DRILL ELEVEN: Transformation

MODEL: T: məsəl məñ khñom mɛn móo rien (khñom phdah saay)

S: khñom mɛn móo rien pruh khñom phdah saay

T: Yesterday I didn't come to school. (I had a cold)

S: I didn't come to school because I had a cold.

a. məsəl məñ khñom mɛn tɛw phtéh look (phliɛŋ craɛn peek) khñom mɛn tɛw phtéh
look pruh phliɛŋ craɛn peek

b. məsəl məñ khñom mɛn tɛw pɛst (thlé? tɛk koo? craɛn peek) khñom mɛn
tɛw pɛst pruh thlé? tɛk koo?
craɛn peek

**c. məsəl məñ khñom mɛn nɛw phtéh (mɛk bæk thŋay l'oo peek) khñom mɛn
[sky] phtéh pruh mɛk bæk thŋay
[clear sky] l'oo peek

*d. məsəl məñ khñom mɛn cih siiklou (mɛk lŋɛt peek) khñom mɛn cih siiklou
[cloudy sky] pruh mɛk lŋɛt peek

*e. məsəl məñ khñom mɛn tɛw thəe kaa (kyɔl khlaŋ-ah) khñom mɛn tɛw thəe kaa
[wind] pruh kyɔl khlaŋ-ah

f. məsəl məñ khñom keɛŋ mɛn lú? (phtéh khñom təcé? peek) khñom keɛŋ mɛn
lú? pruh phtéh khñom təcé?
peek

Reading Passage

អ្នកស្រី

យើងជាអ្នកស្រី យើងសប្បាយណាស់ ។ យើងមិនខ្លាចអ្នកណាទេ ។ យើងធ្វើ
ការតាមយើងផង ។ យើងធ្វើតិចប្រឡែនក៏បានដែរ យើងមិនចាំបាច់សួរអ្នកណា
ទេ ។

ពេលយប់យើងទៅដេក កាលណាយើងចង់ ។ គឺតែក្បាលលាចបន្តិចក៏បាន
បយប់ដំបូងបន្តិចក៏បានដែរ ព្រោះស្រីយើងនឹងភ្ញាក់ កាលណាយើងចង់ ។
បើយើងត្រូវភ្ញាក់ តែតែបន្តិច យើងនឹងភ្ញាក់ គឺយើងភ្ញាក់សម្រាប់ខ្លួនយើង ។ ហើយ
យើងសប្បាយនឹងធ្វើហ្នឹងនេះណាស់ បើកាលណាយើងធ្វើបាន ព្រោះយើងមិនធ្វើ
ដោយសារអ្នកណាម្នាក់មកប្រាប់យើង ។

ពេលថ្ងៃយើងទៅធ្វើការនៅស្រែរបស់យើង នៅក្នុងផ្ទះយើង ឬនៅកន្លែង
ដើរយើងចង់ទៅ ។ នៅនេះ ដូចជានៅនោះដែរ គឺកន្លែងរបស់យើងទាំងអស់ ។
យើងមិនរស់នឹងគិតថា កន្លែងនេះស្រស់ជាងកន្លែងនោះទេ ។ យើងគិតថា កន្លែង
ទាំងអស់សំខាន់ដូចគ្នា ។ បើយើងគិតថាត្រូវធ្វើ យើងធ្វើ ហើយបើយើងធ្វើ
មិនទាន់បាន យើងទុកទៅថ្ងៃក្រោយទៀត ។

VOCABULARY

aav ləŋia	អាវវង្សាវ	sweater
cəm kaa	ចំការ	non-rice field, orchard
daʔ	ដាក់	to eat, drink (slang) (L)
daɛl taɛ lii	ដែលទឹកឮ	(I)'ve only heard (about it) (L)
daoy saa	ដោយសារ	by means of, because of
kdaw	ក្តៅ	hot
keenj mɛn lúʔ	ក៏ដំបិនលក់	can't sleep
khliɑ	ឃ្លា	sentence
khoh	ខុស	wrong
kyɔl	ខ្យល់	wind
lədəw	រដូវ	season
lədəw prɑŋ	រដូវប្រាំង	dry season
lədəw vúhsaa	រដូវវស្សា	wet season
ləŋia	រងាវ	cold
liɛn	លឿន	fast
lúʔ	លក់	to fall asleep
meek bæk thŋay	មេឃប្រក់ថ្ងៃ	clear sky
meek lŋit	មេឃដង្កែត	cloudy sky
məɛl (taɛ) = douc	មើល (ទឹក)	
min dɔl	មិនដឹង	not as ... as
mɛn mɛn cia	មិនមែនជា	is not (see note)
néʔ (srok) sraɛ	អ្នក(ស្រុក)ទ្រូស	farmer
nɛŋ	និង	and
piɑʔ	ពាក្យ	word
praɛ	ទ្រូប	to translate
səbaɛm	សម្បើម	extremely, terribly, terrible
sraɛ	ទ្រូស	rice field
təcéʔ	ត្រជាក់	cold
thléʔ	ធ្លាក់	to fall
tɛk kɔʔ	ទឹកកក	ice, snow
trəw	ត្រូវ	right
yii	យឺត	Geel
yɛit	យឺត	slow; elastic

LESSON TWENTY-FIVE

DIALOGUE

phum	hamlet, village
mee phum	village chief
1. maw - cmiap suo look mee phum.	Hello, sir!
2. san - baat cmiap suo, look mian kaa ey nay nih?	Hello! What is your business today? (What can I do for you?)
kənaət	birth
səbot kənaət	birth certificate (ordinary style)
3. maw - khñom yóo koun móo theə səbot kənaət.	I brought my child for a birth certificate.
omnaac	power, right
méciciat	birth certificate (elevated style)
4. san - khñom kmian omnaac theə məciciat teh.	I don't have the right to make out a birth certificate.
5. maw - né?naa theə aoy khñom baan?	Who could do it for me?
khum	town, county
mee khum	county chief
6. san - look mee khum	The county chief.
7. maw - khñom trəw yóo ey khlah tɛw cia muoy?	What do I have to take with me?
kədah	paper
8. san - look trəw tiñ kədah məciciat yóo móo theə aoy haey teh	First you have to buy a birth certificate form and fill it out. (finish filling it out)

១. ម៉ៅ ស៊ីវាបស្ថាន សោកមេភូមិ ។
២. សាន បាទ ស៊ីវាបស្ថាន សោកមានការអង្កេតនេះ? ។
៣. ម៉ៅ ខ្ញុំយកកូនចកផ្លែស្លឹកកំណើត ។
៤. សាន ខ្ញុំគ្មានអំណាចផ្លែចេញដំណើរ ។
៥. ម៉ៅ អ្នកណាផ្លែឲ្យខ្ញុំបាន? ។
៦. សាន សោកមេឃុំ ។
៧. ម៉ៅ ខ្ញុំត្រូវយកអ្វីខ្លះទៅជាធុរ្យ? ។
៨. សាន សោកត្រូវត្រូវត្រូវដំណើរចេញដំណើរយកចកផ្លែឲ្យហើយទៅ ។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. The word **មេភូមិ** /mee phum/ 'village, hamlet chief' contains the element **មេ** /mee/. Among its many meanings **មេ** /mee/ means 'chief, leader.' It

also occurs in the term **រម ឃុំ** /mee khum/ 'town, county chief' and **រម សង្កាត់** /mee songkat/ 'district chief.'

- Note the formal way in which a person with a title is addressed: **រលាក** /look/ + title, e.g.

រលាក រម ឃុំ គិត ចេញ សង្កាត់?

look mee khum kít cəŋ ŋkaal ?

When are you planning to leave ?

A title can also be used to refer to its holder, for instance the above example could also be translated 'When is the county chief planning to leave?'

- The political subdivisions of Cambodia are:

ភូមិ	/phum/	hamlet
ឃុំ	/khum/	village, town
ស្រុក	/srok/	district (roughly like a county)
សន្តរាជ	/anukhaet/	subprovince; in common usage, a small, less important province.
ខេត្ត	/khaet/	province
ក្រុង	/kron/	city (there are three cities that are administratively equivalent to a province: Kep, Kompong Som, and Phnom Penh).
សង្កាត់	/songkat/	district (normally used in a city instead of ស្រុក /srok/).

The term **ខេត្ត** /khaet/ is used to refer both to the province and to the city which is its capital.

- ... **យូរ ហើយ ទៅ** / ... aoy haey tɨw/ means 'so it will be all done.'

DRILLS

DRILL NO.

- ខាន** /khaan/ means 'to fail to; haven't.' Before a verb it means 'haven't.' It is often found as preverbal in a clause with **យូរ ហើយ** /yuu haey/ 'for a long time,' as in Drill 2.

- ទ្រង់ (ទ្រង់)** /tərom/ is 'until' in a positive sentence:

ខ្ញុំ មើល កាតែសត ទ្រង់ អ្នក បំបៅ ម្ហូប ហើយ ។

khñom mœl kəsast tərom sok aŋ thœ baay haey

I'll read the newspaper until you (Sok) are finished cooking.

Remember that 'not ... until' is **បាត** /baan/ (Lesson 17) not **ទ្រង់** /tərom/,

សុខឯងមិនអានទារទ្រង់មិនកាន់កម្រ

sok aej thee baay haey baan khñom meel kasæt

I won't read the newspaper until you (Sok) finish cooking.

6. In this drill you have another resultative verb: **ចប់** /cɔp/ 'to finish (doing something), to complete.' For example,

ខ្ញុំសរសេរមិនទាន់ចប់ទេ

khñom tæsee mɨn tɔn cɔp eh

I haven't finished writing yet.

Note that **អស់** /ɔh/ 'to be used up, finished' is also used as a resultative verb in sentence c of Drill 6: **ញ៉ាំងបារីអស់** / ñam baarey ɔh/ 'smoke up all the cigarettes.'

8. Note that **នៅ** / pii ŋkaal/ 'when' is the past time form of **អស់** /ŋkaal/ when.'

DRILL ONE: Transformation

MODEL: T: khñom móo thee sɛbot kənaæt

S: khñom yóo koun móo thee sɛbot kənaæt

T: I came to have a birth certificate made.

S: I brought my child to have a birth certificate made.

- *a. khñom tɨw coh chmúh rien ɔŋlee
[to register]
khñom yóo koun tɨw coh chmúh rien ɔŋlee
- b. khñom tɨw pɛst
khñom yóo koun tɨw pɛst
- *c. khñom móo tɨñ khao aav
[clothing]
khñom yóo koun móo tɨñ khao aav
- d. khñom móo mæel kon
khñom yóo koun móo mæel kon
- e. khñom móo som cbap tɨw pɛst
khñom yóo koun móo som cbap tɨw pɛst
- f. khñom tɨw leej pəpún khñom
khñom yóo koun tɨw leej pəpún khñom

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: khñom móo thee sɛbot kənaæt

*S: khñom khaan thee sɛbot kənaæt yuu haey

T: I came to have a birth certificate made.

S: I haven't had a birth certificate made for a long time.

- a. khñom tæsee sɛbot tɨw kruosaa khñom
khñom khaan tæsee sɛbot tɨw kruosaa khñom yuu haey

- b. khñom tɿw mœl kon
khñom khaan tɿw mœl kon yuu haøy
- *c. khñom tɿñ nialikaa
 [clock, watch]
khñom khaan tɿñ nialikaa yuu haøy
- d. khñom cih kəpal hoh
khñom khaan cih kəpal hoh yuu haøy
- e. khñom tɿw ñam baay haan
khñom khaan tɿw ñam baay haan yuu haøy
- f. khñom tətuoł səbot pii puo'maa' khñom
khñom khaan tətuoł səbot pii puo'maa' khñom yuu haøy

DRILL THREE: Transformation

- MODEL: T: khñom khaan thəe səbot kənaet yuu haøy
S: khñom mɿn daəl thəe səbot kənaet tee
T: I haven't had a birth certificate made for a long time.
S: I never had a birth certificate made.

- a. khñom khaan təsee səbot tɿw kruosaa khñom yuu haøy
khñom mɿn daəl təsee səbot tɿw kruosaa khñom tee
- b. khñom khaan tɿw mœl kon yuu haøy
khñom mɿn daəl tɿw mœl kon tee
- c. khñom khaan tɿñ khao aav yuu haøy
khñom mɿn daəl tɿñ khao aav tee
- d. khñom khaan cih kəpal hoh yuu haøy
khñom mɿn daəl cih kəpal hoh tee
- e. khñom khaan tɿw ñam baay haan yuu haøy
khñom mɿn daəl tɿw ñam baay haan tee
- f. khñom khaan tətuoł səbot pii puo'maa' khñom yuu haøy
khñom mɿn daəl tətuoł səbot pii puo'maa' khñom tee

DRILL FOUR: Transformation

- MODEL: T: khñom cəŋ baək səbot nih
S: khñom kmian əmnaac aoy look baək səbot nih tee
T: I want to open this letter.
S: I don't have the right to let you open this letter.

- a. khñom cəŋ tɿw cuop look mee khum
khñom kmian əmnaac aoy look tɿw cuop look mee khum tee
- b. khñom cəŋ cəñ tɿw phtéh
khñom kmian əmnaac aoy look cəñ tɿw phtéh tee

- c. khñom cəŋ rien bæk laan
khñom kmian əmnaac aoy look rien bæk laan tee
- d. khñom cəŋ tɿw məəl kon
khñom kmian əmnaac aoy look tɿw məəl kon tee
- e. khñom cəŋ daə leeŋ
khñom kmian əmnaac aoy look daə leeŋ tee
- f. khñom cəŋ ñam baarsy knoŋ thna?
khñom kmian əmnaac aoy look ñam baarsy knoŋ thna? tee

DRILL FIVE: TransformationMODEL: T: khñom móo thəe səbot kənaət

S: khñom kmian əmnaac thəe səbot kənaət cuun look tee

T: I come to have a birth certificate made.

S: I don't have the right to make a birth certificate for you.

- *a. khñom móo siifée səbot nih
[to sign]
khñom kmian əmnaac siifée səbot nih cuun look tee
- b. khñom móo ca? thnam
khñom kmian əmnaac ca? thnam cuun look tee
- c. khñom móo yóo səphɿw nuh
khñom kmian əmnaac yóo səphɿw nuh cuun look tee
- d. khñom móo tiñ sraa
khñom kmian əmnaac tiñ sraa cuun look tee
- e. khñom móo yóo səbot kəpal həh
khñom kmian əmnaac yóo səbot kəpal həh cuun look tee
- *f. khñom móo cəlcəŋ səbot kənaət
[to copy]
khñom kmian əmnaac cəlcəŋ səbot kənaət cuun look tee

DRILL SIX: ResponseMODEL: *T: look siifée səbot kənaət nih aoy khñom baan tee ? (khñom məəl səbot khñom cəp)

**S: cam məphlɛst, təróm khñom məəl səbot khñom cəp

T: Can you sign this birth certificate for me? (I'll finish reading my letter)

S: Wait a minute, until I finish reading my letter.

- a. look tɿw tiñ sraa aoy khñom baan tee ? (khñom rien khmaə cəp)
cam məphlɛst, təróm khñom rien khmaə cəp
- b. look thəe laan aoy khñom baan tee ? (khñom təsee səbot cəp)
cam məphɛst, təróm khñom təsee səbot cəp
- c. look yóo kəsaət aoy khñom baan tee ? (khñom ñam baarsy əh)
cam məphlɛst, təróm khñom ñam baarsy əh

- *d. look baek thvia aoy khñom baan tee ? (khñom pé? aav haey)
[door]
cam mephleest, teróm khñom pé? aav haey
- e. look tasee sebot aoy khñom baan tee ? (khñom meel saphiw nih cop)
cam mephleest, teróm khñom meel saphiw nih cop
- f. look tifi saphiw muoy aoy khñom baan tee ? (khñom ñam baay haey)
cam mephleest, teróm khñom ñam baay haey

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: khñom kəpúnj cəlcəŋ sebot kənaət (yóo móo aoy khñom siifnee)

S: cəlcəŋ cop, yóo móo aoy khñom siifnee

T: I'm copying a birth certificate.

S: After copying it, bring it to me to sign.

- a. khñom kəpúnj meel saphiw (yəeŋ tɨw dae leeŋ)
meel cop, yəeŋ tɨw dae leeŋ
- b. khñom kəpúnj tasee sebot (yəeŋ tɨw ñam baay)
tasee cop, yəeŋ tɨw ñam baay
- c. khñom kəpúnj rien pəst (khñom təlóp tɨw srok khmae viñ)
rien cop, khñom təlóp tɨw srok khmae viñ
- *d. khñom kəpúnj theə cənaot (khñom tɨw meel kon)
[problem]
theə cop, khñom tɨw meel kon
- e. khñom kəpúnj prae sebot (khñom yóo tɨw cuun look)
prae cop, khñom yóo tɨw cuun look
- f. khñom kəpúnj meel sebot (yəeŋ tɨw saalaa)
meel cop, yəeŋ tɨw saalaa

DRILL EIGHT: Transformation

MODEL T: pii məsəl məñ, khñom tɨw theə sebot kənaət nɨw saalaa khum
(məsəl məñ)

S: khñom tɨw theə sebot kənaət nɨw saalaa khum pii ŋkaal ?

T: Yesterday, I went to have a birth certificate made in Khum head-
quarters. (yesterday)

S: When did I go to have a birth certificate made at Khum head-
quarters ?

- a. məsəl məñ
khñom tɨw theə sebot kənaət nɨw saalaa khum pii ŋkaal ?
- b. khñom
pii məsəl məñ, né?naa tɨw theə sebot kənaət nɨw saalaa khum ?
- c. sebot kənaət
pii məsəl məñ, khñom tɨw theə sy nɨw saalaa khum ?

d. saalaa khum

pil mæsel mæñ, khñom tɿw thæ sɔbot kənaət nɿw aɛnaa?

e. khum

pil mæsel mæñ, khñom tɿw thæ sɔbot kənaət nɿw saalaa ɛy?

DRILL NINE: Response

MODEL: T: né'naa thæ aoy khñom baan? (look mee khum)

S: look mee khum thæ cuun look baan

T: Who can do it for me?

S: The khum chief can do it for you.

a. look mee khum thæ ɛy aoy khñom (siifnee)

look mee khum siifnee cuun look

b. look mee khum thæ ɛy aoy khñom? (sɔbot kənaət)

look mee khum thæ sɔbot kənaət cuun look

c. khñom tɿw thæ sɔbot kənaət nɿw aɛnaa? (saalaa khum)

look tɿw thæ sɔbot kənaət nɿw saalaa khum

d. khñom thæ sɔbot kənaət aoy né'naa? (p'oun khñom)

look thæ sɔbot kənaət aoy p'oun khñom

e. né'naa thæ sɔbot kənaət aoy p'oun khñom? (əwpuk khñom)

əwpuk khñom thæ sɔbot kənaət aoy p'oun look

f. khñom trəw yóo ɛy khlah tɿw cia muoy? (kədəh mæciiciat)

look trəw yóo kədəh mæciiciat tɿw cia muoy

DRILL TEN: Substitution

MODEL: T: né'naa thæ aoy khñom baan? (siifnee)

S: né'naa siifnee aoy khñom baan?

T: Who can do it for me?

S: Who can sign it for me?

a. né'naa siifnee aoy khñom baan? (tiñ)

b. né'naa tiñ aoy khñom baan? (cəlɔɔŋ)

c. né'naa cəlɔɔŋ aoy khñom baan? (yóo)

d. né'naa yóo aoy khñom baan? (bæk)

e. né'naa bæk aoy khñom baan? (təsee)

f. né'naa təsee aoy khñom baan?

Reading Passage

មនុស្សនំអាយុខ្លីៗ

កូនសិស្សភាគច្រើនដែលមកពីស្រុកស្រែ អាយុច្រើនជាងអាយុដែលចុះក្នុង
បញ្ជីជាតិ។

កាលស្រុកយើងនៅក្រោមអំណាចបារាំង បើយើងអាយុច្រើនពេក បារាំង
មិនឲ្យយើងចូលរៀនទេ ។ ហើយនៅពេលនោះ បើយើងជាកូនអ្នកស្រែ ហើយ
ចង់ទៅសាលាពីក្មេងបន្តិច ពីបារកណាស់ ជួនកាលយើងទៅបាន ជួនកាលមិន
បានទេ ។ ពីព្រោះយើងមិនសូវមានសាលាទេ មានតែនៅកន្លែងណាដែលមាន
មនុស្សច្រើនហើយដិតជួរឡានដង ។ ដូច្នេះបើភូមិយើងនៅជិតនោះ ហើយយើង
អាចដើរទៅបាន យើងទៅរៀនបាន ។ តើបើសាលានៅឆ្ងាយពីភូមិយើងពេក
យើងដើរមិនដល់ក្នុងពីរបីម៉ោង យើងទៅនៅជាមួយអ្នកណាមួយនៅជិត
សាលានោះ ។

បើយើងទៅនៅដួះអ្នកណាមួយដើម្បីទៅរៀន យើងត្រូវ ជួយគេខ្លះ គឺយើង
ឲ្យលុយគេក៏បាន ជួយធ្វើការគេក៏បាន ។ ឆមាសយើងជាកូនអ្នកស្រែ កាន់លុយ
សម្រាប់ទិញទា អារ ស្លៀកពាក់ដង ដូច្នេះយើងមានផ្លូវមួយគឺយើងត្រូវជួយធ្វើការ
គេ ។

ដូច្នេះយើងត្រូវមានអាយុច្រើន បានយើងធ្វើការកើតហើយទៅរៀនបាន
ដង ។

VOCABULARY

caevon	ចំឡង់	to copy
caeat	ចំណាច	problem; trouble
coh chmuh	ចុះឈ្មោះ	to register
cop	ចប់	to finish
kbaal temrey	ក្បាលដំរី	elephant head (name of a village) (L)
kedah	ក្រដាស	sheet of paper
khaan	ខាន	to have not, to miss, to fail to
khouc	ខូច	when used of a person: to go wrong, to be bad (L)
khum	ខ្នុរ	town, country
kraom	ក្រោម	under (R)
lbavon = look bavon	ល្បង = លោកចង	
mae = medaay	ម៉ែ = ម្តាយ	
mee khum	មេខ្នុរ	Khum chief
mee phum	មេភូមិ	Phum chief
meiciat	បញ្ជីជាតិ	birth certificate
mephlest	មួយវិនាទី	a minute, a moment
nialikaa	នាស៊ីកា	clock, watch
omnaac	អំណាច	right, power

phum	ភូមិ	hamlet, village
saalaa khum	សាលាប័រ	town hall
səbot kənaət	សំបុត្រកំណើត	birth certificate
siifnee	ស៊ីញ៉េ	to sign
sruol buol	ស្រួលបួល	easy, well, all right, fine (L)
teróm	ត្រង់	until
tvia	ទ្វារ	door

LESSON TWENTY-SIX

DIALOGUE

<p>yaan mɛc
aʔsoo</p> <p>mɛn cɛh aʔsoo</p> <p>1. maw - yoo moo thee aoy haey yaan
mɛc, baɛ khɛm mɛn cɛh
aʔsoo phooŋ?</p> <p>smien</p> <p>2. san - ɛfɛcɛŋ yoo tiw saalaa khum
tɛh, smien kee thee aoy
haey</p> <p>3. maw - ruoc khɛm thee mɛc tiet?</p> <p>bɔh</p> <p>bɔh traa</p> <p>4. san - ruoc mee khum siifnee bɔh traa</p> <p>bɔŋ</p> <p>bɔŋ luy</p> <p>5. maw - khɛm trɛw bɔŋ luy khlah-eh?</p> <p>taɛm</p> <p>6. san - tee, taɛ look trɛw bɔŋ thlay
taɛm niw saalaa srok</p> <p>cɛvaay</p> <p>cɛvaay srok</p> <p>7. maw - ɛfɛcɛŋ khɛm trɛw yoo tiw aoy
cɛvaay srok siifnee tiet</p> <p>cɛvaay khast</p> <p>pechuoy khast</p> <p>8. san - baat, ruoc haey cɛvaay khast
tiet rii pechuoy khast koo
baan daɛ</p> | <p>how</p> <p>letter of the alphabet,
consonant</p> <p>illiterate</p> <p>How can I take it and fill it out
if I am illiterate?</p> <p>secretary</p> <p>In that case take it to the khum
headquarters; the secretary will
do it for you.</p> <p>Then what do I do?</p> <p>to throw; to nail, to pound
a nail</p> <p>to stamp</p> <p>Then the khum chief signs and
stamps it.</p> <p>to pay (a tax or fee)</p> <p>to pay</p> <p>Do I have to pay anything?</p> <p>postage stamp</p> <p>No, but you have to pay for the
stamps in the srok headquarters.</p> <p>chief, boss, head</p> <p>srok chief</p> <p>So I have to take it to the srok
chief to sign also.</p> <p>governor of a province</p> <p>lieutenant governor of a
province</p> <p>Yes, then the provincial governor,
also; or the lieutenant governor
will do.</p> |
|--|---|

- ១. យ៉េ យកមកផ្លែឈើយល់រស់មើល ម៉េចផ្លែឈើនេះអក្សររស់ ។
- ២. សាន អញ្ជឹងយកទៅសាលាឃុំទៅ ឱ្យស្រីកេរផ្លែឈើយ ។
- ៣. យ៉េ រួចខ្ញុំផ្លែមើលទៀត? ។
- ៤. សាន រួចមេឃុំស៊ីតោ បោះត្រា ។
- ៥. យ៉េ ខ្ញុំត្រូវបង់លុយខ្លះទេ? ។
- ៦. សាន ទេ តែលោកត្រូវបង់ដៃដៃត្រៃនៃសាលាស្រុក ។
- ៧. យ៉េ អញ្ជឹងខ្ញុំត្រូវយកទៅលេចៅហ្វាយស្រុកស៊ីតោទៀត ។
- ៨. សាន បាទ រួចហើយចៅហ្វាយខេត្តទៀត ឬ ភូមិស្រុកខេត្ត ក៏បានដែរ ។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. Note the sequence of five verbs beginning this sentence: **យកមកផ្លែឈើយ** /yóo móo thəə aoy haey/ 'take it (and) do it so that it will be finished.' Such piled up verbs are not uncommon in Cambodian (cf. S.2.2.4).

The phrase **យកមក** /yóo móo/ plus verb is frequently used to indicate an instrument by means of which an action is accomplished, e.g.,

រកយកបាយមកផ្លែស្រា?
kee yóo baay móo thəə sraa?

Do they make liquor with cooked rice?

In the example, **បាយ** /baay/ 'cooked rice' is seen as the instrument by which liquor may be made. In the case of sentence 1 of this dialogue, the meaning is less clearly instrumental; however, in some way this may be the meaning to a Cambodian of **យក(ក្រដាស)មកផ្លែ** /yóo (kədəh) móo thəə/ 'take (the paper) and fill it out.'

The construction verb plus **ផ្លែឈើយ** /aoy haey/ means '(do) so that it will be finished.' While **ផ្លែ** /aoy/ is translated 'so that,' it is really the verb 'to cause, to make.'

1. While **សែ** /səh/ has the meaning 'to know how,' it need not always be followed by a verb. For instance, in the dialogue 'literate' is **សែអក្សរ** /səh a'soo/ literally 'knows (how to read and write) letters.'

2. The initial nominal construction of **ស្រ្តីនយកផ្លែឈើយ** /smien kee thəə aoy haey/ 'the secretary, he'll write it up for you' is fairly common in Cambodian. The agent in the event is represented by a noun, which is the topic of the clause (e.g. **ស្រ្តីន** /smien/ 'secretary'). It is then followed by a pronoun with which it is in an appositive relation (e.g. **គាត់** /kee/ 'he').

This pronoun, which has the same referent as the preceding noun, is the subject of the clause. (Cf. also S.3 in the synopsis.)

4. Note in the sequence **ស្នាមហត្ថលេខា** /siñee boh traa/ 'sign and stamp' there is no relator between the two verbs. This kind of construction is very common in spoken usage, since the context makes the meaning entirely clear.

DRILLS

DRILL NO.

4. **យកមក** /yoo moo/ means 'to bring to,' the opposite is **យកទៅ** /yoo tiw/ 'to take to.'

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

MODEL: T: look yoo moo tasee aoy haey

You take it and fill it out.
(by writing)

S: yoo moo tasee aoy haey yaan mɛc,
bae khñom mɛn cɛh tasee phoan

How can I take it and fill it out,
if I don't know how to write?

a. look baek laan me doan

baek laan me doan yaan mɛc, bae
khñom mɛn cɛh baek phoan

b. look tɛw ñam sraa

tɛw ñam sraa yaan mɛc, bae khñom
mɛn cɛh ñam phoan

c. look mael sɛphiw nih

mael sɛphiw nih yaan mɛc, bae khñom
mɛn cɛh mael phoan

d. look thee laan nih me doan

thee laan nih me doan yaan mɛc, bae
khñom mɛn cɛh thee phoan

e. look leen me doan

leen me doan yaan mɛc, bae khñom
mɛn cɛh leen phoan

f. look tɛw niyiey onglee

tɛw niyiey onglee yaan mɛc, bae
khñom mɛn cɛh niyiey phoan

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: khñom kɛpún tasee sɛbot

I am writing a letter.

S: look tasee sɛbot aoy haey tiw

Finish writing the letter.

a. khñom kɛpún ñam baay

look ñam baay aoy haey tiw

b. khñom kɛpún mael sɛphiw

look mael sɛphiw aoy haey tiw

c. khñom kɛpún thee laan

look thee laan aoy haey tiw

d. khñom kɛpún thee cɛnaot

look thee cɛnaot aoy haey tiw

e. khñom kɛpún cɛloan sɛbot kɛnaet

look cɛloan sɛbot kɛnaet aoy haey
tiw

f. khñom kɛpún ñam kɛfee

look ñam kɛfee aoy haey tiw

DRILL THREE: ResponseMODEL: T: look tæsee səbot aoy haəy tɿw

S: khñom tæsee səbot haəy

- a. look ñam baay aoy haəy tɿw
- b. look mæel səphɿw aoy haəy tɿw
- c. look thæe laan aoy haəy tɿw
- d. look thæe cənaot aoy haəy tɿw
- e. look cəlɔŋ səbot kənaət aoy haəy tɿw
- f. look ñam kəfee aoy haəy tɿw

Finish writing the letter.

I've finished writing the letter.

khñom ñam baay haəy

khñom mæel səphɿw haəy

khñom thæe laan haəy

khñom thæe cənaot haəy

khñom cəlɔŋ səbot kənaət haəy

khñom ñam kəfee haəy

DRILL FOUR: ResponseMODEL: T: khñom mɿn cəh tæsee tee

S: əñcəŋ yóo móo khñom, khñom tæsee aoy

- a. khñom mɿn cəh ñam sraa tee
- b. khñom mɿn cəh thæe laan tee
- c. khñom mɿn cəh bæc raadyou tee
- d. khñom mɿn cəh pras səbot tee
- e. khñom mɿn cəh ca? thnam tee
- f. khñom mɿn cəh mæel ɔŋglee tee

I don't know how to write.

In that case bring it to me, I'll write it for (you).

əñcəŋ yóo móo khñom, khñom ñam aoy

əñcəŋ yóo móo khñom, khñom thæe aoy

əñcəŋ yóo móo khñom, khñom bæc aoy

əñcəŋ yóo móo khñom, khñom pras aoy

əñcəŋ yóo móo khñom, khñom ca? aoy

əñcəŋ yóo móo khñom, khñom mæel aoy

DRILL FIVE: ResponseMODEL: T: look trəw aoy mee khum bəh traa

S: bəh traa ruoc khñom thæe məc tiet?

- a. look trəw cəlɔŋ khliə nih
- b. look trəw pras səphɿw nih
- c. look trəw thæe cənaot nih
- d. look trəw tɿw saalaa srok
- e. look trəw mæel səphɿw nih
- f. look trəw tɿf tæm

You have to have the khum chief stamp it.

After he stamps it, what else do I do?

cəlɔŋ ruoc khñom thæe məc tiet?

pras ruoc khñom thæe məc tiet?

thæe ruoc khñom thæe məc tiet?

tɿw saalaa srok ruoc khñom thæe məc tiet?

mæel ruoc khñom thæe məc tiet?

tɿf ruoc khñom thæe məc tiet?

DRILL SIX: Substitution

MODEL: T: look bəŋ luy pəmaan daəmbəy theə səbot kənaət? (rien khmas) How much do you pay to have a birth certificate made? (study Cambodian)

S: look bəŋ luy pəmaan daəmbəy rien khmas? How much do you pay to study Cambodian?

- * a. look bəŋ luy pəmaan daəmbəy rien khmas? (ruoc khluon) [to get even, be free from obligation]
- b. look bəŋ luy pəmaan daəmbəy ruoc khluon? (coul srok nih)
- c. look bəŋ luy pəmaan daəmbəy coul srok nih? (baan laan viñ)
- d. look bəŋ luy pəmaan daəmbəy baan laan viñ? (rien bæk laan)
- e. look bəŋ luy pəmaan daəmbəy rien bæk laan? (theə səbot kənaət)
- f. look bəŋ luy pəmaan daəmbəy theə səbot kənaət?

DRILL SEVEN: Response

MODEL: T: khñom trəw bəŋ sy khlah? (taəm) What do I have to pay for?

S: look bəŋ təs thlay taəm tee You only have to pay for stamps.

- a. khñom trəw bəŋ sy khlah? (sraa) look bəŋ təs thlay sraa tee
- b. khñom trəw bəŋ sy khlah? (kon) look bəŋ təs thlay kon tee
- c. khñom trəw bəŋ sy khlah? (səphiw) look bəŋ təs thlay səphiw tee
- d. khñom trəw bəŋ sy khlah? (saŋ) look bəŋ təs thlay saŋ tee
- e. khñom trəw bəŋ sy khlah? (otaəl) look bəŋ təs thlay otaəl tee
- f. khñom trəw bəŋ sy khlah? (pətu) look bəŋ təs thlay pətu tee

DRILL EIGHT: Transformation

NOTE: Note that if more than one item is to be replaced the plural marker ១១ /khlah/ must be used with the question word.

MODEL: T: khñom trəw bəŋ thlay taəm (taəm) I have to pay for the stamps.

S: khñom trəw bəŋ thlay sy? What do I have to pay for?

- a. cəvaay srok siñee aoy look (siñee) cəvaay srok theə sy aoy knñom?
- b. look kruu pəyúl khliə nih tɿw koun səh (koun səh) look kruu pəyúl khliə nih tɿw né'naa?
- c. khñom tɿw leeŋ kəpún caam (kəpún caam) khñom tɿw leeŋ aənaa?
- d. mun khñom tɿw rien, khñom kao puk mót, doh thmiñ, muc tɿk, ñam baay (kao puk mót, doh thmiñ, muc tɿk, ñam baay) mun khñom tɿw rien, khñom theə sy khlah?
- e. khñom mian laan muoy touc cian laan look (touc cian laan look) khñom mian laan muoy yaan məc?
- f. khñom mɿn ñam baay prúh khñom khmian luy (prúh khñom khmian luy) haət sy baan cia khñom mɿn ñam baay?

DRILL NINE: Response

MODEL: T: khñom yóo tɿw aoy cəvaay srok siifnee tiet, mɛsn tee? (cəvaay khast pəchuoy khast)

S: baat, ruoc yóo tɿw aoy cəvaay khast riɿ pəchuoy khast koo baan daɛ

T: I take it to the srok chief to sign also, don't I?

S: Yes, then you take it to either the provincial governor or the lieutenant governor.

- *a. khñom trəw tɿw tiñ məhoup tiet, mɛsn sy? (sraa - byɛɛ) [beer]
baat, ruoc haey trəw tɿw tiñ sraa riɿ byɛɛ koo baan daɛ
- b. khñom tɿw cuop look kruu tiet, mɛsn tee? (look sok - nian sothidaa)
baat, ruoc haey tɿw cuop look sok riɿ nian sothidaa koo baan daɛ
- c. khñom daʔ knəŋ pətup kót tiet, mɛsn tee? (koun kót - pʔoun kót)
baat, ruoc haey daʔ knəŋ pətup koun kót riɿ pʔoun kót koo baan daɛ
- d. khñom suo look tiet, mɛsn tee? (əwpuk khñom - mədaay khñom)
baat, ruoc haey suo əwpuk khñom riɿ mədaay khñom koo baan daɛ
- e. khñom praɛ səbot look tiet, mɛsn tee? (səphɿw nih - khliia nih)
baat, ruoc haey praɛ səphɿw nih riɿ khliia nih koo baan daɛ

DRILL TEN: Response

MODEL: T: khñom yóo aoy néʔnaa siifnee? (pəchuoy khast)

S: look yóo aoy pəchuoy khast koo baan daɛ

T: To whom do I give it to sign?

S: It's all right if you take it to the lieutenant governor.

- a. khñom tiñ sy tiet? (sraa)
look tiñ sraa koo baan daɛ
- b. khñom tɿw cuop néʔnaa? (look san)
look tɿw cuop look san koo baan daɛ
- c. khñom suo néʔnaa? (əwpuk khñom)
look suo əwpuk khñom koo baan daɛ
- d. khñom praɛ sy tiet? (khliia nih)
look praɛ khliia nih koo baan daɛ
- e. khñom məəl sy tiet? (ɔŋglee)
look məəl ɔŋglee koo baan daɛ
- f. khñom tɿw aɛnaa tiet? (saalaa)
look tɿw saalaa koo baan daɛ

Reading Passage

បញ្ជាក់ស៊ីញ៉េ

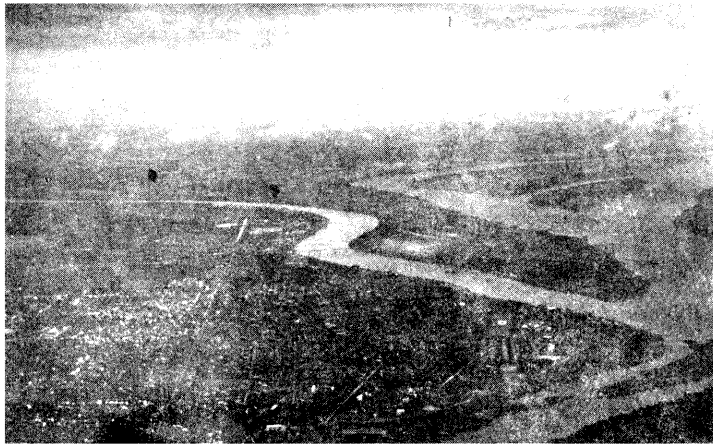
គេបញ្ជាក់ជាតិយេនណាស់ហើយពីបុរាណមក។ គេមកយើងត្រូវការបីថ្ងៃយ៉ាង
 តិច បានយើងធ្វើហើយ ក៏ទាំងពីរថ្ងៃដទៃទៀតដល់ចប់។
 ថ្ងៃទី១ យើងទៅលាលាងដើម្បីស្រឡាត្រូវបានបង្កប់ រួចស៊ីយេមេង
 ស៊ីញ៉េ និង បោះត្រា។ ជួនកាលយើងទំព្រាត្រូវបានប្រាប់បញ្ជាក់ជាតិ នោះបានដំរី។
 ក្រោយពីនោះ ប្តីថ្ងៃទី២ យើងទៅលាលាងស្រុកដើម្បីស្រឡាត្រូវបាន ទៅ
 ហាយស្រុកស៊ីញ៉េ បញ្ជាក់ស៊ីញ៉េ រួចស៊ីយេមេង ។ នៅកន្លែងនោះ ជួនកាល
 យើងត្រូវការមួយថ្ងៃ បើលោកទៅហាយស្រុក មិនសូវរស់ពេក ហើយសប្បាយ
 ចិត្ត។

រួចពីនោះប្តីថ្ងៃទី៣ យើងយកក្រដាសបញ្ជាក់ជាតិទៅលាលាងខេត្ត។ គេមក
 លោកទៅហាយខេត្តមានការច្រើនណាស់ ហើយលោកចូលយល់ខេត្ត និង ភ្លៀស
 ក៏រស់ណាស់ដំរី។ យើងមិនអាចយកបញ្ជាក់ជាតិទៅខ្លួនយើងបានទេ។ នៅលាលា
 ខេត្តក៏ដូចជាលាលាស្រុកដំរី គេមានក្រដាស ឆ្នាំ ឆ្នាំ ឆ្នាំ ឆ្នាំ ឆ្នាំ ឆ្នាំ ឆ្នាំ ឆ្នាំ ឆ្នាំ ឆ្នាំ ឆ្នាំ
 ដើម្បីយកទៅជួនលោក ។ ទាំងអស់ក្នុងកន្លែងនេះការ ។ ដូច្នោះ ទំហំក្រដាសបញ្ជាក់
 ជាតិយើងទៅដល់ត្រូវបាន យើងអស់ពេលបន្តិចហើយ ហើយទំហំត្រូវបានពេល
 ដើម្បីមើលរកខ្លួន រកត្រូវបានស៊ីញ៉េ រួចស៊ីយេមេង ហាយស្រុក រួចយកទៅដាក់ជួន
 លោកទៅហាយខេត្ត ឬ ចូលយល់ដើម្បីស៊ីញ៉េ បញ្ជាក់ ជាស៊ីញ៉េនោះ ជាស៊ីញ៉េ
 រួចស៊ីយេមេង ហាយស្រុក ថ្ងៃទី៤ យើងអស់ពេលច្រើនទៀត។
 ជួនកាលទំហំដើម្បីបញ្ជាក់ជាតិហើយ យើងអស់លុយដំរី ក្លានទៅដូច្នោះ។

VOCABULARY

aʔsɔɔ	អក្សរ	letter, character
bɔh	បោះ	to throw; to nail, to pound
bɔh traa	បោះត្រា	to stamp
bɔŋ luy	បង់លុយ	to pay
byɛɛ	ប៊ែរ	beer
caɛk cia	ចែកជា	divide up into, are divided into (L)
cɛvaay	ចៅហ្វាយ	boss, chief, head
cɛvaay khast	ចៅហ្វាយខេត្ត	governor
cɛvaay srok	ចៅហ្វាយស្រុក	chief of srok
douc chnɛh	ដូច្នោះ	therefore
néʔ krɔɔ	អ្នកក្រីក្រ	poor person, the poor (L)
néʔ mian	អ្នកមាន	rich person, the rich (L)
nimuoy nimuoy	នីមួយៗ	each (L)

pəcéʔ	បញ្ជាក់	to certify, to attest, to verify; to show, to prove (R)
pəchuoy khaət	ភូមិប្រធាន	lieutenant governor
phseen	ខុសៗ	different (R)
phseen phseen	ខុសៗៗ	different, various (L)
ruoc khluon	រួចខ្លួន	to be free from obligation, to be even
sələk	សន្លឹក	sheet, page (L)
smien	ស្នើសុំ	secretary
taəm	តាមប្រើ	stamp
thlay	ថ្លៃ	the cost of (L)
tii kron	ក្រុង	city (L)
yaan məc	យ៉ាងណា	how

Aerial view of Phnom Penh and the intersection of the Mekong, Bassac, and Tonle Sap Rivers

LESSON TWENTY-SEVEN

DIALOGUE

- 1. maw - khñom cəŋ theə kaat muoy,
khñom trəw theə məc khlah? I want to have an ID card made.
What do I have to do?

ruup image, picture, form
thoot to photograph, to record
ruup thoot picture, photograph
sələk (classifier for pieces of
paper and things that come
in sheets) (Cf. Drill 2)

kədəh kaat ID form
- 2. saw - look trəw mian ruup thoot pii You have to have two pictures and
sələk nɨŋ kədəh kaat mə sələk an ID form.
- 3. maw - khñom tɨw tɨŋ kədəh kaat aənaa Where do I go to buy the ID card
təh? form?

krup each, every, (any)
- 4. saw - nɨw krup haan lú? səphɨw tən əh In any book store.
- 5. maw - kee trəw kaa səbot kənaət Do they need my birth certificate?
khñom eh?

pəmpɨŋ to fill
- 6. saw - baat, haey look trəw pəmpɨŋ Yes, and you have to finish filling
kədəh kaat aoy həh təh out the ID form.
- 7. maw - khñom trəw kaa siŋhəe eh? Do I need to sign it?

kom aal tón not yet, don't hurry to...
phdət to imprint, to print
meeday thumb
phdət meeday to fingerprint
- 8. saw - baat, taə kom aal tón phdət Yes, but don't fingerprint it yet.
meeday

- ១. ម៉ៅ ខ្ញុំចង់ធ្វើកាតមួយ ខ្ញុំត្រូវធ្វើដើម្បីអ្វី? ។
- ២. លោក លោកត្រូវមានរូបថតពីរសន្លឹក និងក្រដាសកាតមួយសន្លឹក ។
- ៣. ម៉ៅ ខ្ញុំទៅទិញក្រដាសកាតណាទៅ? ។
- ៤. លោក នៅគ្រប់ហាងលក់សៀវភៅទាំងអស់ ។
- ៥. ម៉ៅ តើត្រូវការស៊ុប្រិកកំណែតខ្ញុំទេ? ។
- ៦. លោក បាទ បើយលោកត្រូវបំពេញក្រដាសកាតឲ្យយល្អទៅ ។
- ៧. ម៉ៅ ខ្ញុំត្រូវការស៊ុប្រិកទេ? ។
- ៨. លោក បាទ តែកុំវិលវាសទាន់ដ្ឋិតមេដៃ ។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. In Lesson 16 you learned that Cambodian does not have a passive construction, though it has some sentences that are translated into English with a passive verb. You saw that a verb like ធ្វើ /thəə/ 'do, make' can sometimes be translated as 'be done, be made.' In this lesson you can see that in the right contexts certain verbs can also have a causative meaning, that is 'to have (someone) do something.' This is particularly common with verbs that describe common services, e.g. haircuts, laundering, repairs. Thus in sentence 1 of the dialogue ធ្វើកាត /thəə kaat/ is 'to have a card made.' (Cf. also V.1 for further discussion.)
1. យ៉ាងម៉េច /yaan məc/ and ម៉េច /məc/ both mean 'how.' They may be used interchangeably.
3. The word ទៅ /təh/ at the end of this sentence conveys a sense of continued action. It gives a meaning something like 'from here I go on to...' For example ខ្ញុំលេងហើយក៏ខ្ញុំចេញទៅ។
khñom leən haey kəə khñom cəñ təh
After I play I leave.
4. Both words for 'every,' រាល់ /ról/ and គ្រប់ /krup/, break the usual rule for nominal attribution and occur before the word they modify. They differ in that រាល់ /ról/ is generally used with time words, e.g. រាល់ថ្ងៃ /ról ɲay/ 'every day,' while គ្រប់ /krup/ can be used with any noun but is usually not used with time words, e.g. គ្រប់យ៉ាង /krup yaan/ 'every way.' The word ទាំងអស់ /təŋ əh/ 'all' at the end of this sentence is redundant and could be omitted with no change of meaning.
4. The phrase ហាងលក់សៀវភៅ /haan lúʔ səphəw/ is translated 'bookstore,' but in reality it contains an adjective clause: 'store (that) sells books.' Other adjective clauses can be handled in the same way, e.g., ធនាគារដែលយើងរក។
nih cia bəŋ yəən róc
This is the bank we're looking for.
- There are more examples of this kind of construction in Drill 3.
5. Probably the most common way of handling a situation that would often require a passive in English is to use an active sentence with an indefinite subject គេ /keə/ 'they.' Thus sentence 5, which reads:

តើត្រូវការសំបុត្រកំណើតទេ?

kee trəw kaa səbot kənaət khñom eh

can be translated either as 'Do they need my birth certificate?' or as 'Is my birth certificate needed?'

DRILLS

DRILL NO.

6. As an adverbial **មុន** /mun/ means 'first' (in sequence), e.g.,

អ្នកណាចង់ទៅមុន?

né'naa cəŋ tɿw mun?

Who wants to go first?

8. The word **នឹងអាល** /ŋ'aal/ means 'then.'

10. **សិន** /sem/ means 'not until, only then.' It indicates that the first clause is a precondition for the second clause. It is similar in meaning to **បាន** /baan/ 'not until' (cf. Lesson 17), except that **សិន** /sem/ can be used in commands, while **បាន** /baan/ is not so used. While **បាន** /baan/ can be used with or without a change of subject, **សិន** /sem/ can be used only when there is no change of subject between the first and second clauses. For example:

ខ្ញុំផ្លូវបានហើយបានវាញ។

khñom thəe baay haey baan via ñam

We won't eat until I've finished cooking.

ខ្ញុំផ្លូវបានហើយសិនញ។

ខ្ញុំផ្លូវបានហើយបានញ។

khñom thəe baay haey sem ñam (or) khñom thəe baay haey baan ñam

I finish cooking before I eat. (I don't eat until I've finished cooking.)

DRILLS

DRILL ONE. Transformation

MODEL. T. khñom cəŋ thəe kaat muoy

I want to have an ID card made.

S. look cəŋ thəe kaat pəmaan?

How many cards do you want to make?

a. khñom cəŋ thəe kaat muoy

look cəŋ thəe kaat pəmaan?

b. look trəw mian ruup thəot pii sələk

khñom trəw mian ruup thəot pəmaan sələk?

c. khñom tifi səphɿw pram

look tifi səphɿw pəmaan?

d. khñom mian koun səh bəy né?

look mian koun səh pəmaan né? ?

e. laan nih thlay bəy pón riel

laan nih thlay pəmaan riel?

f. maon pram khñom tɿw phtéh

maon pəmaan look tɿw phtéh?

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: kee trəw kaa ruup thoət (pii) They need pictures.

S: khñom trəw mian ruup thoət pii sələk I have to have two pictures.

- a. kee trəw kaa kədəh təsee (pram) khñom trəw mian kədəh təsee pram sələk
- b. kee trəw kaa səbot kənaət (bəy) khñom trəw mian səbot kənaət bəy sələk
- c. kee trəw kaa kədəh mə doulaa (buon) khñom trəw mian kədəh mə doulaa buon sələk
- *d. kee trəw kaa kdaa (pii) khñom trəw mian kdaa pii sələk
[board, plank]
- e. kee trəw kaa kədəh kaat (muoy) khñom trəw mian kədəh kaat mə sələk
- f. kee trəw kaa ruup thoət (muoy) khñom trəw mian ruup thoət mə sələk

DRILL THREE: Response

MODEL: T: khñom siiñee cuun look baan eh?

S: tee, kmian né?naa siiñee aoy khñom baan eh

T: Can I sign it for you?

S: No, there is nobody who can sign it for me.

- a. khñom baək luy cuun look baan eh? tee, kmian né?naa baək luy aoy khñom baan eh
- b. look sok pərien cuun look baan eh? tee, kmian né?naa pərien aoy khñom baan eh
- c. khñom yóo səbot cuun look baan eh? tee, kmian né?naa yóo səbot aoy khñom baan eh
- d. khñom tiñ sraa cuun look baan eh? tee, kmian né?naa tiñ sraa aoy khñom baan eh
- e. look kruu pras səbot nih cuun look baan eh? tee, kmian né?naa pras səbot nih aoy khñom baan eh
- f. khñom cuoy look baan eh? tee, kmian né?naa cuoy khñom baan eh

DRILL FOUR: Response

MODEL: T: tɿw tiñ kədəh kaat əsnaa təh? (haaŋ lú? səphɿw)

S: nɿw krup haaŋ lú? səphɿw tén ɔh

T: Where do I go to buy an ID card form?

S: In any book store.

- a. khñom tɿw tiñ ruup thoət əsnaa təh? (haaŋ lú? thnam) nɿw krup haaŋ lú? thnam tén ɔh
- b. khñom tɿw tiñ səbot əsnaa təh? (kəlaɛŋ) nɿw krup kəlaɛŋ tén ɔh
- c. look pərien əsnaa khlah təh? (saalaa) nɿw krup saalaa tén ɔh
- d. look mian luy nɿw əsnaa khlah təh? (bɔŋ) nɿw krup bɔŋ tén ɔh

- e. khñom tɿw tɿñ taəm aənaa təh? (poh) nɿw krup poh tén əh
 *f. khñom tɿw tɿñ mɔŋdaa aənaa təh? (bɔŋ) nɿw krup bɔŋ tén əh
 [money order]

DRILL FIVE: Response

- MODEL: T: khñom trəw pəmpɿñ sy tɿet? (kədəh kaat)
 S: look trəw pəmpɿñ kədəh kaat aoy haey təh
 T: What else do I have to fill out? (ID card form)
 S: You have to finish filling out the ID card form.
- a. khñom trəw tɿñ sy tɿet? (səbot kəpal həh)
 look trəw tɿñ səbot kəpal həh aoy haey təh
- b. khñom trəw thəə sy tɿet? (baay ñam)
 look trəw thəə baay ñam aoy haey təh
- c. khñom trəw rɿep cəm sy tɿet? (kələəŋ)
 look trəw rɿep cəm kələəŋ aoy haey təh
- d. khñom trəw pəriən sy tɿet? (təsee)
 look trəw pəriən təsee aoy haey təh
- e. khñom trəw prəs sy tɿet? (səbot nuh)
 look trəw prəs səbot nuh aoy haey təh
- f. khñom trəw cəlɔŋ sy tɿet? (kaat nih)
 look trəw cəlɔŋ kaat nih aoy haey təh

DRILL SIX: Response

- MODEL: T: khñom cəŋ phdət meeday (siñfee)
 S: kom aal tón phdət meeday look trəw siñfee mun
 T: I want to fingerprint it.
 S: Don't fingerprint it yet; you have to sign first.
- a. khñom cəŋ ñam baay (muc tɿk)
 kom aal tón ñam baay, look trəw muc tɿk mun
- b. khñom cəŋ rɿiən təsee (rɿiən niyɿey)
 kom aal tón rɿiən təsee, look trəw rɿiən niyɿey mun
- c. khñom cəŋ tɿñ səbot kon (suo kee)
 kom aal tón tɿñ səbot kon, look trəw suo kee mun
- d. khñom cəŋ prəs khliə nih (cəlɔŋ)
 kom aal tón prəs khliə nih, look trəw cəlɔŋ mun
- e. khñom cəŋ tɿw phtéh (ñam sraa)
 kom aal tón tɿw phtéh, look trəw ñam sraa mun
- f. khñom cəŋ thəə laan sɿləw (tɿw məəl kon)
 kom aal tón thəə laan sɿləw, look trəw tɿw məəl kon mun

DRILL SEVEN: Response

<u>MODEL:</u>	T: khñom trəw məel səphɨw tās muoy tee	I 'only have to read one book.
	S: tee, look trəw məel səphɨw ténj əh	No, you have to read all the books.
a.	khñom trəw pras tās səbot nih tee	tee, look trəw pras səbot ténj əh
b.	khñom trəw suo koun səh tās məné' tee	tee, look trəw suo koun səh ténj əh
c.	khñom trəw tifi ruup thoət tās mə sələk tee	tee, look trəw tifi ruup thoət ténj əh
d.	khñom trəw aoy luy look tās mə doulaa tee	tee, look trəw aoy luy khñom ténj əh
e.	khñom trəw suo haan lú' səphɨw tās muoy tee	tee, look trəw suo haan lú' səphɨw ténj əh
f.	khñom trəw ñam tās muoy tee	tee, look trəw ñam ténj əh

DRILL EIGHT: Response

<u>MODEL:</u>	T: khñom cəŋ phdət meeday (siifnee)	I want to fingerprint it.
	S: siifnee aoy haey təh, ŋ'aal phdət meeday	Finish signing it, then fingerprint it.
a.	khñom ñam baay (muc tɨk)	muc tɨk aoy haey təh, ŋ'aal ñam baay
b.	khñom cəŋ rien tēsee (rien niyiey)	rien niyiey aoy haey təh, ŋ'aal rien tēsee
c.	khñom cəŋ pras khliə nih (cəlɔŋ)	cəlɔŋ aoy haey təh, ŋ'aal pras khliə nih
d.	khñom tifi səbot kon (suo kee)	suo kee aoy haey təh, ŋ'aal tifi səbot kon
e.	khñom cəŋ tɨw phtéh (ñam sraa)	ñam sraa aoy haey təh, ŋ'aal tɨw phtéh
f.	khñom cəŋ tɨw deek (ñam baay)	ñam baay aoy haey təh, ŋ'aal tɨw deek

DRILL NINE: Response

<u>MODEL:</u>	T: khñom trəw kaa siifnee teh? (phdət meeday)	Do I need to sign it?
	S: look siifnee haey phdət meeday tiet	You sign and also fingerprint it.
a.	khñom trəw kaa məel teh? (cəlɔŋ)	look məel haey cəlɔŋ tiet
b.	khñom trəw kaa cəlɔŋ teh? (pras)	look cəlɔŋ haey pras tiet
c.	khñom trəw kaa tēsee teh? (məel)	look tēsee haey məel tiet
d.	khñom trəw kaa muc tɨk teh? (ñam baay)	look muc tɨk haey ñam baay tiet
e.	khñom trəw kaa tifi mɔŋdaa teh? (phñae)	look tifi mɔŋdaa haey phñae tiet
f.	khñom trəw kaa tifi tasm teh? (tifi kədəh tēsee)	look tifi tasm haey tifi kədəh tēsee tiet

DRILL TEN: Extension

- MODEL:** T: kom aal ñam baay (muc tɨk) Don't eat yet.
 S: muc tɨk sən, səm ñam baay Take a shower first, then eat.
 (Take a shower first before eating.)
- a. kom aal tɨw mœl kón (ñam baay) ñam baay sən, səm tɨw mœl kón
 b. kom aal praɛ (cəlɔŋ) cəlɔŋ sən, səm praɛ
 c. kom aal tɨw phtéh (cuop puo'maa?) cuop puo'maa? sən, səm tɨw phtéh
 d. kom aal siiñee (mœl) mœl sən, səm siiñee
 e. kom aal tiñ (suo thlay) suo thlay sən, səm tiñ
 f. kom aal aoy tɨw cəvaay khaɛt (pempɨñ) pempɨñ sən, səm aoy tɨw cəvaay khaɛt

Reading Passage

ផ្លែកាត

មនុស្សភាគច្រើននៅស្រុកភ្នំកាតទេ ។
 នៅទេត្តនិមួយៗ មានកន្លែងផ្លែកាតតែមួយទេ គឺនៅជាមួយសាលាទេត្ត
 បន្ទាប់ពីសាលា ។ ពេលខ្លះ គេអាចដើរទៅប្រាស្រ័យ តែពេលខ្លះ គ្រឿងដើរគេ
 មិនអាចដើរទៅប្រាស្រ័យ គេត្រូវមានលុយខ្លះដើម្បីដំរើទៅ ។
 ដូច្នោះអ្នកដើរនៅភូមិស្វាយព័សាលាទេត្ត មិនគ្រាន់តែត្រូវមានលុយ
 សម្រាប់របបថត តែត្រូវមានកិរិយាស្របច្បាប់ និងសម្រាប់ឲ្យអ្នកដើរផ្លែកាត
 នោះឲ្យទេ ត្រូវមានលុយសម្រាប់ដំរើ និងបរិភោគ តាមផ្លូវដំរើ ។
 អ្នកស្រុកភ្នំកាតតែតែរកដើម្បីរស់ មិនសូវគិតពីផ្លែកាតទេ ។ ហើយ
 រឿងផ្លែកាតនេះជារឿងមួយដ៏ល្អមនុស្សភាគច្រើនរស់នៅនោះ គិតថាមិនសំខាន់សោះ ។
 គេមិនដឹងយកកាតនោះមកផ្លែអ្វី បើបងប្អូន ម្ចាស់ទុកកុម្ម អ្នកដឹកទាប គ្មាន
 កាតដើរ ហើយគេមិនដើរមានរឿង អីកើតមកពីរឿង គ្មានកាតនោះសោះ ដើរ ។
 អ្នកស្រុកខ្លះ មិនចេះអក្សរទេ ហើយកិលកាលដើម្បីផ្លែកាតដំរើ ។ ខ្លះរកមួយ
 ឆ្នាំមិនបានលុយដើម្បីផ្លែកាតដំរើ ។ ដូច្នោះរឿងផ្លែកាតសម្រាប់អ្នកស្រុកនោះ អស់
 លុយច្រើនពេក ។

VOCABULARY

əw	ឪ	father (L)
kdaa	ក្ដា	sheet of board, plank
kədəh kaat	ក្រដាស កាត	identification card form
kom aal	កុំទាល	not yet, don't hurry to
krup	ក្រុម	every, each, (any)
meeday	មេដៃ	thumb
mɔŋdaa	ម៉ង់ដាត	money order
néʔ aɛŋ	នែកឯង	you (L)
ŋʔaal	ឆ្លងទាល	then
phdət	ផ្ដិត	to print, to imprint
phdət meeday	ផ្ដិតមេដៃ	to fingerprint
pəmpɪŋ	បំពេញ	to fill
poh	ប៉ុស្ដិ៍	post office
róo	រក	to make (a living) (R)
ruup	រូប	image, picture, form
ruup thoət	រូបថត	picture
sələk	ស្រ្ដីក	classifier for sheetlike objects, papers
səm	សឹម	not...until, only then, before...-ing
thoət	ថត	to photograph, to record

City apartments over shops, Phnom Penh

LESSON TWENTY-EIGHT

DIALOGUE

<p>1. maw - ol khñom trəw phdət meeday
phooŋ?</p> <p>mian pəyaoc</p> <p>siiñee</p>	Oh! Do I have to fingerprint it too? to be useful, important, interesting signature; to sign
<p>2. saw - baat, pruh via mian pəyaoc
ciaŋ siiñee</p> <p>klaɛŋ klaay</p> <p>..., məə təh</p>	Yes, because it's more useful than a signature. to forge perhaps, maybe
<p>3. maw - pəhəɛl kee khlaac né'naa
klaɛŋ klaay siiñee khñom
məə təh?</p> <p>səkat</p> <p>mee səkat</p> <p>kbaɛ</p> <p>staad</p>	Perhaps they are afraid that someone may forge my signature. political division chief of a səkat next to, near stadium
<p>4. saw - ruoc, look yoo tɔw mee səkat
leek pii, pruh look nɔw kbaɛ
staad</p> <p>taə</p> <p>pəlih</p>	Then take it to the chief of the 2nd quarter, because you live near the stadium. (introduces a question) police
<p>5. maw - taə khñom trəw tɔw kəlaɛŋ
pəlih tee?</p> <p>kron</p> <p>cəvaay kron</p>	Do I have to go to the police station? city city chief, mayor
<p>6. saw - teeh, look yoo tɔw aoy cəvaay
kron siiñee nɔŋ boh traa aoy,
baan həh</p>	No, you take it to the city chief to sign and stamp, that's all.

១. ម៉ៅ ២. លើវ ៣. ម៉ៅ ៤. លើវ ៥. ម៉ៅ ៦. លើវ	អូ ខ្ញុំត្រូវដាក់មេដៃដល់ដែរ ? ។ បាទ ព្រោះវាមានប្រយោជន៍ដល់ស៊ីតា ។ ប្រហែលគេខ្លាចអ្នកណាដឹកវាមកស៊ីតាខ្ញុំ មើលទៅ? ។ រួចលោកយកទៅមេធាវីភ្នាក់ងារ ១ ២ ព្រោះលោកនៅជុំវិញ ស្ថាន ។ តើខ្ញុំត្រូវទៅកន្លែងប៉ូលីសទេ ? ។ ទេ លោកយកទៅឲ្យមេធាវីហ្នាក់ងារភ្នាក់ងារស៊ីតា និងបោះត្រាឲ្យ បានហើយ ។

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

2. Note the use of វិញ /via/ to refer to 'the act of fingerprinting.' The use of វិញ /via/ 'it' to refer to an action is characteristic of spoken usage; in writing វិញ /via/ is limited to reference to people, animals, and things.
5. តើ /tae/ may introduce any question. However, it is considerably more frequent in formal, especially written, usage than in casual or intimate style.
6. Note that the chief executive of a city differs from the mayor of a U.S. town or city in that he is an appointed civil servant, not an elected official. Provincial and district governors are also appointed civil servants; Cambodians elect only town, village, and hamlet mayors and National Assemblymen.

DRILLSDRILL NO.

5. The word ស្មាន /smaan/ is 'to think' in the sense of 'to guess, to speculate.' It is to be contrasted with គិត /kit/, which is 'to think' in the sense of 'to cogitate, to use the intellect.' Yet another word for 'to think' is គិត /nik/, which means 'to visualize, to imagine, to recall.'
7. Note that there are many examples in this drill of a verb used in an active construction with a causative meaning, as described in Lesson 27. In Drill 8 the causative and active meanings are contrasted in the teacher's and student's sentences.

DRILLSDRILL ONE: Transformation

MODEL: T: khñom trəw siiñee viñ (phdet meeday) I have to sign instead.

S: phdet meeday mian pəyaoc cian Fingerprinting is more important
siiñee than signing.

- a. khñom trəw tɨw məel kon viñ (məel səphɨw) məel səphɨw mian pəyaoc cian tɨw
məel kon
- b. khñom trəw tɨw leenɲ bie viñ (ñam baay cən) ñam baay cən mian pəyaoc cian
tɨw leenɲ bie
- c. khñom trəw aoy tɨw kót viñ (aoy móo khñom) aoy móo khñom mian pəyaoc cian
aoy tɨw kót
- d. khñom trəw rien niyiey viñ (rien pras) rien pras mian pəyaoc cian rien
niyiey
- *e. khñom trəw aoy kót khcəy viñ (daʔ knoŋ bəŋ) daʔ knoŋ bəŋ mian pəyaoc cian
[to borrow] aoy kót khcəy
- f. khñom trəw tɨw rien viñ (daə leenɲ) daə leenɲ mian pəyaoc cian tɨw rien

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: kee klaeŋ klaay siifnee khñom

S: khñom khlaac kee klaeŋ klaay
siifnee khñom

They forge my signature.

I am afraid that they'll forge
my signature.

*a. kee m̄n sooŋ luy khñom
[to repay]

khñom khlaac kee m̄n sooŋ luy khñom

b. koun seh m̄n móo saalaa

khñom khlaac koun seh m̄n móo saalaa

c. look m̄n aoy khñom khcsey luy

khñom khlaac look m̄n aoy khñom
khcsey luy

d. əwpuk mēdaay khñom m̄n aoy dae leeŋ

khñom khlaac əwpuk mēdaay khñom
m̄n aoy dae leeŋ

e. mee səkət m̄n siifnee aoy khñom

khñom khlaac mee səkət m̄n siifnee
aoy khñom

f. khñom kmian luy sooŋ

khñom khlaac khñom kmian luy sooŋ

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: cəvaay kroŋ siifnee aoy khñom

S: cəvaay kroŋ m̄n siifnee aoy
look tee, mē təh

The city chief will sign it for me.

The city chief probably won't sign
it for you.

a. boŋ aoy khñom khcsey luy

boŋ m̄n aoy look khcsey luy tee,
mē təh

*b. look cəpé? luy khñom
[to owe]

khñom m̄n cəpé? luy look tee, mē
təh

c. khñom khcsey luy look

look m̄n khcsey luy khñom tee, mē
təh

d. khñom sooŋ luy look

look m̄n sooŋ luy khñom tee, mē təh

e. khñom t̄w saalaa rien ŋay nih

look m̄n t̄w saalaa rien ŋay nih
tee, mē təh

f. khñom trəw t̄w kəlaeŋ pəlih

look m̄n trəw t̄w kəlaeŋ pəlih tee,
mē təh

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: khñom trəw t̄w kəlaeŋ pəlih

S: t̄ə look trəw t̄w kəlaeŋ
pəlih tee?

I have to go to the police station.

Do you have to go to the police
station?

a. khñom yóo t̄w aoy cəvaay kroŋ

t̄ə look yóo t̄w aoy cəvaay kroŋ
tee?

b. khñom trəw aoy luy kót

t̄ə look trəw aoy luy kót tee?

c. khñom khcsey luy look

t̄ə look khcsey luy khñom tee?

d. khñom trəw kaa səbot kənaət

t̄ə look trəw kaa səbot kənaət tee?

e. khñom t̄w t̄if t̄aəm

t̄ə look t̄w t̄if t̄aəm tee?

f. khñom t̄w ŋam baay cən

t̄ə look t̄w ŋam baay cən tee?

DRILL FIVE: TransformationMODEL: T: khñom tɿw kəlaɛŋ pəlih

I'm going to the police station.

S: khñom smaan thaa look mɿn hian tɿw kəlaɛŋ pəlih tee

I think that you don't dare go to the police station.

a. khñom suo əwpuk khñom

khñom smaan thaa look mɿn hian suo əwpuk look tee

b. khñom khcɛy luy bəŋ

khñom smaan thaa look mɿn hian khcɛy luy bəŋ tee

c. khñom tɿw cuop cəvaay kron

khñom smaan thaa look mɿn hian tɿw cuop cəvaay kron tee

d. khñom khlaɛŋ khlaay siifnee look

khñom smaan thaa look mɿn hian khlaɛŋ khlaay siifnee khñom tee

e. khñom dae leeŋ yup mənə' aɛŋ

khñom smaan thaa look mɿn hian dae leeŋ yup mənə' aɛŋ tee

f. khñom siifnee aoy look

khñom smaan thaa look mɿn hian siifnee aoy khñom tee

DRILL SIX: TransformationMODEL: T: khñom mɿn hian tɿw kəlaɛŋ pəlih tee

I don't dare go to the police station.

S: bæ look hian, look tɿw aoy khñom phooŋ

If you dare, go for me, will you?

a. khñom mɿn hian suo əwpuk khñom tee

bæ look hian, look suo aoy khñom phooŋ

b. khñom mɿn hian khcɛy luy bəŋ tee

bæ look hian, look khcɛy aoy khñom phooŋ

c. khñom mɿn hian tɿw cuop cəvaay kron tee

bæ look hian, look tɿw cuop aoy khñom phooŋ

d. khñom mɿn hian khlaɛŋ khlaay siifnee tee

bæ look hian, look khlaɛŋ khlaay aoy khñom phooŋ

e. khñom mɿn hian siifnee aoy look tee

bæ look hian, look siifnee aoy khñom phooŋ

f. khñom mɿn hian tæsee səbot tɿw kót tee

bæ look hian, look tæsee aoy khñom phooŋ

DRILL SEVEN: ResponseMODEL: T: ɲay nih, look thæe sy? (bəh traa kaat) Today, what are you going to do?

S: khñom cəŋ tɿw bəh traa kaat

I want to go to have my ID card stamped.

*a. ɲay nih, look thæe sy? (kat sɔ?)
[cut the hair]

khñom cəŋ tɿw kat sɔ?

*b. ɲay nih, look thæe sy? (dɔɔ' thmiŋ muoy)
[to pull out]

khñom cəŋ tɿw dɔɔ' thmiŋ muoy

*c. ɲay nih, look thæe sy? (thəot ruup)
[to photograph]

khñom cəŋ tɿw thəot ruup

- *d. រៀប និរ, លើក ថ្លើម ឱ? (da? thmiñ) khñom cəŋ tɨw da? thmiñ
[to have a false tooth put in]
- *e. រៀប និរ, កាវ៉ែនា ថ្លើម ឱ? (ut sɔ?) khñom cəŋ tɨw ut sɔ?
[to press (clothing)]
[to set hair]
- *f. រៀប និរ, កាវ៉ែនា ថ្លើម ឱ? (thəe kəcɔɔ? day) khñom cəŋ tɨw thəe kəcɔɔ?
[fingernail] day

DRILL EIGHT: Transformation

- MODEL: T: khñom tɨw bəh traa kaat(cəvaay kroŋ) I'll go to have my ID card stamped.
S: cəvaay kroŋ bəh traa kaat aoy khñom The mayor will stamp my ID card for me.
- a. khñom tɨw kat sɔ? (əwpuk khñom) əwpuk khñom kat sɔ? aoy khñom
b. pəpún khñom tɨw ut sɔ? (look srey touraa) look srey touraa ut sɔ?
aoy kót
- c. khñom tɨw thəe thmiñ (kruu psət sareet) kruu psət sareet thəe thmiñ aoy khñom
d. khñom tɨw dɔɔ? thmiñ (kruu psət sareet) kruu psət sareet dɔɔ? thmiñ aoy khñom
e. khñom tɨw thoət ruup thəe kaat (look maw) look maw thoət ruup aoy khñom
*f. pəpún khñom tɨw thəe sɔ? (nianɲ niarii) nianɲ niarii thəe sɔ? aoy kót
[to do someone's hair]

DRILL NINE: Transformation

- MODEL: T: cəvaay kroŋ bəh traa kaat aoy khñom The city chief stamped the ID card for me.
S: cəvaay kroŋ thəe sy cuun look? What did the city chief do for you?
- a. əwpuk khñom kat sɔ? aoy khñom əwpuk look thəe sy cuun look?
b. look srey touraa ut sɔ? cuun kót look srey touraa thəe sy cuun kót?
c. kruu psət sareet thəe thmiñ aoy khñom kruu psət sareet thəe sy cuun look?
d. kruu psət sareet dɔɔk thmiñ aoy khñom kruu psət sareet thəe sy cuun look?
e. look maw thoət ruup aoy khñom look maw thəe sy cuun look
f. nianɲ niarii thəe sɔ? aoy pəpún khñom nianɲ niarii thəe sy cuun pəpun look?

DRILL TEN: Substitution

MODEL: T: khñom thəə sɔʔ pəpún khñom (kat sɔʔ) I do my wife's hair. (cut hair)

S: khñom kat sɔʔ pəpún khñom I cut my wife's hair.

- a. khñom kat sɔʔ pəpún khñom (cəpéʔ luy)
- b. khñom cəpéʔ luy pəpún khñom (dɔɔʔ thmifñ)
- c. khñom dɔɔʔ thmifñ pəpún khñom (kheey luy)
- d. khñom kheey luy pəpún khñom (aoy luy)
- e. khñom aoy luy pəpún khñom (sɔɔŋ luy)
- f. khñom sɔɔŋ luy pəpún khñom

Reading Passage

ក្រុងនិងខេត្ត

ក្រុងក៏សំខាន់ដូចខេត្តដែរ តែក្រុងជាទីក្រុងមួយដែលមានសាលាក្រុងនិងសាលាឃុំ ហើយខេត្តជាស្រុកមួយដែលមានសាលាខេត្ត សាលាស្រុកនិងសាលាឃុំ។ ដូច្នេះនៅក្រុងគ្មានសាលាស្រុក ក៏ក៏ក៏និងដែលទៅហាមស្រុក ថែការទេ ។ តែមានសាលាឃុំ ក៏ក៏ក៏និងដែលមេឃុំ ឬដួនកាលហៅថា មេឃុំឃុំឃុំ ឬការ ។

ធម្មតានៅក្នុងឃុំត្រូវមានសាលាឃុំ ហើយនៅក្នុងសង្កាត់ត្រូវមានសាលាឃ្នោះ ថាសាលាសង្កាត់ រីឯសង្កាត់ជាមួយនឹងឃុំឃុំឃុំ រហូតនេះហើយមានជាសាលានៅក្នុងសង្កាត់ តាមរយៈនិស្សាយ ហៅថាសាលាឃុំឃុំឃុំ ។ រីឯសាលាឃុំឃុំឃុំនេះ ដួនកាលហៅថា សាលាសង្កាត់ដែរ ។ យើងស្តាប់បានហើយ យើងយល់ថាពាក្យនេះត្រូវដឹងពាក្យសាលាឃុំឃុំឃុំ ។

ឥឡូវនេះនៅស្រុកឡើយ មានក្រុងថ្មីនិងហើយ ដូចជាក្រុងភ្នំពេញ នៅក្នុងខេត្តកណ្តាល ក្រុងភ្នំពេញ ក្រុងកំពង់សោម និងក្រុងបូកគោនៅក្នុងខេត្តកំពត ហើយនិងក្រុង ភ្នំពេញ នៅក្នុងខេត្តកំពង់ស្ពឺ ។

House in Phnom Penh

VOCABULARY

aoy khcɛy	ខ្ចីយថ្មី	to loan, to lend
cəpéʔ	ដំណាក់	to owe
cəvaay kron	នាយករដ្ឋមន្ត្រី	city governor, mayor
daʔ thmif	ដាក់ធ្មេញ	to bridge a tooth, have a new tooth put in
dəwʔ thmif	ដកធ្មេញ	to extract a tooth, to pull a tooth
hian	ហ៊ាន	to dare
kaat	កាត	card, credit card (L)
kat	កាត់	to cut
kat soʔ	កាត់សក់	to have a haircut, to cut hair
kbaɛ	ខ្សែ	next to, near
kəcəwʔ day	ក្រចកដៃ	finger nail
khcɛy	ខ្ចី	to borrow
klaɛŋ klaay	ក្លែងក្លាយ	to forge (a signature)
knia	គា	me, I (informal) (L)
mee səkat	មេស៊ីន	chief of a səkat
..., mee təh ...	ម៉ែលទេ	perhaps, probably
mian	មាន	to exist (L)
mian pəyaoc	មានប្រយោជន៍	useful, important, interesting
pəlih	ប៉ូលីស	police
səkat	ស៊ីន	a political division
sʔɛy kəw (kót)	mian dae អ្វីក៏(គាត់)មានដែរ	he has everything (L)
soon	សង	to repay
staad	ស្តាត	stadium
təe	តែ	introduces a question
thəe soʔ	ធ្វើសក់	to do someone's hair
thoot ruup	ថតរូប	to take a picture
ut	ស៊ិត	to press (cloth)
ut soʔ	ស៊ិតសក់	to curl the hair, to set the hair

LESSON TWENTY-NINEDIALOGUE

əñcəəñ dɔl vɛɛn 1. maw - som əñcəəñ! dɔl vɛɛn look həh ŋkuy tənaa 2. tom - baat, khñom tɛ ŋkuy tənaa? ləblep 3. maw - kaw'sy kədaal. məc! look cəŋ kat ləblep məc? aoy tæ səm 4. tom - oh! yaan məc kɔɔ baan das, aoy tæ səm tuk cəəŋ sɔ? 5. maw - look cəŋ tuk cəəŋ sɔ? vɛɛŋ tee? 6. tom - baat, əñcəŋ kat kom vɛɛŋ, kom khləy peek 7. maw - look kao puk mót tee? vɛɛk cəhien vɛɛk cəhien khaan chveen 8. tom - tee, mɛn bac tee oh! khñom vɛɛk cəhien tɛw khaan chveen	<p>to invite; please
(go ahead); (honorific
preverbal particle)</p> <p>to be one's turn</p> <p>Please (go ahead); it's your turn.</p> <p>to sit
where</p> <p>Yes, where do I go sit?</p> <p>style, way; system; manner</p> <p>The middle chair. Well! How do
you want your hair cut?</p> <p>as long as, so that
(contingent on)</p> <p>to be becoming, suitable</p> <p>Oh! Any way will 'do, as long as
it'll be becoming.</p> <p>to keep
sideburn</p> <p>Do you want to keep your sideburns
long?</p> <p>Yes, so don't cut my hair too long
or too short.</p> <p>Do you want a shave?</p> <p>to part
a half portion
to part the hair
left side</p> <p>No, there's no need to. Oh! I
part my hair to the left.</p> |
|--|--|

- ១. ម៉ៅ សូមអញ្ជើញ ដល់លោកហើយ ។
- ២. តុម ប៉ា ខ្ញុំទៅអង្គុយណា? ។
- ៣. ម៉ៅ កៅអីកណាល ។ ម៉េច លោកចង់កាត់របៀបម៉េច? ។
- ៤. តុម អូ យ៉ាងម៉េចក៏បានដែរ ឲ្យយើងសម ។
- ៥. ម៉ៅ លោកចង់ទុកដើម្បីសក់ដែរឬទេ? ។
- ៦. តុម ប៉ា អញ្ជឹងកាត់កុំដើម កុំខ្លីពោក ។
- ៧. ម៉ៅ លោកកោរពូកមានទេ? ។
- ៨. តុម ទេ មិនបាច់ទេ អូ ខ្ញុំដើរកង់ចៀងទៅខាងខ្លួន ។

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. The basic meaning of the word **អញ្ជើញ** /əŋceəŋ/ is 'to invite' (formal). People with whom you are on formal terms you **អញ្ជើញ**/əŋceəŋ/; those with whom you are on informal terms you **ហៅ** /haw/, literally 'to call.' When you refer to someone's invitation to you, you must say **ហៅខ្ញុំ** /haw khñom/ 'invited me,' never **អញ្ជើញ** /əŋceəŋ/.

The word **អញ្ជើញ** /əŋceəŋ/ has two other very important uses. The first is as a polite encouragement 'please (go ahead)' when you want someone to enter a room ahead of you, for example, or when someone asks permission out of politeness. For example:

<p>A. ខ្ញុំព្យួរឲ្យតបានទេ?
khñom ðam tjet baan eh?
Can I have some more (food)?</p> | <p>B. អញ្ជើញ
əŋceəŋ
Please go ahead!</p> |
|--|---|

The second special use of **អញ្ជើញ** /əŋceəŋ/ is as an honorific preverbal particle when the subject of the clause is someone with whom you are on formal terms. This particle is used before motion verbs **ទៅ** /təw/, **មក** /moo/, **ចេញ** /ceŋ/, **ចូល** /coul/etc.) and before verbs naming other common actions like eating, drinking, sleeping, e.g.

លោកស្រីអញ្ជើញទៅទិញទំនិញឬទេ?
look srey əŋceəŋ təw phsaa ŋkaal?
When will Madame go to the market?

Note that **អញ្ជើញ**/əŋceəŋ/ is used with both second- and third-person subjects (the above example may be interpreted as either second- or third-person in the absence of context).

2. **ត្រង់ណា** /tənaa/ is a contraction of **ត្រង់ណា** /trəŋ naa/ 'which spot? which (specific) place?'

4. **ឧបសម្ព័ន្ធ** /aoy tas/ means 'as long as, given that, provided that, (only) on the condition that.'
6. Note the position of **ក៏** /kom/ 'don't' in this sentence: it comes between the main verb and an attributive adjective:

កាត់ក្នុងរោក្យ

kat kom khley peek

Don't cut (it) too short.

The position of **ក៏** /kom/ here is like that of **មិន** /mɨn/ in **និយាយមិនល្អ** /niyey mɨn l'ɔɔ/ 'doesn't speak well.'

DRILLS

DRILL NO.

8. Both **មុខ** /muk/ and **មុខមាត់** /túl muk/ mean 'in front of,' but **មុខ** /muk/ is more general. **មុខមាត់** /túl muk/ means 'face to face with.'

DRILLS

DRILL ONE: Response

MODEL: T: dól maonj cœñ leenj haey
S: som œñcœñ cœñ leenj sœn

- a. dól maonj coul rien haey
*b. dól maonj ñam baay haey
c. dól maonj tɨw deek haey
d. dól maonj perien haey
e. dól maonj dou kruu haey
f. dól maonj tɨw mœl kon haey

It's time to have a break.

Please take a break.

som œñcœñ coul rien sœn
som œñcœñ piisaa baay sœn
[to eat (formal)]
som œñcœñ tɨw sœmraan sœn
som œñcœñ perien sœn
som œñcœñ dou kruu sœn
som œñcœñ tɨw mœl kon sœn

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: mœl sœphɨw nih
S: som œñcœñ mœl sœphɨw nih

- a. ñam baay cia muoy khñom
b. móo leenj phtéh khñom
c. móo mœl kon nɨw phtéh khñom, yup nih
*d. thaa mœ dœonj tiet
e. ñkuy mœphlœst sœn
f. phdœt meeday viñ

Read this book.

Please read this book.

som œñcœñ piisaa baay cia muoy khñom
som œñcœñ móo leenj phtéh khñom
som œñcœñ móo mœl kon nɨw phtéh khñom, yup nih
som œñcœñ mian prosah mœ dœonj tiet
[to speak, to say (formal)]
som œñcœñ ñkuy mœphlœst sœn
som œñcœñ phdœt meeday viñ

DRILL THREE: Transformation

- MODEL: T: khñom tɿw kat sɔʔ nɿw cɿt saalaa (look sɛn)
 S: look sɛn ɛñcɛɛñ tɿw kat sɔʔ nɿw cɿt saalaa
 T: I am going to get a haircut near the school. (Mr. Sen)
 S: Mr. Sen is going to get a haircut near the school.
- a. khñom tɿw ñam baay cɛn cia muoy pʼoun khñom (ɛwpuk khñom)
 ɛwpuk khñom ɛñcɛɛñ tɿw ñam baay cɛn cia muoy pʼoun khñom
- b. khñom tɿw leen phtéh pʼoun khñom (look kruu khñom)
 look kruu khñom ɛñcɛɛñ tɿw leen phtéh pʼoun khñom
- c. koun sɛh khñom móo leen phtéh khñom (néʔ kruu khñom)
 néʔ kruu khñom ɛñcɛɛñ móo leen phtéh khñom
- d. koun srɛy khñom tɿw rien phiasaa ɔŋglee (bɔɔŋ proh khñom)
 bɔɔŋ proh khñom ɛñcɛɛñ tɿw rien phiasaa ɔŋglee
- e. khñom tɿw tifi thnam (look kruu pɛst)
 look kruu pɛst ɛñcɛɛñ tɿw tifi thnam
- f. khñom tɿw leen mɛdaay (look cɛvaay khast)
 look cɛvaay khast ɛñcɛɛñ tɿw leen mɛdaay

DRILL FOUR: Response

- MODEL: T: som look kruu ɛñcɛɛñ ŋkuy mɛphlɛst Please sit down for a minute.
 S: khñom ŋkuy tɛnaa? Where shall I sit?
- *a. som look ɛñcɛɛñ chóo mɛphlɛst khñom chóo tɛnaa?
 [to stand]
- b. som bɔɔŋ ɛñcɛɛñ mɛel sɛphɿw khñom mɛel tɛnaa?
- c. som om ɛñcɛɛñ daʔ sɛphɿw khñom daʔ tɛnaa?
- d. som kafiñaa ɛñcɛɛñ siñfɛe kaat kafiñaa khñom siñfɛe tɛnaa?
- e. som look ɛñcɛɛñ boh traas kaat khñom khñom boh traas tɛnaa?
- f. som look srɛy ɛñcɛɛñ phdɛt meeday kaat khñom phdɛt meeday tɛnaa?
 look srɛy

DRILL FIVE:

- MODEL: T: look cɔŋ kat lɛbiɛp mɛc? (sɔm) How do you want to have your hair cut? (becoming)
 S: kat yaan mɛc kɔɔ baan daɛ, aoy Any way is OK, as long as it is becoming (proper).
 taɛ som
- a. khñom tɛsee lɛbiɛp mɛc? (lʼɔɔ) tɛsee yaan mɛc kɔɔ baan daɛ aoy taɛ lʼɔɔ
- b. khñom thɛə cɛnaot nih lɛbiɛp mɛc? (trɛw) thɛə yaan mɛc kɔɔ baan daɛ aoy taɛ trɛw
- c. look cɔŋ thɔɔt ruup lɛbiɛp mɛc? (sruol) thɔɔt yaan mɛc kɔɔ baan daɛ aoy taɛ sruol

d.	khñom theə laan look læbiep mɛc?	(chɛh)	theə yaan mɛc koo baan daɛ
aoy taɛ chɛh
e.	khñom pərien læbiep mɛc?	(lʔɔɔ)	pərien yaan mɛc koo baan daɛ
aoy taɛ lʔɔɔ
f.	khñom rien khmaɛ læbiep mɛc?	(cɛh)	rien yaan mɛc koo baan daɛ
aoy taɛ cɛh

DRILL SIX: TransformationMODEL: T: khñom cəŋ tuk sɔʔ vɛɛŋ

I want to keep my hair long.

S: look cəŋ tuk sɔʔ læbiep mɛc?

How do you want to keep your hair?

a.	khñom cəŋ kat sɔʔ khləy	look cəŋ kat sɔʔ læbiep mɛc?
b.	khñom vɛɛk cəhiɛŋ tɿw khaan chveeŋ	look vɛɛk cəhiɛŋ læbiep mɛc?
c.	khñom sət sɔʔ tɿw muk	look sət sɔʔ læbiep mɛc?
*d.	khñom cəŋ tuk sɔʔ khləy
[to keep]	look cəŋ tuk sɔʔ læbiep mɛc?
e.	khñom cəŋ kao cəɛŋ sɔʔ aoy khləy	look cəŋ kao cəɛŋ sɔʔ læbiep
mɛc?

DRILL SEVEN: ResponseMODEL: T: look cəŋ aoy khñom kat sɔʔ look læbiep mɛc? (vɛɛŋ - khləy)

S: som kat kom vɛɛŋ peek, kom khləy peek

T: How do you want me to cut your hair? (long - short)

S: Please don't cut it too long or too short.

a.	look cəŋ aoy khñom daɛ dɔl naa?
som daɛ kom chŋaay peek, kom cɿt peek	(chŋaay - cɿt)
b.	look cəŋ aoy khñom yóo səphɿw pəmaan?
som yóo kom craɛn peek, kom tɛc peek	(craɛn - tɛc)
c.	look cəŋ aoy khñom lúʔ thlay pəmaan?
som lúʔ kom thlay peek, kom thaok peek	(thlay - thaok)
d.	look cəŋ aoy khñom baek læbiep mɛc?
som baek kom lɿɛn peek, kom yɿɿt peek	(lɿɛn - yɿɿt)
e.	look cəŋ aoy khñom theə læbiep mɛc?
som theə kom sruol peek, kom pəbaaʔ peek	(sruol - pəbaaʔ)
f.	look cəŋ aoy khñom məel læbiep mɛc?
som məel kom lʔɔɔ peek, kom aakrɔʔ peek	(lʔɔɔ - aakrɔʔ)

DRILL EIGHT: Response

MODEL: *T: khñom tēh ŋkuy kawʼey tēnaa? (túl muk khñom)
[facing, against]

S: look tēh ŋkuy kawʼey túl muk khñom

T: What chair shall I go to sit on?

S: Go sit in the chair facing me.

*a. khñom tēh chóo tēnaa? (kbae toʼ khñom)
[table, desk]

look tēh chóo kbae toʼ khñom

b. khñom tēh ŋkuy tēnaa? (kraoy khñom)

look tēh ŋkuy kraoy khñom

*c. khñom tēh tēsee tēnaa? (læe toʼ look)
[on, above, on top of]

look tēh tēsee læe toʼ look

*d. khñom daʼ sbæsk cæeŋ tēnaa? (kraom toʼ look)
[under, below]

look daʼ sbæsk cæeŋ kraom toʼ look

e. khñom tēh chóo tēnaa? (kraoy look miah)

look tēh chóo kraoy look miah

*f. khñom tēh ŋkuy tēnaa? (khaañ sdam néʼ kruu)
[right side]

look tēh ŋkuy khaañ sdam néʼ kruu

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: haañ kat soʼ muoy nɿw cɿt phtéh khñom A barber shop is near my house.

S: haañ kat soʼ muoy nɿw túl muk phtéh khñom A barber shop is in front of my house.

a. koun sēh khñom ŋkuy cum viñ khñom koun sēh khñom ŋkuy túl muk khñom

b. yeəŋ tɿw ñam nɿw haañ baay cɿt rooŋ kon yeəŋ tɿw ñam nɿw haañ baay túl muk rooŋ kon

c. khñom ŋkuy rien cɿt niaŋ souyaa khñom ŋkuy rien túl muk niaŋ souyaa

d. look kruu chóo khaañ chveeŋ toʼ kót look kruu chóo túl muk toʼ kót

e. saalaa khñom nɿw cɿt boŋ saalaa khñom nɿw túl muk boŋ

DRILL TEN: Response

NOTE: Notice that the student's sentence contains a spatial term opposite to the one in the teacher's sentence, and that the sentence ends in viñ 'instead.'

<u>MODEL:</u> *T: khñom vsek cəhien tɨw khaan chveen	I part my hair to the left.
S: tee, look tɨw vsek cəhien tɨw khaan sdam viñ	No, you should part your hair to the right instead.
a. khñom bæk laan muk phtéh look	tee, look tɨw bæk laan kraoy phtéh khñom viñ
b. khñom tuk luy læ səphɨw look	tee, look tɨw tuk luy kraom səphɨw khñom viñ
c. khñom chóo khaan sdam kañña	tee, look tɨw chóo khaan chveen khñom viñ
d. khñom daʔ kawʔey look túl muk toʔ look	tee, look tɨw daʔ kawʔey khñom kraoy toʔ khñom viñ
e. khñom daʔ kəfee look kraom toʔ look	tee, look tɨw daʔ kəfee khñom læ toʔ khñom viñ
f. khñom daə khaan chveen nian	tee, look tɨw daə khaan sdam khñom viñ

DRILL ELEVEN: Response

<u>MODEL:</u> T: look kao puk mót tee?	Do you want a shave?
S: tee, mɨn bac kao puk mót tee	No, I don't need a shave.
a. look bæk laan tɨw saalaa tee?	tee, mɨn bac bæk laan tɨw saalaa tee
b. look yoo eyvan tɨw craen tee?	tee, mɨn bac yoo eyvan tɨw craen tee
c. look rien tasee tee?	tee, mɨn bac rien tasee tee
d. look tɨw cia muoy kót tee?	tee, mɨn bac tɨw cia muoy kót tee
e. look tiñ səphɨw nuh tee?	tee, mɨn bac tiñ səphɨw nuh tee
f. look pəyúl koun səh tee?	tee, mɨn bac pəyúl tee

Reading Passage

ពុលរេត

ពុលរេតមានអាយុជាង២០ឆ្នាំហើយ ភាគយើងទាំងអស់គ្នាស្គាល់ ។ គាត់មានកូនស្រីមួយអាយុប្រហែល ១២ ឆ្នាំ ។ កូននោះ ចូលចិត្តលើសលប់ លាត់ ។ ពេលឪពុកវាបើកលុយម្តងៗ ឪពុកវាត្រូវតែជូនវាទៅហាងបាយធំៗ ហើយថែៗ ។

តាំងពីប្រពន្ធគាត់ស្លាប់ កាលកូនគាត់បានអាយុ ១ ឆ្នាំ មក ដល់ ប៉ុន្មានខែ មុន នេះ ពុលរេតរកប្រពន្ធមិនបានសោះ ។ ព្រោះ បើគាត់ស្រឡាញ់គេ គេមិន ស្រឡាញ់គាត់ ហើយបើគេស្រឡាញ់គាត់ គាត់មិនស្រឡាញ់គេ ។ គាត់រើស ប្រពន្ធមិនបានសោះ ព្រោះ គ្មានអ្នកណាមួយដូចគាត់ស្រឡាញ់ ។

ឥឡូវមានស្រីច្រើនដែលយើងឃើញថាមានស្នេហាចំពោះ ពុលរេតមិន ស្រឡាញ់ ព្រោះ តាមគាត់ ស្រីនោះមិនចេះស្លៀកពាក់ឲ្យសម ហើយ មិនចែងជាកូន អ្នកមាន ឬ អ្នកធំ ។

ពុលរេតមិនរើសប្រពន្ធដើម្បីឲ្យស្រស់សមនឹងគាត់ ឬ ឲ្យត្រូវនឹងកូន គាត់ទេ ឲ្យស្រីស្រណា ជាកូន អ្នកមាន ឬ អ្នកធំ គាត់ស្រឡាញ់ ទាំងអស់ ។

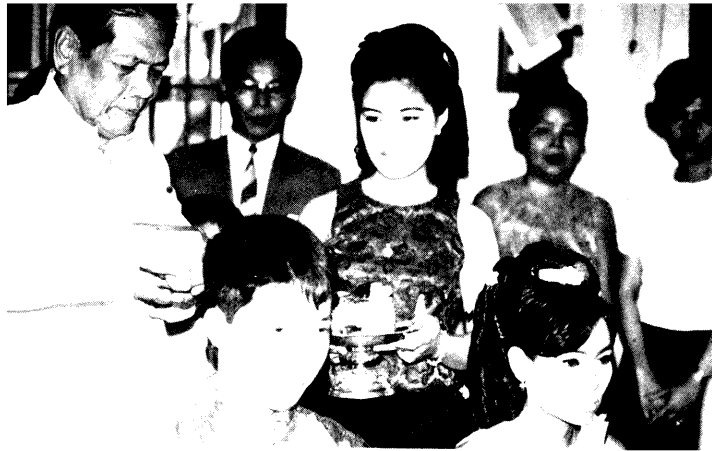
តែឥឡូវនេះ គាត់មានប្រពន្ធហើយ ។ គេមិនបានដឹងថាប្រពន្ធគាត់ជាកូន អ្នកមាន អ្នកធំ ឬ បងប្អូន អ្នកមាន ឬ អ្នកធំណាទេ តែគេគ្រាន់តែដឹងថាមានអ្នក ធំម្នាក់បានជួយគាត់ ឲ្យស្រួល គ្មានដឹងប្រពន្ធនេះ ។

ប្រពន្ធពុលរេតឥឡូវនេះ អាយុក៏ដឹងតាម២០ឆ្នាំដូច្នោះ នាងនៅក្មេងៗ ៥ ៧ ។ ហើយគេមិនដឹងថា ពុលរេត ប្រពន្ធថ្មីគាត់ នឹងកូនគាត់ត្រូវគ្នា យ៉ាងណាទេ ព្រោះ មនុស្ស ទាំង ៣ នាក់នេះ មិនដែលឃើញគ្នាសោះ មុននឹងបានគ្នា ជាថ្មី ប្រពន្ធនឹង ម្តាយថ្មី ។

VOCABULARY

aoy taə	ទ្រុយទឹក	as long as, so that (contingent on), just so that
cəəŋ soʔ	ជើងសក'	sideburn
cəhien	ចំហៀង	a half portion
chóo	ឈរ	to stand
coul	ចូល	to enter
dəl vɛsn	ដល់វេន	to be one's turn
əficeəf	អញ្ជើញ	to invite (formal)
haw	ហៅ	to call, to invite (non-formal)
khaan chveən	ខាងឆ្វេង	left (side)
khaan sdam	ខាងស្តាំ	right (side)
kraom	រក្សាម	under
kraoy	រក្សាយ	behind
ləbiep	របៀប	way, style
ləə	លើ	on, above

mədaay coŋ	ម្តាយចុង	stepmother (R)
mian prəsah	មានស្រែកសាសន៍	to speak, to say (formal)
ŋkuy	ស្លុយ	to sit
piisaa	សីសា, សិសា	to eat, drink (formal)
som	សម	to be becoming
selañ	ស្រឡាញ់	to like, to love (R)
tén	ទាំង	all, including (R)
tənaa	ក្នុងណា	where
toʔ	តុ	desk, table
trew	ត្រូវ	to get along with (R)
tuk	ទុក	to keep
túl muk	ទល់មុខ	in front of, face to face
vəsk	វិវិក	to part
vəsk cəhien	វិវិកចំហៀង	to part (hair)
vəsen	ទិស	turn

Ceremonial haircut for bride and groom at wedding, Phnom Penh

LESSON THIRTY

DIALOGUE

	kaa pəpún	to get married
1.	sok - khñom lɛɛ̃ thaa look tæp
əm kaa pəpún, məɛn tee?	I've heard that you just got
married, is that right?
2.	saw - baat, cian pɿi khaɛ hɛh	Yes, about two months ago.
	som tooh	excuse me
3.	sok - som tooh, pəpún look móo
pɿi srok naa?	Excuse me, where does your wife
come from?
4.	saw - baat, kót móo pɿi khaɛt kəpót	From Kampot Province.
	mɛɛn-əh	is that right!
	pəkət (thaa)	certain
	muk cia	definitely, probably; will
5.	sok - məɛn əh! pəpún khñom kəə móo
pɿi kəpót daɛ. khñom pəkət
thaa kee muk cia cəŋ cuop nɛŋ
kót nah	Is that right! My wife also comes
from Kampot. I'm certain that she
(my wife) definitely would like to
meet her (your wife).
	ŋay saw kraoy	next Saturday
6.	saw - əŋcəŋ! əŋcəəŋ mə leeŋ phtéh
yəəŋ ŋay saw kraoy	Is that so! Won't you come to
visit us next Saturday?
	prap	to tell
	cəmiap	to inform, to tell (formal)
7.	sok - baat, cam khñom prap pəpún
khñom məə, haəy khñom
cəmiap look viñ	Yes, I'll tell my wife and I'll
let you know.

១. សុខ ខ្ញុំតាមលោកទើបនឹងការប្រពន្ធ ចែនទេ ? ។
២. សៅ បាទ នាងបានទើបហើយ ។
៣. សុខ សូមទោស ប្រពន្ធលោកមកពីស្រុកណា ? ។
៤. សៅ បាទ ភាគមកពីខេត្តកំពត ។
៥. សុខ ចែនប ប្រពន្ធខ្ញុំភាគីមកពីកំពតដែរ ខ្ញុំប្រាកដថា គេមិននឹង
ចង់ជួបនឹងភាគីណាស់ ។
៦. សៅ អញ្ចឹង ! អញ្ជើញមកលេងដូចយើង ថ្ងៃសៅរ៍ក្រោយ ។
៧. សុខ បាទ ខ្ញុំប្រាប់ប្រពន្ធខ្ញុំមើល ហើយខ្ញុំនឹងរាប់លោកវិញ ។

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

3. When asking generally 'Where do you come from?' Cambodian can ask **លោកមកពីស្រុកណា?** /look móo pii srok naa?/. This can mean specifically 'which district are you from' but it more often means simply 'where are you from?' The question can be answered with the name of any type of political sub-division or unofficial place name. In sentence 4 the question **ស្រុកណា?** /srok naa?/ is answered by **ខេត្តកំពត** /khaest kəpót/ 'Kampot Province,' but it could equally well be answered with the name of a village, town, district or city.
5. Note that **ស្រី** /sok/ refers to his own wife informally as **ភរិយា** /kee/ but to **ស្រី**/saw/'s wife formally and politely as **ភរិយា** /kót/. A husband generally refers informally to his wife **ភរិយា** /kee/; a wife often refers to her husband as **ភរិយា** /kót/. This is in keeping with the fact that for most couples the husband is **បង** /bɔɔŋ/ 'older brother' to his wife, and the wife is **ស្រី** /oun/ (from **ប្អូន** /p'oun/) 'younger sister' to her husband. The wife therefore treats her husband more formally than he treats her, just as younger siblings are respectful and formal with their older siblings. Even when the wife is older than her husband, she usually calls him **បង** /bɔɔŋ/, and he calls her **ស្រី** /oun/.
6. Like the European countries Cambodia uses a seven-day week. The names of the days of the week correspond to the same heavenly bodies (sun, moon, and planets) as those of the English and French week.

<u>English</u>	<u>French</u>	<u>Cambodian</u>
Sunday	Dimanche (sun)	ថ្ងៃអាទិត្យ /ɲay aatit/
Monday	Lundi (moon)	ថ្ងៃចន្ទ /ɲay can/
Tuesday	Mardi (Mars)	ថ្ងៃអង្គារ /ɲay ŋkia/
Wednesday	Mercredi (Mercury)	ថ្ងៃពុធ /ɲay put/
Thursday	Jeudi (Jupiter)	ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ /ɲay pəhɔh/
Friday	Vendredi (Venus)	ថ្ងៃសុក្រ /ɲay sok/
Saturday	Samedi (Saturn)	ថ្ងៃសៅរ៍ /ɲay saw/

As in the rest of Asia, Cambodian businesses do not shut on Sundays. Government offices and schools close on Sundays following French practise, but otherwise life continues normally. Cambodia is at least 90 percent Buddhist, and Buddhists do not recognize a weekly Sabbath; rather twice in every Buddhist month (cf. below, note for Drill 12) there occurs a holy day

known as **វ្រៃសែល** /ɲay səl/, on which the devout make food to take to the Buddhist in the wats and go to the wats to ask the monks' blessing and listen to them chant scriptures. Some people fast on **វ្រៃសែល** /ɲay səl/. Business and government continue as normal on these days, however, unlike the Judeo-Christian Sabbath.

DRILLS

DRILL NO.

10. When **ក៏** /kɔɔ/ is used in parallel clauses as in the student sentences of this drill, it is translated as 'both...and...' or 'neither...nor...' In a positive sentence, it is 'both...and...', e.g.,

ខ្ញុំក៏គិតមើលសៀវភៅ ខ្ញុំក៏គិតមើល។

khñom kɔɔ kɪt mɛəl sɛphɨw; pɔɛy khñom kɔɔ kɪt mɛəl

Both my husband and I plan to read.

In a negative sentence **ក៏...ក៏** /kɔɔ...kɔɔ.../ is 'neither...nor'.

ខ្ញុំក៏គិតមើលសៀវភៅ ខ្ញុំក៏គិតមិនមើល។

khñom kɔɔ kɪt mɪn mɛəl sɛphɨw; pɔɛy kɔɔ kɪt mɪn mɛəl

Neither my husband nor I plan to read.

12. Cambodians operate by two calendars, one calculated by the phases of the moon, the other calculated according to the solar year. A lunar calendar is used in the Buddhist era reckoning and figures in religious activities, and also in the Chinese year, which is used by the Chinese and Vietnamese in Cambodia. The solar calendar is used in the Christian era reckoning and is used for almost all secular activities. Many publications have both Buddhist (lunar) era dates and Christian (solar) era dates.

The solar year corresponds to the European and American Gregorian calendar, and in spoken usage among educated Cambodians the French month names are used:

sɔŋviyee, ɲaŋviyee	(Janvier)	suyee, sɛyee	(Juillet)
fevyee	(Fevrier)	uut, aauut	(Aout)
mas	(Mars)	sɛtɔɔm	(Septembre)
avrɪl	(Avril)	oktɔb	(Octobre)
mee	(Mai)	novɔɔm	(Novembre)
yuvɛɛŋ, chuvɛɛŋ	(Juin)	deesɔɔm	(Decembre)

However, officially and among puristic urban Cambodians the official Cambodian month names are used. These names are taken from Sanskrit names for signs of the zodiac. They are not much used in rural areas or by uneducated urban people but occur regularly on publications and in official, formal conversation.

The official month names are:

* mé'karaa	មករា	January	ka'kədaa	កក្កដា	July
komphé'	កុម្ភៈ	February	səyhaa	សីហា	August
mi'naa	មីនា	March	kañña	កញ្ញា	September
meesaa	រមេសា	April	tu'laa	តុលា	October
ohsəphia	មេសា	May	viccəkaa	វិច្ឆិកា	November
mi'thu'naa	មិថុនា	June	thnuu	ធ្នូ	December

Sometimes the months are referred to by number rather than by name, starting with January as the first month. For example, June would be known as

ទីប្រាំមួយ /khae pəmmuoy/ 'the sixth month.'

Note that in giving dates the order is day, month, year. Years may be said in full, e.g. ម្ភូលពាន់ប្រាំបួនរយទិសិបបី /məpón pram buon róoy səsep bæy/ 1943 or else abbreviated to their last two digits, e.g. /chnam səsep bæy/ '43.

- * Although /mé'karaa/ corresponds to January, it is not the first month of the Cambodian calendar but rather the tenth. Since the Cambodian New Year falls on or about April 13, /meesaa/ (April) is the first month of the Cambodian solar year.

DRILLS

DRILL ONE: Response

- MODEL: T: look nɨw liiv tee? (kaa pəpún) Are you still single?
 S: khñom tɛp əm kaa pəpún pəhaɛl I just got married about two
 pii khae haey months ago.
- a. look cəŋ tɨw srok khmae tee? (təlóp móo)
 khñom tɛp əm təlóp móo pii srok khmae pəhaɛl pii khae haey
- b. look cəŋ məel səphɨw tee? (məel...ruoc)
 khñom tɛp əm məel səphɨw ruoc pəhaɛl pii khae haey
- c. look cəŋ rien khmae tee? (chup rien)
 khñom tɛp əm chup rien khmae pəhaɛl pii khae haey
- d. look cəŋ tɨŋ laan muoy tee? (lú' muoy)
 khñom tɛp əm lú' muoy pəhaɛl pii khae haey
- e. look cəŋ khɛsy luy khñom tee? (sooŋ...ruoc)
 khñom tɛp əm sooŋ luy look ruoc pəhaɛl pii khae haey
- f. look cəŋ thəe kaat tee? (thəe...ruoc)
 khñom tɛp əm thəe kaat ruoc pəhaɛl pii khae haey

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: khñom tɿw sliéʔ péʔ khao aav (muc tɿk) I'm going to get dressed.

S: khñom muc tɿk ruoc khñom tɿw sliéʔ péʔ khao aav After I finish taking a shower, I'm going to get dressed.

- a. khñom trəw mæel khliɑ tii pram (bæk səphɿw) khñom bæk səphɿw ruoc khñom trəw mæel khliɑ tii pram
- b. yəeŋ tɿw ñam baay cən (mæel kon) yəeŋ mæel kon ruoc yəeŋ tɿw ñam baay cən
- c. look trəw pras (cəlɔŋ) look cəlɔŋ ruoc look trəw pras
- d. khñom tɿw cuop look saan (təsee səbot) khñom təsee səbot ruoc khñom tɿw cuop look saan
- e. yəeŋ bæk laan tɿw nuu yɔk (riep cəm syvan) yəeŋ riep cəm syvan ruoc yəeŋ bæk laan tɿw nuu yɔk
- f. khñom pəyúl look (cəlɔŋ) khñom cəlɔŋ ruoc khñom pəyúl look

DRILL THREE: Response

NOTE: Notice that when /moo/ 'come' is in the teacher's sentence, you have to substitute /tɿw/ 'to go' in the student's response.

MODEL: T: khñom tɛp əm kaa pəpún (kaa pəpún) I just got married.

S: məen əh, khñom cəŋ kaa pəpún dəe əŋcəŋ Really? I want to get married too.

- a. khñom tɛp əm moo pii srok khməe (tɿw) məen əh, khñom cəŋ tɿw srok khməe dəe əŋcəŋ
- b. khñom tɛp əm coul rien khməe (rien) məen əh, khñom cəŋ coul rien khməe dəe əŋcəŋ
- c. khñom tɛp əm moo pii ñam baay cən (tɿw ñam) məen əh, khñom cəŋ tɿw ñam baay cən dəe əŋcəŋ
- d. khñom tɛp əm tiñ laan muoy (tiñ laan muoy) məen əh, khñom cəŋ tiñ laan muoy dəe əŋcəŋ
- e. khñom tɛp əm mæel kon nuh (tɿw mæel) məen əh, khñom cəŋ tɿw mæel kon nuh dəe əŋcəŋ
- f. khñom tɛp əm yoo laan khñom tɿw (yoo tɿw thəe) məen əh, khñom cəŋ yoo tɿw thəe kəlaeŋ nuh dəe əŋcəŋ

DRILL FOUR: Response

MODEL: T: pəpún khñom moo pii kəpót My wife comes from Kampot.

S: khñom pəkót thaa pəpún look mɿn I was sure that your wife didn't come from Kampot.
moo pii kəpót tee

- a. khñom rien nɿw saalaa sunthoo mok khñom pəkót thaa look mɿn rien nɿw saalaa sunthoo mok tee
- b. look kəəm phaət tɿw leeŋ srok khməe khñom pəkót thaa look kəəm phaət mɿn tɿw leeŋ srok khməe tee

c. look kruu pərien khliā nih	khñom pəkət thaa look kruu m̄n pərien khliā nih tee
d. khñom prap kót pii r̄iəŋ nih	khñom pəkət thaa look m̄n prap kót pii r̄iəŋ nih tee
e. khñom trəw kaa səph̄w nih s̄yləw	khñom pəkət thaa look m̄n trəw kaa səph̄w nih s̄yləw tee
f. khñom cuop kót n̄w saalaa	khñom pəkət thaa look m̄n cuop kót n̄w saalaa tee

DRILL FIVE: Transformation

- MODEL: T: look cuop kót haəy (pəpún khñom) You have met her already.
S: pəpún khñom muk cia cəŋ cuop kót nah My wife will surely want to meet her very much.
a. khñom məəl kon nih haəy (n̄iəŋ bopphaa)	n̄iəŋ bopphaa muk cia cəŋ məəl kon nih nah
b. look t̄w leen̄ srok pəraŋ haəy (khñom)	khñom muk cia cəŋ t̄w leen̄ srok pəraŋ nah
c. khñom f̄am baay cən mə d̄oŋ (look)	look muk cia cəŋ f̄am baay cən nah
d. khñom rien khmas haəy (kaññaa)	kaññaa muk cia cəŋ rien khmas nah
e. khñom khəəf̄ laan nuh haəy (pəpún khñom)	pəpún khñom muk cia cəŋ khəəf̄ laan nuh nah
f. look d̄əŋ r̄iəŋ nih haəy (pəpún look)	pəpún look muk cia cəŋ d̄əŋ r̄iəŋ nih nah

DRILL SIX: Transformation

- MODEL: T: əñcəəf̄ m̄o ləəŋ phtéh khñom ŋay saw kraoy Please come to visit my house next Saturday.
S: khñom cəŋ əñcəəf̄ look mə ləəŋ phtéh khñom ŋay saw kraoy I want to invite you to come visit my house next Saturday.
a. əñcəəf̄ ŋkuy məphl̄əst	khñom cəŋ əñcəəf̄ look ŋkuy məphl̄əst
b. əñcəəf̄ məəl səph̄w nuh mə d̄oŋ tiet	khñom cəŋ əñcəəf̄ look məəl səph̄w nuh mə d̄oŋ tiet
c. əñcəəf̄ t̄w məəl kon cia muoy khñom	khñom cəŋ əñcəəf̄ look t̄w məəl kon cia muoy khñom
d. əñcəəf̄ t̄w dəə leen̄ cia muoy khñom	khñom cəŋ əñcəəf̄ look t̄w dəə leen̄ cia muoy khñom
e. əñcəəf̄ t̄w sdap phleəŋ n̄w phtéh khñom	khñom cəŋ əñcəəŋ look t̄w sdap phleəŋ n̄w phtéh khñom
f. əñcəəf̄ piisaa baay mə d̄oŋ tiet	khñom cəŋ əñcəəf̄ look piisaa baay mə d̄oŋ tiet

DRILL SEVEN: Substitution

- MODEL: T: ឆ័រច្រើន ម៉េ លេន ប្រតិទិន យ៉េន រៀន សាវ ក្រាប៊ូ (ក្រាប៊ូ)
 S: ឆ័រច្រើន ម៉េ លេន ប្រតិទិន យ៉េន ក្រាប៊ូ ក្រាប៊ូ
 T: Please come visit our house next Saturday.
 S. Please come visit our house next month.
- a. ឆ័រច្រើន ម៉េ លេន ប្រតិទិន យ៉េន ក្រាប៊ូ ក្រាប៊ូ (អាតិប៊ូ)
 b. ឆ័រច្រើន ម៉េ លេន ប្រតិទិន យ៉េន អាតិប៊ូ ក្រាប៊ូ (រៀន)
 c. ឆ័រច្រើន ម៉េ លេន ប្រតិទិន យ៉េន រៀន ក្រាប៊ូ (ច្រណាម)
 d. ឆ័រច្រើន ម៉េ លេន ប្រតិទិន យ៉េន ច្រណាម ក្រាប៊ូ (រៀន សុក)
 e. ឆ័រច្រើន ម៉េ លេន ប្រតិទិន យ៉េន រៀន សុក ក្រាប៊ូ (ក្រាប៊ូ មេសា)
 f. ឆ័រច្រើន ម៉េ លេន ប្រតិទិន យ៉េន ក្រាប៊ូ មេសា ក្រាប៊ូ

DRILL EIGHT: Transformation

- MODEL: T: ប្រពន្ធ ក្រីក្រ ចង់ ទៅ មើល ភ្នំ
 My wife wants to go see a movie.
 S: ម៉េ ក្រីក្រ ស្រី ប្រពន្ធ ក្រីក្រ ម៉េ,
 ក្រាប៊ូ ក៏ មិន ចង់ ទៅ មើល ភ្នំ
 maybe she doesn't want to go to see a movie.
 eh
- a. ឆ្នាំ ក្រីក្រ ម្តាយ ល្អ ច្រើន
 cam ក្រីក្រ ស្រី ឆ្នាំ ក្រីក្រ ម៉េ,
 ក្រាប៊ូ ក៏ មិន ល្អ ល្អ ច្រើន ម៉េ
 b. ម៉េ ឆ្នាំ ក្រីក្រ ប្រពន្ធ ទៅ មើល ភ្នំ
 cam ក្រីក្រ ស្រី ម៉េ ឆ្នាំ ក្រីក្រ ម៉េ,
 ក្រាប៊ូ ក៏ មិន ប្រពន្ធ ទៅ មើល ភ្នំ ម៉េ
 c. ភ្នំ ក្រីក្រ ម្តាយ ល្អ ក្រាប៊ូ ច្រើន
 cam ក្រីក្រ ស្រី ភ្នំ ក្រីក្រ ម៉េ,
 ក្រាប៊ូ ក៏ មិន ល្អ ក្រាប៊ូ ច្រើន ម៉េ
 d. ក្រីក្រ ក្រីក្រ ចង់ ទៅ មើល ភ្នំ ម៉េ
 cam ក្រីក្រ ស្រី ក្រីក្រ ក្រីក្រ ម៉េ,
 ក្រាប៊ូ ក៏ មិន ចង់ ទៅ មើល ភ្នំ ម៉េ
 e. ប្រពន្ធ ក្រីក្រ ចង់ ម៉េ រៀន ក្រាប៊ូ
 cam ក្រីក្រ ស្រី ប្រពន្ធ ក្រីក្រ ម៉េ,
 ក្រាប៊ូ ក៏ មិន ចង់ ម៉េ រៀន ក្រាប៊ូ ម៉េ
 f. ម៉េ ក្រីក្រ ម្តាយ ល្អ រៀន ម៉េ ម៉េ
 cam ក្រីក្រ ស្រី ម៉េ ក្រីក្រ ម៉េ, ក្រាប៊ូ
 ក៏ មិន ម្តាយ ល្អ រៀន ម៉េ ម៉េ ម៉េ

DRILL NINE: Response

- MODEL: T: ប្រពន្ធ ភ្នំ ម៉េ ប្រពន្ធ ភ្នំ (ប្រពន្ធ ក្រីក្រ) My wife comes from Kampot.
 S: ប្រពន្ធ ក្រីក្រ ក្រាប៊ូ ម៉េ ប្រពន្ធ ភ្នំ ម៉េ My wife also comes from Kampot.
- a. ក្រីក្រ ម្តាយ ល្អ ម៉េ ម៉េ ម៉េ (look sok) look sok ក្រាប៊ូ ម្តាយ ល្អ ម៉េ ម៉េ ម៉េ
 saalaa ចង់ ម៉េ ម៉េ
 b. ភ្នំ ស្រី ម៉េ? ល្អ ក្រីក្រ (look) look ក្រាប៊ូ ម៉េ? ល្អ ក្រីក្រ ម៉េ
 c. ក្រីក្រ មិន ម៉េ ទៅ មើល ភ្នំ ម៉េ ម៉េ (look) look ក្រាប៊ូ មិន ម៉េ ទៅ មើល ភ្នំ ម៉េ ម៉េ
 siem ម៉េ
 d. ប្រពន្ធ ក្រីក្រ មិន ចង់ មើល ភ្នំ ម៉េ ម៉េ (ប្រពន្ធ look) ប្រពន្ធ look ក្រាប៊ូ មិន ចង់ មើល
 ម៉េ ម៉េ ម៉េ ម៉េ
 e. look មិន ចង់ ម៉េ ល្អ ក្រីក្រ ម៉េ (ប្រពន្ធ look) ប្រពន្ធ look ក្រាប៊ូ មិន ចង់ ម៉េ
 ល្អ ក្រីក្រ ម៉េ ម៉េ
 f. look ម្តាយ ល្អ ម៉េ ម៉េ (ក្រីក្រ) ក្រីក្រ ក្រាប៊ូ ម្តាយ ល្អ ម៉េ ម៉េ ម៉េ
 muoy ម៉េ ម៉េ

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: pəpún khñom mɛn cəŋ tɛw leən phtéh look tee

S: pəpún khñom koo mɛn cəŋ tɛw, khñom koo mɛn cəŋ tɛw

T: My wife doesn't want to go visit your house.

S: My wife doesn't want to go; I don't want to go either.

a.	look pərien lʔoo nah	look pərien koo lʔoo, khñom pərien koo lʔoo
b.	look kruu pəñap tɛw phtéh	look kruu koo pəñap tɛw, khñom koo pəñap tɛw
c.	look mɛn móo rien	look koo mɛn móo rien, khñom koo mɛn móo rien
d.	pəpún khñom coul cət baay cən nah	pəpún khñom koo coul cət, khñom koo coul cət
e.	look tɛw məel kón	look koo tɛw məel, khñom koo tɛw məel
f.	nian dae tɛw phtéh	nian koo dae, khñom koo dae

DRILL ELEVEN: Response

MODEL: **T: ɲay naa khlah look mɛn tɛw thəe kaa? (ɲay saw nɛŋ ɲay aatɛt)
[Saturday] [Sunday]

S: ɲay saw nɛŋ ɲay aatɛt khñom mɛn tɛw thəe kaa tee

T: What days don't you go to work?

S: I don't go to work on Saturday and Sunday.

*a.	sʔaSk cia ɲay sy?	(ɲay ɲkia)
[Tuesday]	sʔaSk cia ɲay ɲkia
*b.	look cəŋ chup thəe kaa pii
ɲay naa tɛw?	(ɲay pəhoh)
[Thursday]	khñom cəŋ chup thəe kaa pii ɲay
pəhoh tɛw
*c.	look tɛw nuu yook pii ɲkaal?	(ɲay can mun)
[Monday]	khñom tɛw nuu yook ɲay can mun
**d.	look pərien tas ɲay naa khlah?	(ɲay put nɛŋ ɲay sok)
[Wednesday] [Friday]	khñom pərien tas ɲay put
nɛŋ ɲay sok
e.	look trəw tɛw pəst ɲkaal?	(ɲay sok prɛk)	khñom trəw tɛw pəst ɲay sok prɛk
f.	ɲay naa look mɛn coul cət
móo rien?	(ɲay can)	ɲay can khñom mɛn coul cət móo rien

DRILL TWELVE: Response

MODEL: ** T: nkaal look kaa pəpún? (khaɛ meesaa rɨɨ ohsephia)
[April] [May]

S: khñom kaa pəpún nɨw khaɛ meesaa rɨɨ ohsephia

T: When will you get married?

S: I'll get married in April or May.

- a. nkaal look rien cəp? (seyhaa) khñom rien cəp nɨw khaɛ seyhaa [August]
b. nkaal look dəŋ thaa pəpún look móo (pəhaɛl khaɛ tu?laa) khñom dəŋ thaa pəpún leen look? [October] khñom móo leen khñom pəhaɛl khaɛ tu?laa
c. look tiñ laan look pii khaɛ naa? (komphé?) khñom tiñ laan khñom pii khaɛ [February] komphé?
d. kaññaá móo rien khmaɛ pii khaɛ naa? (viccəkkaa) khñom móo rien khmaɛ pii khaɛ [November] viccəkkaa
e. look rien khmaɛ pii khaɛ naa tɨw khaɛ naa? (khaɛ thnuu tɨw khñom rien khmaɛ pii khaɛ mi?thu?naa) khaɛ thnuu tɨw khaɛ [December] mi?thu?naa [June]
f. knoŋ khaɛ naa look chup rien mə aatɨt? (ka?kədaa) knoŋ khaɛ ka?kədaa khñom chup rien mə aatɨt

Reading Passage

សុខភាពនិងជីវិត

កាលសុខនៅក្នុង វានៅជាមួយលោកចៅហ្វាយខេត្តម្នាក់នៅខេត្តតាកែវ។ កាលនោះសុខមិនសូវធ្វើការច្រើនទេ គ្រាន់តែជួយលើកម្របទៅជូនលោកចៅហ្វាយខេត្តនៅពេលប្តាយហើយឈរនៅជិតកាត់ ដើម្បីមើលឡែកកាត់ត្រូវការអ្វីៗ ។

លោកចៅហ្វាយខេត្តមានអ្នកបម្រើច្រើន៥នាក់ តែកាត់នៅតែខ្លះ អ្នកធ្វើការច្រើនកាត់ ។ កាត់មានការច្រើនណាស់ ច្រើនដល់ទៅសុខនៅជានិច្ចអ្នកបម្រើ៥នាក់ ។

តាមសុខឃើញ លោកចៅហ្វាយខេត្តនឹងគ្រួសារ កាត់ស្រលាញ់ណាស់ ។ ម្នាក់ៗ គ្មានធ្វើអ្វីទេ សូម្បីតែទៅយកទឹកនៅចម្ងាយប្រហែល១ម៉ែត្រ ក៏ខ្លួនមកញ៉ាំខ្លួនឯង ក៏មិនទៅយកខ្លួនឯងដែរ ។ ហើយគេមានអំណាចណាស់ដែរ ។ ដូច្នោះឡើងទាំងប៉ុន្មាននោះ ធ្វើឲ្យសុខគិតច្រើនណាស់ ។ ហើយកាលនោះវាយល់ថាធ្វើចៅហ្វាយខេត្តស្រលាញ់ហើយមានអំណាចណាស់ ហើយនឹងសប្បាយណាស់ដែរ ។ យល់ដូច្នោះហើយ វាសម្រេចចិត្តថាវានឹងទំនៀមឡែកវា បានធ្វើចៅហ្វាយខេត្ត ។

តាំងពីពេលនោះមក សុខទំនៀមណាស់ ក៏វាមិន៥ដល់ភ្លេចថាវាបានសម្រេចចិត្តថាវាគ្រូទំនៀមទេ ។ តែឡើងធ្វើចៅហ្វាយខេត្តវាដូចជាមិនសូវគិតទេ ព្រោះវាយល់ថាធ្វើចៅហ្វាយខេត្តត្រូវចេះអំពីនយោបាយ ។ តែសុខមិនចូលចិត្តនយោបាយទេ ហើយវាមិនសូវយល់អំពីនោះ តែមិនទៀតឯង ។ ម្យ៉ាងទៀតវាយល់ថាធ្វើចៅហ្វាយខេត្តមិនសូវសំខាន់ទេ បើធ្វើគ្រូបម្រើនវាដូចជាសំខាន់ជាង ។

VOCABULARY

coul leen	ចូលទស្សនា	to drop in, to pay a visit
dol tɿw	ដល់ទៅ	to the point that (R)
kaa	ការ	to marry, to get married
kaa pdɛy	ការថ្កុំ	to get married
kaa pəpún	ការប្រសព្វ	to get married
læek	លើក	to carry, to lift (R)
look méné?	លោកម្នាក់	a man, a gentleman (L)
mɛɛn-əh	មែនឬ	is that right?, that's right
méné? méné?	ម្នាក់ៗ	every one of them (R)
məyaan tiet	ម្យ៉ាងទៀត	furthermore (R)
muk cia	មែន	certainly, definitely; will
ɲay saw kraoy	ថ្ងៃសៅរ៍ក្រោយ	next Saturday
né? bəmrae	ស្រកបម្រើ	servant (R)
neyoobaay	នយោបាយ	politics (R)
pəkət	ប្រាកដ	certain
pəfiap	ប្រញាប់	to be in a hurry
prap	ប្រាប់	to tell
səbaay cət	សប្បាយចិត្ត	to be happy (L)
səmrac cət	សម្រេចចិត្ត	to decide (R)
som tooh	សុំទោស	excuse me
soumbɛy...koo	សូម្បី...ក៏	even... (R)
tén pəmaan	ទាំងបីនាក់	all (of them) (R)
tɿw tiet	ទៅទៀត	even more (L)

DAYS OF WEEK

NAMES OF MONTHS

ɲay aatɿt	ថ្ងៃអាទិត្យ	Sunday	(ខែ) មករា	(khaɛ) mé?keraa	January
ɲay can	ថ្ងៃចន្ទ	Monday	(ខែ) កុម្ភៈ	(khaɛ) komphé?	February
ɲay ɲkia	ថ្ងៃអង្គារ	Tuesday	(ខែ) ចេត	(khaɛ) miinaa	March
ɲay put	ថ្ងៃពុធ	Wednesday	(ខែ) ឧសភា	(khaɛ) meesaa	April
ɲay pəhoh	ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍	Thursday	(ខែ) មេសា	(khaɛ) ohsephia	May
ɲay sok	ថ្ងៃសុក្រ	Friday	(ខែ) មិថុនា	(khaɛ) mi?thu?naa	June
ɲay saw	ថ្ងៃសៅរ៍	Saturday	(ខែ) កក្កដា	(khaɛ) ka?kədaa	July
			(ខែ) សីហា	(khaɛ) seyhaa	August
			(ខែ) កញ្ញា	(khaɛ) kañña	September
			(ខែ) តុលា	(khaɛ) tulaa	October
			(ខែ) វិច្ឆិកា	(khaɛ) viccekaa	November
			(ខែ) ធ្នូ	(khaɛ) thnuu	December

LESSON THIRTY-ONE

DIALOGUE

	ក្រូច	orange, citrus fruit
	ដួង	dozen
១.	តុម ក្រូចប្លង់ដូយដួងច្រើនប៉ុន្មាន?	How much does a dozen of these oranges cost?
	ដើម	which, that (relative pronoun)
	បៃតង	green
២.	ស៊ីន អាហ្នឹងលក់តាមកីឡូ តែ អាបៃតងទេ ដើមខ្ញុំលក់ តាមដួង ។	Those are sold by the kilo; it's only the green ones that I sell by the dozen.
៣.	តុម មួយកីឡូច្រើនប៉ុន្មាន?	How much do they cost a kilo?
៤.	ស៊ីន បាទ មួយកីឡូច្រើនសិប បួនរៀល ។	Forty (riels) a kilo.
	ធ្លុង	to weigh(transitive)
	ផ្លែឆ្ងាញ់	to choose
	ស្រស់	sweet
	ស្រស់	fresh
៥.	តុម ធ្លុងឲ្យខ្ញុំពីរកីឡូមក រើសអាណាផ្លែឆ្ងាញ់ ហើយ ស្រស់ផង ។	Weigh me out 2 kilos. Select the sweet ones and (make them) fresh, too.
	ផ្លែឈើ	fruit
	ព្រួយ	to worry
	សុទ្ធតែ	all, exclusively
	ជានិច្ច	always
៦.	ស៊ីន បាទ សូមកុំព្រួយ ផ្លែ ឈើខ្ញុំសុទ្ធតែស្រស់ជានិច្ច ។ លោកចង់ទិញអ្វីទៀតទេ?	Don't worry. All of my fruit is always fresh. Do you want to buy anything else?
	ក្រូចយ៉ាង	tangerine
៧.	តុម លោកដឹងកន្លែងណាដើម គេលក់ក្រូចយ៉ាងទេ?	Do you know any place that sells tangerines?
៨.	ស៊ីន បាទ មានច្រើនណាស់នៅ ក្នុងផ្សារហ្នឹង ។	Yes, there are many in this market.

DIALOGUE:

1. tom - krouc nɨŋ mə lou thlay pəmaan?
2. sin - aa nɨŋ lúʔ taam kəlou tae aa baytoŋ tee dæɬ khñom lúʔ taam lou
3. tom - mə kəlou thlay pəmaan?
4. sin - baat, mə kəlou thlay sae səp
5. tom - thləŋ aoy khñom pii kəlou móo. rəeh aa naa phʔaem phʔaem haey nɨŋ srəh phəŋ
6. sin - baat, som kom pruoy. phlae chəe khñom sot tae srəh cia nic. look cəŋ tɨŋ sy tiet tee?
7. tom - look dəŋ kəlaeŋ naa dæɬ kee lúʔ krouc khvic tee?
8. sin - baat, mian craen nah nɨw knəŋ phsaa nɨŋ

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

2. **តាម** /taam/ is 'to follow,' but as a phrase relator it means 'according to.' It is used in this sentence as 'according to weight, by the kilo' or in the sense of 'according to (my) opinion,' e.g.

តាមខ្ញុំយើងគួរបត់ឆ្វេង។

taam khñom yeəŋ trəw bət chveəŋ

According to me, we should have turned left.

2. You have already seen that a clause can be attributive to a noun without a word corresponding to 'which, that' between the noun and the clause, e.g.

នេះជាហាងយើងរក។

nih cia haəŋ yeəŋ róo

This is the store we're looking for.

Frequently, however, the word **នឹង** /dæɬ/ 'which, that' introduces the clause. The above example could also be:

នេះជាហាងនឹងយើងរក។

nih cia haəŋ dæɬ yeəŋ róo

This is the store that we're looking for.

Note in sentence 7 that **នឹង** /dæɬ/, unlike formal English 'that, which,' need not be subject or object of the following relative clause: literally sentence 7 is 'Do you know of any place which (such that) they sell tangerines?'

5. The final **ហ្នក** /móo/ is a mild imperative indicating that the direction of the action is towards the speaker. If direction is away from the speaker, the word **ទៅ** /tɨw/ occurs in the sentence instead of **ហ្នក** /móo/. Cf. also Drill 4

DRILLS

DRILL NO.

- 7. លើកលែងតែ /ləək ləŋ tæ/ means 'except.'
- 9. ជានិច្ច /cia nic/ and តែង (តែ) /təŋ (tæ)/ both mean 'always.' However, ជានិច្ច /cia nic/ follows the verb phrase it modifies, while តែង (តែ) /təŋ (tæ)/ is always preverbal and is not used in future contexts.
- 10. Note the new use of indefinites in the students' sentences of this drill. In this type of sentence, the construction indefinite ដដែល /dəɛl/ means 'anywhere, wherever; anyone, whoever; any, whichever,' etc., e.g.

អ្នកណាដដែលគ្មានលុយត្រូវខ្ចីពីគេ ។
 né?naa dəɛl kmian luy trəw khcəy pii kee
 Whoever has no money must borrow.

DRILLS

DRILL ONE: Response

MODEL: T: លោកលក់ក្រូចហ្នឹងយ៉ាងម៉េច? (គីឡូ)

S: ក្រូចហ្នឹងលក់តាមគីឡូ ។

T: How do you sell these oranges? (kilogram)

S: These oranges are sold by the kilo.

- ក. លោកលក់ផ្លែឈើហ្នឹងយ៉ាងម៉េច? (គីឡូ) ផ្លែឈើហ្នឹងលក់តាមគីឡូ ។
- ខ. លោកលក់ផ្លែទំពាំងបាយជូរហ្នឹងយ៉ាងម៉េច? (គីឡូ) ទំពាំងបាយជូរហ្នឹងលក់តាមគីឡូ ។
- គ. លោកលក់ស្វាយហ្នឹងយ៉ាងម៉េច? (គីឡូ) ស្វាយហ្នឹងលក់តាមគីឡូ ។
- ឃ. លោកលក់ប្រោមហ្នឹងយ៉ាងម៉េច? (គីឡូ) ប្រោមហ្នឹងលក់តាមគីឡូ ។
- ង. លោកលក់ក្រូចឆ្មារហ្នឹងយ៉ាងម៉េច? (គីឡូ) ក្រូចឆ្មារហ្នឹងលក់តាមគីឡូ ។
- ច. លោកលក់ផ្លែស្ពឺហ្នឹងយ៉ាងម៉េច? (គីឡូ) ផ្លែស្ពឺហ្នឹងលក់តាមគីឡូ ។

DRILL TWO: Response

MODEL: T: ក្រូចហ្នឹងមួយដុំប៉ុន្មាន? (នោះ)

S: តែក្រូចនោះទេ ដដែលខ្ញុំលក់តាមគីឡូ ។

T: How much do these oranges cost a dozen? (those)

S: It's only those oranges that I sell by the dozen.

- ក. ផ្លែឈើនោះមួយដុំប៉ុន្មាន? (ក្បែរលោក) តែផ្លែឈើក្បែរលោកទេ ដដែលខ្ញុំលក់តាមគីឡូ ។
- ខ. ទំពាំងបាយជូរនេះមួយដុំប៉ុន្មាន? (ស) តែទំពាំងបាយជូរនេះទេ ដដែលខ្ញុំលក់តាមគីឡូ ។
- គ. ស្វាយហ្នឹងមួយដុំប៉ុន្មាន? (ចាំសែន) តែស្វាយចាំសែនទេ ដដែលខ្ញុំលក់តាមគីឡូ ។

- ឃ. ប៉ោមមួយគីឡូថ្លៃប៉ុន្មាន? (ក្រហម)
តែប៉ោមក្រហមទេដំលែមខ្ញុំលក់ភាមគីឡូ។
- ង. ក្រូចឆ្មារហ្នឹងមួយគីឡូថ្លៃប៉ុន្មាន? (ស្លឿង)
តែក្រូចឆ្មារស្លឿងទេដំលែមខ្ញុំលក់ភាមគីឡូ។
- ច. ផ្លែស្ពឺរហ្នឹងមួយគីឡូថ្លៃប៉ុន្មាន? (ដិតលោក)
តែផ្លែស្ពឺរដិតលោកទេដំលែមខ្ញុំលក់ភាមគីឡូ។

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: ក្រូចនេះផ្លែមណាស់ (ទិញ)

S: ក្រូចដំលែមខ្ញុំទិញផ្លែមណាស់។

T: These oranges are very sweet. (buy)

S: The oranges that I buy are very sweet.

- ក. សាលាខ្ញុំឆ្ងាយណាស់ (ទៅ) សាលាដំលែមខ្ញុំទៅឆ្ងាយណាស់។
- ខ. កុននេះល្អណាស់ (មើល) កុនដំលែមខ្ញុំមើលល្អណាស់។
- គ. ឡានហ្នឹងថ្លៃណាស់ (ទិញ) ឡានដំលែមខ្ញុំទិញថ្លៃណាស់។
- ឃ. ផ្លែស្ពឺរនេះថ្លៃណាស់ (ឃើញ) ផ្លែស្ពឺរដំលែមខ្ញុំឃើញថ្លៃណាស់។
- ង. ស្វាយនេះដូរណាស់ (ទិញ) ស្វាយដំលែមខ្ញុំទិញដូរណាស់។
- ច. ចំណោទនេះពិបាកណាស់ (ផ្លែ) ចំណោទដំលែមខ្ញុំផ្លែពិបាកណាស់។

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំយកទំពាំងបាយជូរមួយគីឡូ (ថ្លឹង)

S: ថ្លឹងទំពាំងបាយជូរឲ្យខ្ញុំមួយគីឡូមក។

T: I'll take a kilo of grapes. (weigh out)

S: Weigh out one kilo of grapes for me.

- ក. ខ្ញុំយកអារម្មណ៍ (លក់) លក់អារម្មណ៍មួយមក។
- ខ. ខ្ញុំត្រូវការតែប្រាក់ (ដូរ) ដូរតែប្រាក់មួយមក។
- គ. ខ្ញុំចង់បានស្ពឺរមួយគីឡូ (ដៃម) ដៃមស្ពឺរមួយគីឡូមក។
- ឃ. ខ្ញុំទុលសំបុត្រច័រ (លរលរ) លរលរសំបុត្រច័រមក។
- ង. ខ្ញុំទិញក្រូចមួយគីឡូ (ទើប) ទើបក្រូចមួយគីឡូមក។
- ច. ខ្ញុំញ៉ាំស្រាមួយកែវ (ចាក់) ចាក់ស្រាមួយកែវមក។

DRILL FIVE: Extension

MODEL: T: ខ្ញុំយកទំពាំងបាយជូរមួយគីឡូ (ផ្លែមៗ / ស្រស់)

S: ទើបទំពាំងបាយជូរផ្លែមៗ ហើយស្រស់ផង។

T: I'll take a kilo of grapes. (sweet/fresh)

S: Choose the sweet grapes and fresh ones, too.

- ក. ខ្ញុំយកអារម្មណ៍ (ស / ដៃវែង) ទើសអារសហើយនឹងដៃវែងផង ។
- ខ. ខ្ញុំក្រវការតែម្រៃប្រាំ (ប្រាំមួយសេន / ទើបនឹងចេញ) ទើសតែម្រៃប្រាំមួយសេនហើយនឹងទើបនឹងចេញផង ។
- គ. ខ្ញុំចង់បានស៊ីម៉ង់ត៍ (ចោកៗ / ផ្លែម) ទើសស៊ីម៉ង់ត៍ចោកៗហើយផ្លែម ។
- ឃ. ខ្ញុំចង់ទិញស្រាមួយដប (ចោក / ខ្ញុំផង) ទើសស្រាចោកហើយខ្ញុំផង ។
- ង. ខ្ញុំក្រវការក្រដាសមួយសន្លឹក (និ / ស្លៀក) ទើសក្រដាសនិហើយនឹងស្លៀកផង ។
- ច. ខ្ញុំយកក្បាមួយសន្លឹក (តូច / ក្រាស់) ទើសក្បាតូចហើយនឹងក្រាស់ផង ។

DRILL SIX: Response

MODEL: T: ក្រូចនេះផ្លែមទេ?

S: ក្រូចខ្ញុំសុទ្ធតែផ្លែមទាំងអស់ ។

T: Is this orange sweet?

S: All of my oranges are sweet.

- ក. ស្វាយនេះដូរទេ? ស្វាយខ្ញុំសុទ្ធតែដូរទាំងអស់ ។
- ខ. តែម្រៃនេះចេញឬ? តែម្រៃខ្ញុំសុទ្ធតែចេញឬទាំងអស់ ។
- គ. ក្បានេះស្លៀកទេ? ក្បាខ្ញុំសុទ្ធតែស្លៀកទាំងអស់ ។
- ឃ. អារនេះសទេ? អារខ្ញុំសុទ្ធតែសទាំងអស់ ។
- ង. កូននេះស្អាតទេ? កូនខ្ញុំសុទ្ធតែស្អាតទាំងអស់ ។
- ច. កូនសិស្សនេះពូកែទេ? កូនសិស្សខ្ញុំសុទ្ធតែពូកែទាំងអស់ ។

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: ក្រូចខ្ញុំផ្លែមទាំងអស់ (អាមួយជិតលោក)

S: ក្រូចខ្ញុំសុទ្ធតែផ្លែមទាំងអស់ លើកលែងតែអាមួយជិតលោក ។

T: All my oranges are sweet. (the one near you)

S: All of my oranges are sweet, except the one near you.

- ក. អារខ្ញុំសទាំងអស់ (អាមួយខ្ញុំពាក់នេះ) អារខ្ញុំសុទ្ធតែសទាំងអស់ លើកលែងតែអាមួយខ្ញុំពាក់នេះ ។
- ខ. ក្បាខ្ញុំក្រាស់ទាំងអស់ (មួយសន្លឹកលោកទិញ) ក្បាខ្ញុំសុទ្ធតែក្រាស់ទាំងអស់ លើកលែងតែមួយសន្លឹកលោកទិញ ។
- គ. ទំពាំងបាយជូរខ្ញុំដូរទាំងអស់ (អាមួយនេះ) ទំពាំងបាយជូរខ្ញុំសុទ្ធតែដូរទាំងអស់ លើកលែងតែអាមួយនេះ ។

- ឃ. បងប្អូនខ្ញុំស្រីទាំងអស់ (ខ្ញុំ)
បងប្អូនខ្ញុំសុទ្ធតែស្រីទាំងអស់ លើកលែងតែខ្ញុំ ។
- ង. បងប្អូនខ្ញុំនៅស្រុកខ្មែរទាំងអស់ (ខ្ញុំ)
បងប្អូនខ្ញុំសុទ្ធតែនៅស្រុកខ្មែរទាំងអស់ លើកលែងតែខ្ញុំ ។
- ច. គ្រាន់នេះប៉ុណ្ណឹងទាំងអស់ (អាមួយនៅដិតផ្លូវ)
គ្រាន់នេះសុទ្ធតែប៉ុណ្ណឹងទាំងអស់ លើកលែងតែអាមួយនៅដិតផ្លូវ ។

DRILL EIGHT: Response

MODEL: T: ក្រូចនេះតែងមណាស់ (ស្រស់) ។

S: ក្រូចតែងមៗសុទ្ធតែស្រស់ជានិច្ច ។

T: This orange is very sweet. (fresh)

S: All the sweet oranges are always fresh.

- ក. គ្រាន់លោកល្អណាស់ (ថ្លៃ) គ្រាន់ល្អៗសុទ្ធតែថ្លៃជានិច្ច ។
- ខ. ស្វាយនេះដូរណាស់ (បែកឆាប់) ស្វាយដូរៗសុទ្ធតែបែកឆាប់ជានិច្ច ។
- គ. សាលានេះល្អណាស់ (ថ្លៃ) សាលាល្អៗសុទ្ធតែថ្លៃជានិច្ច ។
- ឃ. អារកញាតិថ្លៃណាស់ (ល្អ) អារកថ្លៃៗសុទ្ធតែល្អជានិច្ច ។
- ង. គ្រាន់នេះលឿនណាស់ (ស៊ីសាងឆ្ងិន) គ្រាន់លឿនៗសុទ្ធតែស៊ីសាងឆ្ងិនជានិច្ច ។
- ច. ផ្លែឈើលោកថ្លៃណាស់ (ស្រស់) ផ្លែឈើថ្លៃៗសុទ្ធតែស្រស់ជានិច្ច ។

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: ផ្លែឈើខ្ញុំនៅស្រស់ជានិច្ច ។

S: ផ្លែឈើខ្ញុំតែងតែនៅស្រស់ ។

T: My fruit always stays fresh.

S: My fruit always stays fresh.

- ក. ខ្ញុំទៅទៀនអស់គ្រួសជានិច្ច ។ ខ្ញុំតែងតែទៅទៀនអស់គ្រួស ។
- ខ. មនទៅដេកខ្ញុំរៀនទឹកជានិច្ច ។ មនទៅដេកខ្ញុំតែងតែរៀនទឹក ។
- គ. ខ្ញុំញ៉ាំបាយត្រាកជានិច្ច ។ ខ្ញុំតែងតែញ៉ាំបាយត្រាក ។
- ឃ. ខ្ញុំមើលសៀវភៅនៅពេលត្រាកជានិច្ច ។ ខ្ញុំតែងតែមើលសៀវភៅនៅពេលត្រាក ។
- ង. រាល់ល្ងាចខ្ញុំដើរលេងជានិច្ច ។ រាល់ល្ងាចខ្ញុំតែងតែដើរលេង ។
- ច. កាលណាញ៉ាំបាយរួចខ្ញុំមើលកុនជានិច្ច ។ កាលណាញ៉ាំបាយរួចខ្ញុំតែងតែមើលកុន ។

DRILL TEN: Response

MODEL: T: លោកទិញក្រូចកន្លែងណា? (គេលក់ក្រូចយ៉ាងណា)

S: ខ្ញុំទិញក្រូចកន្លែងណាដែលគេលក់ក្រូចយ៉ាងណា។

T: Where do you buy oranges? (they sell tangerines)

S: I buy oranges anywhere they sell tangerines.

- ក. យើងទៅញ៉ាំបាយនៅហាងណា? (នៅជិតនេះ)
យើងទៅញ៉ាំបាយនៅហាងណាដែលនៅជិតនេះ។
- ខ. យើងទៅលេងនៅកន្លែងណា? (គេមិនទេ)
យើងទៅលេងកន្លែងណាដែលគេមិនទេ។
- គ. លោកទៅទៀនអង្កែលនៅហាលណា? (មានកូនសិស្សស្រីព្រំដែន)
ខ្ញុំទៅទៀនអង្កែលនៅហាលណាដែលមានកូនសិស្សស្រីព្រំដែន។
- ឃ. លោកចង់ញ៉ាំផ្លែឈើណា? (ខ្ញុំចូលចិត្ត)
ខ្ញុំចង់ញ៉ាំផ្លែឈើណាដែលខ្ញុំចូលចិត្ត។
- ង. លោកត្រូវការខ្លីអាមួយណា? (លោកមិនមើល)
ខ្ញុំត្រូវការខ្លីអាមួយណាដែលលោកមិនមើល។
- ច. លោកចង់ញ៉ាំបាយណា? (ខ្សោយជាងគេ)
ខ្ញុំចង់ញ៉ាំបាយណាដែលខ្សោយជាងគេ។

Reading Passage

ផ្លែឈើស្រុកខ្មែរ

នៅស្រុកខ្មែរយើងមានផ្លែឈើព្រំដែនដែរ។ ហើយផ្លែឈើនិងទាំងអស់សុទ្ធតែបេះនៅក្នុងស្រុក លើកលែងតែផ្លែឈើខ្លះដូចជាប៉ោម ស៊ីរី និងទំពាំងបាយជូរជាដើម មកពីស្រុកគេដទៃទៀត។

ផ្លែឈើដែលមកពីស្រុកគេដទៃទៀតនោះមានលក់នៅផ្សាររាល់រដូវ តែគ្រាន់តែរដូវខ្លះថ្លៃ រដូវខ្លះថោក។

ឯផ្លែឈើដែលមកពីចំការនៅស្រុកយើងវិញមានរាល់រដូវដែរ តែមិនទាំងអស់ទេ គឺផ្លែឈើខ្លះមានភាពរដូវដូចជាស្ពាយជាដើម។ ឯផ្លែឈើមានលក់នៅផ្សាររាល់ពេលនោះគឺចេក ក្រូច និងផ្លែឈើព្រំដែនទៀត។

ធម្មតាផ្លែឈើដែលបេះនៅស្រុកយើងសុទ្ធតែស្រស់ជានិច្ចហើយផ្លែមធំ ព្រោះចំការនិងផ្សារនៅមិនឆ្ងាយពីគ្នាទេ រួចផ្លែឈើនោះបេះនៅពេលល្អបរិភោគបានដែរផង។

ប៉ុន្តែមានផ្លែឈើខ្លះដែលមានពណ៌បៃតងជានិច្ចរណាស់។ ផ្លែឈើនោះមិនសម្រាប់បរិភោគស្រស់ទេ គឺសម្រាប់ធ្វើម្ហូប។ ហើយផ្លែឈើនេះយើងមិនហៅថាផ្លែឈើទេ តែយើងហៅថា ម្ហូបវិញទេ។

ក្រៅពីម្ហូបដែលជាផ្លែឈើពណ៌បៃតងជានិច្ចនោះ មានផ្លែឈើខ្លះទៀតមានពណ៌បៃតងដែរ តែផ្លែមណាស់ដែរ ដូចជាចេក ក្រូចខ្លះ និងស្ពាយមួយយ៉ាងនោះជាដើម។

VOCABULARY

ក្រាស់	krah	thick
ក្រូច	krouc	citrus fruit; orange
ក្រូច ឆ្មា	krouc chmaa	lime, lemon
ក្រូច ប្រេង	krouc khvic	tangerine
ខុស ពី	khoh pii	different from (L) ¹
ជានិច្ច	cia nic	always
ជួរ	cuu	sour
ដោយ	daoy	according to, by (L)
តែង តែ	taen taε	always
ថ្លង់	thlen	to weigh out
ទូទៅ	tuu tɿw	(in) general, generally (L)
ទំពាំង បាយជូរ	təpən baay cuu	grape
បៃតង	baytoon	green
បោម	paom	apple
បេះ	bsh	to pick, to pluck (R)
ផ្លែ	phlaε	fruit
ផ្លែ ឈើ	phlaε chəε	fruit
ផ្លែ ម	ph'asm	sweet
តាំ តែន	pum saen	a kind of fragrant tree; a kind of large mango
ព្រួយ	pruoy	to worry, to be sad
ម្រូរ	meuu	sour substance
រាប់	róp	to count
លើកលែង តែ	ləək ləen taε	except
សញ្ញា	saññaa	sign (L)
ស្និទ្ធ	sdaen	thin
ស្វាយ	svaay	mango
ស៊ី ទាំង	sii san	to consume gas
សុទ្ធ តែ	sot taε	all, exclusively
សេន	seen	cent
ត្រី វី	seerii	cherry
ត្រង់	sdaen	thin
សិ គាស់	səmkól	to recognize (L)
ស្រស់	sroh	fresh; pretty
ស៊ូ	lou	dozen

ADDITIONAL FOOD VOCABULARY

ចេក
 ដូង
 ត្រប់
 ម្នាស់

ceek	banana
douŋ	coconut
telouŋ	potato, tuber
mnóh	pineapple

Streetside market, Phnom Penh

LESSON THIRTY-TWO

DIALOGUE

- ១. សុខ តុម ម៉េចចង់ញ៉ាំម្ហូបអី
នើស្អុនឯងទេ? ។
ស្រេចទេ?
- ២. តុម ទេ ខ្ញុំមិនចេះទើសទេ
ស្រេចទេស្អុនឯងទេ ។
- ៣. សុខ អញ្ជឹងក៏បាន ទេខ្ញុំប្រាប់
យេហើយ ។
- ៤. តុម ប្រាប់អី?
ហៅ
ឆុបស្អុយ
ចារមេង
- ៥. សុខ ជាខ្ញុំមិនហៅឆុបស្អុយឬ
ចារមេងទេណា ។
ឆ្ងាញ់
- ៦. តុម យី អាប្លឺងហើយឆ្ងាញ់
នោះ ។
ម្យ៉ាងទៀត ម្យ៉ាងទៀត
ស្គាល់
- ៧. សុខ បាទ អាមេរិកាំងញ៉ាំតែ
អាប្លឺង ហើយម្យ៉ាងទៀត
នៅស្រុកខ្មែរគ្មានឆុបស្អុយ
ទេ ។

Tom, whatever you want to eat,
choose yourself.
it's up to..., it depends on...
No, I don't know how to choose,
it's up to you.
That's fine, but I'm telling you
once and for all...
Telling what?
to call, to order, to invite
(non-formal)
chop suey
chow mein
That I will not order chop suey
or chow mein.
delicious, good-tasting
Gee! (but) those are delicious!
another thing, furthermore,
in addition, on the other hand
to know, be acquainted with
(But) Americans eat only those, and
another thing, in Cambodia there is
no chop suey.

DIALOGUE:

- 1. sok - tom, mɛc cəŋ ɲam məhəup sy rəəh khluon aɛŋ tɛh
- 2. tom - eeh, khɲom mɛn cəh rəəh eh, srac tɛs sok aɛŋ tɛh
- 3. sok - əŋcəŋ koo baan, tɛs khɲom prap aoy haəy...
- 4. tom - prap sy?
- 5. sok - thaa khɲom mɛn haw chop suuy rɛi chaaw mɛɛŋ tee naa
- 6. tom - yil aa nɛŋ haəy chnɛŋ nuh
- 7. sok - baat, aamerikan ɲam tɛs aa nɛŋ, haəy mə yaan tɛt nɛw srok khmas
kmian choop suuy tee

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. The word ហាយ /baay/ means 'cooked rice.' As you have seen, it also can be used to mean 'meal' or 'food' in certain contexts. Ordinarily, however, the word that refers to food which is not rice is ម្ហូប /məhoup/. The word ម្ហូប /məhoup/ refers to meat, fish, vegetables, fruits, sweets, and cooked dishes of every sort.

5. The word ហៅ /haw/ means 'to call' in the sense of shouting to someone, of telephoning someone, or of naming someone. It is also the non-formal counterpart of អញ្ជើញ /əñcəəñ/ 'to invite.' (Cf. Drill 6 below and Lesson 29.) It also means 'to order food or drink.'

5. The final particle ណា /naa/ or /nɛɛ/ is an emphatic meaning 'I want to make it perfectly clear' or 'you hear?!' It is extremely common in non-formal, especially intimate, speech. You will hear this particle very frequently when Cambodians talk to their siblings, children, or close friends; it will not often be used with you unless you come to know Cambodians well.

6. Note the use of ហើយ /haey/ to isolate the nominal that comes before as a clause separate from what follows. ហើយ /haey/ in this construction is very frequently followed by វិនិស /daɛl/ 'which, that,' e.g.,
 រសៀវភៅប្លឺងហើយ(វិនិស) យើងត្រូវការទិញឡើយ
 səphiw nɛɛ haey (daɛl) yəɛŋ trəw kaa ɛyləw
 It's that book that we need now.
 The preceding nominal is translated as 'it's...that....,' the clause following ហើយ(វិនិស)/haey (daɛl)/ is a relative clause attributive to the nominal.
 Notice that ហើយ /haey/ can be omitted if វិនិស /daɛl/ is present, e.g.,
 រសៀវភៅប្លឺងវិនិសយើងត្រូវការទិញឡើយ
 səphiw nɛɛ daɛl yəɛŋ trəw kaa ɛyləw
 It's that book that we need now.

7. ហ្មាំងទៀត /mə yaŋ tjet/ means 'furthermore, in addition, another thing.' It also is sometimes used to mean 'on the other hand.'

7. You have already studied two words for 'know': ដឹង /dəŋ/ 'to know (a fact)' and ចេះ /cəh/ 'to know (how to).' In this lesson is a third word for 'know' ស្គាល់ /skól/ 'to be acquainted with, to recognize.' When you say 'I know the mayor,' you must use the word ស្គាល់ /skól/, e.g:

ខ្ញុំស្គាល់មេឃុំ។

khñom skól mee khum

I know (am acquainted with) the mayor.

7. The three main types of cuisine available in Cambodia are French, Chinese, and Cambodian. French cuisine is found only in major urban centers and is too expensive for most Cambodians. Cambodian cooking is found in small roadside eateries, in sidewalk vending establishments, and, of course, in Cambodian homes. There are also two or three restaurants in Phnom Penh that serve Cambodian specialties. However, the great majority of eating places, ranging from sidewalk noodle stands to large, well-known restaurants, offer Chinese food. The Chinese food of Cambodia as well as that of most of Southeast Asia is from the south of China. It is, however, different from the Chinese food with which most Americans are familiar. For one thing, as the dialogue points out, Cambodian Chinese food has no such thing as chop suey. Meat-filled or sweet bean-paste-filled pastries are common, but most common of all are the various kinds of noodle.

The most frequent noodles are long, thin noodles made of flour called

កុយត៊ីវ /kuy tiev/, which are normally eaten in a soup with beef, chicken, or pork and garnished with raw bean sprouts. This is one of the most frequent breakfast dishes for Cambodians of every social class and is also a favorite snack eaten at any time of day. Egg noodles are called មី /mi/ and are also a popular snack in soup. Rice flour noodles are called

ណុំប៊ុក /num bōk/. They are often served with curries or spiced stews. The last major type of noodle is មីស្លូ /miso/ which are transparent noodles made from mung beans and used as an ingredient in sautés and stews.

DRILLS

DRILL NO.

3. Note that in this drill ដឹង /dəŋ/ is used for 'to know (a place).' In this case ស្គាល់ /skól/ 'to be familiar with' could also have been used. However, in most cases ដឹង /dəŋ/ and ស្គាល់ /skól/ are not interchangeable; in Drill 2 ដឹង /dəŋ/ could not have been used instead of ស្គាល់ /skól/.

DRILLS

DRILL ONE: Response

MODEL: T: ខ្ញុំទៅញ៉ាំបាយចិន។ (រើសម្ហូប)

S: លោកចេះរើសម្ហូបចិនទេ?

T: I'm going to eat Chinese food. (select food)

S: Do you know how to select Chinese food?

ក. ខ្ញុំចង់ទៅស្រុកបារាំង (និយាយ) លោកចេះនិយាយបារាំងទេ?

ខ. ខ្ញុំត្រូវទៅមើលទ្បានខ្ញុំ (រើ) លោកចេះរើទ្បានទេ?

គ. ល្ងាចនេះខ្ញុំទៅយកទ្បាន (បើក) លោកចេះបើកទ្បានទេ?

ឃ. ខ្ញុំទទួលសំបុត្រអង់គ្លេសមួយ (ប្រែភាសា) លោកចេះប្រែភាសាអង់គ្លេសទេ?

ង. ខ្ញុំទើបនឹងទំព្យសៀវភៅយួនមួយ (មើលភាសា) លោកចេះមើលភាសាយួនទេ?

ច. ខ្ញុំត្រូវទៅទៀនខ្មែរថ្មីនេះ (មេទៀន) លោកចេះមេទៀនខ្មែរទេ?

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: ហាងបាយនេះឈ្មោះអង្គរ។

S: លោកស្គាល់ហាងបាយនេះទេឈ្មោះអង្គរ?

T: This restaurant is named Angkor.

S: Do you know this restaurant? .It's named Angkor.

ក. ខ្ញុំមានពួកម៉ាកម្នាក់ឈ្មោះសូដាត។
លោកស្គាល់ពួកម៉ាកខ្ញុំម្នាក់ទេឈ្មោះសូដាត?

ខ. ហាងនេះមានម្ហូបធុបស្រួយគ្នាញ៉ាំងណាស់។
លោកស្គាល់ហាងនេះទេមានម្ហូបធុបស្រួយគ្នាញ៉ាំងណាស់?

គ. លោកកនទៅស្រុកបារាំងម្តង។
លោកស្គាល់លោកកនទេទៅស្រុកបារាំងម្តង?

ឃ. ភាត់នៅ ផ្លូវនរោត្តម។
លោកស្គាល់ភាត់ទេនៅ ផ្លូវនរោត្តម?

ង. លោកស៊ុមបង្រៀនខ្មែរនៅ សាលាអង្គរ។
លោកស្គាល់លោកស៊ុមទេបង្រៀនខ្មែរនៅសាលាអង្គរ?

ច. វ៉ាម៉ិនបូលចិត្តស្នាយលោះ។
លោកស្គាល់វ៉ាទេម៉ិនបូលចិត្តស្នាយលោះ?

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: នៅស្រុកខ្មែរមានកន្លែងដើរលេងច្រើនណាស់ (កន្លែងដើរលេងច្រើន)

S: លោកដឹងកន្លែងដើរលេងច្រើនទេនៅស្រុកខ្មែរ?

T: In Cambodia, there are many places to stroll around. (many places to stroll around)

S: In Cambodia, do you know many places to stroll around?

- ក. ផ្លូវទៅស្រុកថ្មបារាយណ៍ក្រក់ណាស់ៗ (ផ្លូវស្រួល)
លោកដឹងផ្លូវស្រួលទៅស្រុកថ្មបារាយណ៍ទេ?
- ខ. ខ្ញុំនិះឡានទៅស្រុកថ្មបារាយណ៍ (ឡានណា)
លោកដឹងឡានណាទៅស្រុកថ្មបារាយណ៍ទេ?
- គ. នៅស្រុកថ្មបារាយណ៍សាលាណាស់ៗ (ស្រុកថ្មបារាយណ៍)
លោកដឹងសាលាណាទៅស្រុកថ្មបារាយណ៍ទេ?
- ឃ. ហាងបាយនេះឆ្លើយបង្ហាញណាស់ៗ (ហាងបាយណា)
លោកដឹងហាងបាយណាឆ្លើយបង្ហាញទេ?
- ង. ហាងនេះលក់ស្រូវទៅស្រុកថ្មបារាយណ៍ (ហាងណា)
លោកដឹងហាងណា លក់ស្រូវទៅស្រុកថ្មបារាយណ៍ទេ?
- ច. ខ្ញុំចង់ទិញឡាននេះៗ (ឡានណា)
លោកដឹងឡានណា ចង់ទិញឡាននេះទេ?

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: ប្រពន្ធខ្ញុំបង្រៀនខ្មែរនៅសាលារដ្ឋៗ
 S: លោកដឹងថាប្រពន្ធខ្ញុំបង្រៀនខ្មែរនៅសាលារដ្ឋទេ?
 T: My wife is teaching Cambodian at the Angkor School.
 S: Do you know that my wife is teaching Cambodian at the Angkor School?

- ក. ខ្ញុំត្រូវទៅស្រុកថ្មបារាយណ៍ ៗ លោកដឹងថាខ្ញុំត្រូវទៅស្រុកថ្មបារាយណ៍ទេ?
- ខ. លោកស្ម័គ្រចេះភាសាស្រុកណាស់ៗ លោកដឹងថាលោកស្ម័គ្រចេះភាសាស្រុកណាស់ទេ?
- គ. ខ្ញុំស្គាល់កញ្ចប់ណាស់ស៊ី ៗ លោកដឹងថាខ្ញុំស្គាល់កញ្ចប់ណាស់ស៊ីទេ?
- ឃ. ម្តាយដឹងយើងត្រូវទៀនមេរៀនមួយៗ លោកដឹងថាម្តាយដឹងយើងត្រូវទៀនមេរៀនមួយទេ?
- ង. លោកសុខបង្រៀនខ្មែរស្តុណាស់ ៗ លោកដឹងថាលោកសុខបង្រៀនខ្មែរស្តុណាស់ទេ?
- ច. ខ្ញុំទើបនឹងទិញឡានមួយ ៗ លោកដឹងថាខ្ញុំទើបនឹងទិញឡានមួយទេ?
- ឆ. យើងចូលចិត្តញ៉ាំគ្រាប់គ្រុលទាវ ៗ លោកដឹងថាយើងចូលចិត្តញ៉ាំគ្រាប់គ្រុលទាវទេ?

DRILL FIVE: Response

MODEL: T: លោកចង់ញ៉ាំម្ហូបអីខ្លះ?
 S: ស្រេចភ្នំលោកទេ ញ៉ាំម្ហូបអីក៏បានដែរៗ
 T: What food do you want to eat?
 S: It's up to you; any kind of food is fine.

- ក. លោកចង់ម៉ែសក្ករអី?
 ខ. កញ្ចប់ចង់ទៅញ៉ាំហាងបាយណា?
 ស្រេចភ្នំលោកទេ ម៉ែសក្ករអីក៏បានដែរៗ
 ស្រេចភ្នំលោកទេ ញ៉ាំហាងបាយណាក៏បានដែរៗ

- ក. លោកស្រីចង់មើលភ្ញៀវភោជនា ? ស្រីចង់គលោកទេ មើលភ្ញៀវភោជនា ក៏បានដែរ ។
- ឃ. លោកចង់ទៅអង្គរវត្ត ? ស្រីចង់គលោកទេ ទៅអង្គរវត្តក៏បានដែរ ។
- ង. លោកចង់ឱ្យបង្រៀនអី ? ស្រីចង់គលោកទេ បង្រៀនអីក៏បានដែរ ។
- ច. យើងចង់ទៅលេងកន្លែងណា ? ស្រីចង់គលោកទេ ទៅលេងកន្លែងណាក៏បានដែរ ។

DRILL SIX: Substitution

MODEL: T: លោកក្រូ ខ្ញុំចង់អញ្ជើញសុខដំបងទៅញ៉ាំបាយថ្ងៃនេះ (មៅ)
 S: មៅ ខ្ញុំចង់ហៅមៅដំបងទៅញ៉ាំបាយថ្ងៃនេះ ។
 T: Sok, I want to invite you to go eat today. (Maw)
 S: Maw, I want to invite you to go eat today.

- ក. មៅ ខ្ញុំចង់ហៅមៅដំបងទៅញ៉ាំបាយថ្ងៃនេះ ។ (ម៉ានយាន)
- ខ. ម៉ានយាន ខ្ញុំចង់ហៅម៉ានយានដំបងទៅញ៉ាំបាយថ្ងៃនេះ ។ (សួន)
- គ. សួន ខ្ញុំចង់ហៅសួនដំបងទៅញ៉ាំបាយថ្ងៃនេះ ។ (លោកសំណាង)
- ឃ. លោកសំណាង ខ្ញុំចង់ហៅលោកសំណាងទៅញ៉ាំបាយថ្ងៃនេះ ។ (លោក)
- ង. លោក ខ្ញុំចង់ហៅលោកដំបងទៅញ៉ាំបាយថ្ងៃនេះ ។ (លោកសុខ)
- ច. លោកសុខ ខ្ញុំចង់ហៅលោកសុខទៅញ៉ាំបាយថ្ងៃនេះ ។

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំញ៉ាំតែគុបស្លុយទេ (វាឆ្ងាញ់ហើយថោកផង)
 S: ខ្ញុំញ៉ាំតែគុបស្លុយទេ ហើយម្យ៉ាងទៀតវាឆ្ងាញ់ហើយថោកផង ។
 T: I eat only chop suey. (it's tasty and cheap, too)
 S: I eat only chop suey; furthermore it's delicious and cheap, too.

- ក. ខ្ញុំចូលចិត្តហាងបាយនេះណាស់ ។ (វានៅជិតផ្ទះខ្ញុំផង)
 ខ្ញុំចូលចិត្តហាងបាយនេះណាស់ ហើយម្យ៉ាងទៀតវានៅជិតផ្ទះខ្ញុំផង ។
- ខ. ខ្ញុំចង់ទៀនខ្មែរណាស់ ។ (ខ្ញុំចង់ទៅស្រុកខ្មែរផង)
 ខ្ញុំចង់ទៀនខ្មែរណាស់ ហើយម្យ៉ាងទៀតខ្ញុំចង់ទៅស្រុកខ្មែរផង ។
- គ. ប្រើគ្មានខ្ញុំប្រយ័ត្នបន្តិច ។ (ចាក់សាំងឱ្យខ្ញុំផង)
 ប្រើគ្មានខ្ញុំប្រយ័ត្នបន្តិច ហើយម្យ៉ាងទៀតចាក់សាំងឱ្យខ្ញុំផង ។
- ឃ. លោកទៅញ៉ាំបាយដាម្បូរខ្ញុំ ។ (ចេញសុយតាក់ កណ្តាលផង)
 លោកទៅញ៉ាំបាយដាម្បូរខ្ញុំ ហើយម្យ៉ាងទៀតចេញសុយតាក់ កណ្តាល ។
- ង. ខ្ញុំមិនទៅទៀនទេ ។ (ខ្ញុំត្រូវទៅទទួលប្រពន្ធខ្ញុំផង)
 ខ្ញុំមិនទៅទៀនទេ ហើយម្យ៉ាងទៀតខ្ញុំត្រូវទៅទទួលប្រពន្ធខ្ញុំផង ។
- ច. យើងទៅញ៉ាំបាយហាង ។ (យើងទៅមើលកូនផង)
 យើងទៅញ៉ាំបាយហាង ហើយម្យ៉ាងទៀតយើងទៅមើលកូនផង ។

DRILL EIGHT: Response

MODEL: T: ខ្ញុំត្រូវចេញសុយទាំងអស់ ។
 S: លោកត្រូវចេញសុយពាក់កណ្តាលបានហើយ ។
 T: I have to pay (the whole) check.
 S: It's O.K. if you (have to) pay half of the check.

ក. ខ្ញុំត្រូវញាំស្រាទាំងអស់ ។ លោកត្រូវញាំពាក់កណ្តាលបានហើយ ។
 ខ. ខ្ញុំត្រូវទៀនមេទៀនទាំងអស់ ។ លោកត្រូវទៀនមេទៀនពាក់កណ្តាលបានហើយ ។
 គ. ខ្ញុំយកទាំងអស់ ។ លោកយកពាក់កណ្តាលបានហើយ ។
 ឃ. ខ្ញុំខ្ចីសុយលោកទាំងអស់ ។ លោកខ្ចីសុយខ្ញុំពាក់កណ្តាលបានហើយ ។
 ង. ខ្ញុំមើលមេទៀននេះទាំងអស់ ។ លោកមើលមេទៀននេះពាក់កណ្តាលបានហើយ ។

ច. ខ្ញុំឲ្យលោកទាំងអស់ ។ លោកឲ្យខ្ញុំពាក់កណ្តាលបានហើយ ។

DRILL NINE: Response

MODEL: T: ឡានលោកខូចណា? (ផ្លូវ)
 S: ឡានខ្ញុំខូចកណ្តាលផ្លូវ ។
 T: Where did your car break down? (street)
 S: My car broke down in the middle of the street.

ក. លោកដាក់ភ្លើងនៅណា? (ទូ) ខ្ញុំដាក់ភ្លើងនៅកណ្តាលទូ ។
 ខ. លោកលឺអី? (ក្បាល) ខ្ញុំលឺកណ្តាលក្បាល ។
 គ. លោកបើកកប៉ាឡុងហោះណា? (មេឃ) ខ្ញុំបើកកប៉ាឡុងកណ្តាលមេឃ ។
 ឃ. លោកអង្គុយចាក់ដំដុំណា? (ចង្កប់) ខ្ញុំអង្គុយចាក់ដំដុំកណ្តាលចង្កប់ ។
 ង. ខ្ញុំដាក់ទឹកនេះណា? (ផ្ទះ) លោកដាក់ទឹកនេះកណ្តាលផ្ទះ ។
 ច. លោកទុកសុយណា? (ទូ) ខ្ញុំទុកសុយកណ្តាលទូ ។

DRILL TEN:

MODEL: T: លោកទៅធ្វើការម៉ោងប៉ុន្មាន? (ប្រាំបី)
 S: ខ្ញុំទៅធ្វើការម៉ោងប្រាំបីកន្លះ ។
 T: What time do you go to work? (eight)
 S: I go to work at eight-thirty.

ក. លោកនិយាយប៉ុន្មានម៉ោង? (ម៉ោង) ខ្ញុំនិយាយកន្លះម៉ោង ។
 ខ. ថ្ងៃនេះកូនសិស្សលេចប៉ុន្មាននាក់? (ប្លាក) ថ្ងៃនេះកូនសិស្សលេចកន្លះប្លាក ។
 គ. តើសាលានៅផ្ទះលោកចម្ងាយប៉ុន្មាន? (គីឡូ) តើសាលានៅផ្ទះខ្ញុំចម្ងាយកន្លះគីឡូ ។
 ឃ. លោកចង់ទិញទំពាំងបាយជូរប៉ុន្មានគីឡូ? (តើគីឡូ) ខ្ញុំចង់ទិញទំពាំងបាយជូរតើគីឡូ ។

- ង. យប់មិញលោកព្យាបាលប៉ុន្មានដំបូង? (ដំបូង) យប់មិញខ្ញុំព្យាបាលប៉ុន្មានដំបូង។
- ច. លោកចង់ខ្ចីឡានខ្ញុំប៉ុន្មានថ្ងៃ? (ពីរថ្ងៃ) ខ្ញុំចង់ខ្ចីឡានលោកពីរថ្ងៃ។

Reading Passage

ការទុកម្ហូបអាហារស្រស់

ដោយសារប្រទេសខ្មែរមិនសូវមានទូទឹកកក ហើយបើបានវិញក៏វាថ្លៃៗទៀត ដូច្នេះហើយបានជាគ្រួសារខ្មែរមានការពិបាកក្នុងការទុកម្ហូបឲ្យបានយូរថ្ងៃ។ គ្រឹះមេដូះ ត្រូវទៅផ្សារទិញម្ហូបថ្ងៃពីរដំបូង ឬបន្តកាលតែម្តង។ នៅពេលត្រឹមត្រូវប្រហែលហើយប្រាំបួន គេទៅ ផ្សារដើម្បីនឹងទិញលាច បន្លែនិងផ្លែឈើស្រស់ៗ និងធ្វើម្ហូបសំរាប់គ្រួសារក្នុងពេលបាយ ថ្ងៃត្រង់។ នៅពេលថ្ងៃរសៀល ហើយបើប្តីហើយប្តី គេត្រូវទៅផ្សារម្តងទៀត។ គេគ្រួសារ ខ្លះគ្រឹះមេដូះបានធ្វើម្ហូបទុកសំរាប់ពេលល្ងាចដែរ ដូច្នេះគេគ្រាន់តែកំដៅម្ហូបចាស់ៗនោះ ហើយគេក៏ញ៉ាំទៅ។ ការធ្វើដំណើរទៅផ្សារម្ហូបឬពីរដំបូងនេះ ហើយនឹងការខ្វះទូទឹក កកធ្វើឲ្យមានការពិបាកព្រមទាំង តែផ្លូវទៅវិញគ្រួសាររបស់គេសប្បាយណាស់ ពីព្រោះគេព្យាបាលម្ហូបអាហារ ធ្វើឲ្យស្អាតស្អំស្រស់ទាំងអស់។ លាច ដូចជាលាចគោ លាចស្រីក នៅថ្មីៗ បន្លែវិញគេទើបនឹងយកមកដាំចំការ ត្រីទើបនឹងចាប់បានហើយនាំទៅលក់ផង។

VOCABULARY

ការ	kaa	the fact that; makes a noun (R)
កំដៅ	kəmdaw	to heat something (R)
ចាប់	cap	to catch, to capture (R)
ចេញលុយ	ceñ luy	to pay
ឆ្ងាញ់	chɲañ	delicious
ឆាវមេង	chaaw məen	chow mein
ចុបស្នូល	chop suuy	chop suey
ជានិច្ច	cia mɛn khaan	without fail, definitely (L)
ឈ្មោះ	chmuh	name
តែផ្ទុយទៅវិញ	tas phtuy tɛw viñ	on the contrary (R)
ទូទឹកកក	tuu tɛk kooʔ	refrigerator (R)
ទើប	teep	to have just + verb (R)
ធ្វើដំណើរ	thə tənəə	to take a trip, to travel (R)
បញ្ហា	paññəhaa	problem (L)
បញ្ជីម្ហូប	bəñciɪ muk məhoup	menu (L)
ប្រើ	praə	to use
ពាក់កណ្តាល	péʔ kədaal	middle, half
ពេញចិត្ត	piñ cət	to be pleased, to be satisfied (L)
ម្ហូបយ៉ាងទៀត (ម្យ៉ាងទៀត)	mə yaan tɛt	another thing, furthermore
មេឃ	meek	sky

មេរៀន	meerien	lesson
រីកតែក	rit tae	increasingly (L)
សាល់	skól	to know, to be acquainted with
ស្រីមេផ្ទះ	srey mee phtéh	housewife (R)
ស្រែចំរែក	srac tae	it's up to...
ហៅ	haw	to call, to order
អាហារ	aahaa	food (R)

ADDITIONAL FOOD VOCABULARY

កាំប៉ែត	kambet	knife
ចាន	caan	dish, plate, bowl
ចម្លើង	cəkəh	chopsticks
ឆាំង	chnaŋ	pot, pan, kettle
ទឹក	tɨk	water, liquid
ទឹកដោះគោ	tɨk doh koo	milk
បាយស្រីង	baay liiŋ	fried rice
សម	som	fork
ស្ករ	skoo	sugar
ស្លាចត្រា	slaap pria	spoon
ស្លែ	spiŋ	any cabbage-like vegetable
ស្លែក្តោប	spiŋ kdaop	cabbage

Sidewalk cooked meat vendor, Phnom Penh

LESSON THIRTY-THREE

DIALOGUE

<p>១. តុម កុំនិយាយច្រើនពេក
ឥឡូវឃ្លាំអីខ្លះ ?
ឆា
សាច់
សាច់គោ
សណ្តែក</p>	<p>Don't talk too much. Now, what do
you want to eat?
sauté, stir-fry
meat
beef
bean</p>
<p>២. សុខ យើងយកឆាសាច់គោ
សណ្តែកមួយ ។
ស៊ីប</p>	<p>We'll take one order of beef
sautéed with beans.
soup</p>
<p>៣. តុម ចុះស៊ីប ? ហើយស្រា ?
បង្កង់
ចាន
ទា
ខ្នែង</p>	<p>What about soup? and liquor?
lobster
plate, dish, bowl
duck
to roast on a spit</p>
<p>៤. សុខ បាទ ហើយឆាបង្កង់
មួយចាន និង ទាខ្នែងមួយ ។
មុខ</p>	<p>Yes, and one dish of sautéed
lobster and a roast duck.
face (here, dish - pertaining
to a variety of food)</p>
<p>៥. តុម យី ដូចជាច្រើនពេកហើយ
យកតែពីរមុខ បាទហើយ។</p>	<p>Gee! it seems like too much already.
Take only two kinds (dishes);
that'll be fine.</p>
<p>៦. សុខ អញ្ជើញយើងហៅស៊ីបមួយ
វិញ កុំយកទាខ្នែងអី ។</p>	<p>So we'll order one (kind of) soup
instead. Don't take the roast
duck.</p>
<p>៧. តុម ហើយខ្ញុំឃ្លាំវិស្សមួយកែវ
ផ្លូវ កុំភ្លេចយកបាយខ្លះ
ផង ។</p>	<p>And I'll have a whisky. Oh!
don't forget some rice, too.</p>

DIALOGUE:

1. tom - kom niyiey craen peek. eylew nam sy khlah?
2. sok - yæŋ yoo chaa sac koo sɛdaɛk muoy
3. tom - coh sup? haey sraa?
4. sok - baat, haey chaa pɛkɔɔŋ mə caan nɛŋ tia khvay muoy
5. tom - yil douc cia craen peek haey. yoo taɛ pii muk baan əh
6. sok - əŋcɛŋ yæŋ haw sup muoy viɛ. kom yoo tia khvay sy
7. tom - haey khɛom nam viiskii mə kaɛv. oh! kom phlic yoo baay khlah phɔɔŋ

NOTESDIALOGUE

2. The main ways of cooking are

ឆា	/chaa/ 'to sauté, stir-fry Chinese style'
បំពង់	/bompóon/ 'to deep fry'
ឆ្នុត	/cien/ 'to fry in shallow fat'
សាង	/an/ 'to roast, to broil'
ភ្នំ	/khvay/ 'to roast (on a spit)'
ស្លាវ	/sɲao/ 'to boil, to make into soup, a soup containing boiled meat
ស្ល	/slɔɔ/ 'to stew'
ស្លឃ្មុំ	/sɔmlɔɔ/ 'a stew'
ចំហុយ	/cɔmhoy/ 'to steam'

Cambodian food tends to use a lot of fish since it is very plentiful there. Much of the fish is fresh-water fish from the Tonlé Sap, which produces so many fish that Cambodia has been able to export fish in quantity and still have plenty to use at home. When a dish includes a large chunk of meat, it is usually fish which is smoked, steamed, broiled, or stewed. Other types of meat are usually chopped up into small pieces and a little meat is cooked with a lot of vegetable and served with much rice. Beef, chicken, and pork are all common, lamb and mutton are almost never used. Shellfish are eaten on the coast and in Phnom Penh. The more well-to-do the family, the greater the number and quantity of non-rice dishes, and the more meat they contain. Very poor families may have to be content with rice and some preserved fish paste, called ប្រហុក /prohok/.

Fresh fruit is plentiful and cheap; it is the usual sweet. In the towns a kind of pudding called ស្ករក្រូច /sɔŋkhyaa/, sweetened agar-agar, or candy made of sugar and duck-egg yolk, among others, are also available. Iced tea is very popular in Phnom Penh.

In addition to ក្យូយតឺវ /kuy tiev/ 'Chinese noodles' for breakfast or snacks (cf. Lesson 32) Cambodians also like a kind of rice gruel called ប្រហុក /boɔboɔ/. This rice gruel is sometimes eaten plain but usually spiced and flavored with pieces of meat, especially from the internal organs of pigs. Rice gruel is considered good for infants, invalids, and people with stomach trouble.

In most households cooking is done over wood or charcoal; ovens are not used, and there is no refrigeration so marketing must be done daily. This and the

absence of other kitchen appliances means that feeding a family three times daily is usually almost a full-time job for one member of the household. This is not necessarily the wife, servants are common for the well-to-do, and the less wealthy often have members of their extensive families who help out with household chores, including marketing and cooking.

- The word មុខ /muk/ means 'face, kind, type.' When it refers to food, it means 'dish' in the sense of a type of prepared food, not a plate or bowl.

DRILLS

DRILL NO.

- Both ... ដ្ឋានកម្រិត /...cian kee/ and ... ដ្ឋានកម្រិតបង្អស់ /...cian kee bon'oh/ mean 'the...-est, the most...' However, ដ្ឋានកម្រិតបង្អស់ /cian kee bon'oh/ is all-inclusive, while ដ្ឋានកម្រិត /cian kee/ can be limited to a small, immediate set of things or people to which one is referring.
- (Sentence e) In this sentence ចូល /coul/ 'to enter' is used as a resultative verb with a sense of 'to go in.' It can occur with main verbs other than រៀន /rien/ 'study,' e.g. ញ៉ាំចូល /nam coul/ 'to be able to eat.'
- In this lesson you have two contrasting preverbals: ចាប់ /cap/ 'to begin' and ឈប់ /chup/ 'to stop.' Both contrast with the resultative verb ចប់ /cop/ which means 'to finish, to complete.' Drills 5 - 11 give you practise in using these important words.
- រួច /ruoc/ and ចប់ /cop/ are both translated 'to finish;' however, there are differences between them. រួច /ruoc/ is 'to be finished doing something,' but it does not indicate that the job itself is completed. ចប់ /cop/, on the other hand, means that the task is completed, that there is nothing further left to do on it.
- Note the use of ហើយ /haey/ with a time expression to mean 'ago,' e.g.
 គេមកស្រុកនេះពីរខែហើយ។
 kee mōo srok nih pii khas haey
 They came to this country two months ago.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: កុំនិយាយពេក (ញាំ)
 S: កុំញាំពេក
 T: Don't talk too much. (eat)
 S: Don't eat too much.

- ក. កុំញាំពេក (យក)
- ខ. កុំយកពេក (ហៅ)
- គ. កុំហៅពេក (ទំព្យ)
- ឃ. កុំទំព្យពេក (រៀន)
- ង. កុំរៀនពេក (បង្រៀន)
- ច. កុំបង្រៀនពេក (សរសេរ)
- ឆ. កុំសរសេរពេក (រើ)
- ដ. កុំរើពេក

DRILL TWO: Extension

MODEL: T: លោកយកម្ហូបពេកណាស់ ។ (ខ្ញុំមិនសូវឃ្នានទេ)
 S: កុំយកពេកព្រោះខ្ញុំមិនសូវឃ្នានទេ ។
 T: You're bringing a lot of food. (I'm not very hungry)
 S: Don't bring too much food because I'm not really hungry.

- ក. លោកហៅមនុស្សពេកណាស់ ។ (ខ្ញុំគ្មានលុយទេ)
 កុំហៅពេកព្រោះខ្ញុំគ្មានលុយទេ ។
- ខ. លោកបើកទ្វារលឿនណាស់ ។ (ខ្ញុំមិនស្រួលខ្លួន)
 កុំបើកលឿនពេកព្រោះខ្ញុំមិនស្រួលខ្លួន ។
- គ. លោកញាំពេកណាស់ ។ (ខ្ញុំបង់ទុកសម្រាប់ពួកម៉ាកលោកឯង)
 កុំញាំពេកព្រោះខ្ញុំបង់ទុកសម្រាប់ពួកម៉ាកលោកឯង ។
- ឃ. លោកនិយាយពេកណាស់ ។ (ខ្ញុំធ្វើការមិនបានទេ)
 កុំនិយាយពេកព្រោះខ្ញុំធ្វើការមិនបានទេ ។
- ង. លោកទៅឆ្ងាយណាស់ ។ (ខ្ញុំអស់កម្លាំងណាស់)
 កុំទៅឆ្ងាយពេកព្រោះខ្ញុំអស់កម្លាំងណាស់ ។
- ច. លោកប្រើទ្រព្យខ្ញុំពេកណាស់ ។ (ដិតអស់សំប៉ែត)
 កុំប្រើទ្រព្យខ្ញុំពេកព្រោះដិតអស់សំប៉ែត ។

DRILL THREE: Response

MODEL: T: ខ្ញុំយកភាសាចំគោប្រទាខ្ញុំ (ទាខ្ញុំ / ភាសា)
 S: យកទាខ្ញុំ វិញព្រោះវាភ្លឺជាងគេបង្អស់ ។
 T: Should I take beef or roast duck? (roast duck/tasty)
 S: Take the roast duck, because it's the most delicious.

- ក. យើងទៅហាងបាយចិន ឬហាងបាយបារាំង (ចិន / បារាំង)
 ទៅហាងបាយចិន វិញព្រោះវាថោកជាងគេបង្អស់ ។
- ខ. យើងទៅមើលទាវបាយនិង ឬទាវលាច (បាយនិង / លាច)
 ទៅមើលទាវបាយនិង វិញព្រោះវាភ្លឺជាងគេបង្អស់ ។
- គ. យើងដើរទៅលាសាប៊ុន ឬ ឡានលូល (ដើរ / ឡានលូល)
 ដើរទៅលាសាប៊ុន វិញព្រោះវាភ្លឺជាងគេបង្អស់ ។
- ឃ. ខ្ញុំយកភ្លៀង ឬ ភ្លៀង (ភ្លៀង / ភ្លៀង)
 យកភ្លៀង វិញព្រោះវាថ្លៃជាងគេបង្អស់ ។
- ង. នាងចូលចិត្ត ឡានហ្វី ឬ ម៉ូតូ (ម៉ូតូ / ឡាន)
 ចូលចិត្ត ឡាន ម៉ូតូ វិញព្រោះវាភ្លឺជាងគេបង្អស់ ។
- ច. លោកទៀនភាសាចិន ឬ ភាសាបួន (បួន / ភាសាទៀន)
 ទៀនភាសាបួន វិញព្រោះវាភ្លឺជាងគេបង្អស់ ។

DRILL FOUR: Response

MODEL: T: លោកញាំអីទៀតទេ? (ឆ្អែកហើយ)
 S: ស្រេចតែលោកទេ តែខ្ញុំឆ្អែកហើយ ។
 T: Are you going to eat anything else? (already full)
 S: It's up to you, but I'm already full.

- ក. កញ្ញាចង់ទៅមើលកូនទេ? (អស់កម្លាំងណាស់)
 ស្រេចតែលោកទេ តែខ្ញុំអស់កម្លាំងណាស់ ។
- ខ. លោកចង់ធ្វើអីបន្តិចទៀត? (រស់ណាស់)
 ស្រេចតែលោកទេ តែខ្ញុំរស់ណាស់ ។
- គ. នាងចង់ទៅញាំបាយទេ? (គ្រាន់តែបាយ)
 ស្រេចតែលោកទេ តែខ្ញុំគ្រាន់តែបាយ ។
- ឃ. លោកបង្រៀនអីថ្មីនេះ? (ទៅផ្ទះភ្នំ)
 ស្រេចតែលោកទេ តែខ្ញុំទៅផ្ទះភ្នំ ។
- ង. នាងចង់ទៀនអី? (ទៀនមិនចូលទេ)
 ស្រេចតែលោកទេ តែខ្ញុំទៀនមិនចូលទេ ។
- ច. លោកចង់ទៅណាទៀត? (ដិតអស់សំរាប់ហើយ)
 ស្រេចតែលោកទេ តែខ្ញុំដិតអស់សំរាប់ហើយ ។
- ឆ. នាងចង់ញាំអីទៀត? (ឆ្អែកហើយ)
 ស្រេចតែលោកទេ តែខ្ញុំឆ្អែកហើយ ។

DRILL FIVE: Response

MODEL:

T: ខ្ញុំហៅម្ហូបបីម្ភ ។

S: លោកចាប់ហៅម្ហូបអង្កាស់ ?

T: I'm going to order three kinds of food.

S: When will you start ordering?

- ក. ខ្ញុំបង្រៀននៅសាលាអង្គរ ។
លោកចាប់បង្រៀននៅសាលាអង្គរអង្កាស់ ?
- ខ. ខ្ញុំធ្វើបាយញ៉ាំនៅផ្ទះ ។
លោកចាប់ធ្វើបាយញ៉ាំនៅផ្ទះអង្កាស់ ?
- គ. ខ្ញុំទៀនធ្វើគ្រាន់ខ្នងដំបូង ។
លោកចាប់ទៀនធ្វើគ្រាន់ខ្នងដំបូងអង្កាស់ ?
- ឃ. ខ្ញុំទៀនបើកគ្រាន់ ។
លោកចាប់ទៀនបើកគ្រាន់អង្កាស់ ?
- ង. ខ្ញុំធ្វើការយប់នៅរ៉ឺហ្វូអេ ។
លោកចាប់ធ្វើការយប់នៅរ៉ឺហ្វូអេអង្កាស់ ?
- ច. ខ្ញុំបង្រៀនខ្មែរទឹកយប់ទេ ?
លោកចាប់បង្រៀនខ្មែរទឹកយប់អង្កាស់ ?

DRILL SIX: Response

MODEL:

T: ខ្ញុំចាប់ហៅម្ហូប ។

S: លោកចាប់ហៅម្ហូបពីអង្កាស់ ?

T: I started ordering the food.

S: When did you start ordering the food?

- ក. ខ្ញុំចាប់បង្រៀននៅសាលាអង្គរ ។
លោកចាប់បង្រៀននៅសាលាអង្គរពីអង្កាស់ ?
- ខ. ខ្ញុំចាប់ធ្វើបាយញ៉ាំនៅផ្ទះ ។
លោកចាប់ធ្វើបាយនៅផ្ទះពីអង្កាស់ ?
- គ. ខ្ញុំចាប់ទៀនធ្វើគ្រាន់ខ្នងដំបូង ។
លោកចាប់ទៀនធ្វើគ្រាន់ខ្នងដំបូងពីអង្កាស់ ?
- ឃ. ខ្ញុំចាប់ទៀនបើកគ្រាន់ ។
លោកចាប់ទៀនបើកគ្រាន់ពីអង្កាស់ ?
- ង. ខ្ញុំចាប់ធ្វើការយប់នៅសម្រែងសហរដ្ឋអាមេរិក ។
លោកចាប់ធ្វើការយប់នៅសម្រែងសហរដ្ឋអាមេរិកពីអង្កាស់ ?
- ច. ខ្ញុំចាប់បង្រៀនខ្មែរទឹកយប់ទេ ?
លោកចាប់បង្រៀនខ្មែរទឹកយប់ពីអង្កាស់ ?

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំចាប់រៀនខ្មែរនៅសាលាអង្គរ។
 S: លោកសរប់រៀនខ្មែរនៅសាលាអង្គរអង្គរ?
 T: I'll begin to study Cambodian at the Angkor school.
 S: When will you stop studying Cambodian at the Angkor school?

- ក. ខ្ញុំចាប់បង្រៀនខ្មែរពីរបស់ទេ ។
លោកសរប់បង្រៀនខ្មែរពីរបស់អង្គរ?
- ខ. ខ្ញុំចាប់ធ្វើការសរប់នៅសម្តេចសហរដ្ឋអាមេរិក។
លោកសរប់ធ្វើការសរប់នៅសម្តេចសហរដ្ឋអាមេរិកអង្គរ?
- គ. ខ្ញុំចាប់រៀនបើកឡាន។
លោកសរប់រៀនបើកឡានអង្គរ?
- ឃ. ខ្ញុំចាប់រៀនធ្វើឡានខ្លួនឯង។
លោកសរប់រៀនធ្វើឡានខ្លួនឯងអង្គរ?
- ង. ខ្ញុំចាប់ធ្វើបាយញ៉ាំនៅផ្ទះ។
លោកសរប់ធ្វើបាយញ៉ាំនៅផ្ទះអង្គរ?
- ច. ខ្ញុំចាប់ញ៉ាំបារ។
លោកសរប់ញ៉ាំបារអង្គរ?

DRILL EIGHT: Response

MODEL: T: ខ្ញុំរៀនខ្មែររួចហើយ។
 S: លោករៀនខ្មែរចប់ពីអង្គរ?
 T: I already studied Cambodian.
 S: When did you finish studying Cambodian?

- ក. ខ្ញុំចម្លងចំណោមនេះរួចហើយ។
លោកចម្លងចំណោមនេះចប់ពីអង្គរ?
- ខ. ខ្ញុំធ្វើចំណោមលោករួចហើយ។
លោកធ្វើចំណោមខ្ញុំចប់ពីអង្គរ?
- គ. ខ្ញុំសរសេររួចហើយ។
លោកសរសេរចប់ពីអង្គរ?
- ឃ. ខ្ញុំបង្រៀនសរសេររួចហើយ។
លោកបង្រៀនសរសេរចប់ពីអង្គរ?
- ង. ខ្ញុំមើលតេឡិវិទេវនេះរួចហើយ។
លោកមើលតេឡិវិទេវនេះចប់ពីអង្គរ?
- ច. ខ្ញុំនិយាយរួចហើយ។
លោកនិយាយចប់ពីអង្គរ?

DRILL NINE: Response

MODEL: T: លោករៀនខ្មែរចប់អង្កាស់?

S: ខ្ញុំសរប់រៀនខ្មែរហើយ។

T: When will you finish studying Cambodian?

S: I've already stopped studying Cambodian.

- ក. លោកធ្វើឧទ្ទានលោកចប់អង្កាស់?
ខ្ញុំសរប់ធ្វើឧទ្ទានខ្ញុំហើយ។
- ខ. លោកបង្រៀនភាសាចប់អង្កាស់?
ខ្ញុំសរប់បង្រៀនភាសាហើយ។
- គ. ប្រពន្ធខ្ញុំធ្វើការចប់អង្កាស់?
ប្រពន្ធខ្ញុំសរប់ធ្វើការហើយ។
- ឃ. កូនលោករៀនពោធិ៍ចប់អង្កាស់?
កូនខ្ញុំសរប់រៀនពោធិ៍ហើយ។
- ង. លោកសរសេរសៀវភៅនោះចប់អង្កាស់?
ខ្ញុំសរប់សរសេរសៀវភៅនោះហើយ។
- ច. លោកមើលសៀវភៅនោះចប់អង្កាស់?
ខ្ញុំសរប់មើលសៀវភៅនោះហើយ។

DRILL TEN: Response

MODEL: T: អង្កាស់លោករៀនខ្មែរចប់? (ដប់អាទិត្យ)

S: ដប់អាទិត្យខ្ញុំរៀនខ្មែរចប់ហើយ។

T: When do you finish studying Cambodian? (ten weeks)

S: In ten more weeks I'll have finished studying Cambodian.

- ក. អង្កាស់លោកចម្រង់ចំណោទនេះចប់? (កន្លះម៉ោង)
កន្លះម៉ោងទៀតខ្ញុំចម្រង់ចំណោទនេះចប់ហើយ។
- ខ. អង្កាស់លោកសរសេរសំបុត្រនេះចប់? (មួយម៉ោង)
មួយម៉ោងទៀតខ្ញុំសរសេរសំបុត្រនេះចប់ហើយ។
- គ. អង្កាស់លោកបង្រៀនសរសេរចប់? (ប្រាំអាទិត្យ)
ប្រាំអាទិត្យទៀតខ្ញុំបង្រៀនសរសេរចប់ហើយ។
- ឃ. អង្កាស់លោកមើលសៀវភៅនេះចប់? (ពីរថ្ងៃ)
ពីរថ្ងៃទៀតខ្ញុំមើលសៀវភៅនេះចប់ហើយ។
- ង. អង្កាស់លោករៀនពោធិ៍ចប់? (បីឆ្នាំ)
បីឆ្នាំទៀតខ្ញុំរៀនពោធិ៍ចប់ហើយ។
- ច. អង្កាស់លោកនិយាយចប់? (បន្តិច)
បន្តិចទៀតខ្ញុំនិយាយចប់ហើយ។

DRILL ELEVEN: Response

- MODEL: T: លោកទៀនខ្មែរចប់ពីអង្គរ? (ដប់អាទិត្យ)
 S: ខ្ញុំទៀនខ្មែរចប់ដប់អាទិត្យហើយ។
 T: When did you finish studying Cambodian? (ten weeks)
 S: I finished studying Cambodian ten weeks ago.
- ក. លោកចម្រងចំណោទនេះចប់ពីអង្គរ? (កន្លះម៉ោង)
 ខ្ញុំចម្រងចំណោទនេះចប់កន្លះម៉ោងហើយ។
- ខ. លោកសរសេរសំបុត្រនេះចប់ពីអង្គរ? (មួយម៉ោង)
 ខ្ញុំសរសេរសំបុត្រនេះចប់មួយម៉ោងហើយ។
- គ. លោកបង្រៀនសរសេរចប់ពីអង្គរ? (ប្រាំអាទិត្យ)
 ខ្ញុំបង្រៀនសរសេរចប់ប្រាំអាទិត្យហើយ។
- ឃ. លោកមើលរឿងរោរនេះចប់ពីអង្គរ? (ពីរថ្ងៃ)
 ខ្ញុំមើលរឿងរោរនេះចប់ពីរថ្ងៃហើយ។
- ង. លោកទៀនពោធិ៍ចប់ពីអង្គរ? (បីឆ្នាំ)
 ខ្ញុំទៀនពោធិ៍ចប់បីឆ្នាំហើយ។
- ច. លោកនិយាយចប់ពីអង្គរ? (ពីរម៉ឺនឆ្នាំ)
 ខ្ញុំនិយាយចប់ពីរម៉ឺនឆ្នាំហើយ។

Reading Passage

ខ្មែរញ៉ាំបាយ

ធម្មតាខ្មែរមិនជ្រើសរើសឱ្យដឹងអង្គុយញ៉ាំបាយទេ គេអង្គុយនៅលើកន្ត្រៃដុំរឿងស្រកម្រាមអាហារ។ នៅពេលចំរើនម្តងអាហារ គេដំរើសដាក់ចានធំ តូចតាមមុខម្តងហើយបែកទៅដាក់លើស្រកម្រាម។ រង្សីបាយ គេដាក់នៅជិតកន្ត្រៃដុំរឿងញ៉ាំបាយ។ គ្រួសារទាំងអស់អង្គុយជុំវិញស្រកម្រាម។ ញ៉ាំក៏ មានចានបាយនៅមុខគេ។ គេជ្រើសមី ស្លាប្រាំង ឬចង្កើតាមចានបាយធំ ឬតូច រឹតគេមិនជ្រើសរើសទេ ព្រោះសាច់ទាំងអស់គេកាប់តូចៗហើយ។ គេចែកសម្ល គ្នាញ៉ាំ ឬដួនកាលគេមានចានសម្លម្នាក់មួយៗ រឹតគេមិនដួនសម្លដាក់ចានទេ។ ខ្មែរញ៉ាំបាយជ្រើស ណាស់ ដួនកាលញ៉ាំក៏ ញ៉ាំបី ឬបួនចាន។ នៅពេលពេលញ៉ាំបាយ ញ៉ាំត្រូវសាងចានទាំងអស់ ឬញ៉ាំត្រូវសាងចានខ្លះៗ ដំបូងសិន។ រឹតតែពុកម្តាយទេ។ ម្តង ឬបាយទាំងស្រុងគេទុកសម្រាប់ញ៉ាំនៅពេលបាយពុកម្តាយ ដួនកាលគេធ្វើម្ហូបអាហារនៅពេលថ្ងៃ ឬយប់ ឬក៏សម្រាប់ញ៉ាំនៅពេលល្ងាចផង។

VOCABULARY

កង្វ័យ	kelan	strength, force, power
កន្ត្រៃ	keteel	mat (R)
កាប់	kap	to chop (L)
ខ្មែរ	khvay	roast (on a spit)
គោក	kook	dry (food), without liquid (L)
ហ្មាន	khlian	to be hungry

ចំរើន	cəm'ən	to cook (R)
ឆា	chaa	sauté
ច្រក	ch'ast	to be full (of food)
វាងកេបង្អស់	ciaŋ kee bəŋ'əh	superlative marker
ដួស	duch	to serve food (R)
ដោយឡែក	daoy laək	separately (L)
ទា	tia	duck
មនុស្ស	mənuh	people
មុខ	muk	face, kind
លាយ	liey	to mix (L)
សល់	səl	to remain (R)
សណ្តែក	sədəək	bean
សមុទ្រ	səmot	sea (L)
សម្លេង	səmleən	voice
សម្លេងសហរដ្ឋអាមេរិក	səmleən saha'rót aameerɿk	Voice of America
សហរដ្ឋ	saha'rót	United States
សាច់	sac	meat
សាច់គោ	sac koo	beef
សាប	saap	bland, not salty or spicy, fresh (water) (L)
ស៊ុប	sup	soup
ស្តុក	spóok	tray (R)
ហាន់	han	to cut in strips, to slice (L)
អស់កម្លាំង	oh kəlan	to be tired

ADDITIONAL FOOD VOCABULARY

ច្រៀន	cien	to fry in shallow fat
ចំហុយ	cəmhoy	to steam
ឆា	chaa	sauté, stir-fry Chinese style
ជ្រូក	cruuk	pig, hog
បបរ	bəbəbə	rice gruel
ប៉េងប៉េង	peən pəh	tomatoes
បំពង់	bəmpon	to deep-fry
ប្រហុក	prəhok	preserved fish paste

ពាង	póon	egg
ស៊ីង	liin	to fry rice
ស៊ីងខ្យា	sonkhyaa	pudding
ស៊ីត្តកបណ្តុះ	sedask bondoh	bean sprouts
ស៊ីត្ត	semloov	a stew
សាច់ជ្រូក	sac cruuk	pork
សាខ្មាត	saalaat	lettuce; salad
ស៊ី	sloov	to stew
ស្លែវ	snao	to boil, to make into soup; a soup containing boiled meat
អាំង	an	to roast, to broil

		STATEMENT		QUESTION	
		PAST	NON-PAST	PAST	NON-PAST
កាល	kaal	X			
កាលណា	kaalnaa		X		X
កាលពី	kaal pii	X			
អង្កាស់	ŋkaal	X			X
ពីអង្កាស់	pii ŋkaal	X		X	
នៅពេលដែល	nɨw peel daɛl	X	X		
ដល់	dɔl	X	X		
លុះ	luh	X	X		

LESSON THIRTY-FOUR

DIALOGUE

- ១. សុខ ម៉េចយើងត្រូវការអ្វីខ្លះទៀត?
បន្លែ

Well! What else do we need?
vegetable
- ២. សៅ ទៅមើលបន្លែចុះ ។

Let's go look at the vegetables first.
- ៣. សុខ ចុះទឹកដោះកោ? ប៊ីដេល?
ដំឡើង
ធ្មេច
សាច់ធ្មេច

What about milk? beer?
aah
sheep
lamb meat
- ៤. សៅ ទិញតែទឹកដោះកោបុគ្គល
ហើយ ។
ដំឡើង សុខ ឯងសាកញ្ញា សាច់
ធ្មេច ម្តងទេ?
ខ្ញុំឮគេថា
ខ្លាំង
ដុំខ្លាំង

Buy only the milk. Aah Sok,
would you like to try lamb meat
(for a change)?
I've heard that
odor, smell
to smell, to have an odor
- ៥. សុខ ខ្ញុំឮគេថាវាដុំខ្លាំងណាស់ ។

I've heard that it smells a lot.
- ៦. សៅ ទេ ជាខ្ញុំធ្វើយេញ្យា ។
មាន
សាច់មាន់

No, I'll cook it for you (and
you'll see).
chicken
chicken (meat)
- ៧. សុខ អញ្ជើញទិញទឹកដោះកោ ទិញ
សាច់គោ និងសាច់មាន់ខ្លះផង ។

In that case go ahead and buy it.
Buy some beef and some chicken, too.
- ៨. សៅ ចុះអង្ករ?
អង្ករ
កញ្ចប់
រក
កំ
នំប៉័ង
កាន់តែ

rice (polished but uncooked)
And rice?
bag, packet
to look for, to find
cake, pastry
bread
increasingly
- ៩. សុខ យកពីរកញ្ចប់តូចទៅ
ហើយខ្ញុំទៅរកនំប៉័ង ព្រោះ
អង្ករកាន់តែថ្លៃឡើង ។

Get two small bags, and I'll go
look for some bread, since rice
is getting more and more expensive.

DIALOGUE:

1. sok - mɛc! yəəŋ trəw kaa sy khlah tiet?
2. saw - tɨw məəl pələɛ mun
3. sok - coh tɨk dɔh koo? biyɛɛ?
4. saw - tiŋ tae tɨk dɔh koo baan haey. naɛ, sok aɛŋ saa? ŋam sac ciem mə dɔɔŋ-eh?
5. sok - khŋom lɨɨ kee thaa via thum khlən-ah.
6. saw - tee! cam khŋom thəə aoy ŋam
7. sok - əŋcəŋ tiŋ koo tiŋ tɛh. tiŋ sac koo nɨŋ sac mɔn khlah phooŋ
8. saw - coh ŋkoo
9. sok - yoo pii kəcɔp touc tɛh, haey khŋom tɨw roo numpan, pruh ŋkoo kan tae thlay laeŋ thlay laeŋ

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

4. នែល /naɛ/ is a hesitation particle usually used before a clause or verb phrase. (Cf. A.4.1 in the grammatical sketch.)
7. The formula verb + ក៏ /koo/ + verb indicates that the speaker is going along with something that the addressee wants to do, that he won't oppose it. It differs from verb + ចុះ /coh/ in that ចុះ /coh/ not only indicates agreement, but it also has a slight imperative flavor. Verb + ចុះ + verb is not imperative.
8. There is no single word for rice in Cambodian. You must specify whether rice is cooked or uncooked and if uncooked whether milled or not. Rice on the plant or harvested but not yet polished in a rice mill is called ទ្រូង /srəw/. This is also the word for the rice plant. Rice which is processed but not yet cooked is called អង្ករ /ŋkoo/; it is this type of rice that you buy in a store. And as you already know, cooked rice is បាយ /baay/.
9. The formula កាន់តែ /kan tae/ + adjective + ច្រើន /laeŋ/ means 'increasingly (adjective), ...-er and ...-er.' Thus we can say
 មានកាន់តែច្រើនច្រើនអ្នក
 mɔn kan tae craen laeŋ nɨw nih
 There are more and more chickens here.
 More often the adjective + ច្រើន /laeŋ/ phrase is repeated, so the above example would usually be

មាន់កាន់តែច្រើនច្រើនៗនៅទីនេះ។

món kan tas craen laen craen laen nɨw nih

There are more and more chickens here.

Instead of **កាន់តែ** /kan tas/ the adverb **ច្រើនៗ** /rit tas/ can be used.

Cf. also Drills 1 and 2.

DRILLS

DRILL NO.

3. Note in the formula verb + **ទិញ** /aoy/ + adjective the phrase **ទិញ** + adjective has a slight imperative force, e.g.

លោកត្រូវធ្វើទិញល្អ។

look trəw thəe aoy l'əw

You have to do it well.

6. The word **ទំលាប់** /lɛən/ as a preverbal means 'to cease, to quit, to give up, to no longer (do).' Thus 'I've quit smoking' is **ខ្ញុំទំលាប់ញ៉ាំបារីហើយ។** /khñom lɛən ñam baarey haey/.

9. The word **ឆ្អឹង** /thum/ means 'to smell' in the sense of 'to give off an odor,' while **យាត** /hət/ is a transitive verb meaning 'to smell (something).'

10. The causative **ធ្វើទិញ** /thəe aoy/ 'to cause, to make' differs from the simple **ទិញ** /aoy/ 'to cause, to have (done)' in that it does not mean 'to let.' It always indicates that the subject of **ធ្វើទិញ** /thəe aoy/ has actually done something to bring about the effect described in the following clause. If the subject of **ធ្វើទិញ** /thəe aoy/ is human, it indicates that he has taken some sort of action to bring about the effect.

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

MODEL: T: **សាច់គោថ្លៃណាស់។**
S: **ឥឡូវសាច់គោកាន់តែថ្លៃឡើងៗ។**
T: Beef is expensive.
S: Now beef is more and more expensive.

ក. បន្លែថ្លៃណាស់។	ឥឡូវបន្លែកាន់តែថ្លៃថ្លៃឡើងៗ។
ខ. កប៉ាស់ហោះស្រាយណាស់។	ឥឡូវកប៉ាស់ហោះកាន់តែស្រាយឡើងៗ។
គ. សោកមានណាស់។	ឥឡូវសោកកាន់តែមានឡើងៗ។
ឃ. នាងល្អណាស់។	ឥឡូវនាងកាន់តែល្អឡើងៗ។
ង. គ្រាន់សោកអាក្រក់ណាស់។	ឥឡូវគ្រាន់សោកកាន់តែអាក្រក់ឡើងៗ។
ច. ចំណោទនេះច្រើនណាស់។	ឥឡូវចំណោទនេះកាន់តែច្រើនឡើងៗ។

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: សាច់គោថ្លៃជាងមុន ។
S: ខ្ញុំឮគេថាសាច់គោរឹកតែថ្លៃឡើង ។

T: Beef is more expensive than before.
S: I've heard that beef is more and more expensive.

- ក. បន្លែថ្លៃជាងមុន ។ ខ្ញុំឮគេថាបន្លែរឹកតែថ្លៃថ្លៃឡើង ។
- ខ. កប៉ាល់ហោះលឿនជាងមុន ។ ខ្ញុំឮគេថាកប៉ាល់ហោះរឹកតែលឿនឡើង ។
- គ. លោកមានជាន់មុន ។ ខ្ញុំឮគេថាលោករឹកតែមានឡើង ។
- ឃ. កូនលោកល្អជាងមុន ។ ខ្ញុំឮគេថាកូនលោករឹកតែល្អឡើង ។
- ង. គ្រាន់លោកអាក្រក់ជាងមុន ។ ខ្ញុំឮគេថាគ្រាន់លោករឹកតែអាក្រក់ឡើង ។
- ច. លោកទុំបរចំណោទ ពីបុរាណជាងមុន ។ ខ្ញុំឮគេថាលោកទុំបរចំណោទ រឹកតែពីបុរាណឡើង ។

DRILL THREE: Substitution

MODEL: T: លោកត្រូវញ៉ាំបន្លែទុំបរច្រើន ។ (ម្ហូប)
S: លោកត្រូវញ៉ាំម្ហូបទុំបរច្រើន ។
T: You have to eat a lot of vegetables. (food)
S: You have to eat a lot of food.

- ក. លោកត្រូវញ៉ាំម្ហូបទុំបរច្រើន ។ (សាច់)
- ខ. លោកត្រូវញ៉ាំសាច់ទុំបរច្រើន ។ (សាឡាត់)
- គ. លោកត្រូវញ៉ាំសាឡាត់ទុំបរច្រើន ។ (បាយ)
- ឃ. លោកត្រូវញ៉ាំបាយទុំបរច្រើន ។ (ស៊ីប)
- ង. លោកត្រូវញ៉ាំស៊ីបទុំបរច្រើន ។ (ទឹកដោះគោ)
- ច. លោកត្រូវញ៉ាំទឹកដោះគោទុំបរច្រើន ។

DRILL FOUR: Response

MODEL: T: ខ្ញុំធ្វើបាយញ៉ាំយប់នេះ ។ (ឆ្ងាញ់)
S: បើលោកធ្វើបាយញ៉ាំ ត្រូវធ្វើទុំបរឆ្ងាញ់ ។
T: Tonight I'll cook. (delicious)
S: If you cook, you'll have to cook so it will taste good.

- ក. ខ្ញុំធ្វើគ្រាន់លោក ។ (ល្អ) បើលោកធ្វើគ្រាន់ខ្ញុំ ត្រូវធ្វើទុំបរល្អ ។
- ខ. ខ្ញុំចង់បើកគ្រាន់ ។ (យ៉ក) បើលោកចង់បើកគ្រាន់ ត្រូវបើកទុំបរយ៉ក ។
- គ. ខ្ញុំទុំបរល្អលោក ។ (ឆ្ងាញ់) បើលោកចង់ទុំបរល្អខ្ញុំ ត្រូវទុំបរឆ្ងាញ់ ។
- ឃ. ខ្ញុំចង់បើកគ្រាន់ ។ (ប្រយ័ត្ន) បើលោកចង់បើកគ្រាន់ ត្រូវបើកទុំបរ ប្រយ័ត្ន ។
- ង. ខ្ញុំមើលម្ហូប ។ (ឡាំង) បើលោកចង់មើលម្ហូប ត្រូវមើលទុំបរ ឡាំង ។
- ច. ខ្ញុំញ៉ាំស្រា ។ (ស្រវឹង) បើលោកចង់ញ៉ាំស្រា ត្រូវញ៉ាំទុំបរស្រវឹង ។

DRILL FIVE: Response

MODEL: T: លោកទិញទឹកដោះទេ?
 S: ទិញ ក៏ ទិញ ទៅ ។
 T: Will you buy milk?
 S: Go ahead and buy it.

ក. លោកទៅសាលាទេ?	ទៅ ក៏ ទៅ ។
ខ. លោកយកស្ករទេ?	យក ក៏ យក ទៅ ។
គ. លោកញ៉ាំទេ?	ញ៉ាំ ក៏ ញ៉ាំ ទៅ ។
ឃ. លោកមើលសៀវភៅទេ?	មើល ក៏ មើល ទៅ ។
ង. លោករៀនទេ?	រៀន ក៏ រៀន ទៅ ។
ច. លោកបង្រៀនទេ?	បង្រៀន ក៏ បង្រៀន ទៅ ។

DRILL SIX: Response

MODEL: T: នាងញ៉ាំទឹកដោះគោទេ?
 S: ខ្ញុំស្ងប់ញ៉ាំទឹកដោះគោហើយ ។
 T: Miss, do you drink milk?
 S: I've quit drinking milk.

ក. លោកញ៉ាំស្រាទេ?	ខ្ញុំស្ងប់ញ៉ាំស្រាហើយ ។
ខ. លោកញ៉ាំប្រាស់ទេ?	ខ្ញុំស្ងប់ញ៉ាំប្រាស់ហើយ ។
គ. លោករៀនខ្មែរទេ?	ខ្ញុំស្ងប់រៀន ខ្មែរហើយ ។
ឃ. លោកធ្វើបាយញ៉ាំនៅផ្ទះទេ?	ខ្ញុំស្ងប់ធ្វើបាយញ៉ាំនៅផ្ទះហើយ ។
ង. លោកបង្រៀនខ្មែរទេ?	ខ្ញុំស្ងប់បង្រៀន ខ្មែរហើយ ។
ច. លោកសេដ្ឋីទេ?	ខ្ញុំស្ងប់សេដ្ឋីហើយ ។

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំលាភញ៉ាំសាច់ចៀមម្តង ។ (ឆ្កែ)
 S: កុំញ៉ាំសាច់ចៀម ព្រោះវាឆ្កែណាស់ ។
 T: I tried to eat lamb once.
 S: Don't eat lamb because it smells a lot.

ក. ខ្ញុំរៀនភាសាចិន ។	(ឆ្កែ)	កុំរៀនភាសាចិន ព្រោះវាឆ្កែណាស់
ខ. កុំញ៉ាំស្រាបន្លែនេះ ។	(ឆ្កែ)	កុំញ៉ាំស្រាបន្លែនេះ ព្រោះវាឆ្កែណាស់
គ. កុំទិញគោធ្វើឡានខ្ញុំ ។	(ឆ្កែ)	កុំទិញគោធ្វើឡានខ្ញុំ ព្រោះវាឆ្កែណាស់ ។
ឃ. ខ្ញុំទៅរៀនសាលានោះ ។	(ឆ្កែ)	កុំទៅរៀនសាលានោះ ព្រោះវាឆ្កែណាស់ ។
ង. ខ្ញុំទិញសាច់គោ ។	(ឆ្កែ)	កុំទិញសាច់គោ ព្រោះវាឆ្កែណាស់
ច. កុំយកឡានហ្នឹង ។	(ឆ្កែ)	កុំយកឡានហ្នឹង ព្រោះវាឆ្កែណាស់

DRILL EIGHT: Transformation

MODEL: T: ម្ហូបនេះឆ្ងាញ់ណាស់។
 S: ម្ហូបនេះធ្ងន់ឆ្ងាញ់ណាស់។
 T: This food is delicious.
 S: This food smells very delicious.

ក. កន្លែងនេះអាក្រក់ណាស់។	កន្លែងនេះធ្ងន់អាក្រក់ណាស់។
ខ. បន្ទប់ទឹកនេះស្អាតណាស់។	បន្ទប់ទឹកនេះធ្ងន់ស្អាតណាស់។
គ. គ្រឹះនេះឆ្ងាបណាស់។	គ្រឹះនេះធ្ងន់ឆ្ងាបណាស់។
ឃ. កន្លែងនេះស្ងួតណាស់។	កន្លែងនេះធ្ងន់ស្ងួតណាស់។
ង. បន្ទប់កញ្ចក់ក្រអូបណាស់។	បន្ទប់កញ្ចក់ក្រអូបណាស់។
ច. ម្ហូបនេះស្អុយណាស់។	ម្ហូបនេះធ្ងន់ស្អុយណាស់។

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: ម្ហូបនេះធ្ងន់ឆ្ងាញ់ណាស់។
 S: ខ្ញុំហ៊ានម្ហូបនេះ។
 T: This food smells very delicious.
 S: I've smelled this food.

ក. កន្លែងនេះធ្ងន់អាក្រក់ណាស់។	ខ្ញុំហ៊ានកន្លែងនេះ។
ខ. បន្ទប់នេះធ្ងន់ស្អាតណាស់។	ខ្ញុំហ៊ានបន្ទប់នេះ។
គ. គ្រឹះនេះធ្ងន់ឆ្ងាបណាស់។	ខ្ញុំហ៊ានគ្រឹះនេះ។
ឃ. កន្លែងនេះធ្ងន់ស្ងួតណាស់។	ខ្ញុំហ៊ានកន្លែងនេះ។
ង. បន្ទប់កញ្ចក់ក្រអូបណាស់។	ខ្ញុំហ៊ានបន្ទប់កញ្ចក់។
ច. ម្ហូបនេះធ្ងន់ស្អុយណាស់។	ខ្ញុំហ៊ានម្ហូបនេះ។

DRILL TEN: Response

MODEL: T: ម្ហូបនេះស្អុយណាស់។ (ញញឹម)
 S: ស្អុយណាស់ធ្វើឱ្យខ្ញុំចង់ញញឹម។
 T: This food smells good.
 S: It smells very good; it makes me want to eat it.

ក. កន្លែងនេះស្អាតណាស់។ (ទេវ)	ស្អាតណាស់ធ្វើឱ្យខ្ញុំចង់ទេវ។
ខ. កន្លែងនេះស្អុយណាស់។ (ក្អក)	ស្អុយណាស់ធ្វើឱ្យខ្ញុំចង់ក្អក។
គ. បន្ទប់កញ្ចក់ក្រអូបណាស់។ (ហ៊ាន)	ក្រអូបណាស់ធ្វើឱ្យខ្ញុំចង់ហ៊ាន។
ឃ. សាលានេះពិបាកណាស់។ (សរសើរ)	ពិបាកណាស់ធ្វើឱ្យខ្ញុំចង់សរសើរ។
ង. គ្មាននេះថោកណាស់។ (ទំព្រា)	ថោកណាស់ធ្វើឱ្យខ្ញុំចង់ទំព្រា។
ច. កូននេះស្អុយណាស់។ (ទេវមើល)	ស្អុយណាស់ធ្វើឱ្យខ្ញុំចង់ទេវមើល។

Reading Passage

ផ្សារលក់ម្ហូបអាហារ

នៅទីក្រុងណាអ៊ីដ៏ច្រើនទីក្រុងណាអ៊ីនៃស្រុកខ្មែរ គេមានផ្សារលក់ម្ហូបអាហារដ៏សំខាន់មួយ។ នៅក្នុងកន្លែងនេះ គេជួបនឹងទំនាក់ទំនងរវាងភាគីទាំងពីរគឺភាគីដើមនិងភាគីទទួលបាន។ មានកន្លែងលក់ដំបូងៗ ដើមទើបនឹងបង្កើតឡើងពីដំបូងហើយមានក្រុមគ្រួសារមួយចំនួន។ កន្លែងលក់ត្រីនិងកន្លែងលក់ទឹកដាច់ដាច់គ្នា មានត្រីជាច្រើនៗ គេធ្វើទាំងម្ហូបសម្រាប់ត្រីដើមនិងសេវាផ្សេងៗ បើមានអ្នកណាទិញ អ្នកលក់នឹងសម្លាប់ត្រីនោះនៅមុខគេ។ សាច់គោលិចប្រែកលក់នៅកន្លែងមួយទៀត។ គេកាត់សាច់លក់ភាគីទទួលបាន បង្ហាញឱ្យគេកាត់ ភាគីទទួលបានដើមគេចង់បាន។ មានទាក់ទងនឹងកន្លែងដើមទើបនឹង ខ្លះគេសម្លាប់ ធ្វើស្កាតហើយ ខ្លះនៅរស់នៅឡើយ។ បើអ្នកទិញៗ អាណានៅរស់ អ្នកលក់មិនអាចសម្លាប់ឱ្យដឹងគេលក់ត្រីទេ គេលក់ចោកជាន់អាសាម។ ឯនៅកន្លែងលក់អង្ករវិញ យើងឃើញមានអង្ករគ្រាប់មុខ។ គេមានអង្ករក្រហម អង្ករសហើយអង្ករខ្លះមានគ្រាប់ទឹកខ្លះគ្រាប់ខ្លី។ នៅស្រុកយើង អង្ករសគ្រាប់ទឹកខ្លះខ្លះជាងអង្ករសគ្រាប់ខ្លី ហើយអង្ករក្រហមចោកជាន់គេទាំងអស់។

ធម្មតាកន្លែងលក់បន្លែនិងកន្លែងលក់ផ្លែឈើនៅមិនឆ្ងាយពីគ្នាទេ។ បើយើងគិតពីម្ហូប យើងឃើញថាបន្លែចោកជាន់មួយមួយទៀត ព្រោះបន្លែលក់ដើមទើបនឹងអ្នកទិញប្រើអ្នកចំការ ហើយបន្លែខ្លះមិនបាច់ដាំដំណាំគឺចេះវានៅក្នុងដៃ។

នៅកន្លែងលក់ផ្លែឈើ យើងឃើញផ្លែឈើប្រើប្រាស់ណាស់។ ផ្លែឈើទាំងនោះសុទ្ធតែចេះនៅស្រុកយើង សេកតែលក់តែចោក ត្រីនិងទំពាំងបាហុរ។ ផ្លែឈើដើមចេះនៅស្រុកយើង ក៏ចោកណាស់ដើម ព្រោះខ្លះលក់ដើមអ្នកទិញចំការនិងខ្លះទៀតមិនចេះនៅចំការទេ គឺចេះនៅក្នុងដៃ។

បើយើងគិតភាគីដើមយើងនិយាយមកនេះ យើងឃើញថា ផ្សារលក់ម្ហូបនៅស្រុកយើងដ៏ណាស់ ហើយមានទំនាក់ទំនងរវាងអ្នកលក់និងអ្នកទិញ។ ភាគីទទួលបាន យើងគិតនោះត្រូវ។

VOCABULARY

កាន់តែ... ឡើង (... ឡើង)	kan tas...laen (...laen)	more and more
ក្លិន	khlen	odor, smell
ក្អក	k'uo	to vomit
កីត្យប់	kaetap	bag, pack, packet
ក្រអូប	k'oup	fragrant, pleasant, nice smelling (perfume, flower)
ខ្ញុំបានដឹង	khnom lli kee thaa	I've heard that
ងាប់	ngap	to die (very informal; used of animals and plants also)(R)
ចៀម	ciem	sheep
ចង្កៀន	cekraan	kitchen, stove, oven (R)
ឆាប	ch'aap	fishy (smell)
ឆ្ងុយ	chnuy	good smelling (food)

ដាំ	dam	tó plant, to grow (something)(R)
ជំន	nae	aah, well, uh... (R)
តាមពិត	taam pít	actually, in fact, truly (R)
ត្រី	trej	fish
ទម្ងន់	təŋún	weight (R)
ជុំ	thum	to smell
ជុំក្លិន	thum khlen	to smell, to have an odor
នំប៉័ង	numpəŋ	bread
បង្គាប់	bəŋkóp	to order, to command (R)
បន្លែ	pəlae	vegetable
ផ្នែក	phnaek	part, section, portion (R)
ព្រៃ	prɛj	forest, jungle (R)
មាន់	món	chicken
រក	róo	to look for
រិតតិច... ឡើង (...ឡើង)	rit tas...laeŋ (...laeŋ)	more and more
ស្រេច	lɛeŋ	to quit; no longer + verb
សាស្រ្តាភ័ក្ត្រ	səlat	salad
សាច់ចៀម	sac ciem	lamb meat
សាច់មាន់	sac món	chicken meat
ស្រវឹង	səvəŋ	to be drunk
ស្អុយ	s'uy	pungent, bad smelling
ហ៊ុត	hət	to smell something
អាង	aaŋ	a very large vessel, often rectangular, frequently used in the market place (R)
អង្ករ	ŋkəw	rice (polished and uncooked)

ADDITIONAL FOOD VOCABULARY

កាម	kdaam	crab
កំពឹស	kəpɛh	fresh water shrimp
ខ្នុំបារាំង	khtɛm barəŋ	onion (round)
ខ្នុំស	khtɛm soo	garlic
បង្កា	pəkia	salt-water shrimp
ស្រូវ	srew	raw, unpolished rice; the rice plant

LESSON THIRTY-FIVE

- ១. គុម រត់
ឡានថ្មីលោករត់ស្រួលទេ ?
to run
How is your new car running?
- ២. សុខ បាទ ប៉ុន្មានថ្ងៃហ្នឹងស្តីដំរាស់
មិនសូវស្រួលសោះ ។
In the last few days, it hasn't
been running smoothly at all.
- ៣. គុម វាកើតអី ?
បញ្ហា :
ត្រាច
What's wrong with it?
to start (an engine)
to agree, to be willing
- ៤. សុខ ព្រឹកមិញ ខ្ញុំបញ្ជា : អស់
ដំបូលបីម៉ោង មិនត្រាចនោះ ។
This morning, I tried to start it
for almost ten minutes, but it
wouldn't start.
- ៥. គុម ទស្សនា
ឆែក
អាគុយ
ខែត្រជាក់ លោកត្រូវទស្សនា
ឆែកមើលអាគុយ ។
often; to be diligent
to check
battery
In the cold months, you have to
check the battery often.
- ៦. សុខ ខ្ញុំឆែក គិតពេលប្រហែលទេ
តែប្រហែលខ្លះស្តីផ្សេងៗទៀត
ទេ ក៏មិនដឹង ។
គិតពេល , គ្មាន
ប្រហែល
ផ្សេងៗ
I always check, without fail!
But probably there's something
else wrong.
- ៧. គុម ស្មោះណាស់ បើខ្ញុំនៅជិត
ខ្ញុំនឹងមើលតើវាខូចអី ។
to regret, to be too bad
That's too bad. If I live near
(you), I'll take a look and see
what's wrong with it.
- ៨. សុខ បង្អត
ត្រង់
អញ្ចឹង ចេញពីស្នាក់ការ
បង្អតទៅផ្ទះខ្ញុំតែម្តងទៅ ។
directly; indefinitely, all
the way
directly, immediately
Then after work go straight to my
house.
- ៩. គុម អញ្ចឹង ចាំល្ងាចហ្នឹងខ្ញុំទៅ
មើល ។
In that case, wait until this
evening and I'll come take a look.

DIALOGUE:

1. tom - laan thmsy look rúť sruol eh?
2. sok - baat, pəmaan ɲay nɪŋ douc cə rúť mɪn səw sruol səh
3. tom - via kaet sy?
4. sok - prɪk mɛŋ, khŋom pəchɛh əh cit dɔp mənut, mɪn próom chɛh
5. tom - khas təcéʔ, look trəw əhsaa chaɛk məəl aʔkuy
6. sok - khŋom chaɛk ət mian pəhɛh tee tæs pəhəəl khouc sʔsy phseəŋ phseəŋ tɪet tee kɔɔ mɪn dɛŋ
7. tom - sdaay nah, bæ khŋom nɪw cit, khŋom nɪŋ məəl, tæs via khouc sy
8. sok - əŋcəŋ. cəŋ pɪl thəə kaa pəhout tɪw phtéh khŋom tæs mə dɔɔŋ tɪw
9. tom - əŋcəŋ cam lɲiac nɪŋ khŋom tɪw məəl

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

4. The word **ប្រាថ្នា** /próom/ means 'to be willing, to agree to.' Note that it may be used with an inanimate subject to indicate that the thing can't be made to function.
5. **ទុស្ស័រ**/əhsaa/ as an adjective means 'to be diligent, industrious.' As a preverbal it means 'often; to be diligent at.'
6. So far you have made negatives with **មិន** /mɪn/. In speech there is another negator **សត, តែ** /ət, ət/ which can be used instead of **មិន** /mɪn/. **សត** /ət/ is much rarer in writing than **មិន** /mɪn/, however.

តែម្យ៉ាង /ət mian/ can be used instead of **គ្មាន** /kmian/ 'there isn't, doesn't have.' **តែម្យ៉ាង** /ət mian/, **គ្មាន** /kmian/, and **តែ** /ət/ can all be used as relators meaning 'without.' (Cf. Drills 7 and 8.)

DRILLS

DRILL NO.

4. **រាល់វិញ** /ról tæs/ and **វិញរាល់** /tæsról/ mean the same as **រាល់** /ról/ 'every, each.' They are used with time words like **រាល់** /ról/ 'every.'

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំបញ្ជាក់គ្រប់គ្រងរថ្ងៃម៉្លោះ។

S: ខ្ញុំបញ្ជាក់គ្រប់គ្រងរថ្ងៃម៉្លោះអស់ដប់ម៉្លោះ។

T: I tried to start my car for ten minutes.

S: I tried to start my car for almost ten minutes.

- ក. ខ្ញុំទិញសាច់ថ្លៃម៉្លោះ។ ខ្ញុំទិញសាច់អស់ដប់ម៉្លោះ។
- ខ. ខ្ញុំខ្ចីគ្រឿងលោកម្នាក់មួយម៉ោង។ ខ្ញុំខ្ចីគ្រឿងលោកអស់ដប់ម៉្លោះមួយម៉ោង។
- គ. ខ្ញុំដើរលេងប្រមាញ់។ ខ្ញុំដើរលេងអស់ដប់ម៉្លោះប្រមាញ់។
- ឃ. ខ្ញុំដើរលេងស៊ីនេម៉ា។ ខ្ញុំដើរលេងអស់ដប់ម៉្លោះស៊ីនេម៉ា។
- ង. ខ្ញុំដើរដំបូកដី។ ខ្ញុំដើរអស់ដប់ម៉្លោះដំបូកដី។
- ច. ខ្ញុំក្រែងបង់លុយមួយរយដុល្លារ។ ខ្ញុំក្រែងបង់លុយអស់ដប់ម៉្លោះមួយរយដុល្លារ។

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំបញ្ជាក់គ្រប់គ្រងរថ្ងៃម៉្លោះ (ឆេះ)

S: ខ្ញុំបញ្ជាក់គ្រប់គ្រងរថ្ងៃម៉្លោះ មិនត្រូវឆេះ។

T: I tried to start it for almost ten minutes. (start)

S: I tried to start it for almost ten minutes, (but) it won't start.

- ក. ខ្ញុំនិយាយជាមួយគាត់អស់ដប់ម៉្លោះមួយម៉ោង។ (ស្តាប់)
- ខ្ញុំនិយាយជាមួយគាត់អស់ដប់ម៉្លោះមួយម៉ោង មិនត្រូវស្តាប់។
- ខ. ខ្ញុំទិញគាត់ដំបូកដី។ (សក់)
- ខ្ញុំទិញគាត់ដំបូកដី មិនត្រូវសក់។
- គ. ខ្ញុំបញ្ជាក់គ្រប់គ្រងរថ្ងៃម៉្លោះ។ (យល់)
- ខ្ញុំបញ្ជាក់គ្រប់គ្រងរថ្ងៃម៉្លោះ មិនត្រូវយល់។
- ឃ. ខ្ញុំពន្យល់គាត់កន្លះម៉ោង។ (ទិញ)
- ខ្ញុំពន្យល់គាត់កន្លះម៉ោង មិនត្រូវទិញ។
- ង. ខ្ញុំចាំគាត់បីថ្ងៃ។ (មក)
- ខ្ញុំចាំគាត់បីថ្ងៃ មិនត្រូវមក។
- ច. ខ្ញុំអញ្ជើញគាត់ចូលដំបូកដី។ (ចូល)
- ខ្ញុំអញ្ជើញគាត់ចូលដំបូកដី មិនត្រូវចូល។

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំត្រូវដាក់ លោកត្រូវដាក់ចេញអាកុល។

S: ខ្ញុំត្រូវដាក់ លោកត្រូវទទួលរៀបចំដាក់ចេញអាកុល។

T: In the cold months, you have to check the battery.

S: In the cold months, you have to check the battery often.

- ក. ខ្ញុំសរសេរសំបុត្រទៅភ្នំពេញម្តងម្កាត់ម្តង ។
ខ្ញុំទុកស្រូវសរសេរសំបុត្រទៅភ្នំពេញម្តងម្កាត់ម្តង ។
- ខ. លោកដើរលេងដំបូលស្រូវម្នាក់គ្រប់លោក ។
លោកទុកស្រូវដើរលេងដំបូលស្រូវម្នាក់គ្រប់លោក ។
- គ. បើលោកមិនយល់លោកត្រូវសួរខ្ញុំ ។
បើលោកមិនយល់លោកត្រូវទុកស្រូវសួរខ្ញុំ ។
- ឃ. លោកត្រូវរៀនសរសេរខ្មែរ ។
លោកត្រូវទុកស្រូវរៀនសរសេរខ្មែរ ។
- ង. ខ្ញុំធ្វើបាយខ្មែរញ៉ាំ ។
ខ្ញុំទុកស្រូវធ្វើបាយខ្មែរញ៉ាំ ។
- ច. គ្រួសារខ្ញុំនៅមើលកុន ។
គ្រួសារខ្ញុំទុកស្រូវនៅមើលកុន ។

DRILL FOUR: Transformation

- MODEL: T: ឡានខ្ញុំបែករាល់ថ្ងៃ ។
S: ឡានខ្ញុំទុកស្រូវបែករាល់ថ្ងៃ ។
T: My car breaks down every day.
S: My car breaks down very often.

- ក. ប្រពន្ធខ្ញុំលឺរាល់ថ្ងៃ ។ ប្រពន្ធខ្ញុំទុកស្រូវលឺរាល់ថ្ងៃ ។
- ខ. លោកលឺរាល់ថ្ងៃរាល់ថ្ងៃ ។ លោកទុកស្រូវលឺរាល់ថ្ងៃរាល់ថ្ងៃ ។
- គ. បងខ្ញុំទិញស្រូវខ្ញុំរាល់ថ្ងៃ ។ បងខ្ញុំទុកស្រូវទិញស្រូវខ្ញុំរាល់ថ្ងៃ ។
- ឃ. លោកទៅបន់បន់ទឹករាល់ថ្ងៃ ។ លោកទុកស្រូវទៅបន់បន់ទឹករាល់ថ្ងៃ ។
- ង. ប្រពន្ធខ្ញុំសរសេរសំបុត្រមកខ្ញុំរាល់ថ្ងៃ ។ ប្រពន្ធខ្ញុំទុកស្រូវសរសេរសំបុត្រមកខ្ញុំរាល់ថ្ងៃ ។
- ច. លោកសរសេរទូរស័ព្ទរាល់ថ្ងៃ ។ លោកទុកស្រូវសរសេរទូរស័ព្ទរាល់ថ្ងៃ ។

DRILL FIVE: Transformation

- MODEL: T: លោកចេះធ្វើឡានទេ?
S: ខ្ញុំចង់ដឹងតើលោកចេះធ្វើឡានទេ ។
T: Do you know how to fix cars?
S: I want to know whether you know how to fix cars or not.

- ក. នាងចង់ទៅញ៉ាំបាយចិនទេ?
ខ្ញុំចង់ដឹងតើនាងចង់ទៅញ៉ាំបាយចិនទេ ។
- ខ. លោកគ្រូបង្រៀនភាសាបារាំងបានទេ?
ខ្ញុំចង់ដឹងតើលោកគ្រូបង្រៀនភាសាបារាំងបានទេ ។
- គ. លើសម្ភារកូនសិស្សខ្មែរទេ?
ខ្ញុំចង់ដឹងតើលើសម្ភារកូនសិស្សខ្មែរទេ ។

- ប. លោកទៀនខ្មែរនៅរដ្ឋៈ រាល់ថ្ងៃទេ ?
ខ្ញុំចង់ដឹងតើលោកទៀនខ្មែរនៅរដ្ឋៈ រាល់ថ្ងៃទេ ។
- ង. លោកនៅជាមួយខ្ញុំទេ ?
ខ្ញុំចង់ដឹងតើលោកនៅជាមួយខ្ញុំទេ ។
- ច. លោកចិត្តទៀន ភាសាខ្មែរទេ ?
ខ្ញុំចង់ដឹងតើលោកចូលចិត្តទៀន ភាសាខ្មែរទេ ។

DRILL SIX. Transformation

MODEL: T: លោកចេះធ្វើគ្រឿងអី ?
S: ខ្ញុំចង់ដឹងតើលោកចេះធ្វើគ្រឿងអី ។
T: What kind of cars do you know how to fix?
S: I want to know what kind of cars you know how to fix.

- ក. នាងចង់ញ៉ាំបាយអី ?
ខ្ញុំចង់ដឹងតើនាងចង់ញ៉ាំបាយអី ។
- ខ. លោកគ្រូបង្រៀនភាសាអី ?
ខ្ញុំចង់ដឹងតើលោកគ្រូបង្រៀនភាសាអី ។
- គ. យើងមានកូនសិស្សខ្មែរប៉ុន្មាននាក់ ?
ខ្ញុំចង់ដឹងតើយើងមានកូនសិស្សខ្មែរប៉ុន្មាននាក់ ។
- ឃ. លោកទៀនខ្មែររាល់ថ្ងៃ ?
ខ្ញុំចង់ដឹងតើលោកទៀនខ្មែររាល់ថ្ងៃ ។
- ង. លោកនៅទីពេញអី ?
ខ្ញុំចង់ដឹងតើលោកនៅទីពេញអី ។
- ច. លោកចូលចិត្តភាសាអី ?
ខ្ញុំចង់ដឹងតើលោកចូលចិត្តភាសាអី ។

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំទៀននិយាយបារាំង ។ (គ្រូ)
S: ខ្ញុំទៀននិយាយបារាំង តែគ្មានគ្រូ ។
T: I learned to speak French.
S: I learned to speak French without a teacher.

ក. ខ្ញុំបង្រៀនកូនសិស្ស ។	(គ្រូ)	ខ្ញុំបង្រៀនកូនសិស្ស តែគ្មានគ្រូទេ ។
ខ. ខ្ញុំទីពេញ ឡានមួយ ។	(ស្រុក)	ខ្ញុំទីពេញ ឡានមួយ តែគ្មានស្រុក ។
គ. ខ្ញុំបើក ឡាន ។	(ប្រាំម៉ោង)	ខ្ញុំបើក ឡាន តែគ្មានប្រាំម៉ោង ។
ឃ. កញ្ញា មកទៀន ។	(គ្រូ)	កញ្ញា មកទៀន តែគ្មានគ្រូទេ ។
ង. ខ្ញុំដំរី ឡានស្រូវ ។	(សិប្បករ)	ខ្ញុំដំរី ឡានស្រូវ តែគ្មានសិប្បករ ។
ច. ខ្ញុំញ៉ាំបាយ ។	(ភ្នំ)	ខ្ញុំញ៉ាំបាយ តែគ្មានភ្នំ ។

DRILL EIGHT: Extension

MODEL: T: ខ្ញុំទិញគ្រានថ្មីមួយ។ (ខ្ញុំសូមអ្នកណា)
 S: ខ្ញុំទិញគ្រានថ្មីមួយ តិច ខ្ញុំសូមអ្នកណាទេ។
 T: I bought a new car.
 S: I bought a new car without borrowing money from anyone.

- ក. ខ្ញុំដើរចំណោទ នេះខ្លួនឯង។ (អ្នកណាបានរស់ខ្ញុំ)
 ខ្ញុំដើរចំណោទ នេះខ្លួនឯង តិចមានអ្នកណាបានរស់ខ្ញុំទេ។
- ខ. ខ្ញុំរៀនបើកគ្រាន។ (អ្នកណាបង្រៀនខ្ញុំ)
 ខ្ញុំរៀនបើកគ្រាន តិចមានអ្នកណាបង្រៀនខ្ញុំទេ។
- គ. កូនខ្ញុំទៅដើរ។ (អ្នកណាប្រាប់)
 កូនខ្ញុំទៅដើរ តិចមានអ្នកណាប្រាប់ទេ។
- ឃ. ខ្ញុំទិញគ្រានថ្មី។ (អ្នកណាជួយខ្ញុំ)
 ខ្ញុំទិញគ្រានថ្មី តិចមានអ្នកណាជួយខ្ញុំទេ។
- ង. បងខ្ញុំរៀនដើរគ្រានខ្លួនភាគ។ (អ្នកណាបង្រៀនភាគ)
 បងខ្ញុំរៀនដើរគ្រានខ្លួនភាគ តិចមានអ្នកណាបង្រៀនភាគទេ។
- ច. ខ្ញុំទិញគ្រានថ្មី។ (អ្នកណាទិញខ្ញុំសូម)
 ខ្ញុំទិញគ្រានថ្មី តិចមានអ្នកណាទិញខ្ញុំសូមទេ។

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: គេលក់គ្រានច្រើនណាស់នៅកន្លែងនោះ។
 S: គេលក់គ្រានផ្សេងៗនៅកន្លែងនោះ។
 T: They sell a lot of cars in that place.
 S: They sell various cars in that place.

- ក. សាលារដ្ឋការបង្រៀនភាសាច្រើន។ សាលារដ្ឋការបង្រៀនភាសាផ្សេងៗ។
- ខ. សាកលវិទ្យាល័យដ៏ធំ។ សាកលវិទ្យាល័យផ្សេងៗ។
- គ. ខ្ញុំចូលចិត្តការច្រើនណាស់។ ខ្ញុំចូលចិត្តការច្រើនផ្សេងៗ។
- ឃ. ហាងល្បែងនៅនេះលក់ល្បែងនៅច្រើនណាស់។ ហាងល្បែងនៅនេះលក់ល្បែងនៅច្រើនផ្សេងៗ។
- ង. ខ្ញុំសរសេរច្រើនប្រយោជន៍។ ខ្ញុំសរសេរច្រើនប្រយោជន៍ផ្សេងៗ។
- ច. ខ្ញុំចូលចិត្តប្រាសាទច្រើន។ ខ្ញុំចូលចិត្តប្រាសាទផ្សេងៗ។

DRILL TEN: Response

MODEL: T: សោកចង់ទិញគ្រានថ្មីនេះ។
 S: ខ្ញុំដឹងមិនចង់ទិញគ្រានថ្មីនេះទេ ក៏មិនដឹង។
 T: I want to buy a car today.
 S: I don't know! I don't seem to want to buy a car today.

- ក. លោកទៅរៀនថ្ងៃនេះ ? ខ្ញុំដូចម្តេចទៅរៀនទេក៏មិនដឹង ។
- ខ. កូនលោកចេះបើកទូរានទេ ? កូនខ្ញុំដូចម្តេចចេះបើកទូរានទេក៏មិនដឹង ។
- គ. លោកមើលថ្នាំដាច់ទេ ? ខ្ញុំដូចម្តេចមើលថ្នាំដាច់ទេក៏មិនដឹង ។
- ឃ. លោកត្រូវការការសុបនទេថ្ងៃនេះ ? ខ្ញុំដូចម្តេចត្រូវការការសុបនទេក៏មិនដឹង ។
- ង. ទុំពុកម្តាយ លោកប្រញាប់ទៅផ្ទះវិញទេ ? ទុំពុកម្តាយខ្ញុំដូចម្តេចប្រញាប់ទៅផ្ទះវិញក៏មិនដឹង ។
- ច. លោកចង់ទៅមើលកូនយប់នេះ ? ខ្ញុំដូចម្តេចចង់ទៅមើលកូនទេក៏មិនដឹង ។

DRILL ELEVEN: Transformation

- MODEL: T: ខ្ញុំចេញពីធ្វើការទៅផ្ទះលោក ។
 S: ខ្ញុំចេញពីធ្វើការបង្អួតទៅផ្ទះលោក ។
 T: After work I'll go to your house.
 S: After work I'll go straight to your house.

- ក. ខ្ញុំចេញពីធ្វើការទៅញាតិយក ។ ខ្ញុំចេញពីធ្វើការបង្អួតទៅញាតិយក ។
- ខ. ខ្ញុំទៅផ្សារទៅមើលកូន ។ ខ្ញុំទៅផ្សារបង្អួតទៅមើលកូន ។
- គ. ខ្ញុំចេញពីរៀនទៅផ្ទះម្តាយខ្ញុំ ។ ខ្ញុំចេញពីរៀនបង្អួតទៅផ្ទះម្តាយខ្ញុំ ។
- ឃ. យើងចេញពីធ្វើការទៅញាតិស្រា ។ យើងចេញពីធ្វើការបង្អួតទៅញាតិស្រា ។
- ង. នាងចេញពីធ្វើការមកផ្ទះខ្ញុំ ។ នាងចេញពីធ្វើការបង្អួតមកផ្ទះខ្ញុំ ។
- ច. ញាតិបុរាណប្អូនទៅសំរាក ។ ញាតិបុរាណបង្អួតទៅសំរាក ។

Reading Passage

ការធ្វើដំណើរនៅភ្នំពេញ

នៅភ្នំពេញ ការធ្វើដំណើរទៅកន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយដឹងថាពិបាកក៏មិនបានដែរ ព្រោះភ្នំពេញមិនធំប៉ុន្មានទេហើយមិនសូវមានមនុស្សច្រើនដឹង ។ អ្នកធ្វើដំណើរអាចដើរ ដៃកង់ រិះស៊ីក្ល រិះទូរានឈ្នួលឬរិះទូរានរបស់ខ្លួនឯងក៏បានដែរ ។

ការធ្វើដំណើរដោយរថភ័យមិនពិបាកទេ បើពោលណាក្តានភ្លៀង ។ ឯនៅពោលបរិវេញក៏ដូចនៅពោលថ្ងៃដែរ លើសពីនេះអាចដើរកាចយើងផង ។ នៅភ្នំពេញមានអ្នកដើរព្រៃដំរី ។ ភាគព្រៃនៃភ្នំពេញសំរាប់លើសអ្នកដើរដឹកទំនិញផង មិនមែនដើរដោយរថភ័យឬចូលចិត្តទេ គេដើរព្រោះគេមិនសូវមានលុយ ។

បើយើងមានលុយបន្តិចហើយយើងអាចទិញកង់ដើម្បីរិះបាន យើងបើកទៅស្រាវស្រង់លក់ព្រោះផ្លូវភាគព្រៃដំរី ។ ហើយត្រង់ៗ ផង ។ ហើយច្បាំងទៀតនៅភាគផ្លូវទំនំនោះ មិនសូវមានទូរានព្រៃដំរី ។ ដូច្នោះ អ្នករិះ កង់ស្រាវស្រង់ហើយសប្បាយលក់ដំរី ។

ការធ្វើដំណើរកាចស៊ីក្លស្រាវស្រង់ដំរី ។ ពោលខ្លះមានភ្លៀងឬក្រពេកគេចូលចិត្តរិះស៊ីក្លបើគេគ្មានទូរាន ។ រិះស៊ីក្លមិនអាចក៏ដាច់រិះទូរានប៉ុន្មានទេ គេគ្រាន់តែយូរជាងបន្តិច ។ មានអ្នកមានទូរានខ្លះ ដួនថ្លៃណាគេមិនចង់បើកទូរានគេទៅ

ធ្វើការ គេដំរើស្តីក្នុង តាមធម្មតា មនុស្សធម្មតាមិនសូវហ៊ានដំរើស្តីក្នុង ព្រោះថែម
បន្ថែម ប៉ុន្តែ ដំរើស្តីកាល បើយើងមានសុខសប្បុរស គឺមានពេលវេលាសមស្រប ការ
ដំរើស្តីក្នុងនៅក្នុងសប្បុរសណាស់ ។

ឯឡានសួរសុខទុក្ខ យើងមិនទាន់មានស្រេចទេ ។ ដូច្នោះការធ្វើដំរើស្តីតាមឡាន
សួរសុខទុក្ខជាតិប្រាកដប្រឹក្សា ។ ឯឡើងពីប្រាកដនេះមិនមែនគ្រាន់តែពីប្រាកដព្រោះយើង
មិនឡានសួរសុខទុក្ខ គឺពីប្រាកដព្រោះឡានយើងមិនសូវស្អាតហើយគេដាក់
មនុស្សច្រើនពេកនៅក្នុងឡានដង ។ ប៉ុន្តែតាមពិត ដំរើស្តីឡានសួរសុខទុក្ខដងដំរើ
ស្តីក្នុង ។

បើយើងគិតទូលរយាបទេ នៅក្នុងពេល ដើម្បីដំរើស្តីការភាគច្រើនមិន
ត្រូវការឡានទេ ព្រោះពីដំរើស្តីគេទៅក៏ដំរើស្តីការមិនឆ្ងាយប៉ុន្មានទេ បើគេដំរើ
ប្រហែលអស់ដំរើស្តីក្នុងយប់យូរ ។ ប៉ុន្តែបើគេត្រូវការបើកឡានវិញ គេបើកពេល
ណាក៏បានដែរ ។

ដូច្នោះនៅក្នុងពេល ការធ្វើដំរើស្តីមិនទាន់ពីប្រាកដទេ ។

VOCABULARY

កាណាត	kaanout	boat (L)
គិតទូលរយាបទេ	kit aoy mæn teən tɿw	actually (L)
ត្រួតពិនិត្យ	chaek	to check
ស្តីពីខ្លះៗ	cuon thnay naa	some days, sometimes
ដឹកនាំ	dək nóm	to transport; to lead (L)
ត្រឹមត្រូវ	tae me doon	directly, immediately
ទន្លេ	túnlee	river
ទំនេរ	tənee	free, not busy (L)
បោក	thé?	to kick, to ride a bicycle
នឹងថា	nɿŋ thaa	if one were to say (R)
បង្អស់	pəhout	directly, throughout
ចាប់ផ្តើម	pəchəh	to start (an engine), to ignite
ប្រៀបធៀប	pəduoc	to compare (L)
ប្រហែស	pəhəh	to neglect
ផ្ទាល់ខ្លួន	phtól khluon	personal; selfish
ផ្សេងៗ	phseen phseen	different, various
ព្រម	próom	to be willing, to agree
រត់	rút	to run, to work, to function
រដ្ឋការ	rottəkaa	government, civil service
រុញ	ruñ	to push
លីត្រ	liit	liter
សាធារណរដ្ឋ	saathiarəna?rót	republic (L)
សំរាក	səmé?	to relax
ស្តាយ	sdaay	to regret, to be sorry; to be too bad
អនុញ្ញាត	anuññiat	to give permission; permission (L)

អាគុយ
ទប់សក
ទុស្សាហ៍
តិភមាស

a?kuy
opəsa?
əhsaa
ət mian

battery
obstacle, challenge (L)
often, to be diligent
without

Sidewalk noodle vendor, Phnom Penh

អណ្តាតនិងបេះដូង

មានមួយថ្ងៃបុរសម្នាក់បង្ហាញទៅ
 បាវថា ចូរឯងចាប់ជ្រូកមួយនៅក្នុង
 ទ្រុងយកទៅសម្លាប់ រួចឯងយកអ្វី
 ដែលល្អជាងគេក្នុងខ្លួនជ្រូកនោះមក
 ឲ្យអញ ។

បាវក៏ចាប់ជ្រូកមួយយកទៅសម្លាប់
 ហើយយកបេះដូង និង អណ្តាត មក
 ជូនទៅហ្វាយ ។

ក្រោយនោះប្អូន-ប្រាំថ្ងៃ ទៅ-
 ហ្វាយបង្ហាញទៅបាវដដែល ឲ្យចាប់

ជ្រូកមួយទៀតយកទៅសម្លាប់ ហើយឲ្យយកអ្វី ដែលជាអាក្រក់បំផុតវិញ
 មកឲ្យ ។

បាវក៏យកបេះដូងនិងអណ្តាតមកជូនទៅហ្វាយ ដូចកាលមុនទៀត ។
 ទៅហ្វាយក៏សួរទៅបាវថា ហេតុដូចម្តេច បានជាឯងនៅតែយកបេះដូង
 និងអណ្តាតមកឲ្យអញ ។

បាវឆ្លើយថា សូមលោកជ្រាបថា ល្អនឹងអាក្រក់មកតែពីសំដីនិងចិត្ត ។

បេះដូង	bsh douŋ	heart
បុរស	pəroh	a male person (the word ប្រុស /proh/'male' is a derivative of បុរស)
បង្គាប់	pəkóp	to give an order
បាវ	baav	a servant (rare)
ចូរ	cou	please, I urge you to..., I want you to...
ឯង	aɛŋ	you (non-formal)
ទ្រុង	truŋ	cage, pen
សម្លាប់	səlap	to kill
អញ	añ	I (non-formal)
បំផុត	pəphot	most of all,...est
ប្រាប់	criap	to know (formal , to be informed
សំដេ	səmdəy	speech, utterance

Jackfruit

LESSON THIRTY-SIX

DIALOGUE

ចលាចល

disturbance, uprising

១. សុខ លោក ចាំទេ កាលមានចលាចល ឆ្នាំទៅ ?

Do you remember the riot last year?

ដាប់ដំបូ

to be in custody

២. ភុម បាទ ខ្ញុំមិនភ្លេចទេ ព្រោះខ្ញុំ ដាប់ដំបូអស់ជិតពីរម៉ោង ។

Yes, I'll never forget, because I was in custody for almost 2 hours.

៣. សុខ ម៉េច បានដាច់លោក ត្រូវគេចាប់? រំលោភ (លើ) បំរាមគោចរ

Why were you arrested? to violate curfew

៤. ភុម គេចាប់ខ្ញុំរំលោភលើបំរាម គោចរ ។

They said that I violated the curfew.

ដាប់

to be adjacent to, next to

ដាប់គ្នា

consecutive

៥. សុខ គេមិនឲ្យយើងចេញទៅ លេងលប់ប្រាំយប់ដាប់គ្នា មែនទេ ?

They didn't allow us to go out for five consecutive nights, did they?

ដើម្បីឲ្យ

so that

ដើម្បីកុំឲ្យ

so that...not

គ្រោះថ្នាក់

accident, danger

៦. ភុម បាទ ដើម្បីកុំឲ្យយើងមាន គ្រោះថ្នាក់ ។

Yes, so we wouldn't have any accidents.

បំផុត

(superlative)

ក្មេងៗ

youths

ដុត

to burn

លួច

to steal

៧. សុខ ចំបំផុតដើម្បីកុំឲ្យក្មេងៗ ដុតផ្ទះ និងលួចឥវ៉ាលា ។

Especially so that the youths wouldn't burn down houses and loot.

ពលករ

soldier, military

ស្ទើរតែ

almost

ស្ទើរតែ ... មិន

hardly, almost...not

ការពារ

to defend, to prevent

ឈ្នះ

to win, to overcome

៨. ភុម បាទ ពេលនោះ ប៉ូលីស និងពលករស្ទើរតែ ការពារ មិនឈ្នះ ។

Yes, that time police and soldiers could hardly stop them.

DIALOGUE:

1. sok - look cam eh kaal mian cəlaacol chnam tɨw?
2. tom - baat, khñom mɨn phlic eeh, pruh khñom cóp khum əh cit pii maon
3. sok - mɛc baan cia look trəw kee cap?
4. tom - kee thaa khñom rəmloop ləə pəraam koocoo
5. sok - kee mɨn aoy yəən cəñ daə leən yup pram yup cóp knia, mɛən tee?
6. tom - baat, daəmbɛy kom aoy yəən mian krúh thna?
7. sok - thom mphot daəmbɛy kom aoy kmeən kmeən dot phtéh nɨŋ luoc syvan
8. tom - baat, peel nuh pəlih nɨŋ təhian stəə tas kaapia mɨn chnéh

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

3. In Lesson 16 you learned that Cambodian has no passive construction, but it has various ways of translating English passives. In this lesson occurs one of these ways of expressing passive ideas: the verb ត្រូវ /trəw/, which means 'to have an experience, to undergo.' A construction consisting of a subject plus ត្រូវ /trəw/ plus a following noun or clause is most economically analyzed as an active construction, not passive. Thus, for instance,

យើងត្រូវគេចាប់។
yəən trəw kee cap

We were arrested (by them).

is simply យើងត្រូវ /yəən trəw/ 'we underwent (something)' plus គេចាប់(យើង) /kee cap (yəən)/ 'they arrested (us).' That is 'we underwent something, namely, they arrested us.' Note that when ត្រូវ /trəw/ is followed by an entire clause there is no change of word order in the clause.

can also be used with certain nouns, e.g.

យើងត្រូវភ្លៀស។
yəən trəw phliən

We were caught in the rain.

6. Remember that the clause relators រដំបូង /dəəmbɛy/ 'in order to' and រដំបូងទី២ /dəəmbɛy aoy/ 'so that' have similar meanings, but រដំបូង /dəəmbɛy/ is used when the first and second clauses have the same subject, while រដំបូងទី២ /dəəmbɛy aoy/ is used when the first clause has a different subject from that of the second clause (Lesson 22). However, this distinction does not apply when រដំបូងកុំទី២ /dəəmbɛy kom aoy/

'so that...not' is used. ដើម្បីកុំទៀត /daembey kom aoy/ is used whether the subjects of the two clauses it relates are the same or different. For

example: គាត់លេបថ្នាំដើម្បីកុំទៀត(គាត់) ឈឺទៀត។

kót leep thnam daembey kom aoy (kót) chii tiet

He took a pill so that he would not be sick again.

វាស៊ីយាយតិចៗដើម្បីកុំទៀតឱ្យឮកាតូ។

via niyley tec tec daembey kom aoy əwpuk via lii

He speaks softly so that his father won't hear (him).

Note that while in English the clause that follows 'so that' is negated, in Cambodian the corresponding clause is not negated. This is because the negator is contained in the relator in the word ក៏ /kom/.

- 7. Another form of the superlative is adjective plus បំផុត /mphot/ (or បំផុត /bomphot/), e.g.

អារនៈដ៏ថ្លៃបំផុត។

aanih cia phteh thlay mphot

This is the most expensive house.

The construction adjective plus បំផុត /mphot/ is similar in meaning to ដ៏ធំបំផុត /cian kee bomphot/ 'the -est.' Note here that ធំបំផុត /thom bomphot/ is used to mean 'especially,' though literally it means 'the biggest.'

- 7. You now have studied two words for 'burn.' The word ដុត /dot/ means 'to set on fire, to burn something.' ឆេះ /chsh/, on the other hand, means 'to catch on fire, to be burning, to be burned.'

- 8. The adverb តែតែ /stəe təe/ means 'almost,' as in

ខ្ញុំស្គាល់គេតែតែទាំងអស់។

khñom skól kee stəe təe ténj oh

I know almost all of them.

When តែតែ /stəe təe/ precedes a negated verb, it means 'almost...not' or 'hardly,' e.g.

ខ្ញុំស្គាប់តែតែមិនឮទេ។

khñom sdap stəe təe mɿn lii eh

I can hardly hear (I just manage to hear).

Contrasting with តែតែមិន /stəe təe mɿn/ 'almost...not, to succeed by only a little' is ខ្លះ(តិច) /vih (təe)/ 'to just miss, not quite, to fail by only a little.'

ខ្ញុំឮវាមិនច្បាស់ទេ។

khñom sdap vih taε lɿɿ

I can't quite hear (I just miss hearing).

វិនិច្ឆ័យ /vih (taε)/ is introduced in Drill 10 and **វិនិច្ឆ័យ** /vih (taε)/ and **ឥតស្រឡាត់** /stəε taε/ are contrasted in Drill 11. Note that when they are used with a resultative verb, both can come either before the main verb or before the resultative verb:

ខ្ញុំឥតស្រឡាត់ឮសំឡេង។

khñom stəε taε sdap mɿn lɿɿ eh

I can hardly hear.

ខ្ញុំមិនច្បាស់ឮសំឡេងទេ។

khñom vih taε sdap mɿn lɿɿ eh

I can't quite hear.

DRILLS

DRILL NO.

4. Note the various causative uses of **ឱ្យ** /aoy/ in this drill. In none of these sentences does **ឱ្យ** /aoy/ mean 'let, permit.'

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

MODEL: T: **ប៉ូលីសចាប់ខ្ញុំបំប៉ន។**

S: **ខ្ញុំត្រូវប៉ូលីសចាប់បំប៉ន។**

T: The police arrested me and put me in custody.

S: I was arrested and put in custody by the police.

ក. ឪពុកខ្ញុំមិនឱ្យខ្ញុំញ៉ាំបាយ។

ខ្ញុំត្រូវឪពុកខ្ញុំមិនឱ្យញ៉ាំបាយ។

ខ. គ្រូបង្រៀនដាក់ទោសកូនសិស្ស។

កូនសិស្សត្រូវគ្រូបង្រៀនដាក់ទោស។

គ. ប៉ូលីសបំប៉នកូនសិស្សបំប៉ន។

កូនសិស្សត្រូវប៉ូលីសបំប៉ន។

ឃ. គេវាយកូនខ្ញុំបែកក្បាល។

កូនខ្ញុំត្រូវគេវាយបែកក្បាល។

ង. មាយាមខ្ញុំវាយខ្ញុំច្រើនដឹងណាស់។

ខ្ញុំត្រូវមាយាមខ្ញុំវាយច្រើនដឹងណាស់។

ច. ឪពុកម្តាយខ្ញុំដាក់ទោសខ្ញុំមិនឱ្យដើរលេង។

ខ្ញុំត្រូវឪពុកម្តាយខ្ញុំដាក់ទោសមិនឱ្យដើរលេង។

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំត្រូវប៉ូលីសចាប់ខ្ញុំ។
S: ខ្ញុំត្រូវចាប់ប៉ូលីសបង្ខំ។

T: I was arrested and put in custody by the police.
S: I have to arrest the police and put them in custody.

- ក. ខ្ញុំត្រូវទុំពុកខ្ញុំ មិនទុំយសព្យាបាល។ ខ្ញុំត្រូវមិនទុំយសទុំពុកខ្ញុំ ព្យាបាល។
ខ. កូនសិស្សត្រូវគ្រូបង្រៀនដាក់ទោស។ កូនសិស្សត្រូវដាក់ទោសគ្រូបង្រៀន។
គ. កូនសិស្សត្រូវប៉ូលីសបង្ខំបង្ខំ។ កូនសិស្សត្រូវបង្ខំប៉ូលីសបង្ខំ។
ឃ. កូន ខ្ញុំត្រូវគេវាយដំបកក្បាល។ កូន ខ្ញុំត្រូវវាយគេដំបកក្បាល។
ង. ខ្ញុំត្រូវហាមខ្ញុំវាយ ច្រើនដំណាស់។ ខ្ញុំត្រូវវាយម្តាយខ្ញុំ ច្រើនដំណាស់។
ច. ខ្ញុំត្រូវទុំពុកម្តាយខ្ញុំដាក់ទោសមិនទុំយសនឹងលេង។ ខ្ញុំត្រូវដាក់ទោសទុំពុកម្តាយខ្ញុំ មិនទុំយសនឹងលេង។

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: យើងចេញដើរលេងយប់ប្រាំបីយប់។ (គេ)
S: គេមិនទុំយសយើងចេញដើរលេងយប់ប្រាំបីយប់។
T: We went out five nights. (they)

S: They didn't allow us to go out at night for five nights.

- ក. ខ្ញុំព្យាបាល។ (ទុំពុកខ្ញុំ) ទុំពុកខ្ញុំមិនទុំយសខ្ញុំព្យាបាល។
ខ. កូនសិស្សចេញទៅដុះចេញដុះចេញ។ (លោកគ្រូ) លោកគ្រូមិនទុំយសកូនសិស្សចេញទៅដុះចេញដុះចេញ។
គ. លោកនិហយអង្គុយក្នុងប្រាក់។ (ខ្ញុំ) ខ្ញុំមិនទុំយសលោកនិហយអង្គុយក្នុងប្រាក់។
ឃ. ទាហានការពារដុះខ្ញុំ។ (ខ្ញុំ) ខ្ញុំមិនទុំយសទាហានការពារដុះខ្ញុំ។
ង. ខ្ញុំរំលោភលើបំណាច់គោចរ។ (គេ) គេមិនទុំយសខ្ញុំរំលោភលើបំណាច់គោចរ។
ច. ប៉ូលីសចាប់ខ្ញុំ។ (ទុំពុកម្តាយខ្ញុំ) ទុំពុកម្តាយខ្ញុំមិនទុំយសប៉ូលីសចាប់ខ្ញុំ។

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: ទុំពុកខ្ញុំប្រាប់ខ្ញុំទុំយសដើរលេងយប់។
S: ទុំពុកខ្ញុំប្រាប់ខ្ញុំមិនទុំយសដើរលេងយប់ទេ។
T: My father told me to go out at night.

S: My father told me not to go out at night.

- ក. លោកគ្រូបង្រៀនខ្ញុំ ទុំយសនិហយអង្គុយក្នុងប្រាក់។ លោកគ្រូបង្រៀនខ្ញុំ មិនទុំយសនិហយអង្គុយក្នុងប្រាក់ទេ។
ខ. ខ្ញុំប្រើប្រាស់លោកទុំយសខ្លួន។ ខ្ញុំប្រើប្រាស់លោកមិនទុំយសខ្លួនទេ។

- គ. គាត់ លាង កែវ លោក ទិប បែក ។
គាត់ លាង កែវ លោក ម៉េន ទិប បែក ទេ ។
- ឃ. ខ្ញុំ ពន្យល់ ប្រពន្ធ ខ្ញុំ ទិប ភ្លាប់ ច្បាស់ ភាគ ។
ខ្ញុំ ពន្យល់ ប្រពន្ធ ខ្ញុំ ម៉េន ទិប ភ្លាប់ ច្បាស់ ភាគ ទេ ។
- ង. ខ្ញុំ ប្រាប់ ប្តី លី ស ទិប ការ ពារ ដុះ ទុំ ពុក ខ្ញុំ ។
ខ្ញុំ ប្រាប់ ប្តី លី ស ម៉េន ទិប ការ ពារ ដុះ ទុំ ពុក ខ្ញុំ ទេ ។
- ច. គាត់ បង្រៀន ខ្ញុំ ធ្វើ ឡាន ទិប ល្អ ។
គាត់ បង្រៀន ខ្ញុំ ធ្វើ ឡាន ម៉េន ទិប ល្អ ទេ ។

DRILL FIVE: Transformation

MODEL: T: គេ ម៉េន ទិប លើ ដំ ចេញ ដើរ លេង ប្រាំ យប់ ។
S: គេ ម៉េន ទិប លើ ដំ ចេញ ដើរ លេង ប្រាំ យប់ ជាប់ គ្នា ។
T: They didn't allow us to go out for five nights.
S: They didn't allow us to go out for five consecutive nights.

- ក. លោក លប់ ទៀន ប្រាំ ថ្ងៃ ។
ខ. ខ្ញុំ បង្រៀន ប៊ី ម៉ោង ។
 - គ. ខ្ញុំ ទិប កូន សិស្ស ប៊ី នាក់ អង្គ យប់ ។
ឃ. កូន ខ្ញុំ រី ដំ ខ្ញុំ ដើរ ។
 - ង. លោក លប់ លេង អក្សរ ទ្រូង ។
ច. ខ្ញុំ វាយ ភាគ បួន ដប់ ។
- លោក លប់ ទៀន ប្រាំ ថ្ងៃ ជាប់ គ្នា ។
ខ្ញុំ បង្រៀន ប៊ី ម៉ោង ជាប់ គ្នា ។
ខ្ញុំ ទិប កូន សិស្ស ប៊ី នាក់ អង្គ យប់ ជាប់ គ្នា ។
កូន ខ្ញុំ រី ដំ ខ្ញុំ ដើរ ជាប់ គ្នា ។
លោក លប់ លេង អក្សរ ទ្រូង ជាប់ គ្នា ។
ខ្ញុំ វាយ ភាគ បួន ដប់ ជាប់ គ្នា ។

DRILL SIX: Extension

MODEL: T: គេ ម៉េន ទិប លើ ដំ ចេញ ដើរ លេង យប់ ។ (មាន គ្រោះ ថ្នាក់)
S: ដើម្បី កុំ ទិប លើ ដំ មាន គ្រោះ ថ្នាក់ ។
T: They didn't allow us to go out at night. (have an accident)
S: So that we wouldn't have an accident.

- ក. ខ្ញុំ យក ទៀត លោក កូន សិស្ស ។ (ថែល) ដើម្បី កុំ ទិប កូន សិស្ស ថែល ។
- ខ. ខ្ញុំ ម៉េន ទិប លេង កូន ខ្ញុំ ។ (បង ថែ សាលា) ដើម្បី កុំ ទិប លេង កូន ខ្ញុំ បង ថែ សាលា ។
- គ. ខ្ញុំ ដាក់ កែវ ក្នុង ទ្រូង ។ (ថែក) ដើម្បី កុំ ទិប កែវ ថែក ។
- ឃ. គេ ម៉េន ទិប ក្មេង ៗ ដើរ លេង យប់ ។ (លួច ឥវ៉ាន់) ដើម្បី កុំ ទិប ក្មេង ៗ លួច ឥវ៉ាន់ ។
- ង. ខ្ញុំ ម៉េន ប្រាប់ លោក ទេ ។ (ស្តាយ) ដើម្បី កុំ ទិប លោក ស្តាយ ។
- ច. ប្រពន្ធ ខ្ញុំ ម៉េន ថ្ងៃ ខ្ញុំ ថ្ងៃ ទេ ។ (អស់ កម្លាំង) ដើម្បី កុំ ទិប ខ្ញុំ អស់ កម្លាំង ។
- ច. ទុំ ពុក វា ម៉េន ទិប វា លេង ចៀ ។ (ចាញ់) ដើម្បី កុំ ទិប វា ចាញ់ ។

DRILL SEVEN: Response

MODEL: T: ខ្ញុំត្រូវយកសៀវភៅណា? (ធំ)
 S: សៀវភៅត្រូវយកសៀវភៅធំបំផុត។
 T: Which book do I have to take? (big)
 S: You have to take the biggest book.

ក. ខ្ញុំដើរយ៉ាងម៉េច?	(យឺត)	សៀវភៅធំយឺតបំផុត។
ខ. ខ្ញុំសរសេរអក្សរធំទេ?	(អាក្រក់)	សៀវភៅសរសេរអក្សរធំអាក្រក់បំផុត។
គ. កូនខ្ញុំទស្សនាហ្ន៎ទេ?	(ខ្លី)	កូនសៀវភៅខ្លីទស្សនាបំផុត។
ឃ. សៀវភៅសម្រាប់ប្អូនយ៉ាងម៉េច?	(ច្រើន)	ខ្ញុំសរសេរច្រើនបំផុត។
ង. ប្រធានសៀវភៅតើហ្ន៎ទេ?	(តិច)	ប្រធានខ្ញុំពាក់តិចបំផុត។
ច. ប្តីសៀវភៅស្រីនិយាយទេ?	(ច្រើន)	ប្តីខ្ញុំនិយាយច្រើនបំផុត។

DRILL EIGHT: Substitution

MODEL: T: ទាហានស្ទើរតែការពារមិនបានទេ។ (ខ្ញុំ)
 S: ខ្ញុំស្ទើរតែការពារមិនបានទេ។
 T: The soldier just barely managed to defend (it). (I)
 S: I just barely managed to defend (it),

ក. ខ្ញុំស្ទើរតែការពារមិនបានទេ។	(បាន)
ខ. ខ្ញុំស្ទើរតែការពារមិនបាន។	(ស្តាប់)
គ. ខ្ញុំស្ទើរតែស្តាប់មិនបាន។	(ទៀន)
ឃ. ខ្ញុំស្ទើរតែទៀនមិនបាន។	(ចប់)
ង. ខ្ញុំស្ទើរតែទៀនមិនចប់។	(មើល)
ច. ខ្ញុំស្ទើរតែមើលមិនចប់។	

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: ប៉ូលីសនិងទាហានការពារទីក្រុងបាន។
 S: ប៉ូលីសនិងទាហានការពារទីក្រុងស្ទើរតែមិនបាន។
 T: Police and soldiers successfully defended the city.
 S: Police and soldiers just barely managed to defend the city.

ក. ខ្ញុំទៅសាលាទៀនត្រឹមត្រូវ។	ខ្ញុំស្ទើរតែមិនទៅសាលាទៀនត្រឹមត្រូវ។
ខ. ខ្ញុំស្តាប់ប្រធានខ្ញុំបាន។	ខ្ញុំស្តាប់ប្រធានខ្ញុំស្ទើរតែមិនបាន។
គ. កូនខ្ញុំពាក់ប្រាក់អស់។	កូនខ្ញុំពាក់ប្រាក់ស្ទើរតែមិនអស់។
ឃ. ត្រីកម្រិតខ្ញុំទៅសាលាទាន់ម៉ោង។	ត្រីកម្រិតខ្ញុំទៅសាលាស្ទើរតែមិនទាន់ម៉ោង។
ង. ខ្ញុំមានសុខភាពល្អបំផុត។	ខ្ញុំស្ទើរតែក្បាលសុខភាពល្អបំផុត។
ច. ខ្ញុំទិញស្បៀងបាន។	ខ្ញុំទិញស្បៀងស្ទើរតែមិនបាន។

DRILL TEN: Response

MODEL: T: ប៉ូស៊ីសការពារលរះទេ ?

S: ប៉ូស៊ីសការពាររិះស្ទះ ។

T: Did the police manage to defend (it)?

S: The police just missed defending (it) successfully.

- ក. ត្រីកម្មិត្យលោកអញ្ជើញទៅទៀនទាន់ទេ? ត្រីកម្មិត្យទូទៅទៀនរិះទាន់។
- ខ. ឡានលោកខូចទេ? ឡានទូទៅខូច ។
- គ. លោកធ្លែទេ? ទូទៅធ្លែ។
- ឃ. ប្រពន្ធលោកអញ្ជើញមកទាន់លោកទេ? ប្រពន្ធទូទៅមករិះទាន់ទូ ។
- ង. ត្រីករនោះបែកទេ? ត្រីករនោះរិះបែក ។
- ច. លោកបើរត្យប្រពន្ធលោកនៅកន្លែងនោះទេ? ទូទៅបើរត្យប្រពន្ធទូទៅនៅកន្លែងនោះ។
- ឆ. ប្រពន្ធទូទៅប្រឡងដាច់ទេ? ប្រពន្ធលោកប្រឡងរិះដាច់។

DRILL ELEVEN: Response

MODEL₁: T: ប៉ូស៊ីសការពារលរះទេ ? (បាទ)

S: ប៉ូស៊ីសការពារស្ទើរតែមិនលរះ ។

MODEL₂: T: ប៉ូស៊ីសការពារលរះទេ? (ទេ)

S: ប៉ូស៊ីសការពាររិះស្ទះ ។

T: Did the police manage to defend (it)? (yes)

S: The police just managed to defend (it).

T: Did the police manage to defend (it)? (no)

S: The police just missed being able to defend (it).

- ក. វាទៅដល់ទេ? (បាទ) វាទៅស្ទើរតែមិនដល់ ។
- ខ. វាមើលទូទៅទេ? (ទេ) វាមើលលោករិះបរិញ។
- គ. វាមើលស្ទើរតែទៅនោះដាច់ទេ? (បាទ) វាមើលស្ទើរតែទៅនោះស្ទើរតែមិនដាច់ ។
- ឃ. អ្នកគ្រូរិះទូទៅទេ? (ទេ) អ្នកគ្រូរិះទូទៅទូទៅ ។
- ង. ប្រពន្ធលោកទូទៅលោកទេទេ? (ទេ) ប្រពន្ធទូទៅរិះទូទៅទូទៅ ។
- ច. ភាគីទី៣ឡាននោះទេ? (បាទ) ភាគីស្ទើរតែមិនទេឡាននោះ ។
- ឆ. វាទៅទាន់ទេ? (ទេ) វាទៅរិះទាន់ ។
- ដ. ភាគីស្លាប់ទេ? (ទេ) ភាគីរិះស្លាប់ ។

Reading Passage

កាលទូទៅក្មេង

នៅពេលយល់ទៀនទូទៅទៀនរាល់ថ្ងៃ ដល់ទូទៅច្បាប់មកផ្ទះវិញទូទៅទៀនខុសដល់ បើមធ្យត ព្រោះទូទៅដាក់ស្ទើរតែល្អប្រសើរដល់កូនសិស្សដទៃទៀតដល់ទៀនដាច់លរះ ដល់ទូទៅមិន ដល់ទៀននៅផ្ទះដល់ទូទៅនោះទេ ។ ទូទៅមិនទេទៀននៅផ្ទះពួកម៉ាកទូទៅកន្លែងផ្សេងដ

ទៀត។ ខ្ញុំធ្វើហ្នឹងនេះ ព្រោះថើខ្ញុំនរដុះខ្ញុំត្រូវធ្វើការក្នុងដុះ ដូច្នោះខ្ញុំគិតថាខ្ញុំទៀនមិនបានទេ។

កាលនោះខ្ញុំចង់ទៀនណាស់ ។ ខ្ញុំគិតថាខ្ញុំត្រូវទៀនដើម្បីទិញបានឆ្នើង មានឡានដឹះ មានដុះនរដឹះមានប្រពនស្អី ។ ព្រោះទឹកហេតុនរដឹះនោះខ្ញុំទៀនច្រើនណាស់ ហើយភាម ពិតខ្ញុំទៀនច្រើនមែន ។ ទឹកការទៀនរបស់ខ្ញុំមិនសូវបានចំរើន ប៉ុន្មានទេ ខ្ញុំនរតែងាកូន លឿនខ្សោយជាងគេដំដើម។

ដូច្នោះខ្ញុំប្រាកដណាស់ ។ នៅសាលាគ្រូមិនសូវចូលចិត្ត ឯនរដុះវិញគេមិនចូលចិត្ត ខ្ញុំសោះ ។ គេដើរលម្អិតចូលចិត្តខ្ញុំសោះនោះ មិនទុលទេ ។ ហើយខ្ញុំដឹងថាខ្លួនខ្ញុំសុំដា ប្រាកដ ។ ខ្ញុំនរដុះគេ ខ្ញុំគ្មានទិញប្រយោជន៍អីទេគេទេ ទឹកទឹកប្រយោជន៍សម្រាប់ ខ្លួនខ្ញុំទៅវិញ ។ ហើយភាមខ្ញុំដឹង មិនមែនទឹកទៀនប្រយោជន៍នោះទេដំដើមធ្វើទិញ ទឹកមិនចូលចិត្តខ្ញុំ មានទៀនច្រើនទៀត ។ គេទៀនដើរលឿនលឿនជាងគេ គឺមកពីគេមិន ដំដើមលឿនខ្ញុំទៀននរដុះសោះ ហើយគេគិតថាខ្ញុំគិតទឹកដើរលេង ។ ត្រង់នេះ ខ្ញុំទុល ទៀតព្រោះ ខ្ញុំមិនដើរលឿនដាច់ខាតទេ ។ ហើយភាមពិតគេមិន ដឹងថាខ្ញុំទៅណាឬមកពីណាមែន ទឹកគេដឹងយ៉ាងប្រាកដថាខ្ញុំទៅដល់ដុះវិញនរវាស់ ពេលបាយ។

ព្រោះខ្ញុំធ្វើហ្នឹងនោះ ខ្ញុំនរមួយកន្លែងមិនបានយូរទេ យ៉ាងយូរណាស់ មួយឆ្នាំ ។ ខ្ញុំទៅដុះ មួយទៅដុះ មួយ គឺដុះបង់ខ្ញុំទៅដុះ មា ខ្ញុំ រួចទៅដុះ ពួកម៉ាកខ្ញុំ ហើយរួចហើយគ្រឿងប្រដាប់ទៅដុះបង់ខ្ញុំវិញ ។

ពិតមែនទឹកខ្ញុំដឹងថាបង់ខ្ញុំ មា ខ្ញុំ ដឹងគេដើរលឿននរដាមួយនោះមិនចូលចិត្តខ្ញុំ ខ្ញុំនរទឹកដើរលឿនដំដើម។ ព្រោះខ្ញុំគិតថាអ្នកណាគិតយ៉ាងម៉េចទៅខ្ញុំគិតចុះ បើគេ មិនទិញខ្ញុំនរដាមួយគេទៀត ខ្ញុំរកកន្លែងផ្សេងទៅទៀត។

ឯទៀនខ្ញុំមិនទៀននរដុះនោះ មិនមែនគ្រាន់តែមកពីខ្ញុំគិតថាខ្ញុំទៀនមិនបានទេ តែមកពីខ្ញុំគិតពីទៀនដើរលេងដំដើម ។ ហើយទៀនដើរលេងនេះខ្ញុំចូលចិត្តណាស់ ខ្ញុំ ចូលចិត្តដល់ទៅមិនគិតពីកន្លែងនរទៀតឯង ។ ទឹកខ្ញុំមិនដើរលេងទិញច្រើនជាងក្មេង ទូទៅទេ ខ្ញុំគ្រាន់តែដើរលេងដើម្បីទិញសប្បាយល្អចេញទេ ។ នេះជាទៀនមួយរបស់ខ្ញុំ កាលខ្ញុំនរក្រែង ។

VOCABULARY

កញ្ចា	kechaa	marijuana (L)
ការពារ	kaapia	to protect, to defend
ក្មេងៗ	khmeen khmeen	youth, children
ខឹង	khəŋ	angry (L)
ខ្លួន	kheɬl	lazy
បង្ខំ	khum	to put in custody
ចលាចល	celaacol	disturbance, riot
ចាញ់	cañ	to lose (a game or competition)
ចំរើន	cəraən	increase, profit, advantage, progress (L)

ជាប់	cóp	to be adjacent to; to pass a
ជាប់គ្នា	cóp knia	consecutive test; to go to jail
ជាប់ឃុំ	cóp khum	to be in custody
ឈ្នះ	chnéh	to win, to overcome
ដាក់ទោស	daʔ tooh	to punish
ដុត	dot	to burn
ដើម្បីទុល	daembey aoy	so that
ដើម្បីកុំទុល	daembey kom aoy	so that...not...
ក្រុងនេះ	trəŋ nih	in this place, with respect to
ទទួលទោស	tətuol tooh	this point (R)
ទាហាន	təhian	to be punished (L)
ទីក្រុង	tii kɾəŋ	soldier
ទោស	tooh	city
ធ្ងន់	thjún	guilt, punishment, blame (L)
បែក	baek	heavy, serious (L)
បំផុត	mphot	to be broken
បំរាមគោចរ	pəraam koocəw	superlative marker
ប្រដៅ	pədaw	curfew
ប្រជុំ	pəcum	to give advice, to teach manners
ពាក្យឆ្លើយ	piaʔ thom thom	to meet (group) (L)
មានទោស	mian tooh	rude words, back talk
រំលោភសីល	rəmloop lee	to be punished (L)
លួច	luoc	to violate
វាយ	vay	to steal
វិះ	vih	to attack, to hit
ស្ទើរតែ	stəe taɛ	to miss, just missed
ស្ទើរតែ ... មិន	stəe taɛ...mɿn	almost
		hardly, almost...not

LESSON THIRTY-SEVEN

DIALOGUE

		ប្រធានាធិបតី
សម្លាប់	president of a country
to kill
១.	សុខ	លោកប្រធានាធិបតីកេណឌី
ត្រូវគេសម្លាប់នៅឆ្នាំណា?	In what year was President Kennedy
killed?
២.	ភូម	នៅឆ្នាំមួយពាន់ប្រាំបួនរយ
ហាក់បី ។	In 1963.
		ធ្វើឃាត	to assassinate, to murder
៣.	សុខ	គេធ្វើឃាតកាត់នៅកន្លែង
ណា?	Where did they assassinate him?
		បាញ់	to shoot
		ស៊ូប	to steal
		ស៊ូប + វ	to do something on the sly;
to do surreptitiously
		ស៊ូបបាញ់	to snipe
៤.	ភូម	គេបានស៊ូបបាញ់កាត់នៅ
ទីក្រុងដាឡាស ។	They shot him in the city of Dallas.
		អ្នក	(personifier) 'the one who'
៥.	សុខ	អ្នកណាជាអ្នកសម្លាប់លោក
កេណឌី?	Who was Mr. Kennedy's killer?
		គឺ	to be
៦.	ភូម	គឺលោកស៊ីហារវីអូស្វាល់ ។
ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ
ឃាតកម្ម	It was Lee Harvey Oswald.
recently, lately
murder, assassination
៧.	សុខ	ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ មានឃាតកម្ម
ណាសំខាន់ទៀតទេ?	Recently have there been any other
important assassinations?
៨.	ភូម	បាទ ក្នុងឆ្នាំមួយពាន់ប្រាំបួន
រយហាក់បីមានពីរ ។	Yes, in 1968 there were two.
៩.	សុខ	អ្នកណាខ្លះត្រូវគេធ្វើឃាត?	Who got assassinated?
១០.	ភូម	លោក ម. ល. ម៉ាតីន ហ្វេលីស និង
ប្អូនប្រុសលោក កេណឌី ។	Mr. Martin Luther King and
Mr. Kennedy's brother.

DIALOGUE:

1. sok - look pəthianiathɨppədsɨ Kennedy trəw kee səlap nɨw chnam naa?
2. tom - nɨw chnam mə pón pəmbuon róoy hok bəy
3. sok - kee thəə khiat kót nɨw kəlaɛŋ naa?
4. tom - kee baan luoc baŋ kót nɨw tii krəŋ Dallas
5. sok - néʔnaa cia néʔ səlap look Kennedy?
6. tom - kɨɨ look Lee Harvey Oswald
7. sok - knəŋ peel thmsɨ thmsɨ nih mian khiatəkam naa səkhan tiet tee?
8. tom - baat, knəŋ chnam mə pón pəmbuon róoy hok pəmbəy mian pii
9. sok - néʔnaa khlah trəw kee thəə khiat?
10. tom - look Martin Luther King haəy nɨŋ pʔoun proh look Kennedy

NOTESDIALOGUE

This dialogue is written in a rather elevated style of speech, with features that are more common in writing than in spoken usage. Some of these features are:

1. ត្រូវ /trəw/ with passive meaning (Lesson 36).
2. នៅ /nɨw/ with a time expression.
3. The words រក្សាខ្លាច /thəə khiat/ and ហាតកម្ម /khiatəkam/.
4. បាន /baan/ before a verb indicating past tense (Lesson 21).

SENTENCE NO.

1. Normally time expressions can be used in a sentence without the word នៅ /nɨw/ 'in, at.' If នៅ /nɨw/ is used, it indicates a more formal style level of speech or writing.
2. When a tens number that ends in សិប /-səp/ is followed by another number, it is frequently abbreviated by dropping the សិប /səp/, e.g. សាមបួន /saam buon/ 'thirty-four' for សាមសិបបួន /saam səp buon/. This kind of abbreviation occurs only in speech, never in written style.
4. The word លួច /luoc/ means 'to steal,' but when it is used before another verb it means 'to do on the sly, to do surreptitiously, to do without letting others know, to do sneakily.' For example,

មាខ្ញុំលួចរើរលេងគ្មានទិយប័ង្ខដឹង។
 miə khñom luoc daə leenəŋ kmiañ aoy miŋ khñom dəŋ
 My uncle sneaks out for a good time without letting my aunt know.
5. Review Lesson 19 for a description of ស្រុក /néʔ/ 'the one who...'

- 6. គឺ /kɨ:/ is like ជា /cia/ 'is' except that គឺ /kɨ:/ can mean 'that is to say, that is, namely,' and ជា /cia/ is not used this way. Otherwise ជា /cia/ is used much more often than គឺ /kɨ/. គឺ /kɨ/ occurs usually when the noun following it refers to a specific individual or set or is a name. See also R.2.1 in the grammatical sketch.

DRILLS

DRILL NO.

- 7. The phrase គ្រូគូរជា... នឹង /trəw cia...nɨŋ/ is '...is related as...to,' e.g. គ្រូខ្ញុំគ្រូគូរជាមីននឹងប្រពន្ធខ្ញុំ។
kruu khñom trəw cia miŋ nɨŋ propun khñom
My teacher is my wife's aunt. (My teacher is related as aunt to my wife.)
- 8. Note the use of the indefinite ប៉ុន្មាន /pəmaan/ 'however many' in the idiom ... ទាំងប៉ុន្មាន... ទាំងអស់ /...təŋ pəmaan...təŋ əh/ 'however many...all of them.' The portion of the sentence with ទាំងប៉ុន្មាន /təŋ pəmaan/ must precede the portion with ទាំងអស់ /təŋ əh/.
- 9. Both ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ /knoŋ peel thmsy thmsy nih/ and ពេលថ្មីៗនេះ /thmsy thmsy nih/ mean 'recently.'
- 10. Note that មិនតែប៉ុណ្ណោះ... ទៀត /mɨn tas pənoh...tiet/ means 'not only that but...in addition, too.'

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

MODEL: T: អ្នកណាសម្លាប់លោកកេណឺឌី?
S: លោកកេណឺឌីត្រូវអ្នកណាសម្លាប់?
T: Who killed Mr. Kennedy?
S: Mr. Kennedy was killed by whom?

ក. អ្នកណាបង្រៀនលោក?	លោកត្រូវអ្នកណាបង្រៀន។
ខ. អ្នកណាបាញ់លោក?	លោកត្រូវអ្នកណាបាញ់។
គ. អ្នកណារាំបក្សលោក?	ក្រុមលោកត្រូវអ្នកណារាំបក្ស។
ឃ. លោកត្រូវណាដាក់ទោសក្នុងលោក?	ក្រុមលោកត្រូវលោកត្រូវណាដាក់ទោស។
ង. អ្នកណាចាប់ប្រពន្ធលោក?	ប្រពន្ធលោកត្រូវអ្នកណាចាប់។
ច. អ្នកណាដឹកដំនុះលោក?	ដំនុះលោកត្រូវអ្នកណាដឹក។

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: លោកកេណេឌីត្រូវគេបាញ់។
 S: លោកកេណេឌីត្រូវគេស្លាប់បាញ់។
 T: Mr. Kennedy was shot.
 S: Mr. Kennedy was (sneakily) shot.

ក. ឡានខ្ញុំត្រូវគេវាយបែកចង្កៀង។	ឡានខ្ញុំត្រូវគេស្លាប់វាយបែកចង្កៀង។
ខ. កូនស្រីខ្ញុំត្រូវគេចាប់។	កូនស្រីខ្ញុំត្រូវគេស្លាប់ចាប់។
គ. ផ្ទះខ្ញុំត្រូវគេបាញ់។	ផ្ទះខ្ញុំត្រូវគេស្លាប់បាញ់។
ឃ. បងខ្ញុំត្រូវគេសម្លាប់។	បងខ្ញុំត្រូវគេស្លាប់សម្លាប់។
ង. ឡានខ្ញុំត្រូវគេដឹក។	ឡានខ្ញុំត្រូវគេស្លាប់ដឹក។
ច. ភ្ញៀវភោគខ្ញុំត្រូវគេបោក។	ភ្ញៀវភោគខ្ញុំត្រូវគេស្លាប់បោក។

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: កូនខ្ញុំទៅមើលកូន។
 S: កូនខ្ញុំស្លូតទៅមើលកូន។
 T: My kids went to see a movie.
 S: My kids sneaked out to see a movie.

ក. ម៉ែសម្លាញ់ខ្ញុំមើលនាងពីផ្ទះខ្ញុំ។	ម៉ែសម្លាញ់ខ្ញុំស្លូតមើលនាងពីផ្ទះខ្ញុំ។
ខ. ខ្ញុំរៀនសូត្រនៅផ្ទះ។	ខ្ញុំស្លូតរៀនសូត្រនៅផ្ទះ។
គ. ប្រពន្ធខ្ញុំទិញម្ហូបម្ហូប។	ប្រពន្ធខ្ញុំស្លូតទិញម្ហូបម្ហូប។
ឃ. ខ្ញុំលេងបៀននៅផ្ទះ។	ខ្ញុំស្លូតលេងបៀននៅផ្ទះ។
ង. កូនខ្ញុំញ៉ាំង។	កូនខ្ញុំស្លូតញ៉ាំង។
ច. សិក្សាសិល្បៈបាញ់លោកកេណេឌី។	សិក្សាសិល្បៈស្លូតបាញ់លោកកេណេឌី។

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: កូនខ្ញុំស្លូតទៅមើលកូន។ (ខ្ញុំ)
 S: កូនខ្ញុំទៅមើលកូនមិនឱ្យខ្ញុំដឹង។
 T: My kids sneaked out to see a movie. (me)
 S: My kids went to see a movie without letting me know.

ក. ម៉ែសម្លាញ់ខ្ញុំស្លូតមើលនាងពីផ្ទះខ្ញុំ។ (ប្រពន្ធខ្ញុំ)	
ម៉ែសម្លាញ់ខ្ញុំមើលនាងពីផ្ទះខ្ញុំមិនឱ្យប្រពន្ធខ្ញុំដឹង។	
ខ. លោកស្លូតរៀនសូត្រនៅផ្ទះ។ (ពួកម៉ាកលោក)	
លោករៀនសូត្រនៅផ្ទះមិនឱ្យពួកម៉ាកលោកដឹង។	
គ. ប្រពន្ធខ្ញុំស្លូតទិញម្ហូបម្ហូប។ (ខ្ញុំ)	
ប្រពន្ធខ្ញុំទិញម្ហូបម្ហូបមិនឱ្យខ្ញុំដឹង។	
ឃ. ខ្ញុំស្លូតលេងបៀននៅផ្ទះ។ (ប៉ូលីស)	
ខ្ញុំលេងបៀននៅផ្ទះមិនឱ្យប៉ូលីសដឹង។	

- ង. គូនខ្ញុំស្តាប់ពាក្យ/ស្រា ។ (ប្រពន្ធខ្ញុំ)
- ក. គូនខ្ញុំស្តាប់ស្រាមិនទិសប្រពន្ធខ្ញុំដឹង ។
- ច. ខ្ញុំស្តាប់ចេញពីថ្នាក់ ។ (អ្នកគ្រូ)
- ឆ. ខ្ញុំចេញពីថ្នាក់មិនទិសអ្នកគ្រូដឹង ។

DRILL FIVE: Transformation

MODEL: T: ស៊ីអូស្វាល់នាំអ្នកសម្លាប់លោកកេណ្ឌីឌី ។
 S: អ្នកសម្លាប់លោកកេណ្ឌីឌីគឺស៊ីអូស្វាល់ ។
 T: Lee Oswald is Mr. Kennedy's killer.
 S: Mr. Kennedy's killer is Lee Oswald.

- ក. ប្តីរបស់ប្តីរបស់លោកនាង ។ ប្តីរបស់ប្តីរបស់ប្តីរបស់លោកនាង ។
- ខ. លោកសុខនាគ្រូបង្រៀនខ្ញុំ ។ គ្រូបង្រៀនខ្ញុំគឺលោកសុខ ។
- គ. កៅអីខ្មៅនាំកៅអីខ្មៅ ។ កៅអីខ្មៅគឺកៅអីខ្មៅ ។
- ឃ. លោកស្រីពាក់អាវក្រហមនាំប្រពន្ធខ្ញុំ ។ ប្រពន្ធខ្ញុំគឺលោកស្រីពាក់អាវក្រហម ។
- ង. អាម្មយលសរត្រូវតុនោះនាំកូនខ្ញុំ ។ កូនខ្ញុំគឺអាម្មយលសរត្រូវតុនោះ ។
- ច. ឡានត្រាយប៉ុមពណ៌សនាំឡានប្រពន្ធខ្ញុំ ។ ឡានប្រពន្ធខ្ញុំគឺឡានត្រាយប៉ុមពណ៌ស ។

DRILL SIX: Transformation

MODEL: T: ស៊ីអូស្វាល់សម្លាប់លោកកេណ្ឌីឌី ។
 S: ស៊ីអូស្វាល់នាំអ្នកសម្លាប់លោកកេណ្ឌីឌី ។
 T: Lee Oswald killed Mr. Kennedy.
 S: Lee Oswald is the killer of Mr. Kennedy.

- ក. ខ្ញុំបើកឡានទិសសាលាអង្គរ ។ ខ្ញុំនាំអ្នកបើកឡានទិសសាលាអង្គរ ។
- ខ. ខ្ញុំមើលកូនលោក ។ ខ្ញុំនាំអ្នកមើលកូនលោក ។
- គ. កញ្ចក់នៃភ្នំភ្លើងនៅហាងនោះ ។ កញ្ចក់នៃភ្នំភ្លើងគឺនៅហាងនោះ ។
- ឃ. ខ្ញុំដើរកសិបុត្រកូន ។ ខ្ញុំនាំអ្នកដើរកសិបុត្រកូន ។
- ង. កូនខ្ញុំហែកស្បែកនៅខ្ញុំ ។ កូនខ្ញុំនាំអ្នកហែកស្បែកនៅខ្ញុំ ។
- ច. ខ្ញុំប្រើភាសាខ្មែរនៅសាលាអង្គរ ។ ខ្ញុំនាំអ្នកប្រើភាសាខ្មែរនៅសាលាអង្គរ ។

DRILL SEVEN: Response

MODEL: T: លោករ. កេណ្ឌីឌីត្រូវនឹងលោកជ. កេណ្ឌីឌី? (ប្អូន)
 S: លោករ. កេណ្ឌីឌីត្រូវនឹងប្អូនលោកជ. កេណ្ឌីឌី ។
 T: What relation is Mr. R. Kennedy to Mr. J. Kennedy? (younger sibling)
 S: Mr. R. Kennedy is Mr. J. Kennedy's younger brother.

- ក. នាងស្រីកំរិតត្រូវនឹងលោក? (ពួកម៉ាក)
 នាងស្រីកំរិតត្រូវនឹងពួកម៉ាកខ្ញុំ ។

- ខ. លោកត្រូវដាក់អីនឹងលោកស្រីនោះ? (ប្តី)
 ខ្ញុំត្រូវដាក់លោកស្រីនោះ។
- គ. លោកសម្រាប់ត្រូវដាក់អីនឹងលោកប្រធានាធិបតី? (អ្នកបើកឡាន)
 លោកសម្រាប់ត្រូវដាក់អ្នកបើកឡានលោកប្រធានាធិបតី។
- ឃ. លោកនួនត្រូវដាក់អីនឹងលោក? (ទីពូក)
 លោកនួនត្រូវដាក់ទីពូក។
- ង. លោកត្រូវដាក់អីនឹងលោកស្រីសុខ? (កូន)
 ខ្ញុំត្រូវដាក់កូនលោកស្រីសុខ។
- ច. កញ្ជាស៊ុនត្រូវដាក់អីនឹងលោក? (ប្អូនស្រី)
 កញ្ជាស៊ុនត្រូវដាក់ប្អូនស្រីខ្ញុំ។

DRILL EIGHT: Response

MODEL: T: គេចាប់មនុស្សប៉ុន្មាននាក់? (ក្នុងផ្ទះ)
 S: មនុស្សទាំងប៉ុន្មានក្នុងផ្ទះគេចាប់ទាំងអស់។
 T: How many persons did they arrest? (in the house)
 S: As many people as were in the house, they arrested them all.

- ក. លោកទិញអាវប៉ុន្មាន? (លោកមាន)
 អាវទាំងប៉ុន្មានលោកមាន ខ្ញុំទិញទាំងអស់។
- ខ. គេស្តាប់ភ្លេងរហូតលោកប៉ុន្មាន? (ខ្ញុំដាក់លើតុ)
 ភ្លេងរហូតទាំងប៉ុន្មានខ្ញុំដាក់លើតុ គេស្តាប់ទាំងអស់។
- គ. កូនសិស្សសរសេរឯប៉ុន្មាននាក់? (ខ្ញុំបង្រៀន)
 កូនសិស្សទាំងប៉ុន្មានខ្ញុំបង្រៀន សរសេរទាំងអស់។
- ឃ. លោកត្រូវការប៉ុន្មាន? (លោកមាន)
 ទាំងប៉ុន្មានលោកមានខ្ញុំត្រូវការទាំងអស់។
- ង. លោកទិញអាវប៉ុន្មាន? (ទីដល់លោកទឹក)
 អាវទាំងប៉ុន្មានដល់លោកទឹក ខ្ញុំទិញទាំងអស់។
- ច. គេបាញ់មនុស្សប៉ុន្មាននាក់? (ដល់សិន្ទុក្រុង)
 មនុស្សទាំងប៉ុន្មានដល់សិន្ទុក្រុង គេបាញ់ទាំងអស់។

DRILL NINE: Response

MODEL: T: មានហាតកម្មណាសំខាន់ទេ?
 S: ក្នុងពេលថ្មីៗនេះគ្មានហាតកម្មសំខាន់ទេ។
 T: Have there been any important assassinations?
 S: Recently there have been no important assassinations.

- ក. លោកមានទិញអីទេ? ក្នុងពេលថ្មីៗនេះខ្ញុំគ្មានទិញអីទេ។
- ខ. នាងបានទៅណាទេ? ក្នុងពេលថ្មីៗនេះខ្ញុំគ្មានបានទៅណាទេ។
- គ. លោកបានទៀនខ្នុរនៅផ្ទះទេ? ក្នុងពេលថ្មីៗនេះខ្ញុំគ្មានបានទៀនខ្នុរនៅផ្ទះទេ។

- ឃ. លោកបានជួបលោកប្រធានាធិបតីទេ? ក្នុងពេលថ្មីៗនេះខ្ញុំគ្មានបានជួបលោកប្រធានាធិបតីទេ។
- ង. លោកសរសេរសំបុត្រទេ? ក្នុងពេលថ្មីៗនេះខ្ញុំគ្មានសរសេរសំបុត្រទេ។
- ច. កញ្ញាបានសំរាន្តទេ? ក្នុងពេលថ្មីៗនេះខ្ញុំគ្មានបានសំរាន្តទេ។

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: គេសម្លាប់លោកសំកុល ។ (យករទ្ធកាត់)
 S: គេសម្លាប់លោកសំកុល មិនតែប៉ុណ្ណោះគេយករទ្ធកាត់ទៀត។
 T: They killed Mr. Samkol. (took his car)
 S: They killed Mr. Samkol; not only that, they took his car, too.

- ក. ខ្ញុំមិនទិញកូនខ្ញុំដើរលេង ។ (មិនទិញសត្វល្អិតទេ)
 ខ្ញុំមិនទិញកូនខ្ញុំដើរលេង មិនតែប៉ុណ្ណោះខ្ញុំមិនទិញសត្វល្អិតទេ។
- ខ. លោកសារុន មិនទិញពួកម៉ាកស្រីភាគនិយាយជាមួយនគី។ (ទិញនគីភ្លើង)
 លោកសារុនមិនទិញពួកម៉ាកស្រីភាគនិយាយជាមួយនគី មិនតែប៉ុណ្ណោះភាគនិយាយនគីភ្លើងទៀត។
- គ. ខ្ញុំទៅផ្សារ ។ (ទៅមើលកូន)
 ខ្ញុំទៅផ្សារ មិនតែប៉ុណ្ណោះខ្ញុំទៅមើលកូនទៀត។
- ឃ. កូនសំសួរខ្ញុំមិនទៀន ។ (ខ្ញុំស)
 កូនសំសួរខ្ញុំមិនទៀន មិនតែប៉ុណ្ណោះកូនសំសួរខ្ញុំខ្ញុំសទៀត។
- ង. ភាគមិនចូលចិត្តខ្ញុំ ។ (មិននិយាយជាមួយខ្ញុំ)
 ភាគមិនចូលចិត្តខ្ញុំ មិនតែប៉ុណ្ណោះភាគមិននិយាយជាមួយខ្ញុំទៀត។
- ច. លោកសារុមមិនចេះមើល ។ (និយាយមិនល្អ)
 លោកសារុមមិនចេះមើល មិនតែប៉ុណ្ណោះលោកសារុមនិយាយមិនល្អទៀត។

Reading Passage

ទីក្រុងធំៗ

នៅស្រុកណាក៏ដូចស្រុកណាដែរ ប៉ុន្មានឆ្នាំនេះទីក្រុងធំៗ មិនសូវសប្បាយទៀតទេ។ ហើយបើទំនាក់ទំនងរវាងប្រជាជនជាមួយប្រជាជនទីក្រុងធំៗនេះទៅជាកន្លែងបរិស្ថាននោះទៅវិញ មានច្រើនណាស់ តើបើបើមិនដឹងប្រាកដជាមានប៉ុន្មានហើយកើតមកពីណាដែរ។

មានអ្នកខ្លះគិតថាហេតុដ៏លឿនដំណើរគេគឺមកពីមានមនុស្សច្រើនពេក។ គេនិយាយថាជាកន្លែងណាមានមនុស្សច្រើនកន្លែងនោះតែងតែមិនសូវល្អិត មានគ្រោះថ្នាក់នឹងមានកើតឡើងគ្រប់បរិបទ។

មានអ្នកខ្លះទៀតបរិស្ថានថាហេតុដ៏លឿនដំណើរគេមិនទិញទីក្រុងធំៗ មិនសប្បាយ មកពីមានមនុស្សច្រើនទេ តែមកពីការរៀបចំទីក្រុងមិនបានល្អ។

នឹងមានអ្នកខ្លះទៀតនិយាយតាមគេគិតបើបញ្ហា។ គេថាទីក្រុងធំៗ មិនសប្បាយដូចកាលមុន ព្រោះមានមនុស្សច្រើនដំណើរនៅទីក្រុងហើយគ្មានការចែង។ គេថាដំណើរនិយាយថាមនុស្សទំនាក់ទំនងហើយបើមិនបង្កើតទិញមានចលាចលគឺការល្អ ការសម្លាប់គ្នាជា

ដើម្បី

ដំបូងបើបើស្របករឿងទាំងអស់ដែលគេបាននិយាយមកនេះមកគិតយើងរងឃើញថា
រឿងនោះត្រូវយុទ្ធសាស្ត្រដំបូង រួចបើបើស្របករឿងចោលមានរឿងស្រេចទៀតបើបើស្របករ
ទៅទៀត។

VOCABULARY

កុំថាឡើយ...សូម្បីតែ	kom thaa laey...soumbeɿ taɛ	not only...but...
ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ	knoŋ peɛl thmɛy thmɛy nih	recently, lately
ក្បត់ជាតិ	kbɔt ciat	to betray one's country (L)
គឺ	kii	to be
ហត្ថកម្ម	khiatekam	assassination, murder
ចាយ	caay	to spend
ចេញមុខ	ceŋ muk	to let oneself be seen (L)
ជាពិសេស	cia piʃh	especially (L)
ដាច់គុក	cóp kuk	to go to prison (L)
ដាក់គុក	daʔ kuk	to put in prison (L)
ដោះលែង	doh leenɿ	to release, to let go (L)
ត្រូវជា	trɛw cia	to be related to, must be
ទាំងប៉ុន្មាន	tɛŋ pɛmaan	all, all of them
ធ្វើហត្ថ	thɛə khiat	to assassinate, to murder
បាញ់	baŋ	to shoot
បាត់បង់ជីវិត	bat boŋ civit	to die (L)
បណ្តោះអាសន្ន	bondoh aason	temporary, as an emergency measure (L)
ប្រធានាធិបតី	pethianiathippedey	president (of a country)
មិនតែប៉ុណ្ណោះ	mɛn tas pənnoh	not only...in addition
លួច	luoc	to steal
លួច	luoc + verb	to do something surreptitiously
សម្លាប់	səlap	to kill
សូម្បីតែ	soumbeɿ taɛ	even (L)
ហែក	haɛk	to tear
អាវុកា	aavoukaa	lawyer, attorney (L)
អ្នក	néʔ	(personifier), -er, the one who...

LESSON THIRTY-EIGHT

DIALOGUE

	កេណ
សើក	to draft, to mobilize
to raise, to build
១.	សៅ លោកអាចកេណអ្នកស្រុក
មកជួយសើកផ្លូវមួយបានទេ?	Can you mobilize the villagers to
come and help build a road?
	ទាល់តែ	unless, until; only if,
provided that
២.	សុខ បាទ តែទាល់តែលោកប្រាប់
ខ្ញុំ តើកន្លែងណាទៅកន្លែងណា?	Yes, but only if you tell me from
where to where (to build the road).
	ជានិច្ចខាត	definitely, at all costs
៣.	សៅ យើងត្រូវការផ្លូវមួយទៅផ្សារ
ជានិច្ចខាត ។	We definitely need a road to town.
	រាជការ
រដ្ឋការ	government (in monarchy)
government (in republic)
៤.	សុខ ខ្ញុំបានសុំរដ្ឋការយូរមកហើយ ។	I asked the government to do it a
long time ago.
៥.	សៅ លោកចាំរដ្ឋការមិនកើតទេ ។
មិនដឹងថាណាទេ ទ្រាំ ហើយ ។	You can't wait for the government.
(If you do,) you don't know when
the road will be finished.
	ទោះបី... ក៏ដោយ
(ក៏) ...
តាំង	...although, even though,
even if
to ask a favor; to depend on
៦.	សុខ ទោះបីអ្នកស្រុកមកជួយយើង
ក៏ដោយ ក៏យើងត្រូវតាំងរដ្ឋការ
ដែរ ។	Even if the villagers come to help
us, we have to depend on the
government also.
	ដរាបណា... ដរាប
នោះ...	as long as...then; whenever...
then
៧.	សៅ ដរាបណាលោកចាំរដ្ឋការ
ដរាបនោះលោកគ្មានផ្លូវ
ដើរទេ ។	As long as you wait for the
government, you'll not have any
roads to walk on.
	មួយវិញទៀត
យ៉ាងណាក៏ដោយ	on the other hand; furthermore
anyway, nevertheless
៨.	សុខ បាទ មួយវិញទៀត លោក
ត្រូវសុំអនុញ្ញាតរដ្ឋការយ៉ាងណា
ក៏ដោយ ។	On the other hand you have to ask
the government's permission anyway.

DIALOGUE:

1. saw - look aac kaen né? srok móo cuoy læk phlæw muoy baan eh?
2. sok - baat, tæe tól tæe look prap khñom pii kelaen naa tæw kelaen naa?
3. saw - yæen træw kaa phlæw muoy tæw phsaa cia dac khaat
4. sok - khñom baan som róttékaa aoy thæe yuu haey
5. saw - look cam róttékaa mæn kaet eh. mæn dæŋ chnam naa tee tærom haey.
6. sok - túh cia né? srok móo cuoy yæen koo daoy koo yæen træw pæn róttékaa dae
7. saw - dooraap naa look cam róttékaa dooraap nuh look kmian phlæw dae tee
8. sok - baat, muoy viñ tiet look træw som cbap róttékaa yaan naa koo daoy

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

1. Note the piled up verbs in this sentence:

មកជួយលើកផ្លូវ។

móo cuoy læk phlæw

Come and help build a road.

Cf. also S.2.2.4 in the grammatical sketch.

2. The relator **ពាល់តែ** /tól tæe/ plus a clause sets a condition for another contingent event. If there is no negative in the contingent clause, **ពាល់តែ** can be translated 'only if, on the condition that,' e.g.

ខ្ញុំទៅ ពាល់តែលោកទៅជាមួយ។

khñom tæw tól tæe look tæw cia muoy

I'll go only if you'll go with (me).

When there is a negative in the contingent clause, **ពាល់តែ** /tól tæe/ is translated 'unless,' e.g.

ខ្ញុំមិនទៅពាល់តែលោកទៅជាមួយ។

khñom mæn tæw tól tæe look tæw cia muoy

I won't go unless you go with (me).

Note that both sentences are equivalent in meaning to:

លោកទៅជាមួយបានខ្ញុំទៅ។

look tæw cia muoy baan khñom tæw

I won't go unless you go with (me).

3. The term **ភ្នំពេញ** /phsaa/ is literally 'market,' but it is also used by country people to refer to a town (where the markets are located). In Phnom Penh the term **ភ្នំពេញ** /phsaa/ refers to the commercial, downtown area as opposed to the residential areas.

- 3. **ជាដាច់ខាត** /cia dac khaat/ is an example of **ជា** /cia/ used as a marker of phrasal adverbials. See also A.5 in the grammatical sketch.
- 4. The word 'government' has two meanings: the first is a permanent civil service structure which persists no matter who is in power; the second is the elected head of government and the men he appoints. This is usually called an 'administration' in the United States (e.g. the Eisenhower Administration or the Kennedy Administration) but referred to as a 'government' in other countries (e.g. 'Lon Nol was asked to form a new government.'). The term for 'administration' or 'régime' is **រដ្ឋាភិបាល** /róttəpəbaal/. There are two words in Cambodian to refer to the permanent civil service structure: **រាជការ** /riaccəkkaa/ is used for the civil service in a monarchy; **រដ្ឋការ** /róttəkkaa/ refers to the permanent governmental structure in other types of state. Since the abolition of the Cambodian monarchy in 1970 **រដ្ឋការ** /róttəkkaa/ is the technically correct term, but in fact both terms appear in everyday usage.

DRILLS

DRILL NO.

- 3. **បាន** /baan/ 'can' followed by **បាន** /baan/ or **ភាគ** /kaet/ 'can' means 'have to (because there is no other way)', e.g.

សូម្បីក្នុងករណីនេះក៏បានភាគ។

puu baek laan tɨw baan kaet

You have no choice but to drive there.

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

- MODEL: T: **ខ្ញុំទៅកេណ្ឌអ្នកស្រុក។ (លោកប្រាប់ខ្ញុំ)**
- S: **ខ្ញុំទៅកេណ្ឌអ្នកស្រុកទាល់តែលោកប្រាប់ខ្ញុំ។**
- T: I'll go to call the villagers. (you tell me)
- S: I'll go to call the villagers only when you tell me.

- ក. **ខ្ញុំមិនធ្វើដំណើរទេ។ (លោកទិសសួរខ្ញុំ)**
ខ្ញុំមិនធ្វើដំណើរទេ ទាល់តែលោកទិសសួរខ្ញុំ។
- ខ. **ខ្ញុំនឹងរាប់លោក។ (លោកថកង្វះខ្ញុំ)**
ខ្ញុំនឹងរាប់លោក ទាល់តែលោកថកង្វះខ្ញុំ។
- គ. **ខ្ញុំមិនទៅទេ។ (លោកទៅជាមួយខ្ញុំ)**
ខ្ញុំមិនទៅទេ ទាល់តែលោកទៅជាមួយខ្ញុំ។
- ឃ. **ខ្ញុំមិនដឹងទេ។ (លោកទំព្យទិសខ្ញុំ)**
ខ្ញុំមិនដឹងទេ ទាល់តែលោកទំព្យទិសខ្ញុំ។

- ឆ. ខ្ញុំច្រឡំមេច្រឡំនោះ ។ (លោកពាន្យល់ខ្ញុំ)
- ខ្ញុំច្រឡំមេច្រឡំនោះ ទាល់តែលោកពាន្យល់ខ្ញុំ ។
- ច. ខ្ញុំច្រឡំខ្លួន ។ (ខ្ញុំទៅស្រុកខ្លួន)
- ខ្ញុំច្រឡំខ្លួន ទាល់តែខ្ញុំទៅស្រុកខ្លួន ។

DRILL TWO: Transformation

- MODEL: T: យើងត្រូវការផ្លូវមួយទៅផ្សារ ។
 S: យើងត្រូវការផ្លូវមួយទៅផ្សារជាដាច់ខាត ។
 T: We need a road to town (the market).
 S: We definitely need a road to town (the market).

- ក. ខ្ញុំត្រូវច្រឡំភាសាខ្មែរ ។ ខ្ញុំត្រូវច្រឡំភាសាខ្មែរជាដាច់ខាត ។
- ខ. លោកត្រូវបង្រៀនខ្ញុំក្រាប ។ លោកត្រូវបង្រៀនខ្ញុំក្រាបជាដាច់ខាត ។
- គ. ខ្ញុំត្រូវខ្ញុំលុបលោក ។ ខ្ញុំត្រូវខ្ញុំលុបលោកជាដាច់ខាត ។
- ឃ. ខ្ញុំទៅផ្ទះលោកលាចនេះ ។ ខ្ញុំទៅផ្ទះលោកលាចនេះជាដាច់ខាត ។
- ង. យើងមិនត្រូវចាំរាជការ ។ យើងមិនត្រូវចាំរាជការជាដាច់ខាត ។
- ច. ខ្ញុំមិនត្រូវសុំច្បាប់លោក ។ ខ្ញុំមិនត្រូវសុំច្បាប់លោកជាដាច់ខាត ។

DRILL THREE: Transformation

- MODEL: T: លោកចាំរាជការមិនកើតទេ ។
 S: លោកចាំរាជការបានកើត ។
 T: You can't wait for the government.
 S: You have no choice but to wait for the government.

- ក. លោកទៅទិញម៉ែនបានទេ ។ លោកទៅទិញបាន ។
- ខ. ខ្ញុំទៅម៉ែនកើតទេ ។ ខ្ញុំទៅបានកើត ។
- គ. កញ្ចប់ម៉ែនម៉ែនកើតទេ ។ កញ្ចប់ម៉ែនបានកើត ។
- ឃ. ខ្ញុំក៏ដឹងលោកម៉ែនបានទេ ។ ខ្ញុំក៏ដឹងលោកបាន ។
- ង. ខ្ញុំធ្វើសប្បុរសទៅម៉ែនកើតទេ ។ ខ្ញុំធ្វើសប្បុរសទៅបានកើត ។
- ច. លោកធ្វើម៉ែនបានទេ ។ លោកធ្វើបាន ។

DRILL FOUR: Transformation

- MODEL: T: លោកចាំរាជការប៉ុន្មានឆ្នាំ? (ធ្វើ)
 S: លោកចាំរាជការប៉ុន្មានឆ្នាំទៅទំរាំរាជការចាប់ផ្តើម ។
 T: How many years will you wait for the government?
 S: How many years will you wait until the government starts doing it?

- ក. លោកធ្វើប៉ុន្មានចាំរាជការ? (សំរាក)
 លោកធ្វើប៉ុន្មានចាំរាជការទៅទំរាំលោកចាប់ផ្តើម ។

- ខ. លើងចម្លងប៉ុន្មានម៉ែត្រ? (ម៉ែត្រ)
លើងចម្លងប៉ុន្មានម៉ែត្រទៅទំរាំលើងចាប់ម៉ែត្រ។
- គ. លោកតើសាប៊ុន្មានម៉ោង? (រៀន)
លោកតើសាប៊ុន្មានម៉ោងទៅទំរាំលោកចាប់រៀន។
- ឃ. លោកសរសេរឃុំន្មានថ្ងៃ? (ស្ងប់)
លោកសរសេរឃុំន្មានថ្ងៃទៅទំរាំលោកចាប់ស្ងប់។
- ង. គេធ្វើឃុំន្មានអ្វី? (នេរ)
គេធ្វើឃុំន្មានអ្វីទៅទំរាំគេចាប់នេរ។
- ច. គេសួរឃុំន្មានម៉ោង? (សរសេរ)
គេសួរឃុំន្មានម៉ោងទៅទំរាំគេចាប់សរសេរ។

DRILL FIVE: Transformation

MODEL: T: អ្នកស្រុកមកជួយលើង។ (លើងត្រូវពឹងរដ្ឋការ)
 S: ទោះជាអ្នកស្រុកមកជួយលើងក៏ដោយក៏លើងត្រូវពឹងរដ្ឋការដែរ។
 T: The villagers come to help us. (we have to depend on the government)
 S: Although the villagers come to help us, we still have to depend on the government (anyway).

- ក. ខ្ញុំមកញាំបាយដុះ។ (ខ្ញុំត្រូវមានលុយ)
ទោះជាខ្ញុំមកញាំបាយដុះក៏ដោយក៏ខ្ញុំត្រូវមានលុយដែរ។
- ខ. លោកធ្វើម៉ែនទាន់ហើយ។ (លោកត្រូវទុយខ្ញុំ)
ទោះជាលោកធ្វើម៉ែនទាន់ហើយក៏ដោយក៏លោកត្រូវទុយខ្ញុំដែរ។
- គ. នាងញាំរួចហើយ។ (នាងត្រូវញាំបន្តិចទៀត)
ទោះជានាងញាំរួចហើយក៏ដោយក៏នាងត្រូវញាំបន្តិចទៀតដែរ។
- ឃ. ខ្ញុំមិនត្រូវការលុយ។ (ខ្ញុំត្រូវខ្ចីខ្លះ)
ទោះជាខ្ញុំមិនត្រូវការលុយក៏ដោយក៏ខ្ញុំត្រូវខ្ចីខ្លះដែរ។
- ង. លោកមិនទៅស្រែក្នុង។ (លោកត្រូវរៀនច្នៃ)
ទោះជាលោកមិនទៅស្រែក្នុងក៏ដោយក៏លោកត្រូវរៀនច្នៃដែរ។
- ច. ខ្ញុំមានការច្រើន។ (ខ្ញុំមកលេងនឹងលោក)
ទោះជាខ្ញុំមានការច្រើនក៏ដោយក៏ខ្ញុំមកលេងនឹងលោកដែរ។

DRILL SIX: Transformation

MODEL: T: លោកត្រូវចាំរដ្ឋការ។ (លោកគ្មានផ្លូវដើរទេ)
 S: ដរាបណាលោកចាំរដ្ឋការដរាបនោះលោកគ្មានផ្លូវដើរទេ។
 T: You have to wait for the government. (you'll have no roads to walk on)
 S: As long as you wait for the government, you'll have no roads to walk on.

- ក. ពូមកញាំបាយដុះខ្ញុំ។ (ពូត្រូវទិញម្ហូប)
ដរាបណាពូមកញាំបាយដុះខ្ញុំដរាបនោះពូត្រូវទិញម្ហូប។

- ខ. លោកប្រឹក្សានុវត្ត ។ (លោកគ្រូចាក់សាំរ៉ា)
ដំរាបណាលោកប្រឹក្សានុវត្ត ដំរាបនោះលោកគ្រូចាក់សាំរ៉ា ។
- គ. កូនខ្ញុំមិនទៅទៀន ។ (ខ្ញុំមិនទិសសុសរវា)
ដំរាបណាកូនខ្ញុំមិនទៅទៀនដំរាបនោះខ្ញុំមិនទិសសុសរវា ។
- ឃ. លោកទៀន ។ (ខ្ញុំមិនទិសចំណោទត្រីបាក់)
ដំរាបណាលោកទៀន ដំរាបនោះខ្ញុំមិនទិសចំណោទត្រីបាក់ ។
- ង. លោកសប្បាយចិត្ត ។ (ខ្ញុំសប្បាយចិត្ត)
ដំរាបណាលោកសប្បាយចិត្ត ដំរាបនោះខ្ញុំសប្បាយចិត្ត ។
- ច. កញ្ជានៅណាម្ចីម្ចី ។ (ខ្ញុំមិនអាចទៀន)
ដំរាបណាកញ្ជានៅណាម្ចីម្ចី ដំរាបនោះខ្ញុំមិនអាចទៀន ។

DRILL SEVEN: Substitution

- MODEL: T: ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកគ្រូសុំប្រាប់រដ្ឋការ ។ (លោកគ្រូ)
S: ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកគ្រូសុំប្រាប់លោកគ្រូ ។
T: On the other hand you have to ask the government's permission.
S: On the other hand you have to ask the teacher's permission. (the teacher)
- ក. ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកគ្រូសុំប្រាប់លោកគ្រូ ។ (សួរ)
 - ខ. ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកគ្រូសួរលោកគ្រូ ។ (ទៀនមេទៀនខ្ញុំ)
 - គ. ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកគ្រូទៀនមេទៀនខ្ញុំ ។ (ចម្លង)
 - ឃ. ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកគ្រូចម្លងមេទៀនខ្ញុំ ។ (ចំណោទ)
 - ង. ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកគ្រូចម្លងចំណោទខ្ញុំ ។ (ឆ្លើ)
 - ច. ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកគ្រូឆ្លើចំណោទខ្ញុំ ។

DRILL EIGHT: Transformation

- MODEL: T: ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកគ្រូសុំប្រាប់រដ្ឋការ ។
S: ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកមិនត្រូវសុំប្រាប់រដ្ឋការទេ ។
T: On the other hand you have to ask the government's permission.
S: On the contrary you mustn't ask the government's permission.
- ក. ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកគ្រូសុំប្រាប់គ្រូបង្រៀន ។
ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកមិនត្រូវសុំប្រាប់គ្រូបង្រៀនទេ ។
 - ខ. ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកគ្រូនេះម៉ែ ។
ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកមិនត្រូវនេះម៉ែទេ ។
 - គ. ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកគ្រូសួរភាគមុន ។
ម្ចីម្ចីទៅទៀតលោកមិនត្រូវសួរភាគមុនទេ ។
 - ឃ. ម្ចីម្ចីទៅទៀតលើសត្រូវទៀននេះម៉ែ ។
ម្ចីម្ចីទៅទៀតលើសមិនត្រូវទៀននេះម៉ែ ។

ង. មួយវិញទៀត ភាគីត្រូវយកកូនទៅលាល។
ដូចម្តេចវិញ ភាគីមិនត្រូវយកកូនទៅលាលទេ។

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: ដួវនេះធំ ។ (ធ្វើ)
S: តែធ្វើដួវនេះ កាន់តែធំឡើងៗ
T: This road is big. (build)
S: They're building this road bigger and bigger.

- ក. ភក់នេះ ធំណាស់ ។ (លក់) គេលក់ភក់ធំនេះ កាន់តែធំឡើងៗ
- ខ. ឡាននេះ លឿនណាស់ ។ (លឿ) គេលឿឡាននេះ កាន់តែលឿនឡើងៗ
- គ. ជំណាច នេះ តិចៗ ។ (ទិប) គេទិបជំណាច កាន់តែតិចៗឡើងៗ
- ឃ. មេរៀននេះ ស្រស់ ។ (ធ្វើ) គេធ្វើមេរៀន កាន់តែស្រស់ឡើងៗ
- ង. បើបង់ដើរ យឺតណាស់ ។ (ទិប) គេទិបបើបង់ដើរ កាន់តែយឺតឡើងៗ
- ច. កូនភាគី ញ៉ាំបាយតិចៗ ។ (ទិប) គេទិបកូនភាគី ញ៉ាំ កាន់តែតិចៗឡើងៗ

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: យើងត្រូវតែងរដ្ឋការ។
S: យើងត្រូវជួយរដ្ឋការ។
T: We have to depend on the government.
S: We have to help the government.

- ក. ខ្ញុំតែងលោកទិប ប្រែប្រួលខ្លួន។ ខ្ញុំជួយលោកប្រែប្រួលខ្លួន។
- ខ. ខ្ញុំតែងបង់ខ្ញុំសរសេរ សិប្បកម្ម។ ខ្ញុំជួយបង់ខ្ញុំសរសេរសិប្បកម្ម។
- គ. ខ្ញុំតែងលោក។ ខ្ញុំជួយលោក។
- ឃ. ខ្ញុំតែងលោកបើកឡាន។ ខ្ញុំជួយលោកបើកឡាន។
- ង. លោកតែងខ្ញុំប្រែមេរៀន។ លោកជួយខ្ញុំប្រែមេរៀន។
- ច. ខ្ញុំតែងនាងបង្រៀនកូនខ្ញុំ។ ខ្ញុំជួយនាងបង្រៀនកូនខ្ញុំ។

Reading Passage

ពោលទំនេរ

នៅពោលទំនេរគឺជាការពោលធ្វើការប្រឡើង ដើម្បីជាការលប្បាយបង្ហាញយោបល់ដល់ប្រជាជន
ដូចជាការប្រឡើងប្រជែងគ្នា យោបល់យោបល់គិតប្រើប្រាស់។
បើយើងគ្មានសុប យើងទៅដុកមើលគេមើលដល់ មើលហាងលក់ភក់
ឬទៅកន្លែងណាមួយដូចជាទាត់ទន្លេដំណើរ។ នេះបើយើងមិនចូលចិត្តលេងកីឡា។
បើយើងមានសុបវិញ យើងទៅដុកទំនេរ ឬយើងនៅផ្ទះ ។ បើយើងទៅដុក

ជួនកាលយើងមើលកុនជួនកាលយើងទៅហាងបាយ។ នៅស្រុកយើងមានកុនខ្មែរ
អាមេរិកាំង បារាំង សៀម ចិននិងឯទៀត។ កុនចិនច្រើនតែនិយាយភាសាចិន
កុនបារាំងនិងកុនអាមេរិកាំងច្រើនតែនិយាយភាសាបារាំង និងកុនឯទៀតនិយាយតែ
ជាភាសាខ្មែរទេ។ ធម្មតារដ្ឋកណ្តាដែលចេះនិយាយភាសាបារាំង ឲ្យច្រើនទៅមើលកុន
និយាយជាភាសាបារាំង ព្រោះតាមគេ មានគ្នាឯកនិងរដ្ឋកលេងល្អៗជាងកុនឯទៀត។
កាលណាមើលកុននោះហើយ ខ្លះទៅផ្ទះវិញភ្លាម ខ្លះទៀតទៅដឹកស្រាឬទៅរាំលំ
ម៉ៅមួយឬម៉ៅពីរយប់បានត្រូវចំនុះវិញ។ ឯឡើងទៅហាងបាយវិញ យើង
ចូលចិត្តហាងចិនព្រោះនៅនោះយើងអាចហៅម្ហូបចិនក៏បាន ម្ហូបបារាំងក៏បានហើយ
ម្ហូបទាំងនោះឆ្ងាញ់ហើយថោកផង។ នៅពេលយើងបាយហើយក៏ដូចនៅពេល
យើងមើលកុនចប់ដែរ គឺរដ្ឋកខ្លះត្រូវចំនុះវិញភ្លាម និងរដ្ឋកខ្លះទៀតទៅកន្លែង
ឯទៀត។

បើយើងនៅផ្ទះ យើងក៏សប្បាយណាស់ដែរ។ ជួនកាលយើងទំព្រាស្រា ទំព្រា
ម្ហូបមកផ្លែឬចេញទំនេរ។ នៅពេលនោះជួនកាលយើងរាំ ជួនកាលយើងនិយាយ
"គ្នាលេង"។ បើយើងមិនរាំឬធ្វើអីទេ យើងលេងហ្វៀ ហើយនៅពេលខ្លះបើ
គ្មានការជប់ល្បែងទេ យើងលេងហ្វៀ តែម្តង។

តាមពិតនេះជាការសប្បាយនៅពេលទំនេរបស់យើងដែលជារដ្ឋកនៅទី

ក្រុង។

VOCABULARY

ការងារ	kaa njia	labor, work (L)
ការជប់ល្បែង	kaa cup lian	a party (R)
កីឡា	ksy laa	sports (R)
កេណូ	kaen	to draft, to mobilize
កម្លាំង	kelan	strength, power (L)
ជានិច្ច	cia dac khaat	definitely
ជួបជុំគ្នា	cuop cum knia	to meet, to have a meeting (R)
ដរាបណា ... ដរាបនោះ	dooraap naa...dooraap nuh	as long as...then...whenever
ទាល់តែ	tól tas	until, unless, only if, provided
ទោះជា... ក៏ដោយក៏	túh cia...koo daoy koo	although, even though that
បាន	baan kaet	have to
ផឹក	phək	to drink (non-formal) (R)
ផ្ទុយទៅវិញ	phtuy tɛw viñ	on the contrary
ពឹង	pin	to depend on
ភ្លាម	phliam	immediately, at once (R)
ម្ហូបវិញទៀត	muoy viñ tiet	on the other hand
រដ្ឋការ	róttékaa	government, civil service (in a republic)
រដ្ឋាភិបាល	róttəpiibaal	government, regime
រាជការ	riaccəkaa	government, civil service (in a kingdom)
លើក	lœk	to raise, to build
សត្រូវ	setrew	enemy (L)
សប្បាយចិត្ត	sebaay cət	to be happy

LESSON THIRTY-NINE

DIALOGUE

	ដីក	to dig
	អណ្តូង	well
	ជាប់ចាំបាច់	necessary
	ផឹក	to drink
១.	សុខ យើងត្រូវការដីកអណ្តូងមួយ
ជាប់ចាំបាច់ ព្រោះពិបាក
ទឹកផឹកណាស់ ។	We need to dig a well because it's
very difficult to find water to
drink
	បើ... វិញ	if it were (I)...
	ម៉ាស៊ីនទឹក	water fountain, faucet
២.	លោ បើខ្ញុំវិញ ខ្ញុំដាក់ម៉ាស៊ីនទឹក
វិញ ។	If it were I, I'd put a fountain
in instead.
	... ដប់... ដប់	...times as...
	ទឹកម៉ាស៊ីន	fountain water, running water
៣.	សុខ បាទ តែទឹកម៉ាស៊ីនថ្លៃដាច់
ទឹកអណ្តូងដប់ដប់ ។	Yes, but running water is 10 times
as expensive as a well.
៤.	លោ ចុះបើលោកដីក លោក
ដីកណា ?	If you were to dig, where would you
do it?
	ទុកយេ... វិញ	leave it to...
	ចំណែក(ឯ) ... វិញ	as for...
	ផ្តល់	to supply
៥.	សុខ ទុកយេខ្ញុំរកកន្លែងវិញ ។	Leave it to me to find a place. As
for you, you'll have to supply
power to me.
	ចំណែកឯលោកវិញ លោក
ត្រូវផ្តល់កម្លាំងយេខ្ញុំ ។	
	ពិត... កុំអី	if it were not for the fact
	ភូមិ	village, hamlet
	មិនរវល់	don't care, don't give a damn
៦.	លោ ពិតខ្ញុំនៅក្នុងភូមិនេះទេ
កុំអីមិនរវល់ទេ ។	If it weren't that I'm living here,
I wouldn't give a damn.
	ប្រដាប់ប្រដាប់	equipment
៧.	សុខ ខ្ញុំមានប្រដាប់ប្រដាប់ លមហើយ ។
លោកគ្រាន់តែទៅដាក់ដីក
បានហើយ ។	I have enough equipment; you just
get someone to dig, and that will
be enough.

DIALOGUE:

1. sok - yæŋ trəw kaa ciik ndouŋ muoy cia cam bac, pruh pəbaa? rōo tɨk phək nah
2. saw - bæ khñom viñ, khñom da? məsɨn tɨk viñ
3. sok - baat, tæs tɨk məsɨn thlay cian tɨk ndouŋ dɔp dɔɔŋ
4. saw - coh bæ look ciik, look ciik əsnaa?
5. sok - tuk aoy khñom rōo kəlaɛŋ viñ. cənaɛk əs look viñ, look trəw phdɔl kəlaŋ aoy khñom
6. saw - tóh tæs khñom nɨw knoŋ phum nih tee kom əy khñom mɨn ləvúl tee
7. sok - khñom mian pədap pədaa ləmóom haəy look krón tæs tɨw pɨŋ kee ciik baan haəy

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

1. The word ផឹក /phək/ means 'to drink,' but it is used only in non-formal contexts. To say 'drink' formally you must use ភឹសា /piisaa/ 'eat, drink, smoke.'
2. The word វិញ /viñ/ in បើខ្ញុំវិញ /bæ khñom viñ/ 'if it were I' adds a meaning of 'on the other hand.' Thus sentence 2 means something like '(Now) if it were I (on the other hand), I'd put in a fountain instead.' As usual both instances of វិញ /viñ/ in this sentence emphasize the contrast with what precedes or something in the context of the sentence.
3. The formula adjective + ដាច់ /cian/ + (noun)...+ number + ដង /dɔɔŋ/ means '(number) times as (adjective) as (noun),' e.g.

ផ្ទះខ្ញុំល្អដាច់ផ្ទះលោកប្តីដង។

phətéh khñom l'ɔɔ cian phətéh look bəy dɔɔŋ

My house is threetimes as nice as yours.

5. Note that ផ្គត់ /phdɔl/ 'to supply' is a derivative of ដល់ /dɔl/ 'to arrive.' /ph-/ is one of several prefixes added to a verb which give causative meaning; literally ផ្គត់ /phdɔl/ can be translated 'to cause (supplies) to arrive.'
- Cf. V.3.2.1.

6. In the idiom ទាស់វែក...កុំអី /tóh tas...kom əy/ 'if it were not for the fact that...', កុំអី /kom əy/ is part of the second clause. It can either precede the subject, as in this sentence, or it can follow the subject, as in the example below: ទាស់វែកខ្ញុំខ្វះលុយកុំអីខ្ញុំញាំបាយហាងរាល់ថ្ងៃ។

tóh tas khñom khvah luy khñom kom əy ñam baay haəŋ ról ŋay

If it were not for the fact that I lack money, I'd eat out every day.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: បើបងត្រូវការអណ្តូងម្សៅដាំដុះ ។ (ទ្រព្យ)
 S: បើបងត្រូវការទ្រព្យម្សៅដាំដុះ ។
 T: We need a well. (car)
 S: We need a car.

- ក. បើបងត្រូវការទ្រព្យម្សៅដាំដុះ ។ (ផ្ទះ)
- ខ. បើបងត្រូវការផ្ទះម្សៅដាំដុះ ។ (បន្ទប់)
- គ. បើបងត្រូវការបន្ទប់ម្សៅដាំដុះ ។ (ស្បៀង)
- ឃ. បើបងត្រូវការស្បៀងម្សៅដាំដុះ ។ (តុ)
- ង. បើបងត្រូវការតុម្សៅដាំដុះ ។ (គ្រូបង្រៀន)
- ច. បើបងត្រូវការគ្រូបង្រៀនម្សៅដាំដុះ ។

DRILL TWO: Response

MODEL: T: ខ្ញុំចង់ដាក់ម៉ាស៊ីនទឹកម្សៅ ។
 S: បើខ្ញុំវិញ ខ្ញុំមិនដាក់ម៉ាស៊ីនទឹកទេ ។
 T: I want to put in a water fountain.
 S: If it were I, I wouldn't put in a water fountain.

- ក. ខ្ញុំចង់ទៅរៀននៅស្រុកអាមេរិក ។
បើខ្ញុំវិញ ខ្ញុំមិនទៅរៀននៅស្រុកអាមេរិកទេ ។
- ខ. ខ្ញុំចង់ជួលផ្ទះនៅជិតសាលា ។
បើខ្ញុំវិញ ខ្ញុំមិនជួលផ្ទះនៅជិតសាលាទេ ។
- គ. ខ្ញុំចង់អញ្ជើញភាគីមកព្យាបាល ។
បើខ្ញុំវិញ ខ្ញុំមិនអញ្ជើញភាគីមកព្យាបាលទេ ។
- ឃ. ខ្ញុំចង់ទៅលេងព្យាបាលយ៉កដាំម្សៅភាគី ។
បើខ្ញុំវិញ ខ្ញុំមិនទៅលេងព្យាបាលយ៉កដាំម្សៅភាគីទេ ។
- ង. ខ្ញុំព្យាយាមលេង ។
បើខ្ញុំវិញ ខ្ញុំមិនព្យាយាមលេងទេ ។
- ច. ខ្ញុំត្រូវការទ្រព្យបើកទៅសាលា ។
បើខ្ញុំវិញ ខ្ញុំមិនត្រូវការទ្រព្យបើកទៅសាលាទេ ។

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: ទឹកម៉ាស៊ីនទឹកថ្លៃណាស់ ។ (ដប់)
 S: ទឹកម៉ាស៊ីនទឹកដឹងដឹងដឹង ។
 T: The fountain water is very expensive. (ten)
 S: The fountain water is 10 times as expensive.

- ក. ទ្រព្យលោកស្បៀងណាស់ ។ (បី) ទ្រព្យលោកស្បៀងដឹងដឹងដឹង ។

ខ. ជូនខ្ញុំដំណឹងណាស់ ។	(ប្អូន)	ជូនខ្ញុំដំណឹងជាងប្អូនដឹង ។
គ. កុំខ្ញុំស្អប់ណាស់ ។	(ប្រាំ)	កុំខ្ញុំស្អប់ជាងប្រាំដឹង ។
ឃ. សាលាលោកនាយណាស់ ។	(តើ)	សាលាលោកនាយដឹងតើដឹង ។
ង. ឪពុកខ្ញុំមានណាស់ ។	(ដប់)	ឪពុកខ្ញុំមានដឹងដប់ដឹង ។
ច. កញ្ញាស្អប់ណាស់ ។	(ថ្ងៃ)	កញ្ញាស្អប់ដឹងថ្ងៃដឹង ។

DRILL FOUR: Extension

MODEL: T: ខ្ញុំរៀន ។ (បង្រៀន)
 S: ចំណែកឯលោកវិញ លោកត្រូវបង្រៀន ។
 T: I study. (teach)

- S: As for you, you have to teach.
ក. ខ្ញុំដឹងគ្មាន ។	(ថ្ងៃ)	ចំណែកឯលោកវិញ លោកត្រូវដឹងថ្ងៃ ។
ខ. ខ្ញុំទំព្យ ។	(សក់)	ចំណែកឯលោកវិញ លោកត្រូវសក់ ។
គ. ខ្ញុំដើរលេង ។	(នៅផ្ទះ)	ចំណែកឯលោកវិញ លោកត្រូវនៅ
ផ្ទះ ។
ឃ. ខ្ញុំមើលសៀវភៅ ។	(ស្តាប់ភ្លេង)	ចំណែកឯលោកវិញ លោកត្រូវស្តាប់
ភ្លេង ។
ង. ខ្ញុំសរសេរ ។	(អង្គុយ)	ចំណែកឯលោកវិញ លោកត្រូវអង្គុយ ។
ច. ខ្ញុំដើរ ។	(រត់)	ចំណែកឯលោកវិញ លោកត្រូវរត់ ។

DRILL FIVE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំផ្តល់កម្លាំងជូនលោក ។
 S: ចំណែកឯខ្ញុំវិញ ខ្ញុំផ្តល់កម្លាំងជូនលោក ។
 T: I'll supply power to you.
 S: As for me, I'll supply power to you.

ក. ខ្ញុំទៅរៀនមិនបានទេ ។	ចំណែកឯខ្ញុំវិញ ខ្ញុំទៅរៀនមិនបានទេ ។
ខ. ខ្ញុំត្រូវមើលសៀវភៅនោះ ។	ចំណែកឯខ្ញុំវិញ ខ្ញុំត្រូវមើលសៀវភៅនោះ ។
គ. នាងពាក់អាវស្អប់ណាស់ ។	ចំណែកឯនាងវិញ នាងពាក់អាវស្អប់ណាស់ ។
ឃ. កូនសិស្សខ្ញុំខ្ចីសរៀនណាស់ ។	ចំណែកឯកូនសិស្សខ្ញុំវិញ កូនសិស្សខ្ញុំខ្ចីសរៀនណាស់ ។
ង. ភាគមិនបានរៀនភាសាទេ ។	ចំណែកឯភាគវិញ ភាគមិនបានរៀនភាសាទេ ។
ច. លោកត្រូវបង្រៀនស្អប់ណាស់ ។	ចំណែកឯលោកត្រូវវិញ លោកត្រូវបង្រៀនស្អប់ណាស់ ។

DRILL SIX: Response

MODEL: T: លោកហាក់ត្រូវទៅ។ (ខ្ញុំ)

S: ទុកឱ្យខ្ញុំទៅវិញ។

T: Mr. Hak has to go. (me)

S: Let me go instead.

ក. លោកស្រីសាលាស្រាវជ្រាវទៅ។

(ប្តីខ្ញុំ) ទុកឱ្យប្តីខ្ញុំព្យាបាលស្រាវជ្រាវទៅ។

ខ. ខ្ញុំបង្រៀនភាសាបារាំង។

(កញ្ញាស៊ីលា) ទុកឱ្យកញ្ញាស៊ីលាបង្រៀនភាសាបារាំងវិញ។

គ. ខ្ញុំទៅយកកីឡាស៊ីដេម។

(លោកស៊ីអុល) ទុកឱ្យលោកស៊ីអុលទៅយកវិញ។

ឃ. លោកត្រូវបើកទូរស័ព្ទ។

(ប្រពន្ធខ្ញុំ) ទុកឱ្យប្រពន្ធខ្ញុំបើកទូរស័ព្ទវិញ។

ង. លោករកកន្លែង។

(ខ្ញុំ) ទុកឱ្យខ្ញុំរកកន្លែងវិញ។

ច. ខ្ញុំទៅជាមួយនាង។

(លោកសាខន) ទុកឱ្យលោកសាខនទៅជាមួយនាងវិញ។

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំនៅក្នុងភូមិនេះ។ (ខ្ញុំមិនរស់ទេ)

S: ទាល់តែខ្ញុំនៅក្នុងភូមិនេះទេ កុំអីខ្ញុំមិនរស់ទេ។

T: I live in this village. (I wouldn't give a damn)

S: If it weren't that I'm living in this village, I wouldn't give a damn.

ក. ខ្ញុំត្រូវទៅស្រែកង្កែប។ (មិនភ្លេចស្រែ)

ទាល់តែខ្ញុំត្រូវទៅស្រែកង្កែប កុំអីខ្ញុំមិនភ្លេចស្រែទេ។

ខ. ខ្ញុំអស់លុយ។ (មិនព្យាបាលដូរ)

ទាល់តែខ្ញុំអស់លុយ កុំអីខ្ញុំមិនព្យាបាលដូរទេ។

គ. ខ្ញុំអស់កម្លាំង។ (មិនដើក)

ទាល់តែខ្ញុំអស់កម្លាំង កុំអីខ្ញុំមិនដើកទេ។

ឃ. ខ្ញុំចូលប៊ិកភាគ។ (មិនទៅលេងភាគ)

ទាល់តែខ្ញុំចូលប៊ិកភាគទេ កុំអីខ្ញុំមិនទៅលេងភាគទេ។

ង. ខ្ញុំដំឡានជាមួយភាគ។ (មិនចាំ)

ទាល់តែខ្ញុំដំឡានជាមួយភាគទេ កុំអីខ្ញុំមិនចាំទេ។

ច. ខ្ញុំត្រូវទៅធ្វើការ។ (មិនភ្ញាក់ស្រឡាញ់)

ទាល់តែខ្ញុំត្រូវទៅធ្វើការទេ កុំអីខ្ញុំមិនភ្ញាក់ស្រឡាញ់ទេ។

DRILL EIGHT: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំមិននៅក្នុងភូមិនេះទេ។ (ជួយដីក)

S: ទាល់តែខ្ញុំមិននៅក្នុងភូមិនេះទេ កុំអីខ្ញុំជួយដីកហើយ។

T: I'm not living in this village. (help dig)

S: If it were not for the fact that I'm not living in this village, I would help to dig (it).

- ក. ខ្ញុំមិនត្រូវទៅស្រែកឡើយទេ។ (ទៀនឡើយ)
ទាស់ភ័ក្ត្រខ្ញុំមិនត្រូវទៅស្រែកឡើយទេ កុំអីខ្ញុំទៀនឡើយហើយ។
- ខ. ខ្ញុំមានលុយ។ (ញាវុំបាយផ្ទះ)
ទាស់ភ័ក្ត្រខ្ញុំមានលុយទេ កុំអីខ្ញុំញាវុំបាយផ្ទះហើយ។
- គ. ខ្ញុំមិនចូលថ្នាក់ទេ។ (ទៅលេងភាត់)
ទាស់ភ័ក្ត្រខ្ញុំមិនចូលថ្នាក់ទេ កុំអីខ្ញុំទៅលេងភាត់ហើយ។
- ឃ. ខ្ញុំមិនដំឡូងជាមួយភាត់ទេ។ (ចាំភាត់)
ទាស់ភ័ក្ត្រខ្ញុំមិនដំឡូងជាមួយភាត់ទេ កុំអីខ្ញុំចាំភាត់ហើយ។
- ង. ខ្ញុំមិនត្រូវទៅធ្វើការទេ។ (ភ្នាក់ពីដើក)
ទាស់ភ័ក្ត្រខ្ញុំមិនត្រូវទៅធ្វើការទេ កុំអីខ្ញុំភ្នាក់ពីដើកហើយ។
- ច. ខ្ញុំមិនដឹងកន្លែងទេ។ (ទៅរក)
ទាស់ភ័ក្ត្រខ្ញុំមិនដឹងកន្លែងទេ កុំអីខ្ញុំទៅរកហើយ។

DRILL NINE: Response

MODEL: T: បីដុល្លាបានទេ?
 S: បីដុល្លាគ្រប់គ្រាន់ហើយ។
 T: Will three dollars be OK?
 S: Three dollars are enough.

- ក. ដប់ដុល្លាបានទេ? ដប់ដុល្លាគ្រប់គ្រាន់ហើយ។
- ខ. ពីរម៉ោងបានទេ? ពីរម៉ោងដ្រែកគ្រប់គ្រាន់ហើយ។
- គ. មួយប្រាំបានទេ? មួយប្រាំគ្រប់គ្រាន់ហើយ។
- ឃ. សៀវភៅបួនប្រាំបានទេ? សៀវភៅបួនប្រាំគ្រប់គ្រាន់ហើយ។
- ង. ប្រាំស្រីគ្រប់គ្រាន់ទេ? ប្រាំស្រីគ្រប់គ្រាន់ហើយ។
- ច. មួយដប់ប្រាំបានទេ? មួយដប់ប្រាំគ្រប់គ្រាន់ហើយ។

DRILL TEN: Substitution

MODEL: T: លោកគ្រាន់ភ័ក្ត្រពីងគេដឹកបានហើយ។ (សរសេរ)
 S: លោកគ្រាន់ភ័ក្ត្រ ពីងគេសរសេរបានហើយ។
 T: It's enough if you just ask them to dig. (write)
 S: It's enough if you just ask them to write.

- ក. លោកគ្រាន់ភ័ក្ត្រពីងគេសរសេរបានហើយ។ (ធ្វើ)
- ខ. លោកគ្រាន់ភ័ក្ត្រពីងគេធ្វើបានហើយ។ (ដួស)
- គ. លោកគ្រាន់ភ័ក្ត្រពីងគេដួសបានហើយ។ (ចម្រង់)
- ឃ. លោកគ្រាន់ភ័ក្ត្រពីងគេចម្រង់បានហើយ។ (ទម្រង់)
- ង. លោកគ្រាន់ភ័ក្ត្រពីងគេទម្រង់បានហើយ។ (បង្រៀន)
- ច. លោកគ្រាន់ភ័ក្ត្រពីងគេបង្រៀនបានហើយ។

Reading Passage

លោកគ្រូប្រឹក្សា

ប្រហែលមួយខែហើយ យើងមានគ្រូប្រឹក្សា ភាគចេះដើរទុយយើងទាំងអស់គ្នា សប្បាយនឹងពេញចិត្តនឹងភាគ ហើយយើងក៏ចូលចិត្តនឹងទៀនដែរ។

គ្រឹកមិញ លោកគ្រូប្រឹក្សាបង្រៀនអំពីពាក្យប្រឹក្សា ភាគទុយយើងសរសេរបណ្តែត ភាគ ដើរនៅក្រោយយើងបណ្តែតដើម្បីមើលទឹកយើងចេះសរសេរ ឬ មិនចេះ ។ ពេលនោះភាគ បានឃើញកូនសិស្សម្នាក់មកហូប ភាគក៏ទុយយើងសរសេរហើយដើរទៅជិត កូនសិស្សនោះ ។ ក្រោយពីបានដឹងថាកូនសិស្សនោះ មិនស្រួលខ្លួនព្រោះវាគ្រុនបន្តិច ភាគ ក៏ប្រាប់វាថាត្រូវដឹងត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញចុះ ។ នៅពេលភាគកំពុងនិយាយទៅកូនសិស្សស្រី នោះ មានសិស្សម្នាក់នៅក្រោយភាគ ក៏ក្រែកយក លើកៅអីហើយរាំដាការសប្បាយលោក គ្រូប្រឹក្សាក៏ងាកក្បាលទៅឃើញកូនសិស្សខ្លួននោះ ភាគក៏លប់និយាយទៅក្រែងលនោះ ភ្លាមហើយក៏ដើរទៅភាគ។

នៅក្រោយពេលដឹងលកូនសិស្សស្រីបានឃើញថា លោកគ្រូប្រឹក្សាក៏ចាប់ទុយ យើងទៀនសរសេរទៀត ។ កាលណាយើងសរសេរចប់ ភាគក៏អង្គុយតែម្នាក់និយាយអ្វី គោះ ។ យើងទាំងអស់គ្នានៅស្ងៀម ។ ប្រហែល បីម៉ោងក្រោយមកភាគក៏និយាយថា :
* អ្នកទាំងអស់គ្នាត្រូវស្តាប់ខ្ញុំ អ្នកនឹងខ្ញុំបានជួបគ្នាប្រហែលមួយខែហើយ ខ្ញុំចូលចិត្ត កូនសិស្សទាំងអស់គ្នាដូចខ្ញុំស្រឡាញ់ចូលចិត្តកូនខ្ញុំដែរ ហើយជាពិសេសខ្ញុំមិនដឹងហើយ មិនចង់ដើរទៅអ្នកគោះទេ ដើម្បីត្រូវអ្នកទាំងអស់ខ្ញុំទៀត កុំលេងច្រើនពេក ។ ខ្ញុំមិនចាំ បាច់ទុយអ្នកដើរមកខ្ញុំទេ តែព្រោះខ្ញុំជឿថាអ្នកនឹងស្តាប់ខ្ញុំហើយ ដឹងបរសភាមខ្ញុំហើយ ។ ដឹងភាគនិយាយចប់ ភាគក៏ប្រាប់ទុយយើងចេញ ។ យើងទាំងអស់គ្នា សប្បាយណាស់ ព្រោះយើងមានគ្រូល្អ ។

VOCABULARY

ក្បាលម៉ាស៊ីន	kbaal mesin	faucet (L)
ក្របី	kebey	water buffalo (L)
ក្រោក	kraok	to arise, to get up (R)
ងាក	ŋlaʔ	to turn (R)
ចំណែក...វិញ	cənæŋk aε...viŋ	as for
ជាចាំបាច់	cia cam bac	necessary (see note)
... ដាង... ដង	...cian...dɔŋ	times as...as...
ដឹក	ciik	to dig
ជឿ	cɛə	to believe (R)
ថ្លា	thlaa	clear (L)
ទាស់ភ័ក្ត្រ... កុំអី	tóh taε...kom sy	if it weren't for the fact that...
ទាស់អី	tóh sy	what's wrong?
ទឹកម៉ាស៊ីន	tik mesin	if it weren't that fountain water
ទុកទុយ... វិញ	tuk aoy...viŋ	leave it to...

បង្កើត	pehou	to cause to flow (L)
បណ្តែត ... បណ្តែត	pedae...pedae	to both...and to... (R)
បើ ... វិញ	bae...viñ	if it were...
ប្រដាប់ប្រដា	pedap pedaa	equipment
ផ្គត់	phdɔl	to supply
ភូមិ	phum	small village, hamlet
ម៉ាស៊ីនទឹក	mesin tik	water fountain
ស	luu	sewer, large pipe (L)
ស្ងៀម	snjem	quiet, still (R)
ហូរ	hou	to flow (L)
ហូរកាត់	hou kat	to flow across (L)
អណ្តូង	ndoun	well
អ្នក	né?	you (R)

Irrigation pond, near Phnom Penh

LESSON FORTY

DIALOGUE

	ស្របតែ	almost
	ស្របតែ...មិន	hardly, almost...not
១. សុខ	ម្សិលមិញខ្ញុំស្របតែរកពេល ញ៉ាំបាយមិនបាន ! ម៉េចបានតែ បង្ខំ	Yesterday I almost couldn't find time to eat. why to force, to rush
២. សៅ	ម៉េចបានតែលោកបង្ខំខ្លួន? ធ្វើម៉េចឥឡូវ បំណាច់នឹង	Why do you rush so much? what can (I) do! since
៣. សុខ	ធ្វើម៉េចឥឡូវបំណាច់នឹង យើងធ្វើការឲ្យគេហើយ។ គួរ ...ដប់...ដប់	What can we do, since we're working for those people. should both...and...
៤. សៅ	បាទ តែលោកមិនគួរធ្វើ ការដប់ហើយញ៉ាំបាយដប់ទេ។ សង្ឃឹមថា	Yes, but you shouldn't work and eat at the same time. to hope (that)
៥. សុខ	ខ្ញុំសង្ឃឹមថាថ្ងៃហែលស្អែក រួចហើយមើលទៅ។ ចុងអាទិត្យ	I hope that tomorrow I'll finish it. weekend
៦. សៅ	រួចចុងអាទិត្យហ្នឹងទៅណាទេ? បែប ណាមួយ...ណាមួយ...	And this weekend, are you going anywhere? kind, type; perhaps, maybe on the one hand...and on the other
៧. សុខ	ទេ ខ្ញុំបែបមកធ្វើការទៀត។ ទៅណា? ណាមួយខ្ញុំគ្មានលុយ ណាមួយខ្ញុំដំពាក់គេ។	No, perhaps I'll go to work. Where can I go? On the one hand I don't have money, and on the other I'm in debt.
៨. សៅ	ស្រាប់តែ យ៉ី ស្រាប់តែធ្វើការសម្លាប់ ខ្លួនឯងតែម្តង។ ស៊ី...ដាវាវ... ឥតប្រយោជន៍	suddenly Gee! Suddenly you're working towards your own funeral. rather...than... useless
៩. សុខ	ខ្ញុំស៊ីធ្វើការដាវាវដើរសេដ ឥតប្រយោជន៍។	I'd rather work than go out for nothing.

DIALOGUE:

1. sok - m̄esəl m̄eñ khñom s̄əŋ t̄as r̄oo peel ñam baay m̄n baan!
2. saw - m̄eç baan t̄ə look p̄əkhom m̄eh?
3. sok - th̄əə m̄eç aaləw omnaac n̄ŋ ȳəəŋ th̄əə kaa aoy kee haəy
4. saw - baat, t̄as look m̄n kuo th̄əə kaa phoəŋ ñam baay phoəŋ tee
5. sok - khñom s̄əkhim thaa p̄əh̄asəl s'̄aək ruoc haəy m̄əl t̄əh
6. saw - ruoc coŋ aat̄t̄ n̄ŋ t̄īw naa tee?
7. sok - tee, khñom b̄as̄p m̄oo th̄əə kaa t̄iet. t̄īw naa? naa muoy khñom kmian luy, naa muoy khñom c̄əp̄e' kee
8. saw - yii, srap t̄as th̄əə kaa s̄əlap khluon aəŋ t̄as m̄ə doəŋ
9. sok - khñom suu th̄əə kaa cia cian̄ daə leəŋ ət p̄əyaəç

NOTESDIALOGUE

This lesson has several useful structures:

SENTENCE NO.

3. **បណ្តាច្រើន** /mnaac n̄ŋ/ 'since, given the fact that.'
4. . . . **និង...និង** /...phoəŋ...phoəŋ/ 'to both....and...'
7. **ណាមួយ...ណាមួយ** /naa muoy...naa muoy/ 'on the one hand..., and on the other hand...'
9. **ស្ទី...ជាងនឹង...** /suu...cia cian̄.../ '(I'd) rather...than...'

Correct use of this type of structure goes a long way toward making the Cambodian you speak sound more natural and idiomatic.

2. **បង្ខំ** /p̄əkhom/ 'to force' is another causative derivative, this time with the common prefix **បង្ខំ** /b̄əŋ-/ and the root verb **ខំ** /khom/ 'to try, to make an effort.' Cf. V.3.2.1 in the grammatical sketch.

DRILLSDRILL ONE: Substitution

- MODEL: T: **ខ្ញុំស្រីងតែរកពេលព្យុំបាយមិនបាន។ (ដើរលេង)**
 S: **ខ្ញុំស្រីងតែរកពេលដើរលេងមិនបាន។**
 T: I could hardly find time to eat. (go out)
 S: I could hardly find time to go out.

- ក. ខ្ញុំស្ងប់ភ័យក្រោយពីការសម្រេចចិត្តបាន។ (បង្រៀន)
- ខ. ខ្ញុំស្ងប់ភ័យក្រោយពីការបង្រៀនបាន។ (រៀន)
- គ. ខ្ញុំស្ងប់ភ័យក្រោយពីការរៀនបាន។ (ទៅលេងលោក)
- ឃ. ខ្ញុំស្ងប់ភ័យក្រោយពីការទៅលេងលោកបាន។ (សំរាក)
- ង. ខ្ញុំស្ងប់ភ័យក្រោយពីការសំរាកបាន។ (អង្គុយ)
- ច. ខ្ញុំស្ងប់ភ័យក្រោយពីការអង្គុយបាន។

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំស្ងប់ភ័យក្រោយពីការញ៉ាំបាយបាន។
 S: ខ្ញុំរកពេលញ៉ាំបាយស្ងប់ភ័យបាន។
 T: I almost didn't have time to eat.
 S: I almost didn't have time to eat.

- ក. ខ្ញុំស្ងប់ភ័យក្រោយពីការបង្រៀនបាន។ ខ្ញុំរកពេលបង្រៀនស្ងប់ភ័យបាន។
- ខ. ខ្ញុំស្ងប់ភ័យក្រោយពីការរៀនបាន។ ខ្ញុំរកពេលរៀនស្ងប់ភ័យបាន។
- គ. ខ្ញុំស្ងប់ភ័យក្រោយពីការអង្គុយបាន។ ខ្ញុំរកពេលអង្គុយស្ងប់ភ័យបាន។
- ឃ. ខ្ញុំស្ងប់ភ័យក្រោយពីការសំរាកបាន។ ខ្ញុំរកពេលសំរាកស្ងប់ភ័យបាន។
- ង. ខ្ញុំស្ងប់ភ័យក្រោយពីការដើរលេងបាន។ ខ្ញុំរកពេលដើរលេងស្ងប់ភ័យបាន។
- ច. ខ្ញុំស្ងប់ភ័យក្រោយពីការទៅលេងលោកបាន។ ខ្ញុំរកពេលទៅលេងលោកស្ងប់ភ័យបាន។

DRILL THREE: Response

MODEL: T: ម៉េចបានភ័យលោកបង្ហូរម៉្លោះ? (ទៅរៀន)
 S: ខ្ញុំបង្ហូរព្រោះខ្ញុំត្រូវទៅរៀន។
 T: Why do you have to rush so? (go to school)
 S: I have to rush because I have to go to school.

- ក. ម៉េចបានភ័យលោកបង្ហូរម៉្លោះ? (ចូលម៉ោងប្រាំបី)
 ខ្ញុំបង្ហូរព្រោះខ្ញុំត្រូវចូលម៉ោងប្រាំបី។
- ខ. ម៉េចបានភ័យលោកបង្ហូរម៉្លោះ? (ញ៉ាំបាយ)
 ខ្ញុំបង្ហូរព្រោះខ្ញុំត្រូវញ៉ាំបាយ។
- គ. ម៉េចបានភ័យលោកបង្ហូរម៉្លោះ? (ទៅមើលកូន)
 ខ្ញុំបង្ហូរព្រោះខ្ញុំត្រូវទៅមើលកូន។
- ឃ. ម៉េចបានភ័យលោកបង្ហូរម៉្លោះ? (ទៅទទួលប្រពន្ធខ្ញុំ)
 ខ្ញុំបង្ហូរព្រោះខ្ញុំត្រូវទៅទទួលប្រពន្ធខ្ញុំ។
- ង. ម៉េចបានភ័យលោកបង្ហូរម៉្លោះ? (ដួបគ្រូពេទ្យ)
 ខ្ញុំបង្ហូរព្រោះខ្ញុំត្រូវដួបគ្រូពេទ្យ។
- ច. ម៉េចបានភ័យលោកបង្ហូរម៉្លោះ? (ទៅទិញទាន់ម៉ោង)
 ខ្ញុំបង្ហូរព្រោះខ្ញុំត្រូវទៅទិញទាន់ម៉ោង។

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: បើងធ្វើការទុយភេយ (បង្ខំ)
 S: បើងត្រូវតែបង្ខំបំណាច់នឹងបើងធ្វើការទុយភេយ
 T: We're working for those people. (force, rush)
 S: We have to rush since we're working for those people.

- ក. ខ្ញុំទៅដ្យូរ ។ (ទិញស្រា)
 ខ្ញុំត្រូវតែទិញស្រាបំណាច់នឹងខ្ញុំទៅដ្យូរ ។
- ខ. ខ្ញុំទៅសាលា ។ (បរកសៀវភៅដួនលោក)
 ខ្ញុំត្រូវតែបរកសៀវភៅដួនលោកបំណាច់នឹងខ្ញុំទៅសាលា ។
- គ. ខ្ញុំទៅញាវយ៉ក ។ (ចូលលេងលោក)
 ខ្ញុំត្រូវតែចូលលេងលោកបំណាច់នឹងខ្ញុំទៅញាវយ៉ក ។
- ឃ. ខ្ញុំទៅផ្ទះ ។ (ធ្វើបាយព្យំ)
 ខ្ញុំត្រូវតែធ្វើបាយព្យំបំណាច់នឹងខ្ញុំទៅផ្ទះ ។
- ង. ខ្ញុំមកប៉ាកលោក ។ (និហយ)
 ខ្ញុំត្រូវតែនិហយបំណាច់នឹងខ្ញុំមកប៉ាកលោក ។
- ច. ខ្ញុំទៅប៉ូល ។ (ទិញទឹកម)
 ខ្ញុំត្រូវតែទិញទឹកមបំណាច់នឹងខ្ញុំទៅប៉ូល ។

DRILL FIVE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំធ្វើការនៅសាលា ។ (ផ្ទះ)
 S: ខ្ញុំគួរធ្វើការនៅផ្ទះដែរ ។
 T: I'm working at school.
 S: I should work at home, too.

- ក. ខ្ញុំចៀនភាសាបារាំង ។ (អង់គ្លេស) ខ្ញុំគួរចៀនភាសាអង់គ្លេសដែរ ។
- ខ. សាកទៅលេងស្រុកយួន ។ (ស្រុកសៀម) សាកគួរទៅលេងស្រុកសៀមដែរ ។
- គ. ខ្ញុំបង្រៀនលោក ។ (នារី) ខ្ញុំគួរបង្រៀននារីដែរ ។
- ឃ. នារីគួរលេងជាមួយខ្ញុំ ។ (ភាគី) នារីគួរលេងជាមួយភាគីដែរ ។
- ង. បើងគួរទៅលេងស្រុកគ្រូ ។ (លោកគ្រូ) បើងគួរទៅលេងស្រុកគ្រូដែរ ។
- ច. ខ្ញុំញ៉ាំស្រាទៅផ្ទះ ។ (ញ៉ាំបាយ) ខ្ញុំគួរញ៉ាំបាយទៅផ្ទះដែរ ។

DRILL SIX: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំធ្វើការ ។ (ញ៉ាំបាយ)
 S: ខ្ញុំធ្វើការដងខ្ញុំញ៉ាំបាយដង ។
 T: I work. (eat)
 S: I work and eat at the same time.

ក. ខ្ញុំញាំកាហ្វេ ។	(ម៉ើលកាសែត)	ខ្ញុំញាំកាហ្វេដង់ខ្ញុំម៉ើលកាសែតដង់ ។
ខ. ខ្ញុំដើរ ។	(ម៉ើលសៀវភៅ)	ខ្ញុំដើរដង់ខ្ញុំម៉ើលសៀវភៅដង់ ។
គ. ខ្ញុំបង្រៀន ។	(រឿន)	ខ្ញុំបង្រៀនដង់ខ្ញុំរឿនដង់ ។
ឃ. ខ្ញុំធ្វើការ ។	(សេង)	ខ្ញុំធ្វើការដង់ខ្ញុំសេងដង់ ។
ង. ខ្ញុំទៅធ្វើការ ។	(ម៉ើលកូន)	ខ្ញុំទៅធ្វើការដង់ខ្ញុំម៉ើលកូនដង់ ។
ច. ខ្ញុំរឿនមេរឿន ។	(ធ្វើចំណោទ)	ខ្ញុំរឿនមេរឿនដង់ខ្ញុំធ្វើចំណោទដង់ ។

DRILL SEVEN: Substitution

MODEL: T: ខ្ញុំសង្ឃឹមថាប្រហែលស្អែកក្នុងហើយ ។ (ដឹង)
 S: ខ្ញុំដឹងថាប្រហែលស្អែកក្នុងហើយ ។
 T: I hope that tomorrow I'll finish it. (know)
 S: I know that tomorrow I'll finish it.

- ក. ខ្ញុំដឹងថាប្រហែលស្អែកក្នុងហើយ ។ (ស្មាន)
- ខ. ខ្ញុំស្មានថាប្រហែលស្អែកក្នុងហើយ ។ (គិត)
- គ. ខ្ញុំគិតថាប្រហែលស្អែកក្នុងហើយ ។ (ជឿ)
- ឃ. ខ្ញុំជឿថាប្រហែលស្អែកក្នុងហើយ ។ (ឮ)
- ង. ខ្ញុំឮថាប្រហែលស្អែកក្នុងហើយ ។ (យល់)
- ច. ខ្ញុំយល់ថាប្រហែលស្អែកក្នុងហើយ ។

DRILL EIGHT: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំមកធ្វើការ ។
 S: ខ្ញុំបែបមកធ្វើការ ។
 T: I'm coming to work.
 S: Perhaps I'm coming to work.

- ក. ខ្ញុំខ្ញុំសូមលោក ។ ខ្ញុំបែបខ្ញុំសូមលោក ។
- ខ. ខ្ញុំត្រូវទៅសាលារៀនស្អែក ។ ខ្ញុំបែបត្រូវទៅសាលារៀនស្អែក ។
- គ. ខ្ញុំបង្រៀនលោកថ្ងៃនេះ ។ ខ្ញុំបែបបង្រៀនលោកថ្ងៃនេះ ។
- ឃ. លោកមិនទៅរៀនទេ ។ លោកបែបមិនទៅរៀនទេ ។
- ង. ខ្ញុំមិនចង់ទៅសេងភាគលោះ ។ ខ្ញុំបែបមិនចង់ទៅសេងភាគលោះ ។
- ច. ខ្ញុំមិនស្រួលខ្លួនទេ ។ ខ្ញុំបែបមិនស្រួលខ្លួនទេ ។

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំគ្មានលុយ ។ (ខ្ញុំជំពាក់គេ)
 S: ណាមួយខ្ញុំគ្មានលុយ ណាមួយខ្ញុំជំពាក់គេ ។
 T: I don't have money. (I'm in debt)
 S: On the hand I don't have money, and on the other I'm in debt.

- ក. ខ្ញុំធ្វើការ ៤ (ខ្ញុំទៅរៀន)
ណាមួយខ្ញុំធ្វើការ ណាមួយខ្ញុំទៅរៀន។
- ខ. ឡាននោះថ្លៃ ៤ (ខ្ញុំគ្មានលុយ)
ណាមួយឡាននោះថ្លៃ ណាមួយខ្ញុំគ្មានលុយ។
- គ. ខ្ញុំរស់ ៤ (ខ្ញុំទៅទទួលប្រពន្ធខ្ញុំ)
ណាមួយខ្ញុំរស់ ណាមួយខ្ញុំទៅទទួលប្រពន្ធខ្ញុំ។
- ឃ. ខ្ញុំដេកមិនបាន ៤ (ខ្ញុំស្រី)
ណាមួយខ្ញុំដេកមិនបាន ណាមួយខ្ញុំស្រី។
- ង. ប្អូនមិនរៀនមេរៀន ៤ (ប្អូនខ្ញុំល)
ណាមួយប្អូនមិនរៀនមេរៀន ណាមួយប្អូនខ្ញុំល។
- ច. លោកឯងមិនស្តាប់ខ្ញុំ ៤ (លោកឯងនិយាយក្នុងប្លាក)
ណាមួយលោកឯងមិនស្តាប់ខ្ញុំ ណាមួយលោកឯងនិយាយក្នុងប្លាក។

DRILL TEN: Transformation

- MODEL: T: ខ្ញុំធ្វើការ ៤ (ដើរលេងភ័ក្ត្រប្រហោងនី)
 S: ខ្ញុំស្មើធ្វើការជាជាងដើរលេងភ័ក្ត្រប្រហោងនី។
 T: I work. (go out for nothing)
 S: I'd rather work than go out for nothing.

- ក. ខ្ញុំគ្មានលុយ ៤ (ខ្ញុំសុយតេ)
ខ្ញុំស្មើគ្មានលុយជាជាងខ្ញុំសុយតេ។
- ខ. ខ្ញុំពិបាក ៤ (ទៅទិញតេសម្លាប់)
ខ្ញុំស្មើពិបាកជាជាងទៅទិញតេសម្លាប់។
- គ. ខ្ញុំស្តាប់ ៤ (ទៅជួបភាត់)
ខ្ញុំស្មើស្តាប់ជាជាងទៅជួបភាត់។
- ឃ. ខ្ញុំដើរទៅសាលា ៤ (ដំរីជាមួយភាត់)
ខ្ញុំស្មើដើរទៅសាលាជាជាងដំរីជាមួយភាត់។
- ង. ខ្ញុំស្តាប់ ៤ (ទៅពេទ្យ)
ខ្ញុំស្មើស្តាប់ជាជាងទៅពេទ្យ។

Reading Passage

ការ

ប្រសូរនៅស្រុកខ្មែរមិនអាចការប្រពន្ធបាមភ័ក្ត្រខ្លួនស្រឡាញ់នោះទេ។ កាលណាគេ
 ចង់បានប្រពន្ធ គេប្រាប់ទុំពុកម្តាយគេហើយទុំពុកម្តាយគេនឹងរកប្រពន្ធទិញ។ រឿង
 រកប្រពន្ធមិនមែនជាការល្អស្រស់ទេទុំពុកម្តាយត្រូវសួរគេសួររាប់ រកភ័ក្ត្រសារ ខាងស្រីដូច
 ជាកូនស្រីនោះកើតនៅថ្ងៃណា ៥១ណា ឆ្នាំណា ហើយគេនឹងយកទៅទិញគ្រូទាប។
 ចំណែកឯគ្រូសារ ខាងស្រីក៏ធ្វើដូចគ្នាដែរ ហើយត្រូវភ័ក្ត្រមើលតើប្រសិន មានការធ្វើ

ទេ តើជាអ្នកធ្វើការរដ្ឋការ ឬអ្នកលក់ដូរ ឬជាអ្នកស្រែចំការ តើប្រសូនបានទៀន
 ដល់ណាជាដើម។ ការមានប្តីប្រពន្ធរបៀបនេះមិនមែនជាការល្អប៉ុន្មានទេ ដួនកាល
 ធ្វើឱ្យកូនៗមិនសប្បាយចិត្ត តែភាគច្រើនគេក៏ចេះទៀនស្រឡាញ់គ្នា រស់នៅជា
 មួយគ្នាជាធម្មតា។ បើគេមិនត្រូវគ្នាវិញ គេក៏ស្រឡាញ់ហើយប្តីភាគច្រើនទៅលក
 ប្រពន្ធមួយទៀត តែប្រពន្ធភាគច្រើនសិនៅមេម៉ាយណាដាច់ទៅលកប្តីមួយទៀត។
 ប៉ុន្តែតាមទំនៀមទម្លាប់ ក៏មិនល្អស្រឡាញ់ទេ ព្រោះស្រីភាគច្រើនជាអ្នកមិន
 ចេះអក្សរ ដើម្បីធ្វើការមានប្រសិទ្ធផលដូច្នោះប្រពន្ធត្រូវតែនៅជាមួយប្តីរបស់ខ្លួន ទោះជាគេ
 មានទ្រៀងយ៉ាងណាក៏ដោយ។ យ៉ាងនេះហើយបានជាទុំពុកម្តាយខាងស្រីត្រូវរកប្តីណា
 ដែលជាអ្នកមានប្រាក់ខែ ឱ្យកូនៗ ព្រោះដឹងថាប្រពន្ធមិនអាចស្រែចំការបានយ៉ាងស្រួល
 ប្តីក៏បានចិត្ត ធ្វើអីៗតាមចិត្តខ្លួនចង់ ដូចជាដើរលេងយប់រាល់យប់ មានស្រីដទៃទៀត
 លេងបៀវារៈដើម។ ដួនកាលតែក៏ល្អថាមានប្រពន្ធមួយទៀត។

តែឥឡូវនេះប្រសិនបើខ្លួនអាចបង្ហាញឱ្យទុំពុកម្តាយទៅរកស្រីដែលគេ
 ស្រឡាញ់ ហើយស្រីខ្លួនវិញក៏គេធ្វើយ៉ាងនេះដែរ គឺជាគេមិនប្រាថ្នាប្តីដែល
 ទុំពុកម្តាយគេបង្ខំឱ្យគេទទួលសេចក្តី។

VOCABULARY

គួរ	kuo	should
ក្រូនាយ	kruu tiey	astrologer, soothsayer (R)
ចុង	coŋ	end
ចុងអាទិត្យ	coŋ aatit	weekend
ជឿ	cɛə	to believe
ដំណាំ	tenam	plant, something planted (L)
ដុះ	doh	to grow
ណាមួយ... ណាមួយ	naa muoy...naa muoy	on the one hand...on the other hand..., both...and..., not only...but...
ទាយ	tley	to predict, to soothsay, to tell fortunes (R)
ទំនៀមទម្លាប់	teniem telop	custom (R)
ធ្វើម៉េចបាន!	thee msc aalaw!	What can I do!
បានចិត្ត	baan cət	to be spoiled, to have a swollen head (R)
បើប	baep	perhaps, maybe; kind
បំណាច់នឹង	mnaac nin	since
បង្ខំ	pəkhom	to rush, to force
បញ្ចូល	pacoul	to introduce, to put in (L)
ផល	phol	product (L)
... ដឹង... ដឹង	...phoəŋ...phoəŋ	both...and...
ភ្ជួរ	pheuo	to plow (L)
មេម៉ាយ	meemaay	widow, widower; divorcé(e) (R)
ម៉េចបានហើយ	msc baan tə	why

រាស់	róh	to rake, to harrow (L)
លែង	lɛɛŋ	to divorce (R)
លែងលះ	lɛɛŋ lɛh	to divorce (R)
សង្ឃឹម	səkhim	to hope
សត្វ	sat	animal (L)
ស្ទើរតែ	səŋ taɛ	almost
ស្ទើរតែ... មិន	səŋ taɛ...mɨn	hardly, almost...not
ស្ទើរ... ជាង	suu...cia cian	rather...than..., to prefer
ភ្លេចតែ	srap taɛ	suddenly
គ្មានប្រយោជន៍	ət pəyaoc	useless

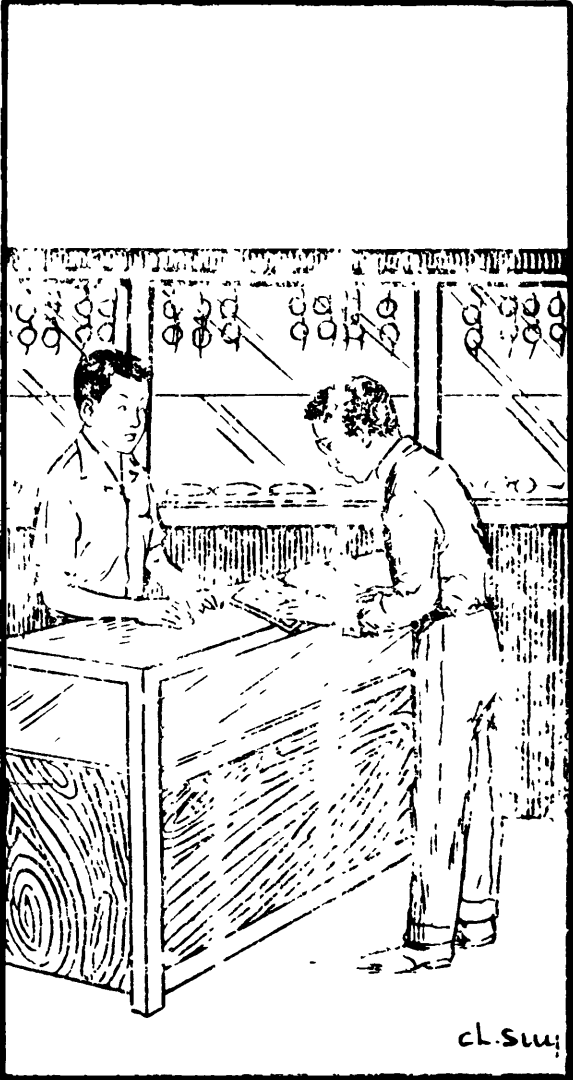
Residential street scene, Phnom Penh

PASSAGE B

សេចក្តីធោតល្ងង់

មានអ្នកធោតល្ងង់ម្នាក់ បានសន្តិកម្មឃើញអ្នកជិតខាងពាក់វ៉ែនតាមើល
អក្សរ ដោយស្មានថា វ៉ែនតានោះពាក់ទៅអាចឲ្យមើលអក្សរបាន ក៏ទៅ
ផ្សាររកទិញវ៉ែនតាមួយ ។

លុះទៅដល់ផ្ទះលក់វ៉ែនតា អ្នកនោះ ក៏រើសយកវ៉ែនតាមួយមកពាក់
ហើយបើកសៀវភៅល្ងង់មើល មើលឃើញអក្សរហើយតែជាមិនកើត ក៏
ចេះតែរើរកវ៉ែនតាផ្សេងៗទៀត ទើប
និយាយទៅកាន់អ្នកលក់ថា វ៉ែនតា
អ្នកមិនល្អទេ ពីព្រោះខ្ញុំមើលអក្សរមិន
ដាច់ ។ អ្នកលក់ក៏ឆ្ងល់ ហើយសួរថា
អ្នកចេះអក្សរឬទេ? អ្នកនោះឆ្លើយថា
បើខ្ញុំចេះអក្សរហើយ ខ្ញុំមិនចាំបាច់មក
រកទិញវ៉ែនតាទេ ។ អ្នកលក់អស់
សំណើច ហើយថាខ្ញុំគ្មានវ៉ែនតាលក់
ឲ្យតាមបំណងអ្នកទេ អ្នកត្រូវទៅ
រៀនអក្សរឲ្យចេះសិន ហើយបើ
កាលណាមើលអក្សរមិនច្បាស់ សឹម
ត្រឡប់មករកខ្ញុំវិញ ។

cl.suy

សេចក្តីនោកល្ងង់ សេចក្តី	sec kɔɛy chaot ləŋún sec kɔɛy	stupidity matter, story, contents; makes nouns from verbs
នោក នោកល្ងង់	chaot chaot ləŋún	naive, gullible stupid
សង្កេត វិវិសិតា	səkeet vaɛn taa	to observe glasses, spectacles
លុះ ល្ងង់	luh lbɔɔŋ	when to try
រើ រើប	rəe təep	to move, to remove then, = /baan/'not... until
ទៅកាន់=ទៅ (literary)		to, towards
ឬក	néʔ	you
ឆ្ងល់	chŋɔl	to wonder
អស់សំរោក	ɔh sənaɛc	to find something ridiculous
សំរោក	sənaɛc	laughter
សើច	saɛc	to laugh
បំណង	mnɔɔŋ	intention

Roadside vegetable market just outside Phnom Penh

LESSON FORTY-ONE

DIALOGUE

		បំរើ	
		អ្នកបំរើ	to serve
១.	ភូម	លោកអាចជួយរកអ្នកបំរើ
ញាក់ទិញទំបានទេ?	Can you help me look for a servant?
		យូរមកហើយ	a long time ago
		ពីម្តងថ្ងៃនោះ	the other day
		លុយ	something rented, someone hired
		ក្រែងលុយ	servant, houseboy, maid
២.	សុខ	យូរមកហើយមិនប្រាប់ទេ? ពីម្តង
ថ្ងៃនោះមានគេសួរទំតើទំចង់បាន
ក្រែងលុយញាក់ទេ?	Why didn't you tell me a long time
ago? The other day someone asked
me whether I needed a servant or
not.
		ចំពោះ	as for, for, towards
		ប៉ុន្តែ	but
៣.	ភូម	បានចំពោះលោក លុយស្រួល
រកទេ ប៉ុន្តែទំ ទំត្រូវរកមនុស្ស
ដឹងចេះនិយាយអង់គ្លេសដែរ។	Yes, it is easy for you, but me, I
have to find people who know how
to speak English too.
		...ស្រាប់	already, ready
៤.	សុខ	ហេតុអី? លោកចេះនិយាយខ្មែរ
ស្រាប់ ស្រាប់នៅអី?	Why? You know how to speak Cambodian
already. Why worry?
៥.	ភូម	ចុះតើគេនិយាយជាមួយប្រពន្ធ
កូនទំហាំងម៉េច?	And how can they speak with my wife
and children?
៦.	សុខ	ចុះមុនៗ លោកធ្វើម៉េច?	And before, what did you do?
៧.	ភូម	បាន ទំដូរអ្នកបំរើ រស់ប្រាំនាក់
ហើយ។	Well, I've changed servants five
times already.
		...ចុះណាស់	a lot (in the sense of waste)
		ហេតុតែ	just because
៨.	សុខ	ឃី លោកប្រើអ្នកបំរើចុះ
ណាស់ ហេតុតែលោកមាន
លុយច្រើនហើយ។	Gee! you sure do use a lot of
servants, just because you're rich.
		ឆ្លៀត	to take the opportunity, take
the time, go out of one's way
៩.	ភូម	ម៉េចលោកឆ្លៀតជួយរកទិញ
ទំបានទេ?	Well, can you take the time to help
find me someone?
		[ច្រះ]	to meet (by accident), to run
into
១០.	សុខ	ចាំមើលទំរកមើលត្រង់ច្រះ
ញាក់។	We'll see. I'll try to look for
one, and maybe I'll run into someone.

DIALOGUE:

1. tom - look aac cuoy róo né? pəmraə məné? aoy khñom baan eh?
2. sok - yuu móo hēh m̄n prap khñom? pii mənay noh mian kee suo khñom tæ khñom cəŋ baan kmeəŋ chnuol məné? eh?
3. tom - baat cəpuoh look, chnuol sruol róo tee, pəntæ khñom, khñom trəw róo mənuh daəl cəh niyley cəŋglee daəl.
4. sok - haət sy? look cəh niyley khmæ srap, pruoy thæ sy?
5. tom - coh tæ kee niyley cia muoy pəpún koun khñom yaan məc?
6. sok - coh mun mun look thæ məc?
7. tom - baat, khñom dou né? pəmraə əh pram né? hēh.
8. sok - yii, look praə né? pəmraə coh nah, haət tæ look mian luy craən hēh.
9. tom - məc look chliet cuoy róo aoy khñom baan eh?
10. sok - cam mæ khñom róo mæ kraəŋ pətéh məné?.

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

2. Note that the context supplies 'why?' in the first part of this sentence, so **ហេតុអ្វី** /haət sy/ 'why' can be omitted.
2. **នោះ** /noh/ is a spoken form of **នោះ** /nuh/ 'that' (cf. N.2 in the grammatical sketch).
2. **មាន** /mian/ + clause means 'it is a fact that...', e.g.,
មាន គេលក់ថ្នាំនរហាងហ្នឹង?
 mian kee lú? thnam n̄w haan̄ n̄ŋ?
 (Is it a fact that) they sell drugs in that store?
4. The word **ស្រាប់** /srap/ means 'already' at the end of a sentence, as in sentence 4. With certain nouns it forms a compound meaning 'ready-made,' e.g. **ខោអាវស្រាប់** /khao aav srap/ 'ready-to-wear clothing.' In both cases, the connotation of **ស្រាប់** /srap/ is that further preparation is unnecessary.
4. Another way of saying 'why?' is **ធ្វើអ្វី(អី)** /thæ sy?/, literally 'to do what?, for what purpose?'
8. Adverbial **ច្រើន** /coh/ in this sentence means 'a lot' in the sense of waste or extravagance.

DRILLS

DRILL NO.

3. Note the use of the resultative verb **បាន** /baan/ 'to get' with a quantity.

The formula is verb + noun + **បាន** /baan/ + quantity, e.g.,

គេចាប់ក្ដាប់បានមួយស្បូន។

kee cap kdam baan mə lou

They caught a dozen crabs.

6., 7. **ឆាប់** /chap/ + verb means 'quick to..., easily..., ' e.g.,

ឡាននោះឆាប់ខូចណាស់។

laan nuh chap khouc nah

That breaks down very easily (is very quick to break down).

The opposite of **ឆាប់** /chap/ + verb is **ក្រ** /krɔɔ/ + verb 'seldom, slow to, doesn't...easily, ' e.g.,

ឡាននោះក្រខូចណាស់។

laan nuh krɔɔ khouc nah

That car seldom breaks down.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: **ប្តូរមកហើយមិនប្រាប់ខ្ញុំ? (ទៅទិញ)**

S: **ប្តូរមកហើយមិនទៅទិញ?**

T: Why didn't you tell me a long time ago? (go to buy)

S: Why didn't you go to buy (it) a long time ago?

ក. **ប្តូរមកហើយមិនទៅទិញ? (ទៀនបើកឡាន)**

ខ. **ប្តូរមកហើយមិនទៀនបើកឡាន? (បង្រៀនកូនខ្ញុំ)**

គ. **ប្តូរមកហើយមិនបង្រៀនកូនខ្ញុំ? (ស្ត្រីប្រពន្ធលោក)**

ឃ. **ប្តូរមកហើយមិនស្ត្រីប្រពន្ធលោក? (ដួសស្បូន)**

ង. **ប្តូរមកហើយមិនដួសស្បូន? (ប្រាប់ខ្ញុំ)**

ច. **ប្តូរមកហើយមិនប្រាប់ខ្ញុំ?**

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: **ខ្ញុំចង់ដួសអ្នកបំរើម្នាក់។ (ម្នាក់)**

S: **ខ្ញុំចង់ដួសអ្នកបំរើប៉ុន្មាននាក់?**

T: I want to hire a servant. (one)

S: How many servants do I want to hire?

- ក. ខ្ញុំត្រូវការឡានដើម្បីទៅទៀន។ (ឡាន)
ខ្ញុំត្រូវការអ្វីដើម្បីទៅទៀន?
- ខ. ថ្ងៃនេះកូនខ្ញុំស្រី វាមិនមកទៀនទេ។ (កូនខ្ញុំស្រី)
ថ្ងៃនេះ ហេតុអ្វីបានជាកូនខ្ញុំមិនមកទៀន?
- គ. លោកបង្រៀនមេទៀនតាមគេប្រាប់លោក។ (តាមគេប្រាប់លោក)
លោកបង្រៀនមេទៀនស្រដៀងមេច?
- ឃ. ខ្ញុំបង្រៀនសៀវភៅស្បែកមុន។ (ស្បែក)
ខ្ញុំបង្រៀនសៀវភៅអ្វីមុន?
- ង. ខ្ញុំបង្រៀននៅទីក្រុងវ៉ាស៊ីនតោន។ (ទីក្រុងវ៉ាស៊ីនតោន)
ខ្ញុំបង្រៀននៅណា?
- ច. លោកតុបត្រូវការក្លែងស្នូសម្នាក់។ (លោកតុប)
អ្នកណាត្រូវការក្លែងស្នូសម្នាក់?

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំជួសស្នូសម្នាក់។
S: តើម្ចាស់ថ្ងៃនោះខ្ញុំជួសស្នូសបានម្នាក់។
T: I hired a servant.

S: The other day I hired a servant.

- ក. លោកទិញសៀវភៅអង់គ្លេសពីរ។
តើម្ចាស់ថ្ងៃនោះលោកទិញសៀវភៅអង់គ្លេសបានពីរ។
- ខ. ខ្ញុំទៅបាញ់សត្វ។
តើម្ចាស់ថ្ងៃនោះខ្ញុំទៅបាញ់សត្វបានម្តាយ។
- គ. ខ្ញុំដួសស្រូវម្តាយរយដុល្លា។
តើម្ចាស់ថ្ងៃនោះខ្ញុំដួសស្រូវបានម្តាយរយដុល្លា។
- ឃ. កូនសំណុំខ្ញុំស្តាប់សៀវភៅម្តាយ។
តើម្ចាស់ថ្ងៃនោះកូនសំណុំខ្ញុំស្តាប់សៀវភៅបានម្តាយ។
- ង. ខ្ញុំបន្លំចំណីហាសិបទៀន។
តើម្ចាស់ថ្ងៃនោះខ្ញុំបន្លំចំណីបានហាសិបទៀន។
- ច. ខ្ញុំចាប់ចោរម្នាក់។
តើម្ចាស់ថ្ងៃនោះខ្ញុំចាប់ចោរបានម្នាក់។

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: លោកចេះនិយាយខ្មែរស្រាប់។ (ត្រូវការអ្នកបកប្រែ)
S: បើលោកចេះខ្មែរអញ្ចឹងស្រួលហើយ ខ្ញុំមិនបាច់ត្រូវការអ្នកបកប្រែ។
T: You already speak Cambodian. (need a translator)
S: If you know Cambodian that's fine, I don't need a translator.

- ក. លោកចេះធ្វើឡានស្រាប់ ។ (យកឱបរ គេធ្វើ)
បើលោកចេះធ្វើឡានអញ្ចឹងស្រួលហើយ ខ្ញុំមិនបាច់យកឱបរគេធ្វើ។
- ខ. លោកចេះបាក់ថ្មីស្រាប់ ។ (នៅជួបគ្រូពេទ្យ)
បើលោកចេះបាក់ថ្មីអញ្ចឹងស្រួលហើយ ខ្ញុំមិនបាច់នៅជួបគ្រូពេទ្យ។
- គ. លោកចេះបើកឡានស្រាប់ ។ (ជួសអ្នកបើកឡាន)
បើលោកចេះបើកឡានអញ្ចឹងស្រួលហើយ ខ្ញុំមិនបាច់ជួសអ្នកបើកឡាន។
- ឃ. លោកចេះរំហលទឹកស្រាប់ ។ (ត្រូវការពោង)
បើលោកចេះរំហលទឹកអញ្ចឹងស្រួលហើយ ខ្ញុំមិនបាច់ត្រូវការពោង។
- ង. លោកចេះបាញ់ស្រាប់ ។ (នៅទៀនបាញ់)
បើលោកចេះបាញ់អញ្ចឹងស្រួលហើយ ខ្ញុំមិនបាច់នៅទៀនបាញ់។
- ច. លោកចេះបង្រៀនស្រាប់ ។ (ទៀនបង្រៀន)
បើលោកចេះបង្រៀនអញ្ចឹងស្រួលហើយ ខ្ញុំមិនបាច់ទៀនបង្រៀន។

DRILL FIVE: Response

MODEL: T: ខ្ញុំប្រើអ្នកបំរើអស់ប្រាំនាក់ហើយ។
S: លោកប្រើអ្នកបំរើចុះណាស់។
T: I've already used five servants.
S: You do use a lot of servants.

- ក. ឡានខ្ញុំប្រើសំរាប់ដឹកប្រាក់ត្រឡប់មកដើម។ ឡានលោកប្រើសំរាប់ចុះណាស់។
- ខ. ផ្ទះខ្ញុំប្រើភ្នែងអស់ប្រាំយប់ទៀតមួយថ្ងៃ។ ផ្ទះលោកប្រើភ្នែងចុះណាស់។
- គ. ខ្ញុំពាក់ស្បែកដើម្បីបង្ហាញស្រស់។ លោកប្រើស្បែកដើម្បីចុះណាស់។
- ឃ. កូនខ្ញុំប្រើខោអាវដាច់ខ្ទេចណាស់។ កូនខ្ញុំប្រើខោអាវចុះណាស់។
- ង. ខ្ញុំសរសេរខ្សែដៃអស់ប្រាំនិណាស់។ ខ្ញុំសរសេរខ្សែដៃចុះណាស់។
- ច. ប្រពន្ធខ្ញុំប្រើស្លាបបាក់កកដាច់ខ្ទេចណាស់។ ប្រពន្ធខ្ញុំប្រើស្លាបបាក់កកចុះណាស់។

DRILL SIX: Substitution

MODEL: T: កូនខ្ញុំប្រើខោអាវដាច់ខ្ទេចណាស់។ (រើហក)
S: កូនខ្ញុំប្រើខោអាវដាច់រើហកណាស់។
T: My children wear out clothes very fast. (tear)
S: My children tear clothes very fast.

- ក. កូនខ្ញុំប្រើខោអាវដាច់រើហកណាស់។ (ស្បែករោក)
- ខ. កូនខ្ញុំប្រើស្បែករោកដាច់រើហកណាស់។ (មើល)
- គ. កូនខ្ញុំមើលស្បែករោកដាច់រើហកណាស់។ (ក្រខ្វក់)
- ឃ. កូនខ្ញុំមើលស្បែករោកដាច់ក្រខ្វក់ណាស់។ (កូនស្លឹក)
- ង. កូនស្លឹកខ្ញុំមើលស្បែករោកដាច់ក្រខ្វក់ណាស់។ (ជើ)
- ច. កូនស្លឹកខ្ញុំប្រើស្បែករោកដាច់ក្រខ្វក់ណាស់។ (ឡាន)

- ឆ. កូនសំស្សុំជ្រុំឡានឆាប់ក្រឡក់ណាស់។ (ខ្លី)
- ដ. កូនសំស្សុំជ្រុំឡានឆាប់ខ្លីណាស់។ (ខ្លី)
- ឈ. ខ្ញុំជ្រុំឡានឆាប់ខ្លីណាស់។

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំជ្រុំឡានឆាប់ខ្លីណាស់។

S: ខ្ញុំជ្រុំឡានក្រឡក់ណាស់។

T: I wear out a car very fast.

S: I use a car for a long time.

ក. កូនខ្ញុំមើលឡើយរកៅឆាប់រហ័សណាស់។	កូនខ្ញុំមើលឡើយរកៅក្រែងរហ័សណាស់។
ខ. ខ្ញុំដើរឆាប់អស់កម្លាំងណាស់។	ខ្ញុំដើរក្រែងអស់កម្លាំងណាស់។
គ. ខ្ញុំជ្រុំឡានឆាប់ក្រឡក់ណាស់។	ខ្ញុំជ្រុំឡានឆាប់ក្រឡក់ណាស់។
ឃ. ខ្ញុំមើលឡើយរកៅនេះឆាប់ចប់ណាស់។	ខ្ញុំមើលឡើយរកៅនេះក្រឡក់ណាស់។
ង. សំបុត្រខ្ញុំឆាប់ចកដល់ណាស់។	សំបុត្រខ្ញុំក្រឡក់ដល់ណាស់។
ច. ខ្ញុំរៀនអង់គ្លេសឆាប់ចេះណាស់។	ខ្ញុំរៀនអង់គ្លេសក្រឡក់ចេះណាស់។

DRILL EIGHT: Response

MODEL: T: ខ្ញុំមិនចង់ទៅធ្វើការទេ។ (មានលុយច្រើនហើយ)

S: ហេតុតែលោកមានលុយច្រើនហើយបានជាលោកមិនចង់ទៅធ្វើការ។

T: I don't want to go to work. (have a lot of money already)

S: You don't want to go to work just because you have a lot of money.

- ក. ខ្ញុំធ្វើអីទាំងអស់ទុលភាគ។ (ស្រឡាញ់ភាគហើយ)
- ហេតុតែលោកស្រឡាញ់ភាគហើយបានជាលោកធ្វើអីទាំងអស់ទុលភាគ។
- ខ. ខ្ញុំទំព្យឡានពីរថ្ងៃ។ (ចូលចិត្តឡានហើយ)
- ហេតុតែលោកចូលចិត្តឡានហើយបានជាលោកទំព្យឡានពីរថ្ងៃ។
- គ. ខ្ញុំមានប្រដាប់ភ្លេងច្រើន។ (ចូលចិត្តភ្លេងហើយ)
- ហេតុតែលោកចូលចិត្តភ្លេងហើយបានជាលោកមានប្រដាប់ភ្លេងច្រើន។
- ឃ. ភាគមិនមកលេងខ្ញុំ។ (មិនចូលចិត្តភាគហើយ)
- ហេតុតែលោកមិនចូលចិត្តភាគហើយបានជាភាគមិនមកលេងលោក។
- ង. ខ្ញុំមើលឡើយរកៅរាល់ថ្ងៃ។ (ចូលចិត្តឡើយរកៅហើយ)
- ហេតុតែលោកចូលចិត្តឡើយរកៅហើយបានជាលោកមើលឡើយរកៅរាល់ថ្ងៃ។
- ច. ខ្ញុំមានចំណេះច្រើន។ (ចូលចិត្តសាលាហើយ)
- ហេតុតែលោកចូលចិត្តសាលាហើយបានជាលោកមានចំណេះច្រើន។

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំរកទិយលោក។
 S: លោកឆ្លៀតរកទិយខ្ញុំបានទេ?
 T: I will look for you.
 S: Can you take the time to look for me?

ក. ខ្ញុំជួលបន្ទប់មួយទិយលោក។	លោកឆ្លៀតជួលបន្ទប់មួយទិយខ្ញុំបានទេ?
ខ. ខ្ញុំនៅដួរលុយទិយលោក។	លោកឆ្លៀតនៅដួរលុយទិយខ្ញុំបានទេ?
គ. ខ្ញុំធ្វើសំបុត្រនោះទិយលោក។	លោកឆ្លៀតធ្វើសំបុត្រនោះទិយខ្ញុំបានទេ?
ឃ. ខ្ញុំបើកគ្រឿងជួនលោកនៅលាស។	លោកឆ្លៀតបើកគ្រឿងជួនខ្ញុំនៅលាសបានទេ?
ង. ខ្ញុំសំប្រាប់លោកក្រែងទិយលោក។	លោកឆ្លៀតសំប្រាប់លោកក្រែងទិយខ្ញុំបានទេ?
ច. ខ្ញុំបង្រៀនកូនលោកមួយទៅ។	លោកឆ្លៀតបង្រៀនកូនខ្ញុំមួយទៅបានទេ?

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំត្រូវការគ្រឿងមួយដើម្បីជូនប្រពន្ធខ្ញុំទៅធ្វើការនៅវ៉ាស៊ីនតោន។
 T: I need a car in order to take my wife to work in Washington.

- ក. (គ្រឿងមួយ)
 ខ្ញុំត្រូវការអ្វីដើម្បីជូនប្រពន្ធខ្ញុំទៅធ្វើការនៅវ៉ាស៊ីនតោន ?
- ខ. (ប្រពន្ធខ្ញុំ)
 ខ្ញុំត្រូវការគ្រឿងមួយដើម្បីជូនអ្នកណាទៅធ្វើការនៅវ៉ាស៊ីនតោន ?
- គ. (ខ្ញុំ)
 អ្នកណាត្រូវការគ្រឿងមួយដើម្បីជូនប្រពន្ធខ្ញុំទៅធ្វើការនៅវ៉ាស៊ីនតោន ?
- ឃ. (វ៉ាស៊ីនតោន)
 ខ្ញុំត្រូវការគ្រឿងមួយដើម្បីជូនប្រពន្ធខ្ញុំទៅធ្វើការនៅណា ?
- ង. (ធ្វើការ)
 ខ្ញុំត្រូវការគ្រឿងមួយដើម្បីជូនប្រពន្ធខ្ញុំទៅធ្វើអ្វីនៅវ៉ាស៊ីនតោន ?
- ច. (ដើម្បីជូនប្រពន្ធខ្ញុំទៅធ្វើការនៅវ៉ាស៊ីនតោន)
 ហេតុអ្វីបានជាខ្ញុំត្រូវការគ្រឿងមួយ ?

Reading Passage

ក្មេងល្អ

ធម្មតា អ្នកនៅក្រុងខុសគ្នាពីអ្នកស្រុក។ អ្នកស្រុកធ្វើការអ្វីទាំងអស់ខ្លួន
 គេ នោះជាអ្នកស្រុកនេះជាអ្នកមានកំណើន។ ចំពោះអ្នកក្រុង គេច្រើនជាអ្នក
 ធ្វើការដ្ឋការ ហើយប្រពន្ធគេចច្រើនជាអ្នកធ្លាប់សប្បាយឬជាអ្នកធ្លាប់តែស្រួល គេមិន
 ស្រាប់ធ្វើការអ្វីទេ។ ដូច្នោះហើយបានជាស្រីឯងត្រូវដឹងទាំងអស់នៅក្រុង គេមានអ្នក
 បំរើ មានក្មេង មានបាវ មានប្រុស មានស្រី។ អ្នកបំរើទាំងនេះសុទ្ធតែចក់ស្រែកស្រែក

ជំពាក់ ជាអ្នកមិនសូវចេះអក្សរច្រើនទេ ។
 របៀបគេដួលអ្នកថ្មីមានច្រើនយ៉ាង ហើយគេទិញស្រូវតាមរយៈនឹងតាមភេរ
 របស់អ្នកថ្មី តែអ្នកកាលគេទិញស្រូវតាមមុខងាររបស់អ្នកថ្មីដែរ ។
 ក្មេងស្រូវដែលមានរាយភិប័យ ច្រើនតែមកថ្មីគេពីស្រែ ឬក៏ក៏ក៏ក៏ក៏ក៏ក៏ក៏ក៏ក៏
 ការស្រូវដើម្បីធ្វើស្រែជំពាក់ ឬដើម្បីធ្វើការផ្សេងៗទៀត ឬអ្នកកាលឮតុកតាមខ្លួនមិន
 អាចចិញ្ចឹមកូនព្រោះគេមានកូនច្រើនពេក ។ បើគេយកកូនគេមកទិញស្រូវស្រូវស្រូវ
 ក្រុង គេមិនគ្រាន់តែបានស្រូវទេ គេមិនចាំបាច់ចិញ្ចឹមកូនគេទៀត ។
 ជំពោះអ្នកថ្មីហាស់ៗឯទៀត គេមកស៊ីស្រូវស្រូវស្រូវក្រុងព្រោះគេមិនចលចិត្ត
 ធ្វើការនៅក្នុងស្រែជំពាក់ដែលជាការពិបាកជាងធ្វើការនៅក្នុងផ្ទះ ។ អ្នកថ្មីទាំងនេះ
 មានផ្ទះនៅស្រាប់ មានបាយស៊ីស្រាប់ ហើយអ្នកកាលគេមានហោអាវស្លៀកពាក់ស្រាប់
 ទៀតផងព្រោះមានផ្ទះគេទិញ គេមិនគ្រាន់តែបានផ្ទះនៅ បានបាយស៊ី បានហោអាវ
 ស្លៀកពាក់ទេ គេបានស្រូវទៀត ។ ស្រូវនេះគេធ្វើទៅទិញក្រសែ ឬប្រើស្រូវក្នុងគេ ។
 អ្នកថ្មីទាំងនេះមកស៊ីស្រូវស្រូវស្រូវស្រូវស្រូវស្រូវស្រូវស្រូវស្រូវស្រូវស្រូវស្រូវស្រូវ
 ដើម្បីធ្វើស្រែជំពាក់បន្តិចបន្តួច ហើយកាលណាគេអស់ស្រូវ គេត្រូវប្រុងមកស៊ីស្រូវ
 ទៀត ។

VOCABULARY

ក្រ	krəə + adj. (or verb)	seldom, slow to
ក្មេងស្រូវ	kmeen chnuol	servant, maid, houseboy
ខ្មៅដៃ	khmaw day	pencil
ចិញ្ចឹម	cəñcəm	to raise, to nourish, to bring up (R)
ចោរ	cao	thief, crook, criminal
ចំនួន	cənuon	quantity, number
ចំណេះ	cənəh	education, knowledge
ចំពោះ	cəpuoh	as for, for, about, toward
... ចុះណាស់	...coh nah	a lot (with the sense of waste)
ឆាប់	chap + verb	quick to + verb
ឆ្លៀត	chliet	to take an opportunity, to take the time to...
ស្រូវ	chnuol	servant, maid; something or someone hired or rented; wage, fee, rent (R)
បន្លំ	pəlom	to cheat, fool
ប៉ុន្តែ	pəntas	but
ប្រដាប់	pedap	equipment, tool
ប្រដាប់ភ្លេង	pedap phleen	musical instrument
ប្រទះ	pətéh	to meet
ថ្ងៃមួយថ្ងៃនោះ	pil mənay noh	the other day
ពោង	pouŋ	buoy
ភេទ	pheet	sex, gender (R)
ម្ចាស់	məcah	master, owner, boss

<p>យូរមកហើយ រំលែក សត្វ ស្លាបប៊ុកកា ស៊ីស្តូល</p>	<p>yuu móo həh ləhæ̀k sat slaappəkaa sii chnuol</p>	<p>a long time ago, a long time now torn, to tear animal pen to go into domestic service, to take a job, usually a menial one (R)</p>
<p>ស្មៅ ...ស្រាប់ ហែលទឹក</p>	<p>smaw ...srəp hæ̀l tɨ̀k</p>	<p>grass (L) ready, already, ready-made to swim</p>
<p>អ្នកបកប្រែ អ្នកបម្រើ អ្វី</p>	<p>néʔ boʔ præs néʔ pəmrae əvɛy</p>	<p>interpreter servant, maid, houseboy what (reading pronunciation)</p>

Streetcleaner, Phnom Penh

LESSON FORTY-TWO

DIALOGUE

	បុក		
១.	គុម	ពីម្សិលមិញនោះខ្ញុំបើកឡានបុក
ឡានគេមួយ។	to collide
The other day, I had a collision
with another car.
២.	សុខ	អ្នកណាខុស? អ្នកណាត្រូវ?
អ្នកណាបុកអ្នកណា?
អោលប៉រតែ	Who was wrong? Who was right?
Who hit whom?
busy with, occupied with
៣.	គុម	ខ្ញុំខុស ខ្ញុំបុកឡាននោះព្រោះ
ខ្ញុំអោលប៉រតែមើលមនុស្សដើរ។	I was in the wrong. I hit the
other car because I was busy looking
at people walking.
៤.	សុខ	ជាន់	to step on
		រួចម៉េចមិនជាន់ប្រាំង?
ជាន់មិនទាន់ឬ?	Then why didn't you step on the
brake? Couldn't you step on it
in time?
៥.	គុម	ថ្ងៃ
សំណាង
យឺតៗ	to try; to strive
luck
slowly
		ខ្ញុំថ្ងៃជាន់ដែរ តែវាមិនទាន់។
សំណាងល្អខ្ញុំបើកឡានយឺតៗ។	I tried to step on it, but it was
too late. Luckily I was driving
slowly.
៦.	សុខ	ពិនិត្យ	to look, to inspect
		មានប៉ូលីសមកពិនិត្យព្រោះ
ថ្នាក់ទេ?	Were there any policemen who came
to see the accident?
៧.	គុម	ក្រ
ម្ចាស់ឡាន	to take time doing something
owner, master
		ខ្ញុំហៅប៉ូលីសដែរ តែគេក្រ
មកដល់ពេល ខ្ញុំក៏ទុំបរលុប
ទៅម្ចាស់ឡាននោះទៅ។	I called them, but they hadn't made
it there yet, so I gave some money
to the owner of the other car.
៨.	សុខ	សុខចិត្ត	to agree, to be satisfied, to
be willing
		គេសុខចិត្តយកលុយនោះទេ?
មុនដំបូង
ធ្វើជា	Did he agree to take the money?
at first, originally
to pretend
៩.	គុម	បាទមុនដំបូងគេធ្វើជាមិនព្រម
តែក្រោយមកគេក៏សុខចិត្ត
យកលុយ។	Yes. At first he pretended not to
be willing, but later on he agreed
to take the money.

DIALOGUE:

1. tom - pii məŋay noh khñom bæk laan bok laan kee muoy.
2. sok - né'naa khoh? né'naa trəw? né'naa bok né'naa?
3. tom - khñom khoh, khñom bok laan nuh prúh khñom aalay tə məəl mənuh dəə.
4. sok - ruoc məc mɛn cón fraŋ? cón mɛn tón rəh?
5. tom - khñom prəŋ cón daɛ, taɛ via mɛn tón. sənaaŋ l'ɔɔ khñom bæk laan yɛt yɛt.
6. sok - mian pəlih móo pənɛt krúh thna? eh?
7. tom - khñom haw pəlih daɛ, taɛ kee krɔɔ móo dɔl peek, khñom kɔɔ aoy luy tɛw məcah laan nuh təh.
8. sok - kee sok cət yóo luy nuh eh?
9. tom - baat mun təbouŋ kee thəə cia mɛn próm, taɛ kraoy móo kee kɔɔ sok cət yóo luy.

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

1. There are two ways in this lesson of referring to 'other car.' In sentence 1, ឡាន​ផ្សេង​ទៀត /laan kee/ is indefinite: 'someone else's car.' ផ្សេង​ទៀត /kee/ is often used this way; for instance
 វា​ជិត​ពាក់​បំណុល
 via cəpé? kee
 He's in debt.
 means more literally 'He owes to other (indefinite) people.'
 On the other hand, in sentence 7, ឡាន​ផ្សេង​ទៀត /laan nuh/ means 'the other car;' it is definite, referring to a car the existence of which has already been established. Here ផ្សេង​ទៀត /nuh/ means 'the one which is not mine, the other one.'
3. អារាម​ច្រើន /aalay tə/ is a preverbal adverb meaning 'busy with, busy at, occupied with.'
5. The words ប្រឹង /prəŋ/ and ខិត /khom/ are synonymous; both mean 'to try, to make an effort.'
5. The word ហួស /huoh/ means 'to pass, to exceed.' In the expression ហួស​(រសា)​ហើយ /huoh (təh) həh/ 'it's too late' it conveys the meaning that the opportunity for an action has passed by already.

Note that in Drill 2 ហួស /huoh/ is attributive to the main verb (ប្រើក/​bæk/ 'to drive' in the model): literally the model sentence is 'I drive the car

and pass the school.' In this sentence ហួស /huoh/ is translated 'beyond.' In Drill 3, however, ហួសទៅ /huoh tɛw/ means that you extend what you are doing or go a little further than some previously indicated point (the underlying object of ហួស /huoh/) to reach another point (the object of ទៅ /tɛw/). For instance, the model sentence of Drill 3 might represent a deletion trans-

form of ខ្ញុំបើកទ្រុកហួស (ផ្ទះលោក)ទៅសាលារៀន។
 khñom baek laan huoh (phtéh look) tɛw saalaa rien.
 I drove the car beyond (your house) to the school.

The deleted material is parenthesized.

Note that 'to pass (a car)' (when driving) is not ហួស /huoh/ but វិវ៉ា /vaa/ (borrowed from French va (aller)), e.g.,

ខ្ញុំមានគ្រោះថ្នាក់ព្រោះខ្ញុំវិវ៉ាទ្រុកនគរមិនទាន់។
 khñom mian krùh thna? pruh khñom vaa laan kee mɛn tón
 I had an accident because I didn't pass the other car in time.

DRILLS

DRILL ONE: Response

MODEL: T: ហេតុអ្វីបានជាលោកបុកទ្រុកនោះ? (មើលមនុស្សដើរ)
 S: ខ្ញុំបុកទ្រុកនោះព្រោះខ្ញុំអាលប័រទឹកមើលមនុស្សដើរ។
 T: Why did you collide with that car? (looking at people walking)
 S: I collided with that car because I was looking at people walking.

- ក. ហេតុអ្វីបានជាលោកមិនមកលេងខ្ញុំ? (ចៀនមេចៀន)
 ខ្ញុំមិនមកលេងលោកព្រោះខ្ញុំអាលប័រទឹកចៀនមេចៀន។
- ខ. ហេតុអ្វីបានជាលោកមិនចេះមេចៀន? (ដើរលេង)
 ខ្ញុំមិនចេះមេចៀនព្រោះខ្ញុំអាលប័រទឹកដើរលេង។
- គ. ហេតុអ្វីបានជាលោកភ្លេចភ្លៀវទៅលោក? (រកកូនស្លាទ្រុក)
 ខ្ញុំភ្លេចភ្លៀវទៅព្រោះខ្ញុំអាលប័រទឹករកកូនស្លាទ្រុក។
- ឃ. ហេតុអ្វីបានជាលោកមកចៀនមិនទាន់ម៉ោង? (មើលហាងលក់ភ្នំរ៉ាន់)
 ខ្ញុំមកចៀនមិនទាន់ម៉ោងព្រោះខ្ញុំអាលប័រទឹកមើលហាងលក់ភ្នំរ៉ាន់។
- ង. ហេតុអ្វីបានជាលោកមិនទៅមើលកូននោះ? (ដួបពួកម៉ាកស្រី)
 ខ្ញុំមិនទៅមើលកូននោះព្រោះខ្ញុំអាលប័រទឹកដួបពួកម៉ាកស្រី។
- ច. ហេតុអ្វីបានជាលោកមិនទិញសំបុត្រទ្រុក? (ទៅបើកលុយ)
 ខ្ញុំមិនទិញសំបុត្រទ្រុកព្រោះខ្ញុំអាលប័រទឹកទៅបើកលុយ។

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំបើកឡានទៅសាលារៀន។
 S: ខ្ញុំបើកឡានហួសសាលារៀន។
 T: I drove to school.
 S: I drove beyond the school.

ក. ខ្ញុំជិះកប៉ាល់ហោះទៅញាវយ៉ក។	ខ្ញុំជិះកប៉ាល់ហោះហួសញាវយ៉ក។
ខ. ខ្ញុំជិះឡានឈ្នួលទៅទីក្រុងភ្នំពេញ។	ខ្ញុំជិះឡានឈ្នួលហួសទីក្រុងភ្នំពេញ។
គ. ខ្ញុំដើរទៅភ្នំលោកយ៉ក។	ខ្ញុំដើរហួសភ្នំលោកយ៉ក។
ឃ. ខ្ញុំជិះកង់ទៅប៉ុស្តិ៍។	ខ្ញុំជិះកង់ហួសប៉ុស្តិ៍។
ង. ខ្ញុំបើកឡានទៅផ្ទះខ្ញុំ។	ខ្ញុំបើកឡានហួសផ្ទះខ្ញុំ។
ច. ខ្ញុំរត់ទៅបន្ទប់ទឹក។	ខ្ញុំរត់ហួសបន្ទប់ទឹក។

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំបើកឡានទៅសាលារៀន។
 S: ខ្ញុំបើកឡានហួសទៅសាលារៀន។
 T: I drive to school.
 S: I drive over to school.

ក. ខ្ញុំជិះកប៉ាល់ហោះទៅញាវយ៉ក។	ខ្ញុំជិះកប៉ាល់ហោះហួសទៅញាវយ៉ក។
ខ. ខ្ញុំជិះឡានឈ្នួលទៅទីក្រុងភ្នំពេញ។	ខ្ញុំជិះឡានឈ្នួលហួសទៅទីក្រុងភ្នំពេញ។
គ. ខ្ញុំដើរទៅភ្នំលោកយ៉ក។	ខ្ញុំដើរហួសទៅភ្នំលោកយ៉ក។
ឃ. ខ្ញុំជិះកង់ទៅប៉ុស្តិ៍។	ខ្ញុំជិះកង់ហួសទៅប៉ុស្តិ៍។
ង. ខ្ញុំរត់ទៅបន្ទប់ទឹក។	ខ្ញុំរត់ហួសទៅបន្ទប់ទឹក។
ច. ខ្ញុំបើកឡានទៅផ្ទះខ្ញុំ។	ខ្ញុំបើកឡានហួសទៅផ្ទះខ្ញុំ។

DRILL FOUR: Response

MODEL: T: លោកហៅប៉ូស៊ីសទេ? (មកដល់)
 S: ខ្ញុំហៅប៉ូស៊ីសដែរ តែប៉ូស៊ីសក្រចកដល់ពេក។
 T: Did you call the police? (arrive)
 S: I did, but the police took too much time to get there.

ក. លោកទៅញាវយ៉កទេ? (ឆ្លើយសំបុត្រខ្ញុំ)
ខ្ញុំទៅញាវយ៉កដែរ តែគាត់ក្រឆ្លើយសំបុត្រខ្ញុំពេក។
ខ. លោកចង់ទៅជាមួយគាត់ទេ? (ទៅ)
ខ្ញុំចង់ទៅជាមួយគាត់ដែរ តែគាត់ក្រទៅពេក។
គ. លោកចង់ទិញគាត់ឆ្លើយឡានលោកទេ? (មកឆ្លើយ)
ខ្ញុំចង់ទិញគាត់ឆ្លើយឡានខ្ញុំដែរ តែគាត់ក្រចកឆ្លើយពេក។
ឃ. លោកចង់ប្រៀនគាត់ទេ? (ទិញទំលាប់ខ្ញុំ)
ខ្ញុំចង់ប្រៀនគាត់ដែរ តែគាត់ក្រទិញទំលាប់ខ្ញុំពេក។

- ង. លោកចង់ចែកលេងខ្ញុំទេ? (ប្រាប់ខ្ញុំ)
ខ្ញុំចង់ចែកលេងលោកដែរ តែលោកក្រ(ប្រាប់ខ្ញុំពោក។
- ច. លោកចាំភាគីទេ? (ចែកដល់)
ខ្ញុំចាំភាគីដែរ តែភាគីក្រចែកដល់ពោក។

DRILL FIVE: Response

MODEL: T: តើយកលុយនោះទេ?
S: តើមិនសុខចិត្តយកលុយនោះទេ។
T: Did they take the money?
S: They didn't agree to take the money.

- ក. លោកធ្វើការទិញភាគីទេ? ខ្ញុំមិនសុខចិត្តធ្វើការទិញភាគីទេ។
- ខ. កូនលោកប្រាប់លោកទេ? កូនខ្ញុំមិនសុខចិត្តប្រាប់ទេ។
- គ. កូនលោកទៅរៀនទេ? កូនខ្ញុំមិនសុខចិត្តទៅរៀនទេ។
- ឃ. លោកហ៊ានទិញ ឡានលោកទេ? លោកហ៊ានមិនសុខចិត្តទិញ ឡានខ្ញុំទេ។
- ង. វាធ្វើយល់ស្អប់លោកទេ? វាមិនសុខចិត្តធ្វើយល់ស្អប់ខ្ញុំទេ។
- ច. លោកចង់ប្រៀនស្នាមទេ? ខ្ញុំមិនសុខចិត្តប្រៀនស្នាមទេ។

DRILL SIX: Substitution

MODEL: T: បើប៉ូលីសសួរលោក លោកធ្វើជាមិនយល់អង់គ្លេស។ (មិនដឹង)
S: បើប៉ូលីសសួរលោក លោកធ្វើជាមិនដឹង។
T: If the police ask you, pretend that you don't understand English.
S: If the police ask you, pretend that you don't know.

- ក. បើប៉ូលីសសួរលោក លោកធ្វើជាមិនដឹង។ (មើលព្យា)
- ខ. បើប៉ូលីសសួរលោក លោកធ្វើជាមិនដឹង។ (មិនមើលព្យា)
- គ. បើប៉ូលីសសួរលោក លោកធ្វើជាមិនមើលព្យា។ (សត្រូវ)
- ឃ. បើសត្រូវមើលព្យាលោក លោកធ្វើជាមិនមើលព្យា។ (ស្លាប់)
- ង. បើសត្រូវមើលព្យាលោក លោកធ្វើជាស្លាប់។ (បាញ់)
- ច. បើសត្រូវបាញ់លោក លោកធ្វើជាស្លាប់។

DRILL SEVEN: Substitution

MODEL: T: កាលណាលោកមានគ្រោះថ្នាក់ឡាន លោកត្រូវបង្ហាញកាតទៅប៉ូលីស។
(បើម៉ែប៉ើកឡាន)
S: កាលណាលោកមានគ្រោះថ្នាក់ឡាន លោកត្រូវបង្ហាញបើម៉ែប៉ើកឡានទៅ
ប៉ូលីស។

T: When you have a car accident, you must show the police your identification card. (driver's license)
S: When you have a car accident, you must show the police your driver's license.

- ក. កាលណា លោកមានឆ្មោះថ្នាក់ លោកត្រូវបង្ហាញ ថ្ងៃបើកប្រកួតប្រជែង លើកទីមួយ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី (សិង្ហបុរី អាស៊ី ខាងត្បូង)
- ខ. កាលណា លោកមានឆ្មោះថ្នាក់ លោកត្រូវបង្ហាញ សំបុត្រអាស៊ី ខាងត្បូង នៅប្រទេសសិង្ហបុរី (សិង្ហបុរី អាស៊ី ខាងត្បូង)
- គ. កាលណា លោកមានឆ្មោះថ្នាក់ លោកត្រូវបង្ហាញ សំបុត្រម៉ាស៊ីន លើកទីមួយ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី (ប្រទេសសិង្ហបុរី)
- ឃ. កាលណា ប្រទេសសិង្ហបុរី លោកត្រូវបង្ហាញ សំបុត្រអាស៊ី ខាងត្បូង នៅប្រទេសសិង្ហបុរី (សិង្ហបុរី អាស៊ី ខាងត្បូង)
- ង. កាលណា ប្រទេសសិង្ហបុរី លោកត្រូវបង្ហាញ សំបុត្រឆ្នាំ ១៩៧៥ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី (លោកធ្វើដំណើរ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី)
- ច. កាលណា លោកធ្វើដំណើរ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី លោកត្រូវបង្ហាញ សំបុត្រឆ្នាំ ១៩៧៥ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី (លោកធ្វើដំណើរ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី)

DRILL EIGHT: Transformation

MODEL: T: ពីម្សិលមិញនោះ ខ្ញុំបើកប្រកួតប្រជែង លើកទីមួយ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី (ពីម្សិលមិញនោះ)
 S: ខ្ញុំបើកប្រកួតប្រជែង លើកទីមួយ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី ម៉េច?
 T: The other day I collided with another car. (the other day)
 S: When did I collide with another car?

- ក. ពីម្សិលមិញនោះ ខ្ញុំបើកប្រកួតប្រជែង លើកទីមួយ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី (ខ្ញុំ)
 ពីម្សិលមិញនោះ អ្នកណា បើកប្រកួតប្រជែង លើកទីមួយ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី?
- ខ. ខ្ញុំបើកប្រកួតប្រជែង នៅប្រទេសសិង្ហបុរី ម៉េច? (ឆ្មោះ: ខ្ញុំបើកប្រកួតប្រជែង នៅប្រទេសសិង្ហបុរី ម៉េច?)
 ហេតុអ្វីបានជា ខ្ញុំបើកប្រកួតប្រជែង នៅប្រទេសសិង្ហបុរី?
- គ. តើ ប្រទេសសិង្ហបុរី មានប្រទេសណា ខ្ញុំបើកប្រកួតប្រជែង នៅប្រទេសសិង្ហបុរី ម៉េច? (ប្រទេសសិង្ហបុរី មានប្រទេសណា ខ្ញុំបើកប្រកួតប្រជែង នៅប្រទេសសិង្ហបុរី ម៉េច?)
 តើ ប្រទេសសិង្ហបុរី មានប្រទេសណា ខ្ញុំបើកប្រកួតប្រជែង នៅប្រទេសសិង្ហបុរី ម៉េច?
- ឃ. លោកមានឆ្មោះថ្នាក់ ឆ្មោះ: លោកបើកប្រកួតប្រជែង លើកទីមួយ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី (លើកទីមួយ)
 លោកមានឆ្មោះថ្នាក់ ឆ្មោះ: លោកបើកប្រកួតប្រជែង លើកទីមួយ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី ម៉េច?
- ង. លោកត្រូវធ្វើការងារ របស់លោក ម៉េច? (ឆ្មោះ: លោកត្រូវធ្វើការងារ របស់លោក ម៉េច?)
 លោកត្រូវធ្វើការងារ របស់លោក ម៉េច? (ឆ្មោះ: លោកត្រូវធ្វើការងារ របស់លោក ម៉េច?)
- ច. តើ ឆ្មោះថ្នាក់ លោក មានប្រទេសណា ខ្ញុំបើកប្រកួតប្រជែង នៅប្រទេសសិង្ហបុរី ម៉េច? (លើកទីមួយ)
 តើ ឆ្មោះថ្នាក់ លោក មានប្រទេសណា ខ្ញុំបើកប្រកួតប្រជែង នៅប្រទេសសិង្ហបុរី ម៉េច?

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំមានឆ្មោះថ្នាក់ លើកទីមួយ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី
 S: ខ្ញុំមិនដែលមានឆ្មោះថ្នាក់ លើកទីមួយ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី
 T: I had a car accident.
 S: I never have any car accidents.

- ក. ប៉ូលីសឆែតដំលីសឆែតដំលីស ។
 - ខ. ខ្ញុំបើកឡានបុកគេមួយដំលីស ។
 - គ. ខ្ញុំភ្លេចយកដំបែរម៉ៅបើកឡាន ។
 - ឃ. ប៉ូលីសបញ្ជាបញ្ជាបញ្ជា ។
 - ង. ខ្ញុំប្រើស៊ីហ្គោ ឡាន លូរូរ ម្តង ។
 - ច. ខ្ញុំបើកឡានបញ្ជាសង្ឃ ។
- ប៉ូលីសឆែតដំលីសឆែតដំលីស ។
 - ខ្ញុំបើកដំលីសបើកឡានបុកគេ ។
 - ខ្ញុំបើកដំលីសភ្លេចយកដំបែរម៉ៅបើកឡាន ។
 - ប៉ូលីសឆែតដំលីសបញ្ជាបញ្ជា ។
 - ខ្ញុំបើកដំលីសប្រើស៊ីហ្គោ ឡាន ។
 - ខ្ញុំបើកដំលីសបើកឡានបញ្ជាសង្ឃ ។

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំមិនដែលមានគ្រោះថ្នាក់ឡានទេ ។
 S: លោកដែលមានគ្រោះថ្នាក់ឡានទេ?
 T: I have never had a car accident.

S: Have you ever had a car accident?

- ក. ប៉ូលីសឆែតដំលីសឆែតដំលីស ។
 - ខ. ខ្ញុំមិនដែលបើកឡានបុកគេទេ ។
 - គ. ខ្ញុំមិនដែលភ្លេចយកដំបែរម៉ៅបើកឡានទេ ។
 - ឃ. ប៉ូលីសឆែតដំលីសបញ្ជាបញ្ជា ។
 - ង. ខ្ញុំមិនដែលបើកឡានបញ្ជាសង្ឃទេ ។
 - ច. ខ្ញុំមិនដែលប្រើស៊ីហ្គោ ឡានទេ ។
- ប៉ូលីសឆែតដំលីសឆែតដំលីស លោកទេ ?
 - លោកដែលបើកឡានបុកគេទេ ?
 - លោកដែលភ្លេចយកដំបែរម៉ៅបើកឡានទេ ?
 - ប៉ូលីសឆែតដំលីសបញ្ជាបញ្ជា លោកទេ ?
 - លោកដែលបើកឡានបញ្ជាសង្ឃទេ ?
 - លោកដែលប្រើស៊ីហ្គោ ឡានទេ ?

DRILL ELEVEN: Substitution

MODEL: T: ម្សិលមិញ ខ្ញុំបើកឡានបុករទេះគោមួយ ។ (រទេះគោ)
 S: ម្សិលមិញ ខ្ញុំបើកឡានបុករទេះគោមួយ ។
 T: Yesterday while I was driving I hit a bicycle. (an ox cart)
 S: Yesterday while I was driving I hit an ox cart.

- ក. ម្សិលមិញ ខ្ញុំបើកឡានបុករទេះគោមួយ ។ (ស៊ីក្ល)
- ខ. ម្សិលមិញ ខ្ញុំបើកឡានបុកស៊ីក្លមួយ ។ (រទេះគោ)
- គ. ម្សិលមិញ ខ្ញុំបើកឡានបុករទេះគោមួយ ។ (ឡានលូរូរ)
- ឃ. ម្សិលមិញ ខ្ញុំបើកឡានបុកឡានលូរូរមួយ ។ (ម៉ៅ)
- ង. ម្សិលមិញ ខ្ញុំបើកឡានបុកម៉ៅមួយ ។ (ឡានកាម៉ាឡូង)
- ច. ម្សិលមិញ ខ្ញុំបើកឡានបុកឡានកាម៉ាឡូងមួយ ។

Reading Passage

ខ្ញុំស៊ី

តាំងពីពេលខ្ញុំបញ្ចប់ការសិក្សាទៅដល់ពេលខ្ញុំបញ្ចប់ការងារប៉ូលីស ប្រហែល៣ឆ្នាំម្តង ខ្ញុំមិនដឹងថា រថ្ងៃណាមួយ តើខ្ញុំនឹងមានទឹកកកប្រយ័ត្ន ហើយដំណើរការ ព្រោះពេលខ្ញុំបាន

មកដល់ដូរវិញបានបន្តិច ខ្ញុំរង់ចាំ រួចឆ្លៀតពាក់ដើម្បីទៅធ្វើការ។ ដល់ខ្ញុំដឹកចេញ ពីដូរ ខ្ញុំដួងដំបូងស្រែកហៅហើយឆ្កាសបន្តិច។ ខ្ញុំដឹងខ្លួនខ្ញុំយកវានោះ ខ្ញុំក៏សម្រេច ជិតមិនទៅធ្វើការថ្ងៃនោះ។ ខ្ញុំហៅកង្កែបធ្វើការប្រាប់ថាខ្ញុំមិនបានទៅធ្វើការហើយ ខ្ញុំ ក៏ទៅលេងបាយនៅលើផ្ទះខ្ញុំទៅ។

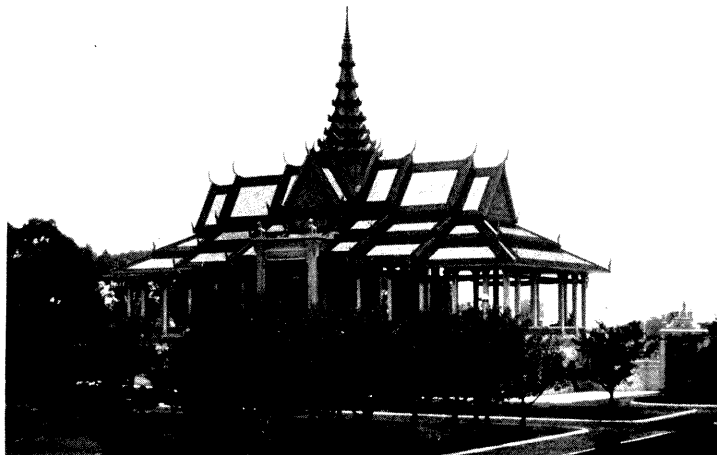
ប្រហែលពីរថ្ងៃម៉ោងព្រហស្បតិ៍ ខ្ញុំព្រាកពីផ្ទះ ក្នុងដួងដំបូងបន្តិច។ ព្រោះខ្ញុំភិតភ័យខ្លាំង ព្រោះថ្នាក់ឡាននោះខ្លាំងពេក ខ្ញុំមិនរស់ពីខ្លាំងសិនទេ ខ្ញុំក៏គេឡេហ្វូនទៅអាស៊ីរ៉ង់ខ្ញុំ។ ខ្ញុំប្រាប់គេអំពីខ្លាំងនាំរស់ ហើយគេឲ្យខ្ញុំ “មាន ត្រូវអីទេ? ប៉ះប្រពន្ធលោកត្រូវអីទេ?” “មិនអីទេ ទឹកខ្ញុំសឹកបន្តិច។” ខ្ញុំប្រាប់ទៅ វិញ។ “ត្រូវទឹកទៅទូលពេទ្យមើលទូលឆាប់ សឹកនេះអាចទៅដាំឱ្យបាន ត្រូវ ប្រយត្តិលោក” អាស៊ីរ៉ង់ប្រាប់ខ្ញុំ។

មួយថ្ងៃ ព្រហស្បតិ៍ ខ្ញុំនាំកញ្ចប់មិនរួច។ ខ្ញុំដួងដំបូងបន្តិច។ ភាគពិតមិន ត្រាន់ទឹកសឹកនោះទេ ខ្ញុំដាំលាបហើយក្អកដើមទៀតដឹង។ ដូច្នោះអាវុធម្មនដំបូង ខ្ញុំទៅពេទ្យពីរដំបូង ទឹកអាវុធព្រហស្បតិ៍ខ្ញុំទៅទឹកម្តងទេ។ ខ្ញុំទៅពេទ្យអស់ដំបូងមួយថ្ងៃ។ នៅអាវុធម្មនដំបូង ខ្ញុំបាត់ឆ្កាស ហើយក្នុងគ្រាន់បើបន្តិចហើយដល់អាវុធម្មន ព្រហស្បតិ៍បង្អស់ ក៏បាត់សិនទៅ។

VOCABULARY

កាម៉េយ៉ុង	kamməyɔŋ	truck
ការរាយការណ៍	kaa riəy kaa	a report
កូនសោ	koun sao	key
កែតិក	kəpɨt	a dent (L)
ព្រាក	kraok	to arise, to get up (R)
ឆ្ងល់	chɲɔl	to wonder (L)
ជាន់	cón	to step on
គេឡេហ្វូន	teeələfoun	telephone· to telephone (L)
ត្រូវ	trew	to be injured (R)
ទ្វារ	tvia	door (L)
ធ្វើដំបូង	thee cia	to pretend
បរទេស	booreteeh	foreign
បាត់	bat	to lose (R)
បុក	bok	to collide, to pound
ប័រម៉េប៊ិកឡាន	pəemii bəək laan	driver's license
បង្ហាញ	pəhaaŋ	to show
បង្ហាញ	pəʔəək	a support, chair back (L)
បញ្ឈប់	pechup	to stop (someone or something)
បញ្ជាសិដ្ឋ	pəcrəh phləw	to go the wrong way (on a street)
ប្រឹង	preŋ	to strive

ផាក	phaaʔ	to fine
ភ័យ	phey	to be afraid, to be frightened (R)
មុនដំបូង	mun dəboun	at first, originally
ម្ចាស់គ្រឿង	məcah laan	car owner
យឺតៗ	yɨit yɨit	slowly
រទេះគោ	ətéh koo	oxcart
របាយការណ៍	riay kaa	to report
ត្រីម៉ែក	ləmɔɔʔ	small trailer
វាហួសទៅហើយ	via huoh tɛh hɛh	it's too late
ស៊ីហ្គេត	səfleə laan	horn (car)
សុខចិត្ត	sok cət	to agree, to be willing, to be
សំណាង	sənaaŋ	luck
សៀវភៅឆ្លងដែន	səbot chlɔɔŋ daən	passport
សៀវភៅម្ចាស់គ្រឿង	səbot məcah laan	car owner certificate
សៀវភៅអាស៊ុយរ៉ង់	səbot aasəraŋ	insurance certificate
សៀវភៅគ្រឿង	səbot laan	car registration
សត្រូវ	sətɾəw	enemy
ស្រែក	srask	to shout (L)
ហួស	huoh	to pass, to exceed
វាល្អប្រសើរ	aalay tɛ	busy with
អូស	ouh	to tow, to drag (L)
អំពី	ɔmpii	about, concerning; from

LESSON FORTY-THREE

DIALOGUE

១. តុម	ស្រីកី
ស្រុកថ្មីតើចូលចិត្តស្រីកីទេ?
ចាស់ៗ	sport
In Cambodia, do they like sports?
២. សុខ	ចាស់ៗមិនសូវចូលចិត្តប៉ុន្មាន
ទេ ។	older people
Older people really don't like them.
៣. តុម	ចុះក្មេងៗ ?
ទាត់
បាល់ទាត់
បាល់បោះ
។ល។	And how about young people?
to kick
soccer
basketball
etc.
៤. សុខ	បាន តើចូលចិត្តបាល់ទាត់
បាល់បោះ ។ល។	They like soccer, basketball, etc.
៥. តុម	កីឡាអ្វីជា កីឡាជាតិ?
និយម	sport
What is the national sport?
to be used to, to like to, to
be accustomed to
៦. សុខ	បាល់ទាត់ ដែលគេនិយម
ហៅ ហ្វុតប៊ុល ។	Soccer, which they call football.
៧. តុម	ហ្វុតប៊ុល? ដូច ហ្វុតប៊ុល
អាមេរិកាំងទេ?	Football? Is it the same as
American football?
៨. សុខ	ខុសគ្នា
អ្នកលេង
ខុសគ្នា ឆ្ងាយណាស់ តើគេមាន
អ្នកលេងដប់មួយនាក់ដូច
គ្នា។	different
player
They are very different, but there
are eleven players in both.
៩. តុម	(ប្រកួត ប្រជែង)
ប្រទេសថ្មីមាន ជំនួញទៅ
ប្រកួតប្រជែង នឹងប្រទេស
ដទៃទៀតទេ?	to compete
Has Cambodia been in competition
with other countries?
១០. សុខ	បាន តើនៅតែ ទ្វីបអាស៊ី ទេ ។	continent
Asia
Yes, but only on the Asian
continent.

DIALOGUE:

1. tom - srok khmaε kee coul cεt spōa eh?
2. sok - cah cah m̄n sεw coul cεt pεmaan eh
3. tom - coh kmeen̄ kmeen̄?
4. sok - baat kee coul cεt bal tót, bal bōh, la?
5. tom - kεytaa sy cia kεytaa ciat?
6. sok - bal tót daεl kee niyúm haw futbal
7. tom - futbal? douc futbal aameerikaŋ eh?
8. sok - khoh knia chŋaay nah, taε kee mian né? leen̄ dōp muoy né? douc knia
9. tom - pεteeh khmaε mian daεl t̄w pεkuot pεcεŋ n̄n̄ pεteh aεtiet eh?
10. sok - baat, taε n̄w taε tviip aasii eh

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

2., 3. Reduplicative compound nouns like ចាស់ៗ /cah cah/ 'older people' and ក្មេងៗ /kmeen̄ kmeen̄/ 'young people, children' have plural referents. Other such compounds are ស្រីៗ /sr̄y sr̄y/ 'women' and ខ្មែរ /khmaε khmaε/ 'Cambodians.'

9. Note that នឹង /n̄n̄/ means 'with.' It is very frequently used in speech with this meaning.

9. ប្រទេស /pεteeh/ 'country' is a more formal version of ស្រុក /srok/ 'country.'

DRILLS

DRILL NO.

8. There are several ways to compare: to say two objects are equivalent, you can say ស្អិតគ្នា /douc knia/ or ស្មើគ្នា /smaε knia/, e.g.,

ប្អូនខ្ញុំនឹងប្អូនវាស្មើគ្នា។ (see also Drill 9)
 pʰoun khñom n̄n̄ pʰoun via thom smaε knia

My younger brother and his are equally big.

or

ប្អូនខ្ញុំធំស្មើគ្នានឹងប្អូនវា។
 pʰoun khñom thom smaε knia n̄n̄ pʰoun via

My younger brother is as big as his.

or

ប្អូនខ្ញុំធំស្អិតគ្នានឹងប្អូនវា។
 pʰoun khñom thom douc knia n̄n̄ pʰoun via

My younger brother is as big as his.

etc.

Another way to say 'as...as...' is adjective + **មិនបាញ់** /mɨn caŋ/ + noun,

as in **ប្អូនខ្ញុំធំមិនបាញ់ប្អូនវា។**
p'oun khñom thom mɨn caŋ p'oun via

My younger brother is as big as his.

Literally this is 'my younger brother is big, not losing out to his younger brother.'

The opposite of this, 'not as...as...' is adjective + **បាញ់** + noun (cf. Lesson 24 above and Drill 10 in this lesson) or adjective + **បាញ់/caŋ** + noun, e.g.,

នៅស្រុកខ្ញុំស្រុកជាក់បាញ់ស្រុកលោក។
nɨw srok khñom təcé? caŋ srok look

It's not as cold in my country as it is in yours.

Two nouns can be contrasted by the word **បាញ់/caŋ**, e.g.,

ទាហានគេបាញ់ទាហានយើងឆ្ងាយណាស់។
təhian kee caŋ təhian yeəŋ chɤaay nah

Their soldiers are far inferior to ours.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: **ចាស់ៗមិនសូវចូលចិត្តស្ករក៏ប៉ុន្មានទេ។ (ក្មេងៗ)**

S: **ក្មេងៗមិនសូវចូលចិត្តស្ករក៏ប៉ុន្មានទេ។**

T: The older generation doesn't really like sports very much. (younger generation)

S: The younger generation doesn't really like sports very much.

- ក. **ក្មេងៗមិនសូវចូលចិត្តស្ករក៏ប៉ុន្មានទេ។ (ក្រមុំៗ)**
- ខ. **ក្រមុំៗមិនសូវចូលចិត្តស្ករក៏ប៉ុន្មានទេ។ (កម្លោះៗ)**
- គ. **កម្លោះៗមិនសូវចូលចិត្តស្ករក៏ប៉ុន្មានទេ។ (ដើរលេង)**
- ឃ. **កម្លោះៗមិនសូវចូលចិត្តដើរលេងប៉ុន្មានទេ។ (ក្រមុំៗ)**
- ង. **ក្រមុំៗមិនសូវចូលចិត្តដើរលេងប៉ុន្មានទេ។ (មើលស្ករក៏)**
- ច. **ក្រមុំៗមិនសូវចូលចិត្តមើលស្ករក៏ប៉ុន្មានទេ។**

DRILL TWO: Substitution

MODEL: T: **បាល់ទាត់មានអ្នកលេងដប់ប្រាំនាក់។ (បាល់បោះ)**

S: **បាល់បោះមានអ្នកលេងប្រាំនាក់។**

T: Soccer has eleven players. (basketball)

S: Basketball has five players.

- ក. បាត់បោះមានអ្នកលេងប្រាំនាក់ ។ (វ័ន្ស័បូល)
- ខ. វ័ន្ស័បូលមានអ្នកលេងប្រាំមួយនាក់។ (រីកបី)
- គ. រីកបីមានអ្នកលេងដប់មួយនាក់។ (តឹងប៉ុង)
- ឃ. តឹងប៉ុងមានអ្នកលេងមួយបួននាក់។ (តេននីស)
- ង. តេននីសមានអ្នកលេងមួយបួននាក់។ (ហ្វុតបូលអាមេរិកាំង)
- ច. ហ្វុតបូលអាមេរិកាំងមានអ្នកលេងដប់មួយនាក់។

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: គ្រួសារខ្ញុំទៅមើលបាត់ទាត់រាល់អាទិត្យ។
 S: គ្រួសារខ្ញុំនិយមទៅមើលបាត់ទាត់រាល់អាទិត្យ។
 T: My family goes to see soccer every week.
 S: My family is accustomed to go see soccer every week.

- ក. ចេញពីផ្នែកខ្ញុំបើកឡានដើរលេងរាល់សប្តាហ៍។
 ចេញពីផ្នែកខ្ញុំនិយមបើកឡានដើរលេងរាល់សប្តាហ៍។
- ខ. លោកសន្តទៅញុំបាយចិនរាល់ថ្ងៃ។
 លោកសន្តនិយមទៅញុំបាយចិនរាល់ថ្ងៃ។
- គ. លោកថែស្នូចមើលរឿងរោះរាល់ពេលវេលា។
 លោកថែស្នូចនិយមមើលរឿងរោះរាល់ពេលវេលា។
- ឃ. ខ្ញុំទៅទាត់បាត់រាល់ថ្ងៃលើស។
 ខ្ញុំនិយមទៅទាត់បាត់រាល់ថ្ងៃលើស។
- ង. អាមេរិកាំងញុំកាហ្វេរាល់ថ្ងៃ។
 អាមេរិកាំងនិយមញុំកាហ្វេរាល់ថ្ងៃ។
- ច. ខ្ញុំភ្លេចកូនសោឡានរាល់ថ្ងៃ។
 ខ្ញុំនិយមភ្លេចកូនសោឡានរាល់ថ្ងៃ។

DRILL FOUR: Response

MODEL: T: ហ្វុតបូលខ្មែរនិងហ្វុតបូលអាមេរិកាំងដូចគ្នាទេ?
 S: ហ្វុតបូលខ្មែរនិងហ្វុតបូលអាមេរិកាំងខុសគ្នា។
 T: Are Cambodian football and American football alike?
 S: Cambodian football and American football are different.

- ក. រឿងរោះលឿងនិងរឿងរោះទៀវដូចគ្នាទេ?
 រឿងរោះលឿងនិងរឿងរោះទៀវខុសគ្នា។
- ខ. ឡានក្រហមនិងឡានទៀវដូចគ្នាទេ?
 ឡានក្រហមនិងឡានទៀវខុសគ្នា។
- គ. បាត់ទាត់និងដូចគ្នាទេ?
 បាត់ទាត់និងខុសគ្នា។

- ឃ. អាវលោកពីរនេះដូចគ្នាទេ?
អាវខ្ញុំពីរនេះខុសគ្នា ។
- ង. កាហ្វេនិងអស់ដូចគ្នាទេ?
កាហ្វេនិងអស់ខុសគ្នា ។
- ច. តុលោកនិងតុខ្ញុំដូចគ្នាទេ?
តុលោកនិងតុខ្ញុំខុសគ្នា ។

DRILL FIVE: Transformation

NOTE: Do this drill twice, the first time the student should give the sentence with **ឃ** /knia/; the second time give the sentence without **ឃ** /knia/.

MODEL: T: ហ្វុបបល់ខ្មែរនិងហ្វុបបល់អាមេរិកាំងខុសគ្នា ។
 S: ហ្វុបបល់ខ្មែរខុស (ឃ) ពីហ្វុបបល់អាមេរិកាំង ។
 T: Cambodian football and American football are different.
 S: Cambodian football is different from American football.

- ក. ស្លៀកស្លៀងនិងស្លៀកស្លៀងខុសគ្នា ។
ស្លៀកស្លៀងខុស (ឃ) ពីស្លៀកស្លៀង ។
- ខ. គ្រាប់បែកនិងគ្រាប់បែកខុសគ្នា ។
គ្រាប់បែកខុស (ឃ) ពីគ្រាប់បែក ។
- គ. កាហ្វេខ្ញុំញ៉ាំងនិងកាហ្វេលោកញ៉ាំងខុសគ្នា ។
កាហ្វេខ្ញុំញ៉ាំងខុស (ឃ) ពីកាហ្វេលោកញ៉ាំង ។
- ឃ. តុខ្ញុំនិងតុលោកខុសគ្នា ។
តុខ្ញុំខុស (ឃ) ពីតុលោក ។
- ង. នាគ្រូកាត់និងនាគ្រូកាត់ខុសគ្នា ។
នាគ្រូកាត់ខុស (ឃ) ពីនាគ្រូកាត់ ។
- ច. ភាសាលោកនិងភាសាខ្មែរខុសគ្នា ។
ភាសាលោកខុស (ឃ) ពីភាសាខ្មែរ ។

DRILL SIX: Transformation

MODEL: T: គ្រានលោកល្អ ។ (ខ្ញុំ)
 S: គ្រានខ្ញុំល្អជាងគ្រានលោក ។
 T: Your car is beautiful. (my)
 S: My car is far more beautiful.

- ក. ភាសាលោកស្រស់ទៀន ។ (ខ្ញុំ) ភាសាខ្ញុំស្រស់ទៀនជាងភាសាលោក ។
- ខ. ហ្វុបបល់ខ្មែរស្រស់លេង ។ (អាមេរិកាំង) ហ្វុបបល់អាមេរិកាំងស្រស់លេងជាងហ្វុបបល់លោក ។

- ក. ភាសាខ្មែរតិប្បកម្ម (អង្គភាព) ភាសាអង់គ្លេសតិប្បកម្មជាងឆ្មារណាស់។
- ឃ. ខ្ញុំមើលភាសាអង់គ្លេសលឿន។ (លោក) លោកមើលភាសាអង់គ្លេសលឿនជាងឆ្មារណាស់។
- ង. ខ្ញុំបើកឡានប្របត្តិ។ (នាង) នាងបើកឡានប្របត្តិជាងឆ្មារណាស់។
- ច. លោកអីចលរលេវអក្សរអាក្រក់។ (លោកសូមេត) លោកសូមេតសរលេវអក្សរអាក្រក់ជាងឆ្មារណាស់។

DRILL SEVEN: Transformation

- MODEL:
- T: ហ្គាតបុលខ្មែរស្រួលសេងជាងហ្គាតបុលអាមេរិកាំង។
 - S: ហ្គាតបុលខ្មែរស្រួលសេងជាងហ្គាតបុលអាមេរិកាំងឆ្មារណាស់។
 - T: Cambodian football is easier to play than American football.
 - S: Cambodian football is far easier to play than American football.

- ក. ឡានខ្ញុំលឿនជាងឡានលោក។ ឡានខ្ញុំលឿនជាងឡានលោកឆ្មារណាស់។
- ខ. ភាសាខ្មែរស្រួលលឿនជាងភាសាអង់គ្លេស។ ភាសាខ្មែរស្រួលលឿនជាងភាសាអង់គ្លេសឆ្មារណាស់។
- គ. ខ្ញុំមើលអក្សរលឿនជាងលោក។ ខ្ញុំមើលអក្សរលឿនជាងលោកឆ្មារណាស់។
- ឃ. លោកស្រីស្នំខ្ញុំលឿនជាងលោកគីម។ លោកស្រីស្នំខ្ញុំលឿនជាងលោកគីមឆ្មារណាស់។
- ង. កញ្ចក់បើកឡានប្របត្តិជាងខ្ញុំ។ កញ្ចក់បើកឡានប្របត្តិជាងខ្ញុំឆ្មារណាស់។
- ច. អាមេរិកាំងចូលប៊ុតស្ត័រជាងខ្មែរ។ អាមេរិកាំងចូលប៊ុតស្ត័រជាងខ្មែរឆ្មារណាស់។

DRILL EIGHT: Response

- MODEL:
- T: ក្រុមបាល់ទាត់លោកល្អណាស់។ (ក្រុមបាល់ទាត់លោក)
 - S: បាទ ល្អមែនបាទក្រុមបាល់ទាត់លោកទេ។
 - T: Your soccer team is very good. (your soccer team)
 - S: Yes, it's as good as your soccer team.
- ក. ឡានលេវលឿនណាស់។ (ឡានលោក) បាទ លឿនមែនបាទឡានលោកទេ។
 - ខ. ក្រុមបាល់បោះយើងពូកែណាស់។ (ក្រុមបាល់បោះប៉ិន) បាទ ពូកែមែនបាទក្រុមបាល់បោះប៉ិនទេ។
 - គ. ទីពាក់ម្តាយខ្ញុំមានណាស់។ (ទីពាក់ម្តាយលោក) បាទ មានមែនបាទទីពាក់ម្តាយលោកទេ។
 - ឃ. កូនសំស្សុខ្ញុំពូកែណាស់។ (កូនសំស្សុលោក) បាទ ពូកែមែនបាទកូនសំស្សុលោកទេ។
 - ង. កូនលោកទុល្យាហ៍លឿនណាស់។ (កូនខ្ញុំ) បាទ ទុល្យាហ៍មែនបាទកូនខ្ញុំទេ។
 - ច. ថ្នាក់បេឡាំងខ្ញុំលឿនណាស់។ (ថ្នាក់លោកសុខ) បាទ ខ្ញុំលឿនបាទថ្នាក់លោកសុខទេ។

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: ក្រុមបាល់ទាត់លោកល្អមិនបាញ់ក្រុមបាល់ទាត់ខ្ញុំទេ។
S: ក្រុមបាល់ទាត់យើងល្អស្មើគ្នា។

T: Your soccer team is as good as my soccer team.

S: Our soccer teams are equally good.

- ក. ឡានលោកលឿនមិនបាញ់ឡានខ្ញុំទេ។ ឡានយើងលឿនស្មើគ្នា។
- ខ. ក្រុមបាល់បោះលោកពូកែមិនបាញ់ក្រុមបាល់បោះខ្ញុំទេ។ ក្រុមបាល់បោះយើងពូកែស្មើគ្នា។
- គ. ឪពុកម្តាយលោកមានមិនបាញ់ឪពុកម្តាយខ្ញុំទេ។ ឪពុកម្តាយយើងមានស្មើគ្នា។
- ឃ. កូនលោកទុក្ខរាហ៍រៀនមិនបាញ់កូនខ្ញុំទេ។ កូនយើងទុក្ខរាហ៍រៀនស្មើគ្នា។
- ង. ប្តីកំលោះខ្ពស់មិនបាញ់ប្តីខ្ញុំទេ។ ប្តីយើងខ្ពស់ស្មើគ្នា។
- ច. ភាសាលោកពិបាករៀនមិនបាញ់ភាសាខ្ញុំទេ។ ភាសាយើងពិបាករៀនស្មើគ្នា។

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: ក្រុមបាល់ទាត់យើងល្អស្មើគ្នា។
S: ក្រុមបាល់ទាត់លោកល្អមិនដល់ក្រុមបាល់ទាត់ខ្ញុំទេ។
T: Our soccer teams are equally good.

S: Your soccer team is not as good as my soccer team.

- ក. ឡានយើងលឿនស្មើគ្នា។
ឡានលោកលឿនមិនដល់ឡានខ្ញុំទេ។
- ខ. ក្រុមបាល់បោះយើងពូកែស្មើគ្នា។
ក្រុមបាល់បោះលោកពូកែមិនដល់ក្រុមបាល់បោះខ្ញុំទេ។
- គ. ឪពុកយើងមានស្មើគ្នា។
ឪពុកលោកមានមិនដល់ឪពុកម្តាយខ្ញុំទេ។
- ឃ. កូនយើងទុក្ខរាហ៍រៀនស្មើគ្នា។
កូនលោកទុក្ខរាហ៍រៀនមិនដល់កូនខ្ញុំទេ។
- ង. ប្តីយើងខ្ពស់ស្មើគ្នា។
ប្តីកំលោះខ្ពស់មិនដល់ប្តីខ្ញុំទេ។
- ច. ភាសាយើងពិបាកស្មើគ្នា។
ភាសាលោកពិបាករៀនមិនដល់ភាសាខ្ញុំទេ។

Reading Passage

ប្រយោជន៍ទំនក់ទ្រព្យ

ដំណើរការថវិកាសាធារណៈ គឺការធ្វើអ្វីទាំងអស់ដោយរកម្សិលលាច់ដុំដើម្បីនឹង
ជួយខ្លួនយើងឱ្យមានកម្លាំងខ្លាំងនិងឱ្យមានសុខុមាលភាពដល់ប្រជាពលរដ្ឋ។ ការលេង

កីឡា មិនគ្រាន់តែជាការប្រកួតប្រជែងដើម្បីនឹងយកជ័យជំនះសេចក្តីមនុស្សឯទៀតទេ គឺជាការប្រកួតប្រជែងសម្រាប់ខ្លួនឯង ដើម្បីនឹងយកជ័យជំនះសេចក្តីដែលនៅក្នុង ខ្លួនឯង។

ដែលហៅថាជ័យជំនះខាងកីឡាស្មើខ្លួនឯង គឺការសុខសប្បាយដែលសំខាន់ ណាស់ក្នុងជីវិតមនុស្ស។ ការលើកខ្លួនក្បាលដើម្បីធ្វើការឯទៀតក្នុងមួយថ្ងៃយ៉ាងតិច៤ម៉ោង ធ្វើទុំមនុស្សជាប់បាត់អស់កម្លាំង។ កាលណាគេត្រូវប្រមាណដ៏ធំ៖ គេមិនសប្បាយចិត្ត ហើយមិនយូរប៉ុន្មានអស់កម្លាំង។ ការមិនសប្បាយចិត្តនឹងធ្វើទុំមនុស្ស។

នេះជាសត្រូវរបស់យើង។ ដើម្បីនឹងឈ្នះសេចក្តីនេះយើងត្រូវការពេលប្រថិយស តែមួយម៉ោង ឬក៏បីម៉ោងក្នុងមួយថ្ងៃ។ ការលើកទាំងស្រុងដុំតែមួយម៉ោងប៉ុណ្ណោះ អាចការពារខ្លួនយើងប្រឆាំងនឹងការលើកទាំងស្រុងក្នុងមួយថ្ងៃ។ ភាគពិតទៅ យើងមិនចាំបាច់ហាត់កីឡាទាំងម៉ឺនទេ គឺគ្រាន់តែប្រើប្រាស់ក្នុងមួយអាទិត្យ រៀបចំគ្រាន់ ណាស់ទៅហើយ។ ដូច្នេះយើងអាចយល់យ៉ាងច្បាស់ថា តើការហាត់ កីឡាសម្រាប់ខ្លួនឯង មានប្រយោជន៍យ៉ាងណាដល់ខ្លួនឯង។

VOCABULARY

ក្មេងៗ	kəloh kəloh	young male adult, bachelor
កីឡា	kəytaa	sport
ក្មេងៗ	kmeen kmeen	youth, young generation
ក្រមុំៗ	kəmom kəmom	young female adult, young woman
ខុសគ្នា	khoh knia	different
ខួរក្បាល	khuo kbaal	brains (R)
ចាស់ៗ	cah cah	old generation
ជីវិត	cəvit	life (R)
ជ័យជំនះ	cəy cənəh	victory (R)
លោះក្តី	chlúh knia	to quarrel (L)
តេននីស	təənih	tennis
ត្រចៀក	tót	to kick
ត្រីប	tviip	continent
និយម	niyúm + verb	to be accustomed to, like to
បាល់ទាត់	bal tót	soccer
បាល់ទះ	bal téh	volleyball (L)
បាល់បោះ	bal boh	basketball
ប្រកួត (ប្រជែង)	pəkuot (pəcəəŋ)	to compete
ប្រទេស	pəteeh	country
ប្រឡង	pəlvəŋ	take a test
ប៊ីនប៊ីន	piinpon	ping pong
ពូកែ	pəkəə	skillful, smart, effective

ម៉ែនចាញ់	min cañ	as...as, equally...
រាប់	róp + number	(hundred)s, (thousand)s (L)
៤៧៤	la?	etc.
វិទ្យុ	vityu?	radio (L)
ទិវុទ្ធកស្រ្ត	vityu? tuoretuoh	television
សាច់ដុំ	sac dom	muscle (L)
ស្រីកី	spóa	sport
ស្មើ	smae	equal
ស្មើគ្នា	smae knia	even, equal
ហាត	hat	to practise (R)
ហ្វុតបាល	futbal	football
អាស៊ី	aasii	Asia
អ្នកលេង	né? leen	player

Classical ballet rehearsal at the royal palace in Phnom Penh

LESSON FORTY-FOUR

DIALOGUE

	សត្វ	
១.	<p>កុម្ម មានសត្វច្រើនណាស់
មើលទៅ?</p>	<p>animal
In Cambodia, there are many animals,
I think.</p>
	បាញ់សត្វ	
២.	<p>សុខ បាទ ម៉េចលោកចង់ទៅបាញ់សត្វ
ទេ?</p>	<p>to hunt
Yes, why? Do you want to go
hunting?</p>
	ប្រដាប់ប្រដា	
៣.	<p>កុម្ម បាទចង់ដែរ តែខ្ញុំគ្មានប្រដាប់
ប្រដា ទេ។</p>	<p>equipment
Yes I do. But I don't have the
equipment.</p>
	នឹង	
៤.	<p>សុខ ស្រុកអាមេរិកគេបាញ់សត្វនឹង
អ្វីខ្លះ?</p>	<p>with, by means of
In the United States what do they
go hunting with?</p>
	កាំភ្លើង	
	ធ្នូ	
	ព្រួញ	
៥.	<p>កុម្ម គេប្រើកាំភ្លើង ធ្នូ នឹងព្រួញ។
ប៉ុន្តែនៅស្រុកខ្មែរ?</p>	<p>gun, rifle, firearm
bow
arrow
They use rifles, bow and arrows.
How about in Cambodia?</p>
	ស្នា	
	កៅស៊ូ	
	ចំពាយកៅស៊ូ	
	ស្លាប	
	សត្វសាច់	
៦.	<p>សុខ យើងមានស្នានឹងព្រួញ ចំពាយ
កៅស៊ូសម្រាប់បាញ់សត្វស្លាបតូច។</p>	<p>crossbow
rubber, elastic
slingshot
wing, feather
bird
We have crossbows and arrows, and
slingshots for shooting small birds.</p>
	នៅឯនេះ	
៧.	<p>កុម្ម នៅឯនេះ មានសត្វអ្វីខ្លះដែលគេ
អោយបាញ់?</p>	<p>over here
Over here, what are the animals we
are allowed to hunt?</p>
	ពាស	
៨.	<p>សុខ មានច្រើនគួរសមដែរ តែមាន
សត្វខ្លះលោកមិនអោយបាញ់
ព្រោះវាជិតពាសអស់ហើយ។</p>	<p>to be extinct
Fairly many, but there are some
animals that we can't hunt because
they are almost extinct.</p>
	ឧទាហរណ៍	
	ដូចជា	
៩.	កុម្ម ឧទាហរណ៍ដូចជាសត្វអ្វីខ្លះ?	<p>for example
such as
For example, what are they?</p>

ព្រៃ
កោដ្ត
ខ្នា
ដំរី	forest, jungle
wild bull
tiger
elephant
១០. សុខ ដូចជាកោដ្ត ខ្នា ដំរី ។	Like wild bulls, tigers, and elephants.

DIALOGUE:

1. tom - nɨw srok khmas mian sat craen ah mæə tɨw.
2. sok - baat, mæc look cɔŋ tɨw bañ sat eh?
3. tom - baat cɔŋ das, tas khñom kmian pədap pədaa eh.
4. sok - srok aameerɨk kee bañ sat nɨŋ sy khlah?
5. tom - kee praə kəmphlæəŋ, thnuu nɨŋ pruoñ. coh nɨw srok khmas?
6. sok - yeəŋ mian snaa nɨŋ pruoñ, cəpiam kawsuu səmrap bañ sat slaap touc touc.
7. tom - nɨw asnih mian sat sy khlah daɛl kee aac bañ?
8. sok - mian craen kuo sɔm das, tas mian sat khlah look mɨn aac bañ, pruh via cit piey oh eh.
9. tom - ottiahoo douc cia sat sy khlah?
10. sok - douc cia koo prey, khlaa, təmrey.

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

4. Note that នឹង /nɨŋ/ means 'by means of,' as in
 ស្រុកអាមេរិកគេបាញ់សត្វនឹងអ្វីខ្លះ?
 srok aameerɨk kee bañ sat nɨŋ sy khlah?
 In the U.S. what do they use to hunt with?
 You can also say យកមក /yoo moo/ + verb to indicate an instrument, e.g.
 ស្រុកអាមេរិកគេយកអ្វីខ្លះមកបាញ់សត្វ?
 srok aameerɨk kee yoo sy khlah moo bañ sat?
 In the U.S. what do they use to hunt with?

DRILLS

DRILL NO.

5. អត់/ət/ or គិត /ət/ means 'to be without;' it is also a synonym for មិន /mɨn/ and គ្មាន /kmian/ 'there isn't, hasn't' (Lesson 35). អត់បាយ /ət baay/ is literally 'to be without rice' but actually means 'to starve.'

- 5. To say 'prefer to, would rather' there are several ways. The preferred action is marked by preverbal ស្អី /suu/ or សុខចិត្ត /sok cət/; the rejected action may either be negated, as in Drill 5, or introduced by ជានិច្ច /cia cian/ 'than' (see also Drill 6). Some examples:

ខ្ញុំស្អីជិះប្រាក់កុក ខ្ញុំមិនចូលទាហានទេ។
 khñom suu cóp kuk khñom mɨn coul tɛhian eh
 I'd rather go to jail than go into the army.

ខ្ញុំសុខចិត្តជិះប្រាក់កុក ខ្ញុំមិនចូលទាហានទេ។
 khñom sok cət cóp kuk khñom mɨn coul tɛhian eh
 I'd rather go to jail than go into the army.

ខ្ញុំស្អីជិះប្រាក់កុកជានិច្ចចូលទាហាន។
 khñom suu cóp kuk cia cian coul tɛhian
 I'd rather go to jail than go into the army.

ខ្ញុំសុខចិត្តជិះប្រាក់កុកជានិច្ចចូលទាហាន។
 khñom sok cət cóp kuk cia cian coul tɛhian
 I'd rather go to jail than go into the army.

The word ស្អី /suu/ is an adjective meaning 'determined and persistent.'

- 9. Note that 'to forbid to' is ហាមមិនឱ្យ /haam mɨn aoy/ + clause, e.g.,

ពេទ្យហាមមិនឱ្យខ្ញុំធ្វើការពីរថ្ងៃ។
 pɛɛt haam mɨn aoy khñom thəə kaa pii ɲay
 The doctor forbade me to work for two days.

Note that the subject of the following clause can come between ហាម /haam/ and មិនឱ្យ /mɨn aoy/, e.g.,

ពេទ្យហាមខ្ញុំមិនឱ្យធ្វើការពីរថ្ងៃ។
 pɛɛt haam khñom mɨn aoy thəə kaa pii ɲay
 The doctor forbade me to work for two days.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: នៅស្រុកខ្មែរមានសត្វជាច្រើនណាស់មើលទៅ។ (ត្រី)
 S: នៅស្រុកខ្មែរមានត្រីជាច្រើនណាស់មើលទៅ។
 T: In Cambodia there must be a lot of animals. (fish)
 S: In Cambodia there must be a lot of fish.

- ក. នៅស្រុកខ្មែរមានត្រីជាច្រើនណាស់មើលទៅ។ (ត្រី)
- ខ. នៅស្រុកខ្មែរមានត្រីជាច្រើនណាស់មើលទៅ។ (អ្នកនេសាទត្រី)
- គ. នៅស្រុកខ្មែរមានអ្នកនេសាទត្រីជាច្រើនណាស់មើលទៅ។ (ប្រដាប់)
- ឃ. នៅស្រុកខ្មែរមានប្រដាប់ជាច្រើនណាស់មើលទៅ។ (ត្រី)

- ឯ. នៅស្រុកទ្រូរមានព្រៃជ្រៃនណាស់មើលទៅ។ (សត្វស្លាប)
- ច. នៅស្រុកទ្រូរមានសត្វស្លាបជ្រៃនណាស់មើលទៅ។

DRILL TWO: Substitution

MODEL: T: ម៉េចប្លែងណាមួយលោកចង់ទៅបាញ់សត្វទេ? (ស្ទូចត្រី)

S: ម៉េចប្លែងណាមួយលោកចង់ទៅស្ទូចត្រីទេ?

T: Well, would you like to go hunting someday? (fishing)

S: Well, would you like to go fishing someday?

- ក. ម៉េចប្លែងណាមួយលោកចង់ទៅស្ទូចត្រីទេ? (មើលកេប្រណាំងសេះ)
- ខ. ម៉េចប្លែងណាមួយលោកចង់ទៅមើលកេប្រណាំងសេះទេ? (មើលកេប្រណាំងមាន់)
- គ. ម៉េចប្លែងណាមួយលោកចង់ទៅមើលកេប្រណាំងមាន់ទេ? (អ៊ែនកសេង)
- ឃ. ម៉េចប្លែងណាមួយលោកចង់ទៅអ៊ែនកសេងទេ? (លេងតាំងប៉ូង)
- ង. ម៉េចប្លែងណាមួយលោកចង់ទៅលេងតាំងប៉ូងទេ? (បាញ់ជ្រៃស)
- ច. ម៉េចប្លែងណាមួយលោកចង់ទៅបាញ់ជ្រៃសទេ?

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំចង់ទៅបាញ់សត្វ។

S: លោកចង់ទៅបាញ់សត្វទេ?

T: I want to go hunting.

S: Do you want to go hunting?

ក. ខ្ញុំចូលចិត្តបាញ់ត្រី។	លោកចូលចិត្តបាញ់ត្រីទេ?
ខ. យើងអាចទៅកាប់ឡើយខ្ញុំទៅស្ទូចត្រី។	យើងអាចទៅកាប់ឡើយលោកទៅស្ទូចត្រីទេ?
គ. ខ្ញុំខ្លាចពស់ណាស់។	លោកខ្លាចពស់ទេ?
ឃ. ស្លាបនេះខ្ញុំទៅទីពេញដំបូងសត្វ។	ស្លាបនេះលោកទៅទីពេញដំបូងសត្វទេ?
ង. ខ្ញុំត្រូវការដៃសត្វចង្កេះ។	លោកត្រូវការដៃសត្វចង្កេះទេ?
ច. ខ្ញុំចូលចិត្តបាញ់សត្វនិងណាស់។	លោកចូលចិត្តបាញ់សត្វនិងណាស់ទេ?

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: ម្សិលមិញខ្ញុំទៅបាញ់សត្វ។

S: ម្សិលមិញខ្ញុំទៅបាញ់សត្វគ្មានបានសត្វសោះ។

T: Yesterday I went hunting.

S: Yesterday I went hunting and got nothing at all.

- ក. អាទិត្យម្សិលមិញខ្ញុំទៅស្ទូចត្រី។
- អាទិត្យម្សិលមិញខ្ញុំទៅស្ទូចត្រីគ្មានបានត្រីសោះ។

- ខ. ត្រីកម្មិត្យាទ្ធិទេវទ័ព្យាដំបូងសន្ទិច ។
ត្រីកម្មិត្យាទ្ធិទេវទ័ព្យាដំបូងសន្ទិចគ្រាន់បានដំបូងសន្ទិចសោះ ។
- គ. ទ្រីមុនទ្ធិទេវទ័ព្យាសុយបដំបូង ។
ទ្រីមុនទ្ធិទេវទ័ព្យាសុយបដំបូងគ្រាន់បានសុយសោះ ។
- ឃ. ម្សិលមិញទ្ធិទេវទ័ព្យាដំបូងសន្ទិច ។
ម្សិលមិញទ្ធិទេវទ័ព្យាដំបូងសន្ទិចគ្រាន់បានសន្ទិចសោះ ។
- ង. ស្ថាបមិញទ្ធិទេវទ័ព្យាសុយម្សិលទ្ធិ ។
ស្ថាបមិញទ្ធិទេវទ័ព្យាសុយម្សិលទ្ធិគ្រាន់បានសុយសោះ ។
- ច. ស្ថាបមិញទ្ធិទេវទ័ព្យាដំបូងសន្ទិច ។
ស្ថាបមិញទ្ធិទេវទ័ព្យាដំបូងសន្ទិចគ្រាន់បានដំបូងសន្ទិចសោះ ។

DRILL FIVE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំសម្លាប់មាន់មួយល្ងាចនេះ ។ (អភ័បុយ)
 S: ខ្ញុំស៊ីអភ័បុយ ខ្ញុំមិនសម្លាប់មាន់ទេ។
 T: I will slaughter a chicken this evening. (starve)
 S: I would rather starve than slaughter a chicken.

- ក. ខ្ញុំទេវបាញ់ស្រីស ។ (គ្រាន់ម្តាយ) ខ្ញុំស៊ីគ្រាន់ម្តាយ ខ្ញុំមិនទេវបាញ់ស្រីសទេ។
- ខ. ខ្ញុំទេវសចបដំបូង ។ (គ្រាន់សុយ) ខ្ញុំស៊ីគ្រាន់សុយ ខ្ញុំមិនទេវសចបដំបូងទេ។
- គ. ខ្ញុំប្រាប់លោក ។ (ស្លាប់) ខ្ញុំស៊ីស្លាប់ ខ្ញុំមិនប្រាប់លោកទេ។
- ឃ. ខ្ញុំទេវធ្វើចំបាំង ។ (ដាច់គុក) ខ្ញុំស៊ីដាច់គុក ខ្ញុំមិនទេវធ្វើចំបាំងទេ។
- ង. ខ្ញុំទេវខ្ញុំសុយប្តូនខ្ញុំ ។ (គ្រាន់សុយ) ខ្ញុំស៊ីគ្រាន់សុយ ខ្ញុំមិនទេវខ្ញុំសុយប្តូនខ្ញុំទេ។
- ច. ខ្ញុំដួលលោក ។ (សម្លាប់ខ្លួនខ្ញុំ) ខ្ញុំស៊ីសម្លាប់ខ្លួនខ្ញុំ ខ្ញុំមិនដួលលោកទេ។

DRILL SIX: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំសម្លាប់មាន់មួយល្ងាចនេះ ។ (អភ័បុយ)
 S: ខ្ញុំស៊ីអភ័បុយដាដាដំបូងសម្លាប់មាន់។
 T: I will slaughter a chicken tonight. (starve)
 S: I would rather starve than kill a chicken.

- ក. វាខ្ញុំសុយភាត ។ (ខ្ញុំអ្នកឯទៀត) វាស៊ីខ្ញុំអ្នកឯទៀតដាដាដំបូងខ្ញុំសុយភាត ។
- ខ. ខ្ញុំញ៉ាំបុយ ។ (ដើរលេង) ខ្ញុំស៊ីដើរលេងដាដាដំបូងញ៉ាំបុយ ។
- គ. វាទិលគេចាប់ ។ (ស្លាប់) វាស៊ីស្លាប់ដាដាដំបូងទិលគេចាប់ ។
- ឃ. ភាតនេវរស ។ (ស្លាប់) ភាតស៊ីស្លាប់ដាដាដំបូងនេវរស ។
- ង. ពូហាក់ពិសាបុយ ។ (ពិសា/ស្រា) ពូហាក់ស៊ីពិសា/ស្រាដាដាដំបូងពិសាបុយ ។
- ច. ពូហាក់ទេវទៀន ។ (ដើរលេងដាម្តាយស្រី) ពូហាក់ស៊ីដើរលេងដាម្តាយស្រីដាដាដំបូងទេវទៀន ។

DRILL SEVEN: Response

MODEL: T: ខ្ញុំចេះបាញ់ស្នាម ។ (ឆ្ន័)
 S: លោកបាញ់ដូច្នោះកើតទេ?
 T: I know how to shoot a crossbow. (a bow)
 S: Can you shoot a bow?

- ក. ខ្ញុំចេះបាញ់កាំភ្លើងដំដី ។ (កាំភ្លើងបាញ់គ្រាប់ថ្លៃ) លោកបាញ់កាំភ្លើងបាញ់គ្រាប់ថ្លៃ កើតទេ?
- ខ. ខ្ញុំចេះបើកទូក ។ (ទូក) លោកបើកទូកកើតទេ?
- គ. ខ្ញុំចេះបង្ហូរត្រី ។ (ត្រី) លោកបង្ហូរត្រីកើតទេ?
- ឃ. ខ្ញុំចេះធ្វើដំបូលស្លឹក ។ (ដំបូលស្លឹក) លោកធ្វើដំបូលស្លឹកកើតទេ?
- ង. ខ្ញុំចេះចែកទឹក ។ (ចែកទឹក) លោកចែកទឹកកើតទេ?
- ច. ខ្ញុំចេះដុំដំបូលស្លឹក ។ (ខ្សែ) លោកដុំដំបូលស្លឹកកើតទេ?

DRILL EIGHT: Substitution

MODEL: T: ខ្ញុំបាញ់រមាសដំបូលកំពុងរត់ ។ (ទន្សាយ)
 S: ខ្ញុំបាញ់ ទន្សាយដំបូលកំពុងរត់ ។
 T: I shot a rhinoceros that was running. (rabbit)
 S: I shot a rabbit that was running.

- ក. ខ្ញុំបាញ់ ទន្សាយដំបូលកំពុងរត់ ។ (ដំបូល)
- ខ. ខ្ញុំបាញ់ ទន្សាយដំបូលកំពុងដើរ ។ (ត្រាច)
- គ. ខ្ញុំបាញ់ ត្រាចដំបូលកំពុងដើរ ។ (បើរ)
- ឃ. ខ្ញុំបាញ់ ត្រាចដំបូលកំពុងបើរ ។ (ទាដៃ)
- ង. ខ្ញុំបាញ់ ទាដៃដំបូលកំពុងបើរ ។ (ហែលទឹក)
- ច. ខ្ញុំបាញ់ ទាដៃដំបូលកំពុងហែលទឹក ។ (ខ្សែប្រាំ)
- ឆ. ខ្ញុំបាញ់ ខ្សែប្រាំដំបូលកំពុងហែលទឹក ។ (ឆ្កែ ឯដើមឈើ)
- ដ. ខ្ញុំបាញ់ ខ្សែប្រាំដំបូលកំពុងឆ្កែ ឯដើមឈើ ។

DRILL NINE: Transformation

NOTE: Make the sentence below into a question according to the cue.

MODEL: T: នៅស្រុកខ្មែរ រាជការហាមអ្នកស្រុកមិនឱ្យបាញ់សត្វ ព្រោះវាជិតពាយអស់ ហើយ ។

T: In Cambodia the government forbids the people to shoot animals because they are almost extinct.

- ក. (អ្នកស្រុក)
 នៅស្រុកខ្មែរ រាជការហាមអ្នកស្រុក មិនឱ្យបាញ់សត្វ ព្រោះវាជិតពាយអស់ហើយ?
- ខ. (ជិតពាយអស់ហើយ)
 នៅស្រុកខ្មែរ រាជការហាមអ្នកស្រុកមិនឱ្យបាញ់សត្វ ព្រោះវា ហាក់ដូចជា?

- ក. (ព្រោះវាជិតពាយ័ររស់ហើយ)
ហេតុអ្វីបានជានៅស្រុកខ្មែររាជការ ហាមអ្នកស្រុកមិនឱ្យបាញ់សត្វ?
- ឃ. (រាជការ)
នៅស្រុកខ្មែរអ្នកណា ហាមអ្នកស្រុកមិនឱ្យបាញ់សត្វ?
- ង. (នៅស្រុកខ្មែរ)
នៅឯណា រាជការហាមអ្នកស្រុកមិនឱ្យបាញ់សត្វ ព្រោះវាជិតពាយ័ររស់ហើយ?

DRILL TEN: Substitution

MODEL: T: ទៀបដីប្រដាប់ប្រដា ឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅបាញ់សត្វ។ (ទិញ)

S: ទិញប្រដាប់ប្រដា ឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅបាញ់សត្វ។

T: Let's arrange the equipment first, then go hunting. (buy)

S: Let's buy the equipment first, then go hunting.

- ក. ទិញប្រដាប់ប្រដា ឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅបាញ់សត្វ។ (ស្រូបត្រី)
- ខ. ទិញប្រដាប់ប្រដា ឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅស្រូបត្រី។ (ដួល)
- គ. ដួលប្រដាប់ប្រដា ឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅស្រូបត្រី។ (ទូក)
- ឃ. ដួលទូកឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅស្រូបត្រី។ (បាញ់ទាត់ត្រា)
- ង. ដួលទូកឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅបាញ់ទាត់ត្រា។ (ទ្វារ)
- ច. ដួលទ្វារឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅបាញ់ទាត់ត្រា។ (សត្វ)
- ឆ. ដួលទ្វារឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅបាញ់សត្វ។

DRILL ELEVEN: Response

MODEL: T: ជួលទ្វារឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅបាញ់សត្វ។

S: កុំអាលជួលទ្វារអី ព្រោះយើងមិនទាន់ទៅបាញ់សត្វឡើយ។

T: Let's rent a car first, then go hunting.

S: Don't rent the car yet, we're not going hunting now.

- ក. ទិញប្រដាប់ប្រដា ឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅស្រូបត្រី។
កុំអាលទិញប្រដាប់ប្រដា អីព្រោះយើងមិនទាន់ទៅស្រូបត្រីឡើយ។
- ខ. ទៀបដីទូកឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅបាញ់ទាត់ត្រា។
កុំអាលទៀបដីទូកអី ព្រោះយើងមិនទាន់ទៅបាញ់ទាត់ត្រាឡើយ។
- គ. ស្រុកពាក់ខោអាវឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅមើលកូន។
កុំអាលស្រុកពាក់ខោអាវអី ព្រោះយើងមិនទាន់ទៅមើលកូនឡើយ។
- ឃ. ញាំបាយឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅដើរលេង។
កុំអាលញាំបាយអី ព្រោះយើងមិនទាន់ទៅដើរលេងឡើយ។
- ង. ចូលទូកឱ្យរលីបរលី និងអាលទៅទិញស្រូវស្លប។
កុំអាលចូលទូកអី ព្រោះយើងមិនទាន់ទៅទិញស្រូវស្លបឡើយ។

ច. ខ្ញុំដឹងសន្ទិចភាគឱបរហើយទេ? និងអោយទៅសួរគ្រី។
ក៏អោយខ្ញុំដឹងសន្ទិចភាគអីព្រោះយើងមិនទាន់ទៅសួរគ្រីពីឡូវទេ។

Reading Passage

សត្វនៅស្រុកខ្មែរ

ប្រហែលជាង ៣០ ឆ្នាំហើយ នៅស្រុកខ្មែរ សត្វព្រៃនៅសឹងតែពាសពេញគ្រប់
កន្លែង។ ពីកន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយ គេតែងឃើញសត្វទាំងនោះបើមិនជឿនក៏
តិចដែរ។ ដំរី ខ្លា ខ្លាបង្កំ គោព្រៃ និងរមាសជ្រូននៅឆ្ងាយពីភូមិ ឯសត្វ ជ្រូន
និងទន្សាយវិញ យើងជឿជានិយមនៅជាមួយគ្នា នៅមិនឆ្ងាយទេ។ យើងមិនសូវ
ហ៊ានដើរចូលព្រៃម្នាក់ឯងទេ យើងត្រូវមានគ្នា ឬត្រូវមានរបស់ការពារខ្លួនជានិច្ច។
បើនិយាយពីនៅពេលយប់វិញ មនុស្សនៅស្រុកស្រែចំការមិនសូវហ៊ានដើរតាម
ចិត្តទេ។ គេប្រយ័ត្នណាស់ ព្រោះគេខ្លាចមកអូសគោគេឬមកស៊ីគេ។

អំពីសត្វព្រៃនេះ អ្នកស្រុកស្រែចំការទទួលបានសំណាកព្រៃនិយម គឺមានស្លាប់
ជ្រូននាក់ក្នុងមួយឆ្នាំ។ និងដំណាំរបស់គេក៏ខ្លាចខ្លាខ្លាបង្កំណាស់ដែរ។

កាលនោះអ្នកស្រែចំការមានការពិបាកនឹងសត្វព្រៃនោះមិនតែគេសប្បាយម្យ៉ាង
គឺគេសប្បាយខាងឡើងម្នាក់ម្នាក់ចិញ្ចឹមគ្រួសារគេ។ គេមិនដឹងស្រាបស្រពឡើយនេះទេ
ហើយគេមិនសូវបាច់កម្រិតដឹង។ បើគេដឹងថាគេខ្លាចអ្វីសម្រាប់បរិភោគល្អចនេះ គេ
ទៅរកមុនពេលនោះចន្លឹច។ បើគេមិនចង់ទៅរកសត្វព្រៃឬសត្វលាប គេទៅរកគ្រី។
និយាយពីគ្រីអញ្ចឹង ពេលនោះស្រួលចាប់ណាស់ យើងចាប់នឹងដំរីទេក៏បានដែរ។

ពីភីតឡូវនេះ សត្វព្រៃទាំងនោះពាសដីតអស់ហើយ។ ហើយការហាមមិន
ឱបរហើយសត្វព្រៃនោះ ពិតមែនតែមានមែន ក៏មិនទាន់សូវបង្កើតមនុស្សឱបរហើយ
តាមប៉ុន្មានដែរ។

VOCABULARY

កៅស៊ូ	kawsuu	rubber, elastic
កាំភ្លើង	kəmpʰlɛəŋ	gun, rifle, firearm
កាំភ្លើងដៃ	kəmpʰlɛəŋ day	pistol
ខ្លា	khlaa	tiger
ខ្លាបង្កំ	khlaa khmum	bear
គោព្រៃ	koə prey	wild bull
គ្រាប់ថ្លែ	króp pray	buckshot
បង្កំ	khmum	bee
ថែវទូក	caəv tuuk	to row
ចំបាំង	cəbaŋ	war, fighting
ចំពាមកៅស៊ូ	cəpɪam kawsuu	slingshot

ឆ្កែ	chmaa	cat
ឆ្កែ	chkae	dog
ឈើ	chee	wood
ល្អិត	chluuh	deer (R)
ដំបូលស្រួច	doonj setuuc	fishing pole
ដើមឈើ	daem chee	tree
ដេញ	deñ	to chase, to pursue (L)
ដំរី	təmrey	elephant
ត្រពាំង	təpəŋ	pond (L)
ទទេ	tətée	free, unadorned, simple (R)
ទន្សាយ	nšaay	rabbit
ទាស្រោ	tia prey	wild duck
ទូក	tuuk	boat
ប្លែង	thnuu	bow
ប្លែង	nɛŋ	with, by means of
នេសាទ (ត្រី)	nəsaat (trey)	to fish
នៅជានេះ	niw asnih	over here
បាញ់សត្វ	bañ sat	to hunt
បឹង	bəŋ	lake
ប្រជុំសំអាត	pəcúl món	to hold a cock fight
ប្រដាប់ប្រដា	pədap pədaa	equipment
ប្រណាំងសេះ	pənaŋ seh	horse racing
ប្រើស	prəh	deer
ភ្នំស្រួច	phlae setouc	hook
ភ្នំកំបង់	phsaŋ	to tame
ពាស់	púh	snake
ពាសពេញ	piah piñ	completely, all over (R)
ពាស	piey	to be extinct
ព្រាប	priap	pigeon
ព្រួញ	pruoñ	arrow
ព្រៃ	prey	forest, jungle
រមាស	lmiah	rhinoceros
សត្វ	sat	animal
សត្វល្អិត	sat slaap	bird
សម្លាប់ខ្លួនឯង	selap khluon aen	to commit suicide
ស្តី	suu	determined and persistent
ស្តី + verb	suu + verb	to prefer to, would rather
សេះ	seh	horse
ស្នា	snaa	crossbow

សាប	slaap	wing, feather
ស៊ីចត្រី	stuuc Trey	to fish
ហាមមិនឱ្យ	haam mɨn aoy	to forbid
ហើរ	haə	to fly (bird)
អត់បាយ	ət baay	to starve, to go hungry
អុំ (ទូក)	om (tuuk)	to row
អ្នកនេសាទត្រី	né' nəsaaɓ Trey	fisherman
ឧទាហរណ៍	ottiahoo	example, for example

Mango tree

LESSON FORTY-FIVE

DIALOGUE

១.	<p>សុខ លោកកុម ចុងអាងក្បួន៖
លោកចង់ទៅណា ឬធ្វើអីទេ?</p> | <p>Tom, do you want to go anywhere,
or do anything this weekend?</p> |
|----|--|--|
២.	<p>កុម អញ្ចីអីទេ វាខ្ញុំមិនដឹងទេ
ឯណាទេ? មានកន្លែងណា
គ្រាន់តែនឹងដើរលេងទេ?</p> | <p>I'm not doing anything, but I don't
know where to go at all. Are there
any places where you can just stroll
around?</p> |
|----|--|--|
៣.	<p>សុខ ម៉ែនខ្លះទេ
អូ! ម៉ែនខ្លះទេលោក ។
យកខ្យល់អាកាស</p> | <p>plenty, no lack
Oh! Plenty.
to take the fresh air</p> |
|----|--|--|
៤.	<p>កុម មានកន្លែងអង្គុយយកខ្យល់
អាកាសទេ?
រ៉ាំង</p> | <p>Are there any places to get fresh
air?
palace</p> |
|----|--|--|
៥.	<p>សុខ បើលោកចង់យកខ្យល់អាកាស
លោកអាចទៅអង្គុយលេង
មុខរ៉ាំង។</p> | <p>If you want to get fresh air you
can go and sit down in front of
the palace.</p> |
|----|---|---|
៦.	<p>កុម ចុះបើខ្ញុំចង់ញ៉ាំអីចង្កឹបបន្តិច?
គុយទាវ
ក្រសួង
បេសនាការ
ក្រសួងបេសនាការ
នំប៉័ងដាក់សាច់</p> | <p>And if I want to have a little
snack?
Chinese noodle soup
ministry, department, bureau
information, propaganda
information bureau
sandwich</p> |
|----|--|---|
៧.	<p>សុខ លោកទៅផ្សារចាស់ លោកញ៉ាំ
គុយទាវមើលស្រី។ ឬលោកទៅ
មុខក្រសួងបេសនាការ គេ
មានលក់នំប៉័ងដាក់សាច់។</p> | <p>If you go to the Old Market, you
can eat noodle soup and watch the
girls, or you can go in front of
the Information Bureau where they
sell sandwiches.</p> |
|----|--|---|
៨.	<p>កុម ចុះយប់ៗ លោកអាចទៅកន្លែង
ណាខ្លះ?
ល្ខោន</p> | <p>And at night, where can you go?

play</p> |
|----|---|--|
៩.	<p>សុខ លោកអាចទៅកន្លែងដែលខ្ញុំ
បានប្រាប់លោក ឬលោកអាច
ទៅមើលកុំនឬល្ខោន។</p> | <p>You can go to the places that I
told you about, or you can go see
a movie or a play.</p> |
|----|---|---|

DIALOGUE:

1. sok - look tom, cən aatit nih look cən tɨw naa rɨɨ thəe sy eh?
2. tom - ət thəe sy eh. tæ khñom mɨn dəŋ tɨw ænaa soh. mian kəlaeŋ naa krón tæ nɨŋ dəe leeŋ eh.
3. sok - oh! mɨn khvah eh look.
4. tom - mian kəlaeŋ ŋkuy yóo khyəl aakah eh?
5. sok - bæ look cən yóo khyəl aakah look aac tɨw ŋkuy leeŋ muk véŋ.
6. tom - coh bæ khñom cən ñam sy ntɛc-ntuoc?
7. sok - look tɨw phsaa cah, look ñam kətiav məel srɛy srɛy rɨɨ look tɨw muk kəsuoŋ khohsnaa kaa, kee mian lú? numpəŋ da? sac.
8. tom - coh yup yup look aac tɨw kəlaeŋ naa khlah?
9. sok - look aac tɨw kəlaeŋ daɛl khñom baan prap look, rɨɨ look aac tɨw məel kon rɨɨ lkhaon.

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

7. Note that the first two clauses of this sentence are an example of a pair of clauses juxtaposed without a relator; their relation to each other is defined by the context, not by an explicit word like បើ 'bæ/ 'if,' កាលណា /kaalnaa/ 'when,' or ហើយ /haey/ 'and.' Cf. S.4.1.1 and S.4.1.2 in the grammatical sketch also.

DRILLS

DRILL NO.

1. In this drill is introduced a new idiom: មិនថាទេ /mɨn thaa tæ/ + noun₁ + noun₂ + ក៏ /kɨ/ + verb phrase + ដែរ /dæ/ means 'not only noun₁ but noun₂ also,' e.g. មិនថាទេខ្ញុំទេ បងខ្ញុំក៏មិនសូរិចូលចិត្តរៀនដែរ។
 mɨn thaa tæ khñom tee, bəŋ khñom koo mɨn səw coul cət rien dæ
 Not only I but my older brother doesn't like to study either.
1. Sentence The word ខ្ចីល /kheɨl/ 'lazy' is used before a verb to mean 'to not feel like (do)ing,' e.g.
 ខ្ញុំខ្ចីលក្រោកពីរគង់ព្រឹកនេះ។
 khñom kheɨl kraok pii keeŋ prik nih
 I don't feel like getting up this morning.
2. ប្រាប់ទឹក /srəp tæ/ 'suddenly' is normally another preverbal adverb like ច្រើនទឹក /cræŋ tæ/ 'mostly' etc. However, in this drill occurs a new pattern, in which what have been introduced so far as preverbals are used at

the beginning of the clause, before the subject, as well (cf. in the grammatical sketch sections A.3, A.3.1, and A.3.2).

7. The word **ស្លាប់** /sɔp/ 'die' is very non-formal. It is used to refer to animals and plants and only informally for people. The usual word for 'die' when referring to people is **ស្លាប់** /slap/.

Notes on the places mentioned in this lesson:

1. **មុខទាំង** /muk véŋ/ This is a small park in front of the royal palace. One edge of this park is on the river front, which makes it a popular place for the Phnompenhois to go for a cool breeze. The palace itself has been turned into a national museum since the abolition of the monarchy in 1970.
2. **ផ្សារចាស់** /phsaa cah/ 'the old market.' This is one of several covered markets in Phnom Penh. It occupies a large city block and is composed of permanent kiosks surrounding a central informal restaurant area where snacks and soft drinks are available. All the markets sell vegetables and fruits, and most have cloth, but the Old Market specializes in an especially wide selection of fruits and fabrics. In addition it is the only market with a large number of kiosks selling books of all sorts, almost all of them in Cambodian. Otherwise books must be bought in bookstores, which are scattered throughout the city.
3. **វត្តភ្នំ** /vót phnum/ This is the hill for which Phnom Penh is named.
ភ្នំពេញ /phnum pɛñ/ means 'Penh's Hill,' and, according to legend, the hill and the temple on it were built by a pious woman named Penh to accommodate images of the Buddha which she found floating in the river. To this day there is a **វត្ត** /vót/ 'wat, pagoda' on the hill, and the **វត្តភ្នំ** /vót phnum/ is a popular spot for both Cambodian and foreign tourists.
4. **កំពង់សោម** /kəpún saom/ is the country's only deepwater port. It was built under Prince Sihanouk and originally called **ក្រុងព្រះសីហនុ** /kroŋ préh sihaanu?/ 'Sihanoukville.' Since 1970 it has been known as **កំពង់សោម** /kəpún saom/ 'Kompong Som.' The only oil refinery in the country is located in this town.
5. **ភ្នំបូករោ** /phnum bóokoo/ 'Bokor' is one of the resort areas in the country. It is popular because of its cool and pleasant climate, which are a result of its altitude.

DRILLS

DRILL ONE: Response

MODEL: T: ខ្ញុំមិនដឹងទៅលេងណាទេ។
 S: មិនបាទ/ចាស្តីលោកទេ ខ្ញុំក៏មិនដឹងទៅលេងណាដែរ។
 T: I don't know where to go out.
 S: Not only you, but I don't know where to go either.

- ក. ខ្ញុំត្រូវការសូលរាល់ថ្ងៃ។
មិនបាទ/ចាស្តីលោកទេ ខ្ញុំក៏ត្រូវការសូលរាល់ថ្ងៃដែរ។
- ខ. ខ្ញុំមិនចូលចិត្តនឹប្បីដាក់សាច់ទេ។
មិនបាទ/ចាស្តីលោកទេ ខ្ញុំក៏មិនចូលចិត្តនឹប្បីដាក់សាច់ដែរ។
- គ. ខ្ញុំដើរលេងប្រចាំថ្ងៃពេញ។
មិនបាទ/ចាស្តីលោកទេ ខ្ញុំក៏ដើរលេងប្រចាំថ្ងៃដែរ។
- ឃ. ខ្ញុំទាស់គំនិតមិនដឹងធ្វើអីទេឲ្យរ។
មិនបាទ/ចាស្តីលោកទេ ខ្ញុំក៏ទាស់គំនិតមិនដឹងធ្វើអីដែរ។
- ង. ខ្ញុំខ្ជិលទៀនណាស់ប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ។
មិនបាទ/ចាស្តីលោកទេ ខ្ញុំក៏ខ្ជិលទៀនដែរ ប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ។
- ច. ខ្ញុំត្រូវការសំរាកមួយថ្ងៃ។
មិនបាទ/ចាស្តីលោកទេ ខ្ញុំក៏ត្រូវការសំរាកមួយថ្ងៃដែរ។

DRILL TWO:

MODEL: T: ខ្ញុំកំពុងតែអង្គុយយកខ្យល់រតាភាស។ (គ្រាប់បែកមួយផ្ទុះ)
 S: ខ្ញុំកំពុងតែអង្គុយយកខ្យល់រតាភាសស្រាប់តែគ្រាប់បែកមួយផ្ទុះ។
 T: I was sitting there getting some fresh air. (a bomb exploded)
 S: I was sitting there getting some fresh air when suddenly a bomb exploded.

- ក. ខ្ញុំកំពុងតែមើលទេវាទេវា។ (ចង្កៀងរលត់)
ខ្ញុំកំពុងតែមើលទេវាទេវាស្រាប់តែចង្កៀងរលត់។
- ខ. ខ្ញុំកំពុងតែបើកទ្រាន។ (កងផ្ទុះបែក)
ខ្ញុំកំពុងតែបើកទ្រានស្រាប់តែកងផ្ទុះបែក។
- គ. ខ្ញុំកំពុងតែញ៉ាំគុយទាវជាមួយពួកម៉ាកស្រីខ្ញុំ។ (ប្រពន្ធខ្ញុំមកដល់)
ខ្ញុំកំពុងតែញ៉ាំគុយទាវជាមួយពួកម៉ាកស្រីខ្ញុំស្រាប់តែប្រពន្ធខ្ញុំមកដល់។
- ឃ. ខ្ញុំកំពុងតែដើរក្នុងថ្នាក់។ (លោកគ្រូចូលមកដល់)
ខ្ញុំកំពុងតែដើរក្នុងថ្នាក់ស្រាប់តែលោកគ្រូចូលមកដល់។
- ង. ខ្ញុំកំពុងតែញ៉ាំបាយ។ (រុយមួយធ្លាក់ក្នុងបាស)
ខ្ញុំកំពុងតែញ៉ាំបាយស្រាប់តែរុយមួយធ្លាក់ក្នុងបាស។
- ច. ខ្ញុំកំពុងតែអង្គុយទៀន។ (ខ្ញុំដួលសន្លប់)
ខ្ញុំកំពុងតែអង្គុយទៀនស្រាប់តែខ្ញុំដួលសន្លប់។

DRILL THREE: Substitution

MODEL: T: លោកមានស្នាក់នៅកន្លែងណាគ្រាន់តែគន្លងអង្គុយលេងទេ? (សួរច្បារ)

S: លោកមានស្នាក់នៅសួរច្បារណាគ្រាន់តែគន្លងអង្គុយលេងទេ?

T: Do you know any place where you can just sit around? (garden)

S: Do you know any garden where you can just sit around?

ក. លោកមានស្នាក់នៅសួរច្បារណាគ្រាន់តែគន្លងអង្គុយលេងទេ? (បរកខ្យល់អាកាស)

ខ. លោកមានស្នាក់នៅសួរច្បារណាគ្រាន់តែគន្លងអង្គុយលេងអាកាសទេ? (ញ៉ាំបាយ)

គ. លោកមានស្នាក់នៅសួរច្បារណាគ្រាន់តែគន្លងញ៉ាំបាយទេ? (ហាងបាយ)

ឃ. លោកមានស្នាក់នៅហាងបាយណាគ្រាន់តែគន្លងញ៉ាំបាយទេ? (ញ៉ាំស្រា)

ង. លោកមានស្នាក់នៅហាងបាយណាគ្រាន់តែគន្លងញ៉ាំស្រាទេ? (មើលស្រីកំ)

ច. លោកមានស្នាក់នៅហាងបាយណាគ្រាន់តែគន្លងមើលស្រីកំទេ?

DRILL FOUR: Response

MODEL: T: លោកស្គាល់កន្លែងញ៉ាំស្រាថាមួយទេ?

S: មិនខ្លះកន្លែងញ៉ាំស្រាថាមួយទេលោក។

T: Do you know any place that sells cheap drinks?

S: Plenty of places sell cheap drinks.

ក. លោកមានសុប្បទិសខ្ចីទេ? មិនខ្លះសុប្បទិសលោកខ្ចីទេលោក។

ខ. លោកស្គាល់ហាងបាយស្អុយទេ? មិនខ្លះហាងបាយស្អុយទេលោក។

គ. លោកមានបន្ទប់ដេកទេ? មិនខ្លះបន្ទប់ដេកទេលោក។

ឃ. លោកមានស្នាក់នៅកន្លែងដួសឡានណាទេ? មិនខ្លះកន្លែងដួសឡានទេលោក។

ង. លោកនិញសំបុត្រកុនទុកទេ? មិនខ្លះសំបុត្រកុនទេលោក។

ច. លោកមានស្រាញ៉ាំទេ? មិនខ្លះស្រាញ៉ាំទេលោក។

DRILL FIVE: Choice

MODEL: T: អាមេរិកាំងញ៉ាំ នៅពេលបាយត្រឹក។ (កាហ្វេ , ស្រា)

S: អាមេរិកាំងញ៉ាំ កាហ្វេនៅពេលបាយត្រឹក។

T: Americans drink...at breakfast. (coffee, liquor)

S: Americans drink coffee at breakfast.

ក. អង់គ្លេសញ៉ាំ នៅពេលបាយត្រឹក។ (កាហ្វេ , ទឹក)

អង់គ្លេសញ៉ាំ ទឹកនៅពេលបាយត្រឹក។

ខ. នៅស្រុកខ្មែរគេមិនចូលចិត្ត ទេ។ (សាច់ដូក , សាច់ជ្រូក)

នៅស្រុកខ្មែរគេមិនចូលចិត្ត សាច់ជ្រូកទេ។

គ. មុនចេញពីផ្ទះខ្ញុំ រាជយោ។ (ប៉េក , ប៉េន)

មុនចេញពីផ្ទះខ្ញុំ បិទរាជយោស្តាប់ដំណឹង។

- ប. មុនខ្ញុំដើរ ខ្ញុំ រាជលោក ។ (ថ្ងៃ , ថ្ងៃ)
មុនខ្ញុំដើរ ខ្ញុំ ថ្ងៃ រាជលោក ។
- ង. យើងនៅអង្គបុរសនៅ ដើម្បីយកខ្យល់អាកាស ។ (មុខទាំង , រោងកូន)
យើងនៅអង្គបុរសនៅមុខទាំងដើម្បីយកខ្យល់អាកាស ។
- ច. ខ្ញុំមិនដែលព្យាបាលនឹង ទេ ។ (តែង , តែង)
ខ្ញុំមិនដែលព្យាបាលនឹងតែងទេ ។

DRILL SIX: Response

- MODEL: T: ខ្ញុំចង់យកខ្យល់អាកាស ។ (អង្គបុរសលេងមុខទាំង)
S: បើលោកចង់យកខ្យល់អាកាស លោកនៅអង្គបុរសលេងមុខទាំង ។
T: I want to get some fresh air. (sit in front of the palace)
S: If you want to get some fresh air, go sit in front of the palace.
- ក. ខ្ញុំចង់ទិញសាច់ប្រាំងតែស្លបំប៉ុន ។ (ហាងបាយឡាតាំងប៊ុន)
បើលោកចង់ទិញសាច់ប្រាំងតែស្លបំប៉ុន លោកនៅហាងបាយឡាតាំងប៊ុន ។
 - ខ. ខ្ញុំចង់ទិញខោអាវស្លប្រាំងប្រាំង ។ (ហាងអង្គឡាតាំង)
បើលោកចង់ទិញខោអាវស្លប្រាំងប្រាំង លោកនៅហាងអង្គឡាតាំង ។
 - គ. ខ្ញុំចង់ទៅរាំ ។ (បារកូឡាតាំងមានស្រី)
បើលោកចង់ទៅរាំ លោកនៅបារកូឡាតាំងមានស្រី ។
 - ឃ. ខ្ញុំចង់ទៅមើលកូនបារាំង ។ (រោងកាតាំង)
បើលោកចង់ទៅមើលកូនបារាំង លោកនៅរោងកាតាំង ។
 - ង. ខ្ញុំចង់ទៅមជ្ឈមណ្ឌល ។ (កំពង់សោម)
បើលោកចង់ទៅមជ្ឈមណ្ឌល លោកនៅកំពង់សោម ។
 - ច. ខ្ញុំចង់ទិញស្បែកស្រូវបរទេស ។ (ផ្សារចាស់)
បើលោកចង់ទិញស្បែកស្រូវបរទេស លោកនៅផ្សារចាស់ ។
 - ឆ. ខ្ញុំចង់ជួបនឹងទេសចរជប៉ុន ។ (ហាងសក់ប្រាក់)
បើលោកចង់ជួបនឹងទេសចរជប៉ុន លោកនៅហាងសក់ប្រាក់ ។

DRILL SEVEN: Response

- MODEL: T: មានអាំងដូនហើយឬនៅ ?
S: ទេ មានអាំងដូននៅឡើយទេ ?
T: Is the broiled chicken cooked?
S: No, the broiled chicken is not cooked yet.
- ក. ចេកនោះទុំហើយឬនៅ ?
ទេ ចេកនោះមិនទាន់ទុំនៅឡើយទេ ?
 - ខ. ហាងកាហ្វេនោះបើកហើយឬនៅ ?
ទេ ហាងកាហ្វេនោះមិនទាន់បើកនៅឡើយទេ ?

- ក. ដើមឆ្ការក្បាលលោកងាប់ហើយឬទេ?
ទេដើមឆ្ការក្បាលខ្ញុំមិនទាន់ងាប់នៅឡើយទេ។
- ប. ដើមឆ្ការលើកងាប់ហើយឬទេ?
ទេដើមឆ្ការខ្ញុំមិនទាន់ដំនៅឡើយទេ។
- ង. លោកសឹងលុបខ្ញុំហើយឬទេ?
ទេខ្ញុំមិនទាន់សង់លុបលោកនៅឡើយទេ។
- ច. បន្ទប់លោកស្អាតហើយឬទេ?
ទេបន្ទប់ខ្ញុំមិនទាន់ស្អាតនៅឡើយទេ។

DRILL EIGHT: Response

MODEL: T: មានអាំងត្រុងហើយឬទេ? (នៅ)
S: ទេ មានអាំងនៅនៅឡើយទេ។
T: Is the broiled chicken cooked? (raw)
S: No, the broiled chicken is still raw.

- ក. ចេកនេះទុំហើយឬទេ? (ខ្ញុំ)
ទេចេកនេះនៅខ្ញុំនៅឡើយទេ។
- ខ. ហាងកាហ្វេនោះបើកហើយឬទេ? (ប៊ែន)
ទេហាងកាហ្វេនោះនៅប៊ែននៅឡើយទេ។
- គ. ដើមឆ្ការក្បាលលោកស្អាតហើយឬទេ? (ទេស)
ទេដើមឆ្ការក្បាលខ្ញុំនៅរស់នៅឡើយទេ។
- ឃ. ដើមឆ្ការលោកងាប់ហើយឬទេ? (ភូច)
ទេដើមឆ្ការខ្ញុំនៅភូចនៅឡើយទេ។
- ង. លោកសឹងលុបខ្ញុំហើយឬទេ? (ដំពាក់លោក)
ទេខ្ញុំនៅដំពាក់លោកនៅឡើយទេ។
- ច. បន្ទប់លោកស្អាតហើយឬទេ? (ក្រខ្វក់)
ទេបន្ទប់ខ្ញុំនៅក្រខ្វក់នៅឡើយទេ។

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: បើលោកចង់ញ៉ាំគុយទាវមើលស្រី លោកទៅផ្សារចាស់។ (ផ្សារចាស់)
S: បើខ្ញុំចង់ញ៉ាំគុយទាវមើលស្រី ខ្ញុំទៅផ្សារណា?
T: If you want to eat noodle soup and watch girls, go to Phsaa Cah.
(Phsaa Cah)
S: If I want to eat noodle soup and watch girls, which market should I go to?

- ក. បើលោកចង់ទៅផ្សារចាស់ លោកដឹងឡានស្នួលលេខដប់។ (លេខដប់)
បើខ្ញុំចង់ទៅផ្សារចាស់ ខ្ញុំដឹងឡានស្នួលណា?

- ខ. បើលោកចង់រៀនភាសាខ្មែរ លោកនៅសាលាឃើង ។ (សាលាឃើង)
- បើខ្ញុំចង់រៀនភាសាខ្មែរ ខ្ញុំនៅសាលាណា?
- គ. បើលោកចង់មើលកុនប៊ិន លោកនៅរោងហែហ្វូង ។ (រោងហែហ្វូង)
- បើខ្ញុំចង់មើលកុនប៊ិន ខ្ញុំនៅរោងណា?
- ឃ. បើលោកចង់បរកខ្យល់អាកាសស្អុយ លោកនៅភ្នំបូកគោ ។ (ភ្នំបូកគោ)
- បើខ្ញុំចង់បរកខ្យល់អាកាសស្អុយ ខ្ញុំនៅភ្នំណា?
- ង. បើលោកចង់ផ្លុសបរថោក លោកនៅបង់ដាតិ ។ (បង់ដាតិ)
- បើខ្ញុំចង់ផ្លុសបរថោក ខ្ញុំនៅបង់ណា?
- ច. បើលោកចង់នៅលេងសម្រុច លោកនៅថ្ងៃសៅរ៍ ។ (ថ្ងៃសៅរ៍)
- បើលោកចង់នៅលេងសម្រុច លោកនៅថ្ងៃណា?
- ឆ. បើលោកចង់នៅវត្តភ្នំ លោកនៅភាមឆ្មែរនេះ ។ (ឆ្មែរនេះ)
- បើខ្ញុំចង់នៅវត្តភ្នំ ខ្ញុំនៅភាមឆ្មែរណា?

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំញ៉ាំបាយត្រីកនៅហាងនោះ ។ (ប្រាប់លោក)
 S: លោកញ៉ាំបាយត្រីកនៅហាងដែលខ្ញុំប្រាប់លោក។
 T: I eat my breakfast in that restaurant. (I told you about)
 S: You eat your breakfast in the restaurant I told you about.

- ក. ខ្ញុំផ្លុសបរនៅបង់ដាតិ ។ (ប្រពន្ធខ្ញុំធ្វើការ)
 លោកផ្លុសបរនៅបង់ដាតិដែលប្រពន្ធខ្ញុំធ្វើការ។
- ខ. ខ្ញុំស្រឡាញ់ ឆ្មា នោះ ។ (ខ្ញុំទិបលោក)
 លោកស្រឡាញ់ ឆ្មាដែលខ្ញុំទិបលោក។
- គ. ខ្ញុំសក់ខ្មាន ។ (ខ្ញុំទិបលោកខ្ញុំ)
 លោកសក់ខ្មានដែលខ្ញុំទិបលោកខ្ញុំ។
- ឃ. ខ្ញុំទំញាស្រា ។ (ខ្ញុំម៉ែនចូលចិត្ត)
 លោកទំញាស្រាដែលខ្ញុំម៉ែនចូលចិត្ត។
- ង. ខ្ញុំមើលកុន ។ (គ្មានមនុស្សមើល)
 លោកមើលកុនដែលគ្មានមនុស្សមើល។
- ច. ខ្ញុំទុកអារនេះ ។ (គេបោះបោល)
 លោកទុកអារដែលគេបោះបោល។

Reading Passage

កូនសិស្សព្រឹកសាលា

ដែលហៅជាកូនសិស្សក្នុងសាលាបុព្វករសាលានោះ ម៉ែនម៉ែនមាននយំជាកូនសិស្ស
 ក្នុងសាលា គេត្រូវរៀនក្នុងសាលា ហើយកូនសិស្សព្រឹក គេត្រូវរៀនព្រឹកសាលានោះ

ទេ ។ កូនសិស្សក្នុងសាលាមាននិយមថាគេនៅក្នុងផ្ទះមួយក្នុងសាលាតែគេមិនចាំបាច់បង់លុយ ញ៉ាក់មិនបង់លុយដែរ ។ កូនសិស្សក្រៅសាលាត្រូវនៅផ្ទះរបស់គេឬដួលផ្ទះនៅ ។ កូនសិស្សក្រៅសាលាមានការពិបាកបន្តិចបើគេមកពីខេត្តក្រៅព្រះកែវដួលផ្ទះនៅហើយបើបាយញ៉ាក់ខ្លួនឯង ។ ចំពោះកូនសិស្សដែលមានផ្ទះទុំពុកមាយនៅក្នុងក្រុងគេមិនសូវពិបាកប៉ុន្មានទេព្រោះគេមានផ្ទះនៅស្រាប់ គេមានបាយញ៉ាក់ស្រាប់ ។ កូនសិស្សក្រៅសាលាក៏ជាកូនសិស្សស្ត្រីដូចកូនសិស្សក្នុងសាលាដែរ ដួលកាលស្ត្រីដាច់ដំបូង ។ តែកូនសិស្សក្រៅផ្ទះទាំងអស់គ្មានពេលគ្មានម៉ោងដូចកូនសិស្សក្នុងសាលាទេ ។ គេសប្បាយដាច់កូនសិស្សក្នុងសាលា ។ ដួលកាលគេសរកពេលដែលគេត្រូវទៀនដើម្បីនឹងដើរលេង ទៅមើលកូន ទៅរាំ ឬដំរើមើលស្រីនៅតាមសួនច្បារ ។ គេអាចដើរលេងរាល់លប់បានហើយគ្មានអ្នកណាស្តីទុយគេទេ សូម្បីតែទុំពុកមាយគេក៏ភាគីមិនហ៊ានស្តីទុយឯង ។ ហេតុនេះហើយបានជាកូនសិស្សក្រៅសាលា ខ្លះទៀនមិនសូវតូច ប្រឡងច្រើនតែធ្លាក់ខ្លះទៀតតូច ដាច់កូនសិស្សក្នុងសាលា ព្រោះគេមិនសូវដើរលេង ។

សរុបសេចក្តីទៅ កូនសិស្សក្រៅសាលាមិនមែនជាកូនសិស្សអាក្រក់ទេ តែការទូលគ្មានរាំងកូនសិស្សទាំងពីរផ្នែកនេះ គឺការសប្បាយ ការមានលុយ ការមានពេលមានម៉ោងត្រឹមត្រូវ ។

VOCABULARY

កូន្យាប	kəlaap	rose
ក្រសួងហេសនាការ	kəsuəŋ khohsnaa kaa	information department
ខេត្តក្រៅ	khaest kraw	the provinces, the provinces outside of Phnom Penh (R)
ខ្ចី	khcey	green (fruit), unripe, young (plant)
ខ្យល់	khyol	wind, breeze
ដៅ	chaw	raw
ជិន	chʼəŋ	cooked
ដួល	duol	to fall down
ដើមដា	daem phkaa	flower plant
ដើមដា កូន្យាប	daem phkaa kəlaap	rose plant
តែ	tae	tea (leaves)
ត្រឹមត្រូវ	trəm trəw	proper, correct (R)
ទាល់តែនឹក	tól kənit	to be speechless, to be lost
ទឹកតែ	tɨk tae	tea (liquid)
ទេសចរ	teehsəcəw	tourist
ទំ	túm	ripe
និយម	ney	meaning (R)
នៅ... នៅឡើយទេ	nɨw...nɨw laey eh	still
នំប៉័ងដាក់សាច់	numpaŋ daʼ sac	sandwich
ប៉ាតឺត	pattee	paté, liverwurst

បោះចោល	boh caol	to throw away
ប្រឡងធ្លាក់	pelooŋ thléʔ	to fail a test (R)
ប្រាក់	praʔ	silver
ផ្កា	phkaa	flower
ផ្ទុះ	phtuh	to explode
ពែន	pɛɛŋ	cup
ភ្នំបូកគោ	phnum bookkoo	Phnom Bokor
មិនថា...ទេ	mɨn thaa tɛ...dæ	not only...but
យកខ្យល់អាកាស	yóo khyol aakah	to take the fresh air
ហេ៎ងនេះហើយបានន័រ	yaan nih haey baan cia	this is why (L)
រលត់	elút	to be extinguished
រុយ	ruy	a fly
លេង	lkhaon	play
វត្ត	vót	pagoda, wat (Buddhist temple)
វត្តភ្នំ	vót phnum	Wat Phnom
វាំង	vérŋ	palace
សនប់	səloɔp	to faint
សរុបទៅ	sərop tɨw	in short, in brief (R)
សួនច្បារ	suon cbaa	garden
ស្អាត	səʔaat	to clean (L)
ស្តីទុយ	sdey aoy	to blame, to scold, to reprimand

Wat Phnom

អភិវឌ្ឍន៍យាយបំផ្លើស

មានមួយថ្ងៃចៅនៅទីនោះទៅទទួលដើរទៅប្រទះនឹងចម្ការល្អមួយ ។ ចៅនៅ
 ក្រឡេកទៅឃើញផ្លែល្អ ហើយនិយាយទៅចៅទទួលថា ចូរឯងមើលផ្លែល្អ
 នេះធំសំបើមអីម្ល៉េះ អញមិនដែលឃើញល្អណាធំប៉ុណ្ណោះទេ ។ ចៅទទួលដែល
 ជាអ្នកតែងនិយាយបំផ្លើសក៏សើចហើយឆ្លើយតបទៅវិញថា ផ្លែល្អប៉ុណ្ណោះ
 ហៅធំអ្វី មានម្តងអញឃើញផ្លែល្អមួយធំប៉ុន្មានដែលយើងមើលទៅឃើញ
 នៅឯណោះ ។

ចៅនៅញញឹមហើយនិយាយថា ពីថ្ងៃមុនអញបានឃើញថ្នាំមួយ ថ្នាំ
 នោះធំប៉ុនសាលាយុំនៅភូមិយើង ។ ចៅទទួលក៏សួរទៅថាចុះថ្នាំធំសំបើមយ៉ាង
 នេះគេសម្រាប់ប្រើធ្វើអ្វី ។ ចៅនៅឆ្លើយថា គេទុកសំរាប់ស្វារល្អដែលឯង
 ទើបនិយាយអំបាញ់មិញនេះ ។ ចៅទទួលដឹងខ្លួនថាគូកនិយាយផ្តាញ់ផ្តាញ់
 ក៏ប្រែជាមិញផ្សេងៗ ទៅវិញ ។

យើងត្រូវទំលាប់និយាយឲ្យទៀងទាត់ជាដរាប កាលណាយើងរាប់រៀប
 អំពីការអ្វីមួយ ត្រូវកុំយកពាក្យកុហកមកបន្ថែមលើសេចក្តីពិត ។

បន្លំស	pəphləəh	to exaggerate
លើស	ləəh	to exceed
ប្រទះ (នឹង)	pətəh (nɛŋ)	to meet (unintentionally)
ស្លឹក	lpɛw	pumpkin, squash
ក្រឡេក	kələek	to look at
និយាយ = និយាយនិយាយ		
តប	təp	in return, back again
ប៉ុន្តែ	pənsəh	this big
ប៉ុន	pən, pən	like, equivalent
ឯណោះ	aənəh	there
ញញឹម	ñəñm	to smile
ធ្នូ	thlaən	a large, deep pot
សម្រាប់ប្រយោជន៍ : ប្រយោជន៍		
អំបាញ់ម៉ាញ់	mban mɛñ	a moment ago, just then
ដឹងខ្លួន	dəŋ khluon	to be aware, to be conscious,
គូកន	kuu kəon	friend to feel
ឆ្នោតឆ្នោត	phcañ phcaal	to win an argument
ប្រែប្រួល	praə cia	to change into, to change
ទំលាប់	təlóp	to become accustomed to
ទៀងទាត់	tiən tót	exact, precise, certain
ទៀង	tiən	exact, accurate
រាប់រៀប	róp riep	to recount, to tell in detail
កុហក	kəhəw?	a lie, to lie
បន្ថែម	pəthəəm	to add, to add something

LESSON FORTY-SIX

DIALOGUE

		ធ្វើអាហាន	
១.	សុខ	លោកធ្វើអាហានប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ?	to serve in the armed forces
How long have you been in the service?
២.	ភូម	បាទ ប្រហែលពីរឆ្នាំហើយ។	About two years.
៣.	សុខ	នៅសល់ប៉ុន្មានឆ្នាំទៀតបានលោកចេញ?	How many more years before you leave it?
៤.	ភូម	ប្រហែលពីរឆ្នាំទៀត។	Probably two more years.
៥.	សុខ	មុនលោកចូលធ្វើអាហានលោកធ្វើអី?	Before you were in the service, what did you do?
		និស្សិត
មហាវិទ្យាល័យ	university student
university
៦.	ភូម	ខ្ញុំជានិស្សិតនៅមហាវិទ្យាល័យតាកែវ។	I was a student at the University of Takeo.
៧.	សុខ	លោកចូលចិត្តធ្វើអាហានទេ?	Do you like the service?
៨.	ភូម	បាទ	Yes.
		រហូត
អញ្ចឹងលោកនឹងធ្វើអាហានរហូត។	indefinitely, for good,
all the way
So you'll be in the armed forces for good.
៩.	សុខ	អញ្ចឹងលោកនឹងធ្វើអាហានរហូត។	
		ពិតមែនតែ	(while) it is true that
១០.	ភូម	ពិតមែនតែខ្ញុំចូលចិត្តអាហាន (តែ) ខ្ញុំមិនធ្វើអាហានរហូតទេ។	It is true that I like the service, but I won't serve in it forever.
១១.	សុខ	ចេញទៅ លោកទៅធ្វើអី?	After the service, what are you going to do?
១២.	ភូម	ខ្ញុំទៅរៀនវិញ។	I plan to go back to school.

DIALOGUE:

1. sok - look thəə təhian pəmaan chnam əh?
2. tom - baat, pəhəəl pii chnam əh
3. sok - nɨw səl pəmaan chnam tiet baan look cəŋ?
4. tom - pəhəəl pii chnam tiet
5. sok - mun look coul thəə təhian, look thəə sy?
6. tom - khŋom cia nihset nɨw məhaavithialay takaəv
7. sok - look coul cət thəə təhian tee?
8. tom - baat
9. sok - əŋcəŋ look nɨŋ thəə təhian ləhout
10. tom - pɨt məən taə khŋom coul cət təhian, (taə) khŋom mɨn thəə təhian ləhout tee
11. sok - cəŋ tɨw, look tɨw thəə sy?
12. tom - khŋom tɨw rien viŋ

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

9. **រហូត** /ləhout/ usually means 'all the way to the end' of a task or a given period. However, here it means 'indefinitely, forever.'

DRILLS

DRILL ONE. Substitution

- MODEL. T. ខ្ញុំជាទាហានជើងគោក។ (ជើងទឹក)
 S. ខ្ញុំជាទាហានជើងទឹក។

T. I'm in the army. (marines)

S. I'm in the marines.

ក. ខ្ញុំជាទាហានជើងទឹក។	(នាវា)
ខ. ខ្ញុំជាទាហាននាវា។	(អាកាស)
គ. ខ្ញុំជាទាហានអាកាស។	(ប្រើជើង)
ឃ. ខ្ញុំជាទាហានប្រើជើង។	(សេះ)
ង. ខ្ញុំជាទាហានសេះ។	(ជើងគោក)
ច. ខ្ញុំជាទាហានជើងគោក។	

DRILL TWO: Substitution

- MODEL: T: មុនខ្ញុំធ្វើទាហានខ្ញុំជាកូនសិស្ស។ (ប៉ូស៊ីស)
 S: មុនខ្ញុំធ្វើទាហានខ្ញុំជាប៉ូស៊ីស។
 T: Before I served in the service, I was a student. (police)
 S: Before I served in the service, I was a policeman.
- ក. មុនខ្ញុំធ្វើទាហានខ្ញុំជាប៉ូស៊ីស។ (អ្នកបើកទ្រាន)
 ខ. មុនខ្ញុំធ្វើទាហានខ្ញុំជាអ្នកបើកទ្រាន។ (ជាន់ទ្រាន)
 គ. មុនខ្ញុំធ្វើទាហានខ្ញុំជានាវា។ (គ្រូបង្រៀន)
 ឃ. មុនខ្ញុំធ្វើទាហានខ្ញុំជាគ្រូបង្រៀន។ (គ្រូពេទ្យ)
 ង. មុនខ្ញុំធ្វើទាហានខ្ញុំជាគ្រូពេទ្យ។ (កូនសិស្ស)
 ច. មុនខ្ញុំធ្វើទាហានខ្ញុំជាកូនសិស្ស។

DRILL THREE: Response

- MODEL: T: លោកធ្វើទាហានប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ? (បីឆ្នាំ)
 S: ខ្ញុំធ្វើទាហានជិតបីឆ្នាំហើយ។
 T: How long have you been in the service? (three years)
 S: I've been in the service almost three years.
- ក. លោកធ្វើអ្នកបើកទ្រានប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ? (៩៩)
 ខ្ញុំធ្វើអ្នកបើកទ្រានជិត៩៩ឆ្នាំហើយ។
 ខ. លោកធ្វើជានាវាប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ? (ប្រាំ)
 ខ្ញុំធ្វើជានាវាជិតប្រាំឆ្នាំហើយ។
 គ. លោកធ្វើគ្រូពេទ្យប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ? (ដប់)
 ខ្ញុំធ្វើគ្រូពេទ្យជិតដប់ឆ្នាំហើយ។
 ឃ. លោកធ្វើគ្រូបង្រៀនប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ? (បួន)
 ខ្ញុំធ្វើគ្រូបង្រៀនជិតបួនឆ្នាំហើយ។
 ង. លោកធ្វើប៉ូស៊ីសប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ? (កន្លះឆ្នាំ)
 ខ្ញុំធ្វើប៉ូស៊ីសជិតកន្លះឆ្នាំហើយ។
 ច. លោកធ្វើអ្នកបើកកប៉ាស់ហោះប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ? (ប្រាំ៩៩)
 ខ្ញុំធ្វើអ្នកបើកកប៉ាស់ហោះជិតប្រាំ៩៩ឆ្នាំហើយ។

DRILL FOUR: Response

- MODEL: T: មុនធ្វើទាហានលោកទ័រសៀនភាសាទេ?
 S: មុនធ្វើទាហានខ្ញុំមិនទ័រសៀនភាសាទេ។
 T: Before you were in the service, had you ever studied any language?
 S: Before I was in the service, I had never studied any language at all.

- ក. មុនធ្វើអ្វីក្រៅពីការងារលោកស្រីធ្វើអ្វីខ្លះ?
មុនធ្វើអ្វីក្រៅពីការងារខ្ញុំមិនដឹងធ្វើអ្វីខ្លះ។
- ខ. មុនធ្វើជាងការងារលោកស្រីធ្វើអ្វីខ្លះ?
មុនធ្វើជាងការងារខ្ញុំមិនដឹងធ្វើអ្វីខ្លះ។
- គ. មុនធ្វើត្រូវពេញលោកស្រីចាកចោលធ្វើអ្វីខ្លះ?
មុនធ្វើត្រូវពេញខ្ញុំមិនដឹងចាកចោលធ្វើអ្វីខ្លះ។
- ឃ. មុនធ្វើត្រូវបង្រៀនលោកស្រីបង្រៀនអ្វីខ្លះ?
មុនធ្វើត្រូវបង្រៀនខ្ញុំមិនដឹងបង្រៀនអ្វីខ្លះ។
- ង. មុនធ្វើអ្វីក្រៅពីការងារលោកស្រីធ្វើអ្វីខ្លះ? ក្រៅពីការងារលោកស្រីធ្វើអ្វីខ្លះ?
មុនធ្វើអ្វីក្រៅពីការងារលោកស្រីធ្វើអ្វីខ្លះ? ក្រៅពីការងារលោកស្រីធ្វើអ្វីខ្លះ។
- ច. មុនធ្វើប៉ុលស្រែលោកស្រីធ្វើអ្វីខ្លះ?
មុនធ្វើប៉ុលស្រែខ្ញុំមិនដឹងធ្វើអ្វីខ្លះ។

DRILL FIVE: Response

MODEL: T: នៅសល់ប៉ុន្មានឆ្នាំទៀតលោកស្រីស្រីប្រើសេវា? (បី)

S: នៅសល់បីឆ្នាំទៀត។

T: How many more years before you quit the service? (three)

S: Three more years.

ក. នៅសល់ប៉ុន្មានខែទៀតបើប្រើសេវាទៀត? (កន្លះ)

នៅសល់កន្លះខែទៀត។

ខ. នៅសល់ប៉ុន្មានថ្ងៃទៀតបើប្រើសេវាទៀត? (ដប់)

នៅសល់ដប់ថ្ងៃទៀត។

គ. នៅសល់ប៉ុន្មានខែទៀតទៀត? (បី)

នៅសល់បីខែទៀត។

ឃ. នៅសល់ប៉ុន្មានអាទិត្យទៀតលោកស្រីចាប់បង្រៀន? (បួន)

នៅសល់បួនអាទិត្យទៀត។

ង. នៅសល់ប៉ុន្មានឆ្នាំទៀតលោកស្រីចាប់បង្រៀន? (មួយ)

នៅសល់មួយឆ្នាំទៀត។

ច. នៅសល់ប៉ុន្មានថ្ងៃទៀតលោកស្រីប្រើសេវា? (ដប់)

នៅសល់ដប់ថ្ងៃទៀត។

DRILL SIX: Response

MODEL: T: អញ្ចឹងលោកស្រីប្រើសេវាអស់អស់ហ្នឹង?

S: ទេ ខ្ញុំមិនប្រើសេវាអស់អស់ហ្នឹងទេ។

T: So, you'll be in the service forever?

S: No, I won't be in the service forever.

- ក. អញ្ចឹងលោកធ្វើប៉ូលីស រហូតទេ? ទេ ខ្ញុំមិនធ្វើប៉ូលីស រហូតទេ។
- ខ. អញ្ចឹងលោកធ្វើអ្នកបើកឡាន រហូតទេ? ទេ ខ្ញុំមិនធ្វើអ្នកបើកឡាន រហូតទេ។
- គ. អញ្ចឹងលោកធ្វើកូនសិស្ស រហូតទេ? ទេ ខ្ញុំមិនធ្វើកូនសិស្ស រហូតទេ។
- ឃ. អញ្ចឹងលោកធ្វើជាងឡាន រហូតទេ? ទេ ខ្ញុំមិនធ្វើជាងឡាន រហូតទេ។
- ង. អញ្ចឹងលោកធ្វើអ្នកបើកកប៉ាល់ហោះ រហូតទេ? ទេ ខ្ញុំមិនធ្វើអ្នកបើកកប៉ាល់ហោះ រហូតទេ។
- ច. អញ្ចឹងលោកធ្វើគ្រូបង្រៀន រហូតទេ? ទេ ខ្ញុំមិនធ្វើគ្រូបង្រៀន រហូតទេ។

DRILL SEVEN: Response

MODEL:

T: អញ្ចឹងលោកចូលចិត្តប៉ូលីស។
 S: ពិតមែន តែខ្ញុំចូលចិត្តប៉ូលីស ខ្ញុំមិនធ្វើប៉ូលីស រហូតទេ។
 T: So, you like the police.

S: It is true that I like the police, but I won't be in the police forever.

- ក. អញ្ចឹងលោកចូលចិត្ត ទាហាន។ ពិតមែន តែខ្ញុំចូលចិត្ត ទាហាន ខ្ញុំមិនធ្វើ ទាហាន រហូតទេ។
- ខ. អញ្ចឹងលោកចូលចិត្ត បង្រៀន។ ពិតមែន តែខ្ញុំចូលចិត្ត បង្រៀន ខ្ញុំមិន បង្រៀន រហូតទេ។
- គ. អញ្ចឹងលោកចូលចិត្ត ធ្វើកូនសិស្ស។ ពិតមែន តែខ្ញុំចូលចិត្ត ធ្វើកូនសិស្ស ខ្ញុំមិនធ្វើ កូនសិស្ស រហូតទេ។
- ឃ. អញ្ចឹងលោកចូលចិត្ត បើកឡាន។ ពិតមែន តែខ្ញុំចូលចិត្ត បើកឡាន ខ្ញុំមិន បើកឡាន រហូតទេ។
- ង. អញ្ចឹងលោកចូលចិត្ត ធ្វើគ្រូពេទ្យ។ ពិតមែន តែខ្ញុំចូលចិត្ត ធ្វើគ្រូពេទ្យ ខ្ញុំមិនធ្វើ គ្រូពេទ្យ រហូតទេ។
- ច. អញ្ចឹងលោកចូលចិត្ត ធ្វើឡាន។ ពិតមែន តែខ្ញុំចូលចិត្ត ធ្វើឡាន ខ្ញុំមិនធ្វើ ឡាន រហូតទេ។

DRILL EIGHT: Response

MODEL:

T: ចេញពីកូនសិស្ស លោកទៅធ្វើអី? (ទាហាន)
 S: ចេញពីកូនសិស្ស ខ្ញុំទៅធ្វើទាហាន។
 T: After school, what are you going to do? (service)
 S: After school, I'll go into the service.

- ក. ចេញពីទាហាន លោកទៅធ្វើអី? (គ្រូពេទ្យ)
 ចេញពីទាហាន ខ្ញុំទៅធ្វើគ្រូពេទ្យ។
- ខ. ចេញពីគ្រូពេទ្យ លោកទៅធ្វើអី? (អ្នកបើកឡាន)
 ចេញពីគ្រូពេទ្យ ខ្ញុំទៅធ្វើអ្នកបើកឡាន។
- គ. ចេញពីអ្នកបើកឡាន លោកទៅធ្វើអី? (គ្រូបង្រៀន)
 ចេញពីអ្នកបើកឡាន ខ្ញុំទៅធ្វើគ្រូបង្រៀន។

- ឃ. ចេញពីក្រុមវៀន លោកទៅធ្វើអី? (ប៉ូស៊ីស)
ចេញពីក្រុមវៀនខ្ញុំទៅធ្វើប៉ូស៊ីស។
- ង. ចេញពីប៉ូស៊ីសលោកទៅធ្វើអី? (ទៀន)
ចេញពីប៉ូស៊ីសខ្ញុំទៅទៀន។
- ច. ចេញពីទៀន លោកទៅធ្វើអី? (អាហាន)
ចេញពីទៀនខ្ញុំទៅធ្វើអាហាន។

DRILL NINE: Response

- MODEL: T: លោកនឹងធ្វើអាហានប៉ុន្មានឆ្នាំ? (មួយឆ្នាំ)
S: ខ្ញុំនឹងធ្វើ អាហានតែមួយឆ្នាំទេ។
T: How long will you be in the service? (one year)
S: I'll be in the service for only one year.
- ក. លោកនឹងធ្វើអ្នកបើកទ្វារប៉ុន្មានឆ្នាំ? (ប្រាំ)
ខ្ញុំនឹងធ្វើអ្នកបើកទ្វារតែប្រាំឆ្នាំទេ។
 - ខ. លោកនឹងធ្វើក្រុមវៀនប៉ុន្មានឆ្នាំ? (ពីរ)
ខ្ញុំនឹងធ្វើក្រុមវៀន ពីរឆ្នាំទេ។
 - គ. លោកនឹងធ្វើគ្រូពេទ្យប៉ុន្មានឆ្នាំ? (ដប់)
ខ្ញុំនឹងធ្វើគ្រូពេទ្យតែដប់ឆ្នាំទេ។
 - ឃ. លោកនឹងធ្វើប៉ូស៊ីសប៉ុន្មានឆ្នាំ? (បី)
ខ្ញុំនឹងធ្វើប៉ូស៊ីសតែបី ឆ្នាំទេ។
 - ង. លោកនឹងធ្វើជាងទ្វារប៉ុន្មានឆ្នាំ? (បួន)
ខ្ញុំនឹងធ្វើជាងទ្វារតែបួនឆ្នាំទេ។
 - ច. លោកនឹងធ្វើកូនសិស្សប៉ុន្មានឆ្នាំ? (ពីរ)
ខ្ញុំនឹងធ្វើកូនសិស្សតែពីរឆ្នាំទេ។

DRILL TEN: Substitution

- MODEL: T: ខ្ញុំគ្មានឱកាសទៀនពេទ្យទេ ។ (អាហាន)
S: ខ្ញុំគ្មានឱកាសទៀនអាហានទេ។
T: I don't have time (the opportunity) to study medicine. (military matters)
S: I don't have time to study military matters.
- ក. ខ្ញុំគ្មានឱកាសទៀនអាហានទេ។ (បើកទ្វារ)
 - ខ. ខ្ញុំគ្មានឱកាសទៀនបើកទ្វារទេ។ (បើកកប៉ាល់ហោះ)
 - គ. ខ្ញុំគ្មានឱកាសទៀនបើកកប៉ាល់ហោះទេ។ (ចាក់ថ្នាំ)
 - ឃ. ខ្ញុំគ្មានឱកាសទៀនចាក់ថ្នាំទេ។ (ធ្វើទ្វារ)
 - ង. ខ្ញុំគ្មានឱកាសទៀនធ្វើទ្វារទេ។ (ភាសាខ្មែរ)
 - ច. ខ្ញុំគ្មានឱកាសទៀនភាសាខ្មែរទេ។

DRILL ELEVEN: Substitution

- MODEL: T: ប្រទេសខ្មែរចែកជាខេត្ត ៤ (ស្រុក)
 S: ខេត្តចែកជាស្រុក ៤
 T: Cambodia is divided into provinces. (districts)
 S: A province is divided into districts.
- ក. ប្រទេសខ្មែរចែកជាខេត្ត ៤ (ស្រុក)
 ខ. ខេត្តចែកជាស្រុក ៤ (ឃុំ)
 គ. ស្រុកចែកជាឃុំ ៤ (ភូមិ)
 ឃ. ឃុំចែកជាភូមិ ៤

DRILL TWELVE: Substitution

- MODEL: T: រាជការអនុញ្ញាតឱ្យយើងប្រើដីនេះ ៤ (ផ្លូវ)
 S: រាជការអនុញ្ញាតឱ្យយើងប្រើផ្លូវនេះ ៤
 T: The government permits us to use this place. (road)
 S: The government permits us to use this road.
- ក. រាជការអនុញ្ញាតឱ្យយើងប្រើដីនេះ ៤ (ម្ចាស់ភូមិ)
 ខ. ម្ចាស់ភូមិអនុញ្ញាតឱ្យយើងប្រើដីនេះ ៤ (ហាមមិនឱ្យ)
 គ. ម្ចាស់ភូមិហាមមិនឱ្យយើងប្រើដីនេះ ៤ (មេបញ្ជាក្រុម)
 ឃ. មេបញ្ជាក្រុមហាមមិនឱ្យយើងប្រើដីនេះ ៤ (ជីក់ប្រារិនៅពោលយប់)
 ង. មេបញ្ជាក្រុមហាមមិនឱ្យយើងជីក់ប្រារិនៅពោលយប់ ៤ (ដើរ)
 ច. មេបញ្ជាក្រុមហាមមិនឱ្យយើងដើរនៅពោលយប់ ៤

Reading Passage

នាហានខ្មែរ

ភិក្ខុវិទ្យា: នៅស្រុកណាក៏ដូចស្រុកណាដើរ ការត្រូវការនាហានជាការចាំបាច់។
 ហើយនៅស្រុកខ្លះ មនុស្សទាំងអស់ ទាំងស្រីទាំងប្រុស នឹងនៅស្រុកខ្លះទៀត តែ តែ
 យុស្សទេ ត្រូវចូលធ្វើនាហានកាលណាគេដល់វាហូរ។
 ឯនៅស្រុកយើងវិញ សឹកដល់តែភិក្ខុវិទ្យា: ការចូលនាហានមិនជាការ
 ចាំបាច់ទេ ភិក្ខុណាចង់ចូលក៏ចូលទៅនិងភ្នាក់ណាមិនចង់ចូលក៏មិនចូលទៅ។ តែភិ
 ក្ខុវិទ្យាគ្មានការបង្ខំច្រងំការចូលនាហានយ៉ាងនេះ ក៏ដោយ នាហានយើងមិនដល់
 ខ្លះមនុស្សទេ ។ ដួងកាលយើងមានមនុស្សចង់ចូលប្រើនាហានយើងត្រូវការដល់។ តែភ្នាក់
 ដល់ចូលនាហានមានហេតុខុសៗគ្នា។ ភ្នាក់ខ្លះធ្វើនាហានព្រោះគេចូលចិត្ត ភ្នាក់ខ្លះ
 ព្រោះគេមិនអាចរកការងារទៀតធ្វើបាននិងភ្នាក់ខ្លះ ព្រោះគេមានទ្រព្យដ្ឋានខ្ពស់។ ឯភ្នាក់
 ដល់មិនចូលនាហានវិញក៏មានហេតុខុសៗគ្នាដែរ។ ភ្នាក់ខ្លះមិនចូលនាហានព្រោះគេធ្វើ
 ប៉ានាហានមានព្រោះច្នាក់ណាស់ ហើយគេខ្លាចល្អប្រសើរ ភ្នាក់ខ្លះ ព្រោះប្រាក់ចំណី

ស្រួច និងរួកខ្លះព្រោះគេគិតថាច្បាប់ទាហានគឺបាក់ពោក។ ភាគតិចរឿងចូលប្រឺនចូល
ទាហានមានហេតុផលទៀត គឺហេតុផលដ៏សំខាន់ដែលបាននិយាយមកនេះគ្រាន់តែ
ទូទៅជាងទេ ។

យើងបានដឹងហើយថា ការចូលទាហាននៅស្រុកយើងមិនជាការចាំបាច់ទេ
ដូច្នោះការចេញពីទាហានក៏អាចធ្វើបានដែរ។ គឺភាគច្រើន ច្រើនតិចចូលហើយមិន
ចេញទេ គេធ្វើរហូត។

VOCABULARY

កូនទាហាន	koun tēhian	enlisted man (L)
ក្រៅពី	kraw pii	aside from (L)
ដក់	cuo?	to suck, to smoke
ដល់អាយុ	dol aayu?	to come of age (R)
ធ្មេរ	thmae	(derivative of ដើរ /dae/ 'to walk' used only in a few idioms)
ទាហាន	tēhian	soldier, military, armed forces
ទាហានដើម្បីតោក	tēhian cēn kook	army
ទាហានធ្មេរដើម្បី	tēhian thmae cēn	infantry
ទាហានដើម្បីទឹក	tēhian cēn tɨk	marines
ទាហាននាវា	tēhian niavia	navy
ទាហានសេះ	tēhian seh	cavalry ¹
ទាហានអាកាស	tēhian aakah	air force
ធ្វើទាហាន	thē tēhian	to serve in the armed services
នាយទាហាន	nīey tēhian	military officer (R)
នាយទាហានបំរុង	nīey tēhian bomron	reserve officer (L)
នាវា	niavia	ship
និស្សិត	nihset	university student
ប្រាក់ខែ	pra? khae	salary, wage (R)
ពិតមែនតែ	pit mēn tae	(while) it's true that
មហាវិទ្យាល័យ	mēhaavithialay	university
មានឱកាស	mian ekah	to have the opportunity, to have time, to have occasion
រហូត	lehout	indefinitely, all the way
សេះ	seh	horse
អាកាស	aakah	air
ឱកាស	ekah	occasion, opportunity

1. The nearest equivalent in Cambodia to cavalry are ទាហានរថក្រវ៉ាតៈ
/tēhian rūt kruh/ 'armored vehicle forces.'

LESSON FORTY-SEVEN

DIALOGUE

- ១. សុខ លោកធ្វើអាហារសេវាទេ?
You're in the service, aren't you?
- ២. ភូម បាទ ខ្ញុំជាអាហារសេវាករ។
Yes, I'm in the army.
- ៣. សុខ លោកចូលធ្វើអាហារសេវានៅកន្លែង
នេះតើគ្រប់គ្រង?
បញ្ជា
ឬ វិស្វាល
Did you join the service right here?
to send (a person), to pass on
barracks, fort, post
- ៤. ភូម ទេ គេបញ្ជូនខ្ញុំមកបន្ទាយ
នេះដិតពីរបីឆ្នាំហើយ។
No, they sent me to this post about
two years ago.
- ៥. សុខ មុនលោកនៅណា?
ប្រទេស
Where were you before?
country (more formal than
ស្រុក/srok/)
- ៦. ភូម បាទ នៅប្រទេសអាល្លឺម៉ង់។
I was in Germany.
ពាក់ស្រោច
ស្រោច
to have a rank
rank, stripe; tatoo
- ៧. សុខ លោកពាក់ស្រោចប៉ុន្មាន?
What is your rank?
- ៨. ភូម បាទ ស្រោចទីពីរ។
Second lieutenant.
- ៩. សុខ លោកចូលចិត្តអាហារទេ?
ស្អប់
ច្បាប់ចម្លាប់
Do you like the army?
to hate, to dislike a lot
regulation, rule
- ១០. ភូម ខ្ញុំស្អប់អាហារណាស់ ព្រោះ
គេមានច្បាប់ចម្លាប់ច្រើន
ណាស់។
I hate it, because there're a
lot of regulations.

DIALOGUE:

- 1. sok - look thæ təhian, mæn tee?
- 2. tom - baat, khñom cia təhian cæŋ kook
- 3. sok - look coul thæ təhian nɨw kələŋ nih taɛ mə dɔŋ rɨɨ sy?
- 4. tom - tee, kee pæcuun khñom móo pətlay nih cɨt pii chnam əh
- 5. sok - mun look nɨw ænaa?
- 6. tom - baat, nɨw pətəeh aallemɔŋ
- 7. sok - look pé? sa? pəmaan?
- 8. tom - baat, sa? muoy
- 9. sok - look coul cət təhian tee?
- 10. tom - khñom s'ɔp təhian nah, pruh kee mian cbap təlóp craən nah

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

4. Note that the word **ជូន** /cuun/ 'to take a person somewhere' and **បញ្ជូន** /pəcuun/ 'to send someone somewhere' may be used with people with whom you are on formal and informal terms. Unlike **ជូន** /cuun/ 'to give; for, to,' these words may also be used with **ខ្ញុំ** /khñom/ 'I,' as in sentence 4.
7. The word **ស្រី** /saʔ/ literally means 'stripe,' so the question **រលាកពាក់ ស្រីប៉ុន្មាន?** /look péʔ saʔ pəmaanʔ/ means 'how many stripes do you wear?' It indicates that you are talking to an officer, since the ranks of officers lower than general are marked by the number of stripes they wear. The ranks are informally referred to by the number of stripes associated with them also, e.g.,
- ខ្ញុំនិយាយនិយាយស្រីបីម្នាក់នៅបន្ទាយ។**
 khñom niyey ciamuoy saʔ bəy mənəʔ nɨw pətɨay
 I spoke with a captain at the barracks.

The ranks and the number of stripes associated with them are:

Second Lieutenant	ស្រីមួយ	/saʔ muoy/
First Lieutenant	ស្រីពីរ	/saʔ pii/
Captain	ស្រីបី	/saʔ bəy/
Major	ស្រីបួន	/saʔ buon/
Lieutenant Colonel	ស្រីបួនកន្លះ	/saʔ buon kəlah/
Colonel	ស្រីប្រាំ	/saʔ pram/

Generals wear stars as badges of rank. Informally a general is referred to by the number of stars (**ផ្កា** /phkaay/) he wears:

Brigadier General	ផ្កាមួយ	/phkaay muoy/
Major General	ផ្កាពីរ	/phkaay pii/
Lieutenant General	ផ្កាបី	/phkaay bəy/
General	ផ្កាបួន	/phkaay buon/
Marshal	ផ្កាប្រាំ	/phkaay pram/

When you ask an enlisted man his rank, or if you do not know whether the soldier you are asking is an officer or an enlisted man, you ask

រលាកពាក់អ្វី?
 look péʔ sy?
 What rank are you?

DRILLS

DRILL NO.

1. ម្នាក់ៗ /mənéʔ mənéʔ/ 'each' is used with people. With things you say មួយៗ /muoy muoy/, as in Drill 3, or else មៗ /mə/ + classifier repeated once, e.g. កាំភ្លើងមួយរឹងមាំៗត្រូវការសាមសិបគ្រាប់។
kamphlœŋ mēdaem mēdaem trəw kaa saamsəp kráp
Each gun needs thirty bullets.
(រឹងមាំ /daem/ is the classifier for guns, sticks, trees, and other long, thin, sticklike objects.)

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

- MODEL: T: យើងម្នាក់ៗ រៀនបាញ់កាំភ្លើងដៃ។ (ការាប៊ីន)
S: យើងម្នាក់ៗ រៀនបាញ់កាំភ្លើងការាប៊ីន។
T: Each (one) of us practices shooting pistols. (carbines)
S: Each (one) of us practices shooting carbines.
ក. យើងម្នាក់ៗ រៀនបាញ់កាំភ្លើងសន្ត។ (កាំភ្លើងសន្ត)
ខ. យើងម្នាក់ៗ រៀនបាញ់កាំភ្លើងសន្ត។ (កាំភ្លើងស្នប់ប្រក្រត)
គ. យើងម្នាក់ៗ រៀនបាញ់កាំភ្លើងស្នប់ប្រក្រត។ (កាណាស់)
ឃ. យើងម្នាក់ៗ រៀនបាញ់កាណាស់។ (បាញ់កាំ)
ង. យើងម្នាក់ៗ រៀនបាញ់បាញ់កាំ។ (កាំភ្លើងដៃ)
ច. យើងម្នាក់ៗ រៀនបាញ់កាំភ្លើងដៃ។

DRILL TWO: Transformation

- MODEL: T: លោកចេះបាញ់កាំភ្លើងដៃទេ?
S: ទាហានម្នាក់ៗ រៀនបាញ់កាំភ្លើងដៃដប់ម៉ោង។
T: You know how to shoot a pistol?
S: Each soldier practices shooting a pistol for ten hours.
ក. លោកចេះបាញ់កាណាស់ទេ?
ទាហានម្នាក់ៗ រៀនបាញ់កាណាស់ដប់ម៉ោង។
ខ. លោកចេះបាញ់កាំភ្លើងការាប៊ីនទេ?
ទាហានម្នាក់ៗ រៀនបាញ់កាំភ្លើងការាប៊ីនដប់ម៉ោង។
គ. លោកចេះបាញ់កាំភ្លើងសន្តទេ?
ទាហានម្នាក់ៗ រៀនបាញ់កាំភ្លើងសន្តដប់ម៉ោង។
ឃ. លោកចេះបាញ់កាំភ្លើងបាញ់កាំគ្រាប់បែកទេ?
ទាហានម្នាក់ៗ រៀនបាញ់កាំភ្លើងបាញ់កាំគ្រាប់បែកដប់ម៉ោង។

- ង. លោកចេះបាញ់បាញ់បាញ់កាតែ?
នាហានឱក្រឹត្យ រឿនបាញ់បាញ់កាតែដប់ម៉ោង ។
- ច. លោកចេះបាញ់កាំភ្លើងស្របប្រវត្តិ?
នាហានឱក្រឹត្យ រឿនបាញ់កាំភ្លើងស្របប្រវត្តិដប់ម៉ោង ។

DRILL THREE: Transformation

- MODEL: T: ខ្ញុំរៀនបាញ់កាំភ្លើងដប់ ។ (ដប់ពីរ)
- S: កាំភ្លើងដប់មួយ មានដប់ពីរគ្រាប់ ។
- T: I practiced shooting a pistol. (twelve)
- S: Each pistol has twelve rounds.
- ក. ខ្ញុំរៀនបាញ់កាណាង ។ (មួយ) កាណាងមួយ មានមួយគ្រាប់ ។
 - ខ. ខ្ញុំរៀនបាញ់កាំភ្លើងស្រប ។ (ស្រប) កាំភ្លើងស្របមួយ មានស្របគ្រាប់ ។
 - គ. ខ្ញុំរៀនកាំភ្លើងបាញ់គ្រាប់បែក ។ (មួយ) កាំភ្លើងបាញ់គ្រាប់បែកមួយ មានមួយគ្រាប់ ។
 - ឃ. ខ្ញុំរៀនបាញ់កាភាប៊ីន ។ (មួយ) កាភាប៊ីនមួយ មានមួយគ្រាប់ ។
 - ង. ខ្ញុំរៀនបាញ់កាំភ្លើងស្របប្រវត្តិ ។ (ស្រប) កាំភ្លើងស្របប្រវត្តិមួយ មានស្របគ្រាប់ ។
 - ច. ខ្ញុំរៀនបាញ់កាំភ្លើងដប់ ។ (ដប់) កាំភ្លើងដប់មួយ មានដប់គ្រាប់ ។

DRILL FOUR: Transformation

- MODEL: T: ខ្ញុំធ្វើនាហាននៅប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ ។ (មួយឆ្នាំ)
- S: គេបញ្ជូនខ្ញុំទៅប្រទេសអាល្លឺម៉ង់មួយឆ្នាំ ។
- T: I was in the service in Germany. (one year)
- S: They sent me to Germany for one year.
- ក. ខ្ញុំធ្វើនាហាននៅប្រទេសប្រុស ។ (ដប់បួនខែ)
 - ខ. ខ្ញុំធ្វើនាហាននៅប្រទេសសៀម ។ (ប្រាំឆ្នាំ)
 - គ. ខ្ញុំធ្វើនាហាននៅប្រទេសបារាំង ។ (ពីរឆ្នាំ)
 - ឃ. ខ្ញុំធ្វើនាហាននៅកូរ៉េ ។ (បីឆ្នាំ)
 - ង. ខ្ញុំធ្វើនាហាននៅកម្ពុជា ។ (ពីរខែ)
 - ច. ខ្ញុំធ្វើនាហាននៅប្រទេសអាមេរិក ។ (បួនឆ្នាំ)

DRILL FIVE: Response

- MODEL: T: លោកនៅក្នុងបន្ទាយឬនៅក្រៅបន្ទាយ? (នៅស៊ីវិល)
 S: ខ្ញុំនៅក្នុងបន្ទាយព្រោះខ្ញុំនៅស៊ីវិល។
 T: Are you living on post or off post? (still single)
 S: I'm living on post because I'm still single.
- ក. លោកនៅក្នុងបន្ទាយឬនៅក្រៅបន្ទាយ? (កូនទាហាន)
 ខ្ញុំនៅក្នុងបន្ទាយព្រោះខ្ញុំជាកូនទាហាន។
- ខ. លោកនៅក្រៅបន្ទាយឬនៅក្នុងបន្ទាយ?
 ខ្ញុំនៅក្រៅបន្ទាយព្រោះខ្ញុំមានប្រពន្ធ។
- គ. លោកនៅក្នុងបន្ទាយឬនៅក្រៅបន្ទាយ?
 ខ្ញុំនៅក្នុងបន្ទាយព្រោះខ្ញុំគ្មានស្រី។
- ឃ. លោកនៅក្រៅបន្ទាយឬនៅក្នុងបន្ទាយ?
 ខ្ញុំនៅក្រៅបន្ទាយព្រោះខ្ញុំទំលាក់មកដល់។
- ង. លោកនៅក្រៅបន្ទាយឬក្នុងបន្ទាយ?
 ខ្ញុំនៅក្រៅបន្ទាយព្រោះខ្ញុំនៅទីតាំងថ្មី។
- ច. លោកនៅក្នុងបន្ទាយឬនៅក្រៅបន្ទាយ?
 ខ្ញុំនៅក្នុងបន្ទាយព្រោះខ្ញុំជិតទៅស្រុកយួន។

DRILL SIX: Response

- MODEL: T: លោកពាក់ស្រីប៉ុន្មាន? (មួយ - ទាហានជើងគោក)
 S: ខ្ញុំពាក់ស្រីមួយខាងទាហានជើងគោក។
 T: What is your rank? (one - army)
 S: I'm a 2nd lieutenant in the army.
- ក. លោកពាក់ស្រីប៉ុន្មាន? (ពីរ - ទាហានអាកាស)
 ខ្ញុំពាក់ស្រីពីរខាងទាហានអាកាស។
- ខ. លោកពាក់អី?
 ខ្ញុំជាកូនទាហានខាងទាហានជើងទឹក។
- គ. លោកពាក់អី?
 ខ្ញុំពាក់កាប៉ូរ៉ាល់ខាងទាហាននាវា។
- ឃ. លោកពាក់ស្រីប៉ុន្មាន?
 ខ្ញុំពាក់ស្រីមួយខាងទាហានសេះ។
- ង. លោកពាក់ស្រីប៉ុន្មាន?
 ខ្ញុំពាក់ស្រីបួនខាងទាហានថ្មីរដ្ឋ។
- ច. លោកពាក់ស្រីប៉ុន្មាន?
 ខ្ញុំពាក់ស្រីប្រាំខាងទាហានជើងគោក។

DRILL SEVEN: Response

MODEL: T: លោកធ្វើអីនៅក្នុងក្រុមទាហានលោក? (កូនទាហាន)
 S: ខ្ញុំជាកូនទាហាននៅក្នុងក្រុមទាហានខ្ញុំ។
 T: What are you in your platoon? (enlisted man)
 S: I'm an enlisted man in my platoon.

- ក. លោកធ្វើអីនៅក្នុងក្រុមទាហានលោក? (មេដឹកនាំ)
 ខ្ញុំជាមេដឹកនាំនៅក្នុងក្រុមទាហានខ្ញុំ។
- ខ. លោកធ្វើអីនៅក្នុងក្រុមទាហានលោក? (អ្នកបាញ់កាំភ្លើង)
 ខ្ញុំជាអ្នកបាញ់កាំភ្លើងនៅក្នុងក្រុមទាហានខ្ញុំ។
- គ. លោកធ្វើអីនៅក្នុងក្រុមទាហានលោក? (នាសរទាហាន)
 ខ្ញុំជានាសរទាហាននៅក្នុងក្រុមទាហានខ្ញុំ។
- ឃ. លោកធ្វើអីនៅក្នុងក្រុមទាហានលោក? (មេបញ្ជាការ)
 ខ្ញុំជាមេបញ្ជាការនៅក្នុងក្រុមទាហានខ្ញុំ។
- ង. លោកធ្វើអីនៅក្នុងក្រុមទាហានលោក? (អ្នកបើកទ្រាន)
 ខ្ញុំជាអ្នកបើកទ្រាននៅក្នុងក្រុមទាហានខ្ញុំ។
- ច. លោកធ្វើអីនៅក្នុងក្រុមទាហានលោក? (ធ្វើទ្រាន)
 ខ្ញុំជាអ្នកធ្វើទ្រាននៅក្នុងក្រុមទាហានខ្ញុំ។

DRILL EIGHT: Response

MODEL: T: លោកពាក់សក់មួយប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ?
 S: ខ្ញុំពាក់សក់មួយពីរឆ្នាំហើយ។
 T: How long have you been a 2nd lieutenant? (two)
 S: I've been a 2nd lieutenant two years.

- ក. លោកជាកូនទាហានប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ? (កន្លះឆ្នាំ)
 ខ្ញុំជាកូនទាហានកន្លះឆ្នាំហើយ។
- ខ. លោកជាមេបញ្ជាការប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ? (បី)
 ខ្ញុំជាមេបញ្ជាការបីឆ្នាំហើយ។
- គ. លោកបើកទ្រានទាហានមួយប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ? (មួយឆ្នាំ)
 ខ្ញុំបើកទ្រានទាហានមួយឆ្នាំហើយ។
- ឃ. លោកនាសរទៅស្រុកវាសម័ងប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ? (ពីរ)
 ខ្ញុំនាសរទៅស្រុកវាសម័ងពីរឆ្នាំហើយ។
- ង. លោកពាក់សក់បីប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ? (ប្រាំ)
 ខ្ញុំពាក់សក់បីប្រាំឆ្នាំហើយ។
- ច. លោកជាមេទាហានប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ? (ម្ភៃ)
 ខ្ញុំជាមេទាហានម្ភៃឆ្នាំហើយ។

DRILL NINE: Response

- MODEL: T: លោកចូលចិត្តកន្លែងនេះទេ? (បន្ទាយខ្ញុំ)
 S: ទេ ឥត: ខ្ញុំស្អប់បន្ទាយខ្ញុំ។
 T: Do you like this place? (my post)
 S: No, because I hate my post.
- ក. លោកចូលចិត្តបន្ទាយលោកទេ? (ទាហាន)
 ទេ ឥត: ខ្ញុំស្អប់ទាហាន។
- ខ. លោកចូលចិត្តទាហានទេ? (ក្រុមទាហានខ្ញុំ)
 ទេ ឥត: ខ្ញុំស្អប់ក្រុមទាហានខ្ញុំ។
- គ. លោកចូលចិត្តក្រុមទាហានលោកទេ? (ច្បាប់ទម្លាប់ទាហាន)
 ទេ ឥត: ខ្ញុំស្អប់ច្បាប់ទម្លាប់ទាហាន។
- ឃ. លោកចូលចិត្តច្បាប់ទម្លាប់ទាហានទេ? (មេដឹកនាំខ្ញុំ)
 ទេ ឥត: ខ្ញុំស្អប់មេដឹកនាំខ្ញុំ។
- ង. លោកចូលចិត្តមេដឹកនាំលោកទេ? (នាយទាហាន)
 ទេ ឥត: ខ្ញុំស្អប់នាយទាហាន។
- ច. លោកចូលចិត្តនាយទាហានលោកទេ? (លោកអ្នកនាយទាហាន)
 ទេ ឥត: ខ្ញុំស្អប់លោកអ្នកនាយទាហាន។

DRILL TEN: Transformation

- MODEL: T: យើងត្រូវរៀនបាញ់កាំភ្លើង។ (ពីរម៉ោងមួយថ្ងៃ)
 S: យើងត្រូវរៀនបាញ់កាំភ្លើងពីរម៉ោងមួយថ្ងៃ។
 T: We have to practice shooting rifles. (two hours a day)
 S: We have to practice shooting rifles two hours a day.
- ក. យើងត្រូវរៀនលាងកាំភ្លើង។ (មួយដំបូងមួយអាទិត្យ)
 យើងត្រូវរៀនលាងកាំភ្លើងមួយដំបូងមួយអាទិត្យ។
- ខ. យើងត្រូវរៀនដើរ។ (ប្រាំដំបូងមួយអាទិត្យ)
 យើងត្រូវរៀនដើរប្រាំដំបូងមួយអាទិត្យ។
- គ. យើងត្រូវរៀនបាញ់កាំភ្លើងបាញ់គ្រាប់ថ្នាំបក។ (មួយដំបូងមួយអាទិត្យ)
 យើងត្រូវរៀនបាញ់កាំភ្លើងបាញ់គ្រាប់ថ្នាំបកមួយដំបូងមួយអាទិត្យ។
- ឃ. យើងត្រូវរៀនធ្វើកាំភ្លើង។ (មួយដំបូងមួយថ្ងៃ)
 យើងត្រូវរៀនធ្វើកាំភ្លើងមួយដំបូងមួយថ្ងៃ។
- ង. យើងត្រូវរៀនបាញ់កាំភ្លើងបន្ត។ (មួយដំបូងមួយថ្ងៃ)
 យើងត្រូវរៀនបាញ់កាំភ្លើងបន្តមួយដំបូងមួយថ្ងៃ។
- ច. យើងត្រូវរៀនរត់។ (ពីរម៉ោងមួយថ្ងៃ)
 យើងត្រូវរៀនរត់ពីរម៉ោងមួយថ្ងៃ។

DRILL ELEVEN: Transformation

MODEL: T: អ្នកភៀសខ្លួនចង់នៅនៅកន្លែងដទៃទៀត។
 S: ដល់ថ្នាក់ ប្តឹងហើយអ្នកភៀសខ្លួនចង់នៅនៅកន្លែងដទៃទៀតហើយ។
 T: The refugees want to live in another place.
 S: At this stage the refugees want to live in another place.

- ក. ខ្ញុំចង់ប្រែទីកន្លែងទៀត។
ដល់ថ្នាក់ ប្តឹងហើយខ្ញុំចង់ប្រែទីកន្លែងទៀតហើយ។
- ខ. ខ្ញុំចង់ត្រឡប់ទៅភូមិនោះវិញ។
ដល់ថ្នាក់ ប្តឹងហើយខ្ញុំចង់ត្រឡប់ទៅភូមិនោះវិញហើយ។
- គ. ខ្ញុំចង់ធ្វើការនៅក្នុងពេល។
ដល់ថ្នាក់ ប្តឹងហើយខ្ញុំចង់ធ្វើការនៅក្នុងពេលហើយ។
- ឃ. ខ្ញុំចង់ដក់បារី។
ដល់ថ្នាក់ ប្តឹងហើយខ្ញុំចង់ដក់បារីហើយ។
- ង. ខ្ញុំចង់ធ្វើការទិញរាងការទៀត។
ដល់ថ្នាក់ ប្តឹងហើយខ្ញុំចង់ធ្វើការទិញរាងការទៀតហើយ។
- ច. ខ្ញុំចង់ដួបគាត់ទៀត។
ដល់ថ្នាក់ ប្តឹងហើយខ្ញុំចង់ដួបគាត់ទៀតហើយ។

DRILL TWELVE: Transformation

MODEL: T: នេះជាបញ្ហារបស់លោក។ (លោក)
 S: នេះជាបញ្ហារបស់អ្នកណា?
 T: This is your problem. (your)
 S: This is whose problem?

- ក. អ្នកភៀសខ្លួនត្រូវដួបមើលអ្នកដទៃ។ (អ្នកភៀសខ្លួន)
អ្នកណាត្រូវដួបមើលអ្នកដទៃ?
- ខ. លោកដទៃភៀសខ្លួនពីប្រទេសគាត់។ (លោកដទៃ)
អ្នកណាភៀសខ្លួនពីប្រទេសគាត់?
- គ. លោកមិនត្រូវទុកចិត្តអ្នកស្រុកទេ។ (អ្នកស្រុក)
លោកមិនត្រូវទុកចិត្តអ្នកណា?
- ឃ. លោកចេញការពេញចិត្តនឹងកូនទាហានគាត់ណាស់។ (កូនទាហានគាត់)
លោកចេញការពេញចិត្តនឹងអ្នកណា?
- ង. នាយទាហានហាមកូនទាហានមិនទិញដើរចោលកាំភ្លើង។ (នាយទាហាន)
អ្នកណាហាមកូនទាហានមិនទិញដើរចោលកាំភ្លើង?
- ច. គ្រូពេទ្យមិនទិញអ្នកដទៃដើរឆ្ងាយពីផ្ទះទេ។ (អ្នកដទៃ)
គ្រូពេទ្យមិនទិញអ្នកណាដើរឆ្ងាយពីផ្ទះ?

DRILL THIRTEEN: Substitution

MODEL: T: ខ្ញុំបញ្ជា ទ្វីបក្រុម កាំភ្លើង ដំបាញ់ ទៅលើ ទីរបស់ ខ្មាំង ។ (ឡាន)
 S: ខ្ញុំបញ្ជា ទ្វីបក្រុម កាំភ្លើង ដំបាញ់ ទៅលើ ឡាន ខ្មាំង ។
 T: I order the Artillery to shoot at the enemy location. (vehicles)
 S: I order the Artillery to shoot at the enemy vehicles.

- ក. ខ្ញុំបញ្ជា ទ្វីបក្រុម កាំភ្លើង ដំបាញ់ ទៅលើ ឡាន ខ្មាំង ។ (កាណូត)
- ខ. ខ្ញុំបញ្ជា ទ្វីបក្រុម កាំភ្លើង ដំបាញ់ ទៅលើ កាណូត ខ្មាំង ។ (មេបញ្ជាការ)
- គ. មេបញ្ជាការ បញ្ជា ទ្វីបក្រុម កាំភ្លើង ដំបាញ់ ទៅលើ កាណូត ខ្មាំង ។ (ពសបុល ចូន)
- ឃ. មេបញ្ជាការ បញ្ជា ទ្វីបពសបុល ចូន បាញ់ ទៅលើ កាណូត ខ្មាំង ។ (យក)
- ង. មេបញ្ជាការ បញ្ជា ទ្វីបពសបុល ចូន យក កាណូត ខ្មាំង ។ (ដុត)
- ច. មេបញ្ជាការ បញ្ជា ទ្វីបពសបុល ចូន ដុត កាណូត ខ្មាំង ។

Reading Passage

ខ្ញុំចូលធ្វើទាហានប័រង

នៅពេលដែលខ្ញុំរៀនចប់នៅវិទ្យាល័យបារាំង ម្សិលមិញនៅក្រុងភ្នំពេញ ខ្ញុំត្រូវរក ការងារធ្វើដូចម្តេចសម្រាប់ខ្លួនខ្ញុំ ក្នុងស្ថានភាពដ៏ស្របគ្នា ។ ព្រោះខ្ញុំមិនចង់ចូលធ្វើទាហានដូចពួក ម៉ាកខ្ញុំទេ ព្រោះវាមិនមែនជាជំនាញរបស់ខ្ញុំ ដូចជាទាហានអាមេរិក ទាហានជប៉ុន ដែល បានទៅរៀនវិជ្ជាទាហាននៅស្រុកបារាំង ហើយច្បាំងទៀតដោយខ្ញុំមិនសូវមានល្បឿន ដើម្បីទៅរៀនដើម្បីទៀតនៅស្រុកបារាំង ខ្ញុំក៏ប្រឡងចូលធ្វើការនៅក្រសួងយុវជន ។ ខ្ញុំ ធ្វើការនៅក្រសួងនេះបានប្រហែលជាមួយឆ្នាំ ខ្ញុំក៏បានទទួលសញ្ញាបត្រពីវិទ្យាល័យ ប្រាប់ទ្វីបខ្ញុំទៅបង្ហាញខ្លួននៅមន្ទីរចាត់ការទាហាននៅក្រុងភ្នំពេញ ដើម្បីនិយាយ អំពីការចូលធ្វើទាហានប័រង ។ នៅពេលមើលសញ្ញានោះចប់ ខ្ញុំមិនសប្បាយចិត្តសោះ ព្រោះខ្ញុំដឹងថាការរៀនវិជ្ជាទាហានក្នុងពេលម្សិលមិញ ហាក់ខ្លាំងនេះ វាជាប្រាកដណាស់ហើយ ច្បាំងទៀតខ្ញុំមិនចង់ចេញពីកន្លែង ធ្វើការខ្ញុំដឹង ។

នៅថ្ងៃដែលគេប្រាប់ខ្ញុំទ្វីបទៅជប ខ្ញុំក៏ទៅជបគេ ។ យប់និយាយគ្នាអំពី មុខងារទាហានទូទៅ អំពីប្រទេសយើង អំពីការងារចាត់ការប័រង អស់ប្រហែល ជាប់ពីរម៉ោង ។ ក្នុងចិត្តខ្ញុំ ខ្ញុំដឹងថាខ្ញុំគ្មានផ្លូវទេ គឺខ្ញុំត្រូវតែចូលធ្វើទាហាន ចូលចិត្ត ក៏ដោយ មិនចូលចិត្តក៏ដោយ ។ នៅពេលយប់និយាយគ្នាចប់ គេក៏ប្រាប់ខ្ញុំថា ខ្ញុំគួរ ចូលធ្វើទាហានប័រង ។ ព្រោះខ្ញុំត្រូវធ្វើតែមួយឆ្នាំកន្លះទេ ហើយនៅពេលខ្ញុំចេញ ពីទាហាន ខ្ញុំអាចត្រឡប់ទៅធ្វើការនៅកន្លែងដដែលវិញ ប៉ុន្តែមានដំណឹងអាក្រក់ មួយ គឺកាលណាប្រទេសយើងមានចម្បាំង រដ្ឋាភិបាលនឹងហៅទាហានប័រង ទ្វីប ចូលធ្វើទាហានវិញមុនគេ ។

ខ្ញុំក៏ចុះឈ្មោះចូលធ្វើទាហានប័រង ម្សិលមិញកន្លះ ហើយគេក៏ប្រាប់ខ្ញុំនូវ ថ្ងៃ ទី ដែលខ្ញុំត្រូវចូលទៅបង្ហាញខ្លួនលើក្រោយ ដើម្បីនឹងចូលលាហាមរៀនវិជ្ជាទាហាន នៅក្រុងភ្នំពេញ ។

VOCABULARY

... ក៏ដោយ... ក៏ដោយ	...koo daoy...koo daoy	whether...or... (R)
កូនទាហាន	koun tɛhian	enlisted man
ក្រុមទាហាន	krom tɛhian	platoon
ក្រៅ	kraw	outside, out
កូស	kóoy	customs (R)
គោរព	kərup	to respect, to honor (L)
គ្មានផ្លូវ	kmian phlɛw	there is no way, no chance (R)
គ្រាប់	króp	round (pertaining to ammunition)
ចោល	caol	to throw away, to abandon
ច្បាប់ទម្រង់	cbap tɛlóp	regulation
ជំនាន់	cənón	generation, age-group; period; era
ញញឹម	ñɛñɛm	to smile (L) (L)
ដល់ថ្នាក់ ថ្នឹង ហើយ	dol thna? niŋ haey	at that stage, at that point
ដើម	daem	stem, classifier for guns, pencils, cigarettes, trees and other long, thin objects
តឹង	tɛŋ	tight, strict (L)
ទី	tii	a place
ទុកចិត្ត (លើ)	tuk cət (lɛə)	to trust
ធ្វើ (អី)	thəə (cia)	to pretend (L)
នាយទាហាន	nicy tɛhian	officer
នូវ	nəw	a particle that can precede the object of a verb (literary) (R)
បន្ទាយ	pɛtiay	barracks
បញ្ជូន	pɛcuun	to send (a person)
បោក	baok	to beat; to wash clothing (L)
ផ្សាយ	phkaay	star
ផ្លាស់	phlah	to transfer, to change
ពាក់ស្រោត	pé? sa?	to have a rank
មន្ទីរចាត់ការ	mɛntii cat kaa	headquarters (R)
ម្នាក់ៗ	muoy muoy	each one (object)
មេដឹកនាំ	mee dək nóm	leader
មេបញ្ជាការ	mee bañcia kaa	commander
ម្នាក់ៗ	méné? méné?	each one (person)
លើក	lœk	time, instance (R)
វិជ្ជា	viccia	knowledge, subject of, science of, -ology (R)
ស្រាប់	sa?	rank
ស្វ័យប្រវត្តិ	svaay pɛvót	automatic
ស្អប់	s?ɔp	to hate, to dislike
អ្នករៀនខ្លួន	né? phieh khluon	refugee

LIST OF RANKS: OFFICERS
(ARMY, AIR FORCE, MARINES)

2nd Lt.	អនុសេនីបរត្រី	a'nu'seenEy trey
1st Lt.	អនុសេនីបរទោ	a'nu'seenEy too
Captain	អនុសេនីបរឯក	a'nu'seenEy ask
Major	វរសេនីបរត្រី	vóora'seenEy trey
Lt. Colonel	វរសេនីបរទោ	vóora'seenEy too
Colonel	វរសេនីបរឯក	vóora'seenEy ask
Br. General	ឧត្តមសេនីបរត្រី	útdomseenEy trey
Maj. General	ឧត្តមសេនីបរទោ	útdomseenEy too
Lt. General	ឧត្តមសេនីបរឯក	útdomseenEy ask
General	ឧត្តមសេនីបរ	útdomseenEy
Marshall	សេនាប្រមុខ	seenaa prómuk

FIREARMS

rifle, firearm,	កាំភ្លើង	kamphlœŋ
gun	កាំភ្លើងដៃ	kamphlœŋ day
pistol	កាំភ្លើងដៃ	kaaraabiin
carbine	កាំភ្លើងដៃ	baazuukaa
bazooka	បាញ់កា	kamphlœŋ yon
machine gun	កាំភ្លើងយន្ត	kamphlœŋ svaay pəvót
automatic gun	កាំភ្លើងស្វ័យប្រវត្ត	kaanon
cannon	កាណុង	kamphlœŋ bañ króp baek
grenade launcher	កាំភ្លើងបាញ់គ្រាប់ចែក	

LESSON FORTY- EIGHT

DIALOGUE

- ១. សុខ ក្រុម លោកធ្វើអីនៅក្នុងក្រុមលោក?
 ជំពាក់
 ទ័ព
 កង
 កងអនុសេនាតូច

group, squad
 What is your job in your squad?
 to transport
 troops
 military unit
 platoon
- ២. គុម ខ្ញុំបង្ហូរកប្រើគ្រឿងជំពាក់ទ័ព
 ក្នុងកងអនុសេនាតូចលេខ
 ២ ។
 ជំពាក់

I drive trucks to transport troops
 in the squad no 2.
 to transport
- ៣. សុខ លោកជំពាក់អាហារនៅកន្លែង
 ណាទៅកន្លែងណា?
 ហាត់

You transport troops from where
 to where?
 to practice, to drill
- ៤. គុម ពីបន្ទាយទៅកន្លែងហាត់
 បាញ់ ។

From the post to the place where
 they practice shooting.
- ៥. សុខ ឆ្មាំតាគេប្រើគ្រឿងអី?
 គ្រឿងកងដប់

What kind of trucks do they usually
 use?
 10-wheel truck
- ៦. គុម គ្រឿងកងដប់ ។
 មួយដំរី

The 10-wheel ones.
 one trip
- ៧. សុខ មួយដំរីៗ លោកជំពាក់
 បានប្រើគ្រឿងសាក?
 ទៀង
 មិនទៀងទេ

Each trip, how many men can you
 transport?
 to be accurate
 it depends; uncertain
- ៨. គុម មិនទៀងទេ ។
 ចំបាំង

It depends.
 war, fighting
- ៩. សុខ លោកដែលជំពាក់ទ័ពទៅធ្វើ
 ចំបាំងទេ?
 ជាពិសេស

Had you ever transported troops
 to war?
 especially
- ១០. គុម ទេលោក ជាពិសេសខ្ញុំ
 មិនចង់សោះ ។

No sir, especially (since) I don't
 want to at all.

DIALOGUE:

1. sok - look thəə sy nɨw knoŋ krom look?
2. tom - khñom cia né? baek laan əñcuun tɔp knoŋ kɔɔŋ a?nu?seenaa touc leek pii
3. sok - look dək təhian pii kəlaeŋ naa tɨw kəlaeŋ naa?
4. tom - pii pətɨay tɨw kəlaeŋ hat bañ
5. sok - thómmedaa kee praə laan sy?
6. tom - laan koŋ dɔp
7. sok - mə cəeŋ mə cəeŋ, look əñcuun baan pəmaan né??
8. tom - mɨn tiəŋ eh
9. sok - look daəl dək tɔp tɨw thəə cəbaŋ tee?
10. tom - tee look, cia pəsəh khñom mɨn cəŋ sɔh

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

7. មួយដំនើរ
ម្នាក់ៗ

/mə cəeŋ mə cəeŋ/ 'each trip' is another example of the
/məné? məné?/ structure described in the preceding lesson.

7. You have already seen that បាន /baan/ can be used before expressions of time and distance to indicate extent, e.g.,

យើងទៅភ្នំពេញបានបួនអាទិត្យ។

yəeŋ tɨw mpɨññ baan buon aatɨt

We went to Phnom Penh for four weeks.

Here you see that បាន /baan/ can be used in the same way with objects, e.g.,

យើងដឹកទំនំបានមួយម៉ឺនគីឡូ។

yəeŋ dək əyvan baan mə məən kəlou

We transported ten thousand kilos of things.

DRILLSDRILL NO.

4. Sentence d As you already know, with ឲ្យ /aoy/ and other verbs that can have an indirect object, the direct object precedes the indirect object. However, when there is a quantity also present, the expression of quantity follows the indirect object. For example:

គេផ្ញើយលុយយើងប៉ុន្មានរៀល?

kee aoy luy yəeŋ pəmaan riel?

How many riels did they give us?

In this example ប៉ុន្មានរៀល /pəmaan riel/ is the expression of quantity, which follows both the direct object លុយ /luy/ 'money' and the indirect object យើង /yəən/ 'us.'

DRILLS

DRILL ONE: Response

MODEL: T: លោកជាអ្នកបើកឡាន មែនទេ?
S: បាទ ខ្ញុំជាអ្នកបើកឡានមែន។
T: You are a driver, aren't you?
S: Yes, it's true, I am indeed a driver.

- ក. ប្អូនលោកជាអាហានដើម្បីគោក មែនទេ?
ខ. ឪពុកស្រីកជាមេបញ្ជាការ មែនទេ?
គ. គាត់ជាលោកសក្តិប្រាំ មែនទេ?
ឃ. លោកនៅក្នុងកងអនុសេនាតូចលេខពីរ មែនទេ?
ង. ឪពុកលោក ជាលោកផ្ទះមួយ មែនទេ?
ច. លោកជាអាហានដើម្បីទឹក មែនទេ?

DRILL TWO: Substitution

MODEL: T: ក្រុមខ្ញុំឈ្មោះកងអនុសេនាតូចលេខពីរ ។ (លេខដប់)
S: ក្រុមខ្ញុំឈ្មោះកងអនុសេនាតូចលេខដប់។
T: My unit is the squad no 2. (number ten)
S: My unit is the squad no 10.

- ក. ក្រុមខ្ញុំឈ្មោះកងអនុសេនាតូចលេខដប់។ (កងបរកការសម្ងាត់)
ខ. ក្រុមខ្ញុំឈ្មោះកងបរកការសម្ងាត់។ (កងអនុសេនាធំលេខដប់)
គ. ក្រុមខ្ញុំឈ្មោះកងអនុសេនាធំលេខដប់។ (យើង)
ឃ. ក្រុមយើងឈ្មោះកងអនុសេនាធំលេខដប់។ (កងវរសេនាតូច)
ង. ក្រុមយើងឈ្មោះកងវរសេនាតូចលេខដប់។ (ធំ)
ច. ក្រុមយើងឈ្មោះកងវរសេនាធំលេខដប់។

DRILL THREE: Response

MODEL: T: លោកដឹកទាហានពីកន្លែងណាទៅកន្លែងណា? (បន្ទាយ - សាលា)

S: បាទ ដឹកពីបន្ទាយទៅសាលា។

T: From where to where do you transport troops? (barracks - school)

S: From the barracks to school.

ក. លោកដឹកទាហានពីណាទៅណា? (បន្ទាយ - កន្លែងហាត់បាញ់)
បាទ ដឹកពីបន្ទាយទៅកន្លែងហាត់បាញ់។

ខ. លោកបើកទ្រព្យពីណាទៅណា? (បន្ទាយ - ជំរុំកងអនុសេនាភូមិសេនា)
បាទ បើកពីបន្ទាយទៅជំរុំកងអនុសេនាភូមិសេនា។

គ. យើងត្រូវដើរពីកន្លែងណាទៅណា? (បន្ទាយ - ភ្នំសេនា ១៦៤)
បាទ ត្រូវដើរពីបន្ទាយទៅភ្នំសេនា ១៦៤។

ឃ. លោកដើរពីកន្លែងណាទៅកន្លែងណា? (បន្ទាយ - ផ្លូវខ្វែងសេនា ១៦៤)
បាទ ដើរពីបន្ទាយទៅផ្លូវខ្វែងសេនា ១៦៤។

ង. ខ្ញុំដឹកទាហានពីកន្លែងណាទៅកន្លែងណា? (ព្រំដែន - ភ្នំសេនា ១៦៤)
បាទ ដឹកទាហានពីព្រំដែនទៅភ្នំសេនា ១៦៤។

ច. លោកដើរពីកន្លែងណាទៅកន្លែងណា? (បន្ទាយ - សាលា)
បាទ ដើរពីបន្ទាយទៅសាលា។

DRILL FOUR: Response

MODEL: T: មួយដំលើលោកដឹកបានប៉ុន្មាននាក់? (ដប់)

S: មួយដំលើខ្ញុំដឹកបានដប់នាក់។

T: Each trip how many men can you transport? (ten)

S: Each trip I can transport ten men.

ក. មួយដំលើលោកយកវ៉ែនបានប៉ុន្មាន? (បី)
មួយដំលើខ្ញុំយកបានវ៉ែនបី។

ខ. មួយដំលើលោកយកស្រូវបានប៉ុន្មាន? (បីពាន់)
មួយដំលើខ្ញុំយកស្រូវបានបីពាន់។

គ. មួយដំលើលោកទិញកាំភ្លើងបានប៉ុន្មាន? (ពីរ)
មួយដំលើខ្ញុំទិញបានកាំភ្លើងពីរ។

ឃ. មួយដំលើលោកទិញកូនលោកបានប៉ុន្មាន? (ដប់ដុល្លា)
មួយដំលើខ្ញុំទិញបានកូនដប់ដុល្លា។

ង. មួយដំលើលោកសម្លាប់ខ្ញុំបានប៉ុន្មាននាក់? (ប្រាំ)
មួយដំលើខ្ញុំសម្លាប់ខ្ញុំបានប្រាំនាក់។

ច. មួយដំលើលោកយកបង្កាបប៉ុន្មាននាក់ទៅ? (ដប់ប្រាំ)
មួយដំលើខ្ញុំយកបានបង្កាបដប់ប្រាំនាក់ទៅ។

DRILL FIVE: Response

MODEL: T: លោកចង់ធ្វើទាហានប៉ុន្មានឆ្នាំ? (ប៉ុ)
 S: មិនទៀងទេ ខ្ញុំចង់ធ្វើទាហានប្រហែលបីឆ្នាំ។

T: How many years do you want to be in the service? (three)
 S: It depends; I want to be in the service for about three years.

- ក. លោកនៅសេដ្ឋីឬក៏ប៉ុន្មានថ្ងៃ? (ប្រាំ)
 មិនទៀងទេ ខ្ញុំនៅសេដ្ឋីប្រហែលប្រាំថ្ងៃ។
- ខ. លោកដើរកម្រិតប៉ុន្មានម៉ោង? (ប្រាំមួយ)
 មិនទៀងទេ ខ្ញុំដើរកម្រិតប្រហែលប្រាំមួយម៉ោង។
- គ. លោករៀនខ្លះប៉ុន្មានអាទិត្យទៀត? (បួន)
 មិនទៀងទេ ខ្ញុំរៀនខ្លះប្រហែលបួនអាទិត្យទៀត។
- ឃ. អង្គរវាល់លោកសរសេរធីទាហាន? (តែរឃ្លីទៀត)
 មិនទៀងទេ ខ្ញុំសរសេរធីទាហានប្រហែលតែរឃ្លីទៀត។
- ង. លោកនៅព្យាបាលម៉ោងប៉ុន្មាន? (ដប់ពីរ)
 មិនទៀងទេ ខ្ញុំនៅព្យាបាលប្រហែលម៉ោងដប់ពីរ។
- ច. លោកចេញពីធ្វើការម៉ោងប៉ុន្មាន? (ប្រាំ)
 មិនទៀងទេ ខ្ញុំចេញពីធ្វើការប្រហែលម៉ោងប្រាំ។

DRILL SIX: Substitution

MODEL: T: ធម្មតាគេជួបរឿងកង់ដប់ ។ (ឡានហ្សែប)
 S: ធម្មតាគេជួបរឿងហ្សែប។

T: Usually, they use the 10-wheel trucks. (Jeep)
 S: Usually, they use Jeeps.

- ក. ធម្មតាគេជួបរឿងហ្សែប ។ (ម៉ូតូ)
- ខ. ធម្មតាគេជួបម៉ូតូ ។ (កង់)
- គ. ធម្មតាគេជួបកង់ ។ (រទេះភ្នំក៏)
- ឃ. ធម្មតាគេជួបរទេះភ្នំក៏ ។ (កប៉ាល់ហោះ)
- ង. ធម្មតាគេជួបកប៉ាល់ហោះ ។ (ឡានស្ពាន)
- ច. ធម្មតាគេជួបឡានស្ពាន ។

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំចង់ធ្វើទាហាន ។ (ទាហានដើមគោក)
 S: ខ្ញុំចង់ធ្វើទាហាន ជាពិសេសទាហានដើមគោក។

T: I want to be in the service. (army)
 S: I want to be in the service, especially in the army.

- ក. ខ្ញុំចង់រៀនភាសា ។ (ខ្មែរ)
ខ្ញុំចង់រៀនភាសា ជាពិសេសភាសាខ្មែរ ។
- ខ. ខ្ញុំចង់ទៅដើរលេងនៅតាតើវ ។ (ផ្លូវមាត់ទន្លេ)
ខ្ញុំចង់ទៅដើរលេងនៅតាតើវ ជាពិសេសផ្លូវមាត់ទន្លេ ។
- គ. លោកត្រូវទៅប្រទេសឥណ្ឌា ។ (បារាំង)
លោកត្រូវទៅប្រទេសឥណ្ឌា ជាពិសេសប្រទេសបារាំង ។
- ឃ. លោកត្រូវទៅដួបគាត់ ។ (ថ្ងៃនេះ)
លោកត្រូវទៅដួបគាត់ ជាពិសេសថ្ងៃនេះ ។
- ង. លោកគួរព្យាយាម ។ (ស្រែនេះ)
លោកគួរព្យាយាម ជាពិសេសស្រែនេះ ។
- ច. លោកមិនគួរទៅធ្វើការទេ ។ (ថ្ងៃអាទិត្យ)
លោកមិនគួរទៅធ្វើការទេ ជាពិសេសថ្ងៃអាទិត្យ ។

DRILL EIGHT: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំរៀនភាសាខ្មែរ ។
S: ជាពិសេសខ្ញុំចង់រៀនភាសាខ្មែរ ។

T: I'm studying the Cambodian language.
S: I especially want to study the Cambodian language.

- ក. ខ្ញុំចូលធ្វើទាហានកប៉ាស់ហោះ ។ ជាពិសេសខ្ញុំចង់ធ្វើទាហានកប៉ាស់ហោះ ។
- ខ. ខ្ញុំបង្រៀនទាហានទុលរៀនបាញ់ ។ ជាពិសេសខ្ញុំចង់បង្រៀនទាហានទុលរៀនបាញ់ ។
- គ. ខ្ញុំបាញ់កាំភ្លើង ២០០ ។ ជាពិសេសខ្ញុំចង់បាញ់កាំភ្លើង ២០០ ។
- ឃ. ខ្ញុំចេះបើក តឺឡឺ ។ ជាពិសេសខ្ញុំចង់ចេះបើក តឺឡឺ ។
- ង. ខ្ញុំសរសេរថ្ងៃនេះ ។ ជាពិសេសខ្ញុំចង់សរសេរថ្ងៃនេះ ។
- ច. ខ្ញុំបង្រៀនភីយ៉ូន ។ ជាពិសេសខ្ញុំចង់បង្រៀនភីយ៉ូន ។

DRILL NINE: Substitution

MODEL: T: ទាហានត្រូវហាត់បាញ់ម្តងដងម្តងថ្ងៃ ។ (ដើរ)
S: ទាហានត្រូវហាត់ដើរម្តងដងម្តងថ្ងៃ ។

T: Soldiers have to practice shooting once a day. (marching)
S: Soldiers have to practice marching once a day.

- ក. ទាហានត្រូវហាត់ដើរម្តងដងម្តងថ្ងៃ ។ (លោក)
- ខ. លោកត្រូវហាត់ដើរម្តងដងម្តងថ្ងៃ ។ (និហយរខ្មែរ)
- គ. លោកត្រូវហាត់និហយរខ្មែរម្តងដងម្តងថ្ងៃ ។ (សរសេរ)
- ឃ. លោកត្រូវហាត់សរសេរខ្មែរម្តងដងម្តងថ្ងៃ ។ (បើរង)
- ង. បើរងត្រូវហាត់សរសេរខ្មែរម្តងដងម្តងថ្ងៃ ។ (បាញ់កាំភ្លើងស្រប្រវត្ត)
- ច. បើរងត្រូវហាត់បាញ់កាំភ្លើងស្រប្រវត្តម្តងដងម្តងថ្ងៃ ។

DRILL TEN: Substitution

- MODEL: T: អ្នកណាបង្ហាត់លោកបាញ់កាំភ្លើង? (និយាយខ្មែរ)
 S: អ្នកណាបង្ហាត់លោកនិយាយខ្មែរ?
 T: Who drills you to shoot a rifle? (to speak Cambodian)
 S: Who drills you to speak Cambodian?
- ក. អ្នកណាបង្ហាត់លោកនិយាយខ្មែរ? (ធ្វើឡាន)
 ខ. អ្នកណាបង្ហាត់លោកធ្វើឡាន? (ហែកប្លូ)
 គ. អ្នកណាបង្ហាត់លោកហែកប្លូ? (សរសេរអង់គ្លេស)
 ឃ. អ្នកណាបង្ហាត់លោកសរសេរអង់គ្លេស? (បើកឡាន)
 ង. អ្នកណាបង្ហាត់លោកបើកឡាន? (ដំកង)
 ច. អ្នកណាបង្ហាត់លោកដំកង?

Reading Passage

វិន័យនិងច្បាប់ទម្លាប់ទាហាន

ទាហាននៅគ្រប់ប្រទេសត្រូវមានវិន័យនិងច្បាប់ទម្លាប់ទៅតាមប្រទេសរបស់ខ្លួន ដូច្នោះគឺប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយ វិន័យនិងច្បាប់ទម្លាប់ខុសៗគ្នា តែមុខងារទាហានគឺ មានតែមួយគឺការការពារទឹកដីរបស់គេ។

ជាទាហានសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ម្នាក់ៗត្រូវតែគោរពវិន័យនិងច្បាប់ទម្លាប់ទាហាន ខ្មែរ។

ក្រសួងនីមួយៗ គេមិនយកមនុស្សទៅទុកដាក់ការនៅក្នុងក្រសួងនេះហើយ ទុកទុកមនុស្សធ្វើអ្វីតាមចិត្តរបស់ខ្លួនទេ ព្រោះថាក្រសួងទាំងអស់សុទ្ធតែមានវត្ត បំណងមួយណាមួយ ដូច្នោះក្រសួងនេះតែងតែធ្វើច្បាប់និងវិន័យទុកដាក់ការ គោរពតាម ហ្នឹងណាមួយក្រសួង ទាហានក៏មានច្បាប់និងវិន័យសម្រាប់ទាហានគេ ដែរ។

វត្តបំណងទាហានគឺការការពារទឹកដី ដូច្នោះត្រូវតែមានវិន័យសម្រាប់ប្រដៅគេ ដើម្បីទុកវត្តបំណងនោះបានសុខសាន្ត។ វិន័យនេះហើយដែលជាកម្លាំងរបស់ទាហាន។ ទាហានដែលមានវិន័យសុទ្ធតែងតែធ្វើការបានល្អ។ ការស្លៀកពាក់ ការគោរពគ្នា តាម ច្បាប់ ការស្តាប់បញ្ជា និងការទាក់ទងគ្នា ទាំងអស់នេះជាវិន័យរបស់ទាហានដែល ទាហានម្នាក់ៗត្រូវធ្វើតាមហ្នឹងប្រសិនបើ។

ទោរពារមិនមែនគ្រាន់តែយកមកស្លៀកពាក់ដើម្បីកុំទុកគេមើលខ្លួន បើព្យាបាល គឺជារបស់មួយដែលធ្វើទុក្ខទាហានខុសពីមនុស្សឯទៀត។ ទោះជាគេ បើព្យាបាលទាហានថោកក៏ដោយ បើទាហានស្លៀកពាក់តាមរបៀបហើយទោ រពារនោះស្អាតជានិច្ច ក៏គ្មានអ្នកណាហ៊ាននិយាយអ្វីទេ។ ដូច្នោះទោរពារមានប្រយោជន៍ ណាស់ចំពោះវិន័យទាហាន។

ការគោរពគ្នាទៅតាមច្បាប់ មិនមែនសម្រាប់ធ្វើទុក្ខទាហានថោកទេ គឺ សម្រាប់បង្រៀនប្រដៅទាហានទុកចេះ ស្តាប់បញ្ជាសាលាទាហាន។ បើ្នោះ ការគោរពគ្នា

កាមរង់ចាំមក ម្តងរៀនរៀនរៀនរៀន មិនបានប្រយោជន៍ទេ ។
 ការទាក់ទងគ្នា ក្នុងក្រុមនីមួយៗ មិនមែនគ្រាន់តែជាការនិយាយរកគ្នា
 ប៉ុណ្ណោះទេ គឺត្រូវទៅលើការធ្វើការទូទៅ និងចិត្តមនុស្សម្នាក់ៗទៀត ។ នៅក្នុង
 ទាហាន ការទាក់ទងមានរបៀបគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ថ្ងៃហើយ គឺលើសពីការស្រុក
 មកប្រើដោយប្រសព្វ ដោយមិនប្រើពាក្យធំៗ ។ មិនមែនគ្រាន់តែថ្ងៃទៅលើទាហាន ឯ
 ទៀតទេ គឺទៅលើមនុស្សទូទៅទៀត ។ មិនត្រូវប្រើពាក្យធំៗ ។
 បញ្ហា គឺមិនបានការទាហានទៅលើទាហាន ឬទាហានទាំងអស់ត្រូវធ្វើភាគរក
 មានស្ថានភាពល្អ ។ ព្រោះបាបញ្ហានេះ ជាបញ្ហា មានសារៈសំខាន់ចំពោះ ការងារ និង
 ការការពារប្រយោជន៍ជាតិ ។ អ្នកដែលទទួលបញ្ហានីមួយៗ ត្រូវតែមើលទុយ យល់ច្បាស់
 ឬស្តាប់ទុយ យល់ស្រាប់ស្រួល មិននឹង យកបញ្ហានេះ ទៅប្រតិបត្តិ ។ ម្យ៉ាងទៀត ការសម្ងាត់ត្រូវតែ
 ទុកនៅក្នុងខ្លួន មិនត្រូវបកទៅនិយាយប្រាប់អ្នកដទៃទៀត សូម្បីតែទុកក្នុងប្រពន្ធក៏
 មិនត្រូវនិយាយប្រាប់ដំរី ។
 នាយទាហាននិងកូនទាហានសុទ្ធតែមានការទទួលខុសត្រូវ និងម្តងរៀនរៀនរៀន រៀន
 អស់ ។ កូនទាហានទទួលបញ្ហា គឺមេដឹកនាំក្រុមរបស់ខ្លួន មេដឹកនាំក្រុមទទួលបញ្ហា គឺ
 នាយទាហាន អនុលេខនិយត្តិប អនុលេខនិយត្តិ ។ ដែលទទួលបញ្ហា គឺអនុលេខនិយត្តិ ឯក
 ដែលទទួលបញ្ហា គឺវិលលេខនិយត្តិ ។ ស ។ តែមិនមែននាយទាហានមួយទុយ បញ្ហាទៅ
 នាយទាហានមួយហើយទៅមួយទៀត ហើយទៅកូនទាហាន ទាហានទាំងអស់គ្នា
 នេះ មានម្តងរៀនរៀនរៀនរៀន គឺការការពារនិងបម្រើប្រទេសជាតិ ។

VOCABULARY

ការពិសោធន៍	kaa pisaot	experience (L)
ការសម្ងាត់	kaa sɛnət	a secret
ក្រុម	krom	group; platoon
ខ្សែ	khman	enemy
ជំពាក់	ɛñcuun	to transport (a task requiring more than one trip), to move things especially
ជំរក	cia pɛsɛh	camp
ដឹក	cərum	camp
កងកាំភ្លើង	dək	to transport
ទទួលខុសត្រូវ	tɔŋ	tank
ទ័ព	tətuol khoh trɛw	to take responsibility (R)
ទន្លេ	tóp	troops
ទាក់ទង	tunlee	river
និយាយរក	té? tóon	to make contact with, to have relations with (R)
បង្ហាប	niyiey rók	to seek out, to talk with (R)
បង្ហាត់	pekraap	to flatten, to defeat completely (L)
ប៊ុយរូ	pəhat	to drill, to teach, to train
	pərou	office, bureau (L)

ប្រតិបត្តិ	protəbat	to put into effect, to execute (R)
ផ្លូវថ្នល់	phləw khvaən	crossroad, intersection
ព្រំដែន	prum daən	border, frontier
ភ្នំ	phnom	hill, mountain
មាត់ទន្លេ	mót tunlee	mouth of the river
ម៉ែនទៀន	mɛn tien eh	it depends
ម៉ូតូ	moutou	motorcycle
មួយដំបូល	mə cəəŋ	one trip
យកការសង្វាត់	yóo kaa səŋat	to spy
យ៉ាងណាម៉ែត្យ	yaən naa mɛñ	likewise (R)
រទេះ	aatsh	vehicle, cart
រទេះតង់ក៍	aatsh tən	tank
វត្តបំណង	votto? mnon	intention, objective, purpose (R)
វិន័យ	vinsy	discipline (R)
សម្ងាត់	səŋat	secret
សម្រេច	səmrac	to decide; to be successful (R)
សារៈសំខាន់	saaré? səmkhan	essence (R)
ហាត់	hat	to train, to drill, to exercise
ឡានកង់ដប់	laan kəŋ dəp	10-wheel truck

ក្រុម	krom	squad
ផ្នែក ០១ កងទ័ពសន្តិសុខ		platoon
កងទ័ពសន្តិសុខ ភូមិ	kəŋ a?nu?seenaa	company
កងវរសន្តិសុខ	kəŋ	battalion
កងពលតូច	kəŋ	brigade
កងពលធំ	kəŋ	division
អង្គ	əŋ	corps
ទ័ព	tóp	army
កងយកការសង្វាត់	kəŋ yóo kaa səŋat	reconnaissance platoon, intelligence unit

LESSON FORTY-NINE

DIALOGUE

- ១. សុខ មានការសម្ងាត់ច្រើនទេ នៅ
ក្នុងទាហាន?
កិច្ចការ
- ២. ភូម បាទ ច្រើនណាស់ ខ្ញុំមិន
សូវដឹងកិច្ចការអីទេ ។
កងទ័ព
មួយៗ
- ៣. សុខ ពោលគេបញ្ជាទាហានកងទ័ព
មួយៗ គេប្រាប់ទាហាន
ទាំងអស់ឱ្យដឹងទេ?
គ្រាន់តែ...ក៏
ពាល
- ៤. ភូម បាទទេ គ្រាន់តែពាលតិច
មួយក៏គេមិនប្រាប់យើង
ឱ្យដឹងឡើយ ។
- ៥. សុខ ដូច្នោះ អ្នកណាប្រាប់លោក?
ធ្វើដំណើរ
- ៦. ភូម មេដឹកនាំក្រុម ហើយមួយ
ថ្ងៃមុនយើងត្រូវធ្វើដំណើរ។
- ៧. សុខ រួចលោករៀបចំវិធាន
ពាន់ទេ?
- ៨. ភូម ក្នុងទាហានលោកត្រូវតែ
មានពេល ។
- ៩. សុខ ចុះបើមិនទាន់?
ម្យ៉ាងទៀត
ឯកសណ្ឋាន
សំរាប់
.... ប៉ុណ្ណឹង
- ១០. ភូម លោកត្រូវតែទាន់ ហើយ
ម្យ៉ាងទៀតក្នុងទាហានគ្មាន
វិវាទច្រើនទេ មានឯក
សណ្ឋានមួយសំរាប់
ប៉ុណ្ណឹង ។

Are there many secrets in the service?

work, matter

Yes, a lot. I don't really know anything.

troops

each

Whenever they send each group of troops out, don't they let all the men know?

even

troop

No, even (if they send) a small troop, they don't let us know, either.

so, thus, therefore

So who tells you?

to make a trip, to travel

The platoon leader, and (only) one day before we must go.

Then do you arrange things on time?

In the service, you have to have time.

And if you're not on time?

furthermore, on the other hand

uniform

suit, outfit

to that extent; only

You have to be on time, and furthermore a private doesn't have a lot of things. He only has one or two uniforms (that's all).

DIALOGUE:

1. sok - mian kaa sɛŋat craən tee nɛw knoŋ təhian?
2. tom - baat, craən ah. khñom mɛn səw dəŋ kɛckaa sy tee
3. sok - peel kee pəcuun kooŋ tɔp muoy muoy kee prap təhian tén əh aoy dəŋ tee?
4. tom - baat tee, krón tə púl touc muoy koo kee mɛn prap yəəŋ aoy dəŋ phooŋ
5. sok - douc chnɛh né'naa prap look?
6. tom - mee dək nóm krom, haey mə ɲay mun yəəŋ trəw thəə tənəə
7. sok - ruoc, look riep cəm syvan tón tee?
8. tom - knoŋ təhian look trəw tə mian peel
9. sok - coh bæ mɛn tón?
10. tom - look trəw tae tón, haey məyaan tɛt koun təhian kmian syvan craən tee mian əksəthaan mə sərəap pii pənəŋ

NOTES

DRILLS

DRILL NO.

7. ប៉ុន្តែ /pənəŋ/ means 'just, only, just that much' when it follows an expression of quantity.
12. You have already learned that ទេ /tee/ at the end of a statement which is not negative indicates that it contradicts something else. ទេទេ /tee tae/ is a stronger, more emphatic form of this meaning of ទេ /tee/.
13. ទាំង /tén/ means 'including.' When it occurs twice, before two words or phrases, it means 'both...and...' or 'including...and...'

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

- MODEL: T: ផ្នែកខ្ញុំមានសាមសិបពីរនាក់។ (កងអនុសេនាវិ)
- S: កងអនុសេនាវិ ម្នាក់ៗមានសាមសិបពីរនាក់។
- T: My group has 32 men. (company)
- S: Each company has 32 men.

- ក. ខ្ញុំដឹកទ័ពបានប្រាំនាក់។ (ឡានកងសឹក)
- ឡានកងសឹកម្នាក់ៗដឹកទ័ពបានប្រាំនាក់។
- ខ. ខ្ញុំលក់ថ្លៃប្រាំដុល្លារ។ (ល្បែងភោក)
- ល្បែងភោកម្នាក់ៗលក់ថ្លៃប្រាំដុល្លារ។

- ក. ខ្ញុំបង្រៀន ភាសាអង់គ្លេស ។ (លាលា)
លាលាមួយៗ បង្រៀន ភាសាអង់គ្លេស ។
- បរ. ខ្ញុំមានកៅអីពីរ ។ (តុ)
តុមួយៗ មានកៅអីពីរ ។
- ឯ. ខ្ញុំស្តាប់ប័ណ្ណ ។ (សំណួរ)
សំណួរមួយៗ ស្តាប់ប័ណ្ណ ។
- ច. សំបុត្រនេះ មកពីថេបញ្ជាការ ។ (សំខ័ត)
សំខ័តមួយៗ មកពីថេបញ្ជាការ ។

DRILL TWO: Substitution

- MODEL: T: លោកគ្រាន់ តែហាមបន្ទាបនេះ ។ (រៀនបាញ់កាំភ្លើង)
S: លោកគ្រាន់ តែរៀនបាញ់កាំភ្លើងនេះ ។
T: You just guard the post. (practice shooting)
S: You just practice shooting.

- ក. លោកគ្រាន់ តែរៀនបាញ់កាំភ្លើងនេះ ។ (ហាមការសម្ងាត់)
- ខ. លោកគ្រាន់ តែហាមការសម្ងាត់នេះ ។ (រៀនធ្វើការវាយការណ៍)
- គ. លោកគ្រាន់ តែរៀនធ្វើការវាយការណ៍នេះ ។ (ថែស៊ីម៉ង់ទី)
- បរ. លោកគ្រាន់ តែថែស៊ីម៉ង់ទីនេះ ។ (រៀននីហាម)
- ឯ. លោកគ្រាន់ តែរៀននីហាមនេះ ។ (ស៊ីញ៉ូ)
- ច. លោកគ្រាន់ តែស៊ីញ៉ូនេះ ។

DRILL THREE: Response

- MODEL: T: គេមិនប្រាប់ខ្ញុំទេ ។
S: ដូច្នោះ អ្នកណាប្រាប់លោក ?
T: They didn't tell me.
S: Then who did tell you?

- ក. ខ្ញុំមិនទៅហាមបន្ទាបនោះទេ ។ ដូច្នោះ អ្នកណាទៅហាមបន្ទាបនោះ ?
- ខ. ខ្ញុំមិនបានធ្វើការវាយការណ៍នេះទេ ។ ដូច្នោះ អ្នកណាបានធ្វើការវាយការណ៍នេះ ?
- គ. ខ្ញុំមិនបង្រៀនថេរៀននេះទេ ។ ដូច្នោះ អ្នកណាបង្រៀនថេរៀននេះ ?
- បរ. ខ្ញុំមិនបង្គាប់ឱ្យលោកបាញ់ទេ ។ ដូច្នោះ អ្នកណាបង្គាប់ឱ្យលោកបាញ់ ?
- ឯ. ខ្ញុំមិនបើកទ្បាននោះទេ ។ ដូច្នោះ អ្នកណាបើកទ្បាននោះ ?
- ច. ខ្ញុំមិនទទួលខុសត្រូវទេ ។ ដូច្នោះ អ្នកណាទទួលខុសត្រូវ ?

DRILL FOUR: Response

MODEL: T: អ្នកណាទទួលខុសត្រូវក្នុងក្រុមលោក? (លោកសក្កិប័)
 S: លោកសក្កិប័ទទួលខុសត្រូវក្នុងក្រុមខ្ញុំ។
 T: Who's in charge of your group? (the captain)
 S: The captain is in charge of my group.

- ក. អ្នកណាទទួលខុសត្រូវក្នុងថ្នាក់នេះ? (លោកសាន)
 លោកសានទទួលខុសត្រូវក្នុងថ្នាក់នេះ។
- ខ. អ្នកណាទទួលខុសត្រូវក្នុងបន្ទាយនោះ? (លោកសក្កិប្រាំសុស)
 លោកសក្កិប្រាំសុសទទួលខុសត្រូវក្នុងបន្ទាយនោះ។
- គ. អ្នកណាទទួលខុសត្រូវលើការពារការណ៍នេះ? (លោកសន)
 លោកសនទទួលខុសត្រូវលើការពារការណ៍នេះ។
- ឃ. អ្នកណាទទួលខុសត្រូវក្នុងជំនំលោក? (មេដឹកនាំក្រុម)
 មេដឹកនាំក្រុមទទួលខុសត្រូវក្នុងជំនំខ្ញុំ។
- ង. អ្នកណាទទួលខុសត្រូវក្នុងបន្ទប់នេះ? (កញ្ញាអ៊ិន)
 កញ្ញាអ៊ិនទទួលខុសត្រូវក្នុងបន្ទប់នេះ។
- ច. អ្នកណាទទួលខុសត្រូវដើម្បីនឹងឱ្យលោកទៅរៀន? (ឪពុកម្តាយខ្ញុំ)
 ឪពុកម្តាយខ្ញុំទទួលខុសត្រូវដើម្បីនឹងឱ្យខ្ញុំទៅរៀន។

DRILL FIVE: Response

MODEL: T: ខ្ញុំចង់ធ្វើទាហានព្រហ្មទ័ន្ធរៀនចប់។
 S: ចំណែកឯខ្ញុំវិញ ខ្ញុំចង់ធ្វើទាហានមុនខ្ញុំរៀនចប់។
 T: I want to serve in the armed forces after I finish studying.
 S: As for me, I want to be a soldier before I finish studying.

- ក. ខ្ញុំត្រូវទៅធ្វើព្រហ្មទ័ន្ធចាប់ពីថ្ងៃនេះ។
 ចំណែកឯខ្ញុំវិញ ខ្ញុំត្រូវទៅធ្វើព្រហ្មទ័ន្ធមុនថ្ងៃនេះ។
- ខ. ខ្ញុំសូមលោកសក្កិប័រមុនមេដឹកនាំលើសង្គម។
 ចំណែកឯខ្ញុំវិញ ខ្ញុំសូមលោកសក្កិប័រព្រហ្មទ័ន្ធមេដឹកនាំលើសង្គម។
- គ. ខ្ញុំរង់ចាំព្រហ្មទ័ន្ធត្រូវបាន។
 ចំណែកឯខ្ញុំវិញ ខ្ញុំរង់ចាំមុនព្រហ្មទ័ន្ធត្រូវបាន។
- ឃ. ខ្ញុំទៅចើលកូនមុនខ្ញុំរៀនចប់រៀននេះ។
 ចំណែកឯខ្ញុំវិញ ខ្ញុំទៅចើលកូនព្រហ្មទ័ន្ធរៀនចប់រៀននេះ។
- ង. ខ្ញុំទៅបន្ទាយព្រហ្មទ័ន្ធទៅសាលា។
 ចំណែកឯខ្ញុំវិញ ខ្ញុំទៅបន្ទាយមុនខ្ញុំទៅសាលា។
- ច. ខ្ញុំនិយាយមុនខ្ញុំគិត។
 ចំណែកឯខ្ញុំវិញ ខ្ញុំនិយាយព្រហ្មទ័ន្ធគិត។

DRILL SIX: Transformation

MODEL: T: ទាហានគ្មានភារ័យច្រើនទេ។
 S: ម្យ៉ាងទៀតទាហានគ្មានភារ័យច្រើនទេ។
 T: Soldiers don't have a lot of things.
 S: Furthermore, soldiers don't have a lot of things.

- ក. ខ្ញុំត្រូវទៅហាមបង្ហាញស្នាមចន្ទៈ។
 ម្យ៉ាងទៀតខ្ញុំត្រូវទៅហាមបង្ហាញស្នាមចន្ទៈ។
- ខ. ខ្ញុំត្រូវសរសេរការព្រហ្មទណ្ឌឱ្យលោកសក្តិប្បន័យ។
 ម្យ៉ាងទៀតខ្ញុំត្រូវសរសេរការព្រហ្មទណ្ឌឱ្យលោកសក្តិប្បន័យ។
- គ. លោក ចិនត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងប្រាក់នេះទេ។
 ម្យ៉ាងទៀតលោក ចិនត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងប្រាក់នេះទេ។
- ឃ. លោកត្រូវរៀនបាញ់។
 ម្យ៉ាងទៀតលោកត្រូវរៀនបាញ់។
- ង. យើងត្រូវរៀនសរសេរទៀត។
 ម្យ៉ាងទៀតយើងត្រូវរៀនសរសេរទៀត។
- ច. ខ្ញុំគ្មានលុយទេ។
 ម្យ៉ាងទៀតខ្ញុំគ្មានលុយទេ។

DRILL SEVEN: Response

MODEL: T: លោកមានឯកសណ្ឋានច្រើនសំរាប់ទេ? (ពីរឬបី)
 S: បាទ ខ្ញុំមានឯកសណ្ឋានពីរឬបីសំរាប់ប៉ុណ្ណឹង។
 T: Do you have many uniforms? (two or three)
 S: I have a couple of uniforms only.

- ក. ត្រូវទៅនេះប្លែកទេ? (ប្រាំ ប្រាំមួយដុល្លា)
 បាទ ត្រូវទៅនេះប្លែកប្រាំមួយដុល្លាប៉ុណ្ណឹង។
- ខ. សាលាលោកនៅឆ្ងាយទេ? (ប្រាំមួយ ប្រាំពីរគីឡូ)
 បាទ សាលាខ្ញុំនៅប្រាំមួយប្រាំពីរគីឡូប៉ុណ្ណឹង។
- គ. គេឱ្យលោកសរសេរច្បាប់ប្លែកទេ? (ប្លែកប្រាំ)
 បាទ គេឱ្យសរសេរច្បាប់ប្លែកប្រាំប៉ុណ្ណឹង។
- ឃ. លោកនៅចំនួនម៉ោង? (ពីរ បី)
 បាទ ខ្ញុំនៅពីរ បីម៉ោងប៉ុណ្ណឹង។
- ង. លោកចង់ខ្ចីលុយប៉ុន្មានដុល្លា? (មួយពីរ)
 បាទ ខ្ញុំចង់ខ្ចីលុយមួយពីរដុល្លាប៉ុណ្ណឹង។
- ច. លោកមានពោលទេ? (មួយម៉ោងពីរ)
 បាទ ខ្ញុំមានមួយម៉ោងពីរដុល្លាប៉ុណ្ណឹង។

DRILL EIGHT: Response

- MODEL: T: ក្នុងទាហាន លោកហាត់ធ្វើអីខ្លះ? (សរកការសម្ងាត់)
 S: ក្នុងទាហាន គេបង្ហាត់ខ្ញុំឱ្យសរសេរសរកការសម្ងាត់ ។
 T: In the service, what do you practice doing? (spying)
 S: In the service, they train me how to spy.
- ក. ក្នុងទាហាន លោកហាត់ធ្វើអីខ្លះ? (ធ្វើការពារការណ៍)
 ក្នុងទាហាន គេបង្ហាត់ខ្ញុំឱ្យសរសេរធ្វើការពារការណ៍ ។
- ខ. ក្នុងទាហាន លោកហាត់ធ្វើអីខ្លះ? (មើលរ៉ែនី)
 ក្នុងទាហាន គេបង្ហាត់ខ្ញុំឱ្យសរសេរមើលរ៉ែនី ។
- គ. ក្នុងទាហាន លោកហាត់ធ្វើអីខ្លះ? (សួរឡាំង)
 ក្នុងទាហាន គេបង្ហាត់ខ្ញុំឱ្យសរសេរសួរឡាំង ។
- ឃ. ក្នុងទាហាន លោកហាត់ធ្វើអីខ្លះ? (បាញ់កាំភ្លើងស្របប្រវត្ត)
 ក្នុងទាហាន គេបង្ហាត់ខ្ញុំឱ្យសរសេរបាញ់កាំភ្លើងស្របប្រវត្ត ។
- ង. ក្នុងទាហាន លោកហាត់ធ្វើអីខ្លះ? (លាងកាំភ្លើង)
 ក្នុងទាហាន គេបង្ហាត់ខ្ញុំឱ្យសរសេរលាងកាំភ្លើង ។
- ច. ក្នុងទាហាន លោកហាត់ធ្វើអីខ្លះ? (ចាប់លិខិតឡាំង)
 ក្នុងទាហាន គេបង្ហាត់ខ្ញុំឱ្យសរសេរចាប់លិខិតឡាំង ។

DRILL NINE: Response

- MODEL: T: ខ្ញុំត្រូវហាត់ធ្វើអីខ្លះ? (បាញ់កាំភ្លើង)
 S: លោកគ្រាន់តែហាត់បាញ់កាំភ្លើងទេ ។
 T: What do I have to practice doing? (shooting a rifle)
 S: You just practice shooting a rifle.
- ក. ខ្ញុំត្រូវមើលអីខ្លះ? (មេរៀនទីមួយ)
 លោកគ្រាន់តែមើលមេរៀនទីមួយទេ ។
- ខ. ខ្ញុំត្រូវដឹកអីខ្លះ? (ទាហានទៅកន្លែងហាត់បាញ់)
 លោកគ្រាន់តែដឹកទាហានទៅកន្លែងហាត់បាញ់ ។
- គ. ខ្ញុំត្រូវបង្រៀនអីខ្លះ? (សរសេរ)
 លោកគ្រាន់តែបង្រៀនសរសេរទេ ។
- ឃ. ខ្ញុំត្រូវរៀនអីខ្លះ? (មើលរ៉ែនី)
 លោកគ្រាន់តែរៀនមើលរ៉ែនីទេ ។
- ង. ខ្ញុំត្រូវសួរសំណួរអ្នកណាខ្លះ? (ឡាំង)
 លោកគ្រាន់តែសួរសំណួរឡាំងទេ ។
- ច. ខ្ញុំត្រូវធ្វើអីខ្លះ? (ការពារការណ៍)
 លោកគ្រាន់តែធ្វើការពារការណ៍ទេ ។

DRILL TEN: Response

MODEL: T: ខ្ញុំមិនចង់ធ្វើទាហានទេ។
 S: លោកត្រូវតែធ្វើទាហាន។
 T: I don't want to serve in the armed forces.
 S: You have to serve in the armed forces.

- ក. ខ្ញុំមិនចង់ធ្វើការពារការពារកម្ពុជាទេ។
លោកត្រូវតែធ្វើការពារការពារកម្ពុជា។
- ខ. ខ្ញុំមិនចង់រៀនភាសាខ្មែរទេ។
លោកត្រូវតែរៀនភាសាខ្មែរ។
- គ. ខ្ញុំមិនខ្ចីលុយលោកទេ។
លោកត្រូវតែខ្ចីលុយខ្ញុំ។
- ឃ. ខ្ញុំមិនចង់បង្រៀនកូនទាហានទេ។
លោកត្រូវតែបង្រៀនកូនទាហាន។
- ង. ខ្ញុំមិនចង់រៀនបរិក្ខារសម្លាប់ទេ។
លោកត្រូវតែរៀនបរិក្ខារសម្លាប់។
- ច. ខ្ញុំមិនចង់ហាមបង្គាប់ទេ ប្រាប់នេះ។
លោកត្រូវតែហាមបង្គាប់ប្រាប់នេះ។

DRILL ELEVEN: Substitution

MODEL: T: ឯកសណ្ឋានទាហានដើម្បីភោគព័ណ៌អ្វី? (ទាហានដើម្បីទឹក)
 S: ឯកសណ្ឋានទាហានដើម្បីទឹកពណ៌អ្វី។
 T: What is the color of the Army uniform? (Marine)
 S: What is the color of the Marine uniform?

- ក. ឯកសណ្ឋានទាហានដើម្បីទឹកពណ៌អ្វី? (ទាហានអាកាស)
- ខ. ឯកសណ្ឋានទាហានអាកាសពណ៌អ្វី? (ទាហាននាវា)
- គ. ឯកសណ្ឋានទាហាននាវាពណ៌អ្វី? (ទាហានប្រើដើម្បី)
- ឃ. ឯកសណ្ឋានទាហានប្រើដើម្បីពណ៌អ្វី? (ទាហានសេះ)
- ង. ឯកសណ្ឋានទាហានសេះពណ៌អ្វី? (ទាហានសីលស)
- ច. ឯកសណ្ឋានទាហានសីលសពណ៌អ្វី?

DRILL TWELVE: Response

MODEL: T: ខ្ញុំចាំថាលោកជាទាហានឆ័ត្រហែង។ (ទាហានអាកាស)
 S: មិនមែនទេ ខ្ញុំជាទាហានអាកាសទេស៊ី។
 T: I remember that you are a paratrooper. (airman)
 S: That is not right, I am an airman.

- ក. ខ្ញុំស្គាល់ថា លោកជាកង់ទាត់ទ្រីតា ។ (កង់ទាត់ទ្រីតា)

ម៉ែន ម៉ែន ខ្ញុំជាកង់ទាត់ទ្រីតាទេ តើ ។
- ខ. ខ្ញុំជឿថា លោកជាទាហាននៅក្នុងកងកាំភ្លើងដំ ។ (កង់រថព្រិះ)

ម៉ែន ម៉ែន ខ្ញុំជាទាហាននៅក្នុងកង់រថព្រិះទេ តើ ។
- គ. ខ្ញុំពេញថា លោកជាទាហានខាងគម្រោងសាងសង់ ។ (ពេញ)

ម៉ែន ម៉ែន ខ្ញុំជាទាហានខាងពេញទេ តើ ។
- ឃ. ខ្ញុំស្គាល់ថា លោកជាទាហាននៅក្នុងកង់យន្តការ ។ (កង់យន្តការសម្ងាត់)

ម៉ែន ម៉ែន ខ្ញុំជាទាហាននៅក្នុងកង់យន្តការសម្ងាត់ទេ តើ ។
- ង. ខ្ញុំភ្លេចថា លោកជាម៉ូស៊ីស ទាហាន ។ (ទាហានធម្មតា)

ម៉ែន ម៉ែន ខ្ញុំជាទាហានធម្មតាទេ តើ ។
- ច. ខ្ញុំដឹងថា លោកជាទាហាន ។ (ស៊ីវិល)

ម៉ែន ម៉ែន ខ្ញុំជាស៊ីវិលទេ តើ ។

DRILL THIRTEEN: Transformation

MODEL: T: ក្នុងភូមិនេះ មានមនុស្សពីរយនាគ ។ (បុរស , ស្រី)
 S: ក្នុងភូមិនេះ មានមនុស្សពីរយនាគ ទាំងបុរសទាំងស្រី ។
 T: In this hamlet there are 200 persons. (male, female)
 S: In this hamlet there are 200 persons including male and female.

- ក. ឪពុកម្តាយខ្ញុំមានកូនប្រាំបីនាក់ ។ (ដំ , ភូម)

ឪពុកម្តាយខ្ញុំមានកូនប្រាំបីនាក់ទាំងដំទាំងភូម ។
- ខ. យើងចាប់បានខ្នុរដំបូន្មាន ។ (ល្បែកក្រង , យន ខាងដើម)

យើងចាប់បានខ្នុរដំបូន្មានទាំងល្បែកក្រងទាំងយន ខាងដើម ។
- គ. យើងរឹបយកអាវុធជាច្រើន ។ (កាំភ្លើង , គ្រាប់)

យើងរឹបយកអាវុធជាច្រើន ទាំងកាំភ្លើងទាំងគ្រាប់ ។
- ឃ. កង់អនុសេនាដ៏ខ្លីមានមនុស្ស ១២០ នាក់ ។ (នាយទាហាន , កូនទាហាន)

កង់អនុសេនាដ៏ខ្លីមានមនុស្ស ១២០ នាក់ទាំងនាយទាហាន ទាំងកូនទាហាន ។
- ង. ប្អូកយើងមានកៅអីទាំងអស់ដប់ ។ (ថ្មី , ចាស់)

ប្អូកយើងមានកៅអីទាំងអស់ដប់ទាំងថ្មីទាំងចាស់ ។
- ច. មនុស្សទាំងអស់ត្រូវវេទនា ។ (អ្នកមាន , អ្នកក្រ)

មនុស្សទាំងអស់ត្រូវវេទនាទាំងអ្នកមាន ទាំងអ្នកក្រ ។

Reading Passage

ខ្ញុំយកការសម្ងាត់លើកម្មសម្រេច

នៅពេលព្រឹកយប់ខ្ញុំរៀនរំលឹក យកការសម្ងាត់នៅក្នុងសាលាទាហានចប់ ខ្ញុំត្រូវគេ
 បញ្ជូនទិសទៅធ្វើការនៅក្នុងភូមិមួយ ពីខ្ញុំសុំបញ្ជាក់ថា ខ្ញុំមិនមែនជាទាហានទេ

ខ្ញុំជាសិរីលង្វើរ។ ខ្ញុំតែងតែត្រូវបានសហការជា ពាហានមិនចេះខ្មាច់អ្នកណាទេ គេមិនខ្លាចស្លាប់ទេ ហើយឯសិរីលង្វើរ គេជាមនុស្សកំសាកញ៉ាំ ខ្មាច់ស្លាប់។ ខ្ញុំដូចជាជឿពាក្យនេះបង្កើត ដូចជាមិនជឿបង្កើត ព្រោះនៅថ្ងៃទីមួយដែលខ្ញុំនៅដល់ភូមិនោះ ខ្ញុំឃើញអ្នកស្រុកច្រើន ដែលមានកំភើបគ្រប់គ្នាហើយខ្ញុំបានកំភើបទេ ។ នៅថ្ងៃនោះខ្ញុំខំធ្វើជាមិនខ្មាច់ តែតាម ពិតខ្ញុំខ្លាចចង់ស្លាប់ ព្រោះខ្ញុំមិនដឹងអ្នកណាជាអ្នកណា។ ខ្ញុំមិនដឹងថាគេទុកចិត្តលើខ្ញុំ មិនទុកចិត្ត ។ ខ្ញុំប្រាប់គេថាខ្ញុំជាគ្រូបង្រៀនដ៏ដ៏ល្អដ៏ល្អដ៏ល្អបញ្ជូនមកភូមិនេះដើម្បីនឹង បង្រៀនកូនសិស្សនៅពេលថ្ងៃ ហើយនៅពេលខ្លះទៀតដើម្បីនឹងរថវិទ្យុស្រុក ។

ខ្ញុំបានបង្រៀនកូនសិស្សមែន ខ្ញុំបានរថវិទ្យុស្រុកមែន តែម្តងម្តងខ្ញុំមិនដឹងទេ ព្រោះខ្ញុំមិនមែនជាគ្រូបង្រៀន ។ ខ្ញុំចូលចិត្តស្តាប់មនុស្សឯទៀតនិយាយគ្នាណាស់ ជាពិសេស កូនសិស្សខ្ញុំ ។ នៅពេលចេញលេង ខ្ញុំតែងតែនិយាយជាមួយនិងកូនសិស្ស សួរគេពី នេះពីនោះ ដួនកាលខ្ញុំសួរគេអំពីទុក្ខកម្មយក តែខ្ញុំខ្លាចកូនសិស្សនោះទៅប្រាប់ ទុក្ខកម្មយក ។ ពេលចេញពីផ្នែកការ ខ្ញុំនៅញ៉ាំកាហ្វេនៅកន្លែងណាដែលមានមនុស្ស ច្រើន ។ ធម្មតាខ្ញុំមិនចលចិត្តកាហ្វេទេ ព្រោះកាលណាខ្ញុំញ៉ាំខ្ញុំដេកមិនលក់ តែកាហ្វេ វាដោកដាងតើ ។ ខ្ញុំមិនហ៊ានញ៉ាំស្រា ពីព្រោះខ្ញុំខ្លាចស្រវឹងសរក ការសម្ងាត់មិនបាន ។ ដួន កាលមនុស្សឯទៀតគេលេងនិយាយគ្នា នៅពេលដែលខ្ញុំនៅអង្គុយដិតគេ ។ នេះ ប្រហែលជាគេមិនទាន់ទុកចិត្តខ្ញុំទេមើលទៅ ហើយខ្ញុំក៏មិនទុកចិត្តគេ ។

ប៉ុន្តែនេះជាកិច្ចការខ្ញុំ ខ្ញុំត្រូវសរកការសម្ងាត់ដែលមាននៅក្នុងភូមិនេះ ដូច្នោះ ខ្ញុំត្រូវរកពួកម៉ាក តែទុំមនុស្សរកហ្នឹងមើលបើគេមិនចូលចិត្តខ្ញុំ ។

VOCABULARY

កងទ័ព	kwəŋ tóp	troop
កងទ័ពពិសេស	kwəŋ tóp pəsh	special forces
កងទ័ពជើង	kwəŋ tóp prey	guerrilla forces
កងវិស្វករ	kwəŋ vihsevekoo	engineer corps
កិច្ចការ	kəckaa	job, work
កំសាកញ៉ាំ	kəsaə? ɲii	coward (R)
គមនាគមន៍	kumməniakum	communications
បាញ់បោក	caŋ baok	to be cheated (L)
ដូច្នោះ	douc chnəh	so, thus, therefore
ទទួលខុសត្រូវ	tətuol khoh trəw	to be in charge, take responsibility
ទាវ	tia	to demand, to dun (for money) (L)
ពាហានជើង	təhian chat youŋ	paratroops
ពាហានពិសេស	təhian pəsh	special forces
ទាំង...ទាំង...	tén...tén...	both...and..., including...and...
ធ្វើដំណើរ	thəə tənəə	to travel
នាំទូលស្គាល់	nóm aoy skól	to introduce (L)
បង្គាប់	pəkóp	to order

ប៉ុណ្ណឹង
 បោក
 បែននិ
 ពល
 មួយ
 ម្យ៉ាងទៀត
 យាម
 រថក្រោះ
 រឹបយក
 រួចពីមាត់
 សំខែត
 វិស្វករ
 វេទនា
 សំណួរ
 សំរាប់
 រកថវិ
 ឯកសណ្ឋាន

penəŋ
 baok
 phaen tii
 púl
 muoy muoy
 mɛyaan tiet
 yiam
 rúť krúh
 rəp yóo
 ruoc pii móť
 ləkhət
 vihsevaʔkoo
 veetənia
 sənuo
 sərap
 ɔprum
 əskəthaan

only, that's all, that much
 to cheat (colloquial) (L)
 map
 troop
 each
 on the other hand, furthermore
 to guard
 tank
 to seize, to confiscate
 to say just for the heck of it, to
 message, paper ^{make up a story (L)}
 engineer
 misery, suffering
 question
 a set; a suit of clothing
 to bring up, to educate, to guide (R)
 uniform

Wedding Party

LESSON FIFTY

DIALOGUE

១.	សុខ	ផ្លាស់មក (ទៅ) លោកស្រី ហេតុអ្វីបាន
ជាលោកផ្លាស់មកកន្លែង
នេះ ? | <p style="text-align: center;">to transfer, to change</p> Captain, why did you transfer to
this place? |
|----|-----|--|---|
២.	ភុម	<p style="text-align: center;">បញ្ជា
មេបញ្ជាការ</p> ខ្ញុំមិនចង់មកទេ តែមេ
បញ្ជាការខ្ញុំបញ្ជាឲ្យមក។ | <p style="text-align: center;">to order</p> I didn't want to come here, but
the commander ordered me to. |
|----|-----|--|---|
៣.	សុខ	កន្លែងនេះ មានគ្រោះថ្នាក់
ច្រើនណាស់។ លោកយក
កូនហោតប៉ុន្មាននាក់មក
ជាមួយ ? | This place is very dangerous; how
many men did you bring with you? |
|----|-----|---|---|
៤.	ភុម	កាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ សាមសិបពីរនាក់។
កាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ យើង
ធ្វើការ ម៉ឺនម៉ាយ ម៉ាយ ម៉ាយ ។ | <p style="text-align: center;">in the last few days</p> Thirty-two men. In the last few
days, we've worked around the
clock. |
|----|-----|--|--|
៥.	សុខ	អ្វីជាដឹង ?	Doing what?
៦.	ភុម	សង្ស័យ អ្វីជាដឹង យើងយល់ព្រោះ
យើងសង្ស័យថាមានខ្មាំង
នៅពេលយប់ ។ | <p style="text-align: center;">to suspect</p> Like guarding our camp because we
suspected that there were enemy
at night. |
|----|-----|---|---|
៧.	សុខ	ការពារ លោកធ្វើអ្វីទៀតដើម្បី
ការពារជំនីលោក ? | <p style="text-align: center;">to defend, protect</p> What else did you do to defend
your camp? |
|----|-----|---|--|
៨.	ភុម	ត្រង់លេ យើងដីកត្រង់លេជុំវិញ។	trench We dug trenches all around.
៩.	សុខ	លោកនៅកន្លែងនេះ
ប៉ុន្មានថ្ងៃ ? | How long will you stay here? |
|----|-----|----------------------------------|------------------------------|
១០.	ភុម	ខ្ញុំមិនអាចប្រាប់លោកបាន
ទេ ព្រោះជាការសម្ងាត់។ | I can't tell you, because it's a
secret. |
|-----|-----|--|---|

DIALOGUE:

1. sok - look sa? bey, hast sy baan cia look phlah móo kəlaenj nih?
2. tom - khñom mɛn cəŋ móo tee, tas mee bəñcia kaa khñom bəñcia aoy khñom móo
3. sok - kəlaenj nih mian krúh thna? craen nah. look yóo koun təhian pəmaan né? móo cia muoy?
4. tom - saam səp pii né?. kaal pii pəmaan ŋay nih, yəen thəe kaa məphey buon maŋ
5. sok - douc cia?
6. tom - douc yiam cərum yəen pruh yəen sənsay thaa mian khmaŋ nɛw peel yup
7. sok - look thəe sy tiet daəmbey nɛŋ kaapia cərum look?
8. tom - yəen ciik trəŋsee cum viñ
9. sok - look nɛw kəlaenj nih pəmaan khae?
10. tom - khñom mɛn aac prap look baan tee, pruh cia kaa səŋat

NOTES

DRILLS

DRILL NO.

4. Note that ប៉ុន្មាន /pəmaan/ here is an indefinite meaning 'a few, several,' not a question word meaning 'how many.'

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: តែក្រុមខ្ញុំទេ ផ្លាស់មកកន្លែងនេះ។ (កងអនុសេនាធី)

S: តែកងអនុសេនាធី ទេផ្លាស់មកកន្លែងនេះ។

T: It's only my platoon that transferred to this place. (the company)

S: It's only the company that transferred to this place.

ក. តែកងអនុសេនាគូបទេ ផ្លាស់មកកន្លែងនេះ។	(លោកសក្កិប្បន)
ខ. តែលោកសក្កិប្បនទេ ផ្លាស់មកកន្លែងនេះ។	(លោកមហាជ័រ)
គ. តែលោកមហាជ័រទេ ផ្លាស់មកកន្លែងនេះ។	(កងវរសេនាធីទី៥)
ឃ. តែកងវរសេនាធីទី៥ទេ ផ្លាស់មកកន្លែងនេះ។	(កូនខ្ញុំ)
ង. តែកូនខ្ញុំទេ ផ្លាស់មកកន្លែងនេះ។	(ក្រុមលោកចែម)
ច. តែក្រុមលោកចែមទេ ផ្លាស់មកកន្លែងនេះ។	

DRILL TWO: Extension

MODEL: T: មេបញ្ជាការខ្ញុំបញ្ជាឱ្យមកកាន់ទីនេះ ។

S: ខ្ញុំមិនចង់មកកាន់ទីនេះទេ ។

T: My commander ordered me to come to this place.

S: I didn't want to come here.

- ក. លោកគ្រូខ្ញុំបញ្ជាឱ្យទៅទីនេះទេ ។ ខ្ញុំមិនចង់ទៅទីនេះទេ ។
- ខ. ខ្ញុំពួកលោកបញ្ជាឱ្យលោកប្អូនធ្វើទាហាន ។ ខ្ញុំមិនចង់ប្អូនធ្វើទាហានទេ ។
- គ. ប៉ុលសែបញ្ជាឱ្យលោកសរប់ ។ លោកមិនចង់សរប់ទេ ។
- ឃ. នាយទាហានបញ្ជាឱ្យយើងធ្វើការស្រែ ។ យើងមិនចង់ធ្វើការស្រែទេ ។
- ង. គេបញ្ជាឱ្យខ្ញុំទៅទីនេះ ។ ខ្ញុំមិនចង់ទៅទីនេះទេ ។
- ច. មេបញ្ជាការខ្ញុំបញ្ជាឱ្យធ្វើការរាបការណ៍មួយ ។ ខ្ញុំមិនចង់ធ្វើការរាបការណ៍មួយទេ ។

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: កន្លែងនេះមានគ្រោះថ្នាក់ច្រើនណាស់ ។

S: ធម្មតាកន្លែងនេះមិនដែលមានគ្រោះថ្នាក់ទេ ។

T: This place has a lot of accidents (is very dangerous).

S: Usually this place never has any accidents (is never dangerous).

- ក. ខ្ញុំទៅទីនេះ ។ ធម្មតាខ្ញុំមិនដែលទៅទីនេះទេ ។
- ខ. ខ្ញុំសួរមេបញ្ជាការខ្ញុំ ។ ធម្មតាខ្ញុំមិនដែលសួរមេបញ្ជាការខ្ញុំទេ ។
- គ. ខ្ញុំយកការសម្ងាត់ខ្ញុំខ្លាំង ។ ធម្មតាខ្ញុំមិនដែលយកការសម្ងាត់ខ្ញុំខ្លាំងទេ ។
- ឃ. ខ្ញុំសង្ឃឹមលោកណាខ្លាំង ។ ធម្មតាខ្ញុំមិនដែលសង្ឃឹមលោកណាខ្លាំងទេ ។
- ង. ខ្ញុំត្រូវដឹកត្រង់សេដ្ឋីវិញចន្ទា ។ ធម្មតាខ្ញុំមិនដែលដឹកត្រង់សេដ្ឋីវិញចន្ទាទេ ។
- ច. ខ្ញុំមានគ្រោះថ្នាក់ឡានមួយ ។ ធម្មតាខ្ញុំមិនដែលមានគ្រោះថ្នាក់ឡានទេ ។

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: មានគ្រោះថ្នាក់មួយនៅក្នុងចន្ទានេះ ។

S: កាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃនេះមានគ្រោះថ្នាក់មួយនៅក្នុងចន្ទានេះ ។

T: There was an accident in this post.

S: In the last few days there was an accident in this post.

- ក. ខ្ញុំទទួលស័ប្តីមួយ ។ កាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃនេះខ្ញុំទទួលស័ប្តីមួយ ។
- ខ. យើងធ្វើការម៉ែប្អូនម៉ែ ។ កាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃនេះយើងធ្វើការម៉ែប្អូនម៉ែ ។
- គ. ខ្ញុំមិនបានទៅទីនេះទេ ។ កាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃនេះខ្ញុំមិនបានទៅទីនេះទេ ។

- បរ. គេមិនទុលរដ្ឋលើការទេ ។
- កាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃនេះគេមិនទុលរដ្ឋលើការទេ ។
- ឯ. ទ្រុឌក្នុងស័យទេ ។
- កាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ ទ្រុឌក្នុងស័យទេ ។
- ច. លោកមិនរៀនខ្មែរទេ ។
- កាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃនេះលោកមិនរៀនខ្មែរទេ ។

DRILL FIVE: Substitution

- MODEL: T: យើងលើកការមែបួនម៉ោង ។ (លក់ថ្នាំ)
- S: យើងលក់ថ្នាំមែបួនម៉ោង ។
- T: We work around the clock. (sell medicine)
- S: We sell medicine around the clock.
- ក. យើងលក់ថ្នាំមែបួនម៉ោង ។ (ហាងថ្នាំ)
 - ខ. ហាងថ្នាំលក់ថ្នាំមែបួនម៉ោង ។ (ថ្នាក់)
 - គ. ហាងថ្នាំលក់មែបួនម៉ោង ។ (ថ្នាក់)
 - ឃ. ថ្នាក់លក់មែបួនម៉ោង ។ (ថ្នាក់)
 - ង. ទ្រុឌលក់មែបួនម៉ោង ។ (ហាម)
 - ច. ទ្រុឌហាមមែបួនម៉ោង ។

DRILL SIX: Substitution

- MODEL: T: ខ្ញុំសង្ស័យថាលោកជាខ្មាំង ។ (ទាហានយកការសម្ងាត់)
- S: ខ្ញុំសង្ស័យថាលោកជាទាហានយកការសម្ងាត់ ។
- T: I suspect that you're an enemy. (in military intelligence)
- S: I suspect that you're in military intelligence.
- ក. ខ្ញុំសង្ស័យថាលោកជាទាហានយកការសម្ងាត់ ។ (គ្រូបង្រៀន)
 - ខ. ខ្ញុំសង្ស័យថាលោកជាគ្រូបង្រៀន ។ (ថ្នាក់)
 - គ. ខ្ញុំសង្ស័យថាលោកជាថ្នាក់ ។ (អ្នកលើកឡាន)
 - ឃ. ខ្ញុំសង្ស័យថាលោកជាអ្នកលើកឡាន ។ (កូនសំស្រួល)
 - ង. ខ្ញុំសង្ស័យថាលោកជាកូនសំស្រួល ។ (អ្នកទុលការសម្ងាត់)
 - ច. ខ្ញុំសង្ស័យថាលោកជាអ្នកទុលការសម្ងាត់ ។

DRILL SEVEN: Transformation

- MODEL: T: ជាការសម្ងាត់ ។
- S: ខ្ញុំមិនអាចប្រាប់លោកទេ ព្រោះជាការសម្ងាត់ ។
- T: It's a secret.
- S: I can't tell you because it's a secret.

- ក. ខ្ញុំមិនដឹង។
 - ខ. ខ្ញុំមិនដឹងសប្តាហ៍។
 - គ. ជាការផ្លាស់ប្តូរ។
 - ឃ. ជារឿងសន្តិសុខជាតិ។
 - ង. មានមនុស្សពូជសាសន៍។
 - ច. ខ្ញុំភ្លេចទៅហើយ។
- ខ្ញុំមិនអាចប្រាប់លោកទេព្រោះខ្ញុំមិនដឹង។
 - ខ្ញុំមិនអាចប្រាប់លោកទេព្រោះខ្ញុំមិនដឹងសប្តាហ៍។
 - ខ្ញុំមិនអាចប្រាប់លោកទេព្រោះជាការផ្លាស់ប្តូរ។
 - ខ្ញុំមិនអាចប្រាប់លោកទេព្រោះជារឿងសន្តិសុខជាតិ។
 - ខ្ញុំមិនអាចប្រាប់លោកទេព្រោះមានមនុស្សពូជសាសន៍។
 - ខ្ញុំមិនអាចប្រាប់លោកទេព្រោះខ្ញុំភ្លេចទៅហើយ។

DRILL EIGHT: Substitution

MODEL: T: កាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃនេះមានទ្រង់ទ្រាយពេញ។ (អាវុធិ)

S: កាលពីប៉ុន្មានអាវុធិនេះមានទ្រង់ទ្រាយពេញ។

T: In the last few days there have been a lot of enemy. (weeks)

S: In the last few weeks there have been a lot of enemy.

- ក. កាលពីប៉ុន្មានអាវុធិនេះមានទ្រង់ទ្រាយពេញ។ (ថ្ងៃ)
- ខ. កាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃនេះមានទ្រង់ទ្រាយពេញ។ (ឆ្នាំ)
- គ. កាលពីប៉ុន្មានឆ្នាំនេះមានទ្រង់ទ្រាយពេញ។ (ម៉ោង)
- ឃ. កាលពីប៉ុន្មានម៉ោងនេះមានទ្រង់ទ្រាយពេញ។ (ម៉ែត្រ)
- ង. កាលពីប៉ុន្មានម៉ែត្រនេះមានទ្រង់ទ្រាយពេញ។ (ថ្ងៃ)
- ច. កាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃនេះមានទ្រង់ទ្រាយពេញ។

DRILL NINE: Substitution

MODEL: T: នេះជាប្រឈមនៃសុវត្ថិភាពជាតិ។ (អាហារ)

S: នេះជាប្រឈមនៃអាហារ។

T: This is a problem of national security. (military)

S: This is a military problem.

- ក. នេះជាប្រឈមនៃអាហារ។ (ជាតិ)
- ខ. នេះជាប្រឈមនៃសុវត្ថិភាពជាតិ។ (ប័ណ្ណ)
- គ. នេះជាប្រឈមនៃសុវត្ថិភាពប័ណ្ណ។ (ក្រុមសម្រប)
- ឃ. នេះជាប្រឈមនៃសុវត្ថិភាពក្រុមសម្រប។ (លោកស្រី)
- ង. នេះជាប្រឈមនៃសុវត្ថិភាពលោកស្រី។ (លោក)
- ច. នេះជាប្រឈមនៃសុវត្ថិភាពលោក។

DRILL TEN: Response

MODEL: T: តើមានលោកដឹងមុនទេ មុនពេលផ្លាស់លោក

S: មុនពេលផ្លាស់ខ្ញុំគឺមិនដឹងទេ។

T: Did they let you know ahead of time, before they transferred you?

S: Before they transferred me they didn't let me know.

- ក. តើប្រាប់លោកមុនទេ មុនគេឱ្យលោកទៅ?
មុនគេឱ្យទៅ តើមិនប្រាប់ទ្វីទេ។
- ខ. លោកត្រូវត្រូវលោកមុនទេ មុនគាត់ឱ្យលើលោកទូនេះ?
មុនគាត់ឱ្យលើលោកទូនេះ គាត់មិនត្រូវលើទ្វីទេ។
- គ. លោកទៀនមេទៀននេះមុនទេ មុនលោកចកសាលា?
មុនទ្វីចកសាលា ទ្វីមិនទៀនមេទៀននេះទេ។
- ឃ. លោកលាងដៃមុនទេ មុនលោកញាំបាយ?
មុនទ្វីញាំបាយ ទ្វីមិនលាងដៃទេ។
- ង. លោកមើលកំភ្លើងលោកមុនទេ មុនលោកទៅកន្លែងហាត់បាញ់?
មុនទ្វីទៅកន្លែងហាត់បាញ់ ទ្វីមិនមើលកំភ្លើងទ្វីទេ។
- ច. តើលូរលោកមុនទេ មុនគេឱ្យលោកចូល?
មុនគេឱ្យចូល តើមិនលូរទ្វីទេ។

DRILL ELEVEN: Transformation

MODEL: T: ពលប្រាសបញ្ជាក្រុមទាហាន។ (ពលប្រាស)

S: អ្នកណាបញ្ជាក្រុមទាហាន?

T: The sergeant commands the troop. (sergeant)

S: Who commands the troop?

ក. លោកស្រីបញ្ជាកងអនុសេនាតូច។ (លោកស្រីប្រើ)

អ្នកណាបញ្ជាកងអនុសេនាតូច?

ខ. ក្នុងកងអនុសេនា ធំ ទ្វីមានទាហានដ៏ប្រក្រាម។ (ដ៏ប្រក្រាម)

ក្នុងកងអនុសេនា ធំ ទ្វីមានទាហានប្រឆាំងក្រុម?

គ. កាលណាអ្នកដឹកនាំក្រុមមិននៅ អ្នកបាញ់កំភ្លើងអាចបញ្ជាក្រុម។

(កាលណាអ្នកដឹកនាំក្រុមមិននៅ)

ពេលណាអ្នកបាញ់កំភ្លើងអាចបញ្ជាក្រុម?

ឃ. គេបង្អាតអ្នកបាញ់រុករកដើម្បីឱ្យបាញ់កំភ្លើងបាញ់ត្រាប់បែក។

(ឱ្យបាញ់កំភ្លើងបាញ់ត្រាប់បែក)

គេបង្អាតអ្នកបាញ់រុករកដើម្បីធ្វើអ្វី?

ង. មិនចាំបាច់មានទាហានហាមនៅក្នុងបន្ទាយទេ។ (ក្នុងបន្ទាយ)

មិនចាំបាច់មានទាហានហាមនៅណា?

ច. លោកត្រូវពាក់ឯកសណ្ឋាន ទាហានរាល់ថ្ងៃ។ (រាល់ថ្ងៃ)

លោកត្រូវពាក់ឯកសណ្ឋាន ទាហានថ្ងៃណាខ្លះ?

DRILL TWELVE: Substitution

- MODEL: T: អ្នកណាស្ម័គ្រចិត្តទៅជួបមេឃ្នាំង? (និយាយជាមួយ)
- S: អ្នកណាស្ម័គ្រចិត្តទៅនិយាយជាមួយមេឃ្នាំង?
- T: Who will volunteer to go and meet the enemy leader? (talk with)
- S: Who will volunteer to go and talk with the enemy leader?
- ក. អ្នកណាស្ម័គ្រចិត្តទៅនិយាយជាមួយមេឃ្នាំង? (អ្នកតំណាងកាតិសត្រី)
- ខ. អ្នកណាស្ម័គ្រចិត្តទៅនិយាយជាមួយអ្នកតំណាងកាតិសត្រី? (អ្នកដើម្បី)
- គ. អ្នកណាស្ម័គ្រចិត្តទៅនិយាយជាមួយអ្នកដើម្បី? (ផ្តល់សមាមឌីយ៍)
- ឃ. អ្នកណាស្ម័គ្រចិត្តទៅផ្តល់សមាមឌីយ៍អ្នកដើម្បី? (ពេទ្យ)
- ង. អ្នកណាស្ម័គ្រចិត្តទៅផ្តល់សមាមឌីយ៍ពេទ្យ? (ជួប)
- ច. អ្នកណាស្ម័គ្រចិត្តទៅជួបពេទ្យ?

DRILL THIRTEEN: Transformation

- MODEL: T: អ្នករួសសាប់។ (លោកយកសាមាមឌីយ៍)
- S: ស្រមៃតែលោកយកសាមាមឌីយ៍អ្នករួសសាប់ទៅហើយ។
- T: The wounded died. (you arrived with the blood)
- S: By the time you arrived with the blood the wounded died.
- ក. ដុះនោះនេះអស់។ (ឡានទឹកមកដល់)
ស្រមៃតែឡានទឹកមកដល់ដុះនោះនេះអស់ទៅហើយ។
- ខ. ខ្ញុំបាបសុយអស់។ (លោកចង់សក់ឡានទិយ្យខ្ញុំ)
ស្រមៃតែលោកចង់សក់ឡានទិយ្យខ្ញុំ បាបសុយអស់ទៅហើយ។
- គ. ខ្ញុំរត់ចេញពីភូមិ។ (ឡានទាហានទៅដល់)
ស្រមៃតែឡានទាហានទៅដល់ខ្ញុំរត់ចេញពីភូមិទៅហើយ។
- ឃ. ខ្ញុំសរសេរឯកសារ។ (ស្រីរកហាងប៉ាបស៊ីញ)
ស្រមៃតែស្រីរកហាងប៉ាបស៊ីញខ្ញុំសរសេរឯកសារទៅហើយ។
- ង. កូនលេងដឹកចប់។ (ខ្ញុំទិញស៊ីប៊ុតប៊ុន)
ស្រមៃតែខ្ញុំទិញស៊ីប៊ុតប៊ុនកូនលេងដឹកចប់ទៅហើយ។
- ច. ប្រពន្ធខ្ញុំឆ្លងទន្លេ។ (ខ្ញុំទៅដល់ពេទ្យ)
ស្រមៃតែខ្ញុំទៅដល់ពេទ្យប្រពន្ធខ្ញុំឆ្លងទន្លេទៅហើយ។

DRILL FOURTEEN: Choice

- MODEL: T: លោកឆ្លងទន្លេតាម ... វាឆាប់ជាងតាម ... (ទូក , កាណូត)
- S: លោកឆ្លងទន្លេតាមកាណូតវាឆាប់ជាងតាមទូក។
- T: Crossing a river by...is faster than by ... (rowboat, a motor canoe)
- S: Crossing a river by a motor canoe is faster than by rowboat.

- ក.អាចនាំទំនំព្យាបាលជូនជនចាស់... (រទេះភ្លើង, កប៉ាល់ហោះដឹកទំនំព្យាបាល)
- ខ. អាចចម្លងមនុស្សនិងឡានទឹក... អាចចម្លងបានទឹកមនុស្សទេ ។
(កាណាត , សាឡាង)
- គ. សាឡាងអាចចម្លងមនុស្សនិងឡានទឹក កាណាត អាចចម្លងបានទឹកមនុស្សទេ ។
- ឃ. នៅក្នុងជំហុំកែច្នៃស្បូវជុំវិញ... ទេពោះវាបែកដាច់...
(ឡានពេទ្យ, ទេសក្រុមទេរ)
- ង. នៅក្នុងជំហុំកែច្នៃស្បូវជុំវិញឡានពេទ្យទេ ពោះវាបែកដាច់ទេសក្រុមទេរ ។
- ប. គេជុំវិញ... ដើម្បីដើម្បីជំហុំ... ដើម្បីដឹកទាហាន។ (រថព្រះ, ឡានពេទ្យ)
- ដ. ខ្ញុំចូលចិត្ត... ពោះវាបែកដាច់... (ឡានល្អល, ភាក់ស៊ី)

Reading Passage

អ្នកគំណាងកាសែត

ធម្មតាកិច្ចការអ្នកគំណាងកាសែតជាកិច្ចការពិបាកណាស់ណាស់ពិសេសនៅកន្លែងណាប្រកួតប្រជែងដ៏ល្អឥតខ្ចីការប្រកួតប្រជែងនៅកន្លែងណាដែលមានព្រះប្រឹក្សាជុំវិញ។ គ្មានអ្នកណាបញ្ជាអ្នកគំណាងកាសែតឱ្យរាយការណ៍អំពីកន្លែងណាទេ តែការរាយការណ៍អំពីកន្លែងនោះជាការងាររបស់គេ។ គេត្រូវមានដំណឹងដាក់ក្នុងកាសែតរបស់គេ ត្រូវមានរូបថត មិនមែនរូបថតនៅព្រៃពេលដែលព្រឹត្តិការណ៍កើតឡើងនោះទេ គឺពេលដែលព្រឹត្តិការណ៍កំពុងកើតឡើង។ នេះហើយជាការពិបាកនោះ។

នៅក្នុងសង្គ្រាម អ្នកគំណាងកាសែតត្រូវតែដើរតាមកងទ័ព។ គេឆ្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋានទាហានទឹកភ្លើងប្រដាប់ចិត្តរួម ប្រដាប់ចិត្តសម្លាប់ ខ្សែដៃ ក្រដាសដំនូសកាំភ្លើងនិងគ្រាប់។ ការណ៍ដែលគ្មានកាំភ្លើងទឹកភ្លើងទាហាននេះហើយ ដែលអាចធ្វើឱ្យអ្នកគំណាងកាសែតមានព្រោះប្រាក់ ហើយជួនកាលគេមានព្រោះប្រាក់ដល់ជីវិតផង។ ជួនកាលគេត្រូវដួលឡានហើយថែកទៅកន្លែងដែលមានព្រឹត្តិការណ៍កើតឡើង ហើយដល់ពេលថែកឡានទៅដល់គេគ្មានប្រើព្យាបាលទេ។ ថែកគ្រាន់តែទៅដល់កន្លែងនោះ គេមានសំណាងហើយព្រោះជួនកាលពួកខ្មាំងចូលមកដេញដោលទៅលើគេចាប់គេយកទៅជាមួយ។ ថែកដំបូងព្រៃចាប់គេយកទៅជាមួយ គេមិនដឹងជាថ្លៃណាទេ ណាគេនឹងត្រឡប់ទៅដួលពួកទៅក្នុងគ្រួសារគេទេ ឬគេមិនដឹងជាកងទ័ពព្រៃនឹងសម្លាប់គេ ឬឱ្យគេរួចខ្លួនទេ។

នៅក្នុងស្រុកមានជំហុំយប់នេះ អ្នកគំណាងកាសែតធ្វើការគ្រាន់ពេលគ្រាន់ម៉ោងទេ តែគេបានប្តូរប្រយោជន៍យប់សំខាន់ដល់មនុស្សទូទៅ។

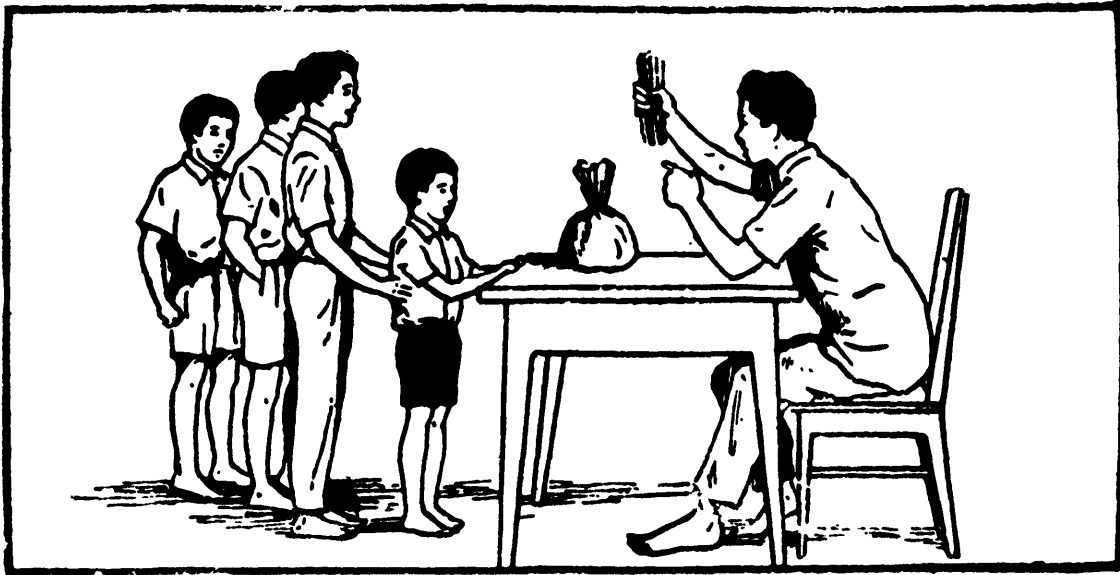
VOCABULARY

ការផ្ទាល់ខ្លួន	kaa phtól khluon	personal affair
ការពារ	kaapia	to protect, to defend
កាលពីថ្ងៃនាស្រុងចុង៖	kaal pii pëmaan ñay nih	in the last few days
កើតឡើង	kaat laəŋ	to arise, to come about (R)
ក្រួស	kruoh	gravel (L)
គ្រោះថ្នាក់	krúh thnaʔ	accident, danger
ចម្លង	cəlɔŋ	to take across; to copy
ច្បាស់	cbah	clear
ផ្តល់ជំនួយ	chloŋ tēlee	to give birth
ជាតិ	ciat	nation
ជំនួស	cənuoh	instead of (R)
ឈាម	chiam	blood
តំណាង	tənaaŋ	to represent
ត្រង់សេ	trəŋsəe	trench
ទំនិញ	təniŋ	merchandise, goods
នាំ	nóm	to transport, to lead, to take a
បញ្ជា	bəŋcia	to order person somewhere
ផ្ទុក	phtuk	to load
ព្រឹត្តិការណ៍	prətəkaa	event (R)
មេ	mee	leader, head
របួស	ləbuoh	to be wounded
រុក្ខាភ័ក្ត	rokket	rocket
រឿង	rɿəŋ	story, matter, problem
លុម្ពិត	ləmóom tas	by the time that
វិបត្តិ	vəbat	crisis, destructive event (L)
សង្កេត	səŋsay	to suspect
សន្តិសុខជាតិ	səntəsok ciat	national security
ស្រាវជ្រាវ	səlaaŋ	ferry boat
ស្ម័គ្រចិត្ត	smaʔ cət	to volunteer
ទ្វារភ្លើង	laan tək	fire truck
អ្នកតំណាងកាសែត	néʔ tənaaŋ kəsəet	press representative

PASSAGE D

ឪពុកនឹងកូនប្រុសបួននាក់

មានអ្នកស្រែម្នាក់មានកូនប្រុសបួននាក់ ។ មានមួយថ្ងៃអ្នកស្រែនោះ
ហៅកូនទាំងបួននាក់មកប្រជុំគ្នានៅមុខភូមិ ។ នៅលើគុំនោះមានចង្កើមួយ

បាច់ នឹងប្រាក់មួយថង់ ឪពុកនិយាយទៅនឹងកូនទាំងបួននាក់ថា អញនឹង
ឲ្យប្រាក់មួយថង់នេះទៅកូនណា ដែលកាច់ចង្កើមួយបាច់នេះបាច់ ។ កូន
ទាំងអស់គ្នា ក៏ល្បួងកាច់បាច់ចង្កើនោះម្នាក់ម្តង ។ ប៉ុន្តែគ្មានកូនណាមួយ
កាច់បាច់ចង្កើនោះបាច់ឡើយ ។ ឪពុកក៏ស្រាយបាច់ចង្កើយកមកកាច់
មួយម្តង ។ ចង្កើបាច់បានដោយងាយ ។ កូនទាំងបួននាក់និយាយព្រម
គ្នាថា បើកាច់ដូច្នោះ មិនពិបាកទេ ។ ឪពុកនិយាយថា ហែកូនទាំងឡាយ!
ឪពុកចង់បញ្ញត្តាឯងរាល់គ្នាឲ្យដឹងថា នៅជួបជុំគ្នាទាំងមានកំលាំង ។ កាល

ណាអញស្លាប់ទៅ ចូរឯងរាល់ត្នាមីកតិកដល់រឿងបាច់ចង្កើនេះ ប្រយោជន៍
 ការពារសត្រូវពីក្រៅ ។ ចូរឯងស្រឡាញ់គ្នា ជួយគ្នាទៅវិញទៅមក
 ត្រូវនៅរួមគ្នា ដូចបាច់ចង្កើនេះ ។

បាច់	bac	bundle
ថង់	thoŋ	(small) bag
កាច់	kac	to break by snapping off, e.g., a twig
ប្រាម	sraay	to untie
ងាយស្រួល	daoy nyay	easily
ងាយ	nyay	easy
ទាំងបួន	tén buon	all four
ព្រម	próom	to agree
ហើ	hay	particle for calling attention of listener (familiar)
ទាំងបួន	tén laay	marks, plural
ឪពុក	əwpuk	I(father)
រាល់គ្នា	ról knia	all (together)
នឹក	nɨk	to think, to visualize, to recall
ប្រយោជន៍	peyaoc	with the purpose of...
ការពារ	kaa pia	to protect from, to defend
ស្រឡាញ់	selañ	to love, to like
រួបរួម	ruop ruom	to unite, to be united

LESSON FIFTY-ONE

DIALOGUE

		ឃ្នាំង
លាក់
អាវុធ
សត្រូវ	depot, cache, warehouse
to hide something
weapons, arms
enemy
១.	គុម	ប៉ុន្មានអាទិត្យមុន យើង
រកឃើញឃ្នាំងលាក់អាវុធ
របស់សត្រូវមួយ។	In the last few weeks, we found an
enemy weapons cache.
២.	សុខ	លោកឃើញនៅណា?
ក្បែរ
ខាងជើង	Where did you find it?
next to
north
៣.	គុម	នៅខាងជើងទីក្រុងតាយនិង
ក្បែរព្រំដែនកម្ពុជា-វៀតណាម។	Cambodian-Vietnamese border
North of the (Vietnamese) city
Tay Ninh, next to the Cambodian-
Vietnamese border.
		ឲ្យសេចក្តី	to tip off (with information)
៤.	សុខ	អ្នកណាឲ្យសេចក្តីលោក?	Who tipped you off?
៥.	គុម	គ្មានអ្នកណាឲ្យសេចក្តីទេ
តែយើងសង្ស័យកន្លែង
ហ្នឹង។	Nobody did, but we suspected that
place.
៦.	សុខ	មានអ្វីខ្លះក្នុងឃ្នាំងហ្នឹង?
ដើម
ដាច់ច្រើន	What was there in that depot?
stem (classifier for rifles)
many
៧.	គុម	មានកាំភ្លើងសាម-ទែលសិប
ដើម និងគ្រាប់ដាច់ច្រើន។	There were some thirty or forty
rifles, and lots of ammunition.
		ស្បៀងអាហារ	food supply, provisions
៨.	សុខ	ចុះមានស្បៀងអាហារទេ?
ប្រាស់
ត្រីប្លែក
ត្រីឆ្អែត	And were there any provisions?
bale, sack
dried fish
smoked fish
៩.	គុម	បាទ មានអស់បួនប្រាំបួន
នឹងត្រីប្លែកត្រីឆ្អែតខ្លះ។	Yes, four or five sacks of rice,
and some dried and smoked fish.

DIALOGUE:

1. tom - pəmaən aatit mun, yəəŋ róo khəəŋ khlén léʼ əvút ləbɔh sətrew muoy
2. sok - look khəəŋ nɨw əsnaa?
3. tom - nɨw khaən cəəŋ tii kroŋ taay niŋ kbaɛ prúm daən khmaɛ-yuon
4. sok - néʼnaa aoy kaa look?
5. tom - kmian néʼnaa aoy kaa tee, tə yəəŋ sɔŋsay kəlaɛŋ nɨŋ
6. sok - mian əy khləh kroŋ khlén nɨŋ?
7. tom - mian kəmphləəŋ saam sɛ səp daəm, nɨŋ króp cia craən
8. sok - cəh, mian sbien əhaa tee?
9. tom - baat, mian ŋkɔɔ buon pram baav, nɨŋ trɛy ŋiet, trɛy chʼəə khləh

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

3. The cardinal directions are

ខាងជើង	/khaən cəəŋ/ 'north'
ខាងកើត	/khaən kaət/ 'east'
ខាងត្បូង	/khaən tbouŋ/ 'south'
ខាងលិច	/khaən lɛc/ 'west'

The words for 'north' and 'south' come from an ancient Cambodian custom in which people slept with their heads to the south: **ត្បូង** /tbouŋ/ an old word for 'head;' and their feet to the north: **ជើង** /cəəŋ/ 'foot, leg.' **កើត** /kaət/ 'east; to be born' refers to the rising of the sun in the east; **លិច** /lɛc/ 'west' on the other hand means 'to sink, to set' and refers to the setting of the sun in the west.

Intermediate directions are named by putting the word **ឆៀង** /chien/ between the names of the two primary directions, e.g.,

ខាងត្បូងឆៀងខាងកើត
khaən tbouŋ chien khaən kaət
southeast

The word **ជ្រុង** /crun/ 'corner' may be used instead of **ឆៀង** /chien/, e.g.

ខាងត្បូងជ្រុងខាងកើត
khaən tbouŋ crun khaən kaət
southeast

7. Note the quick way to say approximate numbers like 'fifty or sixty' when the two numbers concerned end in សិប /səp/: for the first number the first part of the number is given, then the entire second number, e.g., ហាហុកសិប /haa hok səp/ 'fifty or sixty.' This is equivalent to ហាសិបបួនហុកសិប /haasəp ri hok səp/ 'fifty or sixty.'

DRILLS

DRILL NO.

2. Note that the Cambodian name for Saigon is វៀតណាម /prey nokóo/. Saigon and the Mekong Delta were formerly part of the Khmer Empire before the Vietnamese came down from the north. The Delta area still has many ethnic Cambodians living in it and is known to Cambodians as កម្ពុជានិរតីកាម /kampucia kraom/ 'Kampuchea Krom' or 'Lower Cambodia.' The ethnic Cambodians there are called ខ្មែរកម្ពុជានិរតីកាម /khmae kampucia kraom/ or ខ្មែរនិរតីកាម /khmae kraom/ 'Khmer Krom.' (See also the grammatical sketch Chapter I.)

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: យើងរកឃើញបង្កំលាក់អាវុធរបស់សត្រូវមួយ។ (កាំភ្លើង)
 S: យើងរកឃើញបង្កំលាក់កាំភ្លើងរបស់សត្រូវមួយ។
 T: We found a weapons cache of the enemy. (rifles)
 S: We found a rifle cache of the enemy.

- ក. យើងរកឃើញបង្កំលាក់កាំភ្លើងរបស់សត្រូវមួយ។ (ទ្រាប់)
- ខ. យើងរកឃើញបង្កំលាក់កាំភ្លើងរបស់ទ្រាប់មួយ។ (ប៊ែន្ស៊ាញ)
- គ. យើងប៊ែន្ស៊ាញបង្កំលាក់អាវុធរបស់ទ្រាប់មួយ។ (ស្បៀងអាហារ)
- ឃ. យើងប៊ែន្ស៊ាញបង្កំលាក់ស្បៀងអាហាររបស់ទ្រាប់មួយ។ (ដុំក)
- ង. យើងដុំកបង្កំលាក់ស្បៀងអាហាររបស់ទ្រាប់មួយ។ (កន្លែង)
- ច. យើងដុំកកន្លែងលាក់ស្បៀងអាហាររបស់ទ្រាប់មួយ។

DRILL TWO: Substitution

MODEL: T: នៅខាងជើងទីក្រុងតាយនិងព័ក្សនៃដែនខ្មែរ-លួន។ (ខាងត្បូង)
 S: នៅខាងត្បូងទីក្រុងតាយនិងព័ក្សនៃដែនខ្មែរ-លួន។
 T: It's north of the city Tay Ninh, near the Cambodian-Vietnamese border. (south)
 S: It's south of the city Tay Ninh, near the Cambodian-Vietnamese border.

- ក. នៅខាងត្បូងទីក្រុងតាយនិងព័ក្សនៃដែនខ្មែរ-លួន។ (វៀតណាម)
- ខ. នៅខាងត្បូងទីក្រុង វៀតណាមព័ក្សនៃដែនខ្មែរ-លួន។ (លួន-លាវ)

- គ. នៅខាងត្បូងទីក្រុងព្រៃនគរ ពីក្បែរព្រំដែន ហ្វូន - លាវ ។ (ខាងកើត)
- ឃ. នៅខាងកើតទីក្រុងព្រៃនគរ ពីក្បែរព្រំដែន ហ្វូន - លាវ ។ (ក្រចេះ)
- ង. នៅខាងកើតទីក្រុងក្រចេះ ពីក្បែរព្រំដែន ហ្វូន - លាវ ។ (ខាងលិច)
- ច. នៅខាងលិចទីក្រុងក្រចេះ ពីក្បែរព្រំដែន ហ្វូន - លាវ ។

DRILL THREE: Transformation

- MODEL: T: យើងរកឃើញកន្លែងលាក់ស្បៀងអាហារមួយនៅជិតទីក្រុងនគរ ។
(ជើង - កើត)
- S: យើងរកឃើញកន្លែងលាក់ស្បៀងអាហារមួយនៅខាងជើងជឿនខាងកើតទីក្រុងព្រៃនគរ ។
- T: We found a food cache near the city of Saigon. (northeast)
- S: We found a food cache northeast of the city of Saigon.

- ក. ផ្ទះខ្ញុំនៅជិតសាលារៀន ។ (កើត - ត្បូង)
- ផ្ទះខ្ញុំនៅខាងកើតជឿនខាងត្បូងសាលារៀន ។
- ខ. ខ្ញុំឃើញពុទ្ធាចារ្យមួយនៅក្បែរវ៉ាន់ស៊ុនតោន ។ (ជើង - លិច)
- ខ្ញុំឃើញពុទ្ធាចារ្យមួយនៅខាងជើងជឿនខាងលិចវ៉ាន់ស៊ុនតោន ។
- គ. ខ្ញុំកើតនៅជិតទីក្រុងភ្នំពេញ ។ (ត្បូង - លិច)
- ខ្ញុំកើតនៅខាងត្បូងជឿនខាងលិចទីក្រុងភ្នំពេញ ។
- ឃ. ខ្ញុំសរសេរខ្លាំងនៅជិតសាលា ។ (កើត - ជើង)
- ខ្ញុំសរសេរខ្លាំងនៅខាងកើតជឿនខាងជើងសាលា ។
- ង. គេធ្វើចំបាំងនៅជិតស្រុកយួន ។ (ជើង - កើត)
- គេធ្វើចំបាំងនៅខាងជើងជឿនខាងកើតស្រុកយួន ។
- ច. ទាហានចាប់ខ្មាំងម្នាក់បាននៅជិតប៉ុលសត ។ (ត្បូង - កើត)
- ទាហានចាប់ខ្មាំងម្នាក់បាននៅខាងត្បូងជឿនខាងកើតប៉ុលសត ។

DRILL FOUR: Transformation

- MODEL: T: មានឃ្នាំងលាក់អាវុធខ្មាំងមួយ ។ (លោកសៅ)
- S: លោកសៅទូលការណ៍ខ្ញុំប៉ាមានឃ្នាំងលាក់អាវុធខ្មាំងមួយ ។
- T: There was a weapons cache of the enemy. (Mr. Saw)
- S: Mr. Saw tipped me off that there was a weapons cache of the enemy.
- ក. ខ្ញុំមិនទៅទៀន ។ (នាងស៊ីហា)
 - នាងស៊ីហាទូលការណ៍ប៉ាលោកមិនទៅទៀន ។
 - ខ. ខ្ញុំចង់សរសេរការនៅកន្លែងនេះ ។ (លោកម៉ែម)
 - លោកម៉ែមទូលការណ៍ខ្ញុំប៉ាលោកចង់សរសេរការនៅកន្លែងនេះ ។

- គ. លោកសក្កីពីរផ្លាស់ទៅស្រុកបួន ។ (ទឹកកក)
 ទឹកកក ទឹកកក ទឹកកក ទឹកកក ទឹកកក ទឹកកក ទឹកកក ទឹកកក ទឹកកក ទឹកកក ។
- ឃ. ខ្ញុំមានកាំភ្លើងមួយ ។ (ប៉ុស្តិ៍)
 ប៉ុស្តិ៍ មួយ មួយ មួយ មួយ មួយ មួយ មួយ មួយ មួយ មួយ ។
- ង. លោកស្រីប្រឡាននេះ ។ (គេ)
 គេ ប្រឡាន ប្រឡាន ប្រឡាន ប្រឡាន ប្រឡាន ប្រឡាន ប្រឡាន ប្រឡាន ប្រឡាន ប្រឡាន ។
- ច. ខ្ញុំទៅជួបមេម៉ៅកាំភ្លើង ។ (ប៉ុស្តិ៍)
 ប៉ុស្តិ៍ មួយ មួយ មួយ មួយ មួយ មួយ មួយ មួយ មួយ មួយ ។

DRILL FIVE: Substitution

MODEL: T: យើងប្រកាសកាំភ្លើងពីរដប់បួនដប់ដើម ។ (ដប់)
 S: យើងប្រកាសកាំភ្លើងពីរដប់បួនដប់ដើម ។
 T: We captured 40 rifles from the enemy. (ten)
 S: We captured 10 rifles from the enemy.

- ក. យើងប្រកាសកាំភ្លើងពីរដប់បួនដប់ដើម ។ (ទំព្យ)
- ខ. យើងទឹកកកកាំភ្លើងពីរដប់បួនដប់ដើម ។ (ស្រី)
- គ. យើងស្រី កាំភ្លើងពីរដប់បួនដប់ដើម ។ (ប្រាំ)
- ឃ. យើងស្រី កាំភ្លើងពីរដប់បួនដប់ដើម ។ (ខ្ញុំ)
- ង. ខ្ញុំស្រី កាំភ្លើងពីរដប់បួនដប់ដើម ។ (កងអនុសេនាតូច)
- ច. ខ្ញុំស្រី កាំភ្លើងពីរដប់បួនដប់ដើម ។

DRILL SIX: Substitution

MODEL: T: ខ្ញុំត្រូវរបួសក្បាល ។ (ដើមស្តាំ)
 S: ខ្ញុំត្រូវរបួសដើមស្តាំ ។
 T: I was wounded in the head. (right leg)
 S: I was wounded in the right leg.

- ក. ខ្ញុំត្រូវរបួសដើមស្តាំ ។ (ចង្កេះ)
- ខ. ខ្ញុំត្រូវរបួសចង្កេះ ។ (ស្បា)
- គ. ខ្ញុំត្រូវរបួសស្បា ។ (កោរ)
- ឃ. ខ្ញុំត្រូវរបួសកោរ ។ (ដៃឆ្វេង)
- ង. ខ្ញុំត្រូវរបួសដៃឆ្វេង ។ (ពោះ)
- ច. ខ្ញុំត្រូវរបួសពោះ ។ (ទ្រូង)
- ឃ. ខ្ញុំត្រូវរបួសទ្រូង ។

DRILL SEVEN: Response

MODEL:

T: ខ្ញុំត្រូវរបួសក្បាល។ (មុខ)

S: លោកមានសំណាងណាស់! លោកមិនត្រូវរបួសមុខទៀត។

T: I was wounded in the head. (face)

S: You were very lucky that you were not wounded in the face again.

- ក. ខ្ញុំត្រូវរបួសដើម្បី ។ (ដើម្បី)
 - លោកមានសំណាងណាស់ លោកមិនត្រូវរបួសដើម្បីទៀត។
- ខ. ខ្ញុំត្រូវរបួសចង្កេះ ។ (ចង្កេះ)
 - លោកមានសំណាងណាស់ លោកមិនត្រូវរបួសចង្កេះទៀត។
- គ. ខ្ញុំត្រូវរបួសសា ។ (សា)
 - លោកមានសំណាងណាស់ លោកមិនត្រូវរបួសសាទៀត។
- ឃ. ខ្ញុំត្រូវរបួសភ្នែក ។ (ភ្នែក)
 - លោកមានសំណាងណាស់ លោកមិនត្រូវរបួសភ្នែកទៀត។
- ង. ខ្ញុំត្រូវរបួសដៃស្តាំ ។ (ដៃស្តាំ)
 - លោកមានសំណាងណាស់ លោកមិនត្រូវរបួសដៃស្តាំទៀត។
- ច. ខ្ញុំត្រូវរបួសក្បាល ។ (ក្បាល)
 - លោកមានសំណាងណាស់ លោកមិនត្រូវរបួសក្បាលទៀត។

DRILL EIGHT: Response

MODEL:

T: លោកបំរុងធ្វើទាហានប៉ុន្មានឆ្នាំ? (តើប៉ុន្មានឆ្នាំទេ)

S: ខ្ញុំបំរុងធ្វើទាហានតែបីឆ្នាំទេ។

T: How long do you intend to serve in the armed forces? (only three years)
S: I intend to serve only 3 years.

- ក. លោកបំរុងទៅស្រុកយន្តអង្គាស់? (ឆ្នាំក្រោយ)
 - ខ្ញុំបំរុងទៅស្រុកយន្តអង្គាស់។
- ខ. លោកបំរុងចេញពីទាហានអង្គាស់? (តើឆ្នាំទៀត)
 - ខ្ញុំបំរុងចេញពីទាហានតែឆ្នាំទៀត។
- គ. លោកបំរុងបំរុងឆ្នាំនេះអង្គាស់? (បីឆ្នាំទៀត)
 - ខ្ញុំបំរុងបំរុងឆ្នាំនេះបីឆ្នាំទៀត។
- ឃ. លោកបំរុងប្រាប់លោកស្រីបីអង្គាស់? (តែស្រុក)
 - ខ្ញុំបំរុងប្រាប់លោកស្រីបីតែស្រុក។
- ង. លោកបំរុងទៀនយន្តអង្គាស់? (កាលណាខ្ញុំទៀនខ្មែរចប់)
 - ខ្ញុំបំរុងទៀនយន្តកាលណាខ្ញុំទៀនខ្មែរចប់។
- ច. លោកបំរុងនៅស្រុកនេះប៉ុន្មានឆ្នាំ? (ដប់)
 - ខ្ញុំបំរុងនៅស្រុកនេះដប់ឆ្នាំ។

DRILL NINE: Response

- MODEL: T: លោក ចំរុះ ធ្វើអី កាលណាលោក រៀន ចប់ ? (ធ្វើទាហាន)
 S: ខ្ញុំ ចំរុះ ធ្វើ ទាហាន កាលណា ខ្ញុំ រៀន ចប់ ។
 T: What do you intend to do when you finish studying? (join the service)
 S: I intend to join the service when I finish studying.
- ក. លោក ចំរុះ ធ្វើអី កាលណាលោក សរប់ ធ្វើ ទាហាន ? (ធ្វើ ថ្នាក់)
 ខ្ញុំ ចំរុះ ធ្វើ ថ្នាក់ កាលណា ខ្ញុំ សរប់ ធ្វើ ទាហាន ។
- ខ. លោក ចំរុះ ធ្វើអី កាលណាលោក សរប់ ធ្វើ ថ្នាក់ ? (ទៅ រៀន ពេទ្យ)
 ខ្ញុំ ចំរុះ ទៅ រៀន ពេទ្យ កាលណា ខ្ញុំ សរប់ ធ្វើ ថ្នាក់ ។
- គ. លោក ចំរុះ ធ្វើអី កាលណាលោក រៀន ពេទ្យ ចប់ ? (ទៅ ស្រុក ឃុន)
 ខ្ញុំ ចំរុះ ទៅ ស្រុក ឃុន កាលណា ខ្ញុំ រៀន ពេទ្យ ចប់ ។
- ឃ. លោក ចំរុះ ធ្វើអី កាលណាលោក ចាក ពី ស្រុក ឃុន វិញ ? (គ្រូ បង្រៀន)
 ខ្ញុំ ចំរុះ ធ្វើ គ្រូ បង្រៀន កាលណា ខ្ញុំ ចាក ពី ស្រុក ឃុន វិញ ។
- ង. លោក ចំរុះ ធ្វើអី កាលណាលោក សរប់ ធ្វើ គ្រូ បង្រៀន ? (ទៅ រៀន)
 ខ្ញុំ ចំរុះ ទៅ រៀន កាលណា ខ្ញុំ សរប់ ធ្វើ គ្រូ បង្រៀន ។
- ច. លោក ចំរុះ ធ្វើអី កាលណាលោក រៀន ចប់ ? (ធ្វើ ទាហាន)
 ខ្ញុំ ចំរុះ ធ្វើ ទាហាន កាលណា ខ្ញុំ រៀន ចប់ ។

DRILL TEN: Substitution

- MODEL: T: ខ្ញុំ ចំរុះ ស្លាប់ ចេញ ពី ទាហាន ។ (គុក)
 S: ខ្ញុំ ចំរុះ ស្លាប់ ចេញ ពី គុក ។
 T: I intend to escape from military service. (prison)
 S: I intend to escape from prison.
- ក. ខ្ញុំ ចំរុះ ស្លាប់ ចេញ ពី គុក ។ (លាសា)
 ខ. ខ្ញុំ ចំរុះ ស្លាប់ ចេញ ពី លាសា ។ (ស្រុក ឃុន)
 គ. ខ្ញុំ ចំរុះ ស្លាប់ ចេញ ពី ស្រុក ឃុន ។ (ថ្នាក់)
 ឃ. ខ្ញុំ ចំរុះ ស្លាប់ ចេញ ពី ថ្នាក់ ។ (ផ្ទះ)
 ង. ខ្ញុំ ចំរុះ ស្លាប់ ចេញ ពី ផ្ទះ ។ (ទាហាន ដើម កោក)
 ច. ខ្ញុំ ចំរុះ ស្លាប់ ចេញ ពី ទាហាន ដើម កោក ។

DRILL ELEVEN: Transformation

- MODEL: T: មាន លាម សំបនាក់ ទៀត ។
 S: តាម ការ ពាយ ការណ៍ ចុង ក្រោយ ចំរុះ មាន លាម សំបនាក់ ទៀត ។
 T: There are thirty more persons.
 S: According to the latest report, there are thirty more persons.

- ក. យើងបំផ្លាញរថព្រះ ខ្មាំង អស់ប្រាំទៀត ។
តាមការពារការណ៍ចុងព្រៃយប់ផ្លូវ យើងបំផ្លាញរថព្រះ ខ្មាំង អស់ប្រាំទៀត ។
- ខ. កងទ័ពយើងបានវាយបកបន្ទាយនោះវិញហើយ ។
តាមការពារការណ៍ចុងព្រៃយប់ផ្លូវ កងទ័ពយើងបានវាយបកបន្ទាយនោះ វិញហើយ ។
- គ. កងទ័ពខ្មាំងនិងកងទ័ពយើងមានកម្លាំងស្មើគ្នា ។
តាមការពារការណ៍ចុងព្រៃយប់ផ្លូវ កងទ័ពខ្មាំងនិងកងទ័ពយើងមានកម្លាំង ស្មើគ្នា ។
- ឃ. យើងមិនអាចចប់ទសនិងខ្មាំងបានទេ ។
តាមការពារការណ៍ចុងព្រៃយប់ផ្លូវ យើងមិនអាចចប់ទសនិងខ្មាំងបានទេ ។
- ង. កងទ័ពខ្មាំងពីរក្រុមទៀតមកបន្ថែមកម្លាំងកងទ័ពទៀត ។
តាមការពារការណ៍ចុងព្រៃយប់ផ្លូវ កងទ័ពខ្មាំងពីរក្រុមទៀតមកបន្ថែម កម្លាំងកងទ័ពទៀត ។
- ច. យើងត្រូវដកទ័ពយើងពីបងហាមមិនឱ្យដាក់កងទ័ព ។
តាមការពារការណ៍ចុងព្រៃយប់ផ្លូវ យើងត្រូវដកទ័ពយើងពីបងហាមមិនឱ្យ ដាក់កងទ័ព ។

DRILL TWELVE: Transformation

MODEL: T: ខ្មាំងកាប់ដើមឈើហប់ផ្លូវទៅវៀតណាម ។ (ផ្លូវជាតិលេខ១២)
 S: ខ្មាំងកាប់ដើមឈើហប់ផ្លូវទៅវៀតណាមទាំងអស់លើកលែងតែផ្លូវជាតិលេខ១២ ។
 T: The enemy blocks the roads to Saigon. (national route 5)
 S: The enemy blocks all the roads to Saigon except national route 5.

- ក. រាស់ស្មាចម្នាក់ស្រកស្រាប់រាជយោ ។ (រាជយោចេកាំង)
រាស់ស្មាចម្នាក់ស្រកស្រាប់រាជយោទាំងអស់លើកលែងតែរាជយោចេកាំង ។
- ខ. ខ្ញុំឆ្លើយសំណួរទាំងអស់ ។ (សំណួរ ផ្ទាល់ខ្លួន)
ខ្ញុំឆ្លើយសំណួរទាំងអស់ លើកលែងតែសំណួរផ្ទាល់ខ្លួន ។
- គ. ខ្មាំងប្រថុយវាយដាច់យកកងទ័ពទាំងអស់ ។ (ទាំងហានិភ័យចេកាំង)
ខ្មាំងប្រថុយវាយដាច់យកកងទ័ពទាំងអស់លើកលែងតែទាហានអាមេរិកាំង ។
- ឃ. ម្នាក់ស្រកមើលត្រាក់ទ័រទាំងអស់ ។ (ត្រាក់ទ័រមិនស្រក)
ម្នាក់ស្រកមើលត្រាក់ទ័រទាំងអស់លើកលែងតែត្រាក់ទ័រមិនស្រក ។
- ង. ហ្នឹងស្បៀងអាហារទាំងអស់ត្រូវកងទ័ពទៀតបំផ្លាញ ។ (ហ្នឹងស្បៀងដឹកចនា)
ហ្នឹងស្បៀងអាហារទាំងអស់ត្រូវកងទ័ពទៀតបំផ្លាញលើកលែងតែហ្នឹងស្បៀងដឹក ចនា ។

DRILL THIRTEEN: Substitution

- MODEL: T: ថ្ងៃនេះធាតុអាកាសមិនល្អទេ។ (មានភ្លៀងធ្ងន់នៅត្បូងឃ្មុំខាងជើង) ;
 S: ថ្ងៃនេះមានភ្លៀងធ្ងន់នៅត្បូងឃ្មុំខាងជើង។
 T: Today the weather is not good. (heavy rain in the Northern region)
 S: Today, there is heavy rain in the Northern region.
- ក. ថ្ងៃនេះមានភ្លៀងធ្ងន់នៅត្បូងឃ្មុំខាងជើង។ (ពពកដំបូងខ្លាំងនិងមានខ្យល់ព្យុះ) ;
 ខ. ថ្ងៃនេះពពកដំបូងខ្លាំងនិងមានខ្យល់ព្យុះ។ (មានចុះអេក្លូនៅពេលព្រឹក) ;
 គ. ថ្ងៃនេះមានចុះអេក្លូនៅពេលព្រឹក។ (មានភ្លៀងធ្ងន់នៅប្រទេសម៉ោងប្រាំពីរ) ;
 ឃ. ថ្ងៃនេះមានភ្លៀងធ្ងន់នៅប្រទេសម៉ោងប្រាំពីរ។ (ខ្យល់ក្នុងមានល្បឿនមួយម៉ែត្រក្នុងមួយវិនាទី) ;
 ង. ថ្ងៃនេះខ្យល់ក្នុងមានល្បឿនមួយម៉ែត្រក្នុងមួយវិនាទី។ (មានផ្លុកទឹកកកនៅតំបន់ភ្នំ) ;
 ច. ថ្ងៃនេះមានផ្លុកទឹកកកនៅតំបន់ភ្នំ។

DRILL FOURTEEN: Response

- MODEL: T: ទីក្រុងនោះនៅតែនៅក្រោមអំណាចរបស់ខ្មាំង។ (ទាំងដាងកងទ័ពរដ្ឋការ) ;
 S: នេះបញ្ជាក់ឱ្យយល់ភ្លាមៗទាំងនៅតែខ្លាំងដាងកងទ័ពរដ្ឋការ។
 T: That city is still under enemy control. (stronger than the government troops)
 S: This shows that the enemy is still stronger than the government troops.
- ក. កងទ័ពរដ្ឋការមិនអាចវាយយកទីក្រុងនោះទេ។ (ទ្រុឌដាងកងទ័ពដ៏ធំ) ;
 នេះបញ្ជាក់ឱ្យយល់ភ្លាមៗទាំងនៅតែខ្លាំងដាងកងទ័ពដ៏ធំ។
 ខ. ទាំងប្រាំបីស្រីកងទ័ពនៅតាមព្រំដែន។ (នៅទីតាំងតាមព្រំដែនដ៏ស្រស់) ;
 នេះបញ្ជាក់ឱ្យយល់ភ្លាមៗទាំងនៅតែនៅទីតាំងតាមព្រំដែនដ៏ស្រស់។
 គ. កប៉ាល់ហោះអាមេរិកាំងទម្លាក់គ្រាប់បែកនៅក្នុងព្រំដែនខ្មែរ។ (ទម្លាក់គ្រាប់បែកលើទឹកដីខ្មែរ) ;
 នេះបញ្ជាក់ឱ្យយល់ភ្លាមៗកប៉ាល់ហោះអាមេរិកាំងនៅតែទម្លាក់គ្រាប់បែកលើទឹកដីខ្មែរ។
 ឃ. ទាំងប្រាំបីស្រីធ្វើរដ្ឋប្រហារ។ (ទាំងដាងកងទ័ពយើង) ;
 នេះបញ្ជាក់ឱ្យយល់ភ្លាមៗទាំងនៅតែខ្លាំងដាងកងទ័ពយើង។
 ង. ពួកយើងក្នុងនាមទ័ពស្រុកខ្មែររាល់ថ្ងៃ។ (មិនគោរពទឹកដីខ្មែរ) ;
 នេះបញ្ជាក់ឱ្យយល់ភ្លាមៗពួកយើងក្នុងនាមទ័ពស្រុកខ្មែរមិនគោរពទឹកដីខ្មែរ។

Reading Passage

ម៉ត្តសម្លាប់ម៉ត្ត
(រឿងកើតនៅប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់ ឆ្នាំ១៩៤៥)

ការប្រតិបត្តិការខាងក្រោមនៃម៉ត្តសម្លាប់ម៉ត្តនៅប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់ដ៏យូរជាងនិង
ពិតសកម្មភាពនៃសត្រូវនៅក្នុងស្រុកសម្លាប់ម៉ត្តនៃពិភពលោក និងជួនកាលខ្លាំងជាង
មុន។ ដំបូង ។

ការការពារការណ៍នៃអ្នកទិញការណ៍របស់យើង ហេតុដ៏លឿនឡើយ
ខ្លាំងមានសកម្មភាពយ៉ាងនោះ មកពីម៉ត្តនោះ ។ រឿងនេះធ្វើឱ្យយើងស្រ្តីយុវជនខ្លាំងណាស់ ។
យើងត្រូវតែស្តាប់ទាហានម៉ត្តសម្លាប់ម៉ត្តចេញពីស្រុកសម្លាប់ម៉ត្តពេលយប់ដំបូង ។ បើយើងមិន
ធ្វើយ៉ាងនេះទេ ស្រុកសម្លាប់ម៉ត្តនឹងទទួលបានការបំផ្លាញយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។

ម៉ត្តសម្លាប់ម៉ត្តស្រុកសម្លាប់ម៉ត្តនេះ គឺគេមកដើម្បីដំបូងយើង ។ ពិតគឺស្រុកសម្លាប់
អ្នកស្រុកសម្លាប់ម៉ត្តប្រកបដោយការរស់នៅដ៏ល្អ និងស្រស់ស្អាត គឺធ្វើរាប់ថ្នាំ ។ អ្នក
ស្រុកដ៏ល្អគេសម្លាប់ គេរាប់ជាសត្រូវយើង និងរបស់និងស្រ្តីយុវជនរាប់ម៉ឺន
ដំបូងគេប្រកបដោយស្រុក គេប្រាជារបស់ខ្លាំងដំបូង ។

ពេលម៉ត្តសម្លាប់ម៉ត្តស្រុកសម្លាប់ម៉ត្តចោល គេប្រកបអាជីវកម្មគេនៅដាក់ដីគ
អ្នកស្រុកនោះរួចគេប្រកបអាជីវកម្មដាក់អាជីវកម្មទាំងនោះជាអាជីវកម្មរបស់ខ្លួន ។ ក្នុងការពារ
ការណ៍នោះ អាជីវកម្មភាគច្រើនធ្វើនៅស្រុកពាមេរិក និងខ្លះធ្វើនៅស្រុកចិន ។ ប្រទេសស្រុក
រុស្ស៊ី ។ អាជីវកម្មស្រុកពាមេរិកគឺដូចជាការកាប៊ីន កាំភ្លើងស្របប្រវែងភាគច្រើន និង
បាញ់កាំភ្លើង ។

ម៉ត្តសម្លាប់ម៉ត្តនិងសត្រូវយើងស្រុក ។ ម៉ត្តសម្លាប់ម៉ត្តធ្វើការប្រតិបត្តិការនៅស្រុកសម្លាប់
កន្លែងណាក៏ដោយ សត្រូវដឹងមុនជាដំបូង ។ គេមិនសូវបាញ់គ្នាទេ ។ ពិតជួនកាល
ដើម្បីធ្វើឱ្យយើងធ្វើថាគេដំបូងយើងដើម្បីដើម្បីសត្រូវឱ្យយើងចេញពីស្រុកសម្លាប់
ម៉ត្តសម្លាប់ម៉ត្តនិងសត្រូវយើងធ្វើជាបាញ់គ្នា ម្តង ។ ពួកខាងសត្រូវបាញ់ម៉ត្តសម្លាប់ម៉ត្តជាដំបូង
មុនពេលចេញពីកន្លែងបាញ់គ្នានោះ ពួកសត្រូវតែងតែចោលប្តូរកាប់អាជីវកម្មនៅ
កន្លែងនោះ ។ ដល់ពេលម៉ត្តសម្លាប់ម៉ត្តទៅដល់ គេយើង រួចគេធ្វើការពារការណ៍
អំពីអាជីវកម្មដ៏ល្អចោលច្រកនោះ ។ ពួកសត្រូវធ្វើយ៉ាងនោះដើម្បីដំបូងម៉ត្តសម្លាប់
ឱ្យបាននៅស្រុកសម្លាប់ម៉ត្តបានយូរទៅទៀត ។ ម៉ត្តសម្លាប់ម៉ត្តវិញ ដើម្បីឱ្យសត្រូវមាន
អាជីវកម្មយូរទៅធ្វើយ៉ាងនោះទៀត និងសម្លាប់យើងផង មិនដឹងយូរទៅអាជីវកម្មដ៏ល្អ
រកស៊ីទៅទេ នៅទុកទេ គេកាប់ទុកឱ្យសត្រូវនៅកន្លែងដ៏ល្អទៀត ។ រួចគេ
មិនគ្រាន់តែទុករបស់ទាំងអស់នោះឱ្យវិញទេ ជួនកាលគេប្តូរអាជីវកម្មខ្លះដ៏ល្អប្រើ
មិនកើតនិងរបស់គេថ្មី ។ ល្អ ។ ប្តូរគេឱ្យរបស់គេដ៏ល្អទៀតផង ។

ដូច្នោះម៉ត្តសម្លាប់ម៉ត្តក៏ដូចជាសត្រូវយើងដំបូង គេគឺគឺម៉ត្តសម្លាប់ម៉ត្ត គឺសម្លាប់
យើងដើម្បីប្រកបដោយដំបូង ។

VOCABULARY

កុម្មុយនិស្ត	kummenih	Communist
ខាងកើត	khaan̄ kaət	east
ខាងជើង	khaan̄ cəən	north
ខាងជើងឆៀងខាងកើត	khaan̄ cəən chien̄ kaaan̄ kaət	northeast
ខាងត្បូង	khaan̄ tboun̄	south
ខាងលិច	khaan̄ lɛc	west
ខ្យល់ក្នុង	khyol̄ kuoc	tornado
ខ្យល់ព្យុះ	khyol̄ pyuh	storm, typhoon, hurricane
ខ្មែរក្រហម	khmaɛ kraom	Khmer Krom (ethnic Cambodian in South Vietnam)
គុក	kuk	prison
គោរព	kərup	to respect, to honor, to obey
ឃាំង	khén̄	to block, to obstruct
ឃ្នាំង	khlén̄	depot
ងងឹត	lən̄ɨt	dark
ចុងក្រោយបំផុត	coŋ kraoy mphot	last of all
ចុះ	coh	to descend
ឆៀង	chien̄	forms compound directions, e.g. southeast, etc.
ជាច្រើន	cia craən	many
ជោគជ័យ	cook cəy	victory, success (R)
ជ្រុង	cruŋ	corners; forms compound directions
តំបន់	təbon	region, area
តំបន់ហាមមិនឱ្យដាក់កងទ័ព	təbon haam mɨn̄	aoy da? kooŋ tɔp - demilitarized zone
ត្រាក់	tra?	tract, leaflet
ត្រីជ្រូក	trɛy ɲiet	dry fish
ត្រីជ្រូក	trɛy chʼaə	smoked fish
ត្រូវរបួស	trəw ləbuoh	to be wounded
ទទួលទាន	tətuol tien	to eat, drink (formal, impersonal)(L)
ទប់ទល់	təw túl	to resist, to go against
ទឹកដី	tɨk dəy	territory
ទ្វារកំពត	tvia kampot	Kampot's Gate (place name)
បឺនម	pethaəm	to increase (transitive)
បារី	baav	bale
ប៉េកាំង	peekan̄	Peking
បំផ្លាញ	pephlaaŋ	to destroy

បំរុង	mmon	to intend
ប្រកបដោយ	pəkɔɔp daoy	to have, having, possessed of
ប្រថុយ	pəthuy	to take a chance (literary) (R)
ពពក	pəphook	cloud
ពង្រឹង	pəɾɿŋ	to strengthen, to stiffen, to harden
ព្រៃនគរ	prey nkoó	Saigon
ព្រំដែនខ្មែរ-បួន	prúm daen khmaɛ-yuon	Cambodian-Vietnamese border
ភ្នំ	pheúŋ	to point a weapon closely (L)
មានសំណាង	mian sənaan	to be lucky
ឃ្លាន	yón	a person's name (L)
រន្ទះ	ntɛh	lightning
របួស	ləbuoh	wound, to be wounded
រសៀល	əsiel	early afternoon (L)
លាក់	léʔ	to hide
សកម្មភាព	sakəməphlep	activity (R)
សត្រូវ	sətɾəw	enemy
សំណាង	sənaan	luck
ស្បៀងអាហារ	sblɛŋ əhaa	food supply
អង្គ	ap	fog
អាវុធ	əvút	weapons, arms
អ្នក	uon	a person's name (L)
តិស្សរៈ	ɛsəraʔ	free (literary); Isserak (name of Cambodian partisans who fought the French for independence) (L)
ឱបកាណ៍	aoy kaa	to tip off

BODY PARTS

កែងដៃ	kaɛŋ day	elbow
កំភួនជើង	kəphuon cəəŋ	calf
ក្បាល	kbaal	head
ក្បាលជង្គង់	kbaal cəkún	kneecap
ខ្នង	knɔɔŋ	back
ក្នុង	kuut	one's behind, buttocks
ចង្កេះ	cəkɛh	waist
ច្រមុះ	cəməh	nose
ត្រចៀក	təcieʔ	ear
ទ្រង់	truun	chest
ពោះ	púh	stomach
ភ្នែក	kəphləw	thigh
ម្រាមដៃ	məriam day	finger
ស្មា	smaa	shoulder

LESSON FIFTY-TWO

DIALOGUE

		ចូលដៃ
ពួកយៀកកុង | to sympathize with, to
collaborate with

Viet Cong |
| ១. | គុម | កាលពីមុនលោកចូលដៃ
ពួកយៀកកុង មែនទេ? | Before you collaborated with the
Viet Cong, didn't you? |
| ២. | សុខ | បាទ ខ្ញុំនៅជាមួយគេជាង
មួយឆ្នាំដែរ ។ | Yes, I stayed with them for more
than a year. |
| | | រត់ចេញ | to desert |
| ៣. | គុម | ម៉េចបានជាលោករត់ចេញ
មកវិញ? | Why did you desert? |
| | | ដេញ
គ្រាប់បែក
ម្នាក់ | to pursue, to chase, to expel,
to kick out
bomb
to drop |
| ៤. | សុខ | ព្រោះកងទ័ពនិងកប៉ាល់ហោះ
អាមេរិកាំងដេញបាញ់និង
ម្នាក់គ្រាប់បែកលើយើង
ច្រើនពេក ។ | Because the American troops and
airplanes chased us and dropped
bombs on us too much. |
| | | ត្រូវគ្រាប់ | to be wounded (by a bullet) |
| ៥. | គុម | លោកមានដំលូត្រូវគ្រាប់
ទេ? | Were you ever wounded? |
| | | ឆ្មោមព័ទ្ធ | to ambush |
| ៦. | សុខ | បាទ ត្រូវម្តងពេលទាហាន
អាមេរិកាំងឆ្មោមព័ទ្ធ
យើង ។ | Yes, once, when the American troops
ambushed us. |
| | | ធ្ងន់ | heavy; serious |
| ៧. | គុម | គេបាញ់លោកត្រូវធ្ងន់ទេ? | Was it serious? |
| | | គ្រាន់បើ
រឹះភ័ក | almost |
| | | ងាប់ | to die |
| ៨. | សុខ | ធ្ងន់គ្រាន់បើដែរ ព្រោះខ្ញុំ
រឹះភ័កងាប់ ។ | Fairly serious, because I almost
died. |

DIALOGUE:

1. tom - kaal pii mun look coul day puo' yle' koŋ, mæsn tee?
2. sok - baat, khñom nɿw cia muoy kee ciaŋ mə chnam dae
3. tom - mæc baan cia look rut cæŋ móo viñ?
4. sok - pruh kooŋ tóp nɿŋ kepal hoh aameerɿkaŋ dæŋ bañ nɿŋ telé? króp bask lee
yæŋ craen peek
5. tom - look mian dael trəw króp eh?
6. sok - baat, trəw mə dooŋ, peel təhian aameerɿkaŋ laom pót yæŋ
7. tom - kee bañ look trəw thŋun eh?
8. sok - thŋun krón bæ dae, pruh khñom vih tæe nóp

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

5. Here is an example of ត្រូវ /trəw/ 'to undergo, to experience' followed by a noun គ្រាប់/króp/ 'bullet' as described in Lesson 36.
7. In this sentence ត្រូវ /trəw/ is a resultative verb meaning 'to be on target':
បាញ់ត្រូវ/bañ trəw/ 'to shoot and hit on target' បាញ់មិនត្រូវ /bañ mɿn trəw/
'to shoot and miss.'
8. The usual word for 'to die' is ស្លាប់ /slap/, which is used ordinarily for people. The word ស្លាប់/nóp/ is usually used of animals and plants. When it refers to people it is very informal.

DRILLSDRILL NO.

1. The ខ្មែរស៊ី /khmæe seersy/ are a group of anti-Sihanouk Cambodians who operated out of South Vietnam before Sihanouk's overthrow in 1970.
5. Note that វិញ /dæ/ here means 'rather, somewhat,' not 'also.' That is, it serves to weaken the force of what precedes it, e.g.,
ខ្ញុំចូលចិត្តម្ហូបចិនវិញ។
khñom coul'cət məhoup cən dæ.
I like Chinese food (pretty well).
13. Note that certain verbs are intransitive and can be made transitive, with causative meaning, by affixation:
 - a. Prefix ប្រែ/ប្រែ/pə-, ប្រែ-/ ផ្លាស់ /phlah/ 'to change' (intrans.) ប្រែផ្លាស់
/pəphlah/ 'to cause to change' (transitive).

- b. Prefix តម្រង់ (តែ) /tə-/ ឡើង /laən/ 'to rise' ដំឡើង /təlaən/ 'to raise.'
- c. Infix អំ, អ៊ិ /-əm-, -um-/ (in fast speech /-ə-/) ឆ្លាប /slap/ 'to die' ឆ្លាប /səlap/ 'to kill.'

This relationship holds only for some verbs, so that if you try to make causative verbs from intransitive verbs that you know, sometimes you will be correct and sometimes you will not, especially since you will have to select the right prefix or infix as well.

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

- MODEL: T: ខ្ញុំនៅជាមួយស្បែកកុង ។
 S: កាលពីមុនខ្ញុំចូលទៅជាមួយស្បែកកុង ។
 T: I stayed with the Viet Cong.
 S: Before, I collaborated with the Viet Cong.

- ក. ខ្ញុំធ្វើការទិញស្បែកកុងស៊ី-អាហ្វ-អេ ។
 កាលពីមុនខ្ញុំចូលទៅជាមួយស្បែកកុងស៊ី-អាហ្វ-អេ ។
- ខ. ខ្ញុំជួបទាហានអាមេរិកាំង ។
 កាលពីមុនខ្ញុំចូលទៅជាមួយទាហានអាមេរិកាំង ។
- គ. ខ្ញុំនៅជាមួយពួកខ្មែរសេរី ។
 កាលពីមុនខ្ញុំចូលទៅជាមួយពួកខ្មែរសេរី ។
- ឃ. ខ្ញុំធ្វើការទិញទាហានអាមេរិកាំង-ហ្គនខាងត្បូង ។
 កាលពីមុនខ្ញុំចូលទៅជាមួយទាហានអាមេរិកាំង-ហ្គនខាងត្បូង ។
- ង. ខ្ញុំជួបពួកកម្មុយនិស្ត ។
 កាលពីមុនខ្ញុំចូលទៅជាមួយពួកកម្មុយនិស្ត ។
- ច. ខ្ញុំទិញកាំភ្លើងនៅស្បែកកុង ។
 កាលពីមុនខ្ញុំចូលទៅជាមួយស្បែកកុង ។

DRILL TWO: Extension

- MODEL: T: ព្រកាយខ្ញុំរត់ចេញពីទាហានហ្គនខាងត្បូង (ពួកស្បែកកុង) ។
 S: ខ្ញុំចូលទៅជាមួយពួកស្បែកកុង ។
 T: After I deserted from the South Vietnamese troops, (the Viet Cong)
 S: I collaborated with the Viet Cong.

- ក. ព្រកាយខ្ញុំរត់ចេញពីកម្មុយនិស្ត (ស៊ី-អាហ្វ-អេ) ។
 ខ្ញុំចូលទៅជាមួយពួកស៊ី-អាហ្វ-អេ ។
- ខ. ព្រកាយខ្ញុំរត់ចេញពីការងារខ្មែរសេរី (ពួកខ្មែរសេរី) ។
 ខ្ញុំចូលទៅជាមួយពួកខ្មែរសេរី ។

- គ. ព្រហ្មទណ្ឌចេញពីទាហានខ្មែរ (ខ្មែរសេរី)
ខ្ញុំចូលដំណាច់យុទ្ធសេរី ។
- ឃ. ព្រហ្មទណ្ឌចេញពីប៉ូលីស (ចោរ)
ខ្ញុំចូលដំណាច់យុទ្ធជោរ ។
- ង. ព្រហ្មទណ្ឌចេញពីស្រុកអាមេរិក (ពួកកុម្មុយនិស្ត)
ខ្ញុំចូលដំណាច់យុទ្ធពួកកុម្មុយនិស្ត ។
- ច. ព្រហ្មទណ្ឌចេញពីពួកយើង (ពួកខ្មាំង)
ខ្ញុំចូលដំណាច់យុទ្ធពួកខ្មាំង ។

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: កប៉ាស់ហោះអាមេរិកកំដៅទម្លាក់គ្រាប់បែកលើយើង ។
S: កប៉ាស់ហោះអាមេរិកកំដៅដេញទម្លាក់គ្រាប់បែកលើយើង ។
T: The American airplanes dropped bombs on us.

S: The American airplanes chased us and dropped bombs on us.

- ក. ប៉ូលីសបាញ់ចោរក្នុងឱក្រុង ។ ប៉ូលីសដេញបាញ់ចោរក្នុងឱក្រុង ។
- ខ. ក្រុមយើងតាមពួកខ្មាំង ។ ក្រុមយើងដេញតាមពួកខ្មាំង ។
- គ. កប៉ាស់ហោះអាមេរិកកំដៅបាញ់កប៉ាស់ហោះស្រុកខាងជើង ។
កប៉ាស់ហោះអាមេរិកកំដៅដេញបាញ់
កប៉ាស់ហោះស្រុកខាងជើង ។
- ឃ. ខ្ញុំចាប់ចោរម្នាក់ ។ ខ្ញុំដេញចាប់ចោរម្នាក់ ។
- ង. យើងសម្លាប់ពួកខ្មាំង ។ យើងដេញសម្លាប់ពួកខ្មាំង ។
- ច. លោកតាមឡានខ្ញុំ ។ លោកដេញតាមឡានខ្ញុំ ។

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំត្រូវគ្រាប់មួយដំបូង ។
S: លោកមានដំបូងត្រូវគ្រាប់ទេ ?
T: I was shot once.
S: Have you ever been shot?

- ក. ខ្ញុំទៀនភាសាខ្មែរ ។ លោកដំបូងទៀនភាសាខ្មែរទេ ?
- ខ. ខ្ញុំទៀនថ្លើកកប៉ាស់ហោះ ។ លោកដំបូងទៀនថ្លើកកប៉ាស់ហោះទេ ?
- គ. ខ្ញុំបាញ់កាំភ្លើង ។ លោកដំបូងបាញ់កាំភ្លើងទេ ?
- ឃ. ខ្ញុំទៅលេងឱក្រុងមែម៉ាម៉ា ។ លោកដំបូងទៅលេងឱក្រុងមែម៉ាម៉ាទេ ?
- ង. ខ្ញុំមានព្រះប្រាក់មួយដំបូង ។ លោកដំបូងមានព្រះប្រាក់ទេ ?
- ច. ខ្ញុំដំបូងកប៉ាស់ហោះទៅគុបបា ។ លោកដំបូងដំបូងកប៉ាស់ហោះទៅគុបបាទេ ?

DRILL FIVE: Response

MODEL: T: លោកត្រូវគ្រាប់ខ្លាំងទេ ?
 S: បាទ ខ្ញុំត្រូវគ្រាប់ខ្លាំងគ្រាន់បើដំរី។
 T: Were you seriously wounded?
 S: Yes, I was pretty seriously wounded.

- ក. លោកមានពុករលាកច្រើនដែរទេ?
 បាទ ខ្ញុំមានពុករលាកច្រើនគ្រាន់បើដំរី។
- ខ. ខ្ញុំមានការខូចខាតច្រើនទេ?
 បាទ ខ្ញុំមានការខូចខាតច្រើនគ្រាន់បើដំរី។
- គ. ឡានលោកខូចច្រើនទេ?
 បាទ ឡានខ្ញុំខូចច្រើនគ្រាន់បើដំរី។
- ឃ. ឡានលោកលឺសទេ?
 បាទ ឡានខ្ញុំលឺសគ្រាន់បើដំរី។
- ង. កប៉ាល់ហោះរុស្ស៊ីលឿនទេ?
 បាទ កប៉ាល់ហោះរុស្ស៊ីលឿនគ្រាន់បើដំរី។
- ច. ខ្ញុំមានកាំភ្លើងច្រើនទេ?
 បាទ ខ្ញុំមានកាំភ្លើងច្រើនគ្រាន់បើដំរី។

DRILL SIX: Substitution

MODEL: T: ខ្ញុំរឹះ ពីរមានពុករលាកច្រើនម្យ៉ាងម៉េច (ទៅរៀន)
 S: ខ្ញុំរឹះ ពីរទៅរៀនម្យ៉ាងម៉េច
 T: Yesterday I almost had an accident. (go to school)
 S: Yesterday I almost went to school.

- ក. ខ្ញុំរឹះ ពីរទៅរៀនម្យ៉ាងម៉េច (មកលេងលោក)
- ខ. ខ្ញុំរឹះ ពីរមកលេងលោកម្យ៉ាងម៉េច (មិនបានទៅញាតិបង្អស់)
- គ. ខ្ញុំរឹះ ពីរមិនបានទៅញាតិបង្អស់ម្យ៉ាងម៉េច (ត្រឡប់មកពី)
- ឃ. ខ្ញុំរឹះ ពីរមិនបានត្រឡប់មកពីញាតិបង្អស់ម្យ៉ាងម៉េច (ត្រឡប់ទៅ)
- ង. ខ្ញុំរឹះ ពីរត្រឡប់ទៅញាតិបង្អស់ម្យ៉ាងម៉េច (មិនមកធ្វើការ)
- ច. ខ្ញុំរឹះ ពីរមិនមកធ្វើការម្យ៉ាងម៉េច

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំរឹះ ពីរមិនបានមកលេងលោក (ឡានខូច)
 S: ខ្ញុំមិនបានមកលេងលោកព្រោះឡានខ្ញុំខូច។
 T: I almost couldn't come to visit you. (car broke down)
 S: I couldn't come to visit you because my car broke down.

- ក. ខ្ញុំវ៉ះពិតម៉ែនបានមករៀន ៤ (ស៊ីវ)
- ខ្ញុំម៉ែនបានមករៀន ៧ពោះខ្ញុំស៊ីវ ៤
- ខ. ខ្ញុំវ៉ះពិតម៉ែនបានមើលកូននោះ ៤ (គ្មានសូល)
- ខ្ញុំម៉ែនបានមើលកូននោះ ៧ពោះខ្ញុំគ្មានសូល ៤
- គ. ខ្ញុំវ៉ះពិតម៉ែនបានទៅញាវយ៉ាវ ៤ (ភេទទំព្យស៊ីបុត្រកប្បាសហោះ)
- ខ្ញុំម៉ែនបានទៅញាវយ៉ាវ ៧ពោះខ្ញុំភេទទំព្យស៊ីបុត្រកប្បាសហោះ ៤
- ឃ. ខ្ញុំវ៉ះពិតម៉ែនបានចូលរៀនខ្មែរ ៤ (ចុះស្បោះម៉ែនទាន់)
- ខ្ញុំម៉ែនបានចូលរៀនខ្មែរ ៧ពោះខ្ញុំចុះស្បោះម៉ែនទាន់ ៤
- ង. ខ្ញុំវ៉ះពិតម៉ែនបានចេញពីទាហាន ៤ (ត្រូវដេកពេទ្យ)
- ខ្ញុំម៉ែនបានចេញពីទាហាន ៧ពោះខ្ញុំដេកពេទ្យ ៤
- ច. ខ្ញុំវ៉ះពិតម៉ែនបានឡើងសក្តិ ៤ (ដាច់គុក)
- ខ្ញុំម៉ែនបានឡើងសក្តិ ៧ពោះខ្ញុំដាច់គុក ៤

DRILL EIGHT: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំមានទាហាន ២០នាក់ ៤
 S: ពោលប្រៀកក្នុងឡោមព័ទ្ធលើង ខ្ញុំមានទាហាន ២០នាក់ ៤
 T: I have twenty soldiers.

S: When the Viet Cong ambushed us, I had twenty soldiers.

- ក. ទាហានខ្ញុំស្លាប់ប្រាំនាក់ ៤
 ពោលប្រៀកក្នុងឡោមព័ទ្ធលើង ទាហានខ្ញុំស្លាប់ប្រាំនាក់ ៤
- ខ. ក្រុមខ្ញុំប្រឌាតខ្មានថ្ម ៤
 ពោលប្រៀកក្នុងឡោមព័ទ្ធលើង ក្រុមខ្ញុំប្រឌាតខ្មានថ្ម ៤
- គ. កូនទាហានខ្ញុំត្រូវភាច់ដប់នាក់ ៤
 ពោលប្រៀកក្នុងឡោមព័ទ្ធលើង កូនទាហានខ្ញុំត្រូវភាច់ដប់នាក់ ៤
- ឃ. ឪពុកម្តាយខ្ញុំស្លាប់ទាំងអស់ ៤
 ពោលប្រៀកក្នុងឡោមព័ទ្ធលើង ឪពុកម្តាយខ្ញុំស្លាប់ទាំងអស់ ៤
- ង. លើងដុតផ្ទះលើង ៤
 ពោលប្រៀកក្នុងឡោមព័ទ្ធលើង លើងដុតផ្ទះលើង ៤
- ច. លើងកំពុងព្យាបាល ៤
 ពោលប្រៀកក្នុងឡោមព័ទ្ធលើង លើងកំពុងព្យាបាល ៤

DRILL NINE: Response

MODEL: T: គេប្រើកាំភ្លើងអ្វីនៅស្រុកយូន ? (ឆ្លង អិម-១៦)
 S: លើងប្រើតែម្តងកាំភ្លើង ឆ្លង អិម-១៦ ៤
 T: What rifles do they use in South Viet Nam? (M-16)
 S: We use only the M-16.

- ក. តើល្មើសខ្លាចអ្វីក្នុងកងទ័ពយោធពលខ្មែរ ? (ហ្វែត-អ៊ែម-សេ)
យើងល្មើសខ្លាចត្រីខ្លាច ហ្វែត-អ៊ែម-សេ ។
- ខ. រាជការលោកទំព្យខ្លាចអ្វី ? (អាមេរិក)
រាជការយើងទំព្យសុទ្ធតែខ្លាចអាមេរិក ។
- គ. លោកល្មើសអ្វី ? (ស្ត្រី)
ខ្ញុំល្មើសស្ត្រីសំរាប់ស្ត្រី ។
- ឃ. អ្នកណាខ្លះទៅមើលកូននោះ ? (ខ្មែរ)
សុទ្ធតែខ្មែរទៅមើលកូននោះ ។
- ង. ស្រីណាជាភាសាអង់គ្លេស ? (អង់គ្លេស)
ខ្ញុំល្មើសសុទ្ធតែជាភាសាអង់គ្លេស ។
- ច. លោកយើងទំព្យអ្នកណាខ្លះ ? (បេត្រូក កុង)
ខ្ញុំយើងទំព្យសុទ្ធតែបេត្រូក កុង ។

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: ទ័ពយោធពលយើងល្មើសកាំភ្លើងធន អ៊ែម-១៦ ។
S: កាំភ្លើងដែលយើងល្មើសកាំភ្លើងធន អ៊ែម-១៦ ។
T: Our soldiers use M-16 rifles.

S: The rifles that our soldiers use are all M-16.

- ក. ខ្ញុំមើលកូនអាមេរិកាំង ។
កូនដែលខ្ញុំមើលសុទ្ធតែកូនអាមេរិកាំង ។
- ខ. យើងទំព្យខ្លាចបារាំង ។
ខ្លាចដែលយើងទំព្យសុទ្ធតែខ្លាចបារាំង ។
- គ. យើងដើញបាញ់ប្រដាប់ដើម ។
ប្រដាប់ដែលយើងដើញបាញ់សុទ្ធតែប្រដាប់ដើម ។
- ឃ. ខ្ញុំព្យាបាលអង់គ្លេស ។
ស្រីដែលខ្ញុំព្យាបាលស្រីអង់គ្លេស ។
- ង. ខ្ញុំចូលចិត្តស្បែកដើមឈើ ។
ស្បែកដើមឈើដែលខ្ញុំចូលចិត្តសុទ្ធតែស្បែកដើមឈើ ។
- ច. សាសាខ្ញុំបង្រៀនភាសាខ្មែរ ។
ភាសាដែលសាសាខ្ញុំបង្រៀនសុទ្ធតែភាសាខ្មែរ ។

DRILL ELEVEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំបានឡើងស្តីពីអាទិភ័យមុន ។ (កាប៉ូរ៉ាល់)
S: ខ្ញុំបានឡើងស្តីពីកាប៉ូរ៉ាល់ពីអាទិភ័យមុន ។
T: I got a promotion last week. (corporal)
S: I got promoted to corporal last week.

- ក. ខ្ញុំបានឡើងស្នាក់នៅអាទិភ័យ ។ (ពលប្រាសាទ)
- ខ្ញុំបានឡើងស្នាក់នៅពលប្រាសាទអាទិភ័យ ។
- ខ. គេខ្ចីបង្គំឡើងស្នាក់នៅថ្នាក់នោះ ។ (អនុសេនីយទោ)
- គេខ្ចីបង្គំឡើងស្នាក់នៅអនុសេនីយទោថ្នាក់នោះ ។
- គ. លោកសនបានឡើងស្នាក់នៅថ្នាក់ដំបូង ។ (វរសេនីយត្រី)
- លោកសនបានឡើងស្នាក់នៅវរសេនីយត្រីថ្នាក់ដំបូង ។
- ឃ. គេខ្ចីបង្គំលោកថាច់-ដាឡើងស្នាក់ ។ (ស្នាក់មួយ)
- គេខ្ចីបង្គំលោកថាច់-ដាឡើងស្នាក់ជាស្នាក់មួយ ។
- ង. លោកស៊ីមបានឡើងស្នាក់ ។ (ពលប្រាសាទត្រី)
- លោកស៊ីមបានឡើងស្នាក់ជាពលប្រាសាទត្រី ។
- ច. លោកស្រីហែមបានឡើងស្នាក់ប្រហែលមួយអាទិភ័យ ។ (ស្នាក់ពីរ)
- លោកស្រីហែមបានឡើងស្នាក់ជាស្នាក់ពីរប្រហែលមួយអាទិភ័យ ។

DRILL TWELVE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំធ្លាក់ស្នាក់ ។ (កាប៉ូរ៉ាល់)

S: គេទម្លាក់ស្នាក់ខ្ញុំទៅកាប៉ូរ៉ាល់វិញ ។

T: I was demoted. (corporal)

S: They demoted me to corporal.

- ក. លោកសនធ្លាក់ស្នាក់ ។ (កូនទាហាន)
- គេទម្លាក់ស្នាក់លោកសនទៅកូនទាហានវិញ ។
- ខ. កញ្ជាហែមធ្លាក់ស្នាក់ ។ (ស្នាក់មួយ)
- គេទម្លាក់ស្នាក់កញ្ជាហែមទៅស្នាក់មួយវិញ ។
- គ. លោកស៊ីមធ្លាក់ស្នាក់ ។ (ពលប្រាសាទត្រី)
- គេទម្លាក់ស្នាក់លោកស៊ីមទៅពលប្រាសាទត្រីវិញ ។
- ឃ. កូនលោកស្រីប្រាំធ្លាក់ស្នាក់ ។ (អនុសេនីយត្រី)
- គេទម្លាក់ស្នាក់កូនលោកស្រីប្រាំទៅអនុសេនីយត្រីវិញ ។
- ង. អ្នកប៉ែកខ្លាំងលោកមេបញ្ជាការធ្លាក់ស្នាក់ ។ (កាប៉ូរ៉ាល់)
- គេទម្លាក់ស្នាក់អ្នកប៉ែកខ្លាំងលោកមេបញ្ជាការទៅកាប៉ូរ៉ាល់វិញ ។
- ច. ប៉ូលីសទាហានធ្លាក់ស្នាក់ ។ (ពលប្រាសាទ)
- គេទម្លាក់ស្នាក់ប៉ូលីសទាហានទៅពលប្រាសាទវិញ ។

DRILL THIRTEEN: Transformation

MODEL: T: គេប្តូរផ្លូវលោកថាច់-ដាទៅក្រុមមួយទៀត ។

S: លោកថាច់-ដាផ្លូវទៅក្រុមមួយទៀត ។

T: They transfer Mr. Thach-Cia to another squad.

S: Mr. Thach-Cia is transferred to another squad.

- ក. ប៉ុលសាហានបណ្តើរអ្នកទោសទៅភ្នំក្រវាញ
អ្នកទោសដើរទៅភ្នំក្រវាញ។
- ខ. ខ្ញុំបំបែកកងឡាន។
កងឡានបំបែក។
- គ. ទាហានសម្លាប់ខ្ញុំក្រហមដំបូង នាក់ពីរនាក់ក្នុងមុន។
ខ្ញុំក្រហមដំបូង នាក់ស្លាប់ពីរនាក់ក្នុងមុន។
- ឃ. គេទាញសក់ខ្ញុំទៅកាប់រ៉ាស់វិញ។
ខ្ញុំធ្លាក់សក់ទៅកាប់រ៉ាស់វិញ។
- ង. ខ្ញុំបញ្ជាព្យាបាលភ្នែក។
ព្យាបាលភ្នែក។
- ច. គេដំឡើងសក់លោកលោកដ៏អនុសេនីយ៍ស្រី។
លោកលោកដំឡើងសក់ដ៏អនុសេនីយ៍ស្រី។

DRILL FOURTEEN:

MODEL: T: គេចោទលោកជាមនុស្សក្បត់ជាតិ។ (សង្ស័យ)
 S: គេសង្ស័យលោកជាមនុស្សក្បត់ជាតិ។
 T: They accuse you of being a traitor. (suspect)
 S: They suspect you of being a traitor.

- ក. គេសង្ស័យលោកជាមនុស្សក្បត់ជាតិ។ (ប្រាប់ខ្ញុំ)
- ខ. គេប្រាប់ខ្ញុំលោកជាមនុស្សក្បត់ជាតិ។ (អ្នកភៀសខ្លួន)
- គ. គេប្រាប់ខ្ញុំលោកជាអ្នកភៀសខ្លួន។ (គ្រូពេទ្យ)
- ឃ. គេប្រាប់ខ្ញុំលោកជាគ្រូពេទ្យ។ (អ្នកបំបះបំបោរកូនសំស្ការ)
- ង. គេប្រាប់ខ្ញុំលោកជាអ្នកបំបះបំបោរកូនសំស្ការ។ (សន្មតថា)
- ច. គេសន្មតថាលោកជាអ្នកបំបះបំបោរកូនសំស្ការ។

Reading Passage

ចម្បាំងនៅស្រុកថ្មបា

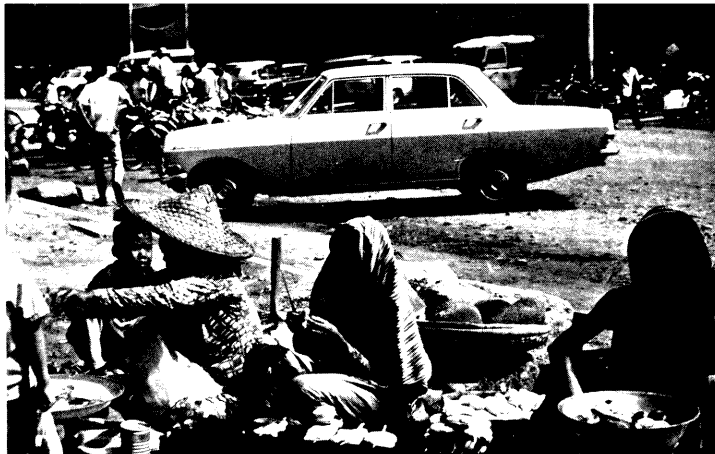
ចម្បាំងនៅស្រុកថ្មបា គឺជាសង្គ្រាមក្នុងស្រុកកាលឆ្នាំ១៩៧០។ កងទ័ពខ្មែរក្រហម
 បានរៀបចំបានស្រួល ដើម្បីការធ្វើចម្បាំងជាមួយនិងពួកប្រទេសកម្ពុជានិរតិ
 មានការពិបាកយ៉ាងខ្លាំង។ តាមពាក្យនេះ គេបាននិយាយថា គេនឹងវាយបំប្លែង
 រដ្ឋាភិបាលប្តីបានក្នុងពេលតែមួយ ចំណេះ ។ គេនិយាយយ៉ាងនេះព្រោះគេ
 សន្មតថាកងទ័ពខ្មែរនៅក្រុងណាស់ហើយ គ្មានប្រដាប់ប្រដារល្អដើម្បីនឹងធ្វើ
 ចម្បាំងទេ ហើយកងទ័ពរបស់សត្រូវមាន ព្រួងដាងឆ្មារណាស់។
 ជាការណែនាំ ពួកយើងក្នុងនិងពួកខ្មែរខ្លះ ទើបលក្ខណៈនិងជាមួយគ្នានេះ

បានដើម្បីទប់ទល់នឹងការខូចខាតហ្នឹងធ្ងន់ ។ តែហ្នឹងណាក៏ដោយ ក្នុង
 នីតិវិធីនេះ មិនអាចយកជ័យជំនះលើពួកវាបានឡើយ ។ ក្នុងនីតិវិធីនេះ
 វាប្រយោជន៍យ៉ាងណា តាំងពីដំបូងក៏ដើម្បីទប់ទល់នឹងការខូចខាត
 មកដល់ពេលនេះ គឺប្រហែល២០ឆ្នាំនោះមានការកើនឡើងយ៉ាងល្អ ។ ក្នុងនីតិវិធី
 បានវាយដេញ ឡើយតែ ទាញគ្រាប់បែកលើក្នុងនីតិវិធី ដើម្បីទប់ទល់
 គ្រាប់ ត្រូវគ្រាប់ ខូចខាតហ្នឹងធ្ងន់ ។ ក្នុងនីតិវិធីនេះ ក៏ដូចជា ក្នុងនីតិវិធី
 មួយទៅក្នុងមួយ ដែលដើម្បីទប់ទល់នឹងការខូចខាត ដើម្បីនឹងរៀបចំដើម្បី
 ក៏យល់ដឹងថា ថ្ងៃនោះបានចែកជាពួក ក្នុងនីតិវិធី លើកលែងតែការ
 ប្រយោជន៍ប្រយោជន៍ទាហាន ក៏ដូចជាក្នុងនីតិវិធី ។ ល។ ការល្អប្រសើរ
 នេះ ដើម្បីមានការពិបាកដោះស្រាយ ក្នុងនីតិវិធី ការប្រយោជន៍
 ល្អៗ ដោយមានការខូចខាតហ្នឹងតិចបំផុត ។
 តែហ្នឹងដើម្បីថា មិនប្តូរថ្មីឡើយ លើកលែងតែមានជ័យជំនះលើពួក
 ស្រុកមិនទាន់ ។

VOCABULARY

ការខូចខាត	kaa khouc khaat	casualty, damage
ការពារ... កុំឱ្យ	kaapia...kom aoy	to prevent...from (doing) (L)
កម្មសិល្ប	kummenih	Communist
ក្បត់ជាតិ	kbət ciat	to betray one's country
ខូចខាត	khouc khaat	to suffer casualties, to be damaged
ខ្មែរសេរី	khmaε seerεy	Khmer Serei (Free Cambodian)
គ្រាប់បែក	króp bask	bomb
ងាប់	ngáp	to die
ចូលដៃ (នឹង)	coul day (nɛn)	to collaborate (with)
ដាច់គុក	cóp kuk	go to prison, to be in prison or in jail
ដេកពេទ្យ	deek pest	stay in the hospital
ដេញ	deñ	to chase, to be after
ដំឡើង	telaen	to raise, to mount
ដំឡើងស្តី	telaen sa?	to promote
តាម	taam	to follow
ត្រូវគ្រាប់	trew króp	to be wounded (by a bullet)
ទម្លាក់	telé?	to drop, to cause to fall
ទម្លាក់ស្តី	telé? sa?	to demote
ឆន	thun	type, caliber
ធ្ងន់	thnún	serious, heavy
ធ្លាក់ស្តី	thlé? sa?	to be demoted

បណ្តើរ	pədae	to escort, to march (transitive)
បញ្ជាញ	pəceñ	to cause to leave, to remove to cause to walk
បំបែក	pəbaɛk	to break (transitive)
បំប្រាប	pəmbah pəmbao	to rabble-rouse, to incite
បញ្ជូន	pəmpħlah	to transfer (transitive)
ក្រុម	puoʔ	group
ក្រុមហ៊ុនកុំកុន	puoʔ yieʔ koŋ	Viet Cong
រត់ចេញ	rut ceñ	to desert, to flee
វិញ្ញាបនបត្រ	vih taɛ	almost
សន្មត	sənnəmot	to assume
ស	skóo	a drum (L)
ស្រាល	sraal	light, not serious
ឡើងស្តី	laəŋ saʔ	to get a promotion
ឡោតព្រៃ	laom pót	to ambush

Sidewalk food vendors, Phnom Penh

LESSON FIFTY-THREE

DIALOGUE

- ១. តុម ^{សកសយ} តួកយៀកកុំដំឡូងហ៍ចូល
មកសុកសុយកុំដំឡូងនេះ
ទេ?
to invade
Did the Viet Cong often come to
invade this village?
- ២. សុខ បាទ គេចូលចិត្តធ្វើបាប
អ្នកស្រុកភូមិនេះណាស់។
sin
Yes, they liked to mistreat the
villagers.
- ៣. តុម មកពីហេតុអ្វី លោកដឹង
ទេ?
to torture, to mistreat, to
give a hard time to
For what reason? Do you know?
- ៤. សុខ បាទ អ្នកស្រុកភូមិនេះ
ស្អប់តួកយៀកកុំដំឡូង។
Yes, (because) these villagers
dislike the Viet Cong very much.
- ៥. តុម តួកនេះធ្វើបាបអ្នកស្រុក
យ៉ាងម៉េចខ្លះ?
កំភ្លៀញ
ប្លន់
to intimidate, extort
to rob
How did they mistreat the villagers?
- ៦. សុខ គេកំភ្លៀញយកសុយ
ប្លន់យកឥវ៉ាន់ អ្នកផ្ទះ។
They extorted money, robbed things,
and burned houses.
- ៧. តុម ^{នៅពេលដែល} អ្នកស្រុកធ្វើម៉េចទៅនៅ
ពេលដែលតួកនេះចូល
មកផ្ទះ?
at the time
What did the villagers do every
time they came?
- ៨. សុខ គេរត់តួក ^{តាន} គឺដំរាយការណ៍
ទៅសហភាពរដ្ឋកម្ពុជា។
to hide oneself
They hid and reported to the
government troops.

DIALOGUE:

1. tom - puo? yie? kon əhsaa coul mə luk luy knon phum nih eh?
2. sok - baat, kee coul cət thəe baap né? srok phum nih nah
3. tom - móo pii hast ey, look dən eh?
4. sok - baat, né? srok phum nih s'əp puo? yie? kon nah
5. tom - puo? nih thəe baap né? srok yaan msc khlah?
6. sok - kee kəŋæñ yóo luy, phlən yóo əyvan, dot phtéh
7. tom - né? srok thəe msc tɨw nɨw peel daɛl puo? nih coul móo mə dɔɔŋ mə dɔɔŋ?
8. sok - kee rut pún, nɨŋ riay kaa tɨw təhian riaccəkkaa

NOTES

DRILLS

DRILL NO.

4. In the sentences of this drill the phrase ហេតុដោយសារ /móo pii/ is a fixed clause relator meaning 'because,' e.g.,

ហេតុដោយសារដំបូងហេតុដោយសារយើងមិនបិទទ្វារ។

cao coul phlon phtéh móo pii yœŋ mɛn bət tvia

A thief got in and robbed our house because we didn't shut the door.

8. Sentence e The word មាន់ទា /món tia/ 'poultry' is a type of uncentered compound in which two members of a class are given to stand for all the members of the class. Thus មាន់ទា /món tia/ is literally 'chickens-ducks,' but as a compound noun it means 'poultry.' Other such compounds are ខោអាវ /khao aav/ 'clothing' and តុទូរការី /to? tuu kaw?ey/ 'furniture.' Cf. also N.3.2 and N.3.2.1.2.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: ពួកយេនកកុងទុស្សាហ៍ចូលមកសុកសុយភូមិនេះទេ? (អាមេរិកាំង)

S: ពួកអាមេរិកាំងទុស្សាហ៍ចូលមកសុកសុយភូមិនេះទេ?

T: Did the Viet Cong often come to invade this village? (Americans)

S: Did the Americans often come to invade this village?

ក. ពួកអាមេរិកាំងទុស្សាហ៍ចូលមកសុកសុយភូមិនេះទេ? (បាតាំង)

ខ. ពួកអាមេរិកាំងទុស្សាហ៍ចូលមកបាតាំងភូមិនេះទេ? (សេង)

គ. ពួកអាមេរិកាំងទុស្សាហ៍ចូលមកសេងភូមិនេះទេ? (រាជការ)

ឃ. ពួករាជការទុស្សាហ៍ចូលមកសេងភូមិនេះទេ? (យេនកកុង)

ង. ពួករាជការទុស្សាហ៍ចូលមកយេនកកុងភូមិនេះទេ? (យេនកកុង)

ច. ពួកយេនកកុងទុស្សាហ៍ចូលមកយេនកកុងភូមិនេះទេ?

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: ប៉ុន្មានខែមុនយេនកកុងចូលមកភូមិនេះ ប៉ុន្មានដងណាស់។

S: ប៉ុន្មានខែមុនយេនកកុងទុស្សាហ៍ចូលមកភូមិនេះណាស់។

T: In the last few months, the Viet Cong have come into this village many times.

S: In the last few months, the Viet Cong have often come into this village.

ក. ខ្ញុំសរសេរសំបុត្រទៅឪពុកម្តាយខ្ញុំរាល់ថ្ងៃ។

ខ្ញុំទុស្សាហ៍សរសេរសំបុត្រទៅឪពុកម្តាយខ្ញុំរាល់ថ្ងៃ។

ខ. កូនសិស្សខ្ញុំមកសេងរាល់អាទិត្យ។

កូនសិស្សខ្ញុំទុស្សាហ៍មកសេងខ្ញុំរាល់ថ្ងៃ។

- គ. ខ្ញុំទៅលេងព្យួរយំកណាស់។
ខ្ញុំទូល្យាចាំទៅលេងព្យួរយំកណាស់។
- ឃ. យើងលេងច្រៀងច្រៀងច្រៀង។
យើងទូល្យាចាំលេងច្រៀងណាស់។
- ង. ពួកម៉ាកខ្ញុំនិងខ្ញុំទៅមើលកូនកង្កែប។
ពួកម៉ាកខ្ញុំនិងខ្ញុំទូល្យាចាំទៅមើលកូនណាស់។
- ច. ខ្ញុំទៅព្យួរច្រៀងច្រៀងកណាស់។
ខ្ញុំទូល្យាចាំទៅព្យួរច្រៀងណាស់។

DRILL THREE: Response

- MODEL: T: ពួកស្បែកក្រហមចូលមកធ្វើអីក្នុងភូមិនេះ? (ធ្វើបាបអ្នកស្រុក)
S: ពួកស្បែកក្រហមចូលមកធ្វើបាបអ្នកស្រុកក្នុងភូមិនេះ។
T: What did the Viet Cong come to this village to do? (mistreat the villagers)
S: The Viet Cong came to this village to mistreat the villagers.
- ក. ភាគច្រើនចូលមកធ្វើអីក្នុងភូមិនេះ? (ពន្យល់ខ្ញុំ)
ភាគច្រើនចូលមកពន្យល់ខ្ញុំក្នុងភូមិនេះ។
 - ខ. ប៉ុលសែនចូលមកធ្វើអីក្នុងផ្ទះលោក? (ទារពន្ធ)
ប៉ុលសែនចូលមកទារពន្ធក្នុងផ្ទះខ្ញុំ។
 - គ. ទាហានចូលមកធ្វើអីក្នុងភូមិនេះ? (ដេញស្បែកក្រហម)
ទាហានចូលមកដេញស្បែកក្រហមក្នុងភូមិនេះ។
 - ឃ. ចោរចូលមកធ្វើអីក្នុងផ្ទះលោក? (ស្តេចសុយរ)
ចោរចូលមកស្តេចសុយរក្នុងផ្ទះខ្ញុំ។
 - ង. ពួកអាមេរិកាំងចូលមកធ្វើអីក្នុងភូមិនេះ? (ទេកស្បែកក្រហម)
ពួកអាមេរិកាំងចូលមកទេកស្បែកក្រហមក្នុងភូមិនេះ។
 - ច. លោកចូលមកធ្វើអីក្នុងភូមិនេះ? (សួរលោក)
ខ្ញុំចូលមកសួរលោកក្នុងភូមិនេះ។

DRILL FOUR: Response

- MODEL: T: មកពីហេតុអ្វីបានជាស្បែកក្រហមដុតផ្ទះយើង? (យើងស្តេចស្បែកក្រហមណាស់)
S: ស្បែកក្រហមដុតផ្ទះយើងមកពីយើងស្តេចស្បែកក្រហមណាស់។
T: Why did the Viet Cong burn our houses? (we hate the Viet Cong a lot)
S: They burned our houses because we hate the Viet Cong a lot.
- ក. មកពីហេតុអ្វីបានជាខ្ញុំមិនទិញលោកទៅជាមួយ? (លោកគ្មានសុយរ)
ខ្ញុំមិនទិញលោកទៅជាមួយមកពីលោកគ្មានសុយរ។

- ខ. មកពីហេតុអ្វីបានជាលោកមិនទៀនចេរៀនខ្ញុំ? (ខ្ញុំមិនពន្យល់លោក)
- លោកមិនទៀនចេរៀនខ្ញុំមកពីខ្ញុំមិនពន្យល់លោក។
- គ. មកពីហេតុអ្វីបានជាខ្ញុំដើរទៅធ្វើការ? (ខ្ញុំគ្មានសុយរ)
- ខ្ញុំដើរទៅធ្វើការមកពីខ្ញុំគ្មានសុយរ។
- ឃ. មកពីហេតុអ្វីបានជាខ្ញុំមិនដើរទាហាន? (ខ្ញុំត្រូវទៀនឱ្យរចប់)
- ខ្ញុំមិនដើរទាហានមកពីខ្ញុំត្រូវទៀនឱ្យរចប់។
- ង. មកពីហេតុអ្វីបានជាចោរចលដ្ឋៈយើង? (យើងមិនចង់ទទួល)
- ចោរចលដ្ឋៈយើងមកពីយើងមិនចង់ទទួល។
- ច. មកពីហេតុអ្វីបានជាលោកមានគ្រោះថ្នាក់? (លោកភ្លេចសរសេរភ្លើងក្រហម)
- លោកមានគ្រោះថ្នាក់មកពីលោកភ្លេចសរសេរភ្លើងក្រហម។

DRILL FIVE: Substitution

MODEL: T: គេចូលចិត្តធ្វើបាបអ្នកស្រុកណាស់។ (ប្លន់)

S: គេចូលចិត្តប្លន់អ្នកស្រុកណាស់។

T: They like to mistreat the villagers very much.

S: They like to rob the villagers very much.

- ក. គេចូលចិត្តប្លន់អ្នកស្រុកណាស់។ (ស្លាប់បាញ់)
- ខ. គេចូលចិត្តស៊ីច្រើនបាញ់អ្នកស្រុកណាស់។ (កំព្រើញ)
- គ. គេចូលចិត្តកំព្រើញអ្នកស្រុកណាស់។ (ពួកប្រឡាក់ក្រង)
- ឃ. ពួកប្រឡាក់ក្រងចូលចិត្តកំព្រើញអ្នកស្រុកណាស់។ (ឡោមពាទ័រ)
- ង. ពួកប្រឡាក់ក្រងចូលចិត្តឡោមពាទ័រអ្នកស្រុកណាស់។ (ធ្វើបាប)
- ច. ពួកប្រឡាក់ក្រងចូលចិត្តធ្វើបាបអ្នកស្រុកណាស់។

DRILL SIX: Response

MODEL: T: ប្រឡាក់ក្រងមកធ្វើអ្វីខ្លះ? (ដុតដ្ឋៈយើង)

S: នៅពេលដែលប្រឡាក់ក្រងមក គេដុតដ្ឋៈយើង។

T: What did the Viet Cong come to do? (burn our houses)

S: At the time they came, they burned our houses.

- ក. ប៉ូលីសចូលធ្វើអ្វីខ្លះក្នុងដ្ឋៈលោក? (ស្រែកទាស់ទាត់ខ្ញុំ)
- នៅពេលដែលប៉ូលីសចូល គេស្រែកទាស់ទាត់ខ្ញុំ។
- ខ. លោកទៅស្រុកយួនធ្វើអ្វីខ្លះ? (បង្រៀនអង្គភាព)
- នៅពេលដែលខ្ញុំទៅស្រុកយួន ខ្ញុំបង្រៀនអង្គភាព។
- គ. គេមកធ្វើអ្វីខ្លះក្នុងបន្ទប់យើង? (បរកកៅអីចេញ)
- នៅពេលដែលគេមកក្នុងបន្ទប់យើង គេបរកកៅអីចេញ។
- ឃ. លោកទៅដ្ឋៈលោក ហ្សុន ដើរអ្វីខ្លះ? (គ្រាន់តែព្យាបាល)
- នៅពេលដែលខ្ញុំទៅ ដ្ឋៈលោក ហ្សុន ខ្ញុំគ្រាន់តែព្យាបាល។

- ឯ. កញ្ជាចូលក្នុងហាងនោះធ្វើអីខ្លះ? (ទិញស្បែកកៅស៊ូ)
- នៅពេលដែលខ្ញុំចូលក្នុងហាងនោះ ខ្ញុំទិញស្បែកកៅស៊ូ ។
- ច. អាចេរីកាំងចូលមក ត្រាំដំណើរដំបូងធ្វើអីខ្លះ? (ដេញស្បែកក្នុង)
- នៅពេលដែលអាចេរីកាំងចូលមកត្រាំដំណើរដំបូង គេដេញស្បែកក្នុង ។

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: យើងញ៉ាំបាយ ។ (ស្បែកក្នុងចូលក្នុងភូមិយើង)

S: ស្បែកក្នុងចូលក្នុងភូមិយើងនៅពេលដែលយើងកំពុងញ៉ាំបាយ ។

T: We were eating. (the Viet Cong entered our village)

S: The Viet Cong came in our village while we were eating.

- ក. ខ្ញុំដើរ ។ (ប៉ុលសែតចូលមកលុបផ្ទះខ្ញុំ)
- ប៉ុលសែតចូលមកលុបផ្ទះខ្ញុំនៅពេលដែលខ្ញុំកំពុងដើរ ។
- ខ. ភាគច្រើនស្បែកកៅស៊ូកាំងមួយ ។ (ខ្ញុំនិយាយទៅភាគ)
- ខ្ញុំនិយាយទៅភាគនៅពេលដែលភាគកំពុងច្រើនស្បែកកៅស៊ូកាំងមួយ ។
- គ. ខ្ញុំញ៉ាំបាយ ។ (ពួកម៉ាកស្រីខ្ញុំមកដល់)
- ពួកម៉ាកស្រីខ្ញុំមកដល់នៅពេលដែលខ្ញុំកំពុងញ៉ាំបាយ ។
- ឃ. កូនសិស្សលេងបៀ ។ (ខ្ញុំចូលក្នុងប្រាក់)
- ខ្ញុំចូលក្នុងប្រាក់នៅពេលដែលកូនសិស្សកំពុងលេងបៀ ។
- ង. ចៅបើកទ្វារផ្ទះខ្ញុំ ។ (ខ្ញុំទៅដល់ផ្ទះ)
- ខ្ញុំទៅដល់ផ្ទះនៅពេលដែលចៅបើកទ្វារផ្ទះខ្ញុំ ។
- ច. ខ្ញុំដើរ ។ (លោកគ្រូចូលក្នុងប្រាក់)
- លោកគ្រូចូលក្នុងប្រាក់នៅពេលដែលខ្ញុំកំពុងដើរ ។

DRILL EIGHT: Transformation

MODEL: T: ពួកស្បែកក្នុងចូលមកក្នុងភូមិនេះ ។

S: ម្សិលមិញពួកស្បែកក្នុងភូមិនេះម្តងទៀត ។

T: The Viet Cong came into this village.

S: Yesterday the Viet Cong came into this village once more.

- ក. អាចេរីកាំងនិងប្អូនខាងជើងវាលភ្នំនេះ ។
- ម្សិលមិញអាចេរីកាំងនិងប្អូនខាងជើងវាលភ្នំនេះម្តងទៀត ។
- ខ. ទាហានយើងទៅកប់មីន ។
- ម្សិលមិញទាហានយើងទៅកប់មីនម្តងទៀត ។
- គ. កប៉ាស់ហោះអាចេរីកាំងទម្លាក់គ្រាប់បែក ។
- ម្សិលមិញកប៉ាស់ហោះអាចេរីកាំងទម្លាក់គ្រាប់បែកម្តងទៀត ។
- ឃ. លោកស្រីប្រុងត្រូវរបស់ ។
- ម្សិលមិញលោកស្រីប្រុងត្រូវរបស់ម្តងទៀត ។

- ង. បៀកកងចាប់មាន់ទា ក្នុងភូមិយើង ។
 ផ្ទុំលម្អិតបៀកកងចាប់មាន់ទា ក្នុងភូមិយើង ម្តងទៀត ។
- ច. ទាហានអាមេរិកាំង - បួន រាល់ ត្បូង ល្បួន ពាន់ ព្រំ ដី ដី ខ្មែរ ។
 ផ្ទុំលម្អិត ទាហាន អាមេរិកាំង - បួន រាល់ ត្បូង ល្បួន ពាន់ ព្រំ ដី ដី ខ្មែរ ម្តងទៀត ។

DRILL NINE: Response

MODEL: T: បៀកក្នុងចកម្តងៗ គេធ្វើអីខ្លះ? (ទ្រុលុបរពីយើង)
 S: បៀកក្នុងចកម្តងៗ គេទ្រុលុបរពីយើង ។
 T: Every time the Viet Cong come, what do they do? (collect money from us)
 S: Every time the Viet Cong come, they collect money from us.

- ក. កាលណាអាមេរិកាំង ល្បួន ពាន់ ព្រំ ដី ដី ខ្មែរ គេធ្វើអីខ្លះ? (គ្រាន់ តែ ដេញ បៀក ក្នុង ទេ)
 កាលណាអាមេរិកាំង ល្បួន ពាន់ ព្រំ ដី ដី ខ្មែរ គេគ្រាន់ តែ ដេញ បៀក ក្នុង ទេ ។
- ខ. លោកទៅស្រុកបារាំង ម្តងៗ លោកធ្វើអីខ្លះ? (ដើរ លេង)
 ខ្ញុំទៅស្រុកបារាំង ម្តងៗ ខ្ញុំដើរ លេង ។
- គ. លោកចូលចកក្នុងស្រុកខ្មែរ ម្តងៗ លោកធ្វើអីខ្លះ? (ថែ ផ្សារ ព្រៃ)
 ខ្ញុំចូលចកក្នុងស្រុកខ្មែរ ម្តងៗ ខ្ញុំថែ ផ្សារ ព្រៃ ។
- ឃ. បៀកកង ចូលស្រុក ម្តងៗ លោកធ្វើអី? (របប ការណ៍ ទៅ រាជការ)
 បៀកកង ចូលស្រុក ម្តងៗ ខ្ញុំរបប ការណ៍ ទៅ រាជការ ។
- ង. ទាហាន រាជការ ចកកន្លែង នេះ ម្តងៗ គេធ្វើអីខ្លះ? (ហ្ន៎ មើល បៀក ក្នុង)
 ទាហាន រាជការ ចកកន្លែង នេះ ម្តងៗ គេហ្ន៎ មើល បៀក ក្នុង ។
- ច. លោកទៅផ្សារ ម្តងៗ លោកធ្វើអីខ្លះ? (គ្រាន់ តែ មើល កូន ទេ)
 ខ្ញុំទៅផ្សារ ម្តងៗ ខ្ញុំគ្រាន់ តែ មើល កូន ទេ ។

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: បៀកក្នុងចូលស្រុក (របប ការណ៍ ទៅ ទាហាន រាជការ)
 S: បើបៀកក្នុងចូលស្រុក លោកត្រូវ របប ការណ៍ ទៅ ទាហាន រាជការ ។
 T: The Viet Cong come to the village.
 S: If the Viet Cong come to the village you have to report (it) to the government troops.

- ក. បៀកក្នុងចូលស្រុក ។ (បរក ភ័យ ទៅ លាក់)
 បើបៀកក្នុងចូលស្រុក យើងត្រូវ បរក ភ័យ ទៅ លាក់ ។
- ខ. បៀកក្នុងចូលស្រុក ។ (ទៅ ពួន ក្នុង ព្រៃ)
 បើបៀកក្នុងចូលស្រុក យើងត្រូវ ទៅ ពួន ក្នុង ព្រៃ ។
- គ. បៀកក្នុងចូលស្រុក ។ (នៅ ភ្នំ ដី ធំ)
 បើបៀកក្នុងចូលស្រុក យើងត្រូវ នៅ ភ្នំ ដី ធំ ។

- ឃ. ខ្ញុំធំធេងបាយអ្នកស្រុក ។
- ខ្ញុំធំធេងបាយអ្នកស្រុកទេ ។
- ង. យើងធំធេងបាយស្រូវ ដំណូង ដំណូង ដំណូង ដំណូង ដំណូង ។
- យើងធំធេងបាយស្រូវ ដំណូង ដំណូង ដំណូង ដំណូង ដំណូង ទេ ។

DRILL THIRTEEN: Transformation

- MODEL:
- T: ខ្ញុំធំធេងបាយអ្នកស្រុកយប់នេះ ។ (អ្នកស្រុក)
 - S: អ្នកស្រុកខ្ញុំយប់ការណ៍យើងថាខ្ញុំធំធេងបាយអ្នកស្រុកយប់នេះ ។
 - T: The enemy will attack our hamlet tonight. (the villagers)
 - S: The villagers tipped us off that the enemy will attack our hamlet tonight.
- ក. ម្ចាស់អាទិញ្ចត្រក្រមនាយទាហានម្នាក់និងធំធេងដ្ឋប្រហារ ។ (ប៉ូស៊ីសសម្ងាត់) ប៉ូស៊ីសសម្ងាត់ខ្ញុំយប់ការណ៍យើងថាម្ចាស់អាទិញ្ចត្រក្រមនាយទាហានម្នាក់និងធំធេងដ្ឋប្រហារ ។
 - ខ. ខ្ញុំធំធេងបាយស្រូវ ដំណូង នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ។ (លោក ឌុក) លោក ឌុកខ្ញុំយប់ការណ៍យើងថាខ្ញុំធំធេងបាយស្រូវ ដំណូង នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ។
 - គ. អ្នកស្រុកចូលដំណើរម្នាក់ខ្ញុំធំធេង ។ (មេប៉ូស៊ី) មេប៉ូស៊ីខ្ញុំយប់ការណ៍យើងថាអ្នកស្រុកចូលដំណើរម្នាក់ខ្ញុំធំធេង ។
 - ឃ. តើអ្នកខ្ញុំធំធេងបាយស្រូវ ដំណូង នៅទីក្រុងនោះ ។ (ក្រុង ភ្នំពេញ) ក្រុង ភ្នំពេញខ្ញុំយប់ការណ៍យើងថាតើអ្នកខ្ញុំធំធេងបាយស្រូវ ដំណូង នៅទីក្រុងនោះ ។
 - ង. កងទ័ពត្រីមួយចាប់អ្នកភីណាង កាសិស្ស ។ (អ្នកស្រុក) អ្នកស្រុកខ្ញុំយប់ការណ៍យើងថាកងទ័ពត្រីមួយចាប់អ្នកភីណាង កាសិស្ស ។

Reading Passage

តិស្សនៈ

នៅស្រុកបួនមានភ្នំពេញ នៅស្រុកបួនមានតិស្សនៈ ។ ពួកទាំងពីរនេះ មានសកម្មភាពមិនខុសគ្នាទេ គ្រាន់តែនៅកន្លែងផ្សេងពីគ្នាប៉ុណ្ណោះ ។ ហើយ សកម្មភាពនោះក៏មិនខុសពីសកម្មភាពរបស់យើងក្នុងនៃសម័យនេះ ប៉ុន្តែដំណើរ គ្រាន់តែកាលនោះគេធ្វើដើម្បីប្រឆាំងនឹងអំណាចបារាំង និងតិស្សនៈគេធ្វើប្រឆាំង នឹងអាចេរីកាំង ព្រោះតាមគេយល់ថា នៅសម័យនោះនឹងសម័យនេះ បារាំង និងអាចេរីកាំង ល្បួងពានទឹកដីរបស់គេ ។

ឯតិស្សនៈវិញ ខ្ញុំយល់សកម្មភាពនោះហាក់បញ្ចប់ព្រោះកាលនោះទ្វីប តិស្សនៈ ម្នាក់ដំណើរ តែគេធ្វើប្រឆាំងនឹងអំណាចបារាំងតែម្ដងធ្វើបាចខ្លួនណាដែល គ្រាន់តែធ្វើការនៅព្រាមបង្កប់បារាំងហើយមិនចូលដំណើរនឹងបារាំងនោះ ។ តាំងពីគ្រូ បង្រៀនដល់ទាហាន អ្នកណាក៏ដោយ អាចធ្វើដំណើរទៅណាក៏បានដំណើរ ខ្ញុំយល់តិស្សនៈពាក់ជា ស៊ីវិលនិងគ្មានអាវុធជាមួយ ។ តិស្សនៈទៅក្នុងមួយ អ្នកស្រុក

មានការសម្របសម្រួលដូចធម្មតា លើកទៀតដំបូងជាមហានគ្រាទាំងនឹងមកលុកលុយ
 ភូមិភេទ ។ នៅពេលយប់គេមិនសូវព្រួយពីភ្លៀងចោរ មកលុយប្រយុទ្ធនឹងយកភិវ័ន្ត ឬគោ
 ម៉ាន់ទា អ្វីដូចកាលមុនទៀតទេ ។ ធម្មតាគេដេកលក់ស្រួលណាស់ ព្រោះពួកវាស្រូវដើរ
 ពីផ្ទះមួយទៅផ្ទះមួយ ឃ្លាំមើលដោយយល់ច្របល់ដើម្បីទិញមានសន្តិសុខ ដល់អ្នក
 ស្រុកនោះ ។ នៅពេលពួកអ្នកស្រុក ទាំងនោះ នៅធ្វើការនៅស្ថាប័នការដ្ឋានធម្មតា ពិត
 មែនតែមានភ័យខ្លាចពីទឹកបារាំងបន្តិចបន្តួចក៏ដោយ ។ ឯឯងដំណាំវិញក៏នៅតែ
 បានដូចធម្មតាដែរ ។

ដើម្បីនឹងទិញមានសកម្មភាព ខ្មែរភិស្តុរៈដើរទិសយន់នឹងស្បៀងអាហារ
 ពីអ្នកស្រុក ។ គេគ្មានអ្នកណាដូចគេ ព្រោះវាមិនសូវច្របល់ស្រុក ដែលគេនៅនោះ ទេ ។
 ដូច្នោះគេនឹងអ្នកស្រុកត្រូវគ្នា ហើយគេមិនដែលធ្វើបាបគ្នាផង ។ កាំភ្លើងនិងគ្រាប់
 ធម្មតា គេទិញពីអាហារ ជនកាលគេយកបានពីបារាំងនៅពេលបាញ់គ្នា ។
 ធម្មតាបារាំងរកភិស្តុរៈមិនលឺឡើយ ព្រោះគេដើររកនៅពេលថ្ងៃដែល
 ជាពេលភិស្តុរៈធ្វើអ្នកស្រុកធម្មតា ។ តើពួកវាស្រូវវិញ នៅរកអ្នកស្រុកស្រួលណាស់
 ព្រោះគេទៅរក នៅពេលយប់ព្រៃដែលជាពេលបារាំងកំពុងដេកលក់ស្រួល ។
 ដូច្នោះសកម្មភាពខ្មែរភិស្តុរៈ ជាសកម្មភាពមួយសំខាន់ជាងគេបង្អស់នៅ
 ពេលនោះ ក្នុងការជួយជាភិស្តុរៈរួច ពីអំណាចបារាំង ។

VOCABULARY

កប់	kop	to bury
កប់មីន	kop min	to set mines
កំភ្លៀញ	kəŋaəŋ	to intimidate, extort
កោះ	kəh	island
ឃ្លាំមើល	khlóŋ meəl	to watch secretly
ជ្រៅ	crəw	deep (R)
សរសពាន	chlian pian	to violate, aggress
ស្មើសស្រងាម	chleəy sekriam	prisoner of war
ទារពន្ធ	tia pún	to demand tax
ទ្វារ	tvia	door
ធ្វើបាប	thəə baap	to torture, to punish, mistreat
នៅពេលដែល	nəw peel daəl	at the time
បាប	baap	sin
ប៉ូស៍សសម្ងាត់	peh sənət	secret police
ប្លន់	phlən	to rob
ពន្ធ	pún	tax
ពន្ធ	puon	to hide
ម៉ាន់ - ទា	món-tia	poultry

មីន	miin	(land) mine
យកពន្ធ	yóo pún	to collect tax
រកស៊ី	róo sii	to make a living, to earn money (L)
រដ្ឋប្រហារ	rót pəhaa	coup d'etat
រូងដី	ruuŋ dəy	tunnel, hole, cave
ទិសយ	rey luy	to collect money
សកសយ	luk luy	to invade
វាយភ្នំ	vay knia	to fight
សម័យ	səmay	era, age, period of time (R)
ស្ពាន	spian	bridge
ស្អាតត្រង់	slout tɾəŋ	honest, decent, nice

Farmhouse (traditional style)

LESSON FIFTY-FOUR

DIALOGUE

	អន្ទាក់
ដោះ
ដោះចេញ	trap
to release, take off (clothing)
to undo, to dismantle
១. សុខ	នៅពេលដែលលោកឃើញ
អន្ទាក់នោះ លោកទិញ
កូនអាហានលោកដោះវា
ចេញទេ?	At the time you saw that trap, did
you order your men to dismantle it?
២. ភូម	ទទួលបន្ទុក
ទេ ទឹកទំប៉ុនប្រើក្រុម
មួយទៀតដែលទទួលបន្ទុក
ខាងដោះគ្រាប់មីន។	to be responsible, be in
charge of
No, but I called another squad
that is responsible for mines.
៣. សុខ	ណា
ហេតុអ្វី? អន្ទាក់មិនមែន
ជាគ្រាប់មីនណា។	(indicating some disbelief)
Why? Traps are not mines?
៤. ភូម	បាទ ខ្ញុំដឹងហើយ ទឹក
នៅទីកន្លែងនោះយើងសង្ស័យ
ថាមានមីន។	Yes, I know, but we suspected that
there were mines nearby.
	រយៈ
ក្នុងរយៈ	period, interval
during
៥. សុខ	ក្នុងរយៈពេលនោះលោក
ចាំយូរទេ?	During that time did you (have to)
wait long?
៦. ភូម	ភ្លាម
ទេ ក្រុមខាងដោះគ្រាប់
មីនមកដល់ភ្លាម។	immediately, right away
No, the mine squad arrived right
away.
៧. សុខ	ទុកចិត្ត (លើ)
លោកទុកចិត្តលើក្រុមនេះ
ទេ?	to trust, to have confidence
Do you trust this squad?
	យកចិត្តទុកដាក់
មុខងារ	(to do) with care, to pay
attention
job, work
៨. ភូម	បាទ ព្រោះគេធ្វើការយក
ចិត្តទុកដាក់ណាស់។ គេដឹង
មុខងាររបស់គេ។	Yes, because they do their job with
care. They know their job.

DIALOGUE:

1. sok - n¹w peel dae1 look khæñ eté? nuh, look aoy koun tēhian look dōh via cēñ eh?
2. tom - tee, taε khñom baan haw krom muoy tiet dae1 tētuol pətuk khaañ dōh króp miin
3. sok - haε sy? eté? m¹n mēen cə króp miin aεnaa?
4. tom - baat, khñom dəŋ haey, taε n¹w kbaε nuh yəəŋ sɔŋsay thaa mian miin
5. sok - knoŋ rəyé? peel nuh look cam yuu eh?
6. tom - tee, krom khaañ dōh króp móo dōl phliam
7. sok - look tuk cət ləə krom nih tee?
8. tom - baat, prúh kee thəə kaa yóo cət tuk da? nah. kee dəŋ muk ŋia ləbōh kee

NOTES

DIALOGUE

SENTENCE NO.

3. **ឯណា** /aεnaa/ at the end of a statement or proposition usually means 'what do you mean...?!' It conveys incredulity and surprise. In a sentence like sentence 3 of the dialogue, it indicates disbelief, skepticism, and a bit of derision. In Drill 10 **ឯណា** /aεnaa/ indicates that the speaker thinks that the proposition preceding the word **ឯណា** /aεnaa/ is invalid, absurd, or impossible. In this case **ឯណា** /aεnaa/ is translated 'what do you mean...?!' or 'how can I...?!'
5. The word **រយៈ** /rəyé?/ 'interval' refers only to time, not space.

DRILLS

DRILL NO.

8. The word **ចំណាម**/cənaom/ refers to a set, usually one from which members are singled out in the sentence in which **ចំណាម** /cənaom/ is used. **ចំណាម** /cənaom/ + noun can be followed by **ទាំងអស់**/təŋ əh/ 'all' or not, e.g. sentence b of Drill 8 can also be

ក្នុងចំណាមទ្បាននោះខ្ញុំចូលចិត្តអាមួយនេះ។
 knoŋ cənaom laan nuh khñom coul cət aa muoy nih
 Among those (that set of) cars I like this one best.

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

MODEL: T: ពួកហ្វេងកុង មិនចូលចិត្តអ្នកស្រុកទេ ។
 S: យើងមិនត្រូវទុកចិត្តពួកហ្វេងកុងទេព្រោះពួកហ្វេងកុង មិនចូលចិត្តអ្នកស្រុក។
 T: The Viet Cong don't like the villagers.
 S: We mustn't trust the Viet Cong because the Viet Cong don't like the villagers.

- ក. ឡានយើងទុស្សាហ៍ខូចណាស់ ។
 យើងមិនត្រូវទុកចិត្តឡានយើងទេព្រោះឡានយើងទុស្សាហ៍ខូចណាស់ ។
- ខ. ស្ពាននេះបាត់ណាស់ ។
 យើងមិនត្រូវទុកចិត្តស្ពាននេះទេព្រោះស្ពាននេះបាត់ណាស់ ។
- គ. ដួវនេះមានគ្រោះថ្នាក់ជ្រើនណាស់ ។
 យើងមិនត្រូវទុកចិត្តដួវនេះទេព្រោះដួវនេះមានគ្រោះថ្នាក់ជ្រើនណាស់ ។
- ឃ. ពួកម៉ាកលោកកើតមកភ្នែកជ្រើនណាស់ ។
 យើងមិនត្រូវទុកចិត្តពួកម៉ាកលោកកើតមកភ្នែកជ្រើនណាស់ទេ ព្រោះពួកម៉ាកលោកកើតមកភ្នែកជ្រើនណាស់ ។
- ង. ភាគមិនដឹងរឿងនេះទេ ។
 យើងមិនត្រូវទុកចិត្តភាគមិនដឹងរឿងនេះទេ ។
- ច. កាំភ្លើងនេះមិនល្អទេ ។
 យើងមិនត្រូវទុកចិត្តកាំភ្លើងនេះទេព្រោះកាំភ្លើងនេះមិនល្អទេ ។

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: កូនទាហានដោះអន្ទាក់ចេញ ។
 S: កូនទាហានត្រូវទទួលបន្ទុកដោះអន្ទាក់ចេញ ។
 T: The soldiers dismantle traps.
 S: The soldiers must be responsible for dismantling traps.

- ក. កងទ័ពលោកដេញពួកខ្មាំង ។
 កងទ័ពលោកត្រូវទទួលបន្ទុកខាងដេញពួកខ្មាំង ។
- ខ. លោកសក្តិកែវដ្ឋស័ក្រាបទៅទាហាន ។
 លោកសក្តិកែវត្រូវទទួលបន្ទុកខាងដ្ឋស័ក្រាបទៅទាហាន ។
- គ. ខ្ញុំលើកទឹកចិត្តកូនទាហាន ។
 ខ្ញុំត្រូវទទួលបន្ទុកខាងលើកទឹកចិត្តកូនទាហាន ។
- ឃ. កូនទាហានម្នាក់ហាថបន្ទាយ ។
 កូនទាហានម្នាក់ត្រូវទទួលបន្ទុកខាងហាថបន្ទាយ ។
- ង. លោកសក្តិកែវទៅទិញទាហាន ។
 លោកសក្តិកែវត្រូវទទួលបន្ទុកខាងទិញទាហាន ។
- ច. ខ្ញុំជញ្ជូនបារដ័រខ្មាំង ។
 ខ្ញុំត្រូវទទួលបន្ទុកខាងជញ្ជូនបារដ័រខ្មាំង ។

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: ល្បើកកុងត្រូលចេញពីស្រុកខ្មែរ។ (ប័ណ្ណ)
 S: ល្បើកកុងត្រូលចេញពីស្រុកខ្មែរក្នុងរយៈពេល៣ខែ។
 T: The Viet Cong must leave Cambodia.
 S: The Viet Cong must leave Cambodia within 3 months.

- ក. ខ្ញុំត្រូវចេញពីទាហាន។ (ប្រាំខែ)
 ខ្ញុំត្រូវចេញពីទាហានក្នុងរយៈពេល៣ខែ។
- ខ. ខ្ញុំត្រូវខ្ចប់ទៅស្រុកខ្មែរ។ (មួយអាទិត្យ)
 ខ្ញុំត្រូវខ្ចប់ទៅស្រុកខ្មែរក្នុងរយៈពេល៣ថ្ងៃ។
- គ. ខ្ញុំសរសេរសំបុត្រចប់។ (ពីរម៉ោង)
 ខ្ញុំសរសេរសំបុត្រចប់ក្នុងរយៈពេលពីរម៉ោង។
- ឃ. កូនទាហានដោះម៉ែន្ទូច។ (កន្លះម៉ោង)
 កូនទាហានដោះម៉ែន្ទូចក្នុងរយៈពេល៣០នាទី។
- ង. ក្រុមទាហានដោះគ្រាប់មីនមកដល់។ (ដប់ម៉ែនុយ)
 ក្រុមទាហានដោះគ្រាប់មីនមកដល់ក្នុងរយៈពេល៣០នាទី។
- ច. ពួកល្បើកកុងដឹកទ័ពចូលទៅទីជម្រក។ (ពីរអាទិត្យ)
 ពួកល្បើកកុងដឹកទ័ពចូលទៅទីជម្រកក្នុងរយៈពេលពីរអាទិត្យ។

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: លោកស្រីប្រាំមកដល់។ (លោកហៅខ្ញុំ)
 S: កាលណាលោកស្រីប្រាំមកដល់ លោកហៅខ្ញុំភ្លាម។
 T: The Colonel arrives.
 S: When (ever) the Colonel arrives, call me right away.

- ក. ខ្ញុំមកដល់ក្នុងប្រាំម៉ោង។ (លោកសរសេរព្រឹត្តិបត្រ)
 កាលណាខ្ញុំមកដល់ក្នុងប្រាំម៉ោង លោកសរសេរព្រឹត្តិបត្រភ្លាម។
- ខ. ប្រសិនបើលក់ដូរដូរ។ (លោករត់ចេញ)
 កាលណាប្រសិនបើលក់ដូរដូរ លោករត់ចេញភ្លាម។
- គ. លោកដួបលោកស្រីស។ (លោកសួរភាគី)
 កាលណាលោកដួបលោកស្រីស លោកសួរភាគីភ្លាម។
- ឃ. ខ្ញុំទទួលដំណឹងល្អ។ (ខ្ញុំប្រាប់លោក)
 កាលណាខ្ញុំទទួលដំណឹងល្អ ខ្ញុំប្រាប់លោកភ្លាម។
- ង. មានពាក្យចម្លោះអាវាម។ (លោកព្រួយបារម្ភ)
 កាលណាមានពាក្យចម្លោះអាវាម លោកព្រួយបារម្ភភ្លាម។
- ច. ខ្ញុំទទួលគ្រាប់កាំភ្លើង។ (ខ្ញុំដួសទិញលោក)
 កាលណាខ្ញុំទទួលគ្រាប់កាំភ្លើង ខ្ញុំដួសទិញលោកភ្លាម។

DRILL FIVE: Transformation

MODEL: T: សត្រូវចូលភូមិនេះម្តងទៀត។
 S: ខ្ញុំឮពាក្យចម្លែកអាវាមថា សត្រូវចូលភូមិនេះម្តងទៀត។
 T: The enemy have entered this village once more.

S: I've heard a rumor that the enemy have entered this village once more.

- ក. គេដាក់ម៉ែននៅជុំវិញភូមិ។
 ខ្ញុំឮពាក្យចម្លែកអាវាមថា គេដាក់ម៉ែននៅជុំវិញភូមិ។
- ខ. លោកចង់ទៅស្រុកឃ្មុំ។
 ខ្ញុំឮពាក្យចម្លែកអាវាមថា លោកចង់ទៅស្រុកឃ្មុំ។
- គ. អ្នកស្រុកផ្តល់កាំភ្លើងឱ្យប្រយុទ្ធកុំ។
 ខ្ញុំឮពាក្យចម្លែកអាវាមថា អ្នកស្រុកផ្តល់កាំភ្លើងឱ្យប្រយុទ្ធកុំ។
- ឃ. ប្រយុទ្ធកុំចេញចេញស្រុក។
 ខ្ញុំឮពាក្យចម្លែកអាវាមថា ប្រយុទ្ធកុំចេញចេញស្រុក។
- ង. លោកឱ្យប្រយុទ្ធកុំនៅផ្ទះលោក។
 ខ្ញុំឮពាក្យចម្លែកអាវាមថា លោកឱ្យប្រយុទ្ធកុំនៅផ្ទះលោក។
- ច. អាមេរិកាំងដកកងទ័ពចេញពីភូមិ។
 ខ្ញុំឮពាក្យចម្លែកអាវាមថា អាមេរិកាំងដកកងទ័ពចេញពីភូមិ។

DRILL SIX: Transformation

MODEL: T: ពួកសត្រូវចូលមកបាញ់អ្នកស្រុករាល់ថ្ងៃ។ (អ្នកស្រុក)
 S: អ្នកស្រុកមិនទុកចិត្តពួកសត្រូវ។
 T: The enemy come to fire at the villagers every day.

S: The villagers don't trust the enemy.

- ក. ទ្បានខ្ញុំដើរឱ្យប្រយុទ្ធកុំរាល់ថ្ងៃ។ (ខ្ញុំ)
 ខ្ញុំមិនទុកចិត្តទ្បានខ្ញុំទេ។
- ខ. ប្រពន្ធលោកភ្នកលោករាល់ដំរី។ (លោក)
 លោកមិនទុកចិត្តប្រពន្ធលោកទេ។
- គ. ព្រៃហ្នឹងដំណាស់។ (ពួកយើង)
 ពួកយើងមិនទុកចិត្តព្រៃហ្នឹងទេ។
- ឃ. ខ្ញុំមិនសូវចេះចង្រ្កានទេ។ (លោក)
 លោកមិនទុកចិត្តខ្ញុំទេ។
- ង. ចំនលក់ពីរដំណាស់។ (ខ្ញុំ)
 ខ្ញុំមិនទុកចិត្តចំនលក់ទេ។
- ច. សាននេះបាត់ណាស់។ (ខ្ញុំ)
 ខ្ញុំមិនទុកចិត្តសាននេះទេ។

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: លោកគ្រូបង្រៀនកូនសិស្សល្អណាស់។
 S: លោកគ្រូបង្រៀនកូនសិស្សដាក់ដឹងបង្រៀនកូនសិស្សល្អណាស់។
 T: The teacher teaches the students very well.
 S: The teacher teaches the students with care.

- ក. លោកបើកទ្វារប្រយ័ត្នណាស់។
 លោកបង្រៀនកូនសិស្សដឹងបើកទ្វារណាស់។
- ខ. កូនទាហានខ្ញុំធ្វើការល្អណាស់។
 កូនទាហានខ្ញុំបង្រៀនកូនសិស្សដាក់ដឹងធ្វើការណាស់។
- គ. កញ្ញាទៀនទ្រូនល្អណាស់។
 កញ្ញាបង្រៀនកូនសិស្សដាក់ដឹងទៀនទ្រូនណាស់។
- ឃ. ប្រៀកក្នុងបញ្ចុះបញ្ចូលអ្នកស្រុករាល់ថ្ងៃ។
 ប្រៀកក្នុងបង្រៀនកូនសិស្សដាក់ដឹងបញ្ចុះបញ្ចូលអ្នកស្រុកណាស់។
- ង. បើកការពារបន្ទាបនេះរាល់ប្រថុំ។
 បើកបង្រៀនកូនសិស្សដាក់ដឹងការពារបន្ទាបនេះណាស់។
- ច. រាជការយកពានពីអ្នកស្រុករាល់ឆ្នាំ។
 រាជការយកបង្រៀនកូនសិស្សដាក់ដឹងយកពានពីអ្នកស្រុកណាស់។

DRILL EIGHT: Transformation

MODEL: T: លោក ដារាជាទាហានល្អជាងគេ ។ (ទាហានទាំងអស់)
 S: ក្នុងចំណោមទាហានទាំងអស់ លោកដារាជាទាហានល្អជាងគេ។
 T: Mr. Dara is the best soldier of all.
 S: Among all the soldiers, Mr. Dara is the best one.

- ក. កញ្ញាទៀនណាស់។ (កូនសិស្សទាំងអស់)
 ក្នុងចំណោមកូនសិស្សទាំងអស់ កញ្ញាទៀនណាស់។
- ខ. ខ្ញុំចូលចិត្តអាចបរនេះ។ (ទ្វារទាំងអស់)
 ក្នុងចំណោមទ្វារទាំងអស់ ខ្ញុំចូលចិត្តអាចបរនេះ។
- គ. ខ្ញុំចង់បាញ់កាំភ្លើងធូលីច-១៦។ (កាំភ្លើងទាំងអស់)
 ក្នុងចំណោមកាំភ្លើងទាំងអស់ ខ្ញុំចង់បាញ់កាំភ្លើងធូលីច-១៦។
- ឃ. ខ្ញុំបានមើលស្បែករោកប្រាំ។ (ស្បែករោកទាំងអស់)
 ក្នុងចំណោមស្បែករោកទាំងអស់ ខ្ញុំបានមើលស្បែករោកប្រាំ។
- ង. កាំភ្លើងនេះ ថ្លៃណាស់។ (កាំភ្លើងទាំងអស់)
 ក្នុងចំណោមកាំភ្លើងទាំងអស់ កាំភ្លើងនេះ ថ្លៃណាស់។
- ច. កូនសិស្សលោកល្អណាស់។ (កូនលោកទាំងអស់)
 ក្នុងចំណោមកូនលោកទាំងអស់ កូនសិស្សលោកល្អណាស់។

DRILL NINE: Substitution

MODEL: T: លោកទំនើការណាស់ប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ ។ (យើង)
S: យើងទំនើការណាស់ប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ ។

T: You have worked very hard in the last few days.

S: We have worked very hard in the last few days.

- ក. យើង ទំនើការណាស់ប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ ។ (ទៀន)
- ខ. យើងទំនើនណាស់ប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ ។ (លោកគ្រូ)
- គ. លោកគ្រូទំនើនណាស់ប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ ។ (ចង្រៀន)
- ឃ. លោកគ្រូទំនើចង្រៀនណាស់ប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ ។ (បរកិច្ចទុកដាក់)
- ង. លោកទំនើបរកិច្ចទុកដាក់ណាស់ប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ ។ (ទាហានយើង)
- ច. ទាហានទំនើបរកិច្ចទុកដាក់ណាស់ប៉ុន្មានថ្ងៃនេះ ។

DRILL TEN: Response

MODEL: T: នៅពេលលោកឃើញគន្លឹកលោកដោះវាចេញទេ? (កំពុងដេញឡាំង)
S: ដោះវាចេញណាចេញក៏កំពុងដេញឡាំង ។

T: At the time you saw the trap, did you dismantle it? (chasing the enemy)

S: What do you mean dismantle it, when I was chasing the enemy?

- ក. នៅពេលឃើញគន្លឹកលោកបាញ់ការណ៍ទៅប៉ុស្តិ៍សទេ? (មិនចេះនិយាយភាសាខ្មែរ)
បាញ់ការណ៍ទៅប៉ុស្តិ៍សណាចេញមិនចេះនិយាយភាសាខ្មែរ ។
- ខ. នៅពេលដំលីលោកសច្ចានលោកមើលប៉ុស្តិ៍សទេ? (រើសចែកទ្វារទ្វាន)
មើលប៉ុស្តិ៍សណាចេញមិនរើសចែកទ្វារទ្វាន ។
- គ. នៅពេលដំលីលោកបាញ់កូនលោកដើរកវាទេ? (កំពុងចង្រៀនកូនសិស្ស)
ដើរកវាណាចេញកំពុងចង្រៀនកូនសិស្ស ។
- ឃ. នៅពេលដំលីលោកនៅដំលីស្រុកប្រុន លោកនៅដួងលោកសក្តិច័ត្តាទេ?
(មិនដឹងគាត់នៅណាដំលី)
នៅដួងលោកសក្តិច័ត្តាណាចេញមិនដឹងគាត់នៅណាដំលី ។
- ង. នៅពេលដំលីលោកបាញ់កំភ្លើងលោកឃើញឡាំងទេ? (មើលក៏មិនឃើញដំលី)
ឃើញឡាំងណាចេញមើលក៏មិនឃើញដំលី ។
- ច. នៅពេលដំលីលោកនៅក្នុងប្លុកលោកឃើញទុំចូលទេ? (កំពុងចង្រៀន)
ឃើញលោកចូលណាចេញកំពុងចង្រៀន ។

DRILL ELEVEN: Response

MODEL: T: លោកចាំទឹកបាញ់ទេ ។ (ចែកគ្រាប់ទុល)
S: បាទ ទុលទឹកលោកចែកគ្រាប់ទុល ។

T: Just wait and shoot. (load for me)

S: Yes, provided you load for me.

- ក. លោកចាំតែបើកទ្បានទេ ។ (បាញ់ការពារទិសខ្ញុំ)
បាទ ទិសតែលោកបាញ់ការពារទិសខ្ញុំ ។
- ខ. លោកចាំតែរាប់ក្បាលពួកស្មើសរស្រង្កាមទេ ។ (មានកង្លែងទិសគេនៅ)
បាទ ទិសតែលោកមានកង្លែងទិសគេនៅ ។
- គ. លោកចាំតែបោសគ្រាប់បែកដែរទេ ។ (មានគ្រាប់គ្រាន់)
បាទ ទិសតែលោកមានគ្រាប់គ្រាន់ ។
- ឃ. លោកចាំតែបង្ហាត់កូនទាហានទេ ។ (ដួសខ្ញុំ)
បាទ ទិសតែលោកដួសខ្ញុំ ។
- ង. លោកចាំតែនិយាយដាច់ស្រយាមដឹកនាំទេ ។ (ដួសខ្ញុំទៅ)
បាទ ទិសតែលោកដួសខ្ញុំទៅ ។
- ច. លោកចាំតែបោះជំរំទេ ។ (រកកង្លែងទិសខ្ញុំ)
បាទ ទិសតែលោករកកង្លែងទិសខ្ញុំ ។

DRILL TWELVE: Response

MODEL: T: ជាស្មើសរស្រង្កាមលោកត្រូវប្រាប់គេអ្វីខ្លះ? (សេរីសំគាល់ខ្លួន)
 S: ជាស្មើសរស្រង្កាមខ្ញុំត្រូវប្រាប់គេតែសេរីសំគាល់ខ្លួនទេ ។
 T: As a prisoner of war what must you state? (my serial number)
 S: As a prisoner of war I only have to state my serial number.

- ក. ជាអ្នកបរកការណ៍លោកត្រូវប្រាប់គេអ្វីខ្លះ? (ស្បោះខ្ញុំ)
ជាអ្នកបរកការណ៍ខ្ញុំត្រូវប្រាប់គេតែស្បោះខ្ញុំទេ ។
- ខ. ជាពេទ្យទាហានលោកត្រូវទិសប្រើទៅអ្នកណាខ្លះ? (ពួកស្បោះគ្រង់និងរដ្ឋការ)
ជាពេទ្យទាហានខ្ញុំត្រូវទិសប្រើទៅតែពួកស្បោះគ្រង់និងរដ្ឋការទេ ។
- គ. ជាអ្នករាយការណ៍លោកត្រូវនិយាយអំពីអ្វីខ្លះ? (ឡើងពិត)
ជាអ្នករាយការណ៍ខ្ញុំត្រូវនិយាយតែអំពីឡើងពិតទេ ។
- ឃ. ជាទាហានលោកត្រូវធ្វើអ្វីខ្លះ?
ជាទាហានខ្ញុំត្រូវធ្វើអ្វីដែលគេប្រាប់ខ្ញុំ ។
- ង. ជាអ្នកអង្កេតលោកត្រូវធ្វើអ្វីខ្លះ?
ជាអ្នកអង្កេតខ្ញុំត្រូវធ្វើអ្វីដែលរដ្ឋការប្រាប់ខ្ញុំទិសធ្វើ ។

DRILL THIRTEEN: Substitution

MODEL: T: ពួកគ្រង់ចាប់អង្កេតបរទេសម្នាក់ ។ (ឯកអគ្គរដ្ឋទូត)
 S: ពួកគ្រង់ចាប់ឯកអគ្គរដ្ឋទូតម្នាក់ ។
 T: The enemy captured a foreign diplomat. (ambassador)
 S: The enemy captured an ambassador.

- ក. ពួកគ្រង់ចាប់ឯកអគ្គរដ្ឋទូតម្នាក់ ។ (អ្នករាយការណ៍កាតិសត)
- ខ. ពួកគ្រង់ចាប់អ្នករាយការណ៍កាតិសតម្នាក់ ។ (អ្នកជំនួញប្តូរនាវា)

- ក. ពាក្យទាំងបីប្រភេទអក្ខរក្រិកបួននាក់។ (ប៊ូស៊ីស)
- ខ. ប៊ូស៊ីសបាច់អក្ខរក្រិកបួននាក់។ (ស៊ូរចម្រើន)
- គ. ប៊ូស៊ីសស្របចម្រើនអក្ខរក្រិកបួននាក់។ (ដើរៈ ទីលេង)
- ឃ. ប៊ូស៊ីសដើរៈ ទីលេងអក្ខរក្រិកបួននាក់។ (អ្នករត់គយ)
- ង. ប៊ូស៊ីសដើរៈ ទីលេងអ្នករត់គយបួននាក់។

Reading Passage

ខ្ញុំរត់ចេញពីកងទ័ពព្រៃ

តាំងពីមានចម្បាំងមក អ្នកស្រុកទាំងប្រុសទាំងស្រី ទាំងបាត់ទាំងក្មេង រត់ចោលផ្ទះ ចោលស្រុក ហើយគេរត់ទៅនៅកន្លែងណាដែលគេអាចរក សេចក្តីសុខបាន។

គេរត់ព្រោះគេខ្លាចស្លាប់គេខ្លាចកងទ័ពព្រៃកងទ័ពស្រុកដុតផ្ទះ យកតំរាង គេ។ គេមិនដឹងទុកចិត្តលើកងទ័ពណា ហើយខ្ញុំវិញ ដោយរកខ្ញុំនៅឆ្ងាយពី ទីក្រុងធំៗគ្មានការទាក់ទងជាមួយអ្នករដ្ឋការ ខ្ញុំគ្មានដឹងនយោបាយភ្នំស្រីស្រី ធម្មតា ទាំងគេទាំងខ្ញុំ យើងរកទឹកស្អុយទេ យើងរកស្លឹកស្រាច់ចំពុំមែកស្រាច់យើង។ ទឹក ក៏ខ្វះខាតពេលចម្បាំង កងទ័ពព្រៃចូលមកក្នុងទីតាំងរដ្ឋការ ដូច្នោះកងទ័ព ព្រៃបានបញ្ជាៈបញ្ជាស្រុកក្នុងខ្ញុំយល់ដឹងជាមួយគេដើម្បីវិលវិលវិលវិលវិលវិល រដ្ឋការ។ ខ្ញុំក៏ចូលដៃដឹងគេ ទឹកខ្ញុំគ្មានគោលចំណងផ្ទៃព្រៃពីរកស្រុកស្រាច់ ខ្លួនខ្ញុំទេ។

ពេលនោះគេខ្ញុំយកខ្ញុំទទួលបន្ទុករាងទាំងបីផ្សាព្រាស្ថាន ដូចខ្លួនខ្ញុំ ខ្ញុំមាន មនុស្សធ្វើការព្រៃមនុស្ស៥នាក់ដឹងដឹងលាច់នៅក្នុងមួយភ្លាម ហើយយើងទាំង អស់មានកំនិតប្រហែលដូចគ្នា។ មិនដឹងយើងយកចិត្តទុកដាក់ណាស់ក្នុងការ បំផ្លាញស្ថានភាព ទឹកថ្លៃមួយពួកថ្នាក់យើងម្នាក់ស្លាប់នៅពេលដែលយើងកំពុង នឹងធ្វើចម្បាំងផ្សាព្រាស្ថានមួយ យើងទាំង៥នាក់ក៏រត់ដកចេញទៅកន្លែងមួយ ហើយយើងបានប្រជុំនិយាយរកខ្លួនរកគ្រូ។ បើយើងចង់បានសន្តិសុខ មិនចង់ ស្លាប់ ចុះហេតុអ្វីបានជាយើងទៅបំផ្លាញស្ថាន ហើយដួសកាល មានមនុស្សស្លាប់ ដោយសារទឹកយើង ហើយយើងធ្វើកំនាត់ពេលសប្តាហ៍ ដេកមិនបានស្រួល បរិច្ឆេទនេះនៅកន្លែងនេះ យប់ស្ងួតយើងទៅដេកនៅកន្លែងនោះ បាបស្លឹក ទាំងនៅ។ យប់នេះហើយបានជាយើងសព្វថ្ងៃយើងយើងគ្រូរត់ចេញពីកងទ័ព ព្រៃដើម្បីនឹងរកសន្តិសុខ តែជាមួយជាក់យើង។

នៅថ្ងៃមួយ ព្រៃមនុស្សបានទទួលបញ្ជា រកអ្នកដឹកនាំ យើងបានសុំ ខ្ញុំមានប្រដាប់ប្រដារព្រៃនេះហើយមនុស្ស៥នាក់ទៀត ពីព្រោះមុខងារមួយនេះ ពីប្រាកដជាមួយ។ អ្នកដឹកនាំក៏ព្រមតាម ហើយយើងក៏ចេញទៅ។ ពេលនេះ ហើយជាពេលព្រៃមនុស្សចង់ស្វែងយល់យើងនិយាយជាមួយពួកកងទ័ពព្រៃ និងជា ពេលព្រៃមនុស្សចង់ស្វែងយល់យើងព្រៃមនុស្សបាន ដេកនៅក្នុងព្រៃ រត់ពីកន្លែង មួយទៅកន្លែងមួយ។

នៅថ្ងៃដដែល ខ្ញុំក៏នាំមនុស្ស៥នាក់និងប្រដាប់ប្រដារជាច្រើនទៅចូលជា មួយទាហានរដ្ឋការទៅ។

VOCABULARY

ក្នុងចំណោម	knoŋ cənaom	among
ក្នុងរយៈ	knoŋ rəyéʔ	during, within, (see note)
ខំ	khəm	to try, to make an effort
គោលបំណង	kool mnəŋ	purpose, aim, goal (R)
គ្រប់គ្រាន់	krup krón	enough, sufficient, adequate
គ្រាប់ចែកដៃ	króp baek day	hand grenade
ចង	cəŋ	to tie (L)
ចងភ្នែក	cəŋ phnəsek	to blindfold ¹ (L)
ចាំភ្នែក	cam tae	wait and...
ច្រក	craoʔ	to stuff, to feed, to push in
ជំនួញ	cənuoŋ	business, buying and selling
ដក	dooʔ	to withdraw
ដកថយ	dooʔ thooy	to retreat, to pull back
ដោះចេញ	doh cəŋ	to dismantle, to undo
ដោះស្រាយ	doh læŋ	to release
ថយ	thooy	to go back
ទទួលបន្ទុក	tətuol pətuk	to be in charge
បញ្ជា:បញ្ជូន	pəcoh pəcoul	to influence, to persuade
បាត់	bat	to lose (something)
បោះជំរំ	bəh cərum	to pitch camp
ពាក្យចោទអាក្រក់	pləʔ cəcaam əraam	rumor
ពិត	pət	true
ភូត	phuut	to lie
មុខងារ	muk ŋla	job, work
ចងក្រងការណ៍	yóo kaa	to spy
យកចិត្តទុកដាក់	yóo cət tuk daʔ	to do with care, to pay attention
រត់គល់	rut kóoy	to smuggle
រយៈ	rəyéʔ	interval
រាប់	róp	to count
លេខសំគាល់ខ្លួន	leek səkól khluon	serial number
លើកទឹកចិត្ត	leek tək cət	to encourage
សួរចម្លើយ	suo cəlaəy	to interrogate
សំគាល់	səkól	to recognize
សូរ	snou	sound, noise (L)
ស្រ្តី:ត្រង់	sməh trəŋ	honest, straightforward

នគរាភិ
(នគរ) នគរូបនិក
និណា

ətéʔ
(néʔ) ɔŋtuut
aənaa

trap
diplomāt
what do you mean?

Buddhist wat, Phnom Penh

LESSON FIFTY-FIVE

DIALOGUE

- ១. សុខ តួកអាមេរិកាំងប្រើកប៉ាស់ហោះឆ្លុះចេហាលិបត័រសម្រាប់ធ្វើអី ?

ទំពឹងលើ

What do the Americans use the B-52 plane for?

to depend on
- ២. តុម ទាហានអាមេរិកាំងទំពឹងលើកប៉ាស់ហោះឆ្លុះចេហាលិបត័រនឹងទម្រង់គ្រាប់បែកលើពួកសត្រូវ ។

ប្រតិកម្ម
កប៉ាស់ហោះប្រតិកម្ម

American soldiers depend on those planes to drop bombs on the enemy.

reaction
jet plane
- ៣. សុខ ចុះត្រង់គេប្រើកប៉ាស់ហោះប្រតិកម្មឆ្លុះតូចៗទេឬ ?

កាំជ្រួច

Well! Don't they use the small jet bombers?

missile, rocket
- ៤. តុម បាទ កប៉ាស់ហោះនេះត្រូវបានប្រើសម្រាប់ដេញបាញ់កប៉ាស់ខ្មាំងនិងសម្រាប់បាញ់កាំជ្រួច ។

សមុទ្រ
ឆ្នក
នាវាឆ្នកកប៉ាស់ហោះ

Those planes are mostly used to chase enemy planes and to fire rockets.

sea, ocean
to load
aircraft carrier
- ៥. សុខ ទំព័រនោះក្នុងសមុទ្រស្រុកចិនមាននាវាឆ្នកកប៉ាស់ហោះដែរ មែនទេ ?

ហោះ

I've heard that in the China Sea there are aircraft carriers too, aren't there?

to fly
- ៦. តុម បាទ មានពីរចំនួនហើយ កប៉ាស់ហោះប្រតិកម្មតូចៗត្រូវបានចេញពីនាវានោះ ។

ដឹក

Yes, there are a couple of them. Most of the small jet bombers fly from those carriers.

to carry, to transport
- ៧. សុខ គេប្រើកប៉ាស់ហោះអីដើម្បីដឹកទ័ព ?

អេលីកុបទ័រ
កប៉ាស់ហោះឆ្នក

What type of airplane do they use for transporting troops?

helicopter
transport plane
- ៨. តុម មានអេលីកុបទ័រនិងកប៉ាស់ហោះឆ្នកធំៗ ។

There are helicopters and big transport airplanes.

DIALOGUE:

1. sok - puo? aameerikaŋ praə kəpal hoh thun bee haasəp pii səmrap thəə sy?
2. tom - təhian aameerikaŋ əmpɨŋ ləə kəpal hoh nɨŋ haəy daəmbəy nɨŋ təlé? króp baək ləə puo? sətrəw
3. sok - coh kraɛŋ kee praə kəpal hoh prətə?kam thun touc touc tee eh?
4. tom - baat, kəpal hoh nih craən praə səmrap dɛŋ baŋ kəpal khmaŋ nɨŋ səmrap baŋ kəcruc
5. sok - khɨom lii thaa nɨw knoŋ səmut srok cən, mian niavia phtuk kəpal hoh daɛ, məɛn tee?
6. tom - baat, mian pii bəy daɛ haəy haəy kəpal hoh prətə?kam touc touc craən hoh cɛŋ pii niavia nuh
7. sok - kee praɛ kəpal hoh sy daəmbəy dək tóp?
8. tom - mian eelikoptər nɨŋ kəpal hoh phtuk thom thom

NOTESDIALOGUESENTENCE NO.

2. In this sentence, **ហើយ** /haəy/ focusses attention on the preceding noun phrase. Sentence two is thus something like 'It is those planes that the American soldiers depend on to drop bombs on the enemy.' See also Drill 3.
3. In this sentence the last two words are **តើ** /tee/ and **ឬ** /rɨi/. **តើ** /tee/ has a connotation of contradiction of what comes before; **ឬ** is interrogative. See also Drill 4.
6. There are two words in Cambodian that mean 'fly.' The word **ហើរ** /haə/ means 'to fly by flapping wings.' However, **ហោះ** /hoh/ refers to flying that is done without flapping wings.

DRILLSDRILL NO.

5. **ច្រើន** /craən/ or **ច្រើនតែ** /craən taɛ/ is a preverbal adverb like **ចេះតែ** /cɛh taɛ/ 'always.'
7. Note that here is a new construction for indicating causation. In this construction a limited number of transitive verbs may be followed by a second, attributive verb, which describes the action caused by the first verb. The noun that follows both verbs is the object of the first verb and the subject of the second verb. For instance, in
គេ បាន បោក បាញ់ មួយ យាន យន្ត យើង មួយ ក្នុង មួយ វិនាទី
 kee baŋ slap təhian yəəŋ məné?
 They shot and killed one of our soldiers.

The verb ឆ្លាប់ /slap/ 'to die' is attributive to បាញ់ /bañ/ 'to shoot' and is a consequence of this action. ទាហាន /təhian/, 'soldier' is both object of បាញ់ /bañ/ 'to shoot' and subject of ឆ្លាប់ /slap/ 'to die.'

- 8. មុនដំបូង /mun təboun/ means 'first of all, originally.' Its opposite is រក្សាយប់ស្អាត /kraoy (bəŋʔəh)/ 'last of all, finally.'
- 13. រទិប /təep/ is used like បាន /baan/ (Lesson 17) between clauses to mean 'not...until.' Normally the condition comes first, then រទិប, then the contingent clause. In Drill 13 the condition clause is introduced by ទាស់ទិត /təl tæ/, but ទាស់ទិត /təl tæ/ can also be omitted, e.g.,

លោកស្រូវស្រុករទិបលោករកកន្លែងឱ្យរស់នៅទេ?
 look suo né? srok təep look rōo kələəŋ khmaŋ khəəŋ
 You won't find the enemy until you ask the people who live there.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

- MODEL: T: ពួកអាមេរិកាំងប្រើកប៉ាស់ហោះយន្ត B-52 សម្រាប់ធ្វើអី? (អេស៊ីកុបទ័ទ)
- S: ពួកអាមេរិកាំងប្រើអេស៊ីកុបទ័ទសម្រាប់ធ្វើអី?
- T: What do Americans use the B-52 plane for?
- S: What do Americans use the helicopter for?
- ក. ពួកអាមេរិកាំងប្រើអេស៊ីកុបទ័ទសម្រាប់ធ្វើអី? (នាវាឆ្នុកកប៉ាស់ហោះ)
- ខ. ពួកអាមេរិកាំងប្រើនាវាឆ្នុកកប៉ាស់ហោះសម្រាប់ធ្វើអី? (ឡានហ្វ៊ីប)
- គ. ពួកអាមេរិកាំងប្រើឡានហ្វ៊ីបសម្រាប់ធ្វើអី? (ស្ពាននោះ)
- ឃ. ពួកអាមេរិកាំងប្រើស្ពាននោះសម្រាប់ធ្វើអី? (គ្រាប់បែកទីផ្សង)
- ង. ពួកអាមេរិកាំងប្រើគ្រាប់បែកទីផ្សងសម្រាប់ធ្វើអី? (កន្លែងនោះ)
- ច. ពួកអាមេរិកាំងប្រើកន្លែងនោះសម្រាប់ធ្វើអី?

DRILL TWO: Transformation

- MODEL: T: គេប្រើកប៉ាស់ហោះអ្វីខ្លះនៅត្រកហ្វូន? (ទាហានអាមេរិកាំង)
- S: ទាហានអាមេរិកាំងប្រើកប៉ាស់ហោះប្រើនានាណាស់។
- T: What airplanes do they use in South Viet Nam?
- S: American soldiers use many kinds of airplane.
- ក. ពួកយើងក្នុងប្រើកប៉ាស់អ្វីខ្លះ? (ឃ្រាំង)
- ឃ្រាំងប្រើកប៉ាស់អ្វីខ្លះប្រើនានាណាស់។
- ខ. គេប្រើគ្រាប់បែកអ្វីខ្លះក្នុងប្រើប្រាស់? (អាមេរិកាំង)
- អាមេរិកាំងប្រើគ្រាប់បែកប្រើនានាណាស់។

- គ. គេសក់ឡានអ្វីខ្លះ ? (ខ្ញុំ)
ខ្ញុំសក់ឡាន ព្រីនធុនណាស់ ។
- ឃ. ទាហានមាន ៩ស្បែកដើមអ្វីខ្លះ? (បើបើ)
បើបើមាន ៩ស្បែកដើម ព្រីនធុនណាស់ ។
- ង. លោកទទួលសេចក្តីអ្វីខ្លះ ? (ខ្ញុំ)
ខ្ញុំទទួលសេចក្តី ព្រីនធុនណាស់ ។
- ច. ឡានលោកព្រីនសំដីអ្វីខ្លះ? (ខ្ញុំ)
ខ្ញុំព្រីនសំដី ព្រីនធុនណាស់ ។

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: អាមេរិកាំង ប្រើកប៉ាណៈ បេ-៥២ សម្រាប់ធ្វើអ្វី?
 S: អាមេរិកាំង រំពឹង លើកប៉ាណៈ ប្លង់ ហើយ ។
 T: What do Americans use the planes (type) B-52 for?
 S: Americans depend on those planes.

- ក. ពួកយើង ក្នុង ព្រីនធុន ដ៏ សម្រាប់ ធ្វើ អ្វី?
យើង ក្នុង រំពឹង លើ កប៉ាណៈ ប្លង់ ហើយ ។
- ខ. លោក យក លុយ នោះ ធ្វើ អ្វី?
លោក រំពឹង លើ លុយ ប្លង់ ហើយ ។
- គ. គេ ចង់ បាន ឡាន នោះ ធ្វើ អ្វី?
គេ រំពឹង លើ ឡាន នោះ ហើយ ។
- ឃ. លោក ត្រូវ ការ សេចក្តី អ្វី?
លោក រំពឹង លើ សេចក្តី ប្លង់ ហើយ ។
- ង. លោក លក់ ក្តី ចង់ ដូច អ្វី ធ្វើ អ្វី?
លោក លក់ ក្តី រំពឹង លើ អ្វី ប្លង់ ហើយ ។
- ច. ខ្ញុំ ទិញ ឡាន នោះ ធ្វើ អ្វី?
ខ្ញុំ រំពឹង លើ ឡាន ប្លង់ ហើយ ។

DRILL FOUR: Response

MODEL: T: គេ ប្រើ កប៉ាណៈ ប្រតិកម្ម ធុន តូច ។ (កប៉ាណៈ បេ-៥២)
 S: ពួក វា ប្រើ កប៉ាណៈ បេ-៥២ ទេ ឬ?
 T: They use small jet bombers.
 S: They probably use the B-52 (type) don't they?

- ក. ភាគ ដំបូង ឡាន ល្អ លឿន ទៅ ព្យាបាល ។ (ឡាន របស់ ភាគ)
ពួក វា ភាគ ដំបូង ឡាន របស់ ភាគ ទៅ ព្យាបាល ទេ ឬ ?
- ខ. លោក ចង់ ទៅ ផ្ទះ ថ្ងៃ នេះ ។ (ថ្ងៃ ថ្លៃ ក)
ពួក វា លោក ចង់ ទៅ ផ្ទះ ថ្ងៃ ថ្លៃ ក ទេ ឬ ?

- ក. យានយន្តយកដឹកក្នុងផ្ទះខ្ញុំ។ (លុយ)
តើយានយន្តយកលុយផ្ទះលោកទេឬ?
- ឃ. លោកចង់ម៉ាកដូចខ្ញុំ។ (ច្រពន្ធខ្ញុំ)
តើក្នុងលោកចង់ម៉ាកដូចច្រពន្ធខ្ញុំទេឬ?
- ង. លោកចង់ដើរលេងជាមួយខ្ញុំ។ (ពួកម៉ាកស្រីខ្ញុំ)
តើក្នុងលោកចង់ដើរលេងជាមួយពួកម៉ាកស្រីខ្ញុំទេឬ?
- ច. ខ្ញុំត្រូវទៅរៀន។ (នៅផ្ទះ)
តើក្នុងលោកត្រូវនៅផ្ទះទេឬ?

DRILL FIVE: Transformation

MODEL: T: គេប្រើកប៉ាស់ហោះនេះសម្រាប់បាញ់កាំភ្លើង។
 S: គេប្រើប្រាស់កប៉ាស់ហោះនេះសម្រាប់បាញ់កាំភ្លើង។
 T: They use these planes to fire rockets.
 S: Mostly they use these planes to fire rockets.

- ក. ខ្ញុំទៅលេងពួកម៉ាកស្រីនៅចុងអាទិត្យ។
ខ្ញុំប្រើទៅលេងពួកម៉ាកស្រីនៅចុងអាទិត្យ។
- ខ. ពួកយើងក្នុងចលនាភូមិសាស្ត្រ។
ពួកយើងក្នុងប្រទេសភូមិសាស្ត្រ។
- គ. អាចេរីកាំងដោះស្រាយពួកខ្មាំង។
អាចេរីកាំងប្រើដោះស្រាយពួកខ្មាំង។
- ឃ. ពួកយើងក្នុងសម្លាប់អាចេរីកាំង។
ពួកយើងក្នុងប្រើសម្លាប់អាចេរីកាំង។
- ង. យើងក្នុងធ្វើចំបាំងពីកម្រិត។
យើងក្នុងប្រើធ្វើចំបាំងពីកម្រិត។
- ច. អាចេរីកាំងប្រើកាំភ្លើងយន្ត។
អាចេរីកាំងប្រើប្រាស់កាំភ្លើងយន្ត។

DRILL SIX: Substitution

MODEL: T: កប៉ាស់ហោះប្រតិកម្មមួយធ្លាក់ក្នុងសមុទ្រស្រុកចិន។ (គ្រាប់បែក)
 S: គ្រាប់បែកមួយធ្លាក់ក្នុងសមុទ្រស្រុកចិន។
 T: A jet bomber fell into the China Sea. (bomb)
 S: A bomb fell into the China Sea.

- ក. គ្រាប់បែកមួយធ្លាក់ក្នុងសមុទ្រស្រុកចិន។ (ស្នេហាផ្អាកកប៉ាស់ហោះ)
- ខ. គ្រាប់បែកមួយធ្លាក់ស្នេហាផ្អាកកប៉ាស់ហោះ។ (ផ្ទះ)
- គ. គ្រាប់បែកមួយផ្ទះស្នេហាផ្អាកកប៉ាស់ហោះ។ (ក្នុងមន្ទីរពេទ្យការ)

- ប. គ្រាប់ថែកម្ពុយដ្ឋៈ ក្នុងមន្ទីរចាត់ការ ។ (ព្រៃ)
- ង. គ្រាប់ថែកម្ពុយដ្ឋៈ ព្រៃមន្ទីរចាត់ការ ។ (ឡាន)
- ច. ឡានម្ពុយដ្ឋៈ ព្រៃមន្ទីរចាត់ការ ។

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: កប៉ាស់ហោះអាមេរិកាំងមួយធ្លាក់ ។ (សត្រូវបាញ់)
 S: សត្រូវបាញ់ធ្លាក់ កប៉ាស់ហោះអាមេរិកាំងមួយ ។
 T: One American airplane was downed. (the enemy shot)
 S: The enemy shot down an American airplane.

- ក. ល្បែកក្នុងដប់នាក់ស្លាប់ ។ (ខ្ញុំបាញ់)
- ខ. ខ្ញុំបាញ់ស្លាប់ល្បែកក្នុងដប់នាក់ ។ (ខ្ញុំធ្វើ)
- គ. ភ្នំថែកថែក ។ (ខ្ញុំដុត)
- ឃ. ទាហានប្រាំនាក់របស់ ។ (ល្បែកក្នុងបាញ់)
- ង. ល្បែកក្នុងបាញ់របស់ទាហានប្រាំនាក់ ។ (ប្តូរខ្ញុំធ្វើ)
- ច. កប៉ាស់ហោះមួយធ្លាក់ ។ (គេបាញ់)

DRILL EIGHT: Transformation

MODEL: T: គេប្រើកប៉ាស់ហោះបេ-៥២ ទម្លាក់គ្រាប់ថែក ។
 S: មុនដំបូងគេត្រូវកប៉ាស់ហោះបេ-៥២ ទម្លាក់គ្រាប់ថែក ។
 T: They use the B-52 to drop bombs.
 S: First of all, they have to use the B-52 to drop bombs.

- ក. មុនដំបូងគេត្រូវប្រើកប៉ាស់ហោះបេ-៥២ ទម្លាក់គ្រាប់ថែក ។
- ខ. លោកនៅជួបមេបញ្ជាការ ។
- គ. អាមេរិកាំងដឹកកងទ័ពប៊ែរត្រូវយន្ត ។
- ឃ. មុនដំបូងគេត្រូវដឹកកងទ័ពប៊ែរត្រូវយន្ត ។

- ង. គេដុតមន្ទីរចាត់ការ ។
មុនដំបូងគេត្រូវដុតមន្ទីរចាត់ការ ។
- ច. បៀកកុងបញ្ចុះបញ្ចូលស្រុក ។
មុនដំបូងបៀកកុងត្រូវបញ្ចុះបញ្ចូលស្រុក ។

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: មុនដំបូងគេត្រូវទម្លាក់គ្រាប់បែក ។
 S: តើមុនដំបូងគេមិនត្រូវទម្លាក់គ្រាប់បែកទេឬ?
 T: First of all, they have to drop bombs.
 S: First of all, don't they have to drop bombs, perhaps?

- ក. មុនដំបូងសើម្បីទៀនបាញ់កាំភ្លើង ។
តើមុនដំបូងសើម្បីមិនទៀនបាញ់កាំភ្លើងទេឬ?
- ខ. មុនដំបូងលោកទៅជួបលោកសក្តិប្រាំ ។
តើមុនដំបូងលោកមិនទៅជួបលោកសក្តិប្រាំទេឬ?
- គ. មុនដំបូងអាមេរិកាំងត្រូវធ្វើបីប្រាំនាស្រុកហ្នួន ។
តើមុនដំបូងអាមេរិកាំងមិនត្រូវធ្វើបីប្រាំនាស្រុកហ្នួនទេឬ?
- ឃ. មុនដំបូងគេជ្រៀមគ្រាប់បែកឥដ្ឋ ។
តើមុនដំបូងគេមិនជ្រៀមគ្រាប់បែកឥដ្ឋទេឬ?
- ង. មុនដំបូងគេដុតមន្ទីរចាត់ការ ។
តើមុនដំបូងគេមិនដុតមន្ទីរចាត់ការទេឬ?
- ច. មុនដំបូងសើម្បីត្រូវបញ្ចុះបញ្ចូលស្រុក ។
តើមុនដំបូងសើម្បីមិនត្រូវបញ្ចុះបញ្ចូលស្រុកទេឬ?

DRILL TEN: Extension

MODEL: T: លោកត្រូវទៅជួបមេបញ្ជាការ ។ (លោកសក្តិប្រាំ)
 S: ហើយឮកាលបង្គំសំលោកត្រូវទៅជួបលោកសក្តិប្រាំ ។
 T: You have to go see the commander. (the captain)
 S: And finally you have to go see the captain.

- ក. គេជ្រៀមប្រាំសំលោះ ឆុន បេ-៥២ ។ (គេសឹកប័ណ្ណ)
ហើយឮកាលបង្គំសំលោកជ្រៀម (គេប្រាំសំលោះ) គេសឹកប័ណ្ណ ។
- ខ. សើម្បីត្រូវទៀនសរសេរ ។ (សរសេរ)
ហើយឮកាលបង្គំសំលោកសើម្បីត្រូវទៀនសរសេរ ។
- គ. បៀកកុងដុតមន្ទីរ អ្នកស្រុក ។ (មន្ទីរចាត់ការ)
ហើយឮកាលបង្គំសំលោកបៀកកុងដុតមន្ទីរចាត់ការ ។

- ប. រាជការត្រូវបញ្ជាបញ្ជាសម្រាប់កង ៤ (រដ្ឋក/ស្រុក)
 ហើយព្រាយបង្កប់សំរាប់ការត្រូវបញ្ជាបញ្ជាសម្រាប់កង ៤
- ង. លោកហ្សូនត្រូវទទួលបាន ៤ (លោកស្ងៀម)
 ហើយព្រាយបង្កប់សំរាប់លោកស្ងៀមទទួលបាន ៤
- ច. ពាកស្រុកកងត្រូវដកទ័ពចេញ ៤ (អាមេរិកាំង)
 ហើយព្រាយបង្កប់សំរាប់អាមេរិកាំងត្រូវដកទ័ពចេញ ៤

DRILL ELEVEN: Substitution

- MODEL: T: កងអនុសេនាធីឡ្យត្រូវការកាំភ្លើងស្នូធុនធ្ងន់ដប់ដើម ៤ (កាំភ្លើងស្នូធុនធ្ងន់)
- S: កងអនុសេនាធីឡ្យត្រូវការកាំភ្លើងស្នូធុនធ្ងន់ដប់ដើម ៤
- T: My company needs 10 heavy guns. (automatic guns)
- S: My company needs 10 automatic guns.
- ក. កងអនុសេនាធីឡ្យត្រូវការកាំភ្លើងស្នូធុនធ្ងន់ដប់ដើម ៤ (ម៉ែច)
 - ខ. កងអនុសេនាធីឡ្យត្រូវការម៉ែចដប់ដើម ៤ (កាំភ្លើងដែលមិនដាក់)
 - គ. កងអនុសេនាធីឡ្យត្រូវការកាំភ្លើងដែលមិនដាក់ដប់ដើម ៤ (កាំភ្លើងស្នូធុន/ស្រាស)
 - ឃ. កងអនុសេនាធីឡ្យត្រូវការកាំភ្លើងស្នូធុន/ស្រាសដប់ដើម ៤ (កាំភ្លើងស្នូធុន/ស្រាស
 មធ្យម)
 - ង. កងអនុសេនាធីឡ្យត្រូវការកាំភ្លើងស្នូធុន/ស្រាសមធ្យមដប់ដើម ៤ (កាតាប៊ីន)
 - ច. កងអនុសេនាធីឡ្យត្រូវការកាតាប៊ីនដប់ដើម ៤

DRILL TWELVE: Response

- MODEL: T: លោកចូលចិត្តទាហានទេ? (មានច្បាប់ទាបច្រើន)
- S: ប្តីប្រើទាហានមានច្បាប់ទាបច្រើន ខ្ញុំនៅតែចូលចិត្តទាហានជានិច្ច ៤
- T: Do you like the military service? (has a lot of regulations)
- S: Although the military service has a lot of regulations, I still like it.
- ក. លោកចូលចិត្តឯកសណ្ឋានទាហានដឹងគោកទេ? (អាក្រក់)
 ប្តីប្រើឯកសណ្ឋានទាហានដឹងគោកអាក្រក់ ខ្ញុំនៅតែចូលចិត្តជានិច្ច ៤
 - ខ. លោកចូលចិត្តអ្នកធ្វើបាយក្នុងបន្ទាយលោកទេ? (មិនចេះធ្វើបាយ)
 ប្តីប្រើអ្នកធ្វើបាយក្នុងបន្ទាយខ្ញុំមិនចេះធ្វើបាយ ខ្ញុំនៅតែចូលចិត្តជានិច្ច ៤
 - គ. លោកចូលចិត្តប្តីសទាហានក្នុងបន្ទាយលោកទេ? (កាចណាស់)
 ប្តីប្រើប្តីសទាហានក្នុងបន្ទាយខ្ញុំកាចណាស់ ខ្ញុំនៅតែចូលចិត្តជានិច្ច ៤
 - ឃ. លោកចូលចិត្តកាំភ្លើងធ្ងន់អ៊ែម-១៤ទេ? (នាប័តាំង)
 ប្តីប្រើកាំភ្លើងធ្ងន់អ៊ែម-១៤ នាប័តាំង ខ្ញុំនៅតែចូលចិត្តជានិច្ច ៤
 - ង. លោកចូលចិត្តហាត់ទាហានទេ? (តីបាក់)
 ប្តីប្រើហាត់ទាហានតីបាក់ ខ្ញុំនៅតែចូលចិត្តជានិច្ច ៤
 - ច. លោកចូលចិត្តធ្វើអ្នកនាំសារទេ? (នឿយហត់ណាស់)
 ប្តីប្រើធ្វើអ្នកនាំសារនឿយហត់ណាស់ ខ្ញុំនៅតែចូលចិត្តជានិច្ច ៤

DRILL THIRTEEN: Transformation

MODEL: T: យើងមិនអាចវាយបកភូមិនោះបានវិញទេ ។ (លរៈ)
 S: ទាល់តែយើងវាយបកភូមិនោះបានវិញទើបយើងឈ្នះ ។
 T: We cannot retake that hamlet.
 S: Unless we retake that hamlet, we won't win.

- ក. កងទ័ពយើងគ្មានកាំភ្លើងទេ ។ (ធ្វើចម្លងកើត)
 ទាល់តែកងទ័ពយើងមានកាំភ្លើងទើបកងទ័ពយើងធ្វើចម្លងកើត ។
- ខ. លោកមិនអាចសួរអ្នកស្រុកទេ ។ (រកកងទ័ពខ្មាំងយើង)
 ទាល់តែលោកសួរអ្នកស្រុកទើបលោករកកងទ័ពខ្មាំងយើង ។
- គ. យើងមិនអាចបោះគ្រាប់អារក្សនេះចោលទេ ។ (ចោលគ្រាប់ទន្លេកើត)
 ទាល់តែយើងបោះគ្រាប់អារក្សនេះចោលទើបយើងចោលគ្រាប់ទន្លេកើត ។
- ឃ. ខ្ញុំមិនយកកាំបិតនេះទៅជាមួយទេ ។ (គ្នាផ្លូវបាន)
 ទាល់តែយកកាំបិតនេះទៅជាមួយទើបលោកវាផ្លូវបាន ។
- ង. កងទ័ពយើងមិនបោះគ្រាប់បែកទីផ្សារទៅក្នុងរូងនោះទេ ។ (កងទ័ពព្រៃចេញ)
 ទាល់តែកងទ័ពយើងបោះគ្រាប់បែកទីផ្សារទៅក្នុងរូងនោះទើបកងទ័ពព្រៃចេញ ។

DRILL FOURTEEN: Response

MODEL: T: លោកកំពុងធ្វើអី? (កប់គ្រាប់មីន)
 S: ខ្ញុំកំពុងកប់គ្រាប់មីន ។
 T: What are you doing? (bury a mine)
 S: I'm burying a mine.

- ក. ពលរដ្ឋក៏មកកប់គ្រាប់មីន? (ដាក់របស់លួសបន្លា)
 ពលរដ្ឋក៏មកកប់គ្រាប់ដាក់របស់លួសបន្លា ។
- ខ. កូនខាងលោកកំពុងធ្វើអី? (ដំឡើងកាំភ្លើងមីន)
 កូនខាងខ្ញុំកំពុងដំឡើងកាំភ្លើងមីន ។
- គ. លោកសុំកំពុងធ្វើអី? (និយាយទូរស័ព្ទទៅមេបញ្ជាការ)
 លោកសុំកំពុងនិយាយទូរស័ព្ទទៅមេបញ្ជាការ ។
- ឃ. រាជការកំពុងធ្វើអី? (បញ្ជូនទ័ពទៅព្រំដែន)
 រាជការកំពុងបញ្ជូនទ័ពទៅព្រំដែន ។
- ង. ខ្មាំងកំពុងធ្វើអី? (ផ្ដាំទ័ព)
 ខ្មាំងកំពុងផ្ដាំទ័ព ។
- ច. លោកកំពុងធ្វើអី? (ដោះគ្រាប់មីន)
 ខ្ញុំកំពុងដោះគ្រាប់មីន ។

VOCABULARY

កប៉ាស់ហោះដក	kəpal hoh phtuk	transport plane
កប៉ាស់ហោះប្រើភ័កម្ម	kəpal hoh prote ^o kam	jet bomber, jet
... ក៏មាន	...kəw mian	it sometimes happens that... (R)
កាច	kaac	fierce
កាត់សេចក្តី	kat sec kdsy	to render a judgment, to decide a
កាំភ្លើង	kəcruoc	missile, rocket
ក្រោយបង្អស់ (ឬ ក្រោយបំផុត)	kraoy pə-oh	finally, last of all
កប់	kən	[or kraoy pəmp ^h ot] to stick
គ្រាប់សឹកស្រង	króp bæk phsaen	smoke grenade
ពុទ្ធិសាស្ត្រ	krɛ̃ən əvút	weapons
ចាត់ការ	cat kaa	to administer, to plan, to command
(ចុះ) ជុំកង	(coh) kraen	probably
ដុំ	chkaa	to clear (forest)
ដឹក	dək	to transport
ដោះស្រាយ	doh ləən	to release
ប៉ុន្តែ	they bae	although
ទូរស័ព្ទ	tuoresap	telephone
ធន	thun	type
ធ្លាក់	thlé ^o	to fall
នាវា	niavia	ship
នាវាដឹកកប៉ាស់ហោះ	niavia phtuk kəpal hoh	- aircraft carrier
នឿយចាត់	niəy hot	tired, exhausted
បំភ្លេច	pəphlɛc	to forget (deliberately) (L)
ប្រធានរដ្ឋ	pemuk rót	chief of state
ដក	phtuk	to load
ផ្សែង	phsaen	smoke
ព្យាបាល	pyiabaal	to care for (R)
មធ្យម	methyum	medium, average
មន្ទីរចាត់ការ	məntii cat kaa	headquarters (building)
មរិច	morcee	mortar (gun)
មុនដំបូង	mun dəboun	first of all
រំបង	ləbɔwŋ	fence
រូង	ruun	factory, plant
រំពឹង (លើ)	əmpɛ̃ŋ (ləə)	to depend on
សន្តិសីល	latti ^o niyum	ideology (formal) (L)

ស្លឹកបន្លា	luoh pɛlaa	barbed wire
សង្គម	səŋkum	society (L)
សមុទ្រ	səmut	sea, ocean
ហោះ	həh	to fly
អន្តរជាតិ	əntɛrəʔciat	international (R)
អេលីកប៊ែរ	eelikoptɛr	helicopter
អ្នកនាំសារ	néʔ nóm saa	messenger

Stung Meanchey

មនុស្សមានប្បទានភាពជាងសត្វ

អ្នកស្រែម្នាក់វាយធ្វើបាបក្របី ។ ក៏ទំព្រាំងនឹងការវេទនា ។ មានខ្លា
មួយដើរមកជិតក្របី ហើយនិយាយថាបងក្របី ! ហេតុអ្វីបានជាបងព្រាំង
គេវាយធ្វើបាបដូច្នោះ? ខ្លាបងឯងធំជាងមនុស្សដែលវាយបងឯង ។ ក្របីឆ្លើយ

ថាមនុស្សក្នុងមែនពិត ប៉ុន្តែគេមានប្រាជ្ញាជាងយើងជាសត្វ ។ ខ្លាឆ្លើយឆ្ងល់
មិនស្គាល់ប្រាជ្ញានោះយ៉ាងដូចម្តេច ក៏សួរទៅមនុស្សថា បងមនុស្ស ! ឯណា
ប្រាជ្ញាបងឯង ? បង្ហាញខ្ញុំមើលផង ។ មនុស្សឆ្លើយថា ប្រាជ្ញាអញទុក្ខរោ
ងផ្ទះ ។ ខ្លាថាបងឯងទៅរកយកមក ។ មនុស្សឆ្លើយថា បើអញទៅផ្ទះ
ឯងនឹងខាំស៊ីក្របីអញហើយ បើឯងចង់ឲ្យអញទៅយកប្រាជ្ញាឲ្យឯងមើល
ត្រូវឯងឲ្យអញចងឯងសិន ។

ខ្លាចនឹងមើលប្រាជ្ញាមនុស្ស ក៏ព្រមផ្សែមនុស្សធ្វើតាមចិត្ត លុះចង់ខ្លាច
 ហើយមនុស្សវាយខ្លាចនឹងនឹមនង្គ័ល ហើយប្រាប់ថា ហ្នឹងហើយមនុស្សខ្សោយ
 មានប្រាជ្ញាត្រួតលើកំលាំងសត្វបាន ឥឡូវនេះឯងឃើញហើយឬនៅ? ហ្នឹង
 ហើយប្រាជ្ញាមនុស្ស ។ ឯក្របីឃើញដូច្នោះ ក៏សើចទន់ខ្លួនប្រាណដួល
 ទង្គិចបុកមាត់នឹងដីបាក់ធ្លេញលើអស់ ហេតុនេះហើយ បានជាក្របីគ្មាន
 ធ្លេញលើដល់មកសព្វថ្ងៃនេះ ។

ប្រាណ	rithianu'phiap	physical power (literary)
ត្រូវ	tróm	to bear, to put up with
រង្វៀងធ្ងល់	ŋɛəŋ chɲol	to wonder, to be puzzled
រង្វៀង	ŋɛəŋ	to black out mentally
ខាំ	kham	to bite
តាមចិត្ត	taam cət	according to (his) desire
នឹម	nɛm	yoke
នង្គ័ល	nɛŋkól	plow
ត្រួត	truot	to govern, to control, to supervise
សើចទន់ខ្លួន	saec tún khluon	to laugh uncontrollably
ទន់	tún	soft
ប្រាណ	praan	body (formal)
ទង្គិច	tekɛc	to hit, to knock
បុក	bok	to pound, to strike
សព្វថ្ងៃនេះ	səp ɲay nih	nowadays, at present

LESSON FIFTY-SIX

DIALOGUE

	បាត់	
១.	សម យើងជិតអស់ម្ហូបហើយ។
លោកបាត់អ្នកណាទិញទៅ
ទិញម្ហូបម្តងនេះ?
កាន់កាប់	to assign, to order
We're almost out of food. Whom
did you assign to go buy food this
time?
២.	គុម អ្នកណាកាន់កាប់ខាងម្ហូប
ឥឡូវ?	to be in charge of
Who's in charge of food now?
៣.	សម លោកសក្តិព័ន្ធម្យក្តីដដែល។
មុន។	It's the same one. Lt. Sambat.
before
៤.	គុម មុន។ គាត់ធ្លាប់ទៅទិញទេ?
ញឹកញាប់	Before, did he go to buy?
often
៥.	សម បាទ ប៉ុន្តែធ្លាប់ តែមិនសូវ
ញឹកញាប់ប៉ុន្មានទេ។	Yes, he did, but not very often.
៦.	គុម ធម្មតាលោកបញ្ជូនអ្នកណា
ទិញទៅទិញ?
អ្នកកាន់លុយ | Whom did you usually send?

the cashier (the one in charge
of money) |
| ៧. | សម ខ្ញុំទិញអ្នកកាន់លុយទៅ។ | I had the cashier go. |
| ៨. | គុម គេលក់វាវ៉ាន់យ៉ាងម៉េច
ឥឡូវនៅផ្សារ?
រាយ | How are they selling things in the
market?

retail
wholesale |
| ៩. | សម លោកចង់ទិញរាយក៏បាន
អ្នកក៏បាន។ | If you want to buy at retail, it's
OK; wholesale is OK also. |

DIALOGUE:

1. sam - yæŋ cət əh məhəup həh. look cat né'naa aoy tɿw tɿŋ məhəup mə dɔɔŋ nih?
2. tom - né'naa kan kap khaaŋ məhəup əyləw?
3. sam - look sa? pii səbat tɛdaɛl
4. tom - mun mun kót thlóp tɿw tɿŋ eh?
5. sam - baat, they mɛn thlóp, tæ mɛn səw ŋɛk ŋóp pəmaan eh
6. tom - thómmedaa look pɛcuun né'naa aoy tɿw tɿŋ?
7. sam - khŋom aoy né? kan luy tɿw
8. tom - kee lú? əyvan yaaŋ məc əyləw nɿw phsaa?
9. sam - look cəŋ tɿŋ rɿay kɔɔ baan, dom kɔɔ baan

DIALOGUE

NOTES

SENTENCE NO.

1. Note the use of causative ឲ្យ /aoy/ with ចាត់ /cat/ 'to assign.' ឲ្យ /aoy/ can occur either before or after the subject of the following clause. Thus sentence 1 can also be

លោកចាត់ឲ្យអ្នកណាទៅទិញម្ហូបម្ហូបនេះ?

look cat aoy né'naa tɿw tɿŋ məhoup mədɔɔŋ nih?

Whom did you assign to go buy food this time?

But note that in the case of បញ្ជូន /pəcuun/ in sentence 6 the order must be បញ្ជូន /pəcuun/ + subject + ឲ្យ /aoy/ + verb phrase, as in this sentence.

DRILLS

DRILL NO.

8. In this drill is introduced a new pattern that includes an indefinite. In this pattern the first clause of the sentence contains the indefinite, ណា/naa/ 'whichever,' e.g. អ្នកណា /né'naa/ 'whoever;' the second clause contains a parallel noun plus demonstrative, e.g. អ្នកហ្នឹង /né' nɿŋ/ 'that person.'

Drill 8 provides examples with អ្នកណា/né'naa/ 'whoever;' some other examples are:

យើងទៅកន្លែងណាក៏ឃើញពួកគេនៅកន្លែងហ្នឹង។

yəəŋ tɿw kəlaɛŋ naa kɔɔ khəəŋ kee nɿw kəlaɛŋ nɿŋ

Wherever we go we see them. (We go to any place; we see them at that place.)

ទិដ្ឋិណាខ្ញុំថែកលុយទិដ្ឋិហ្នឹងខ្ញុំទៅញ៉ាំបាយហាង។

ŋay naa khɿom baek luy ŋay nɿŋ khɿom tɿw ŋam baay haan

Whichever day I get paid I go to eat out.

9. The word ទើប /təep/ is used like បាទ /baan/ 'not...until, not...unless,' e.g. លោកឲ្យលុយទើបទិញទំនិញ។

look aoy luy khɿom təep khɿom tɿw

I won't go until (unless) you give me the money.

DRILLS

DRILL ONE: Response

MODEL: T: លោកចាត់អ្នកណាទូលទៅទិញម្ហូប?

S: ខ្ញុំចាត់លោក អ៊ុយ ទូលទៅទិញម្ហូប។

T: Whom did you assign to go buy food?

S: I assigned Mr. Ngoy to go buy food. .

- ក. លោក ជ្រើសរើសអ្នកណា ទិញ ហាម បន្ទាប ? (កូន ទាហាន)
ខ្ញុំ ជ្រើស កូន ទាហាន ទិញ ទៅ ហាម បន្ទាប ។
- ខ. លោក ជ្រើសរើសអ្នកណា ទិញ ទៅ សួរ លោក គ្រូ ? (នាង ស៊ី មន)
ខ្ញុំ ជ្រើស នាង ស៊ី មន ទិញ ទៅ សួរ លោក គ្រូ ។
- គ. លោក ជ្រើសរើសអ្នកណា ទិញ ទៅ ជួប ប៉ូ ស៊ី ល ? (លោក សក្កី ព័រ)
ខ្ញុំ ជ្រើស លោក សក្កី ព័រ ទិញ ទៅ ជួប ប៉ូ ស៊ី ល ។
- ឃ. លោក បញ្ជា អ្នកណា ទិញ ទៅ ចាច់ ចោរ ? (ប៉ូ ស៊ី ល)
ខ្ញុំ បញ្ជា ប៉ូ ស៊ី ល ទិញ ទៅ ចាច់ ចោរ ។
- ង. លោក ដើញ អ្នកណា ទិញ ទៅ ដេក ? (កូន)
ខ្ញុំ ដើញ កូន ទិញ ទៅ ដេក ។
- ច. លោក ជួស រួម អ្នកណា ទិញ ម៉ែ ល កូន លោក ? (នាង ចន្ទ)
ខ្ញុំ ជួស នាង ចន្ទ ទិញ ម៉ែ ល កូន ខ្ញុំ ។

DRILL TWO: Response

MODEL: T: លោក ចាត់ អ្នកណា ទិញ ទៅ ទិញ ម្ហូប ?
S: ស្រេច ភ័យ លើ លោក ទេ ទិញ អ្នកណា ទៅ ទិញ ក៏ បាន ដែរ ។
T: Whom will you assign to go buy food?
S: It's up to you; anybody can go.

- ក. លោក ជ្រើសរើសអ្នកណា ទិញ ហាម បន្ទាប ?
ស្រេច ភ័យ លើ លោក ទេ ទិញ អ្នកណា ហាម បន្ទាប ក៏ បាន ដែរ ។
- ខ. លោក ប្រាប់ អ្នកណា ទិញ ទៅ សួរ លោក គ្រូ ?
ស្រេច ភ័យ លើ លោក ទេ ទិញ អ្នកណា ទៅ សួរ ក៏ បាន ដែរ ។
- គ. លោក ជ្រើសរើសអ្នកណា ទិញ ទៅ ជួប ប៉ូ ស៊ី ល ?
ស្រេច ភ័យ លើ លោក ទេ ទិញ អ្នកណា ទៅ ជួប ក៏ បាន ដែរ ។
- ឃ. លោក បញ្ជា អ្នកណា ទិញ ទៅ ចាច់ ចោរ ?
ស្រេច ភ័យ លើ លោក ទេ ទិញ អ្នកណា ទៅ ចាច់ ក៏ បាន ដែរ ។
- ង. លោក ដើញ អ្នកណា ទិញ ចេញ ពី ប្លាក ?
ស្រេច ភ័យ លើ លោក ទេ ទិញ អ្នកណា ចេញ ក៏ បាន ដែរ ។
- ច. លោក ជួស រួម អ្នកណា ទិញ ម៉ែ ល កូន លោក ?
ស្រេច ភ័យ លើ លោក ទេ ទិញ អ្នកណា ម៉ែ ល ក៏ បាន ដែរ ។

DRILL THREE: Response

MODEL: T: អ្នកណា កាន់ កាប់ ខាង ម្ហូប ? (លោក កុយ - ទិញ)
S: លោក កុយ កាន់ កាប់ ខាង ទិញ ម្ហូប ។
T: Who is in charge of food?
S: Mr. Koy is in charge of buying food.

- ក. អ្នកណាកាន់កាប់ខាងគ្រាប់? (លោកសក្កីថ្មី - ផ្លូវ)
លោកសក្កីថ្មីកាន់កាប់ខាងផ្លូវគ្រាប់។
- ខ. អ្នកណាកាន់កាប់ខាងឡាន? (ខ្ញុំ - ដួសដួស)
ខ្ញុំកាន់កាប់ខាងដួសដួសឡាន។
- គ. អ្នកណាកាន់កាប់ខាងសម្លាវ? (លោកសក្កីពីរដំបូង - ថែក)
លោកសក្កីពីរដំបូងកាន់កាប់ខាងថែកសម្លាវ។
- ឃ. អ្នកណាកាន់កាប់ខាងដំណឹង? (សុខ - ទទួល)
សុខកាន់កាប់ខាងទទួលដំណឹង។
- ង. អ្នកណាកាន់កាប់ខាងភាសាខ្មែរ? (លោកលេវ - បង្រៀន)
លោកលេវកាន់កាប់ខាងបង្រៀនភាសាខ្មែរ។
- ច. អ្នកណាកាន់កាប់ខាងសំបុត្រ? (កញ្ញាមស័កាន - ផ្លែ)
កញ្ញាមស័កានកាន់កាប់ខាងផ្លែសំបុត្រ។

DRILL FOUR: Transformation

- MODEL: T: ឆ្លងនេះខ្ញុំទៅទិញម្ហូប។ (លោកទៅជាម្ហូបខ្ញុំ)
S: ម្ហូបនេះខ្ញុំទៅទិញម្ហូបលុះត្រាតែលោកទៅជាម្ហូបខ្ញុំ។
T: This time I'll go to buy food.
S: This time I won't go to buy food unless you go with me. (This time I'll go to buy food only if you go with me.)
- ក. ខ្ញុំទៅលេងលោកយប់នេះ។ (ខ្ញុំគ្មានការ)
ខ្ញុំទៅលេងលោកយប់នេះលុះត្រាតែខ្ញុំគ្មានការ។
 - ខ. គេលក់ដុំ។ (លោកទិញព្រៃ)
គេលក់ដុំលុះត្រាតែលោកទិញព្រៃ។
 - គ. ខ្ញុំទៅជាម្ហូបលោក។ (លោកចេញលុយ)
ខ្ញុំទៅជាម្ហូបលោកលុះត្រាតែលោកចេញលុយ។
 - ឃ. យើងអាចរៀនភាសាខ្មែរ។ (លោកលេងនិយាយអង់គ្លេសក្នុងថ្នាក់)
យើងអាចរៀនភាសាខ្មែរលុះត្រាតែលោកលេងនិយាយអង់គ្លេសក្នុងថ្នាក់។
 - ង. កូនលោកចេញពីផ្ទះ។ (លោកទិញវ៉ាចេញ)
កូនលោកចេញពីផ្ទះលុះត្រាតែលោកទិញវ៉ាចេញ។
 - ច. កូនសំបុត្រព្រឹត្តិបត្រ។ (លោកបណ្តាបទទិញវ៉ាព្រឹត្តិបត្រ)
កូនសំបុត្រព្រឹត្តិបត្រលុះត្រាតែលោកបណ្តាបទទិញវ៉ាព្រឹត្តិបត្រ។

DRILL FIVE: Response

- MODEL: T: លោកមើលសៀវភៅអី?
S: ខ្ញុំមើលសៀវភៅដំណើរ។
T: What book did you read?
S: I read the same book.

- ក. លោករៀនសាលាណា ? ខ្ញុំរៀនសាលាដំរីដំលេង ។
- ខ. លោកទៅរៀនណា ? ខ្ញុំទៅរៀនដំរីដំលេង ។
- គ. លោកទៅបង្រៀនថ្នាក់ណា ? ខ្ញុំទៅបង្រៀនថ្នាក់ដំរីដំលេង ។
- ឃ. ខ្ញុំទៅអង្គុយកន្លែងណា ? លោកទៅអង្គុយកន្លែងដំរីដំលេង ។
- ង. លោកចង់ញ៉ាំស្រាអីម្តងនេះ ? ខ្ញុំចង់ញ៉ាំស្រាដំរីដំលេង ម្តងនេះ ។
- ច. លោកត្រូវបំបែកវិញតាមផ្លូវណា ? ខ្ញុំទាញបំបែកវិញតាមផ្លូវដំរីដំលេង ។

DRILL SIX: Response

MODEL: T: លោកកំពុងមើលសៀវភៅដំរីដំលេង ?

S: ទេ ខ្ញុំមើលសៀវភៅដូចគ្នា ។

T: Are you reading the same book?

S: No, I'm reading a similar book.

- ក. លោកញ៉ាំស្រាអីដំរីដំលេង ? ទេ ខ្ញុំញ៉ាំស្រាស្រូវដូចគ្នា ។
- ខ. លោកប្រើឡានដំរីដំលេង ? ទេ ខ្ញុំប្រើឡានដូចគ្នា ។
- គ. លោកយករបស់ដំរីដំលេងមកវិញ ? ទេ ខ្ញុំយករបស់ដូចគ្នាមកវិញ ។
- ឃ. គេទិញអាវដំរីដំលេងមកលោកវិញ ? ទេ គេទិញអាវដូចគ្នាមកខ្ញុំវិញ ។
- ង. លោកសរសេរភ្លើងដំរីដំលេង ? ទេ ខ្ញុំសរសេរភ្លើងដូចគ្នា ។
- ច. លោកធ្វើម្ហូបដំរីដំលេង ? ទេ ខ្ញុំធ្វើម្ហូបដូចគ្នា ។

DRILL SEVEN: Response

MODEL: T: មុនៗ គាត់ធ្លាប់ទៅទិញទេ? (ញ៉ាំក)

S: គាត់ធ្លាប់ទៅទិញពីកម្រិតស្តុកញ៉ាំកប៉ុន្មានទេ ។

T: Before did he go to buy (it)?

S: He used to, but not very often.

- ក. មុនៗ លោកធ្លាប់ញ៉ាំស្រាទេ? (ស្រា) ខ្ញុំធ្លាប់ញ៉ាំស្រាពីកម្រិតស្តុកស្រាប៉ុន្មានទេ ។
- ខ. មុនៗ លោកធ្លាប់ធ្វើបាយទេ? (ឆ្ងាញ់) ខ្ញុំធ្លាប់ធ្វើបាយពីកម្រិតស្តុកឆ្ងាញ់ប៉ុន្មានទេ ។
- គ. មុនៗ លោកធ្លាប់ត្រូវបាននិយាយទេ? (ប្រាកដ) ខ្ញុំធ្លាប់ត្រូវបាននិយាយពីកម្រិតស្តុកប្រាកដប៉ុន្មានទេ ។
- ឃ. មុនៗ លោកធ្លាប់ដួសដុលឡានទេ? (ស) ខ្ញុំធ្លាប់ដួសដុលឡានពីកម្រិតស្តុកដុលឡានទេ ។
- ង. មុនៗ លោកធ្លាប់បាញ់កាំភ្លើងធុនអ៊ីច - ១៦ ទេ? (ត្រង់) ខ្ញុំធ្លាប់បាញ់កាំភ្លើងធុនអ៊ីច - ១៦ ពីកម្រិតស្តុកត្រង់ប៉ុន្មានទេ ។
- ច. មុនៗ លោកធ្លាប់ដើរលេងយប់ទេ? (ញ៉ាំកញ៉ាំ) ខ្ញុំធ្លាប់ដើរលេងយប់ពីកម្រិតស្តុកញ៉ាំកញ៉ាំប៉ុន្មានទេ ។

DRILL EIGHT: Response

MODEL: T: ធម្មតាលោកបញ្ជូនអ្នកណាទិញទំនិញ?
 S: ធម្មតាអ្នកណាធ្លាប់ធ្វើ អ្នកថ្នាំដំទៅទំនិញ។
 T: Whom do you usually send to buy?
 S: Whoever usually does the buying goes.

- ក. ធម្មតាលោកប្រើអ្នកណាធ្វើ?
 ធម្មតាអ្នកណាធ្លាប់ធ្វើ អ្នកថ្នាំដំធ្វើ។
- ខ. ធម្មតាលោកទិញអ្នកណាទៅបង្រៀន?
 ធម្មតាអ្នកណាធ្លាប់បង្រៀន អ្នកថ្នាំដំទៅបង្រៀន។
- គ. ធម្មតាលោកបញ្ជូនអ្នកណាទិញទំនិញចាប់ហោរ?
 ធម្មតាអ្នកណាធ្លាប់ចាប់ហោរ អ្នកថ្នាំដំទៅចាប់។
- ឃ. ធម្មតាលោកទិញអ្នកណាធ្វើទិញលោក?
 ធម្មតាអ្នកណាធ្លាប់ធ្វើ អ្នកថ្នាំដំធ្វើទិញ។
- ង. ធម្មតាលោកដួលអ្នកណាទៅចាំផ្ទះលោក?
 ធម្មតាអ្នកណាធ្លាប់ចាំ អ្នកថ្នាំដំទៅចាំផ្ទះ។
- ច. ធម្មតាលោកបញ្ជូនអ្នកណាទៅជួបលោកសិក្សា?
 ធម្មតាអ្នកណាធ្លាប់ជួប អ្នកថ្នាំដំទៅជួបលោកសិក្សា។

DRILL NINE: Transformation

MODEL: T: លោកទិញលុយខ្ញុំ។ (ទៅ)
 S: លុះត្រាតែលោកទិញលុយខ្ញុំ ទើបខ្ញុំទៅ។
 T: (You) give me the money. (go)
 S: Unless you give me the money, I won't go. (I will go only on the condition that you give me the money.)

- ក. លោកពន្យល់ខ្ញុំ។ (ទៀន)
 លុះត្រាតែលោកពន្យល់ខ្ញុំ ទើបខ្ញុំទៀន។
- ខ. លោកបើព្យលុយខ្ញុំ។ (ទៅដាក់ម្ហូប)
 លុះត្រាតែលោកបើព្យលុយខ្ញុំ ទើបខ្ញុំទៅដាក់ម្ហូប។
- គ. ខ្ញុំទិញលោក។ (ធ្វើ)
 លុះត្រាតែខ្ញុំទិញលោក ទើបលោកធ្វើ។
- ឃ. គេនិយាយថាមើលង។ (ធ្វើមរ)
 លុះត្រាតែគេនិយាយថាមើលង ទើបមើលងធ្វើមរ។
- ង. លោកប្រាប់ខ្ញុំ។ (ធ្វើកើត)
 លុះត្រាតែលោកប្រាប់ខ្ញុំ ទើបខ្ញុំធ្វើកើត។
- ច. ច្រពន្ធនឹងបាយទិញខ្ញុំ។ (ញាំ)
 លុះត្រាតែច្រពន្ធនឹងបាយទិញខ្ញុំ ទើបខ្ញុំញាំ។

DRILL TEN: Substitution

MODEL: T: លោកទៅទិញក៏បាន ខ្ញុំទៅទិញក៏បាន ។ (មើល)

S: លោកមើលក៏បាន ខ្ញុំមើលក៏បាន ។

T: If you go to buy, it's all right; if I go, it's all right. (read)

S: If you read, it's all right; if I read, it's all right.

ក. លោកមើលក៏បាន ខ្ញុំមើលក៏បាន ។ (និយាយ)

ខ. លោកនិយាយក៏បាន ខ្ញុំនិយាយក៏បាន ។ (បង្រៀន)

គ. លោកបង្រៀនក៏បាន ខ្ញុំបង្រៀនក៏បាន ។ (ទទួលបន្ទុក)

ឃ. លោកទទួលបន្ទុកក៏បាន ខ្ញុំទទួលបន្ទុកក៏បាន ។ (ទៅសួរ)

ង. លោកទៅសួរក៏បាន ខ្ញុំទៅសួរក៏បាន ។ (ចេញសុំ)

ច. លោកចេញសុំក៏បាន ខ្ញុំចេញសុំក៏បាន ។

DRILL ELEVEN: Response

MODEL: T: អ្នកណាកាន់កាប់ហាមស្បៀត ? (ពលបុរសកែម)

S: ពលបុរសកែមកាន់កាប់ហាមស្បៀត ។

T: Who is in charge of patrols? (Sergeant Kem)

S: Sergeant Kem is in charge of patrols.

ក. អ្នកណាកាន់កាប់ទាមទារ ? (សក្តិសីមា)
 សក្តិសីមាកាន់កាប់ទាមទារ ។

ខ. អ្នកណាកាន់កាប់ទាមទារសម្បុរ ? (លោកគុម)
 លោកគុមកាន់កាប់ទាមទារសម្បុរ ។

គ. អ្នកណាកាន់កាប់ទាមទារប្រាក់ទី១ ? (ពលបុរសហ្វូន)
 ពលបុរសហ្វូនកាន់កាប់ទាមទារប្រាក់ទី១ ។

ឃ. អ្នកណាកាន់កាប់ទាមទារមន្ត្រីពេទ្យ ? (គ្រូពេទ្យ)
 គ្រូពេទ្យកាន់កាប់ទាមទារមន្ត្រីពេទ្យ ។

ង. អ្នកណាកាន់កាប់ទាមទាររាជយោធិ៍ទូរស័ព្ទ ? (កាប៉ូរ៉ាលសិម)
 កាប៉ូរ៉ាលសិមកាន់កាប់ទាមទាររាជយោធិ៍ទូរស័ព្ទ ។

ច. អ្នកណាកាន់កាប់ទាមទារសន្តិសុខទៅ ? (លោកសក្តិប្បន)
 លោកសក្តិប្បនកាន់កាប់ទាមទារសន្តិសុខទៅ ។

DRILL TWELVE: Substitution

MODEL: T: ថ្ងៃនេះមានអ្នកភៀសខ្លួនប៉ុន្មាននាក់ ? (ហោរ)

S: ថ្ងៃនេះមានហោរប៉ុន្មាននាក់ ?

T: How many refugees are there today? (thieves)

S: How many thieves are there today?

- ក. ថ្ងៃនេះមានហោរច័ន្ទាននាក់ ? (ចាប់)
- ខ. ថ្ងៃនេះចាប់ហោរច័ន្ទាននាក់ ? (ស្ទើរយសង្រ្គាម)
- គ. ថ្ងៃនេះចាប់ស្ទើរយសង្រ្គាមច័ន្ទាននាក់ ? (សមាច់)
- ឃ. ថ្ងៃនេះសមាច់ស្ទើរយសង្រ្គាមច័ន្ទាននាក់ ? (ឃ្នឹង)
- ង. ថ្ងៃនេះសម្លាប់ឃ្នឹងច័ន្ទាននាក់ ? (មាន)
- ច. ថ្ងៃនេះមានឃ្នឹងច័ន្ទាននាក់ ? (អ្នករហូស)
- ឆ. ថ្ងៃនេះមានអ្នករហូសច័ន្ទាននាក់ ?

DRILL THIRTEEN: Choice

MODEL: T: ... ជាមេបញ្ជាការក្នុងកងអនុសេនាធិ ។ (សិក្ខិច , ពលបាលឯក)
 S: សិក្ខិចជាមេបញ្ជាការក្នុងកងអនុសេនាធិ ។
 T: A is the commander of a company. (captain, sergeant)
 S: A captain is the commander of a company.

- ក. គេធុប្រើ ... ដើម្បីដឹកអ្នករហូសទៅពេទ្យ ។ (កប៉ាសហោរ:ប្រតិកម្ម, អេស៊ីកុបទ័រ)
 គេធុប្រើអេស៊ីកុបទ័រដើម្បីដឹកអ្នករហូសទៅពេទ្យ ។
- ខ. ខ្ញុំនិយាយជាមួយលោកមេបញ្ជាការភាម ... ។ (កាសិស, ទូរស័ព្ទ)
 ខ្ញុំនិយាយជាមួយលោកមេបញ្ជាការភាមទូរស័ព្ទ ។
- គ. ពលបាលបញ្ជាការ ... ខ្យល់រើសសំរាមក្នុងបន្ទាយ ។ (នាយទាហាន, កូនទាហាន)
 ពលបាលបញ្ជាការនាយទាហានខ្យល់រើសសំរាមក្នុងបន្ទាយ ។
- ឃ. ពុករាយការពិនិត្យទ័ត ពលបាលស្រែកថា ... ។ (ភ័យបង្ហូរ, ប័ត្រកង្កែប)
 ពុករាយការពិនិត្យទ័ត ពលបាលស្រែកថាប័ត្រកង្កែប ។
- ង. កូនទាហានត្រូវគំនាប់ ... ។ (ពលបាល, នាយទាហាន)
 កូនទាហានត្រូវគំនាប់នាយទាហាន ។
- ច. ... បញ្ជាក់សិក្ខិខ្យល់លោកសិក្ខិច ។ (ពលបាល, ទុក្ខចលន៍យត្រី)
 ទុក្ខចលន៍យត្រីបញ្ជាក់សិក្ខិខ្យល់លោកសិក្ខិច ។

DRILL FOURTEEN: Transformation

MODEL: T: កន្លែងនេះសម្រាប់អ្នកជម្ងឺ ។ (អ្នករហូសធ្ងន់)
 S: កន្លែងនេះសម្រាប់អ្នកជម្ងឺជាពិសេសអ្នករហូសធ្ងន់ ។
 T: This place is for patients. (the seriously wounded ones)
 S: This place is for patients, especially the seriously wounded ones.

- ក. អ្នកស្រែកមិនគួររងទុក្ខក្នុងសង្រ្គាមនេះទេ ។ (ក្រែងៗ)
 អ្នកស្រែកមិនគួររងទុក្ខក្នុងសង្រ្គាមនេះទេជាពិសេសក្រែងៗ ។
- ខ. បើបងត្រូវជួបអ្នកស្រែក ។ (នៅពេលមានសង្រ្គាម)
 បើបងត្រូវជួបអ្នកស្រែកជាពិសេសនៅពេលមានសង្រ្គាម ។

- គ. លោកត្រូវការការពារភូមិទាំងអស់។ (ភូមិលោក)
- លោកត្រូវការការពារភូមិទាំងអស់ជាពិសេសភូមិលោក។
- ឃ. កុំបាញ់ព្រួងពោក។ (យើងដិតអស់គ្រាប់ហើយ)
- កុំបាញ់ព្រួងពោកជាពិសេសយើងដិតអស់គ្រាប់ហើយ។
- ង. លោកត្រូវជ្រុះប្រយ័ត្នបន្តិច។ (បើលោកមិនស្គាល់ប្លុំ)
- លោកត្រូវជ្រុះប្រយ័ត្នបន្តិចជាពិសេសបើលោកមិនស្គាល់ប្លុំ។
- ច. លោកមិនត្រូវទុកចិត្តអ្នកស្រុកទេ។ (មនុស្សចម្លែក)
- លោកមិនត្រូវទុកចិត្តអ្នកស្រុកទេជាពិសេសមនុស្សចម្លែក។

Reading Passage

ទុំពុកនិងម្កាស់

ទុំពុកនិងម្កាស់ដូចជាដំបូង គាត់ធ្វើការជួសជុលផ្ទះ។ នៅរដូវវស្សា កាំងពីត្រែកដល់ផ្ទៃដី រួចពេលគាត់ស្រាវជ្រាវដើម្បីដឹងហើយដល់សាច់ ដើមដិតលេច ទុំពុកនិងម្កាស់នៅក្នុងផ្ទះទេ។ គាត់ធ្វើដំបូងស្រាវជ្រាវដើម្បីដឹងគាត់កាប់ដំបូងទឹកចូលចូលចេញពីផ្ទះ។ គាត់ដើរពីផ្ទះចូលទៅស្រែមួយដើម្បីដឹងមើលពួកដំបូងស្រាវជ្រាវដើម្បីដឹងគាត់។ ទុំពុកនិងម្កាស់ប្រយ័ត្នណាស់ គាត់មិនបណ្តោយការធ្វើដំបូងគាត់ធ្វើកើតខ្លួនគាត់ទៅជាខ្លួនខាងទេ។ ដំបូងទុំពុកនិងម្កាស់នៅពេលទុំពុកនិងម្កាស់ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រយ័ត្នគាត់នៅផ្ទះ គាត់ក៏រស់ណាស់ដំបូង។ បើគាត់នៅផ្ទះ គាត់រៀបចំផ្ទះ ដួសដួលខោអាវ មើលពួកដំបូង ឬមានការធ្វើការផ្ទះផ្ទះ និងធ្វើម្ហូបអាហារ។ បើគាត់គ្មានការរស់ពេកនៅផ្ទះ គាត់ទៅស្រែដើម្បីដឹងម្កាស់ទុំពុកនិងម្កាស់ គាត់ធ្វើការជួសជុលទុំពុកនិងម្កាស់បានទេ គាត់ធ្វើបានទឹកការដំបូងមិនសូវត្រូវការកម្លាំងព្រួងពោក។

ឯនៅរដូវប្រាំងវិញ នៅព្រឹកមិនសូវមានការធ្វើព្រួងពោក ទឹកទុំពុកនិងម្កាស់នៅទឹករស់ណាស់ដំបូង។ បើគាត់នៅផ្ទះ គាត់ធ្វើនេះធ្វើនោះ ដូចជាដួសដួលផ្ទះ កាប់ទុំពុកស្រាវជ្រាវដំបូងម្ហូបអាហារ និងធ្វើការផ្ទះផ្ទះ។ ឯខ្សែដំបូងម្កាស់ទុំពុកមិនកើត។ ហើយបើគាត់មិននៅផ្ទះទេ គ្រៅពីធ្វើការនៅស្រែ ឬជំរក គាត់ទៅស្រែដើម្បីកាប់លើសរកចក់ព្រួង ឬទៅចងរកត្រីដើម្បីយកមកធ្វើម្ហូប។ ឯម្កាស់ទុំពុកនៅពេលទុំពុកនិងម្កាស់នៅផ្ទះ ពិតមិនទឹកគាត់មិនទៅណាឆ្ងាយពីផ្ទះ គាត់នៅទឹករស់ណាស់ដំបូង។ ការធ្វើដំបូងគាត់អាចធ្វើបាន គាត់ធ្វើលើទឹកទាំងអស់ដូចជាដំបូងខោអាវស្រាវជ្រាវក្នុងគាត់និងទុំពុកនិងម្កាស់អាចធ្វើដំបូង។

គ្រៅពីរឿងចែកម្ហូបអាហារគាត់ដើម្បីធ្វើការដូចទាំងលើនោះ មានរឿងខ្លះខ្សែដំបូងនៅគ្រប់នោះ ទុំពុកនិងម្កាស់ម្កាស់ទុំពុកមានម្ហូបអាហារដូចជាដំបូង ពីភ្នំ។ រឿងទាំងនោះគឺដូចជារឿងកាន់ស្រូវ រឿងស្រែចង្រៃក៏ដូចម្តេច។ ស។ ចំពោះរឿងស្រូវ ទុំពុកគាត់មិនដឹងអ្វីទេ បើគ្មានម្ហូបអាហារចែកលើម្កាស់ទុំពុក គឺម្កាស់ទុំពុកកាន់ស្រូវទាំងអស់។ ឯម្កាស់ទុំពុក មិនកាន់ទឹកកាន់

លុយទាំងអស់នោះទេ ភាគច្រើនលុយនោះដើម្បីទិញរបស់អ្នកលក់ ដោយមិន
 បាច់ប្រាប់ទុំពួកខ្ញុំទៀតដឹង។ បើទុំពួកខ្ញុំដឹងទិញអ្វីបន្តិចបន្តួច ភាគត្រូវសុំច្បាប់ខ្ញុំ។
 ចំពោះរឿងសុំច្បាប់ការអ្វីវិញ បើការនោះដាក់ការសំខាន់ដូចជា រឿង
 ទំព្យដី ផ្ទះនិងគោដំដើម ទុំពួកខ្ញុំជាអ្នកសុំច្បាប់។
 តាមតែ រឿងរបស់ទុំពួកនិងម្តាយខ្ញុំនេះជារឿងទូទៅរបស់អ្នកស្រែ
 ចំការដែលជាថ្មីប្រព្រឹត្ត។

VOCABULARY

កាន់	kan	to hold (in the hand), to grasp
កាន់កាប់	kan kap	to take care of; to be in charge
គំនាច់	kenóp	to salute
ចាត់	cat	to order, to appoint
ចែក	caek	to distribute, to divide
ចាំផ្ទះ	cam phtéh	take care of the house, keep house
ដួសដួល	cuoh cul	to repair
ញឹកញាប់	ñik ñóp	often
ដើម្បី	tədəɛl	same
ដើរ	dee	to sew (R)
ដុំ	dom	lump, chunk; wholesale
តម្រៀបជួរ	təriep cuo	to form ranks
ថ្ងៃ	thñay	sun (R)
ថ្ងៃត្រង់	thñay tron	noon (R)
ថ្ងៃលិច	thñay lɛc	the sun sets (R)
រឹប	təep	then; not...until
បណ្តោយឱ្យ	pedaoy aoy	to let, to allow
បំបែកជួរ	pebaek cuo	to break ranks
បំពាក់	pepé?	to put on, to cause to wear
បំពាក់សក្តិ	pepé? sa?	to award a promotion
ពិនិត្យ	penit	to inspect
ភ្លើ	phlɛə	stupid (L)
រងទុក្ខ	rónɔŋ tuk	to suffer, to be victim to
រាយ	riay	messy, scattered; retail
រើស	rɛəh	to pick up
លិច	lɛc	to sink, to set, to be inundated (R)
លោក	look	he (L)
លោកខ្ញុំ	look khñom	my boss (L)
លុះត្រា	luh traə taə	not...unless, only on the condition that

ស្បែក	lbaat	to patrol, to guard
ស្រី	lɛmoom	trivial, small (R)
ស៊ីម៉ង់ត៍	səphiaréʔ	supply
សំរាម	səmraam	garbage
ស្រេចជិតស៊ី	srac tɛ lɛə	it's up to
អ្នកកាន់ស្ករ	néʔ kan luy	cashier
ឱស	oh	firewood (R)

Sidewalk cake vendor in Phnom Penh

LESSON FIFTY-SEVEN

DIALOGUE

- ប្រុងប្រៀប
បុណ្យ
ធ្វើបុណ្យ
បំពាក់
បំពាក់សក្កី
- ១. ភូម គេប្រុងប្រៀបធ្វើបុណ្យបំពាក់សក្កីស្លឹកនេះ។
ពលបុរស
 - ២. សុខ អញ្ចឹងបានជាខ្ញុំឃើញពលបុរសប្រុងប្រៀបដាក់កូនទាហានឱ្យរៀនដើរ។
កាមរដ្ឋការ
ដាច់ខែ
 - ៣. ភូម កាមរដ្ឋការគេត្រូវចាំដល់ដាច់ខែនេះ។
 - ៤. សុខ ហេតុអ្វីបានជាគេធ្វើស្លឹក?
 - ៥. ភូម ព្រោះលោកដ្ឋាបរព័រត្រូវធ្វើដំណើរទៅស្រុកបារាំង ហើយគាត់ជាអ្នកបំពាក់សក្កីឱ្យរក្សាមេដាយ
 - ៦. សុខ មានអ្នកណាបានមេដាយទេ? ហើយលោក?
នៅឡើយ
 - ៧. ភូម ទេ ខ្ញុំមិនទាន់បាននៅឡើយទេ។
 - ៨. សុខ ចុះមេដាយអីដែលលោកពាក់នេះ?
កំនត់ចរាសាទ
 - ៩. ភូម អូ! អាញ្ចឹងសម្រាប់កំនត់ចរាសាទទេតើ។ ទាហានទាំងអស់ត្រូវបានឱ្យមេដាយ។
បញ្ជាក់ឱ្យឃើញថា
 - ១០. សុខ អញ្ចឹងនេះបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថាលោកជាទាហានល្អ។
 - ១១. ភូម ទេ គ្រាន់តែលើកទឹកដៃកូនទាហានទេ។
- to be ready
ceremony
to hold a ceremony, to celebrate a holiday
to decorate, put on a medal
award a promotion
They are ready for the award ceremony tomorrow.
sergeant
That was the reason I saw Sergeant Yung training his men to march.
officially
the end of the month
Officially, they must wait until the end of this month.
Why are they doing it tomorrow?
Because the major general must take a trip to France, and he is the one who presents the awards.
medal
Is there anybody who is getting a medal? What about you?
not yet at all
I haven't gotten one yet.
And what kind of medal is that that you are wearing?
conduct
Oh! That one is for good conduct. Every soldier gets one.
to show (that)
So this shows that you are a good soldier?
morale
No, it's just to encourage the soldier.

DIALOGUE:

1. tom - kee prɔŋ priep thəə bon pəmpé? sa? sʰaək nih
2. sok - əŋcəŋ baan cia khŋom khəəŋ púl ləbaal yuŋ pəhat koun təhian aoy rien dae
3. tom - taam phləw kaa kee trəw cam dəl dac khas nih
4. sok - haət əy baan cia kee thəə sʰaək?
5. tom - pruh look phkaay pii trəw thəə tenae tɨw srok pəraŋ haey kót cia né? pəmpé? sa? aoy kee
6. sok - mian né?naa baan meeday tee? haey look?
7. tom - tee, khŋom min tón baan nɨw laey tee
8. sok - coh meeday əy daɛl look pé? nih?
9. tom - oh! aa nɨŋ səmrap kənit məylat tee taə. təhian tén oh trəw baan məné? muoy
10. sok - əŋcəŋ nih pəcé? aoy khəəŋ thaa look cia təhian lʰɔɔ?
11. tom - tee, krón tə lək tɨk cət koun təhian tee

DIALOGUE

NOTES

SENTENCE NO.

3. The beginning of a month is referred to as **រដ្ឋបទ** /daəm khas/, and the one or two days at the end of the month are **នាច់ទី** /dac khas/. The week or so at the end of the month is known as **ចុងទី** /coŋ khas/.
7. **ទ្រឿយ**/laey/ is a clause-final particle that is used following a negated verb. Its meaning is similar to that of **ទសារះ**/soh/ '(not)...at all,' except that **ទ្រឿយ**/laey/ ordinarily refers to future time and **ទសារះ**/soh/ generally does not, except when it occurs in combination with **ទ្រឿយ** /laey/, as in **ទ្រឿយទ្រឿយត្រឹមត្រូវទ្រឿយទ្រឿយ** khŋom min thəə əŋcəŋ tiet soh laey I'll never do that again.
9. **ទទេត** /tee taə/ is a more emphatic form of the particle **ទ** /tee/ that indicates some sort of contradiction of what has come before. It is not used to indicate simple negation or interrogation as **ទ** /tee/ is.
9. Note that **ម្នាក់មួយ** /məné? muoy/ means 'each one (gets) one.' This is the same pattern as **មួយដង** /məkhas mə doŋ/ 'once a month.' Other numbers than 'one' can be used, e.g., **កាំភ្លើង, ទាហានគ្រប់គ្រាន់ពីរនាក់មួយដងម្តង** kəphlœŋ, təhian trəw baan pii né? mə daəm Every pair of soldiers is to get a gun.

NOTES FOR READING PASSAGE

The word ក្រូច /kruu/ in its most general sense refers to a person with special knowledge. You have already learned ក្រូចប្រុងស្រៀន /kruu perien/ 'teacher' and ក្រូចពេទ្យ /kruu pest/ 'physician.' In this passage the word ក្រូចខ្ពុំ /kruu khmas/ refers to a practitioner of traditional rituals, which have been absorbed into the Cambodian variety of folk Buddhism.

Among these rituals is one in which people are blessed and sprinkled with water (ស្រោចចឹក /sraoc tɨk/) before going into a dangerous situation. Soldiers also provide themselves with a កន្សែងយ៉ាង /kəsəŋ yəŋ/, which is a scarf on which magic drawings are made and on which magic spells have been recited by the ក្រូច /kruu/. The soldiers wear their scarves into battle to protect themselves from harm.

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

- MODEL: T: អាហានកំពុងហាត់ដើរ។ (បុណ្យចំពាក់សក្កី)
 S: មុនបុណ្យចំពាក់សក្កី អាហានត្រូវប្រុងស្រៀបហាត់ដើរ។
 T: The soldiers are practicing marching.
 S: Before the decoration ceremony, the soldiers must get ready to practice marching.

- ក. ខ្ញុំរៀបចំភីរ៉ាន់។ (ដើរដំណើរ)
មុនដើរដំណើរខ្ញុំត្រូវប្រុងស្រៀបរៀបចំភីរ៉ាន់។
- ខ. យើងទិញស្បែកក្រៅ។ (ចូលរៀន)
មុនចូលរៀនយើងត្រូវប្រុងស្រៀបទិញស្បែកក្រៅ។
- គ. ខ្ញុំទិញស៊ីប៊ុតកប៉ាស៍ហោះ។ (ទៅស្រុកបារាំង)
មុនទៅស្រុកបារាំងខ្ញុំត្រូវប្រុងស្រៀបទិញស៊ីប៊ុតកប៉ាស៍ហោះ។
- ឃ. អាហានរៀនបាញ់កាំភ្លើង។ (ចាំបាំង)
មុនចាំបាំងអាហានត្រូវប្រុងស្រៀបរៀនបាញ់កាំភ្លើង។
- ង. យើងកំពុងញ៉ាំបាយ។ (ដើរលេង)
មុនដើរលេងយើងត្រូវប្រុងស្រៀបញ៉ាំបាយ។
- ច. ខ្ញុំរកការងារ។ (ចេញពីអាហាន)
មុនចេញពីអាហានខ្ញុំត្រូវប្រុងស្រៀបរកការងារ។

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: ពលបុរសល្បែងបង្ហាត់កូនទាហាន។
 S: អញ្ជើងបានជាខ្ញុំឃើញពលបុរសល្បែងបង្ហាត់កូនទាហាន។
 T: Sergeant Kreng is drilling his men.
 S: That's the reason I saw Sergeant Kreng drilling his men.

- ក. ខ្ញុំមកបង្រៀនសិស្សិលម៉ែត្យ។
អញ្ជើងបានជាខ្ញុំឃើញលោកមកបង្រៀនសិស្សិលម៉ែត្យ។
- ខ. ខ្ញុំបើកឡានមកធ្វើការ។
អញ្ជើងបានជាខ្ញុំឃើញលោកបើកឡានមកធ្វើការ។
- គ. គេដកទតាប័យ។
អញ្ជើងបានជាខ្ញុំឃើញគេដកទតាប័យ។
- ឃ. គេមកទទួលខ្ញុំ។
អញ្ជើងបានខ្ញុំឃើញគេមកទទួលលោក។
- ង. លោកផ្សាប័យពីរចំពាក់មេដាយទិសខ្យល់។
អញ្ជើងបានជាខ្ញុំឃើញលោកផ្សាប័យពីរចំពាក់មេដាយទិសខ្យល់លោក។
- ច. ប្រពន្ធខ្ញុំមកជាមួយ។
អញ្ជើងបានជាខ្ញុំឃើញប្រពន្ធលោកមកជាមួយ។

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: លោកសុំច្បាប់មេបញ្ជាការ។
 S: តាមផ្លូវការលោកត្រូវសុំច្បាប់មេបញ្ជាការ។
 T: You'll ask for permission from the commander.
 S: Officially, you must ask for permission from the commander.

- ក. លោកត្រឡប់ទៅស្រុកខ្មែរវិញ។
តាមផ្លូវការលោកត្រូវត្រឡប់ទៅស្រុកខ្មែរវិញ។
- ខ. គេបញ្ជូនលោកទៅស្រុកបួន។
តាមផ្លូវការគេត្រូវបញ្ជូនលោកទៅស្រុកបួន។
- គ. លោកប្រធានាធិបតីបំពាក់សក្កី។
តាមផ្លូវការលោកប្រធានាធិបតីបំពាក់សក្កី។
- ឃ. លោកបង្រៀនសិស្សមួយម៉ោង។
តាមផ្លូវការលោកត្រូវបង្រៀនសិស្សមួយម៉ោង។
- ង. ខ្ញុំដើរមេបញ្ជាការ។
តាមផ្លូវការខ្ញុំត្រូវដើរមេបញ្ជាការ។
- ច. លោកសក្កីពីរទទួលបន្ទុកក្នុងមន្ទីរចាត់ការនេះ។
តាមផ្លូវការលោកសក្កីពីរត្រូវទទួលបន្ទុកក្នុងមន្ទីរចាត់ការនេះ។

DRILL FOUR: Transformation

MODEL: T: ភាវដ្ឋីវការលោកម៉ែនត្រូវសុំច្បាប់មេបញ្ជាការទេ ។
 S: ព្រាវដ្ឋីវការលោកអាចសុំច្បាប់មេបញ្ជាការ ។
 T: Officially, you must not ask for permission from the commander.
 S: Unofficially, you can ask for permission from the commander.

- ក. ភាវដ្ឋីវការលោកម៉ែនត្រូវត្រឡប់ទៅស្រុកភ្នំទេ ។
 ព្រាវដ្ឋីវការលោកអាចត្រឡប់ទៅស្រុកភ្នំទេ ។
- ខ. ភាវដ្ឋីវការលោកម៉ែនត្រូវបញ្ជូនលោកទៅស្រុកហ្លួនទេ ។
 ព្រាវដ្ឋីវការលោកអាចបញ្ជូនលោកទៅស្រុកហ្លួន ។
- គ. ភាវដ្ឋីវការលោកឆ្ការស្រែម៉ែនត្រូវបំពាក់សក់ទេ ។
 ព្រាវដ្ឋីវការលោកអាចបំពាក់សក់ ។
- ឃ. ភាវដ្ឋីវការលោកម៉ែនត្រូវប្តូរលោកមេបញ្ជាការទេ ។
 ព្រាវដ្ឋីវការលោកអាចប្តូរលោកមេបញ្ជាការ ។
- ង. ភាវដ្ឋីវការលោកម៉ែនត្រូវបង្រៀនម្ចាស់ម៉ែន ។
 ព្រាវដ្ឋីវការលោកអាចបង្រៀនម្ចាស់ម៉ែន ។
- ច. ភាវដ្ឋីវការលោកសក់ម៉ែនត្រូវទទួលបានក្នុងមន្ទីរចាត់ការនេះទេ ។
 ព្រាវដ្ឋីវការលោកអាចទទួលបានក្នុងមន្ទីរចាត់ការនេះ ។

DRILL FIVE: Response

MODEL: T: អង្គាសលោកត្រូវទទួលមេដាយលោក? (ដាច់ខែនេះ)
 S: ខ្ញុំត្រូវទទួលមេដាយខ្ញុំដាច់ខែនេះ ។
 T: When will you receive your medal? (the end of this month)
 S: I'm supposed to receive my medal at the end of this month.

- ក. អង្គាសលោកចាប់បង្រៀននៅអង្គរ? (ដើមខែក្រោយ)
 ខ្ញុំចាប់បង្រៀននៅអង្គរដើមខែក្រោយ ។
- ខ. អង្គាសលោកបើកប្រាក់ខែលោក? (រាល់ដាច់ខែ)
 ខ្ញុំបើកប្រាក់ខែរាល់ដាច់ខែ ។
- គ. អង្គាសលោកបានឡើងសក់? (ដើមឆ្នាំក្រោយ)
 ខ្ញុំបានឡើងសក់ដើមឆ្នាំក្រោយ ។
- ឃ. អង្គាសស៊ីប្រតិខ្ញុំទៅដល់ស្រុកភ្នំទេ? (ដាច់ខែនេះ)
 ស៊ីប្រតិលោកទៅដល់ស្រុកភ្នំទេដាច់ខែនេះ ។
- ង. អង្គាសលោកសរប់ធ្វើការក្នុងមន្ទីរចាត់ការនោះ? (ដើមខែមិនា)
 ខ្ញុំសរប់ធ្វើការក្នុងមន្ទីរចាត់ការនោះដើមខែមិនា ។
- ច. អង្គាសលោកត្រូវទៅស្រុកហ្លួន ម្តងទៀត? (ដាច់ខែក្រោយ)
 ខ្ញុំត្រូវទៅស្រុកហ្លួនម្តងទៀតដាច់ខែក្រោយ ។

DRILL SIX: Response

MODEL: T: លោកបានទទួលមេដាយទេឆ្នាំនេះ?
 S: ទេ ខ្ញុំមិនទាន់បានទទួលនៅឡើយទេ។
 T: Had you received any medals this year?
 S: No, I haven't received any yet.

- ក. លោកញ្ចាំបាយប៉ោយឬនៅ?
 ទេ ខ្ញុំមិនទាន់ញ្ចាំបាយនៅឡើយទេ។
- ខ. លោកបានឡើងសក់ទេ?
 ទេ ខ្ញុំទាន់បានឡើងសក់នៅឡើយទេ។
- គ. លោកចលង្កៈបានទេ?
 ទេ ខ្ញុំមិនទាន់ចលង្កៈបាននៅឡើយទេ។
- ឃ. លោកធ្វើចំណែក នោះកើតទេ?
 ទេ ខ្ញុំមិនទាន់ធ្វើកើតនៅឡើយទេ។
- ង. លោករកស្បូវរោលោកបើញទេ?
 ទេ ខ្ញុំមិនទាន់រកបើញនៅឡើយទេ។
- ច. លោកសរសេរចប់ប៉ោយ ឬនៅ?
 ទេ ខ្ញុំមិនទាន់សរសេរចប់នៅឡើយទេ។

DRILL SEVEN: Substitution

MODEL: T: អាហ្នឹងសម្រាប់ភ័ន្តិការយាទទេតើ ។ (ញ្ចាំជាមួយស្រា)
 S: អាហ្នឹងសម្រាប់ញ្ចាំជាមួយស្រាទេតើ។
 T: That one is only for good conduct. (eat with liquor)
 S: That one is only for eating together with liquor.

- ក. អាហ្នឹងសម្រាប់ញ្ចាំជាមួយស្រាទេតើ។ (សរសេរលើលើ)
- ខ. អាហ្នឹងសម្រាប់សរសេរលើលើទេតើ។ (ប្រពន្ធខ្ញុំ)
- គ. អាហ្នឹងសម្រាប់ប្រពន្ធខ្ញុំទេតើ។ (ដាក់លើភូលោក)
- ឃ. អាហ្នឹងសម្រាប់ដាក់លើភូលោកទេតើ។ (ស្រីក្នុងផ្ទះ)
- ង. អាហ្នឹងសម្រាប់ស្រីក្នុងផ្ទះទេតើ។ (ឡានតូថ្មី)
- ច. អាហ្នឹងសម្រាប់ឡានតូថ្មីទេតើ។

DRILL EIGHT: Transformation

MODEL: T: លោកជាកូនទាហានល្អ ។ (មេដាយ)
 S: មេដាយនេះ បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា លោកជាកូនទាហានល្អ ។
 T: You are a good soldier. (medal)

S: This medal shows that you are a good soldier.

- ក. ខ្ញុំមិនអាចទៅស្រុកវិញ ។ (ស្រុកនេះ)
 ស្រុកនេះ បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា លោកមិនអាចទៅស្រុកវិញ ។
- ខ. លោកត្រូវចូលធ្វើទាហានវិញ ។ (ច្បាប់នេះ)
 ច្បាប់នេះ បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា លោកត្រូវចូលធ្វើទាហានវិញ ។
- គ. គេមិនចូលចិត្តអាមេរិកាំង ។ (រាជការថ្មី)
 រាជការថ្មី បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា គេមិនចូលចិត្តអាមេរិកាំង ។
- ឃ. ខ្ញុំត្រូវការលុយ ។ (នេះ)
 នេះ បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា ខ្ញុំត្រូវការលុយ ។
- ង. លោកជាមនុស្សល្អ ។ (គំនិតមានយោធនលោក)
 គំនិតមានយោធនលោក បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា លោកជាមនុស្សល្អ ។
- ច. កប៉ាស់ហោះនោះ ជាកប៉ាស់ហោះអាមេរិកាំង ។ (សញ្ញានោះ)
 សញ្ញានោះ បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា កប៉ាស់ហោះនោះ ជាកប៉ាស់ហោះអាមេរិកាំង ។

DRILL NINE: Response

MODEL: T: នេះ បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា លោកជាកូនទាហានល្អ ។
 S: បាទ ខ្ញុំជាកូនទាហានល្អ ។
 T: This shows that you are a good soldier
 S: Yes, I'm a good soldier.

- ក. នេះ បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា លោកមិនអាចទៅស្រុកវិញ ។
 បាទ ខ្ញុំមិនអាចទៅស្រុកវិញទេ ។
- ខ. នេះ បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា លោកត្រូវចូលធ្វើទាហានវិញ ។
 បាទ ខ្ញុំត្រូវចូលធ្វើទាហានវិញ ។
- គ. នេះ បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា គេមិនចូលចិត្តអាមេរិកាំង ។
 បាទ គេមិនចូលចិត្តអាមេរិកាំង ។
- ឃ. នេះ បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា លោកត្រូវការលុយ ។
 បាទ ខ្ញុំត្រូវការលុយ ។
- ង. នេះ បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា លោកជាមនុស្សល្អ ។
 បាទ ខ្ញុំជាមនុស្សល្អ ។
- ច. នេះ បញ្ជាក់ឱ្យប្រាកដថា កប៉ាស់ហោះនោះ ជាកប៉ាស់ហោះអាមេរិកាំង ។
 បាទ កប៉ាស់ហោះនោះ ជាកប៉ាស់ហោះអាមេរិកាំង ។

DRILL TEN: Substitution

MODEL: T: ទាហានទាំងអស់ត្រូវបានឱ្យម្នាក់ម្នាក់មួយ។ (យើង)

S: យើងទាំងអស់ត្រូវបានឱ្យម្នាក់ម្នាក់មួយ។

T: All the soldiers must get one each. (us)

S: All of us must get one each.

- ក. យើងទាំងអស់ត្រូវបានឱ្យម្នាក់ម្នាក់មួយ។ (ថ្ងៃ)
- ខ. យើងទាំងអស់ត្រូវបានឱ្យម្នាក់ម្នាក់មួយ។ (ព្យាបាល)
- គ. យើងទាំងអស់ត្រូវបានឱ្យម្នាក់ម្នាក់មួយ។ (កូនសិស្សទាំងអស់)
- ឃ. កូនសិស្សទាំងអស់ត្រូវបានឱ្យម្នាក់ម្នាក់មួយ។ (ទំព័រ)
- ង. កូនសិស្សទាំងអស់ត្រូវបានឱ្យម្នាក់ម្នាក់មួយ។ (មាន)
- ច. កូនសិស្សទាំងអស់ត្រូវបានឱ្យម្នាក់ម្នាក់មួយ។

DRILL ELEVEN: Fill-In

Based on your knowledge of military and other terms fill the blank with the appropriate word(s). Note that the word in parentheses is just an example. There can be more than one word that you can use.

MODEL: T: ខ្ញុំទៅ ... ដើម្បីទិញបារី។

S: ខ្ញុំទៅហាងថ្នាំដើម្បីទិញបារី។

T: I go to in order to buy cigarettes.

S: I go to the (drug store) in order to buy cigarettes.

- ក. កាលណាលោកដួបនាមទាហាន លោកត្រូវបាន...
កាលណាលោកដួបនាមទាហាន លោកត្រូវបានគេគំរាម។
- ខ. យើងមិនអាចបាញ់បានយូរទៅទៀតទេព្រោះយើងដឹកអស់... ហើយ។
យើងមិនអាចបាញ់បានយូរទៅទៀតទេព្រោះយើងដឹកអស់គ្រាប់ហើយ។
- គ. ទាហានត្រូវឱ្យកញ្ជក់... ដើម្បីធ្វើការនៅក្នុងប៊ិចប៊ិច។
ទាហានត្រូវឱ្យកញ្ជក់ ឯកសណ្ឋានដើម្បីធ្វើការនៅក្នុងប៊ិចប៊ិច។
- ឃ. លោកត្រូវបានដាក់មើល ... តើលោកមានសំបុត្រគ្រាន់ទេ។
លោកត្រូវបានដាក់មើល ទ្បានតើលោកមានសំបុត្រគ្រាន់ទេ។
- ង. មេធាវីការពារកម្ពុជាសំបុត្រប្រតិកម្មទូរស័ព្ទ... សេកស្ត្រង់ខ្លាំង។
មេធាវីការពារកម្ពុជាសំបុត្រប្រតិកម្មទូរស័ព្ទ ទម្រង់គ្រាប់បែកសេកស្ត្រង់ខ្លាំង។
- ច. ខ្ញុំបានស្រាវជ្រាវថាគេបាញ់... ធ្លាក់ដីក្នុងមួយអាទិត្យ។
ខ្ញុំបានស្រាវជ្រាវថាគេបាញ់កម្រិតសំបុត្រមួយអាទិត្យ។

DRILL TWELVE: Transformation

MODEL:

T: អ្នកជម្ងឺរៀនដើរ ។

S: អ្នកជម្ងឺរៀនដើរបន្តិចម្តងៗ ។

T: The patient is learning to walk.

S: The patient is learning to walk little by little.

- ក. ខ្ញុំបរកអ្នករកបុសក្នុងថ្មីបាំងទៅពេទ្យ ។
ខ្ញុំបរកអ្នករកបុសក្នុងថ្មីបាំងទៅពេទ្យបន្តិចម្តងៗ ។
- ខ. ខ្ញុំបរកការណ៍ពីទាំង ។
ខ្ញុំបរកការណ៍ពីទាំងបន្តិចម្តងៗ ។
- គ. ខ្ញុំលេចចលទៅជីវិតទាំង ។
ខ្ញុំលេចចលទៅជីវិតទាំងបន្តិចម្តងៗ ។
- ឃ. ខ្ញុំស្វែងរកស្រុកស្រុកខ្ញុំបរស្តីទាំង ។
ខ្ញុំស្វែងរកស្រុកស្រុកខ្ញុំបរស្តីទាំងបន្តិចម្តងៗ ។
- ង. ខ្ញុំបរលោកយាយខ្ញុំបរអ្នករកបុសស្លាប់ ។
ខ្ញុំបរលោកយាយខ្ញុំបរអ្នករកបុសស្លាប់បន្តិចម្តងៗ ។

DRILL THIRTEEN: Substitution

MODEL:

T: កាលណាយើងអស់គ្រាប់ យើងវាយទល់ទៅដឹងដឹង ។ (ដកថយ)

S: កាលណាយើងអស់គ្រាប់ យើងដកថយ ។

T: When we ran out of ammunition we fought hand to hand. (retreat)

S: When we ran out of ammunition we retreated.

- ក. កាលណាយើងអស់គ្រាប់ យើងដកថយ ។ (ឡោចចិត្តខ្ញុំបរមិនបានទេ)
- ខ. កាលណាយើងអស់គ្រាប់ យើងឡោចចិត្តខ្ញុំបរមិនបានទេ ។ (ចាប់ខ្ញុំបរមិនបានទេ)
- គ. កាលណាយើងអស់គ្រាប់ យើងចាប់ខ្ញុំបរមិនបានទេ ។ (លេចបាញ់)
- ឃ. កាលណាយើងអស់គ្រាប់ យើងលេចបាញ់ ។ (ថ្ងៃបែកក្រុម)
- ង. កាលណាយើងអស់គ្រាប់ យើងថ្ងៃបែកក្រុម ។ (និរាសការទូចទាញជួន)
- ច. កាលណាយើងអស់គ្រាប់ យើងនិរាសការទូចទាញជួន ។

DRILL FOURTEEN: Response

MODEL: T: ប្រទេសខ្មែរនៅណា? (ថ្ងៃបណ្ឌិត្យដំបូងកម្ពុជា)

S: ប្រទេសខ្មែរនៅថ្ងៃបណ្ឌិត្យដំបូងកម្ពុជា

T: Where is Cambodia? (Southeast Asia)

S: Cambodia is in Southeast Asia.

ក. ប្រទេសលាវខាងជើងនិងប្រទេសអ៊ី? (ចំនក្រហម)
ប្រទេសលាវខាងជើងនិងប្រទេសចំនក្រហម

ខ. ប្រទេសណានៅខាងកើតប្រទេសខ្មែរ? (ប្រទេសឥណ្ឌូចិន)
ប្រទេសឥណ្ឌូចិននៅខាងកើតប្រទេសខ្មែរ

គ. រដ្ឋធានីប្រទេសខ្មែរឈ្មោះអ្វី? (ភ្នំពេញ)
រដ្ឋធានីប្រទេសខ្មែរឈ្មោះភ្នំពេញ

ឃ. ទន្លេអ្វីហូរកាត់ប្រទេសខ្មែរ? (ទន្លេមេគង្គ)
ទន្លេមេគង្គហូរកាត់ប្រទេសខ្មែរ

ង. ខាងលិចប្រទេសខ្មែរជួរភ្នំដាច់និងប្រទេសណា? (ភូមា)
ខាងលិចប្រទេសខ្មែរជួរភ្នំដាច់និងប្រទេសភូមា

ច. ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាប្រទេសណាគ្មានសត្វស្រព? (លាវ)
ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាប្រទេសណាគ្មានសត្វស្រព

Reading Passage

ឪពុកខ្មែរមកពីភ្នំពេញ

នៅពេលចុងបេតិកភណ្ឌសង្គ្រាម ទាហានទាំងអស់ ទាំងនាយទាហាន ទាំងកងទ័ព គេបានទៅត្រូវដើម្បីទិញទំនិញសម្រាប់ប្រើប្រាស់ ហើយទាហានម្នាក់ៗ តែងតែមានកងទ័ពយន្តដើម្បីការពារខ្លួនគេប្រឆាំងនឹងសត្រូវ។ ឪពុកខ្មែរខ្ញុំ ខ្ញុំក៏បានទិញគ្រឿងសម្រាប់ប្រើប្រាស់កងទ័ពយន្ត ច្រើនបំផុត ព្រោះខ្ញុំជឿជំនុំថា វាអាចធ្វើទិញខ្ញុំគ្រឿងសម្រាប់ប្រើប្រាស់បាន។

ដោយសារកងទ័ពយន្តនេះហើយបានដាក់ខ្ញុំនៅរស់បានត្រូវចំណុចមួយទុកក្នុងប្រទេសខ្មែរ ហើយជាពិសេសរដ្ឋការនិងសក្តិសុខដែលបានធ្វើបុណ្យទទួលទាហានដែលទើបនឹងត្រឡប់មកពីភ្នំពេញ។ រដ្ឋការមិនគ្រាន់តែទទួលទាហានយើងទេ គេបានធ្វើបុណ្យពិសេសច្រើនទៀតដើម្បីចំពាក់សក្តិ ចំពាក់មេដាយដល់ទាហានច្រើនទៀត។ ខ្ញុំ ខ្ញុំមិនបានឡើងសក្តិដូចទាហានដទៃទេ តែខ្ញុំបានទទួលមេដាយទាំងបីដំណាក់។

នៅថ្ងៃគេចំពាក់មេដាយខ្ញុំ ទុកក្នុងប្រទេសខ្មែរគាត់បានអញ្ជើញទៅដំរី។ គាត់សប្បាយចិត្តណាស់ ព្រោះគាត់យល់ថាខ្ញុំបានបញ្ចប់ជំនាញជាកូនប្រុសដ៏ច្រើន។ ខ្ញុំស្តាប់ណាស់ ខ្ញុំស្តាប់ពីព្រោះលោកប្រធានរដ្ឋមិនបានចំពាក់មេដាយខ្ញុំ ប៉ុន្តែត្រឡប់ទៅជាទុកក្នុងប្រទេសខ្មែរដល់ជំនាញចំពាក់មេដាយខ្ញុំ។ ខ្ញុំយល់ថានេះជាភារកិច្ចសម្រាប់ខ្ញុំ ព្រោះថាទុកក្នុងប្រទេសខ្មែរ ជាកិច្ចសម្រាប់ខ្ញុំ ព្រោះថាគាត់មានកូនប្រុសម្នាក់ដែលគេហៅជាកូនប្រុស ជាកិច្ចសម្រាប់ខ្ញុំ ព្រោះថាជា

គ្រួសារមួយដែលគ្រួសារដទៃត្រូវធ្វើតាម គឺជាគ្រួសារបញ្ជូនកូនកេឌុបទៅធ្វើ
 ថ្មីប៉ុន្តែមិនមែន
 ថ្ងៃនោះទ្វីសប្តាហ៍ថ្មី ទ្វីបង់តែត្រូវទប់ទៅធ្វើសង្គ្រាមទៀតទេ តែតាមទ្វី
 យល់ ទ្វីបានថ្មីវិជ្ជាភ័យទ្វីប្រើទ្វីទុកកន្លងទ្វីប្រសិនបើទ្វីក្នុងការចុង ។

VOCABULARY

កន្លែងបង្គំ	kəsaɛŋ yon	see note (R)
កិត្តិយស	kəttəyuh	honor (R)
ក្រៅផ្លូវការ	kraw phlɛw kaa	unofficially
គំនិតធានា	kənɬt məyiat	character, conduct
គ្រូ	kruu	see note (R)
ដាច់	cóp	contiguous with
ព្យួរព្យួរ	ŋuh ŋuon	to instigate, to incite
ដាច់ខែ	dac khas	end of the month
ដើមខែ	daem khai	beginning of the month
តាមផ្លូវការ	taam phlɛw kaa	officially
ទល់ដៃនឹងដៃ	túl day nɛŋ day	hand-to-hand
នៅឡើយ	nɛw laey	not yet at all
បង្កើត	pəkaət	to give birth to, to originate (R)
បញ្ជាក់ឱ្យបញ្ជាក់	pəcəʔ aoy khəɛŋ thaa	to prove that
បុណ្យ	bon	ceremony
ប៊ុយរូ	pərou	office
បំពាក់	pəmpéʔ	to decorate (to put on a medal), to put
ប្រាក់ខែ	praʔ khai	salary, wage
ប្រុងប្រៀប	pron priep	to get ready
ពលហ្មឺន	púl ləbaal	sergeant
ពេញដំណើរ	pɛŋ cia koun proh	meets all the expectations of a male child (R)
ភូមា	phuumia	Burma
មេដាយ	meeday	medal
រដ្ឋធានី	rót thianii	capital city (of a republic)
រាជធានី	riac thianii	capital city (of a monarchy)
សញ្ញា	safŋaa	sign
ស្រោចទឹក	sraoc tɛk	to sprinkle water (R)
អាគេប៊ី	aaʔkənee	southeast
អាស៊ីអាគ្នេយ៍	aasii phnaɛk aaʔkənee	Southeast Asia
ឥណ្ឌូចិន	əndoucən	Indochina

LESSON FIFTY-EIGHT

DIALOGUE

		អំពី	about
១.	ភូម	ខ្ញុំចង់ធ្វើការពាយការណ៍ អំពី
យប់ថ្ងៃ។	I want to make a report about last
night.
		តំន់ព្រឹត្តិ
ស្ថានភាព	to observe, to examine, to
inspect
situation
២.	សុខ	បាទ លោកបានតំន់ព្រឹត្តិស្ថាន
ភាពនោះ យប់ថ្ងៃ ហ្នឹង ម៉េច
ខ្លះ ?	Yes, you observed that situation;
what do you think?
		ភាគច្រើន
ច្រើនភាគ	the majority
mostly
៣.	ភូម	ខ្ញុំភាគច្រើន ត្រឡប់ចូល
ទៅក្នុងព្រំដែនស្រុកខ្មែរវិញ។	The majority of the enemy have
returned to within the Cambodian
border.
		រាប់
ចំនួន	to count
number, quantity
៤.	សុខ	ប្រហែលជា លោកបានរាប់ចំនួនខ្ញុំទេ ?	Did you count the enemy?
៥.	ភូម	ទេ លោក ខ្ញុំរកតែធ្វើអីក៏មិន
បាន ដល់ព្រោះ ខ្ញុំនៅជិតផ្លូវពេក។	No sir, I couldn't do anything,
because I went too close to the
street.
		ហ្នឹងណាក៏ដោយ
យោបល់
បញ្ហា	anyway, nevertheless
opinion, idea, thought
problem, trouble
៦.	សុខ	ខ្ញុំស្មារតី លោក តែហ្នឹងណាក៏
ដោយ លោកមានយោបល់ហ្នឹង
ម៉េច អំពីបញ្ហានេះ ?	That's too bad. But anyway, what's
your opinion about this problem?
៧.	ភូម	បាទ យើងត្រូវប្រយ័ត្នការពារ កុំ
ឱ្យហ្នឹងចូលមកវិញបាន។	We have to prevent the enemy from
coming back.
		គ្រប់គ្រាន់	enough, sufficient
៨.	សុខ	លោក មាន ភាពគ្រប់គ្រាន់ទេ ?	Do you have enough men?
៩.	ភូម	មិនទេ លោក ។	(I have) plenty, sir.

DIALOGUE:

1. tom - khñom cəŋ thəə kaa rɛy kaa əmpɪi yup mɛŋ
2. sok - baat, look baan pənɨt səthaankaa nuh khəəŋ yaan mɛc khlah?
3. tom - khman phia? craən craən tæ təlɔp coul tɨw knoŋ prún daən srok khmae viŋ
4. sok - coh look baan róp cənuon khman tee?
5. tom - tee look, knñom róo tæ thəə sy koo mɨn baan phooŋ pruh khñom tɨw cɨt phləw peek
6. sok - khñom sdaay nah tæ yaan naa koo daoy look mian yóobol yaan mɛc əmpɪi paŋŋəhaa nih?
7. tom - baat, yəəŋ trəw tæ kaapia kom aoy khman coul móo viŋ baan
8. sok - look mian təhian krup krón tee?
9. tom - mɨn khvah tee, look

DIALOGUE

NOTES

SENTENCE NO.

7. The formula verb + កុំឲ្យ /kom aoy/ + clause is translated '...so that... not..., ' e.g.,

យើងស្តួនកុំឲ្យវាឃើញយើងលួចផ្ទះវា។

yəəŋ puon kom aoy via khəəŋ yəəŋ luoc phtéh via

We hid so he wouldn't see us stealing from his house.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: ខ្ញុំចង់ធ្វើការព្យាបាលអំពីយប់ចុងក្រោយ (និយាយ - រឿងកុំន)

S: ខ្ញុំចង់និយាយអំពីរឿងកុំន។

T: I want to make a report about last night. (talk - the plot of a movie)

S: I want to talk about the plot of a movie.

ក. ខ្ញុំចង់និយាយអំពីរឿងកុំន។ (សរសេរសំបុត្រ - គ្រួសារខ្ញុំ)

ខ. ខ្ញុំចង់សរសេរសំបុត្រអំពីគ្រួសារខ្ញុំ។ (ស្លៀកស្លា)

គ. ខ្ញុំចង់សរសេរស្លៀកស្លាអំពីគ្រួសារខ្ញុំ។ (មើល - គ្រួសារលោក)

ឃ. ខ្ញុំចង់មើលស្លៀកស្លាអំពីគ្រួសារលោក។ (ស្រុកខ្មែរ)

ង. ខ្ញុំចង់មើលស្លៀកស្លាអំពីស្រុកខ្មែរ។ (ទំព័រ - លោកប្រធានាធិបតី)

ច. ខ្ញុំចង់ទំព័រស្លៀកស្លាអំពីលោកប្រធានាធិបតី។

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: ពីម្ខាងថ្ងៃម្ខាងយើងឃើញពួកគេប្លាក់ម្ហូប (រាយការណ៍)
 S: ពីម្ខាងថ្ងៃម្ខាងរាយការណ៍អំពីពួកគេប្លាក់ម្ហូប
 T: Yesterday I saw an accident. (to report)
 S: Yesterday I made a report about an accident.

- ក. ថ្ងៃនេះខ្ញុំទទួលសំបុត្រពីគ្រួសារម្ហូប (សរសេរសៀវភៅ)
 ថ្ងៃនេះខ្ញុំសរសេរសៀវភៅអំពីគ្រួសារម្ហូប
- ខ. យប់មិញខ្ញុំទៅមើលកូនម្ហូប (និយាយ)
 យប់មិញខ្ញុំនិយាយអំពីកូនម្ហូប
- គ. គ្រូពេទ្យដឹកធ្មេញ
 គ្រូពេទ្យពន្យល់អំពីធ្មេញ
- ឃ. តែងក្នុងពន្យល់ស្ថានភាពស្រុកខ្មែរ (និយាយ)
 តែងក្នុងនិយាយអំពីស្ថានភាពស្រុកខ្មែរ
- ង. ថ្ងៃហ្នឹងយើងមើលផ្កា (រៀន)
 ថ្ងៃហ្នឹងយើងរៀនអំពីផ្កា
- ច. ថ្ងៃនេះខ្ញុំមានពួកប្លាក់ម្ហូប (សរសេរ)
 ថ្ងៃនេះខ្ញុំសរសេរអំពីពួកប្លាក់ម្ហូប

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: ហ្នឹងចូលទៅក្នុងព្រំដែនខ្មែរវិញ
 S: ហ្នឹងភាគច្រើនវាចូលទៅក្នុងព្រំដែនខ្មែរ
 T: The enemy goes back to within the Cambodian border.

S: The majority of the enemy go back to within the Cambodian border.

- ក. កូនសិស្សរៀនភាសាបួន
 កូនសិស្សភាគច្រើនរៀនភាសាបួន
- ខ. កូនសិស្សខ្មែរទៅរៀនស្រុកបារាំង
 កូនសិស្សភាគច្រើនរៀនទៅរៀនស្រុកបារាំង
- គ. ឡានធ្មេញនៅស្រុកអាមេរិក
 ឡានភាគច្រើនរៀននៅស្រុកអាមេរិក
- ឃ. ខ្មែរមិនចូលចិត្តរៀនភាសាអង់គ្លេស
 ខ្មែរភាគច្រើនរៀនមិនចូលចិត្តរៀនភាសាអង់គ្លេស
- ង. ស្រីអាមេរិកាំងចូលចិត្តញ៉ាំស្រា
 ស្រីអាមេរិកាំងភាគច្រើនរៀនចូលចិត្តញ៉ាំស្រា
- ច. ស្រីខ្មែរមិនញ៉ាំបារីទេ
 ស្រីខ្មែរភាគច្រើនរៀនមិនញ៉ាំបារីទេ

DRILL FOUR: Substitution

MODEL: T: ខ្ញុំរកតែធ្វើអីក៏មិនបានដឹង។ (ញាំអី)
 S: ខ្ញុំរកតែញាំអីក៏មិនបានដឹង។
 T: I can't do anything. (eat anything)
 S: I can't eat anything.

- ក. ខ្ញុំរកតែញាំអីក៏មិនបានដឹង។ (ហោលគ្រាប់បែកដៃ)
- ខ. ខ្ញុំរកតែហោលគ្រាប់បែកដៃក៏មិនបានដឹង។ (ដំឡើងកាំភ្លើងបន្ត)
- គ. ខ្ញុំរកតែដំឡើងកាំភ្លើងបន្តក៏មិនបានដឹង។ (បើរង់)
- ឃ. បើរង់រកតែដំឡើងកាំភ្លើងបន្តក៏មិនបានដឹង។ (ផ្គុំទត)
- ង. បើរង់រកតែផ្គុំទតក៏មិនបានដឹង។ (បំបែក)
- ច. បើរង់រកតែបំបែកទតក៏មិនបានដឹង។

DRILL FIVE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំមិនបានធ្វើអីទេ។
 S: ខ្ញុំស្គាលណាស់ ខ្ញុំរកតែធ្វើអីក៏មិនបានដឹង។
 T: I have not been able to do anything.
 S: I'm sorry, I couldn't do anything.

- ក. ខ្ញុំមិនបានរៀនទេ។
 ខ្ញុំស្គាលណាស់ ខ្ញុំរកតែរៀនក៏មិនបានដឹង។
- ខ. ខ្ញុំមិនបានទៅលេងលោកទេ។
 ខ្ញុំស្គាលណាស់ ខ្ញុំរកតែទៅលេងលោកក៏មិនបានដឹង។
- គ. ខ្ញុំមិនបានមើលសៀវភៅទេ។
 ខ្ញុំស្គាលណាស់ ខ្ញុំរកតែមើលសៀវភៅក៏មិនបានដឹង។
- ឃ. ខ្ញុំមិនបានដេកថ្ងៃទេ។
 ខ្ញុំស្គាលណាស់ ខ្ញុំរកតែដេកថ្ងៃក៏មិនបានដឹង។
- ង. ខ្ញុំមិនបានសរសេរសំបុត្រទេ។
 ខ្ញុំស្គាលណាស់ ខ្ញុំរកតែសរសេរសំបុត្រក៏មិនបានដឹង។
- ច. ខ្ញុំមិនបានទៅជួបភាគី។
 ខ្ញុំស្គាលណាស់ ខ្ញុំរកតែជួបភាគីក៏មិនបានដឹង។

DRILL SIX: Substitution

MODEL: T: លោកមានហោចសំហែងម៉េចអំពីបញ្ហានេះ? (ស្រុកខ្មែរ)
 S: លោកមានហោចសំហែងម៉េចអំពីស្រុកខ្មែរ?
 T: What is your opinion about this problem? (Cambodia)
 S: What is your opinion about Cambodia?

- ក. ខ្ញុំទៅផ្ទះម៉ោងបី។ (លោកគ្រូ)
ហ្នឹងណាក៏ដោយលោកគ្រូមិនទាន់ទៅផ្ទះម៉ោងបីទេ។
- ខ. ខ្ញុំខ្ចីលុយ។ (ចម្លើយ)
ហ្នឹងណាក៏ដោយចង់ចំនួនប៉ុន្មានទេ។
- គ. ប្រពន្ធខ្ញុំចែកឡាន។ (ខ្ញុំ)
ហ្នឹងណាក៏ដោយខ្ញុំមិនទាន់ប្រពន្ធខ្ញុំចែកឡានទេ។
- ឃ. ខ្ញុំបរកញ្ជ្រកៅទៅផ្ទះ។ (លោកគ្រូ)
ហ្នឹងណាក៏ដោយលោកគ្រូមិនទាន់បរកញ្ជ្រកៅទៅផ្ទះទេ។
- ង. ខ្ញុំទំព្យកាំភ្លើង។ (រាជការ)
ហ្នឹងណាក៏ដោយរាជការមិនទាន់ទំព្យកាំភ្លើងទេ។
- ច. លោកចេញពីស្រុកខ្មែរ។ (ប៊ុលីស)
ហ្នឹងណាក៏ដោយប៊ុលីសមិនទាន់ចេញពីស្រុកខ្មែរទេ។

DRILL TEN: Response

MODEL: T: លោកមានទាហានគ្រប់គ្រាន់ទេ? (ត្រូវការប៉ុន្មានក្រុម)
S: មិនទេ លោកត្រូវការទាហានប៉ុន្មានក្រុម?
T: Do you have enough men? (need how many squads)

- S: Plenty; how many squads do you need?
- ក. លោកមានលុយទេ? (ចង់ខ្ចីប៉ុន្មាន)
មិនទេ លោកចង់ខ្ចីលុយប៉ុន្មាន?
- ខ. លោកមានគ្រាប់កាំភ្លើងទេ? (ត្រូវការប៉ុន្មានប៉ាប)
មិនទេ លោកត្រូវការគ្រាប់កាំភ្លើងប៉ុន្មានប៉ាប?
- គ. លោកមានកាំភ្លើងទេ? (ត្រូវការកាំភ្លើងប៉ុន្មានដើម)
មិនទេ លោកត្រូវការកាំភ្លើងប៉ុន្មានដើម?
- ឃ. លោកមានអារដៃខ្ញុំទេ? (ចង់ទំព្យប៉ុន្មាន)
មិនទេ លោកចង់ទំព្យប៉ុន្មាន?
- ង. លោកមានកញ្ជ្រកៅទេ? (ចង់បានប៉ុន្មាន)
មិនទេ លោកចង់បានប៉ុន្មាន?
- ច. លោកមានបារីទេ? (ចង់បានប៉ុន្មាន)
មិនទេ លោកចង់បានប៉ុន្មាន?

DRILL ELEVEN: Choice

MODEL: T: គេបរកង្វករបួសទៅក្នុង... ។ (បន្ទាយ - មន្ទីរពេទ្យ)
S: គេបរកង្វករបួសទៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យ។
T: They take the wounded into (barracks, hospital)
S: They take the wounded into the hospital.

- ក. យើងបើកឡានឆ្លង . . . តម្រង់ទៅកន្លែងឃ្នងៗ (ត្រែកដឹក - វ៉ាលសមរក្ខម៉ា)
យើងបើកឡានឆ្លងវ៉ាលសមរក្ខម៉ា តម្រង់ទៅកន្លែងឃ្នងៗ
- ខ. កងអនុសេនាភូមិ . . . ពួកឃ្នងៗ (ដួបដួប - លាក់វ៉ាប)
កងអនុសេនាភូមិលាក់វ៉ាប ពួកឃ្នងៗ
- គ. ក្រុមទាហានយើង . . . កាំភ្លើងជាច្រើនដើមនៅពេលឃ្នងៗបាញ់ម៉ែចេមកសើ
ចន្ទាបរយើងៗ (ចាច់បាន - ខូចខាត)
ក្រុមទាហានយើងខូចខាត កាំភ្លើងជាច្រើនដើមនៅពេលឃ្នងៗបាញ់ម៉ែចេមកសើ
ចន្ទាបរយើងៗ
- ឃ. ពួកយើងចេសកកម្មបរកការណ៍គេ . . . ដើម្បីធ្វើការរាយការណ៍អំពីជំនន
ការចម្រុះៗ (ផ្គុំគ្នា - បញ្ហា)
ពួកយើងចេសកកម្មបរកការណ៍គេ ផ្គុំគ្នាដើម្បីធ្វើការរាយការណ៍អំពីជំនន
ការចម្រុះៗ
- ង. ក្នុងការ . . . ជិតព្រំដែនខ្មែរ-បួន គេបានសម្លាប់ពួកឃ្នងៗជាច្រើនៗ
(ច្រត់ចតុក្ការ - លានការណ៍)
ក្នុងការច្រត់ចតុក្ការជិតព្រំដែនខ្មែរ-បួន គេបានសម្លាប់ពួកឃ្នងៗជាច្រើនៗ

DRILL TWELVE: Response

MODEL: T: មុនចេញទៅធ្វើការច្រត់ចតុក្ការលោកត្រូវធ្វើដំណើរនាឱ្យកាន់ដៃខ្ញុំ។
S: ខ្ញុំបំប្រុងធ្វើដំណើរលោកដែរ បើលោកមិនប្រាប់ខ្ញុំ។

T: Before you go on the operation, you must synchronize your watch with mine.
S: I intended to synchronize my watch with yours even if you didn't tell me.

- ក. មុនបើកឡានចេញទៅលោកត្រូវចាក់សាំងបំពេញ។
ខ្ញុំបំប្រុងចាក់សាំងបំពេញដែរ បើលោកមិនប្រាប់ខ្ញុំ។
- ខ. មុនបរកកាំភ្លើងចេញពីឃ្នងលោកត្រូវសួរលោកសក្តិពីរ។
ខ្ញុំបំប្រុងសួរលោកសក្តិពីរដែរ បើលោកមិនប្រាប់ខ្ញុំ។
- គ. មុនវ៉ាបសមរក្ខម៉ាចូលលោកត្រូវហៅមន្ទីរចាត់ការ។
ខ្ញុំបំប្រុងហៅមន្ទីរចាត់ការដែរ បើលោកមិនប្រាប់ខ្ញុំ។
- ឃ. មុនទៅដីហៀងភូមិនោះលោកត្រូវចញ្ជាក់សួរខ្ញុំ។
ខ្ញុំបំប្រុងចញ្ជាក់សួរលោកដែរ បើលោកមិនប្រាប់ខ្ញុំ។
- ង. មុនបាញ់កាំភ្លើងនឹងលោកត្រូវវាស់ចម្ងាយពីនេះទៅទីឃ្នងៗ។
ខ្ញុំបំប្រុងវាស់ចម្ងាយពីនេះទៅទីឃ្នងៗដែរ បើលោកមិនប្រាប់ខ្ញុំ។
- ច. មុនដើរចូលក្នុងវ៉ាលសមរក្ខម៉ា លោកត្រូវពិនិត្យមើលអង្កបឃ្នងៗ។
ខ្ញុំបំប្រុងពិនិត្យមើលអង្កបឃ្នងៗដែរ បើលោកមិនប្រាប់ខ្ញុំ។

DRILL THIRTEEN: Transformation

MODEL: T: លោកវរសេនីយ៍ត្រីនិងហាយដាម្នួលលោកស្រីក្រីម ។ (ស្រីក្រីម)
 S: លោកវរសេនីយ៍ត្រីនិងហាយដាម្នួលអ្នកណា?
 T: The major is talking to the captain. (captain)
 S: To whom is the major talking?

- ក. គេនិយាយពីស្ថានភាពណ៍ធ្វើថ្មីប៉ុន្មាន ។ (ស្ថានភាពណ៍ធ្វើថ្មីប៉ុន្មាន)
 គេនិយាយអំពីអ្វី?
- ខ. លោកវរសេនីយ៍ត្រីនិងហាយដាម្នួលដាក់ទោសព័ក្សរដ្ឋប្បវេណី ។ (ព័ក្សរដ្ឋប្បវេណី)
 លោកវរសេនីយ៍ត្រីនិងហាយដាម្នួលដាក់ទោសណា?
- គ. មន្ត្រីដំបូងគាត់បញ្ជាឱ្យយកឯងទៅក្រៅដីបាញ់នៅលើទីខ្វែង ។ (ក្រៅដីបាញ់)
 មន្ត្រីដំបូងគាត់នឹងបញ្ជាឱ្យអ្នកណា (កងទ័ពណា) បាញ់នៅលើទីខ្វែង?
- ឃ. កងកាំភ្លើងដីត្រូវវាស់ចម្ងាយកន្លែងខ្វែង ។ (វាស់ចម្ងាយកន្លែងខ្វែង)
 កងកាំភ្លើងដីត្រូវធ្វើអ្វី?
- ង. គេនឹងបាញ់ចម្ងាយក្នុងមួយម៉ែត្រ ។ (ម៉ែត្រ)
 គេនឹងបាញ់ចម្ងាយក្នុងមួយម៉ែត្រ?

Reading Passage

ស្ទើរយសង្ឃឹមស្ទើរដ

ស- ឥឡូវអ្នកដំបូងត្រូវនិយាយប្រាប់ស្ទើរដអំពីការសម្រេចរបស់ក្រុមអ្នកដំបូងទាំងអស់ ។
 មន្ត្រីដំបូងអ្នកដំបូងប្រាប់ស្ទើរដ អ្នកដំបូងសិន ។

ឆ- បាទ ខ្ញុំបាទស្ទើរដ បើសិន ។

ស- ប្រយ័ត្ន! ស្ទើរដនេះដូចជាស្ទើរដយុទ្ធ ។ អ្នកដំបូងជាយុទ្ធសាស្ត្រក្រុមក្នុង មែនទេ?

ឆ- ទេលោក! ខ្ញុំជាដឹកនាំខ្លួន ជាខ្លួនសុទ្ធ ហើយខ្ញុំគ្រាន់ការទាក់ទងអ្វីនឹងពួកយុទ្ធសាស្ត្រ
 ក្នុងទេ ។ សូមលោកជឿខ្ញុំចុះ ។

ស- អត់! បើមិនមែនពួកយុទ្ធសាស្ត្រក្នុងអ្នកដំបូងជាខ្លួនក្រហមដើមស្រស់ដើមនិងអាជ្ញា
 យុទ្ធសាស្ត្រក្នុង ។ នៅពេលដើមទាហានខ្លួនបាត់អ្នកដំបូងបាន អ្នកដំបូងក៏ពុំដើរទៅ
 ណា មានកង្កែបនេះនៅដើមដំបូង?

ឆ- ខ្ញុំបានប្រាប់លោកហើយថាខ្ញុំជាខ្លួន ខ្ញុំមិនមែនជាទាហានខ្លួនក្រហមច្នៃច្នៃដើមនិង
 យុទ្ធសាស្ត្រក្នុងទេ ។

ស- ប្រយ័ត្ន! នៅតែដើមដំបូង រីឯក្បាលទៀតចុះ?

ចុះ ឆ្លើយនេះនៅក្នុងកង្កែប? អ្នកដំបូងយកគ្រាប់ចែកនេះទៅណា?

ឆ- បាទ! មិនមែនគ្រាប់ចែកទេ អ្នកណាបរកមកដាក់ក្នុងកង្កែបខ្ញុំទេ ខ្ញុំមិនដឹងទេ ។

ស- ប្រយ័ត្ន! អាចនេះនៅប្រព័ន្ធកង្កែប មើលឱ្យទុកចិត្តមកខ្ញុំ ប្រព័ន្ធរបស់ដឹកទឹក
 ត្រីហើយមើលទៅ ហើយយកទឹកឱ្យម្តាយប្រើទឹកផង ។

ឆ- ទេលោកទេ! បើខ្ញុំប្រាប់ឱ្យយុទ្ធសាស្ត្រក្នុងក្រុមវាហើយប្រាប់ខ្ញុំទៀត ។

ស- ប្រយ័ត្ន! ឥឡូវស្ថានភាពយុទ្ធសាស្ត្រក្នុងដំបូងទៅប្រយោជន៍?

- ឆ- បាទ គេទិញថ្នាំបំប្លែងស្ពានម្តងវ័យ...
 ស- អ្នកណា គេ នោះ? អ្នកដឹងមានគ្នាប៉ុន្មាននាក់?
 ឆ- បាទ មានគ្នាបួននាក់ តែគេបានទិញថ្នាំកាន់ក្រែកដើរចក្ខុសដើម្បីកុំទិញគេ
 សង្ឃឹម។
 ស- ឥឡូវគ្នាអ្នកដឹងនៅណា? ហើយអាណាថ្នីអ្នកដឹងទិញចក្ខុសនោះ?
 អ្នកដឹងចំនួនដឹងថាគេសង់ស្ពាននេះ អស់លុយ ភាគីលានទៀតទេឬ?
 ឆ- បាទ ខ្ញុំមិនបាច់ប្រាប់បង្អែកណាទេ ព្រោះលោកដឹងស្រាប់ហើយ។ ឥឡូវសូម
 លោកកុំធ្វើបាបខ្ញុំទៀត ខ្ញុំនឹងប្រាប់រឿងសម្រាប់ទាំងអស់ដល់ល្អដឹង។
 ស- បាទ! ឥឡូវយកម៉ាស៊ីន បំប្លែងចក្ខុសហើយ បំប្លែងវាទុក។

VOCABULARY

ក្រែក	ketroʔ	market basket (R)
ក្រុមកាំភ្លើងដី	krom kəphlœŋ thom	artillery squad (L)
គំរោងការ	kərouŋkaa	plan, plot
គ្រប់គ្រាន់	krup krón	enough, adequate
ចោល	caol	to throw, to abandon
ចំនួន	cənuon	number, quantity
ជើងភ្នំ	cəhien	hillside
ឆ្លាត	chlaat	clever, smart (L)
ដំណឹង	cəceek	to discuss (R)
ដំឡើង	telaen	to mount, assemble
ទ្រទ្រង់	tróo trón	to support
ធម៌កៅ	thóa kdaw	toughness, strictness (restricted usage) (L)
បញ្ហា	paññəhaa	problem
ប្រសើរ	boŋ	'good' (French <u>bon</u>) (R)
បេសកកម្ម	pehsəkaʔkam	mission
បោក	paot	a metal container about the size of a gasoline can (R)
បំបែក	pəbaek	to break (transitive)
បំរុង	mron	to intend (L)
ប្រជែក	pəkaek	to refuse, to argue back (R)
ប្រតិបត្តិការ	proteʔbatkaa	operation
ផែនការ	phaən kaa	plan
ជុំ	phdom	to assemble, to gather
ជ្រុង	phtien	to make certain, to synchronize
ត្រួតពិនិត្យ	pənit	to observe, to inspect
ទ្រែក	preek	stream, creek

ដីពាកដឹក	preek ciik	canal
ភាគច្រើន។ ភ្នំ	phiaʔ craen craen tas	the majority
មន្ទីរពេទ្យ	mentii pɛst	hospital
ម៉ាស៊ីនថតសម្លេង	mesɿn thoət səmleən	tape recorder (R)
ម៉ែនខ្លះទេ	min khvah tee	plenty
យប់ៗណាក៏ដោយ	yaan naa koo daoy	anyway, nevertheless
លោចលំ	yóobol	opinion, idea
ភាច់	róp	to count
រឹង	rɿŋ	hard (R)
រឹងក្បាល	rɿŋ kbaal	obstinate, stubborn, hard-headed (R)
លេងធម៌ក្បាល	leen thoá kdaw	to get tough (L)
វាស់	vóh	to measure
វាយសម្រុក	vay səmrok	to assault
សមរម្យ	səmoərəphuum	battlefield
សម្រុក	səmrok	force one's way in without thought of consequences
ស្ថានភាព	səthaankaa	situation
ស្នាក់	stéʔ	to ambush
ស្នាក់វាយ	stéʔ vay	to ambush
ប្រឹក	həp	case, box
គង្រប់	ŋkup	a trap
អំពី	empi	about

The Royal Palace (from outside), Phnom Penh

DIALOGUE:

1. tom - taam bañcia pii məntii cat kaa móo, sʔaek nih yəəŋ trəw tɛw truot kəwŋ tɔp pii ŋay
2. saw - nɛw muuləthaan aɛnaa?
3. tom - muuləthaan leek dɔp pram kbaɛ prúm daɛn khmaɛ
4. saw - baat, yəəŋ ləmóom tɛw truot məə mə dəwŋ haəy
5. tom - koun təhian nɛw pətiaɪ nuh kmian sədap thnóp eh, haəy mɛn yuu mɛn chap kee tɛw cia cao
6. saw - taam khñom smaən, nih pədaal móo pii mee dək nom krom
7. tom - baat, əñcəŋ baən cia cəvaay yəəŋ sɔɛy pətəooh aoy yəəŋ
8. saw - ləviaŋ look nɛŋ khñom, khñom mɛn cəŋ tɛw sɔh
9. tom - yaəŋ naa kəw daoy, yəəŋ trəw tɛs tɛw. yəəŋ mɛn aac rəmloup ləə bəñcia tee

DIALOGUENOTESSENTENCE NO.

8. **ទៅនិា** /tɛw cia/ 'to become' is used with both nouns, as in sentence 5, and with adjectives, as in the following example:

រឿងនេះទៅនិាពិបាកទៅវិញ។

rɛəŋ nih tɛw cia pəbaa? tɛw viñ

This matter has become difficult instead.

6. **បណ្តាលឲ្យ** /pədaal aoy/ + clause or noun means 'cause to, lead to,' e.g.,

ញ៉ាំមិនគ្រប់គ្រាន់បណ្តាលឲ្យឈឺ។

ñam mɛn krup krón pədaal aoy chiɛ

Eating insufficiently leads to illness.

បណ្តាលមកពី /pədaal móo pii/ + clause or noun means 'is caused by, comes about from,' e.g.,

វាឈឺបណ្តាលមកពីវាសិនមិនគ្រប់គ្រាន់។

via chiɛ pədaal móo pii via sii mɛn krup krón

His being ill was caused by his not eating enough.

See also Drill 5 for more examples of **បណ្តាលមកពី** /pədaal móo pii/ and

Drill 10 for examples of **បណ្តាលឲ្យ** /pədaal aoy/.

DRILLSDRILL NO.

3. The adverbial **និាមិនខាន** /cia mɛn khaən/ means 'without fail, definitely, certainly.'

8. With ទាំង /pi/ 'two' ទាំង /tɛŋ/ means 'both.' With a higher number it means 'all..., ' e.g. ទាំងប្រាំ /tɛŋ pram/ 'all five.' See also Drill 9.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

MODEL: T: តាមបញ្ជាពីមន្ទីរពេទ្យការពារយើងត្រូវទៅត្រួតពិនិត្យ (សំបុត្រ)
S: តាមសំបុត្រពីមន្ទីរពេទ្យការពារយើងត្រូវទៅត្រួតពិនិត្យ

T: According to the order from headquarters, we have to go inspect the troops. (letter)

S: According to the letter from headquarters, we have to go inspect the troops.

- ក. តាមសំបុត្រពីមន្ទីរពេទ្យការពារយើងត្រូវទៅត្រួតពិនិត្យ (ចាប់ហោរ)
- ខ. តាមសំបុត្រពីមន្ទីរពេទ្យការពារយើងត្រូវទៅចាប់ហោរ (ប៉ុស្តិ៍)
- គ. តាមសំបុត្រពីប៉ុស្តិ៍យក យើងត្រូវទៅចាប់ហោរ (ដំណឹង)
- ឃ. តាមដំណឹងពីប៉ុស្តិ៍យក យើងត្រូវទៅចាប់ហោរ (មន្ត្រីសមាហរណកម្ម)
- ង. តាមដំណឹងពីមន្ត្រីសមាហរណកម្ម យើងត្រូវទៅចាប់ហោរ (បង្ហាត់កូនសមាហរណកម្ម)
- ច. តាមដំណឹងពីមន្ត្រីសមាហរណកម្ម យើងត្រូវទៅបង្ហាត់កូនសមាហរណកម្ម

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: ត្រូវយើងត្រូវត្រួតពិនិត្យ (មន្ទីរពេទ្យការពារ)
S: តាមដំណឹងពីមន្ទីរពេទ្យការពារយើងត្រូវត្រួតពិនិត្យ

T: Tomorrow, we have to inspect the troops. (headquarters)

S: According to the news from headquarters, tomorrow we have to inspect the troops.

- ក. ត្រូវយើងត្រូវត្រួតពិនិត្យ (សាលាអង្គរ)
តាមដំណឹងពីសាលាអង្គរយើងត្រូវត្រួតពិនិត្យ
- ខ. យើងត្រូវត្រួតពិនិត្យ (ព្រំដែន)
តាមដំណឹងពីព្រំដែនយើងត្រូវត្រួតពិនិត្យ
- គ. ពួកយើងត្រូវត្រួតពិនិត្យ (គ្រួសារ)
តាមដំណឹងពីគ្រួសារយើងត្រូវត្រួតពិនិត្យ
- ឃ. យើងត្រូវត្រួតពិនិត្យ (ប្រពន្ធម្តាយ)
តាមដំណឹងពីប្រពន្ធម្តាយយើងត្រូវត្រួតពិនិត្យ
- ង. កូនប្រុសនោះ មិនមែនកូនខ្ញុំទេ (ម្តាយខ្ញុំ)
តាមដំណឹងពីម្តាយខ្ញុំ កូនប្រុសនោះ មិនមែនកូនខ្ញុំទេ
- ច. សមាហរណកម្ម (បន្ទាយ)
តាមដំណឹងពីបន្ទាយយើងត្រូវត្រួតពិនិត្យ

DRILL THREE: Response

MODEL:

T: ខ្ញុំទៅត្រួតមើលជាម៉ែនខាន។

S: លោកស្ម័គ្រទៅត្រួតមើលម្តងហើយ។

T: I will definitely go to inspect.

S: It's about time that you went to inspect (for a change).

ក. ខ្ញុំទៅសេដស្រុកបារាំងជាម៉ែនខាន។
លោកស្ម័គ្រទៅសេដស្រុកបារាំងម្តងហើយ។

ខ. ខ្ញុំជួយភាគីជាម៉ែនខាន។
លោកស្ម័គ្រជួយភាគីម្តងហើយ។

គ. ខ្ញុំសរសេរព្រឹត្តិបត្រជាម៉ែនខាន។
លោកស្ម័គ្រសរសេរព្រឹត្តិបត្រម្តងហើយ។

ឃ. ខ្ញុំដឹកទ្រព្យជាម៉ែនខាន។
លោកស្ម័គ្រដឹកទ្រព្យម្តងហើយ។

ង. ខ្ញុំដឹកស្រោចដើមដំឡូងជាម៉ែនខាន។
លោកស្ម័គ្រដឹកស្រោចដើមម្តងហើយ។

ច. ខ្ញុំឱ្យប្រហោចសំដីជាម៉ែនខាន។
លោកស្ម័គ្រឱ្យប្រហោចសំដីម្តងហើយ។

DRILL FOUR: Transformation

MODEL:

T: គេទៅជាចោរ។

S: ម៉ែនយូរម៉ែនដាច់គេទៅជាចោរ។

T: They become thieves.

S: Sooner or later they become thieves.

ក. អាមេរិកាំងដកកងទ័ពចេញពីស្រុកយួន។
ម៉ែនយូរម៉ែនដាច់អាមេរិកាំងដកកងទ័ពចេញពីស្រុកយួន។

ខ. ទាហានខ្មែរនឹងប្រយុទ្ធក្នុងបាញ់គ្នា។
ម៉ែនយូរម៉ែនដាច់ទាហានខ្មែរនឹងប្រយុទ្ធក្នុងបាញ់គ្នា។

គ. បើដំនឹងស្ទុះសង្រ្គាមនៅស្រុកយួន។
ម៉ែនយូរម៉ែនដាច់បើដំនឹងស្ទុះសង្រ្គាមនៅស្រុកយួន។

ឃ. ប្រយុទ្ធក្នុងនឹងបាញ់។
ម៉ែនយូរម៉ែនដាច់ប្រយុទ្ធក្នុងនឹងបាញ់។

ង. ប្រពន្ធលោកនឹងស្តាប់លោក។
ម៉ែនយូរម៉ែនដាច់ប្រពន្ធលោកនឹងស្តាប់លោក។

ច. លោកទៅជាប្រធានាធិបតី។
ម៉ែនយូរម៉ែនដាច់លោកទៅជាប្រធានាធិបតី។

DRILL FIVE: Substitution

MODEL: T: ភាវទ្ធិស្ថាន នេះបណ្តាលមកពីមេដឹកនាំក្រុម។ (លោកម៉ែនរៀន)
 S: ភាវទ្ធិស្ថាន នេះបណ្តាលមកពីលោកម៉ែនរៀន។

T: I think this (situation) is caused by the squad leader. (you don't study)
 S: I think this (situation) is caused by (the fact) that you don't study.

- ក. ភាវទ្ធិស្ថាន នេះបណ្តាលមកពីលោកម៉ែនរៀន។ (លោកទៅជួបគាត់)
- ខ. ភាវទ្ធិស្ថាន នេះបណ្តាលមកពីលោកទៅជួបគាត់។ (ឡានខ្ញុំ)
- គ. ភាវទ្ធិស្ថាន នេះបណ្តាលមកពីឡានខ្ញុំ។ (គ្មានភ្លើងភាវទ្ធិ)
- ឃ. ភាវទ្ធិស្ថាន នេះបណ្តាលមកពីគ្មានភ្លើងភាវទ្ធិ។ (យើងគ្មានទប់ស្កាត់)
- ង. ភាវទ្ធិស្ថាន នេះបណ្តាលមកពីយើងគ្មានទប់ស្កាត់។ (ខ្ញុំមិនចូលចិត្តគាត់)
- ច. ភាវទ្ធិស្ថាន នេះបណ្តាលមកពីខ្ញុំមិនចូលចិត្តគាត់។

DRILL SIX: Response

MODEL: T: ខ្ញុំមិនចង់ទៅលោះ។ (ចៅហ្វាយលោកស្តីបន្ទោសខ្ញុំបរលោក)
 S: បើលោកមិនទៅ ចៅហ្វាយលោកស្តីបន្ទោសខ្ញុំបរលោកជាមិនខាន។
 T: I don't want to go at all. (your boss will reprimand you)

S: If you don't go, your boss will certainly reprimand you,

- ក. ខ្ញុំមិនចង់ធ្វើភាវលោកស្តីបន្ទោស។ (គេបរលោកទៅដាក់គុក)
 បើលោកមិនធ្វើភាវ គេបរលោកទៅដាក់គុកជាមិនខាន។
- ខ. ខ្ញុំមិនចង់រៀនសូត្រលោះ។ (គេបញ្ជូនលោកទៅស្រុកយួន)
 បើលោកមិនរៀន គេបញ្ជូនលោកទៅស្រុកយួនជាមិនខាន។
- គ. ខ្ញុំមិនចង់សួរគាត់លោះ។ (គាត់ខ្ញុំបរការនោះទៅលោកស្រី)
 បើលោកមិនសួរ គាត់ខ្ញុំបរការនោះទៅលោកស្រីជាមិនខាន។
- ឃ. ខ្ញុំមិនចង់បង្រៀនលោកលោះ។ (ខ្ញុំទៅផ្ទះ)
 បើលោកមិនបង្រៀន ខ្ញុំទៅផ្ទះជាមិនខាន។
- ង. ខ្ញុំមិនចង់ទៅទិញម្ហូបលោះ។ (យើងគ្មានម្ហូបញ្ចាំ)
 បើលោកមិនទៅទិញ យើងគ្មានម្ហូបញ្ចាំជាមិនខាន។
- ច. ខ្ញុំមិនចង់ទៅធ្វើការលោះ។ (ចៅហ្វាយលោកស្តីបន្ទោសខ្ញុំបរលោកធ្វើការ)
 បើលោកមិនទៅធ្វើការ ចៅហ្វាយលោកស្តីបន្ទោសខ្ញុំបរលោកធ្វើការជាមិនខាន។

DRILL SEVEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំខ្ញុំបរលោកទៅត្រួតទប់ស្កាត់ស្រុក។
 S: រវាងលោកនិងខ្ញុំ លោកទៅត្រួតទប់ស្កាត់ស្រុកខ្ញុំបរលោក។

T: I ask you to go inspect the troops tomorrow.

S: If it's a choice between you and me, you'll go inspect the troops tomorrow for me.

- ក. លោកសក់ថ្មី ចង់ទិញ ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤
 រវាងលោកសក់ថ្មី និង ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤
- ខ. ចង់ទិញ លោក ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤
 រវាង ចង់ទិញ លោក លោក ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤
- គ. លោក ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤
 រវាង លោក ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤
- ឃ. លោក ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤
 រវាង លោក ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤
- ង. ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤
 រវាង លោក ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤
- ច. ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤
 រវាង លោក ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤

DRILL EIGHT:

MODEL: T: រវាង ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤ រវាង ឡូហ្វាម ចន្ទាប បរិស្ថាន ៤ ? (អាម្ពូប ពណ៌ស)
 S: អាម្ពូប ពណ៌ស ថ្លៃ ជាង ។
 T: Of these two cars, which one is more expensive? (the white one)
 S: The white one is more expensive.

- ក. រវាង លោក ទាំងអស់ អ្នកណា ជា ម៉ែដឹកនាំ? (លោក ហ្វូន)
 លោក ហ្វូន ជា ម៉ែដឹកនាំ ។
- ខ. រវាង ក្រុង ទាំងពីរនោះ លោក ចង់ ទៅ ក្រុង ណា? (ដឹក ទ្រូង)
 ឡូហ្វាម ចង់ ទៅ ក្រុង ដឹក ទ្រូង ។
- គ. រវាង មូលដ្ឋាន ទាំងអស់ មូលដ្ឋាន ណា លោក មិន ចង់ ទៅ? (លេខ ១៥)
 មូលដ្ឋាន លេខ ១៥ ឡូហ្វាម មិន ចង់ ទៅ ។
- ឃ. រវាង គ្រូ ទាំងអស់ លោក ចូល ចិត្ត គ្រូ ណា? (បារាំង)
 ឡូហ្វាម ចូល ចិត្ត គ្រូ បារាំង ។
- ង. រវាង ភាសា ទាំងពីរនោះ លោក ចង់ រៀន ភាសា ណា? (ខ្មែរ)
 ឡូហ្វាម ចង់ រៀន ភាសា ខ្មែរ ។
- ច. រវាង លោក ទាំងពីរ អ្នកណា ចង់ រៀន ថ្ងៃ សុក្រ? (លោក សុខ)
 លោក សុខ ចង់ រៀន ថ្ងៃ សុក្រ ។

DRILL NINE: Substitution

MODEL: T: ឡូហ្វាម លក់ ល្បែង ទៅ ទាំង បួន ។ (ម៉ែស)
 S: ឡូហ្វាម មើល ល្បែង ទៅ ទាំង បួន ។
 T: I can sell all four books.
 S: I can read all four books.

- ក. ខ្ញុំអាចមើលសៀវភៅទាំងបួន។ (ពីរ)
- ខ. ខ្ញុំអាចមើលសៀវភៅទាំងពីរ។ (កនលោក)
- គ. ខ្ញុំអាចមើលកនលោកទាំងពីរ។ (បង្រៀន)
- ឃ. ខ្ញុំអាចបង្រៀនកនលោកទាំងពីរ។ (ភាសា)
- ង. ខ្ញុំអាចបង្រៀនភាសាទាំងពីរ។ (ទាំងអស់)
- ច. ខ្ញុំអាចបង្រៀនភាសាទាំងអស់។

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: អាមេរិកាំងទម្លាក់គ្រាប់បែកលើភូមិមួយ។ (អ្នកស្រុកស្លាប់ច្រើននាក់)
 S: អាមេរិកាំងទម្លាក់គ្រាប់បែកលើភូមិមួយ បណ្តាលឱ្យអ្នកស្រុកស្លាប់ច្រើននាក់។
 T: Americans drop bombs on a village. (many villagers were killed)
 S: Americans drop bombs on a village causing many villagers to be killed.

- ក. ខ្ញុំទិញឡានពីរ។ (ខ្ញុំដឹកលុយទៅ)
 ខ្ញុំទិញឡានពីរ បណ្តាលឱ្យខ្ញុំដឹកលុយទៅ។
- ខ. អ្នកហាមដេក។ (ប្រៀបធៀបដេកដល់បណ្តាញបាញ់)
 អ្នកហាមដេក បណ្តាលឱ្យប្រៀបធៀបដេកដល់បណ្តាញបាញ់។
- គ. ថ្ងៃនេះភ្លៀងច្រើនណាស់។ (មានព្រោះថ្នាក់ឡានច្រើន)
 ថ្ងៃនេះភ្លៀងច្រើនណាស់ បណ្តាលឱ្យមានព្រោះថ្នាក់ឡានច្រើន។
- ឃ. កំដៅលើស្បែកច្រើនពេក។ (លោកអស់លុយ)
 កំដៅលើស្បែកច្រើនពេក បណ្តាលឱ្យលោកអស់លុយ។
- ង. លោកធ្វើបាបអ្នកស្រុកណាស់។ (គេមិនទុកថតលោក)
 លោកធ្វើបាបអ្នកស្រុកណាស់ បណ្តាលឱ្យគេមិនទុកថតលោក។
- ច. លោកបើកឡានលឿនពេក។ (លោកមានព្រោះថ្នាក់)
 លោកបើកឡានលឿនពេក បណ្តាលឱ្យលោកមានព្រោះថ្នាក់។

NOTE: Fill in the blank with the appropriate word given.

DRILL ELEVEN: Choice

MODEL: T: ទាហានស្តុប . . . នៅលើ ។ (កាំភ្លើងដៃ , កាតាប៊ីន)
 S: ទាហានស្តុប កាតាប៊ីន នៅលើ ។
 T: A soldier carries a ... from his shoulder. (pistol, carbine)
 S: A soldier carries a carbine from his shoulder.

- ក. កាលណាខ្ញុំបើកទៅ ខ្ញុំបោល . . . ភ្លាម។ (គ្រាប់បែក , កាណូន)
 កាលណាខ្ញុំបើកទៅ ខ្ញុំបោលគ្រាប់បែក ភ្លាម។
- ខ. កប៉ាស់ហោះប្រតិកម្មទម្លាក់ . . . លើកន្លែងសត្រូវ។ (គ្រាប់បែក , សៀវភៅ
 កប៉ាស់ហោះប្រតិកម្មទម្លាក់គ្រាប់បែកលើកន្លែងសត្រូវ។ ហារ)

- ក. ប៉ុលសាហានមិនជ្រើស ដើម្បីហាមចន្ទាបរទេ ។ (កាំភ្លើងបាញ់ កាំភ្លើង, កាំភ្លើងដៃ)
- ប៉ុលសាហានមិនជ្រើសកាំភ្លើងបាញ់ កាំភ្លើងសំរាប់ហាមចន្ទាបរទេ ។
- បរ. តើកងទ័ពយើងទៅកងទ័ពយើងខ្ញុំ . . . ។ (កាំភ្លើងបាញ់គ្រាប់ថ្នាំបាញ់, កាំភ្លើងដៃ)
- តើកងទ័ពយើងទៅកងទ័ពយើងខ្ញុំ កាំភ្លើងបាញ់គ្រាប់ថ្នាំបាញ់ ។
- ង. . . . សំរាប់បាញ់ដុតផ្ទះ ប្លង់ ។ (កាំភ្លើងយន្ត, កាំភ្លើងបាញ់អណាត ភ្លើង)
- កាំភ្លើងបាញ់ អណាតភ្លើងសំរាប់បាញ់ដុតផ្ទះ ប្លង់ ។
- ច. ឃ្នាំងកង នៅកណ្តាលផ្លូវជាតិលេខ១ ។ (មិនសំរាប់បង្ហូរទឹកចេញ, អនាគតបង្ហូរ)
- ឃ្នាំងកង មិនសំរាប់ បង្ហូរទឹកចេញ នៅកណ្តាលផ្លូវជាតិលេខ១ ។

DRILL TWELVE: Transformation

MODEL: T: កងអនុសេនាចង់ប្រើមធ្យោបាយថ្មី ។
 S: តើកងអនុសេនាចង់ប្រើមធ្យោបាយថ្មីទេ?
 T: The company will use a new tactic.
 S: Will the company use a new tactic?

- ក. កងអនុសេនាចង់ការពារកងទ័ពនេះ ។
តើកងអនុសេនាចង់ការពារកងទ័ពនេះទេ?
- ខ. មេដឹកនាំក្រុមយើងប្រើទទួលបញ្ជាពីលោកស្រី ។
តើមេដឹកនាំក្រុមយើងប្រើទទួលបញ្ជាពីលោកស្រីទេ?
- គ. អេលីកបទ័ពយើងប្រដាប់ដោយកាំភ្លើង គុនស្រាស ។
តើអេលីកបទ័ពយើងប្រដាប់ដោយកាំភ្លើង គុនស្រាសទេ?
- ឃ. ទាហាន ៣កៗ ប្រដាប់ដោយ អាវុធ គុនស្រាស ។
តើទាហាន ៣កៗ ប្រដាប់ដោយ អាវុធ គុនស្រាសទេ?
- ង. កងទ័ព ១០០ មិនអាចប្រើគ្រឿងម៉ាស៊ីន នោះទេ ។
តើកងទ័ព ១០០ អាចប្រើគ្រឿងម៉ាស៊ីន នោះទេ?
- ច. កងទ័ព ៤០០ ប្រដាប់ដោយ បរក ភូមិ នេះ ។
តើកងទ័ព ៤០០ ប្រដាប់ដោយ បរក ភូមិ នេះទេ?

DRILL THIRTEEN: Transformation

MODEL: T: ភូមិនៅតំបន់ ខាងលិចទាប ។
 S: ភូមិភាគច្រើននៅតំបន់ខាងលិច ទាបទេ ។
 T: The mountains in the Western region are low.
 S: Most of the mountains in the Western region are low.

- ក. ផ្លូវដែលកាត់ទៅផ្នែកខ្ពស់ចាក់កៅស៊ូទាំងអស់។
ផ្លូវភាគច្រើនដែលកាត់ទៅផ្នែកខ្ពស់ច្រើនតែចាក់កៅស៊ូទាំងអស់។
- ខ. ដើមឈើដែលដុះនៅជើងភ្នំគឺគឺស្រស់ណាស់។
ដើមឈើភាគច្រើនដែលដុះនៅជើងភ្នំគឺស្រស់ច្រើនតែខ្ពស់ណាស់។
- គ. កន្លែងឆ្លងស្ទឹងនោះពាក់អាចដើរឆ្លងបាន។
កន្លែងភាគច្រើនឆ្លងស្ទឹងនោះច្រើនតែពាក់អាចដើរឆ្លងបាន។
- ឃ. កន្លែងក្រុងទន្លេនេះពុជណាស់។
កន្លែងភាគច្រើនក្រុងទន្លេនេះច្រើនតែពុជណាស់។
- ង. មនុស្សក្នុងភូមិនេះចលនាដំនើរពាក់ព័ន្ធ។
មនុស្សភាគច្រើនក្នុងភូមិនេះច្រើនតែចលនាដំនើរពាក់ព័ន្ធក្នុងក្រុង។
- ច. ម្ចាស់ទាហានអាចបើកលើផ្លូវភក់បាន។
ម្ចាស់ទាហានភាគច្រើនអាចបើកលើផ្លូវភក់បាន។

DRILL FOURTEEN: Transformation

MODEL:

T: នៅរដូវនេះផ្លូវមានភក់ច្រើនណាស់។
 S: នៅរដូវនេះផ្លូវមានសភាពយ៉ាងម៉េច?
 T: The roads are very muddy in this season.
 S: What is the appearance of the roads in this season?

- ក. ផ្លូវនៅភ្នំគឺរីកចម្រើនខ្លាំងណាស់។
ផ្លូវនៅភ្នំគឺរីកចម្រើនមានសភាពយ៉ាងម៉េច?
- ខ. នៅពេលភ្លៀងផ្លូវនេះរអិលណាស់។
នៅពេលភ្លៀងផ្លូវនេះមានសភាពយ៉ាងម៉េច?
- គ. ស្ពាននោះដិតដកហើយ។
ស្ពាននោះមានសភាពយ៉ាងម៉េច?
- ឃ. ច្រាំងភ្នំបូកគោខាងជើងពុជណាស់។
ច្រាំងភ្នំបូកគោខាងជើងមានសភាពយ៉ាងម៉េច?
- ង. នៅរដូវទឹកឡើងទន្លេមេគង្គហូរខ្លាំងណាស់។
នៅរដូវទឹកឡើងទន្លេមេគង្គមានសភាពយ៉ាងម៉េច?
- ច. ផ្លូវនៅភ្នំនោះតូចហើយរលាក់ណាស់។
ផ្លូវនៅភ្នំនោះមានសភាពយ៉ាងម៉េច?

DRILL FIFTEEN: Response

MODEL:

T: នៅរដូវនេះផ្លូវមានសភាពយ៉ាងម៉េច?
 S: នៅរដូវនេះផ្លូវមានភក់ច្រើនណាស់។
 T: What is the condition of the roads in this season?
 S: The roads are very muddy in this season.

- ក. ផ្លូវទៅភ្នំគីរីវិទ្យមានសភាពហ្នឹងម៉េច? (បត់ខាត់ខ្វែងឆ្នើនណាស់)
ផ្លូវទៅភ្នំគីរីវិទ្យបត់ខាត់ខ្វែងឆ្នើនណាស់។
- ខ. តើនៅពេលភ្លៀងផ្លូវនេះមានសភាពហ្នឹងម៉េច? (អែសណាស់)
នៅពេលភ្លៀងផ្លូវនេះអែសណាស់។
- គ. ស្ពាននោះមានសភាពហ្នឹងម៉េច? (ដិតពុកហើយ)
ស្ពាននោះដិតពុកហើយ។
- ឃ. ប្រាំងភ្នំច្រកគោរាងដើមមានសភាពហ្នឹងម៉េច? (ឆ្នើនណាស់)
ប្រាំងភ្នំច្រកគោរាងដើមឆ្នើនណាស់។
- ង. នៅរដូវវស្សាទ្រង់ទន្លេមេគង្គមានសភាពហ្នឹងម៉េច? (ហូរខ្លាំងណាស់)
នៅរដូវវស្សាទ្រង់ទន្លេមេគង្គហូរខ្លាំងណាស់។
- ច. ផ្លូវទៅភ្នំនោះមានសភាពហ្នឹងម៉េច? (ភូមិហើយរលាក់ណាស់)
ផ្លូវទៅភ្នំនោះភូមិហើយរលាក់ណាស់។

Reading Passage

អ្នកនយោបាយ

តាមខ្ញុំយល់ រឿងនយោបាយជារឿងមួយដែលពុំបានដឹងគេទាំងអស់។ តើ
នោះជាតំណាងហ្នឹងណាក៏ដោយ ក៏នៅតែមានមនុស្សឆ្នើនរាប់ម៉ឺនអស់ចូល
ចិត្តធ្វើនយោបាយនេះណាស់ដែរ។

ក្នុងចំណោមអ្នកនយោបាយទាំងនោះ ភាគឆ្នើនមិនបានរៀនឆ្នើនទេ។
ខ្លះរៀនបានៗតាមខ្លះ ខ្លះរៀនបានតិចតួចឆ្នើនបន្តិចជាងនោះក្នុងមួយជីវិតរបស់
គេ។ ឯរឿងដែលបណ្តាលមិនឆ្នើនគេរៀនបានឆ្នើន មកពីហេតុខ្លះ ។ ហេតុទីមួយ
គឺគេខ្វល់ខ្វែងខ្វែងទៅសាលាដើម្បីនឹងរៀន ហេតុទីពីរគឺគេមិនចង់រៀនទៅ
ទៀត ហេតុទីបីព្រោះគេរៀនមិនកើតព្រោះប្រាជ្ញាតិចពេក ហើយនឹងមាន
ហេតុដទៃទៀត។ ហេតុទី១និងហេតុទី២ មិនដឹងអ្នកក្រីក្រក្តីឆ្នើនទេ ព្រោះបើគេខ្វល់
ឬមិនចង់រៀននៅពេលណាមួយ មិនមែនមានន័យជាគេនៅតែមិនចង់ឬខ្វល់
ឬមិនមែនមានន័យជាគេនៅតែចេះដឹងដល់ចំណេះទៅដ៏ច្នៃព្រាហ្មទេ។

តើអ្នកបើបើមិនដឹងតើអ្នកអំពីហេតុដែលបណ្តាលឱ្យមនុស្សទៅជាអ្នកនយោ-
បាយទាំងនោះវិញ បើបើមិនដឹងហើយអ្នកទាំងនោះគឺគឺមិនទូលំទូលាយទេ។ អ្នកខ្លះធ្វើ
នយោបាយព្រោះតែចង់ធ្វើអ្នកដ៏ហើយមានអំណាចឆ្នើន អ្នកខ្លះ ព្រោះតែ
ចង់ទៅជាអ្នកមាន អ្នកខ្លះ ព្រោះតែចង់សប្បាយ អ្នកខ្លះទៀត ព្រោះតែ
ចង់ស្រួល។ល។ ដូច្នោះបើបើមិនដឹងហើយមិនសូវមានអ្នកណាធ្វើនយោបាយដើម្បីរក
សេចក្តីសុខ និងសេចក្តីចំរើន ឱ្យមនុស្សទេ។

បើមានអ្នកនយោបាយភាគឆ្នើនដែលជាមនុស្សស្ងប់ គ្មានប្រាជ្ញា ហើយ
គិតតែប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនហ្នឹងនេះ តើបើបើយល់បើវិញហ្នឹងម៉េច? តាម
ខ្ញុំ ខ្ញុំយល់បើវិញថា ចំណាចលក្នុងស្រុកនីមួយៗ និងសង្កាត់ទាំងឡាយកើតមក
ពីអ្នកនយោបាយទាំងនោះទាំងអស់។

VOCABULARY

ខ្នង	khtóom	a hut
ខ្ពស់	khpuoh	high
គិរិរូម	kiriróm	Kirirom
គ្រឿងម៉ាស៊ីន	kr̥əŋ məsin	machinery
ចាក់កៅស៊ូ	ca? kaw suu	to pave with asphalt
ច្រាំង	cran	bank (river)
ច្រាំងភ្នំ	cran phnum	cliff
ជាមិនខាន	cia m̥n khaan	definitely, without failure
ជួរ	cree	steep
ជួរ	cr̥w	deep
ល្អះ	chnéh	to win, to gain
ដាក់គុក	da? kuk	to imprison, to put in jail
ត្រួត	truot	to inspect
ទាប	tiap	low
ទៅជា	t̥w cia	to become
ទាំង(ពីរ)	tén [pi]	all, both, including, to be included
ចណ្តាលមកពី	pedaal móo pii	to be caused by
ចណ្តាលឱ្យ	pedaal aoy	to cause
បត់ខាត់ខ្ទប់	bot khvat khvaəŋ	to wind (road)
ប្រដាប់ដោយ	pedap daoy	equipped with
ប្រាជ្ញា	pracñaa	intelligence (R)
ប្រុង	pron	to be ready
ពាក	puk	rotten
មធ្យោបាយ	methyoubaaay	means, tactic
មិនយូរមិនឆាប់	m̥n yuu m̥n chap	sooner or later
មូលដ្ឋាន	mullethaan	base
រដូវទឹកភ្លៀង	lədəw t̥k laəŋ	flood season
រលាក់	ələ?	bumpy
រវាង	ləvian	between
រអិល	lə?əl	slippery
រាក់	ré?	shallow
រំលោភ (លើ)	rəmloup (ləə)	to violate
សង្គ្រាម	səkriam	war
សណ្តាប់ធ្នាប់	sədap thnóp	manners, conduct
សភាព	səphiap	appearance, condition
សម័យ	səmay	era, modern
ស៊ីបនោស	sdey petooh	to reprimand
សឹង	st̥ŋ	small river, stream
សោយ	spley	to carry suspended from the shoulder
អីន្ទាក់បន្ទា	əté? pəlaa	a booby trap with spikes

LESSON SIXTY

DIALOGUE

- ១. សុខ នៅតែ លោកនៅតែធ្វើការកន្លែងដដែល ឬ? still
Are you still working at the same place?
- ២. គុម បាទ ខ្ញុំរឹបរយទៅរក រហូតដល់ រហូតដល់ ដើម្បីចាក ដើម្បីចាក until
Yes, I joined the army until I retire.
- ៣. សុខ តាមហេតុអ្វីលោកគួរតែ ទៅរកការងារដទៃទៀតដើម្បីយល់ ដើម្បីយល់ ដើម្បីយល់ ដើម្បីយល់ I think you should find another job, even though you like the army.
- ៤. គុម ខ្ញុំខ្លាចពុំបាន គេមិនទទួលការខ្ញុំ ឡើយ to fear that, to be afraid
I'm afraid that I won't get a job.
- ៥. សុខ លោកមិនត្រឹមតែមានប្រាជ្ញា គួរសមទេ លោកនៅក្មេង ដើម្បីត្រឡប់ទៅ លោកគួរត្រឡប់ទៅ ទៀតវិញដើម្បីយល់។ not only...but...
You are not only (quite) intelligent, but you're still young; you should go back to school.
- ៦. គុម បាទ ឥឡូវខ្ញុំធ្វើការបណ្តុះ រៀនបណ្តុះ បណ្តុះ ... បណ្តុះ both...and..., at the same time
I'm working and I'm studying at the same time now.
- ៧. សុខ នេះគឺជាគំនិតល្អណាស់ទិសទី មានពេល។ idea
That's a good idea, provided you have the time.
- ៨. គុម បាទ អ្នកណាដឹង ប្រហែល ប្រហែល ប្រហែល ប្រហែល a few, several
Yes, who knows, maybe in a few years I'll change my mind (about staying in the army).

DIALOGUE:

1. sok - look nɿw taɛ thəe kaa kəlaɛŋ tədəɛl rəh?
2. tom - baat, khñom thəe təhian ləhout dɔl khñom retrəɛt
3. sok - taam yóobɔl khñom look kuo taɛ tɿw róo kaa `astiet thəe həh thəy bæ look coul cət təhian
4. tom - khñom khlaac kraɛŋ kee mɿn aoy kaa khñom thəe
5. sok - look mɿn krón taɛ mian pəñaa kuo som tee, look nɿw kmeen tiet, look kuo təlóp tɿw rien viñ həh
6. tom - baat, sylew khñom thəe kaa pədaɛ rien pədaɛ
7. sok - nɿh cia kənɿt l'ɔɔ nah aoy taɛ mian peel
8. tom - baat, né'naa dəŋ, pəhaɛl buon dɔp chnam tiet khñom aac pdou kənɿt

DIALOGUE

NOTES

SENTENCE NO.

1. នៅទីនោះ /nɿw taɛ/ is the same as នៅ /nɿw/ 'still' before a verb. Note also in this sentence that នៅ /nɿw/ 'at' can be omitted before a word like កន្លែង /kəlaɛŋ/ 'place.'
5. Note that between មិនក្រាន់ទឹក /mɿn krón taɛ/ and ទ្រូត /tiet/ there must occur two clauses. The first clause belongs with មិនក្រាន់ទឹក /mɿn krón taɛ/, and the second clause belongs with ទ្រូត /tiet/. The first clause can optionally be followed by ប៉ុណ្ណឹង /pənnɿŋ/ 'only, and that's all,' e.g.,
 វាមិនក្រាន់ទឹក អត់លុយ (ប៉ុណ្ណឹង) វាជំពាក់ឥតទ្រូត ។
 via mɿn krón taɛ ət luy (pənnɿŋ), via cəpé? kee tiet
 Not only does he have no money but he is in debt.
6. The formula verb₁ + បន្តិច /pədaɛ/ + verb₂ + បន្តិច /pədaɛ/ means 'to both verb₁ and verb₂ at the same time.' It is used when the subject of both verbs is the same.

DRILLS

DRILL ONE: Response

- MODEL: T: ខ្ញុំធ្វើការកន្លែងដដែល ។ (ទុំសលោកឡើងប្រាក់ខែ)
- S: បើលោកនៅទីនោះធ្វើការកន្លែងដដែល ខ្ញុំទុំសលោកឡើងប្រាក់ខែ ។
- T: I work at the same place. (give you a raise)
- S: If you still work at the same place, I'll give you a raise.

- ក. ខ្ញុំល្មម ។ (បរកលោកនៅដាក់គុក)
- បើលោកនៅតែល្មម ខ្ញុំបរកលោកនៅដាក់គុក ។
- ខ. ខ្ញុំមិនរៀនបាញ់កាំភ្លើង ។ (បរកលោកនៅតុលាការសឹក)
- បើលោកនៅតែមិនរៀនបាញ់កាំភ្លើង ខ្ញុំបរកលោកនៅតុលាការសឹក ។
- គ. ខ្ញុំមិនប្រាប់លោក ។ (បរកឯងនៅសម្ងាត់)
- បើឯងនៅតែមិនប្រាប់ខ្ញុំ ខ្ញុំបរកឯងនៅសម្ងាត់ ។
- ឃ. ខ្ញុំមិនធ្វើទុបលោក ។ (បរកទុបពួកម៉ាកខ្ញុំធ្វើ)
- បើលោកនៅតែមិនធ្វើទុបខ្ញុំ ខ្ញុំបរកទុបពួកម៉ាកខ្ញុំធ្វើ ។
- ង. ខ្ញុំមិនប៉ាតាចលោក ។ (លរថបង្កៀន)
- បើលោកមិនប៉ាតាចខ្ញុំ ខ្ញុំលរថបង្កៀន ។
- ច. ខ្ញុំរំខានលោក ។ (ប្រាប់លោកគ្រូ)
- បើលោកនៅតែរំខានខ្ញុំ ខ្ញុំប្រាប់លោកគ្រូ ។

DRILL TWO: Transformation

MODEL: T: លោកមានប្រាជ្ញា ។ (នៅក្មេង)
 S: លោកមិនគ្រាន់តែមានប្រាជ្ញាទេ លោកនៅក្មេងទៀត ។
 T: You are intelligent. (still young)
 S: You are not only intelligent, but you are still young too.

- ក. កូនទាហានខ្ញុំនឿយហត់ ។ (លឿន)
- កូនទាហានខ្ញុំមិនគ្រាន់តែនឿយហត់ទេ គេលឿនទៀត ។
- ខ. ខ្ញុំគ្មានលុប ។ (ដំពាក់បង់ក៏)
- ខ្ញុំមិនគ្រាន់តែគ្មានលុបទេ ខ្ញុំដំពាក់បង់ក៏ទៀត ។
- គ. ខ្ញុំស្គាំងលោកហ្មួន ។ (រៀនជាមួយគាត់)
- ខ្ញុំមិនគ្រាន់តែស្គាំងលោកហ្មួនទេ ខ្ញុំរៀនជាមួយគាត់ទៀត ។
- ឃ. លោកចេះនិយាយភាសាខ្មែរ ។ (ចេះម៉ែល)
- លោកមិនគ្រាន់តែចេះនិយាយភាសាខ្មែរទេ លោកចេះម៉ែលទៀត ។
- ង. ខ្ញុំរៀនម៉ែលភាសាខ្មែរ ។ (រៀនសរសេរ)
- ខ្ញុំមិនគ្រាន់តែរៀនម៉ែលភាសាខ្មែរទេ ខ្ញុំរៀនសរសេរទៀត ។
- ច. ខ្ញុំធ្វើការ ។ (រៀន)
- ខ្ញុំមិនគ្រាន់តែធ្វើការទេ ខ្ញុំរៀនទៀត ។

DRILL THREE: Transformation

MODEL: T: លោកគួរទៅរកការងារដទៃទៀតធ្វើ ។ (ខ្ញុំ)
 S: តាមយោបល់ខ្ញុំ លោកមិនគួរទៅរកការងារដទៃទៀតធ្វើទេ ។
 T: You should go find another job. (I)
 S: In my opinion, you shouldn't go find another job.

- ក. យើងត្រូវដឹងថាសម្រេចពាក្យការយើង ។ (លោកសក្កីថ្មី)
ភាសយោបល់លោកសក្កីថ្មី យើងមិនត្រូវដឹងសម្រេចពាក្យការទេ ។
- ខ. កូនស្រីស្រីមកទៀនថ្ងៃនេះ ។ (លោកគ្រូ)
ភាសយោបល់លោកគ្រូ កូនស្រីមិនមកទៀនថ្ងៃនេះទេ ។
- គ. ខ្ញុំត្រូវទៅទៀនវិញ ។ (លោក)
ភាសយោបល់លោក ខ្ញុំមិនត្រូវទៅទៀនវិញទេ ។
- ឃ. កូនខ្ញុំគួរទៅស្រុកឃ្លាន ។ (ខ្ញុំ)
ភាសយោបល់ខ្ញុំ កូនខ្ញុំមិនគួរទៅស្រុកឃ្លានទេ ។
- ង. លោកគួរលឺបង្កើតការ ។ (ប្រធានលោក)
ភាសយោបល់ប្រធានលោក លោកមិនគួរលឺបង្កើតការទេ ។
- ច. នាងគួរត្រឡប់ទៅស្រុកបារាំងវិញ ។ (ខ្ញុំ)
ភាសយោបល់ខ្ញុំ នាងមិនគួរត្រឡប់ទៅស្រុកបារាំងវិញទេ ។

DRILL FOUR: Substitution

MODEL: T: ខ្ញុំខ្លាចពួកវាមិនទិញការខ្ញុំឡើយ (ចាប់ខ្ញុំដាក់គុក)
 S: ខ្ញុំខ្លាចពួកវាចាប់ខ្ញុំដាក់គុក ។
 T: I'm afraid that they won't give me a job. (arrest me and put me in jail)
 S: I'm afraid that they will arrest me and put me in jail.

- ក. ខ្ញុំខ្លាចពួកវាចាប់ខ្ញុំដាក់គុក ។ (ខ្ញុំទៅមិនទាន់ម៉ោង)
- ខ. ខ្ញុំខ្លាចពួកវាខ្ញុំទៅមិនទាន់ម៉ោង ។ (ចកមិនទាន់ម៉ោង)
- គ. ខ្ញុំខ្លាចពួកវាមិនមកមិនទាន់ម៉ោង ។ (លោកមិនមកដួបខ្ញុំ)
- ឃ. ខ្ញុំខ្លាចពួកវាលោកមិនមកដួបខ្ញុំ ។ (ធ្វើឱ្យខ្ញុំ)
- ង. ខ្ញុំខ្លាចពួកវាលោកមិនធ្វើឱ្យខ្ញុំ ។ (ភ្លេចសរសេរឱ្យខ្ញុំ)
- ច. ខ្ញុំខ្លាចពួកវាលោកភ្លេចសរសេរឱ្យខ្ញុំ ។

DRILL FIVE: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំធ្វើទាហាន ។ (ខ្ញុំទើបតែង)
 S: ខ្ញុំធ្វើទាហានរហូតដល់ខ្ញុំទើបតែង ។
 T: I'm a soldier. (I'll retire)
 S: I'll be a soldier until I retire.

- ក. ខ្ញុំនៅជាមួយទុំពុកខ្ញុំ ។ (ភាគីមានប្រធានមួយទៀត)
ខ្ញុំនៅជាមួយទុំពុកខ្ញុំរហូតដល់ភាគីមានប្រធានមួយទៀត ។
- ខ. ខ្ញុំចង់រៀនខ្មែរ ។ (ខ្ញុំរកការមួយទៀតបាន)
ខ្ញុំចង់រៀនខ្មែររហូតដល់ខ្ញុំរកការមួយទៀតបាន ។
- គ. ខ្ញុំធ្វើការទិញភាគី ។ (ខ្ញុំចូលទៀនវិញ)
ខ្ញុំធ្វើការទិញភាគីរហូតដល់ខ្ញុំចូលទៀនវិញ ។

- ប. ខ្ញុំមើលកូនខ្ញុំប្រពានខ្ញុំ ។ (ប្រពានខ្ញុំមកពីដ្ឋានវិញ)
 ខ្ញុំមើលកូនខ្ញុំប្រពានខ្ញុំរហូតដល់ប្រពានខ្ញុំមកពីដ្ឋានវិញ ។
- ង. ខ្ញុំចាំគ្រូពេទ្យ ។ (គាត់ត្រឡប់មកពីញាំបាយវិញ)
 ខ្ញុំចាំគ្រូពេទ្យរហូតដល់គាត់ត្រឡប់មកពីញាំបាយវិញ ។
- ច. ប៉ូលីសពន្យល់ខ្ញុំ ។ (ខ្ញុំប្តូរគំនិត)
 ប៉ូលីសពន្យល់ខ្ញុំរហូតដល់ខ្ញុំប្តូរគំនិត ។

DRILL SIX: Transformation

- MODEL: T: នេះជាគំនិតល្អ ។ (លោកមានពេល)
 S: នេះជាគំនិតល្អខ្ញុំបរព័តលោកមានពេល ។
 T: This is a good idea. (you have the time)
 S: This is a good idea provided you have the time.
- ក. ខ្ញុំទិញឡាននោះ ។ (ខ្ញុំមានលុយ)
 ខ្ញុំទិញឡាននោះខ្ញុំបរព័តខ្ញុំមានលុយ ។
 - ខ. ខ្ញុំនៅផ្ទះ ។ (លោកទៅទិញម្ហូប)
 ខ្ញុំនៅផ្ទះខ្ញុំបរព័តលោកទៅទិញម្ហូប ។
 - គ. ខ្ញុំទៅជាមួយលោក ។ (លោកចេញលុយ)
 ខ្ញុំទៅជាមួយលោកខ្ញុំបរព័តលោកចេញលុយ ។
 - ប. ប្រពានខ្ញុំមើលកូនខ្ញុំបរព័តលោក ។ (លោកដួលខ្ញុំ)
 ប្រពានខ្ញុំមើលកូនខ្ញុំបរព័តលោកខ្ញុំបរព័តលោកដួលខ្ញុំ ។
 - ង. ខ្ញុំទៅរកកញ្ញា ។ (ប្រពានខ្ញុំមិននៅផ្ទះ)
 ខ្ញុំទៅរកកញ្ញាខ្ញុំបរព័តប្រពានខ្ញុំមិននៅផ្ទះ ។
 - ច. លោកទៅជាមួយខ្ញុំ ។ (មានកង្កែបទំនើប)
 លោកទៅជាមួយខ្ញុំខ្ញុំបរព័តមានកង្កែបទំនើប ។

DRILL SEVEN: Transformation

- MODEL: T: លោកមានបញ្ហា ។ (ទៅរៀនវិញ)
 S: លោកមានបញ្ហាគួរសមលោកគួរទៅរៀនវិញ ។
 T: You are intelligent. (go back to school)
 S: You are quite intelligent; you should go back to school.
- ក. ថ្ងៃនេះម្ហូបយ៉ាក ។ (ទិញសំរាប់ម្ហូបអាទិត្យ)
 ថ្ងៃនេះម្ហូបយ៉ាកគួរសមលោកគួរទិញសំរាប់ម្ហូបអាទិត្យ ។
 - ខ. កូននោះល្អមើល ។ (ទៅមើល)
 កូននោះល្អមើលគួរសមលោកគួរទៅមើល ។
 - គ. ផ្ទះនោះធំ ។ (ដួលហើយ)
 ផ្ទះនោះធំគួរសមលោកគួរដួលហើយ ។

- ឃ. ខ្ញុំស្គាល់គាត់។ (ទៅដួងគាត់ជាមួយខ្ញុំ)
ខ្ញុំស្គាល់គាត់គួរសមលោកគួរទៅជួបគាត់ជាមួយខ្ញុំ។
- ង. ស្នាក់ក្រសួងបណ្ឌិតសិក្សា (រៀនជាមួយគាត់)
លោកក្រសួងបណ្ឌិតសិក្សាគួរសមលោកគួររៀនជាមួយគាត់។
- ច. ពួកថ្នាក់ស្រីលោកមានស្រីល្អបំផុត។ (ទិញគាត់ចេញលុយ)
ពួកថ្នាក់ស្រីលោកមានស្រីល្អបំផុតគួរសមលោកគួរទិញគាត់ចេញលុយ។

DRILL EIGHT: Response

MODEL: T: ខ្ញុំចូលចិត្តទាហាន។ (ទៅរៀនវិញ)
 S: ប្តីប្រើលោកចូលចិត្តទាហាន លោកត្រូវទៅរៀនវិញ។
 T: I like the army. (go back to school)
 S: Even though you like the army, you must go back to school.

- ក. ខ្ញុំគ្មានលុយទេ។ (ទៅជាមួយប្រើប្រាស់)
ប្តីប្រើលោកគ្មានលុយ លោកត្រូវទៅជាមួយប្រើប្រាស់។
- ខ. ខ្ញុំមិនចង់រៀនទេ។ (ទៅលាលា)
ប្តីប្រើលោកមិនចង់រៀន លោកត្រូវទៅលាលា។
- គ. ខ្ញុំមិនទៅធ្វើការ។ (ភ្នាក់ងារចៅប្រាំពីរ)
ប្តីប្រើលោកមិនទៅធ្វើការ លោកត្រូវភ្នាក់ងារចៅប្រាំពីរ។
- ឃ. ខ្ញុំធ្វើបណ្តើររៀនបណ្តើរ។ (ដើរសេដ្ឋកិច្ច)
ប្តីប្រើលោកធ្វើការបណ្តើររៀនបណ្តើរ លោកត្រូវដើរសេដ្ឋកិច្ច។
- ង. ខ្ញុំគ្មានឡាន។ (មកទិញទាន់ចាំបាច់)
ប្តីប្រើលោកគ្មានឡាន លោកត្រូវមកទិញទាន់ចាំបាច់។
- ច. ខ្ញុំមិនបរស់។ (រៀន)
ប្តីប្រើលោកមិនបរស់ លោកត្រូវរៀន។

DRILL NINE: Substitution

MODEL: T: ខ្ញុំធ្វើការបណ្តើរ រៀនបណ្តើរ។ (ញ៉ាំកាហ្វេ - មើលកាតស៊ីត)
 S: ខ្ញុំញ៉ាំកាហ្វេបណ្តើរ មើលកាតស៊ីតបណ្តើរ។
 T: I work and study at the same time. (drink coffee - read the paper)
 S: I drink coffee and read the paper at the same time.

- ក. ខ្ញុំញ៉ាំកាហ្វេបណ្តើរ មើលកាតស៊ីតបណ្តើរ។ (ភីត - សរសេរ)
- ខ. ខ្ញុំភីតបណ្តើរ សរសេរបណ្តើរ។ (ដើរ - និយាយ)
- គ. ខ្ញុំដើរបណ្តើរ និយាយបណ្តើរ។ (រត់ - បាញ់)
- ឃ. ខ្ញុំរត់បណ្តើរ បាញ់បណ្តើរ។ (សរសេរ - ពន្យល់)
- ង. ខ្ញុំសរសេរបណ្តើរ ពន្យល់បណ្តើរ។ (ញ៉ាំបាយ - មើលសៀវភៅ)
- ច. ខ្ញុំញ៉ាំបាយបណ្តើរ មើលសៀវភៅបណ្តើរ។

DRILL TEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំរៀនបណ្តើរ ធ្វើការបណ្តើរ។
 S: ខ្ញុំរៀនរួចខ្ញុំធ្វើការ។
 T: I study and work at the same time.
 S: I study, then I work.

- ក. ខ្ញុំញ៉ាំកាហ្វេបណ្តើរ ម៉ែលកាត់សតបណ្តើរ។
ខ្ញុំញ៉ាំកាហ្វេរួចខ្ញុំម៉ែលកាត់សត។
- ខ. ខ្ញុំបាញ់បណ្តើរ រត់បណ្តើរ។
ខ្ញុំបាញ់រួចខ្ញុំរត់។
- គ. ខ្ញុំគិតបណ្តើរ សរសេររួចបណ្តើរ។
ខ្ញុំគិតរួចខ្ញុំសរសេរ។
- ឃ. ខ្ញុំញ៉ាំបាយបណ្តើរ ម៉ែលស្ងៀរភោបណ្តើរ។
ខ្ញុំញ៉ាំបាយរួចខ្ញុំម៉ែលស្ងៀរភោ។
- ង. ខ្ញុំសរសេររួចបណ្តើរ ពន្យល់បណ្តើរ។
ខ្ញុំសរសេររួចខ្ញុំពន្យល់។
- ច. ខ្ញុំលេងបណ្តើរ ធ្វើការបណ្តើរ។
ខ្ញុំលេងរួចខ្ញុំធ្វើការ។

DRILL ELEVEN: Transformation

MODEL: T: ខ្ញុំរៀនរួចខ្ញុំធ្វើការ។
 S: ខ្ញុំរៀនបណ្តើរ ធ្វើការបណ្តើរ។
 T: I study, then I work.
 S: I study and work at the same time.

- ក. ខ្ញុំធ្វើរួចខ្ញុំលេង។
ខ្ញុំធ្វើបណ្តើរ លេងបណ្តើរ។
- ខ. ខ្ញុំស្លាប់រួចខ្ញុំម៉ែល។
ខ្ញុំស្លាប់បណ្តើរ ម៉ែលបណ្តើរ។
- គ. ភាត់បើករួចភាត់ញ៉ាំ។
ភាត់បើកបណ្តើរ ញ៉ាំបណ្តើរ។
- ឃ. បើរង់សក់រួចបើរង់ទំព្យ។
បើរង់សក់បណ្តើរ ទំព្យបណ្តើរ។
- ង. គេរត់រួចគេដើរ។
គេរត់បណ្តើរ ដើរបណ្តើរ។
- ច. វាលាងរួចវាញ៉ាំ។
វាលាងបណ្តើរ ញ៉ាំបណ្តើរ។

DRILL TWELVE: Fill-In

MODEL: T: . . . ហូរកាត់ . . . នៅជិតព្រំដែន ។ (ស្ទឹងនោះ , វាលមួយ)
 S: ស្ទឹងនោះ ហូរកាត់វាលមួយនៅជិតព្រំដែន ។
 T: . . . flows across . . . near the border. (that river, a field, plateau)
 S: That river flows across a field near the border.

ក. លោកបើកទូរស័ព្ទតាម . . . ហើយនៅលើ . . . វាលស្តាំ ។ (ច្រកភ្នំ , ដីហ្វ្លាត)
 លោកបើកទូរស័ព្ទតាមច្រកភ្នំហើយនៅលើដីហ្វ្លាតវាលស្តាំ ។

ខ. កងទ័ពយើងបាញ់ទៅលើកណ្តាតដែលបើកកាត់ . . . តម្រង់ទៅ . . .
 (ប្រដាប់ , លាន)

កងទ័ពយើងបាញ់ទៅលើកណ្តាតដែលបើកកាត់ប្រដាប់ទៅលើលាន ។

គ. រាជការកំពុងសង់ . . . លើ . . . ទៅត្រឹមបរមាណូ ។
 (ផ្លូវរទេះភ្លើង , ទំនប់ទឹក)

រាជការកំពុងសង់ផ្លូវរទេះភ្លើងលើទំនប់ទឹកទៅត្រឹមបរមាណូ ។

ឃ. ព័លី . . . ខ្ញុំបើក . . . ជាច្រើន ។ (ប្រាំងភ្នំ , វាលស្រែ)
 ព័លីប្រាំងភ្នំខ្ញុំបើកជាច្រើន វាលស្រែ ។

ង. គេអនុញ្ញាតឱ្យបកប្រែសំបុត្រហោះហ្វាយធីននៅលើ . . . ដី . . .
 (វាលដួរភ្នំ , វាលកប្រាស់ហោះ)

គេអនុញ្ញាតឱ្យបកប្រែសំបុត្រហោះហ្វាយធីននៅលើវាលកប្រាស់ហោះដីវាលដួរភ្នំ ។

DRILL THIRTEEN: Transformation

MODEL: T: មេដឹកនាំក្រុមត្រូវការយ៉ាងណាមួយ ។ (មើលឆ្នាំង)
 S: គេនិយមប្រើយ៉ាងណាមួយដើម្បីមើលឆ្នាំង ។
 T: The squad leader needs a pair of binoculars. (watch the enemy)
 S: They are accustomed to using binoculars to watch the enemy.

ក. ក្នុងចំណោមយើងត្រូវតែមានកប្រាស់ហោះប្រតិកម្ម ។ (ទ្រព្យគ្រាប់បែក)
 គេនិយមប្រើកប្រាស់ហោះប្រតិកម្មដើម្បីទ្រព្យគ្រាប់បែក ។

ខ. ពលបុរសដឹកត្រីនៅលើប្រាសាទភ្នំ ។ (ហោរទ័ព)
 គេនិយមប្រើក្របីនៅលើប្រាសាទភ្នំ ។

គ. ក្នុងបន្ទាយនីមួយៗ គេត្រូវតែមានផ្លុក ។ (ប្រដាប់)
 គេនិយមប្រើផ្លុកនីមួយៗ ។

ឃ. ក្នុងពេលប្រយុទ្ធគ្នាក្រុមត្រូវការកាតព្វកិច្ច ។ (សំគាល់ខ្លួន)
 គេនិយមប្រើកាតព្វកិច្ចដើម្បីសំគាល់ខ្លួន ។

ង. អ្នកឱ្យការណ៍បាញ់សញ្ញាភ្លើងដើម្បីមេដឹកនាំក្រុម ។ (បញ្ជាទ័ព)
 គេនិយមប្រើសញ្ញាភ្លើងដើម្បីបញ្ជាទ័ព ។

ច. មាហាននីមួយៗ ចង់ស្លឹកស្រូវលើខ្លួនគេ ។ (បំបាំងបង្ហាញ)
 គេនិយមប្រើស្លឹកស្រូវលើខ្លួនគេ ។

DRILL FOURTEEN: Transformation

MODEL: T: យើងដីកគ្រងសេចក្តីរ បាញ់ពួកខ្មាំងបណ្តើរ។
S: យើងដីកគ្រងសេចក្តីរ បាញ់ពួកខ្មាំង។

T: We dig a trench and shoot the enemy at the same time.

S: We finished digging a trench, then we shot the enemy.

- ក. ក្រុមខ្ញុំកាប់ស្លឹកសើរដាក់សើរដាក់សើរខ្នងបណ្តើរ ដើរហាមស្បែកបណ្តើរ។
ក្រុមខ្ញុំកាប់ស្លឹកសើរដាក់សើរខ្នងរួចដើរហាមស្បែក។
- ខ. ខ្ញុំដាក់អង្កាបក្នុងវាលស្រែបណ្តើរ ខ្ញុំមើលសត្រូវបណ្តើរ។
ខ្ញុំដាក់អង្កាបក្នុងវាលស្រែរួចខ្ញុំមើលសត្រូវ។
- គ. យើងបោះដីបណ្តើរ ដាំបាបញ្ចាំបណ្តើរ។
យើងបោះដីរួចដាំបាបញ្ចាំ។
- ឃ. ពួកម៉ាកខ្ញុំបាញ់ពួកខ្មាំងបណ្តើរ ដួបដំណូនបរកម្មករបួសចេញបណ្តើរ។
ពួកម៉ាកខ្ញុំបាញ់ពួកខ្មាំង រួចដួបដំណូនបរកម្មករបួសចេញ។
- ង. ពួកយើងដីកទំព័រយើងបណ្តើរ ធ្វើត្រីបាញ់បណ្តើរ។
ពួកយើងដីកទំព័ររួចធ្វើត្រីបាញ់។
- ច. ខ្ញុំហៅរកគ្រូពេទ្យបណ្តើរ ត្រាហ៍អ្នករបួសម្នាក់បណ្តើរ។
ខ្ញុំហៅរកគ្រូពេទ្យរួចត្រាហ៍អ្នករបួសម្នាក់។

Reading Passage

ខ្ញុំចូលធ្វើទាហានម្តងទៀត

កាលខ្ញុំរៀនចប់នៅវិទ្យាល័យ ខ្ញុំបានចូលធ្វើទាហានម្តង តែខ្ញុំធ្វើតែពីរឆ្នាំទេ ព្រោះថាកូនសិស្សត្រូវធ្វើទាហានតែ២ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ។ នៅក្រោយខ្ញុំសរប់ធ្វើទាហាន ខ្ញុំបានត្រឡប់ទៅរៀនវិញ ម្យ៉ាងខ្ញុំចង់ទៅរៀននៅបរទេសផង។ តែសំណាងអាក្រក់ នៅពេលខ្ញុំរៀនបានតែថ្នាក់ទី១នៅថ្នាក់វិទ្យាល័យនៅភ្នំពេញ ប្រទេសខ្មែរក៏មានសង្គ្រាម ខ្ញុំស្តាប់សំណាងព្រោះថាណាមួយខ្ញុំចង់ទៅរៀនទៀតបានទៅ ណាមួយខ្ញុំដាក់កូនច្រូសត្រូវ តែការពារប្រទេសខ្មែរប្រឆាំងនឹងការសាងពានរបស់សត្រូវ យ៉ាងនេះចៅប្រធាន ជាខ្ញុំស្តាប់ចំពោះជាតិជាដាច់ខាតបរទេសសំរាប់ការផ្លាស់ខ្លួនរបស់ខ្ញុំ។ ខ្ញុំក៏ត្រឡប់ ទៅធ្វើទាហានម្តងទៀត តែចុងនេះខ្ញុំចូលធ្វើជានាយទាហាន មិនមែនជាកូនទាហាន ដូចកាលមុនទេ។

ការចូលធ្វើទាហានម្តងនេះគ្មានអ្នកណាបង្ខំខ្ញុំទេ គឺខ្លួនខ្ញុំព្រោះខ្ញុំជឿថាចៃ កូនក្មេងតែអាច ១៥ឆ្នាំ ត្រូវទៅកាន់កាំភ្លើងចៅប្រធានក្រាបសូនបាញ់សត្រូវ ខ្ញុំ ដឹងមានអាយុស្លូតនឹងកាន់កាំភ្លើង ខ្ញុំត្រូវទៅធ្វើទាហាន ទៅធ្វើសង្គ្រាមមិន ក្មេងនោះ។ ម្យ៉ាងទៀត ដោយសារខ្ញុំធ្លាប់ធ្វើទាហានស្រាប់ចៅប្រធានចៅខ្ញុំមិនដឹង ទៅធ្វើចំបាំងមែន តែខ្ញុំបានរៀនវិញទាហានខ្លះចៅប្រធាន ដូច្នោះខ្ញុំមិនបាច់ទៅ រៀនម្តងទៀតទេចៅប្រធាន ចង្រ្កានកូនទាហានថ្មីៗបានដឹង។ ជាពិសេសទៅទៀត ខ្ញុំចូលធ្វើទាហានវិញ ព្រោះខ្ញុំចង់ខ្ញុំបរមនុស្សដ៏ទៀតធ្វើតាមខ្ញុំទោះជាចាស់ក៏

ដោយ ក្បែរ ក៏ ដោយ ។

ខ្ញុំ ដឹង ថា ខ្ញុំ ធ្វើ ទាហាន ម្តង នេះ គឺ យូរ ហើយ គឺ មិន មែន សំរាប់ ពីរ ឆ្នាំ ដូច កាល មុន ទេ ព្រោះ ថា ការ ធ្វើ សង្គ្រាម " គេ មិន មែន ធ្វើ តែ មួយ ឆ្នាំ ឬ ពីរ ឆ្នាំ ទេ ពុទ្ធាហារ លក់ សង្គ្រាម នៅ ស្រុក យួន ខាង ត្បូង ដែល គេ មិន ដឹង ជា អង្គ លទ្ធកើន ដល់ លរថ ។

VOCABULARY

កត់តា	kəcaɛ	whistle
កាត់	kac	to pick, to cut, to snap off, to break off
កែវយន្ត	kaev yɛt	binoculars, spy glass
ក្រាប	kraap	to lie prostrate, to be flat on one's stomach (R)
ខ្សោច	khmaoc	corpse, ghost, dead person
ខ្លាចក្រែង	khlaac kraɛŋ	for fear that
គួរសម	kuo som	fair, rather, quite
គំនិត	kənit	idea, thought
គ្រាហ៍	kria	to support and help walk
ចង	cɔɔŋ	to tie
ច្រកភ្នំ	cɔɔʔ phnuum	mountain pass
ដាំបាយ	dam baay	to cook rice
ត	tɔɔ	to continue
តុលាការ	tuʔlaa kaa	court
តុលាការសឹក	tuʔlaa kaa sək	military court
ត្រីក	traɛ	horn
ត្រើយ	traey	bank (river)
បើ	they bæ	although
ទំនប់ទឹក	tənuɔp tɛk	dam
ទំនេរ	tənee	free
ឆ្មើយហត់	nɛy hət	tired (from physical effort)
បួនដប់	buon dɔp	a few
បំបាំង	pəbaŋ	to hide something, to make something invisible, to keep something from being seen
បំបាំងបង្អំ	pəbaŋ pəlom	to camouflage
ប្តូរ	phdou	to change
ប្រាជ្ញ (បញ្ញា)	pəŋaa	intelligent
ប្រៀប	priep	to compare (L)
បង្គំ	phnou	grave, tomb
ប្រែ	phlom	to blow

មិនគ្រាន់តែ...ទៀត	min krón tas...tiet	not only...but
ម្ខាងទៀត	mə khaan tiet	the other side
រំទេះភ្លើង	ətéh phlœəŋ	train, railroad
រហូតដល់	ləhout dəl	all the way to
រំខាន	rəmphaan	to disturb, to annoy
រៀបចំ	retrast	to retire
លន	luun	to crawl on one's belly (R)
វាលដីរលោច	vial phnou khmaoc	cemetery
វិទ្យាល័យ	vityialaay	secondary school (R)
សង់	səŋ	to build
សញ្ញាភ្លើង	sañña phlœəŋ	flare
សឹក	sək	military
ស្លឹកឈើ	slək chee	leaf
ឡើងប្រាក់ខែ	laəŋ pra? khas	to raise one's salary

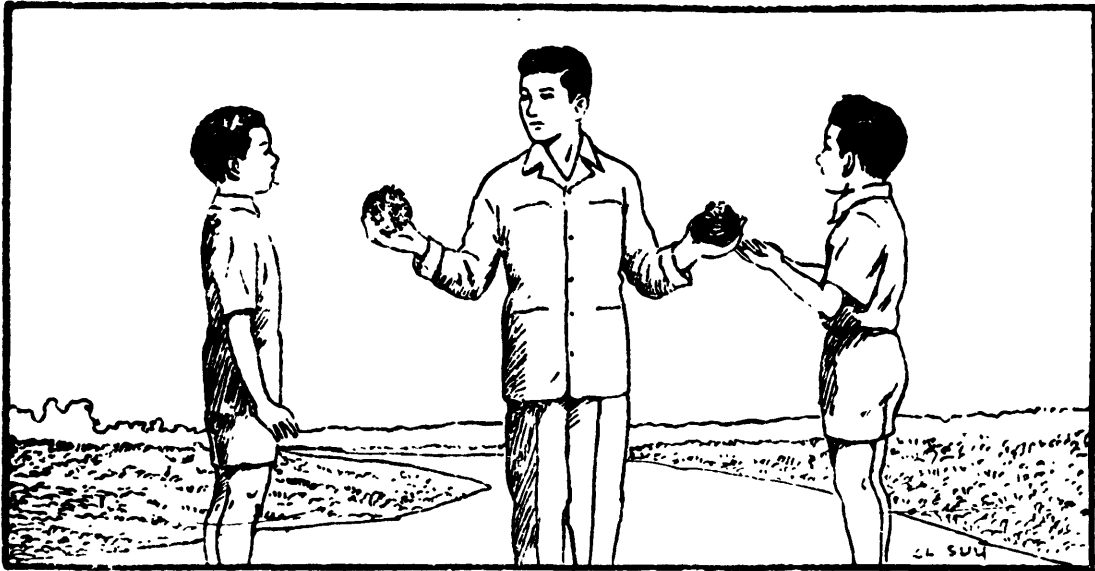

House in Phnom Penh

PASSAGE F

ផ្លែមន្ទីរត្រី

ចៅម៉ីនិងចៅថោង កៀកដៃគ្នាដើរលេង ដើរបានបន្តិចទៅស្រាប់តែប្រទះ
 ឃើញផ្លែមន្ទីរត្រីមួយនៅកណ្តាលផ្លូវ ។ ចៅម៉ីនិយាយថា មន្ទីរត្រីនេះត្រូវ
 បានអញ ពីព្រោះអញបានឃើញមុន ចៅថោង ថា មន្ទីរត្រីនេះត្រូវបានអញទេ
 ពីព្រោះអញរើសបាន ។ ក្មេងទាំងពីរនាក់ចេះតែជជែកដណ្តើមមន្ទីរត្រីហៀប
 នឹងប្រវាយប្រគប់គ្នា មានក្មេងម្នាក់ទៀតឈ្មោះកែវ ដើរមកដល់ទីនោះ ម៉ីនិង
 ថោង ក៏ព្រមព្រៀងប្រគល់មន្ទីរត្រីទៅ កែវ កាត់សេចក្តីឲ្យ ។

កែវ ឈរកណ្តាលក្មេងទាំងពីរនាក់ធ្វើជាចៅក្រមសួររកដើមហេតុ រួចយក
 កាំបិតបត់ចេញពីហាត់មកតុះផ្លែមន្ទីរត្រីជាពីរហើយនិយាយថា សំបក
 មន្ទីរត្រីមួយចំហៀងនេះ ចំណែកត្រូវបានទៅ ម៉ី ដែលជាអ្នកបានឃើញផ្លែមន្ទីរត្រី
 ឯសំបកមួយចំហៀងនេះទៀត ចំណែកត្រូវបានទៅ ថោងដែលបានរើស រីឯខ្លួន

អញដូចជាគេថា តែធ្វើការរៀនត្រូវតែមានឈ្នួល មែនឬទេ បើដូច្នោះអញត្រូវ
បានសាច់មង្គុត ។

ថាដូច្នោះហើយ កែវ ក៏តមសាច់មង្គុតនោះរួចសើចដើរចាក់ទៅ នៅតែ
ទៅ ម៉ុនីន ទៅ ហោង ដែលបានតែសេចក្តីខ្មាសអៀន ហើយទ័ងទ័ងគ្នាផង ។

មង្គុត ក្បែក (នីន)	mekhut kie? day	mangosteen to put an arm over another's shoulder, to interlock elbows, hold hands
ក្បែក	kie?	to be close, adjacent
ចេះតែ	cəh təs	always, constantly, to keep (do)ing
និរណ្តិម	dədaəm	to fight over, to quarrel over ownership
ហ្មៀប (នីន)	hiəp (nɪŋ)	to be about to, almost
ប្រទាយ	pevay	to hit each other
ប្រតប	pətəp	to pound repeatedly, back and forth
តប	təp	to pound with the fist
ព្រាមព្រាម	próom priən	to agree
ប្រកល់	pekúl	to hand over
ចៅក្រម	caw krəom	judge
និយមហេតុ	daəm həst	reason
និយម	daəm	origin
កាំបិតបត់	kambət bət	penknife, pocket knife
បត់	bət	to fold
កោន	kəpaw	pocket
កុះ	puh	to cut in half
សំបក	səbɔɔ?	shell, skin, peelings
ចំណែក	cənək	portion, share
រី (ន)	rii(ə)	as for
ស្ទើរឆ្មោះ	doucchnəh	like that
តាម	poom	to put something large in the mouth
នឹងបាត់	daə bət	to be gone
ខ្មាសអៀន	khmah iən	to be ashamed, to be embarrassed
ខ្មាស	khmah	to be ashamed
រង្គាស	iən	to be shy, to be embarrassed

Questions for Comprehension Supplements (on tape)

LESSON 1

New word: ហើយ /haey/ 'and'

1. Who asked the first question to whom? (2)¹
2. What was asked? (1)
3. What was the response? (2)
4. How did the man teacher feel? (2)
5. What did he say to the woman teacher? (1)
6. What did the woman teacher answer? (2)

LESSON 2

New words: អ្នកណា /né'naa/ 'whoever'
 សូផាត់ /souphat/ a man's name
 ម៉ាច់ /maac/ a woman's name

1. Where is his school? (1)
2. What do the teachers teach? (5)
3. Where is English studied? (1)
4. What does he do at school? (3)
5. Who are the Cambodian teachers? (2)
6. What does he do after studying? (1)

LESSON 3

- A.
 1. When does he have to go study? (1)
 2. Why does he have to study then? (1)
 3. Why else? (1)
- B.
 1. What doesn't he know? (1)
 2. What will he do about it?
- C.
 1. What does his teacher have to do? (1)
 2. When? (1)
 3. Why? (1)
- D.
 1. What doesn't he do? (1)
 2. Why? (1)
 3. What does he want to do? (1)
 4. What does he ask?
- E.
 1. What does the man teacher ask? (1)
 2. How does the woman teacher respond? (1)
 3. What else does the man teacher ask? (1)
 4. What has the woman teacher taught already? (2)
- F.
 1. What is the first question? (1)
 2. What is the answer? (1)
 3. Where is the woman teacher going? (1)
 4. When? (1)
 5. When will she go to study? (1)
 6. What will she study? (1)
 7. Why does she have to study in this country?

1. Parenthesized numbers indicate the approximate number of items or units to be included in the answer to the question.

LESSON 4

- A. 1. What time is it? (1)
 2. What doesn't he do? (1)
 3. Why? (1)
 4. Where does he live now? (1)
 5. Why? (1)
- B. 1. Where is the restaurant? (1)
 2. What is lacking at the restaurant? (2)
 3. What is nearby? (1)
 4. How far is it from the school to the bank? (1)
 New word: *សិន* /dɔl/ 'whenever, when'
- C. 1. Where did he go first?
 2. With whom?
 3. Where did he want to go next? (1)
 4. Why?
 5. What did his companion say?
 6. What did he answer? (1)
 7. Who paid for the coffee? (1)
 New word: *បង្ហូរថ្លៃ* /œŋ thlay/ 'to pay for'
- D. 1. How long has his teacher been in Cambodia?
 2. What is he planning to do? When? (2)
 3. What does he lack? Why? (2)
 4. What is he doing about it for the time being?
- E. 1. Is there a bank near the school? (1)
 2. Why did the first man ask about a bank? (2)
 3. What does the second man refuse to do? Why? (2)
 4. What does the second man want? (2)
 5. What does the second man finally decide?

LESSON 5

- A. 1. What did the student ask? (1)
 2. What is the assignment? (1)
 3. What would the student rather do? (1)
 4. What does the teacher suggest? (1)
 5. Is it possible? Why? (2)
- B. 1. What is it like in Cambodia?
 2. What does he like to do? When? (2)
 3. With whom?
 4. What are their activities? (3)
 5. Why don't they go far from home?
- C. 1. What doesn't the woman know? (1)
 2. Why are they looking for their friend? (1)
 3. Can he go? Why? (2)
- D. 1. What doesn't he like to do? (2)
 2. Where does he like to spend his time? (1)
 3. What does he do there? (3)
 4. What do his friends like to do? (3)

LESSON 6

- A. 1. What does the woman want to know? (1)
 2. What does the salesman ask? (1)
 3. What does the woman need? (3)
 4. What does she ask further? (1)
 5. What does the salesman offer to do? (1)
- B. 1. What are there a lot of at the school? (1)
 2. What do the students study? (3)
 3. What is the most popular subject? (1)
 4. What is the least popular? Why? (2)
 5. What year did students study Cambodian? (1)
 6. What were they like? (3)
- C. 1. What do Cambodian students dislike? (1)
 2. Who was their teacher? What did he teach? (2)
 3. When? (1)
 4. Why didn't students like to study with him? (1)
 5. What change has taken place? (1)
 6. Why? (1)

New words: តើ /tɛw/ imperative particle
 តើទៅដើរ /tɛw dae/ 'to go on foot, to walk'

- D. 1. Where can it be bought? (1)
 2. What is the question about the movie? (1)
 3. What is the movie like? (1)
 4. What does the person who knows about the movie suggest? (1)
 5. How much money does the lender have? (1)
 6. How much does he lend? (1)
 7. What time do they go? (1)
 8. How do they go? Why? (2)

New word: រឿងនេះត្រូវបានបង្ហាញ /riɛŋ nih leen/ 'this story is being shown'

- E. 1. Where is the card? (1)
 2. What must the card's owner do? Why?
 3. What does the card's owner want to know first? (2)
 4. What time is it now? (1)
 5. How much time is there before the movie starts? (1)
 6. Why can't the man get his card in time? (2)
 7. With whom is the man talking?
 8. What does he suggest to him so he can get into the movie?

LESSON 7

- A. 1. Where does he work? (1)
 2. How often do they meet? (1)
 3. At what times? (2)
 4. Why do they meet at that time? (1)
 5. What are his working hours? (2)
 6. Why don't they meet after work? (1)
- B. 1. Are cars expensive in Cambodia? Why? (2)
 2. Where are most of the cars from? (1)
 3. Where else do they import cars from? (1)
 4. Why don't they import many American cars? (2)

New word: ហេតុអ្វីខ្លះបាននិយាយ
reasons (that) /hast ey khlah baan cia/ 'what are the

- C. 1. What does A suggest to B? (1)
2. What has B already done? (1)
3. What does A want B to do? Why? (2)
4. Why does B refuse?
5. What time is it now?
6. How long is it until the appointment?
7. What does B want to do after the appointment?
- D. 1. How long has she had the car? (1)
2. How much was the car? (1)
3. Who actually bought the car? (1)
4. Where? (1)
5. How does she feel about reselling the car? (1)
- E. 1. What does Kim do? (1)
2. What does he like? (3)
3. What doesn't he like? (1)
4. What does he do in class? (1)
5. Sometimes what does he do? (2)

LESSON 8

New word: ក្រោយ /kraoy/ 'after'

- A. 1. How many children are there in the family? (1)
2. How many girls? (1)
3. How many younger siblings are married? How many older siblings? (2)
4. How many of the siblings have children? (1)
5. How many of his parents are living? (1)
6. How long ago did his older sister die? (1)

New words: កឹកី /kasv/ a man's name
តាកឹកី /takasv/ Takeo (name of a Cambodian province)
កំពង់ចាម /kəpŋ caam/ Kompong Cham (name of a Cambodian province)

- B. 1. How old is Mr. Keo? (1)
2. Where was he born? (1)
3. What does he do now? Does he do it well? (2)
4. Where is his wife from? (1)
5. What does his wife do? (2)
- C. 1. Whom is A supposed to see? (1)
2. When? (1)
3. What should A give? (1)
4. Why? When? (2)
5. What does A promise? (1)
- D. 1. How far is his house from school? (1)
2. Why does he have to walk? (2)
3. What is the road from his house like? (2)
4. How many hours do the students study in the morning? (1)
5. How many hours a day does he have to walk? (1)
- E. 1. How old is B's daughter? (1)
2. What are B's plans for her daughter? (1)
3. Why does A ask? (1)
4. What does A's son do? (1)
5. How old is he? (1)

LESSON 9

New word: ឲ្យ /aoy/ 'to let, allow'

- A.
1. What country does this passage talk about? (1)
 2. At what period? (1)
 3. What didn't parents like? (1)
 4. Why? (1)
 5. What was expected of daughters? (2)
 6. What percentage of students is female? (1)
 7. What don't girls like today? (1)
 8. Where do they work? (1)
 9. What kinds of work do they do? (2)

New words: ដំនាច់ /doon/ 'time, instance'
 មិនឲ្យខ្ញុំដឹង /min aoy khñom den/ 'without letting me know'
 ក្រោយ /kraoy moo/ 'later, afterwards'
 ការណ៍ /kaa/ 'business, cause, reason, fact'

- B.
1. Who went to visit whom? (3)
 2. Where? (1)
 3. What didn't the father want? (1)
 4. Why? (2)
 5. How long did it take to walk to the bus? (1)
 6. How old was the son? (1)
 7. What did the father like? (2)
 8. This time what did he plan? (1)
 9. When did he have to leave the house? (1)
 10. How did the son feel about that? (1)
 11. What time did the father set out? (1)
 12. What time did the son leave home? (1)
 13. How long did they travel before the father found out his son was following? (1)
 14. Why did the son let his father know he was there? (1)
 15. How long did they wait for the bus? (1)
 16. What time did they arrive at their destination? (1)
 17. How long were they on the bus? (1)
- C.
1. What does A want? Why? (2)
 2. When will B be able to give A what he wants? (1)
 3. How will A compromise? (1)
 4. What can't B buy? (1)
 5. What does B say about their friend? (1)
- D.
1. What do they ask the girl? (1)
 2. Who is at home? (1)
 3. What do they want to know next? (1)
 4. What does the girl answer? (1)
 5. What do the visitors decide to do? (1)

LESSON 10

- A. 1. What used to be lacking? Where? (2)
 2. What did cars on small roads have to do? (3)
 3. Under what circumstances could they go ahead? (1)
 4. What about cars on big roads? (1)
 5. If traffic was heavy, what happened to cars on small streets? (1)
 6. What are conditions like today? (2)
- B. 1. Who are the characters in this dialogue? (2)
 2. Where are they going? (1)
 3. Why aren't they going directly? (2)
 4. Does the visitor want to go out that night? (1)
 5. Why? (1)
 6. Where is his wife now? (1)
 7. When will he go out? (1)
 8. What does the driver promise? (1)

New word: ចន្ទី /can thuu/ a woman's name

- C. 1. Why is A interested in the girl? (1)
 2. Which class is she in? (1)
 3. Does she have a boyfriend? (1)
 4. What does A say about that? (1)
 5. What does B say pretty girls want in a man? (2)
 6. What else does A want to know? (2)
 7. What does B suggest? (1)
 8. Why? (1)
- D. 1. What do they want to know about the road? (2)
 2. How might this road compare with the previous one? (1)
 3. What does A suggest? (1)
 4. Where do they want to ask? (1)
 5. Why can't they ask there? (1)
 6. What do they see people doing? (2)
 7. What do they finally do? (1)

New word: ប្រាប់ /prap aoy/ 'to tell to (do something)'

- E. 1. How do the students feel about their teacher? (1)
 2. Why? (1)
 3. Where does he spend most of his time? (1)
 4. What does he take with him? (1)
 5. How long is he sometimes there? (1)
 6. What do some students like about him? (1)

LESSON 11

- A. 1. What did he hear yesterday? (1)
 2. How did he feel about it? (1)
 3. How many days did they expect to stop studying? (1)
 4. What did some of the students do? (2)
 5. What about the narrator? Why? (2)
 6. Why did he come to school? (1)
 7. What time did he get to school? (1)
 8. Why did he go to the classroom? (1)
 9. What did he see there? (1)
 10. What did the teacher ask? (1)
 11. What did the narrator answer? (3)
 12. Why was the teacher unhappy? (1)

- B.
1. How long has he had the car? (1)
 2. How did he get it? (1) Why? (1)
 3. How does it compare with his previous car? (1)
 4. Why did he sell his previous car? (1)
 5. Where did his girl friend go to study? (1)
 6. How long has she been there? (1)
 7. Does she like it? (1)
 8. What does she want her boyfriend to do? (1)
 9. Is he going to?
- C.
1. How much longer before they go?
 2. What are they waiting for?
 3. Why aren't they packing?
 4. Why do they object to eating in a restaurant? (1)
 5. What do they suggest instead? (1)
 6. Why is that more convenient? (2)
 7. Who will cook? (1)
 8. When? (1)
- D.
1. Where does A want to go? (1)
 2. Can she go the way he asked? (1)
 3. But what is wrong with that route? (2)
 4. What route is better? Why? (3)
 5. What is B doing? (1)
 6. What does A suggest to B? (1)
 7. Why doesn't B need money? (1)
 8. Why doesn't B want to go? (1)
 9. What additional enticement does A offer? (1)
- E.
1. Why does A ask about the movie? (1)
 2. What does A suggest? What does A have? (2)
 3. What do we learn about B's husband? (1)
 4. What about A's wife? (1)
 5. What does A suggest they do? (3)

LESSON 12

- A.
1. How old was the narrator? (1)
 2. What couldn't many of his relatives do? (1)
 3. How did most Cambodians feel about studying? (1)
 4. Why? (1)
 5. What did they like to do? (2)
 6. How did their work compare with studying? (1)
 7. How did they think working compared with studying? (1)
 8. Why didn't they think they needed to study? (1)
 9. Whom do Cambodians send to study now? (2)
 10. How do they think studying compares with being at home? (1)
- B.
1. When isn't Kim at home? (1)
 2. What does he like? (5)
 3. Sometimes he is away from home how long? (2)
 4. What does Kim lack? (2)
 5. Why does he lack the second thing? (1)
 6. What sometimes happens on payday? (1)
 7. At other times what happens on payday? (1)
 8. Why? (1)

- C. 1. Where is B's house?
 2. Where does A live? Why? For how long? (3)
 3. Is A married? Why? For how long? (3)
 4. Why has A come?
 5. When will he return? (1)
 6. What time is it? (2)
 7. Where does B have to go? (2)
 8. What else does B want to know? (1)
 9. What is not lacking? What is lacking? (2)

New word: ធ្វើឲ្យ /thəə aoy/ 'to make, to cause'

- D. 1. What can't A do? (1)
 2. Why? (1)
 3. What does B tell A to do? (1)
 4. How much longer will it take? (1)
 5. What won't they do? What will they do? (2)
 6. What does B think will happen? (1)
 7. What does A do when B's husband approaches? (1)
 8. Why? (1)

LESSON 13

- A. 1. What is easier than what? (2)
 2. What must we do if we want to do something? (1)
 3. What if the wife doesn't want to? (1)
 4. What happens if there is a fight? (4)
 5. What can we do if we're alone? (3)
 6. What don't we have to do? (1)

New words: ខ្លួន /khluon/ 'body, self'
 រៀបចំខ្លួន /riep com khluon/ 'to get ready, get dressed'

- B. 1. What is the theme of this passage? (1)
 2. What are the first three duties listed? (3)
 3. What does a wife do in the morning? (1)
 4. What does she do in the evening? (1)
 5. What must a wife do if she wants to do something? (1)
 6. What are the advantages of being alone? (2)

New word: ទៅណាមកណា /təw naa móo naa/ 'to go places'

- C. 1. On what topic is opinion divided? How? (2)
 2. What are women's duties? (4)
 3. What restrictions are placed on their comings and goings? (2)
 4. Who can accompany a single woman? (3)
 5. Who can accompany a married woman? (5)
 6. What do people say about a woman who goes out alone? (1)
 7. What is easy about the life of Cambodian women? (2)

New word: អ្នកប្រាប់ /né? prap/ 'the one who tells'

- D. 1. How do people work in this country? (1)
 2. What are normal working hours? (1)
 3. How long do some people work? (2)
 4. What is the narrator's opinion of working here? (2)
 5. Why? (1)
 6. What can we do with the money we earn? (2)
 7. What do we sometimes fail to realize? (1)
 8. What kind of work are Cambodians used to? (1)
 9. What do Cambodians prefer to do? (1)
 10. How is hard work sometimes rewarded in Cambodia? (2)
 11. Why is it difficult in Cambodia? (2)

New word: ម៉េលតិវ /mæɪ tɨw/ 'perhaps'

- E. 1. Where does this dialogue take place? (1)
 2. Why isn't the woman's room expensive? (1)
 3. Why is it easy to stay in the hotel? (2)
 4. What transportation is available? (1)
 5. How frequent is it? (1)
 6. Why is shopping convenient? (2)
 7. Which floor is the woman on? Which room? (2)
 8. What does the man want? (1)
 9. What does he intend to do about it? When? (2)
 10. What does the woman suggest? (1)
 11. Who is waiting? Where is she from? (2)
 12. What limitation does she have? (1)
 13. How does she get around town? (1)
 14. What does she need now? (1)
 15. What does the man offer to do? (1)
 16. What is the man's English like? (1)
 17. Why? (1)

LESSON 14

New words: ធ្លាក់ /néʔ thom/ 'big shot, important person'
 ឆឹ /sɨi/ 'to eat' (vulgar)

- A. 1. What is he busy doing every day? (2)
 2. What does he lack time for? (1)
 3. What does he have time for? (3)
 4. What excuse does he give his teacher? (1)
 5. What is the truth about this excuse? (1)
 6. What happens when he talks? (1)
 7. What does he talk about? (3)
 8. What does he hire people to do for him? (1)
 9. How does he like to act? Why? (2)
 10. How do people feel about going out with him? (1)
 11. Why? (1)

New words: ពេលវេលាសេរី /peɪl mɨn sɛvɨl/ 'spare time'
 ពាត់ /thót/ 'to be fat'
 ឆឹច /douc/ 'to be like'
 ជ្រូក /cruuk/ pig
 ជួរក្រុមជិតខាង /néʔ cɨt khaan/ 'neighbor'

- B. 1. What is life like for most Cambodian women, according to this passage? (1)
 2. How so? (2)
 3. What do they have a lot of? (1)
 4. What do they do with it? (2)
 5. How have they changed since marrying? (1)
 6. What are frequent topics of gossip? (2)
 7. What business do many of these women have when they leave home? (1)
 8. When do they come back home? (1)
 9. What do some other women do during the day? (1)
 10. Where? (2)

New word: រក /róo/ 'to look for, to seek'

- C. 1. What is easier to have here than what? (2)
 2. Why? (3)
 3. What if the car is badly broken down? (1)
 4. Is it expensive to get a car fixed? (1)
 5. Why is it easy to fix a car yourself? (1)
 6. What is the advantage of the other kind? (1)
 7. What are the disadvantages? (2)

New words: គ្រូ /knia/ 'people, they'
 ខ្នោះ ខ្នោះ /cih baan/ 'to hold (of a vehicle)'

- D. 1. Why didn't B drive? (1)
 2. When will his car be ready? (1)
 3. What does A normally do for his wife? (1)
 4. Why did A stop? (1)
 5. What does A plan to tell his wife to do? (1)
 6. What time does A's wife go to work? (1)
 7. Why does B refuse A's offer? (2)
 8. What time does B arrive at work if he rides a cyclo? (1)
 9. What's wrong with B's car? (3)
 10. What does B plan to do? (2)
 11. What are the advantages of an American car? (2)

New words: រឿង រឿង /revúl nín/ 'to be worried about'
 មួយ មួយ /chup/ 'just a minute!'

- E. 1. Why are A and B angry? (1)
 2. What does C do to them? (1)
 3. Who forgot to do what? (2)
 4. What do they need to find along the road? (1)
 5. Why? (1)

LESSON 15

- A. 1. Why is the woman shopping? (1)
 2. Where are her guests from? (1)
 3. How long has it been since the guests ate what? (2)
 4. What has the woman never done?
 5. How does the other person compare Cambodian and French food? (1)
 6. What is the main ingredient of French food? (1)
 7. What is the second woman's comment on foreigners? (1)

New words: យូរ /yuu/ 'long (time)'
 តិចតួច តិចតួច /kit tiw sən/ 'so long'

- B. 1. How long has it been since A and B met? (1)
 2. Where has B been? Why? (2)
 3. Where has B just come from? What was he doing there? (2)
 4. What are the goods in the store B points out like? (2)
 5. Why doesn't A buy very much now? (1)
 6. What does A need now? Why? (2)
 7. Who are A's guests? Where are they from? (2)
 8. What does A suggest to B? (1)
 9. What does B respond? (2)

New word: អញ្ជើញប្រាកដនិមិត្ត /əñceŋ baan cia/ 'that's why'

- C. 1. What route does B take to where? (2)
 2. What has B missed? (1)
 3. What has B seen there? (1)
 4. What do the women do? (2)
 5. What do they seem like? (1)
 6. What does A want to know about that B does? (1)
 7. Why hasn't B done that? (1)
 8. How long was B in France? (1)
 9. What did he learn? Why? (2)

New word: ខ្ចី /khcey/ 'to borrow'

- D. 1. What does A want B to do? Why? (2)
 2. Why is B surprised? (1)
 3. What does A object to in C? (1)
 4. What does A want from C? (1)
 5. Why does A want it from C? (1)
 6. How long has this situation existed? (1)
 7. When did C promise to repay? (1)
 8. How many times has that occasion occurred since? (1)

New word: ម្តងៗ /mə doŋ mə doŋ/ 'once in a while'

- E. 1. What don't they do? (1)
 2. What do they usually do? But sometimes what happens? (2)
 3. But what never happens? (1)
 4. What do they do when the teacher explains? (2)
 5. What don't they do? (2)
 6. But what do they sometimes do? (3)
 7. When? (2)

LESSON 16

New words: ស្រី /sɾɛy/ 'woman, female (formal)'
 អ្វីៗ /ɛy/ 'something, anything'
 បរិភោគ /piisaa/ 'to eat, drink (formal)'

- A. 1. What does the teacher tell his wife? (2)
 2. What does he really do? How often? (2)
 3. What time does he usually get home? (2)
 4. What does he do then? Why? (2)
 5. What is his wife like? (2)
 6. Why? (1)
 7. What is she satisfied to do? (2)
 8. What doesn't she worry about? (1)
 9. What does the teacher tell his friends? (1)
 10. What does he compare his wife to? (1)

New words: បាយភឹក /baay tɨk/ 'a meal'
 អញ្ចីយ! /haey!/ 'okay, well!'

- B. 1. Why might it be hard to find A's house? (2)
 2. Why is A's departure delayed? (1)
 3. What does A do after work? (4)
 4. Why didn't A go meet B at the airport? (1)
 5. What kept B from telling A? (2)
 6. Where does A live now? Why? (2)

New word: រង្វង់ /mɛc/ 'how about...'

- C. 1. How long has B been away? Where? (2)
 2. Why hasn't A gone? (1)
 3. What is B here for this time? For how long? (2)
 4. Is A still studying? (1)
 5. What does he plan to do next year? In the meantime what is he doing?
 6. Where does B expect to go study? (1)
 7. What about A? (1)
- D. 1. Where does the Chan Thuu that B knows about live? (1)
 2. How did A know Chan Thuu? (1)
 3. Why did A ask about her? (1)
 4. Where did Chan Thuu used to live? (2)
 5. What does she do now? (2)
- E. 1. What does B want? (1)
 2. What does the secretary say? (2) What does B offer to do? (1)
 3. How long has B (Cia) been here? Doing what? (2)
 4. How does Cia know about Ngoy? (1)
 5. What kind of relationship do Ngoy and Cia have? (1)
 6. What does Ngoy want to know about Cia? Why? (2)
 7. What kind of pay does Ngoy offer? (3) What drawback is there? (1)
 8. Why is Cia reluctant to accept? (2)
 9. What does Ngoy suggest to take care of that problem? (1)
 10. What does Cia decide to do? (1)

LESSON 17

New word: ទីនិស /daɛl/ 'that, which'

- A. 1. What is how far from what? (3)
 2. Is this far in this country? (1)
 3. How long does it take to drive the distance? (1)
 4. Why? (3)
 5. What is along the side of the road? (1)
 6. What are they like? (4)
 7. What excuses are there for going out to the airport? (2)
 8. What can we do there? (3)
 9. How is the airport described? (3)
- B. 1. Where does the passenger want to go? (1)
 2. What is the usual price? How much is the special price? (2)
 3. What is the passenger's first question? (1)
 4. What is the passenger's counter offer? (1)
 5. What does the driver suggest? Why? (3)
 6. What is the passenger's next ploy? How much does he offer? (2)
 7. Whose price is final? Why? (2)

New words: នៅតែ /nɛw taɛ/ 'still'

- C. 1. What don't they do in Cambodia? What do they do? (2)
 2. What other alternatives are there? (2)
 3. What are the advantages of those alternatives? (2)
 4. What disadvantage is there? Even if we have what? (3)
 5. What advantage is there to a cyclo? (1)
 6. What is the easiest way? But what do we need a lot of? (2)
 7. What for? (2)
 8. With a small car how much money do we need? How often? (2)

New word: បាក់ស៊ាស់ /caʔ saŋ/ 'to fill up with gas'

- D.
1. What does A suggest? Where? (2)
 2. What does B say about the place? (3)
 3. What happened to B there the other day? (1)
 4. What does B say about the place he suggests? (2)
 5. What are A's objections? (3)
 6. What does B offer? (1)
 7. What does A suggest if they run out of money? (1)

New word: អញ្ជឹង /əŋcəŋ/ 'like that'

- E.
1. What condition does A set to do what? (2)
 2. What is B's counter condition? (1)
 3. Why has A set the condition? (1)
 4. What does B then want to do?
 5. What is lacking? Why? (2)
 6. What does B promise when he gets to his destination? (1)
 7. Why can't he do it right away? (1)
 8. What collateral does A ask? (1)
 9. How much does B think it is worth? What is A's valuation? (2)
 10. What condition does A set for B to redeem the collateral? (1)

LESSON 18

New words: អញ្ជា /aŋ/ 'I, me (non-formal)'
 បាន /baan/ 'to get'

- A.
1. What things did Puu Tum want to do? (3)
 2. What advantage did he see in the first occupation? (1)
 3. What would this occupation involve? (3)
 4. What experience led him to believe that? (1)
 5. What fee was he charged? (1)
 6. What did Puu Tum do about his desire to follow that occupation? (1)
 7. What did he find out? (2)
 8. What was the deciding factor? Why? (2)

New words: ជំនួស /mɛɛn/ 'actually'
 ឈប់ /chup/ 'to take a vacation'
 បើអញ្ជឹង /bae əŋcəŋ/ 'if that's so, in that case'

- B.
1. What does Puu Tum think the second occupation is like? (1)
 2. Why? (4)
 3. What can he do with his vacation time? (3)
 4. What didn't he think of? (2)
 5. Whom did he meet where? (2)
 6. What did he tell Puu Tum? (1)
 7. What are the disadvantages of the second occupation? (5)
 8. What have Puu Tum's friends experiences been? (4)
 9. What drawback was there to his vacation? (2)
 10. What advantages are there to the third occupation? (2)

New words: មនុស្ស /mənuh/ 'person, people, human being'
 ដេកនៅគ្រូង /deek pəst/ 'to stay in the hospital'

- C. 1. What is Puu complaining of? For how long now? (2)
 2. Why hasn't he had medical attention? (1)
 3. What does A offer to do? (1)
 4. What is Puu's response? Why? (4)
 5. What does he predict about his illness? (1)
 6. What does A say Puu must do before what happens? (2)
 7. What arguments does A give? (2)
 8. What is Puu's response? (2)
 9. What does Puu apologize for? (1)
 10. What does A want to do before taking Puu? (1)

New word. ពូជន៍ /puu aɛŋ/ 'you'

- D. 1. Why is A surprised at the state of the car? (1)
 2. What threat does she make to the driver? Why? (2)
 3. What happened to the car last night? What about the driver? (2)
 4. Where did he get the money for that? (1)
 5. What did the woman want the driver to do for her? (1)
 6. Why doesn't she think he did it this time? (1)
 7. Where does she think her husband was? (1)

LESSON 19

- A. 1. How long has he been in that place? (1)
 2. What happens every year? (1)
 3. How long does it last and when does it end? (2)
 4. What are the symptoms? (4)
 5. What time does he fear? Why? (3)
 6. Some nights what happens? (2)
 7. What doesn't he often do? (1)
 8. Why? (2)
 9. What does he charge 1000 riels for? 500? (2)
 10. What sometimes serves as a cure? (1)

New words: ដូច្នេះ /douchəh/ 'therefore, thus'
 យូយយូ /muoy muoy/ 'slowly'
 ពាក់ /pə/ 'to wear, to put on (shirt)'
 ស៊ីត្រូអ័ន /siitreu'aɛn/ 'Citroën'

- B. 1. What is Puu Or Mann like? (1)
 2. What are his arms and legs compared to? (1)
 3. How does he walk? (2)
 4. What does he often not do? Why? (2)
 5. What is his neck like? (1)
 6. How does he talk? (3)
 7. How might a stranger react? (2)
 8. What are his eyes compared to? (1)
 9. What other members of his family are there? (2)
 10. How are they different from other people? (1)

- C. 1. Who are the participants in this dialogue? (2)
 2. What hurts? (5) What hurts now? (1)
 3. What other symptoms are described? (3)
 4. How long has this been going on? (1)
 5. Why didn't A come when he had first planned to? (1)
 6. Then what happened? When? (2)
 7. What medicine had A taken? (2)
 8. What did B want to look at? (2)
 9. What were his conclusions? (2)
 10. What instructions did he give A? (3)
 11. How much is the charge? (1)
- D. 1. What does A suggest to B? (1)
 2. What is B's response? (2)
 3. What has been going on for a week? Since last night? (2)
 4. What medicine has been taken? (1)
 5. What are C's symptoms? (5)
 6. What should B have bought? (1)
 7. Why didn't he? (2)
 8. What is A's advice? (1)

LESSON 20

New word: ណាមួយ /naa muoy/ 'any, some'

- A. 1. What is the doctor used as an excuse to avoid? (2)
 2. How long does such a visit take? Why? (3)
 3. What is good about our doctor? (2)
 4. What medicine does he give? Why? (2)
 5. What do we do with it? (1)
 6. What about the teacher? (2)

New words: ក្មេង /kmeen/ 'young; child, youth'
ត្រែង /caan/ 'dish, plate, bowl'

- B. 1. What does Sâam do around the house? (2)
 2. When does he eat? Why? (1)
 3. How old is Sâam? (1)
 4. How is his work for him? Why? (3)
 5. What didn't he do formerly? (1)
 6. Why has he had to change his custom? (2)
 7. What happened one morning? (3)
 8. With what result? (1)
 9. What did his teacher tell him to do? (1)
 10. What was he given at the doctor's office? (1)
 11. What did he want? (1)
 12. What was he told? (2)
 13. What plan does he form? (2)
- C. 1. What does the teacher ask? (1)
 2. What is the answer? (3)
 3. Which disease does the teacher ask about? What does he want to know about it? (3)
 4. What are the student's answers? (2)
 5. What is the topic of the next question? (1) or (2)
 6. What is aspirin for? (5)
 7. What is salicylate for? (1)
 8. Who gives medicine to whom? (2)
 9. What happened when the student got what? (2)

NOTE: From Lesson 21 on, new words in the comprehension supplements are included in the vocabulary at the end of the appropriate lesson, where they are marked with the symbol (L).

LESSON 21

- A. 1. Who went where, with what results? (4)
2. Why?
3. When does he get to work? Why? (2)
4. What does he do during working hours? How often? (2)
5. How long does he devote to this activity? Why? (2)
6. Why does he enjoy this? (1)
- B. 1. Why is Thom happy? (1)
2. With what result? Why? (2)
3. What does he do with his letter? (1)
4. What kinds of news are there? (2)
5. What kind does he pay more attention to? (1)
6. What effect does the other kind have? (1)
7. What does he wonder? (1)
- C. 1. How long has né[?] kruu been gone? (1)
2. What hasn't B received? (1)
3. How many times has B done what already? (2)
4. What does he think might have happened? (1)
5. What does A suggest? (2)
6. What explanations does B have for né[?] kruu's deficiency? (4)
7. What are A's explanations? (2)
8. What may happen tomorrow? (1)
- D. 1. What does A think né[?] kruu is busy doing? (5)
2. What does she like? With what probable result? (2)
3. What has she neglected? (1)
4. What time does she get in at night, maybe? (1)
5. What doesn't she want? Why? (4)
6. What does B warn? (1)

LESSON 22

- A. 1. Who was his friend? (1)
2. What didn't they do together? What did they do together? (5)
3. What did he do for his friend despite what fact? (2)
4. What did the friend do at 5 or 6 o'clock? (6)
5. How long was it before the narrator came back from doing what? (2)
6. What had his friend done at that time? (1)
7. What did the narrator have to do about it? (1)
8. At what time? (1)
9. What did the friend do if he didn't feel like studying? (1)
- B. 1. What does our teacher do? Before doing what? (2)
2. How much time is there between his getting up and his going to work? (1)
3. What does he do in that time? (1)
4. What are his various activities? (6)
5. What doesn't he like to do? (1)
6. What does he like to do? (1)
7. Under what circumstances does he do this in his room? (1)
8. Otherwise where does he do it? (1)
9. What do his students do when they don't see him? (1)
10. What does he dress like? (1)
11. What does he seem to have only one each of? (2)
12. Why? (1)

- C. 1. What time are the students supposed to wake up? (1)
2. But what? (1)
3. How are they required to dress? (1)
4. What do they do? (3) How long does it take? (1)
5. What time do they bathe? (1)
6. When they first came what did they do? (1)
7. Now what do they do? Why? (2)
8. What do they do themselves? (1)
9. What is so important? Why? (2)
10. What things get inspected? (3)
- D. 1. What is our country like? (1)
2. With what result? (1)
3. At what times? (3)
4. What is water like when it is hot? (1)
5. How do poor people bathe? (2)
6. How does this compare with a regular bath? (1)
7. What other alternative is there? How does it compare? (2)
8. What other things are affected by the heat? (3)
9. Why? (1)

LESSON 23

- A. 1. How old is young? (1)
2. How do parents save money on children? Why? (2)
3. What do some children have and others not? (1)
4. But how are they alike? Why? (2)
5. On what occasions do they dress? (1)
6. What kinds of clothing do parents prefer for children? (2)
7. Why? (2)
8. What is a possible reason for children's distaste for dressing? (1)
- B. 1. What is hard here, according to A? (1)
2. Why does B disagree? (2)
3. What is A's opinion of clothing stores? (1)
4. What is wrong with the clothes he finds? (4)
5. Why doesn't he know his size? (2)
6. What does B suggest? (1)
7. What does A ask? (1)
8. Why has B made this suggestion? (2)
9. What is A's reaction? (1)
10. What is B's observation on the present? (1)
11. What is A's response to that? (1)
- C. 1. How old is Mr. Seek? What about his son? (2)
2. How many years ago did his wife die? (1)
3. What did Mr. Seek refrain from doing? Until when? (2)
4. Why? (1)
5. Has he met his goal yet? Why? (2)
6. What was his wife like? (2)
7. What are there plenty of? But what problem is there? (2)
8. On what do they base their reaction? (1)
9. What is Mr. Seek like? (2)
10. What are his clothes like? (3)

- D.
1. Why is A looking for San? (1)
 2. What doubt does B express? (1)
 3. What was bought just after arrival? (1)
 4. What was San like then? (1)
 5. What size were his pants? His shirts? His shoes? (3)
 6. Now what sizes are they? (3)
 7. Why has this change come about? (1)
 8. To what extent does San do this activity? (1)

LESSON 24

- A.
1. What advantages are there to being a farmer? (3)
 2. What is it like in the country? (1)
 3. How do people dress? (2)
 4. What about shoes? (1)
 5. What can happen on a hot day? (2)
 6. How is the cold season like the hot season? (1)
 7. What stimulus to work is absent? (1)
- B.
1. What is their country like? (1)
 2. In particular, how? (1)
 3. What is the weather like? (2)
 4. What are some nights like? (2)
 5. How often does it rain? (1)
 6. How does this affect the farmers? (1)
 7. What isn't A wearing? Why? (2)
 8. What is A eager to see? Why? (2)
 9. When will that happen? (1)
 10. What is it like then? What is necessary for what? (3)
- C.
1. What happens in two months? (1)
 2. How does it compare with Cambodia? (2)
 3. How long does it stay hot? (1)
 4. What do people do during this season? (4)
 5. During this season, what about Cambodia? (2)
 6. How much longer do students have? (1)
 7. What can they do during their vacations? (1)
- D.
1. What couldn't B do last night? Why? (2)
 2. What does B
 3. What is it like at home? (1)
 4. How does this country compare with Cambodia? (1)
 5. Under what condition is it 7 months to the cold season? (1)
 6. What is enjoyable at the time? (3)
 7. What does B conclude about the seasons here? (1)
 8. What does A predict? (1)
 9. What does he suggest? (2)
 10. What is B's response? (1)

LESSON 25

- A.
1. Where was Koeut born? (1)
 2. How old was he when he was supposed to go to school? (1)
 3. Who wanted him to go? (1)
 4. How did he feel about it? Why? (4)
 5. What did he know about going to school? How? (3)
 6. What did he tell his mother? (2)
 7. What did his mother answer? (3)
 8. Where did Koeut go? With whom did he stay? (2)
 9. How far away from home was this place? (1)
 10. How did he compare with the other pupils? (1)
 11. How did he do in school? Why? (3)
 12. With what result? (1)
 13. What was the second year like? (1)
 14. What did he think about? Why? (2)
- B.
1. Why had Koeut come to school? (1)
 2. Why doesn't Koeut study? What would he prefer? Why? (4)
 3. What does the teacher want to know? (1)
 4. What does Koeut answer? (1)
 5. What doesn't he know? (1)
 6. Why does he want to farm? (2)
 7. Why doesn't he play with the children in town? (1)
 8. What's the teacher's last word? (1)
- C.
1. Who are the participants in the dialogue? (2)
 2. Why does A ask about B? (1)
 3. What has B been doing? Where? (2)
 4. What does A ask about B's son? (1)
 5. What had he heard about him? (1)
 6. Who is B's son like? What has he asked for? (2)
 7. What does A ask? What is B's answer? (2)
- D.
1. Where is B going? To do what? (2)
 2. Why hadn't he done this the other day? (2)
 3. Where had the village chief gone? To do what?
 4. Whom does A ask after? (1)
 5. What does B answer? (2)

LESSON 26

- A.
1. What is difficult? Why? (3)
 2. What about rich people? (1)
 3. What about poor people? (1)
 4. How much does it cost? Why? (3)
 5. What can cost extra? (1)
 6. How does this amount of money seem to a peasant? Why? (2)
 7. How long does it take? (1)
 8. What is the first reason? (1)
 9. What is the second reason? (1)
 10. What do the officials have to do? (2)
- B.
1. What is Cambodia divided into? (1)
 2. Who runs each province? Who is number two man? (2)
 3. Where is province headquarters located?
 4. If we say we are going to Takeo, where are we usually going? (1)
 5. What do we say if we are going to another place in the province? (2)
 6. How is a province subdivided? At least how many? (2)
 7. Who runs each district? Where is his house? (2)
 8. What subsequent subdivisions of a district are there? (2)

- C. 1. Where are they on their way to? (1)
 2. What does A want to know about this place? (1)
 3. What does he think is lacking? (1)
 4. What does B tell him? (1)
 5. What had A assumed? (1)
 6. Which place are they going to? (1)
 7. What does A wonder about this place?
- D. 1. What do most people realize? (3)
 2. How do they feel about these officials? But what don't they know? (2)
 3. What do they seldom do?
 4. Who are outranked by the province chief? (1)
 5. Who gets documents for signature first? (1)
 6. What does he do with them? What doesn't he do? (2)
 7. Under what circumstances can he sign documents? (2)
 8. What is the district like? (1)
 9. What does the district chief have? (1)
 10. What does the district chief try to achieve? (1)
 11. Whom is he not necessarily trying to please? (1)
 12. Who works to please the district chief? (1)

LESSON 27

- A. 1. What lacks in many areas? (1)
 2. What isn't necessary in such areas? (1)
 3. Why? (2)
 4. Since what time have rural Cambodians wanted to forget about ID cards?
 5. Why do many who want cards not get them? (1)
 6. Why don't rural people usually not need a card? (1)
 7. Under what circumstances may they need one? (1)
 8. What do they sometimes do if they need a card? (1)
- B. 1. Who is A? Who is B? (2)
 2. What is B's name? (1)
 3. What is wrong with B's card? (1)
 4. Whose card is it? Where is B's card? (2)
 5. What does A demand? (1)
 6. What is B's request?
 7. Who are the members of B's family? (3)
 8. Why has B come? (1)
 9. What condition is his wife in? (1)
 10. Where is B from? (1)
 11. What does A decide to do? (1)
- C. 1. What does A call B? What relation is B to A? (2)
 2. What is A's suggestion and B's response? (2)
 3. How does A propose to solve the problem B raises? (1)
 4. What do they need money for? (1)
 5. What does B call A? (1)
 6. What is B's further objection to A's plan? (1)
 7. What is the necessity for getting a card? (1)
 8. What does B want to try first? (1)
 9. What does A answer to that? And what does B fear? (2)
 10. From whom does A propose to borrow? (1)
 11. What will B do? What is she confident of? (2)
 12. What does A object to in this plan? (1)
 13. What does A finally decide to do; under what conditions? (2)

- D.
1. What has B come to do? Who is A? (2)
 2. What does C require first? (2)
 3. What surprises C about B's documents? (1)
 4. What does B have to do first? What is the problem? (2)
 5. What does C do about that? (1)
 6. What are the political subdivisions that B lives in? (3)
 7. What is B's wife's name? (1)
 8. What must B do next? (2) How much must he pay? (1)
 9. What happens in two more weeks? (1)

LESSON 28

- A.
1. How does Phnom Penh compare with other Cambodian cities? (1)
 2. What is its population? What ethnic groups? (4)
 3. Where do the non-Khmers mostly work? (3)
 4. What do Khmers do? (2)
 5. What determines the choice of work for Khmers? (2)
 6. What additional things does Phnom Penh specialize in? (2)
 7. Physically what is the city like? (1)
 8. What are on its streets? (3)
 9. What kinds of business establishments are named? (5)
 10. What is there plenty of? (1)
 11. What does Phnom Penh have? What is it like? (2)
 12. What is the result of this? (1)
- B.
1. What is the first advantage of the city? (1)
 2. What don't city children have to wait for? (1)
 3. Why? (1)
 4. What is the second advantage? (1)
 5. Why is this an advantage? (1)
 6. Under what circumstances can we do our business in one day? (3)
 7. What is the third advantage? (1)
 8. What isn't necessary? What can be done without it? (3)
 9. What else can be done without it? (2)
 10. What is the fourth advantage?
 11. What kinds are there? (2) What is it like? (1)
- C.
1. What has A just done? With what result? (2)
 2. What does he need now? To do what? (2)
 3. What does B complain of? What does he suggest? (2)
 4. What does B do for a living? (1)
 5. What will B do for A? (1)
 6. Who is C? What is her response? Why? (4)
 7. What does B want to do instead? Why? (2)
 8. How much will they lend? When do they expect to get it back? (2)
- D.
1. What does B deny? (1)
 2. Why does A ask? (1)
 3. What proof of B's debt does A have? (1)
 4. What had B done with this proof? (1)
 5. How does B explain this? (2)
 6. What is B's counteraccusation? (1)
 7. How does B claim C's debt to him came about?
 8. What does A know really happened? (1)
 9. What does A decide to do? (1)

LESSON 29

- A. 1. What does A want B to do? (1)
2. Why is B reluctant? (2)
3. How is barbering different here from Cambodia? (2)
4. How much does B think it costs to get a shave? (1)
5. Where is the shop B recommends? (1)
6. What does B suggest A do while he waits? (1)
7. Then what will they do? (1)
- B. 1. Where are the girls? (1)
2. What does A caution? (1)
3. Describe the girl B admires. (2)
4. Describe the girl A admires. (3)
5. What does A suggest doing? (1)
6. Why does B object? (2)
7. What does A offer? (1)
8. What does B plan to do? (2)
9. What does A respond? (1)
- C. 1. How does A describe B's haircut? (2)
2. How does B feel about it? How much has he spent? (2)
3. What does A feel B could have done? What does he ask? (2)
4. Why did B get the haircut he got? (1)
5. Why does he think it was worth the money? (3)
6. What does A predict the effect of the haircut will be on women? (1)
7. What advantage does B see in this? (1)

LESSON 30

- A. 1. What didn't A know about B? (1)
2. When did this happen? (1)
3. Why didn't B tell A? (1)
4. Since when did B and his wife know each other? (2)
5. What doesn't B have? Why? (2)
6. What is he waiting for? (2)
7. What does B do now? What is he looking for? (2)
8. What about his wife? Why? (2)
- B. 1. What doesn't Sok know? (1)
2. What does he try to do? (1)
3. What isn't he sure of? (1)
4. What is the first reason? (1)
5. How old was he when his parents died? (1)
6. What has he not had since then? (2)
7. What are his wife's virtues? (2)
8. What made Sok decide to marry her? (2)
9. What does the narrator promise? (1)
- C. 1. How old was Sok when he went to live with someone? (1)
2. What was this man's family like? (1)
3. How did they compare in age to Sok? (2)
4. How did they relate to Sok? (2)
5. How did their father feel about this? (1)
6. What plan did he have? (1)
7. What about Sok at that time? (2)
8. What did the man say one day? (1)
9. How did he describe the girl? (3)
10. What did Sok say? (1)
11. How did he happen to know the girl? (1)
12. How old was Sok when he married? (1)
13. Whom did he marry? (1)
14. How did the man he was living with react? (1)

LESSON 31

1. What is the same here as in Cambodia? (1)
2. How do they sell? (2)
3. What does the first way mean? (2)
4. What does the second way mean? (2)
5. What must one know in advance to buy fruit? (2)
6. Why? (1)
7. How can we recognize the first type? (2)
8. How can we recognize the second type? (2)
9. What else is there? (1)
10. What are the methods just described? (1)

LESSON 32

1. What does everyone know? (1)
2. When does this take place? (1)
3. What problem is there?
4. Not only who but who else have trouble? (3)
5. Under what circumstances is there no trouble? (2)
6. Where do they have menus? (1)
7. For example? (1)
8. What sometimes happens when you order? (1)
9. Where is it even harder to order? (1)
10. Why?
11. What happens if you don't know how to cook when you go to a Chinese restaurant? (1)
12. What will the result be for one who knows how to order? (1)
13. Why? (1)

LESSON 33

1. What didn't he know? When? (2)
2. Why? (1)
3. When did he have to learn it? Why? (3)
4. What is Cambodian food like with respect to American food? (1)
5. What don't they do in the U.S. with vegetables? (1)
6. What do they do with them? (1)
7. What about Cambodia? What do they eat with food? (2)
8. How many times a day do they eat? (1)
9. What kinds of *samlou* do they have? (2)
10. What kinds of meat are used? (7)
11. What do they do with the meat? (2)
12. What about vegetables? Why? (2)

LESSON 34

1. What is scarce in Cambodia? (1)
2. What do most of the people do? (2)
3. What comes from the farms? (1)
4. Who sells this produce? (2)
5. Where do they sell? (1)
6. What is this produce like? (2)
7. How does it compare in cost with produce in the market? (1)
8. What disadvantage does this method of selling have? (1)
9. For whom? (1)
10. Why? (2)
11. What do people buy produce at this time for? (1)
12. Who are the people who buy? (2)
13. In what quantity do they buy, ordinarily? (1)
14. How much do the farmers usually bring? (1)
15. What is the result of this kind of buying and selling? (1)

LESSON 35

- A.
1. Is it easy or hard to get from place to place in Phnom Penh? (1)
 2. What is the first way of getting around? (1)
 3. What advantage does it have? What disadvantage does it have? (2)
 4. If one has the money for a car, one has the money for what else? (1)
 5. What is the second means of transportation? With what advantage? (2)
 6. What is the third means? (1)
 7. What are there few of? (1)
 8. Where do the taxibuses stop? (1)
 9. What is the main means of transportation? (1)
 10. How does this type of transportation work? (1)
- B.
1. Where is Phnom Penh located? (1)
 2. What is it comparable to? (1)
 3. How is Phnom Penh located with respect to other cities? (1)
 4. What happens every hour? (1)
 5. How many stopping places do buses have? Why? (2)
 6. How can people travel between cities on the Mekong? (2)
 7. For what is river travel especially good? (1)
 8. What other means of transportation is there? To where? (2)
 9. In some other cities what are there? (1)

LESSON 36

- A.
1. What do Cambodian youth have a lot of? (1)
 2. Why?
 3. What could they need money for? (2)
 4. What is expected of them? (2)
 5. What do they get from whom? (3)
 6. What do some young people do after school? (1)
 7. How often? When do they come home? (2)
 8. How are such youth described? (3)
 9. But what redeeming feature do they have? (1)
 10. How are other countries contrasted with Cambodia? (1)
 11. What is the attitude of Cambodian youth to the police? (2)
 12. What don't they do? (4)

- 1. Under what circumstances are Cambodian children punished? (2)
- 2. What is the punishment like? (1)
- 3. What don't Cambodian children do? (2)
- 4. Despite what? (1)
- 5. How do children feel about their parents? (1)
- 6. What don't children do? Why? (2)
- 7. How do parents discipline their children? (2)
- 8. What must the child do at this time? (1)
- 9. What do the parents say?
- 10. What do the children say?

LESSON 37

- 1. Originally, who didn't have what right? (2)
 - 2. Especially with respect to whom? (2)
 - 3. Did students dare to do this activity? (1)
 - 4. Despite what? (2)
 - 5. What did they do? (2)
 - 6. With what result? (1)
 - 7. Why? (1)
 - 8. What would such a consequence mean? (1)
 - 9. How does the present contrast with before? (3)
 - 10. What are demonstrations like? (4)
 - 11. How does this affect the police? (2)
- 1. What crime is the subject of this passage? (1)
 - 2. How is it described? How often does it happen? (2)
 - 3. With respect to this how does Cambodia compare with the U.S.? (1)
 - 4. How often does it happen there? (1)
 - 5. What happens to perpetrators of this crime there? (1)
 - 6. What doesn't happen to them? (1)
 - 7. What are the possibilities in the U.S.? (2)
 - 8. Where is there another difference between the U.S. and Cambodia? (1)
 - 9. Specifically, how is it in Cambodia in this respect? (2)
 - 10. What about the U.S.? (1)
 - 11. What is the capital crime in Cambodia? (1)
 - 12. What is the status of this crime in the U.S.? (2)

LESSON 38

- 1. Who wants to know what? (2)
- 2. What means is recommended for getting the answer? (1)
- 3. In Cambodia what is possible despite what? (2)
- 4. What about the U.S.? (1)
- 5. What are some alternatives? (2)
- 6. What is open until when? (2)
- 7. What is easy to do in Phnom Penh? Why? (2)
- 8. Especially where? What is that place like? (2)
- 9. What are there a great many of? Describe them. (4)
- 10. What else are there quite a few of? (1)
- 11. What are relatively scarce? (1)
- 12. What can be done about this deficiency? (1)
- 13. With what specific activities? For how long? (3)
- 14. What kinds of movie are there? (6)
- 15. What languages are they in? (3)
- 16. What other alternatives are there? (2)
- 17. What option is open to everyone? (1)

- B.
1. What is required of everyone? What can no one do? (2)
 2. Why? (2)
 3. At what times should people work? (2)
 4. What exists in every occupation? (1)
 5. With what result? (3)
 6. What kind of work has many challenges? (1)
 7. What kinds of outcome can work have? (2)
 8. What effects can work have on our lives? (2)
 9. Why? (2)

LESSON 39

1. What kind of problem is universal? (1)
2. Despite what? (1)
3. What is limited to large cities? (1)
4. According to this article, how many large cities are there? (1)
5. How does faucet water compare with other water? (2)
6. Why? (1)
7. What is the first step? How long does it take? (2)
8. How do faucet and river water compare? (1)
9. Who normally uses river water? (1)
10. What doesn't contribute to water pollution? (1)
11. What does? (1)
12. Where are the rivers most polluted? (1)
13. Where does water come from in rural areas? (1)
14. What are the problems in the hot season? (2)
15. What is the cleanest water? (1)
16. What is it like? (2)
17. Where are wells to be found? (2)
18. What is the water used for? (5)
19. Why do some areas have a big problem? (1)
20. Especially when?

LESSON 40

- A.
1. What is the topic of this passage? (1)
 2. How long do they work? How? (2)
 3. Where is non-rice farming done? (1)
 4. What happens to the produce? (2)
 5. What are leftovers for? (1)
 6. What has to be done first, so that what will happen? (2)
 7. What must be done next? Why? (2)
 8. When does the work become less? (1)
 9. How does rice farming compare with this? (1)
 10. What has to be done before the rice is planted? (5)
 11. Why do they plow twice? (1)
 12. What is a necessity in the rice field? (1)
 13. What is a frequent source of this? Why? (2)
 14. What happens if this is lacking? (2)
 15. What is the opposite problem? (1)
 16. What must be done about it? (1)
 17. How long must the rice farmer care for his crops?
 18. At what time is the hard work compensated for? (1)

LESSON 41

1. With respect to what two factors do servants differ? (2)
2. How are these figured? (2)
3. What is not certain? (1)
4. What happens if there is no work to do? (2)
5. On the other hand, what sometimes happens? (1)
6. What is the work of children like? (1)
7. What do they do during the daytime? (1)
8. What are their other duties? (2)
9. What about older boys? (1)
10. For example? (3)
11. What are older girls' main duties? (2)
12. Who decides what to cook? (1)
13. What happens if they have spare time? (1)
14. Where do males often work? Doing what? (3)
15. If the family has a car, what are the duties of the chauffeur? (5)
16. What do foreigners prefer? Why? (2)
17. Where do such servants live? (1)
18. What are their working hours? (1)
19. What are their duties? (2)

LESSON 42

1. When did this event take place? At what time? What date? (3)
2. Where was the narrator going? (1)
3. What was the weather like? (3)
4. Where did this take place? (2)
5. Where was the narrator looking? Why? (2)
6. Then what happened? (3)
7. What did he wonder? Why? (2)
8. Then what did he see? (1)
9. What did he think? (1)
10. What did the other man say? (1)
11. What did the narrator do? (2)
12. What was the narrator's first thought? His first question? (2)
13. What did the other man say? (3)
14. What did the narrator do then? What did he say? (2)
15. What was the other man's response? (2)
16. What did the narrator tell his wife to do? (2)
17. How long did it take for the police to come? Why? (2)
18. What were they told? (2)
19. What did the police ask? What was the answer? (2)
20. What couldn't the narrator do? (2) Why? (1)
21. What did the police offer to do? (1)
22. Where did the narrator go next? (1) How? (1)
23. How did he finally get home? (1)

LESSON 43

1. What sports are played in both Cambodia and the U.S.? (2)
2. What sports are played more in Cambodia? (3)
3. What type of sport doesn't exist at all in Cambodia? (1)
4. Why? (2)
5. What other sports don't exist in Cambodia? (2)
6. How did the narrator feel about sports? (2)
7. How did things change in the U.S. for him? Why? (2)
8. How do Americans feel about sports? (1)
9. How do they watch them? (3)
10. What sometimes happens because of games? (2)
11. Under what other circumstances does this sometimes happen? (1)
12. In Cambodia who likes sports? (1)
13. How do older people feel? Why? (2)
14. What prevents some young people from watching sports? (2)

LESSON 44

1. How old was the narrator? (1)
2. To whom did he talk? (1)
3. What did he say? (2)
4. What didn't the person he was talking to say? (1)
5. What did that person say? (1)
6. What was the narrator's response? (1)
7. How did he feel? (1) What did he think? (2)
8. Where did he stay? Why? (2)
9. What did he think about there? (2)
10. What is the first season he describes? (1)
11. Who participates in the activities he describes? (3)
12. What do they do? (2)
13. What is at its best during this season? Why? (2)
14. What kinds of four-footed animals are there? (3)
15. What kinds of birds are there? (2)
16. What kind is especially easy to hunt? Why? When? (3)
17. What is the next season? (1)
18. What is especially enjoyable? (1)
19. Where especially? (1) Why? (3)
20. What else do they do? (1)
21. How is this described? (2)
22. What is not necessary for this activity? (2)
23. What is usually available for it? (1)
24. What is the next season? (1)
25. What do they do then? (1)
26. Where? (1)
27. What don't they do? In spite of what? (2)
28. How does the narrator describe the subject of pleasures of his life in the country? (1)
29. Who else felt like the narrator? (1)
30. What happened to some of them? (1)
31. Because of what? (1)

LESSON 45

1. What doesn't who have to do? (2)
2. Why? (1)
3. In spite of what? (1)
4. What attitude did the narrator take toward his studies? (1)
5. Why? (1)
6. What did he ask of whom? When? (3)
7. What was provided? (4)
8. How much did this cost? (1)
9. What was expected of the beneficiaries? (2)
10. How long was the narrator in school? (1)
11. Then what happened? (1)
12. What did the narrator have? For what? Not for what? (3)
13. What was expected of him and his fellows? (1)
14. What happened at 5:30 a.m.? (1)
15. Then what did they do? (2)
16. What time did they eat breakfast? (1)
17. Then what did they do? At what time? (2)
18. What happened at 6 p.m.? (1)
19. Then what did they do? From when to when? (2)
20. When was bedtime? (2)
21. What did they do on weekends? (2)
22. How long could they play? (1)

LESSON 46

1. What time does this selection describe? (1)
 2. How many people were in what organization? (2)
 3. Why were they so few? (1)
 4. Why did they become members of the organization? (1)
 5. How long did they join for? Why? (2)
 6. What was the extent of their knowledge in matters appropriate to the organization? (1)
 7. What were some of their most important activities? (2)
 8. Why? (1)
 9. Who was required to join? For how long? (2)
 10. What did they do in their period of membership? (2)
 11. What rank did they have? (1)
 12. How did students feel? Why? (3)
 13. What were their obligations? (1)
 14. Therefore, what could they do? (2)
- 3.
1. What did Cambodian soldiers do before the war? (2)
 2. Why does the writer say Cambodia had an army? (1)
 3. What did the outbreak of war necessitate? (2)
 4. Who were affected? (6)
 5. How big did the army become? (1)
 6. How did the new soldiers compare with the old ones? (1)
 7. What very elementary knowledge might they lack? (1)
 8. How could one tell what such people were soldiers? (1)
 9. Who got called into the army? (2)
 10. What was the supply situation at first? (2)
 11. What about the present? (1)
 12. What things have been supplied, among others? (5)
 13. What hasn't the Cambodian government asked for? (1)
 14. Why are there friendly foreign troops at all in Cambodia? (1)

LESSON 47

1. What is there only one of in Cambodia? Where is it? (2)
2. What is life there like? (2)
3. What is difficult? More difficult than what else? (2)
4. Why? (1)
5. Why are study time and non-study time alike? (1)
6. How does officer candidate school compare with the regular military?(1)
7. Even at what time is conduct regulated? (1)
8. Who must be respected? (2)
9. How closely is seniority figured? (1)
10. Who punishes new students? (1)
11. What did the narrator see a lot of? (1)
12. What happened to him as well? (1)
13. What time did this event take place? (1)
14. Where did the narrator go? To do what? Why? (3)
15. Whom did he meet? Where? (2)
16. In what ways did he know this person? (2)
17. What did the narrator do? (1)
18. What did the other person do? (3)
19. What did the narrator do? Why? (2)
20. With what effect?(1)

LESSON 48

1. At what time was the narrator sent where? (2)
2. By whom? (1)
3. Where did he stay? Why? (2)
4. What did he lack? (1)
5. On the day this passage describes, where was he? (1)
6. What suddenly happened? (1)
7. How was the letter labeled? (1)
8. From whom was it? (1)
9. What did it tell him to do? For what purpose? (2)
10. Who was to accompany him? (1)
11. To where? (1)
12. What did he do after reading the letter? (2)
13. What were his men equipped with? (1)
14. What did he have? (1)
15. What had he not seen on the way? (1) What had he seen? (2)
16. What did he tell his men to do? With what result? (2)
17. What did he tell them next; in order to do what? (2)
18. Then what did he hear? (1)
19. What was his response? Was it successful? Why? (3)
20. What did the enemy do? (1)
21. How did they feel? Why? (2)
22. Who were the enemy? (1)
23. Why had they done what they did? (4)

LESSON 49

1. What is the narrator's job? (1)
2. Does he feel prepared for it by his training? (1)
3. How did his job seem at school? Why? (2)
4. How did it seem away from school? Why? (2)
5. What kind of experience had the narrator had before? (1)
6. What made his success doubtful? (1)
7. What did he need to do to carry out his duties? (1)
8. How successful was he at filling this need? (1)
9. What was the attitude of the people toward him? (1)
10. How did this compare with his previous experience? (1)
11. Where did he frequently go? When? Why? (3)
12. With whom did he go? Why? (2)
13. What was the state of affairs later? How long had he been in town? (2)
14. As a result of what? (2)
15. Where did he go to gather information? (1)
16. What did he eat? (2)
17. Who paid for it? Why? (2)
18. How were the narrator's questions answered? (1)
19. What sometimes happened as a result of what he was told? (2)
20. Why was his job there so difficult? (2)
21. How long was he there altogether? (1)

LESSON 50

1. How old was the narrator? (1)
2. How well did he understand which word? (3)
3. What was it like in his family? Despite what? (2)
4. On the day of this story what time was it? (1)
5. What was the family doing? (1)
6. How did the narrator's brother arrive? (1)
7. What was his facial expression like? (2)
8. Whose faces changed? (2)
9. How? (2)
10. Why? (1)
11. What did the brother do at first? Why? (2)
12. What was mealtime like? Why? (2)
13. How did the narrator eat? Why? (2)
14. What did they do after eating? (1)
15. What did the narrator realize? (1)
16. What did the older brother do? (1)
17. What had happened to whom? (2)
18. How seriously? (1)
19. What did this mean for the older brother? (1)
20. What did the family expect to happen to him? (1)
21. Nevertheless, what was their attitude to the news? (1)
22. Why? (1)

LESSON 51

1. When did the two people concerned know each other? (1)
2. How do we know that they were close friends? (3)
3. Where did the narrator go? To do what? (1)
4. What about his friend Uon? Why? (2)
5. What did Uon tell the narrator? (1)
6. What was the narrator's response? (1)
7. After that what did he hear from Uon? (1)
8. How did the narrator try to keep in touch? (1)
9. How much later does this story take place? (1)
10. What was the narrator's job? Where? (2)
11. Where had he been? Doing what? (2)
12. What happened on the road? Why? (2)
13. What was the weather like? (4)
14. How did the narrator feel? Why? (2)
15. Where did he go? (1)
16. What was he afraid of? (3)
17. How many people came later? From where? (2)
18. Who did the narrator think they were? (1)
19. Why? (2)
20. What did they do when they reached the car? (1)
21. What was the narrator's reaction? (2)
22. What didn't he know? Why? (2)
23. What explanation does he give for this failure? (2)
24. What did he discover about the guns? (1)
25. What was it too late for? (1)
26. Could he walk? (1)
27. Where was he taken? (1)
28. How long did they walk? (1)
29. What was it like there? (2)
30. Where did they finally arrive? (1)
31. What did they have the narrator do? Where? (2)
32. Who did the narrator think the man who came out was? (1) Why? (2)
33. What did they do to the narrator? (2)
34. With what result? (1)
35. How did the narrator answer? Except what? (2)
36. Did the people believe him? (1)
37. What did he see in the morning? (1)
38. How did he feel? (3)
39. How often did he eat? For how long? (2)
40. What did the partisans decide then? (1)
41. What was the narrator's reaction? (3)
42. What time of day was it when the next thing happened? (1)
43. Why did the narrator think that? (1)
44. What happened? (1)
45. What was the narrator's reaction? (4)
46. How did his captors get him to move? (1)
47. What did he shout? (1)
48. What did he hear? (1)
49. What did he think it was? (1)
50. How did he know that this wasn't the case? (1)
51. Then what did he hear? (1)
52. What did he do? With what success? Why? (3)
53. What happened when the narrator realized who had helped him? (2)
54. What was Uon doing for the narrator? (1)
55. What did the two of them do then? (1)
56. What was happening at the same time? (1)
57. Did anything happen to the two? Why? (2)

58. After running for how long, whom did they meet? (2)
59. What were those people doing? (1)
60. What happened to Uon thereafter? (1)
61. What had Uon done when he rescued Yón? (1)
62. Why had he waited so long to take action? (1)
63. What news made Uon take action finally? (1)

LESSON 52

1. What do the people do regularly? (1)
2. Why? (2)
3. What does each guard have? (1)
4. To do what? (1)
5. On the day in question what was the weather like? (1)
6. Who were going where? (2)
7. What did they hear? What did they think it was? (2)
8. What were the people doing? (1)
9. What did they ask? (1)
10. What did the narrator do? (1)
11. What was his mother doing? (1)
12. Who else was there? What was that person doing? (2)
13. What finally happened? (2)
14. What did they still fear? (1)
15. At what time what happened? (3)
16. What did they know this time? (2)
17. What did the parents have their children do? (1)
18. What did the parents do? (1)
19. What didn't the mother do? What did she do? (2)
20. What two things didn't happen that night? (2)
21. Who were the invaders? (1)
22. What were they doing? (1)

LESSON 53

1. About whom is this story? (1)
2. What had the narrator heard about him? (1)
3. Why wasn't the narrator certain? (2)
4. What happened later? (1)
5. How old was the narrator? (1)
6. Who got sick? Where did he have to go? (2)
7. Who took his place? To do what? Did the sick man know about the substitution? (3)
8. What happened to the money? (1)
9. A few months later, what happened? (2)
10. After how long where did the subject of the article go? (2)
11. What was happening at that time? (1)
12. What did the subject of the article become? Why? (2)
13. What did he manage to get? Because of what custom? (2)
14. What did the narrator think about his place of residence? Why? (2)
15. Where did he probably keep his wife? (2)
16. Later what did he decide to do? Why? (2)
17. But what happened? (3)
18. What kind of sentence did he receive? (1)
19. How did he react to this? (4)
20. Did his family worry about him? Why? (2)
21. Who was most concerned? Why? (2)
22. A year later what was the state of affairs? (1)
23. What suddenly happened? (1)

24. Who was supposed to go? To do what? (2)
25. Where was this to take place? (1)
26. What did the envoy return with? (1)
27. What didn't he tell? (1)
28. Later what did they learn about the subject of this story? (1)
29. Only on what condition did he return to Phnom Penh? (1)
30. What did he do next? (1)
31. Then what did he do? Why? (2)
32. What does he do nowadays? (1)

LESSON 54

1. What does the narrator remember? (4)
2. How well does he remember? (1)
3. What happened to him then? (1)
4. What were the guerrillas doing at the time? (2)
5. What didn't the narrator know? (1)
6. Why? (2)
7. What did he find out about the people at that time? (1)
8. How? (1)
9. What had they not yet done? Why? (2)
10. Who came to the narrator? To do what? (2)
11. What did he talk about? (2)
12. How many were captured altogether? (1)
13. How much later did the narrator observe how many were left? (1)
14. How many remained? (1)
15. What didn't he know? (2) Why? (2)
16. Who came how many days later? (3)
17. To do what? (2)
18. Where were they going? (1)
19. What did they do on the way? (1)
20. What happened, how far along the road? (2)
21. What happened to each of the three people? (3)
22. Who appeared? How many of them? (2)
23. How were they armed? (2)
24. What did the narrator shout? (2)

LESSON 55

1. What happens to a civilian who does wrong? (2)
2. What happens if the crime is serious? (2)
3. What kinds of war are named? (2)
4. What often happens in war? (2)
5. What kinds of people get killed? (4)
6. What else happens in addition to killing? (1)
7. Who catches people who do wrong in war? (1)
8. Who gets caught? (1)
9. When someone is captured in war, what does he become? (1)
10. How is he treated? (2)
11. What can an ordinary prisoner expect? (1)
12. What about a prisoner of war? (2)
13. What isn't normally done to a prisoner of war? (1)
14. In spite of what? (1)
15. But what else doesn't happen either? (1)
16. What dilemma faces the prisoner of war? (1)
17. What are the consequences of the first alternative? (1)
18. What are the consequences of the second? (1)
19. What does the author of the passage say that the prisoner of war should do? (1)
20. Why? (1)

LESSON 56

1. Who told the soldier to do what? (2)
2. What hasn't the soldier been told? (2)
3. What has he been told? (2)
4. What is he assigned to do? (1)
5. How is he to do this? (2)
6. What does he tell the third person? (1)
7. What does that person ask? (1)
8. How does the soldier answer? (1)
9. What rank is the man who wants to enter? (1)
10. What is the soldier's objection to him? (1)
11. What does the other man answer? (2)
12. What will the soldier do if the other enters? (1)
13. Why? (1)
14. How long has the soldier served? (1)
15. What had to happen before the soldier would let the other man in? (1)
16. What happened to the soldier? (1)

LESSON 57

1. What is a Cambodian soldier's life like? (1)
2. Without reference to what factor? (1)
3. How do officers and enlisted men compare? (2)
4. Where are most enlisted men from? (1)
5. Where do most enlisted men live? Why? (2)
6. Where do married enlisted men live? (1)
7. What kinds of prices do the military pay? (1)
8. Why? (1)
9. Who make more money than enlisted men? Who especially? (2)
10. What advantages do foreign enlisted men have? (3)
11. In what way are they similar to Cambodian enlisted men? (1)
12. In what two ways is life hard for the Cambodian enlisted man? (2)
13. What is his duty? (1)
14. So that the citizens of the country can do what? (2)
15. At what time is the enlisted man's lot harder? (1)
16. What compensation is there? (1)
17. Specifically, with what? (3)
18. Why is this compensation so important? (1)

LESSON 58

1. What is the prisoner's name? His number? His rank? (3)
2. What object does the interrogator ask about?
3. What does it mean? (1)
4. What branch of the service is the prisoner in? (1)
5. What is his unit? (1)
6. How many men is his unit short? (1)
7. What kinds of weapons does it have? How many of each? (4)
8. What additional specialists does the unit have? (2)
9. Where was the prisoner captured? (1)
10. What had he told his unit to do? Where? (2)
11. What was he planning to do? (1) Why? (2)
12. What question does the prisoner balk at answering? (1)
13. What does the interrogator accuse him of being? (1)
14. What threat does he make? (1)
15. What question does he ask at the same time? (1)
16. What can't the interrogator's side do? (1)
17. Why? (2)

18. What will happen after the attack? (1)
19. To whom does the interrogator speak next? (1)
20. What does he tell him to do? (2)
21. What will happen the next day? (1)

LESSON 59

1. What kind of span of time does this article talk about? (1)
2. What don't people do? (2)
3. What can we observe? (2)
4. What will deeper analysis tell us? (1)
5. What do all of us know if we see what? (2)
6. What is this kind of fighting similar to? (1)
7. What two time periods are mentioned specifically? (2)
8. What kinds of wars are mentioned? (3)
9. What do they have in common? (1)
10. What other things are similar? (2)
11. What kinds of people are mentioned in this connection? (3)
12. What conclusion is reached about them? (2)

LESSON 60

1. How is every day alike for the farmer? (1)
2. What two places does he work? (2)
3. What never happens? (2)
4. How do most farmers compare to most of us? (1)
5. How is the life of the very poor described? (3)
6. Nevertheless, what don't they do? (1)
7. What kind of method do they prefer? (1)
8. What are they unwilling to do? (1)
9. What lacks in the country? (1)
10. If someone is successful, how does he relate to his less fortunate neighbor? (2)
11. What happens when a task requires more than one person? (1)
12. What do they never do? (1)
13. What kinds of things do they help each other do? (2)
14. What is especially enjoyable about such occasions? (2)
15. What is usually provided? (4) According to what? (1)
16. What haven't most of the people done? (1)
17. Is there a great disadvantage to illiteracy? (1)
18. Why? (1)
19. How can the life of country people be characterized? (1)
20. In spite of what? (2)
21. Unless what happens? (1)
22. For example? (1)

Note for the Glossary

Each entry in the following glossary contains four columns: 1) the Cambodian word in transcription, 2) the same word in Cambodian script, the lesson number in which it is introduced, and the English gloss or glosses. The symbol L indicates that the word is introduced in a listening comprehension passage, and the symbol R indicates that it is introduced in a reading comprehension passage.

		(A)					
a?kənee	អង្វើស៍	57	southeast	aenaa	ឯណា	2	where
a?kuy	អាត្មា	35	(car) battery	aenaa	ឯណា	54	(see note)
a?sontərook	អាសន្នភាព	20	cholera	aɛŋ	ឯង		you (familiar or intimate)
a?səw	អក្សរ	26	character, hand writing	aɛtiət		11	other
aa	អា	12	the...one; intimate prefix	ah	អាំ	7	=nah 'very'
aa muoy nih	អាមួយនេះ	6	this one	anuññat	អនុញ្ញាតិ (35L)	46	to give permission; permission
aac	អាច	17	to be able, can	añ	អញ	18L	I, me (non-formal)
aahaa	អាហារ	2	food	aŋ	អាំង	33	to roast, to broil
aakro?	អាក្រក់	17	bad	aoy	ឱប	6	to give; to let; to cause to; for, to (non-formal)
aalay tɛ	អាសយដ្ឋាន	42	to be busy at	aoy	ឱប	7	so that, in order to
aameerik	អាមេរិក	6	America	aoy həh	ឱបច្រើន	27	(see note)
aan	អាន	7	to read	aoy kaa	ឱបការ	51	to tip off
aan	អាង	34R	tank	aoy khcey	ឱបខ្ចី	28	to lend, to loan
aasiel	រសៀល	51L	afternoon	aoy taɛ	ឱបតែ	29	provided that, as long as, so that (contingent on)
aasii	អាស៊ី	41	Asia	ap	អភ័	51	fog
aatit	អាទិត្យ	17	week	aspieriin	អស្ព័រីន	20	aspirin
aatit kraoy	អាទិត្យក្រោយ	3	next week	(B)			
aatit mun	អាទិត្យមុន	13	last week	ba?	បាក់	19	to be broken
aav	អាវ	16	shirt	baan	បាន	18L	to get
aav ləŋja	អាវស្រោង	24	sweater	baan...	បាន...	21	marks past action
aav phliɛŋ	អាវភ្លៀង	16	raincoat	(verb+) baan	បាន	10	to be able, can
aav yit	អាវយ៉ែត	23	T-shirt, undershirt	baan eh ?	បានទេ?	10	okay ?
aavoukaa	អាវូកា	36L	lawyer, attorney	baan cət	បានចិត្ត	40R	spoiled, has a swollen head
aayu?	អាយុ	8	age				
aɛ	ឯ	7	at				
aɛ	ឯ	14R	as for...				
aeksethaan	ឯកសណ្ឋាន	49	uniform				

baan səmrac	ប្រាសសម្រេច	48R	to be successful	batekam	បាតុកម្ម	37L	demonstration
baap	បាប	48	sin	baytaəŋ	បៃតង	31	green
baarey	បារី	4	cigarette	been laan	បឹងឡាន	17	bus station
baat	បាទ	1	yes (male)	bəŋ	បឹង	44	lake
baat tee	បាទទេ	2	no (male)	bet	បិទ	22	to close
baav	បាវ	51	bale, bag	beh	បេះ	31R	to pick, to pluck
baay	បាយ	4	rice; meal	bey	បី	6	three
baay liŋ	បាយស្រី	32	fried rice	bie	បៀ	5	playing card
baay tik	បាយទឹក	16L	meal	biyee	ប៊ីយែរ	26	beer
baə	បើ	5	if	bok	បុក	42	to collide; to pound
baə aŋcəŋ	បើអញ្ចែង	18L	if that's so, in that case	bon	បុណ្យ	57	ceremony
baə...viŋ	បើ...វិញ	39	(see note)	boŋ	បុង	58R	good (French <u>bon</u>)
baək	បើក	6	to open; to turn on	bəh	បោះ	26	to throw
baək laan	បើកឡាន	13	to drive (a car)	bəh caol	បោះចោល	45	to throw away
baək luy	បើកសុយ	6	to cash, to draw money	bəh cerum	បោះជុំ	54	to pitch camp
baək	បែក	36	to be broken, to be shattered	bəh traa	បោះត្រា	26	to stamp
baep	បែប	40	probably, maybe; kind	bəmphaaŋ	បំផ្លាញ	51	to destroy
bal bəh	បាល់បោះ	43	basket ball	bəmphot	បំផុត	36	of all, ... est (superlative)
bal téh	បាល់ទះ	43L	volley ball	bəmpon	បំពង់	33	to deep-fat fry
bal tót	បាល់ទាត់	43	soccer	bəntóŋ	បន្ទាប់	14R	next
bañ	បាញ់	37	to shoot	bəntop pi	បន្ទាប់ពី	14R	next to
bañ sat	បាញ់សត្វ	44	to hunt animal	bəñcɿl	បញ្ជី	32	list, document, record
bañcia	បញ្ជា	50	to order, to command	bəñcɿl muk məhoup	បញ្ជីមុខរបប	32	menu
baok	បោក	47L	to beat; to wash clothing	bəŋ	បង់	4	bank
baok	បោក	49L	to fool, to cheat	bəŋ	បង់	26	to pay (a fee or tax)
bat	បាត់	42R	to lose	bəŋ luy	បង់សុយ	26	to pay

bəəbəə	ប៊ូប៊ូ	32	rice gruel	cah tee	ហ៊ានទេ	2	no (female)
bəəŋ	បង	8	older sibling	cah cah	ចាស់ៗ	43	old generation
bəəŋ ciidoun muoy	បងដំបូងម្តាយ	18	older first cousin	cam	ចាំ	(8) 9	to wait
bəəŋ pʔoun	បងប្អូន	8	sibling, relative	cam bac	ចាំបាច់	39	necessary
bəəŋ thlay	បងស្រី	18	older sibling-in-law	cam tae	ចាំតែ	54	wait and...
bəərateeh	បរទេស	42	foreign; foreign person; foreign place	cam (thaa) ចាំ(ថា)		16	to remember (that)
bəəriphook	បរិភោគ	18R	to eat, consume	cañ	ចាញ់	36	to lose
bat	បត់	10	to turn, to fold	cañ baok	ចាញ់បោក	49L	to be cheated
bat khvat khvaen	បត់ខ្វាត់ខ្វែង	59	to wind (road)	cao	ចោរ	41	thief
buon	បួន	6	four	caol	ចោល	47	to throw out, to abandon
buon dɔp	បួនដប់	60	a few	caot	ចោទ	(37L) 52	to accuse, to put on the defensive verbally
	(C)			cap	ចាប់	32	to catch, to capture; to begin
caʔ	ចាក់	14	to vaccinate, to stab, to pour	cat	ចាត់	56	to order, to assign
caʔ saŋ	ចាក់សាំង	17L	to fill up with gas	caw	ចៅ	18	grandchild
caʔ kawsu	ចាក់កៅស៊ូ	59	to be paved in asphalt	cbap telɔp	ច្បាប់ទម្លាប់	47	regulation
caʔ thnam	ចាក់ថ្នាំ	19	to vaccinate, to inject	cbah	ច្បាស់	50L	clear
caan	ចាន (20L)	32	bowl, plate, dish	ceek	ចេក	31	banana
caay	ចាយ	37	to spend (money)	ceh	ចេះ	14	to know how to
caek	ចែក	51	to distribute, to divide	ceñ	ចេញ	9	to leave, to to out
caek cia	ចែកជា (26L)	46	to divide up into, to be divided into	ceñ luy	ចេញលុយ	32	to pay
caev tuuk	ចែកទូក	44	to row	ceñ thlay	ចេញស្រី	4L	to pay (for)
cah	ចាស់	8	old	cey cənəh	ជ័យជំនះ	43R	victory
cah	ហ៊ាន	1	yes (female)	ceban	ចំហុំ	44	war
				cəcək	ជំនែក	58R	to argue, to discuss
				cəəŋ	ជើង	13	foot, leg
				cəəŋ khao	ជើងខោ	23R	pants leg

cəəŋ phnum	ជើងភ្នំ	58	foot of the mountain	cəŋtɨ	ជង្គី	20	illness, disease
cəəŋ soʔ	ជើងសក់	29	sideburn	cəŋil chlɔəŋ	ជង្គីឆ្មប់	20	contagious disease
cəhien	ចំហៀង	29	a half portion, side	cəpéʔ	ដំពាក់	28	to owe
cəhien phnum	ចំហៀងភ្នំ	58	side of a hill	cəplam kawsuu	ថ្នាំពាចកៅស៊ូ	44	sling shot
cəkəh	ចង្កើ:	32	chopsticks	cəpuoh	ចំពោះ:	41	about, for
cəkəh	ចង្កើ:	52	waist	cəraən	ចំរើន	36L	profit, advantage, progress
cəkien	ចង្កៀង	14	lamp	cərum	ជំរុំ	48	camp
cəkraan	ចង្ក្រាន	34R	oven, stove; kitchen	cət	ចិត្ត		heart, mind, soul
cəlaacɔl	ចលាចល	36	riot, disturbance	cət səp	ចំនាត់ស្រប	6	seventy
cəlaək	ចំណែក	56	strange, unfamiliar	cəvaay	ចៅហ្វាយ	26	boss, chief, head
cəlɔəŋ	ចម្លង	25	to copy; to take across	cəvaay khaet	ចៅហ្វាយខេត្ត	26	governor
cəmʔən	ចំអិន	33R	to cook	cəvaay kron	ចៅហ្វាយក្រុង	28	city governor, mayor
cəmhoy	ចំហុយ	33	to steam	cəvaay srok	ចៅហ្វាយស្រុក	26	Srok chief
cəmiap	ដំរាប	30	to inform	cəvit	ជីវិត	43R	life
cəmma	ចំការ	24	a field of crops other than rice, orchard	chʔaap	ឆ្អាប	34	fishy (smell)
cəmoɦ	ច្រមុះ	52	nose	chʔaet	ចំឆ្អក	33	to be full (of food)
cən	ចិន	2	Chinese	chʔən	ផ្អែន	45	cooked
cənaək ae...viñ	ចំណែកដទៃទៀត	39	whereas, as for	chaa	ឆា	33	to sauté, to stir, fry
cənaot	ចំណោទ	25	problem, trouble	chaaw meen	ឆាវម៉ែន	32	Chow Mein
cəneh	ចំណេះ	41	education	chaək	ចំណែក	35	to check
cənoʔn	ជំនាន់	47L	stage, level, generation	chap	ឆាប់ (14R)	41	quick, fast
cənuoh	ជំនួស	50R	instead, instead of, in place of	chat	ឆ្នែក	16	umbrella
cənuon	ចំនួន (41L)	58	number	chaw	ឆៅ	45	raw
cənuoñ	ជំនួញ	54	business, buying and selling	chəe	ឆើ	44	wood
cəñcəm	ចំកើប	41R	to raise, to nourish, to bring up	chiam	ឈាម	50	blood
cəŋaay	ចម្ងាយ	17	distance	chɨt	ឆឺ	13	to be sick, ill
				chkaa	ឆក់	55	to clear (forest)

chkae	ក្អែក	44	dog	chup	សប់	14L	just a minute
chlaat	ឃ្លាត	58L	Intelligent, clever, smart	chveeng	ឆ្វេង	10	left
chlaey	ឆ្លើយ (3)	21	to answer	cia	ជា	1	to be fine, to be well
chlaey sekriam	ស្មើសេករិយាម	53	prisoner of war	cia	ជា	6	is (see note)
chlian pian	ស្មានពាន	53	to violate, to aggress, to invade	cia cam bac	ជាចាំបាច់	39	necessary
chliet	ឆ្លៀត	41	to take an opportunity	cia craen	ជាច្រើន	51	many
chloov	ឆ្លង	20	to cross, to transmit, to contaminate	cia dac khaat	ជាដាច់ខាត	38	definitely
chloov telee	ឆ្លងទន្លេ	50	to give birth	cia daem	ជាដើម	26L	for example
chlúh knia	ស្មោះគ្នា	43L	to quarrel	cia ងglee	ជាអង្គេស	4	in English
chluuh	ស្នួស	44R	deer, antelope	cia khmae	ជាខ្មែរ	4	in Cambodian
chmaa	ឃ្លា	44	cat	cia min khaan	(32L) ជាមិនខាន	59	definitely
chmúh	ស្មោះ (9)	32	name, to be called	cia muoy	ជាមួយ	4	with
chnam	ឆ្នាំ	8	year	cia nic	ជានិច្ច	31	always
chnam kraoy	ឆ្នាំក្រោយ	3	next year	cia peseh	(37L) ជាពិសេស	48	especially
chnam tiw	ឆ្នាំទៅ	19	last year	ciang	ជាង	11	more
chnaq	ឆ្នាំង	32	pan, pot, kettle	ciang	ជាង	14	craftsman, artisan, skilled worker
chnéh	ស្ទុះ	36	to win, to overcome, successful	ciang kee	ជាងគេ	11	the most, the ...est
chnuol	ស្នួស	41	servant, maid, something or someone rented or hired; fee, wage, rent	ciang kee bong ² oh	ជាងគេបង្អស់	33	superlative marker
chqaay	ឆ្ងាយ	4	far	ciat	ជាតិ	4	nation, nationality, national
chqañ	ឆ្ងាញ់	32	delicious	ciem	ច្រូម	34	sheep
chqol	ច្នួស	42L	to wonder	cien	ជ្រូន	33	to fry in shallow fat
chquy	ស្អុយ	32	good smell (of food)	cih	ជិះ	13	to ride
chóo	ស្រាវ	29	to stand	cih baan	ជិះប៉ាន	14L	to hold (of a vehicle)
chovp suuy	ចុបស្នួស	32	Chop Suey	cih cən	ជិះជាន់		to oppress
chup	សប់	9	to quit, to stop; to take a vacation	clidoun	ដីដួន	18	grandmother
				clitaa	ដីភា	18	grandfather
				clik	ដីក	13	to dig

cit	ជិត	4	near	coul	ចូល	20	to enter
cit det	ជិតជិត	21	close (friend)	coul cət	ចូលចិត្ត	5	to like, to prefer
cie	ជឿ (39R)	40	to believe	coul day (niŋ)	ចូលដៃ	52	to collaborate
cmiap	ដីកាប	1	to tell (formal)	coul leeŋ	ចូលលេង	30	to pay a visit
cmiap lia	ដីកាបលា	1	goodbye; to say goodbye	coul səmraan (deek)	ចូលសំរាក	20	to go to bed
cmiap suo	ដីកាបសួរ	1	hello; to say hello	cəmlaey	ចម្លើយ	4	an answer
coh	ចុះ	1	and; how about; as for	cəŋ	ចង់	3	to want
coh	ចុះ	51	to descend; to go down	យាង	ចង់ (54L)	60	to tie
coh chmúh	ចុះសញ្ញា	25	to register, to enlist	យាង phneek	ចង់ភ្នែក	54L	to blindfold
coh kraeŋ	ចុះត្រង់	55	it seems to me (introducing a contradiction)	យប់	ចប់	25	to finish
coh nah	ចុះណាស់	41	a lot (resultative verb connoting waste)	craeŋ	ច្រើន	6	many
coh thlay	ចុះថ្លៃ	6	to discount	craŋ phnum	ច្រាំងភ្នំ	59	cliff
cón	ជាន់	13	floor, story, level	cree	ជួន	59	steep
cón	ជាន់	42	to step on	criap	ដោយ		to know (formal)
cəŋ	ចុង	40	end	criw	ជួន (53R)	59	deep
cəŋ aatit	ចុងអាទិត្យ	40	weekend	crao?	ច្រក	54	to stuff, to feed, to push in; a passage
cəŋ kraoy mphot	ចុងក្រោយបំផុត	51	last of all	crao? phnum	ច្រកភ្នំ	60	mountain pass
cook cey	ជោគជ័យ	51R	victory success	cruuk	ជ្រូក (14L)	33	pig
oóp	ដាច់	57	to stick, to be stuck; continuous with; firm, durable	cum viñ	ជុំវិញ	18	around
oóp khum	ដាច់ហ្មត់	36	to be in custody	cuo	ជួន		row
oóp kuk	ដាច់គុក (37L)	44	to be in prison, to go to prison	cuoh cul	ជួនជួន	56	to repair
oóp knia	ដាច់គ្នា	36	consecutive	cuol	ជួន	11	to rent, to hire
				cuon kaal	ជួនកាល	7	sometimes
				cuon thŋay naa	ជួនថ្ងៃណា	35R	some days, sometimes

cuop	ជួប	7	to meet	daem chee ដើមឈើ	44	tree, plant
cuop cum	ជួបជុំ	38R	to meet, to hold a meeting	daem khac ដើមខែ	57	beginning of the month
cuoy	ជួយ	14	to help	daem phkaa ដើមឆ្ការ	45	flower plant
cup	ដប់ល្បែង	38R	party, to have a party, to go to a party	daem phkaa kalaap ដើមឆ្ការកុំឡាប	45	rose plant
cuu	ជួរ	31	sour	dae ដែរ	4	also
cuun	ជូន	13	to offer, to give (formal); to, for (formal); to accompany	daeI ដែរ	15	to have ever + verb
				daeI ដែរ (17L)	29	that
				daeI tae Iii ដែរតែត្រូវ	24L	(I) 'I've only heard about it
cuut	ជូត	22	to wipe, to dry	dah ដាស់	13	to wake (somebody)
cuut khluon	ជូតខ្លួន (D)	22	to dry one's body	dam ដាំ	34R	to plant
da?	ដាក់	20	to put, to keep	dam baay ដាំបាយ	60	to cook rice
da?	ដាក់	24L	to eat, to drink (slang)	daoy ដោយ	31L	according to, by; because
da? kuk	ដាក់គុក (37L)	59	to put in jail, to imprison	daoy laek ដោយខ្លួន	33L	separately
da? thmiñ	ដាក់ធ្មេញ	28	to bridge teeth, to have a new tooth put in	daoy saa ដោយសារ	24	by means of, by, because of
da? tooh	ដាក់ទោស	36	to punish	day ដៃ	13	hand, arm
dac	ដាច់	12	to break apart	dee ដើរ	56R	to sew
dac khac	ដាច់ខែ	57	end of the month	deek ដេក	7	to sleep
dae	ដើរ	5	to walk	deek peet ដេកពេទ្យ	18L	to stay in the hospital
dae leen	ដើរលេង	5	to stroll, to go out, to have a date	deek thngay ដេកថ្ងៃ	15	to sleep in the day time
daem	ដើម	47	stem; classifier for long thin objects like sticks, guns, rifles, trees, pencils etc.	dak ដឹក	48	to transport; to lead
				dak nom ដឹកនាំ	35L	to lead; to transport
daembey aoy	ដើម្បីខ្លួន	36	in order to, so that	dəŋ ដឹង	3	to know (a fact)
daembey niŋ	ដើម្បីនឹង	22	in order to	dəŋ cia ដឹងជា	11	not to know that
				deñ ដើញ (44L)	52	to chase, to pursue
				dey ដី	7	earth, land
				dey khsac ដីខ្សាច់	54	sand

dɛy sɔɔ	ដីស	7	chalk	dɔɔ?	ដក	28	to withdraw, to extract
doh thmiñ	ដុំសឆ្មៃញ	22	to brush teeth	dɔɔ? thmiñ	ដកឆ្មៃញ	28	to extract tooth
dom	ដំ	56	at whole-sale	dɔɔ? thɔɔy	ដកថយ	54	to retreat, to pull back
dot	ដុត	36	to burn	dɔɔŋ	ដង	5	time
dou	ដូរ	14	to change	dɔɔŋ pəkkaa	ដងប៉ាកកា	7	pen
douc	ដូច	14L	like	dɔɔŋ sətouc	ដងសន្ទូច	54	fishing pole
douc chneh	ដូច្នេះ	19L 49	so, thus, therefore	dɔɔp	ដប	7	bottle
douc chneh haey	ដូច្នេះហើយ	17	for this reason, therefore	dɔɔraap naa...dɔɔraap nɨŋ	ដកបណា...ដកបនឹង	38	(see note)
douc chneh haey baan cia	ដូច្នេះហើយហ្នឹងហើយ	17L	that's why	dɔp	ដប់	6	ten
douc cia	ដូចជា	16	it seems	dɔp pram	ដប់ប្រាំ	6	fifteen
douc knia	ដូចគ្នា	16	like, same, the same kind of thing	duoh	ដួស	33R	to serve food, to scoop up food with the hand
douc tɛ	ដូចគ្នា	21	just like	duol	ដួល	45	to fall down
doulaa	ដុល្លា	13	dollar				(E)
doun	ដូន	18	grandmother	eelikoopter		55	helicopter
douŋ	ដូង	31	coconut	eh	អេស៊ីកុបទឹក	1	no; marks a question
doh	ដុះ	40L	to grow (plant)				(ə)
doh	ដោះ	54	to release, to take off (clothing)	əkah	អាកាស	46	air
doh cɛñ	ដោះចេញ	54	to release	ə-aal	នឹងអោស	27	then
doh lɛɛŋ	ដោះស្រាយ	54	to release	əhsaa	ទស្សនា	35	often, diligent at
dol	ដល់	3(L)	when	əlɛ́	រលក	59	bumpy
dol	ដល់	4	to arrive at, up to	əlút	រលត់	45	extinguished
dol thna?	ដល់ថ្នាក់នេះហើយ	42	at this stage	empil	អំពី	58	about
dol aayu?	ដល់អាយុ	46R	to come of age	empɨŋ ləə	ពឹងលើ	55	to depend on
dol tɨw	ដល់ទៅ	30R	to the point that	empúŋ kɔɔ	ថ្នក់ដក	19	throat
dol veen	ដល់វេន	29	to be one's turn	əndoucən	ឥណ្ឌូចិន	57	Indochina (formal)
				əñcəəñ	អញ្ជើញ	29	to invite, pre-verbal honorific particle

əñcəŋ	អញ្ចប់	4	therefore;			
		17	like that;			the French for
əñcəŋ haey baan cia		17	so			(independence)
	អញ្ចប់ហើយបានដឹង	5L	that's the	ey	អី	what, some-
əñcuun	ដំញូន	48	reason why	ey koo...maleh		thing, anything
					អីក៏...ឆ្លុះ	why so... now...
				eyləw	ភ័យ	now
				eyləw nih	ភ័យខ្លាច	now, nowadays
ət	តិច	35	to trans- port (a task requir- ing more than one trip)	eyləw nih	ភ័យខ្លាច	now, right now
					ភ័យខ្លាច	
ət mian	គ្មាន	35	there isn't, there aren't; not	eyvan	ភរវាស់	thing mer- chandise article
ət peyaoc	គ្មានប្រយោជន៍	40	without			
			futile, useless			
ətə?	អន្ទាក់	54	trap			(F)
ətə?	pəlaa អន្ទាក់បន្ទាញ	59	booby trap with sharp stakes (thorns)	frac	ប្រាក់	brake
						(H)
ətəh koo	រទេះគោ	42	oxcart	haa səp	ហាសប	fifty
ətəh phlæŋ	រទេះភ្លើង	60	to move, railroad, train	haam	ហាម	to forbid
				haaŋ	ហាង	store
əvey	អ្វី	41	what	haaŋ baay	ហាងបាយ	restaurant
əvút	អាវុធ	51	weapon	haaŋ thnam	ហាងថ្នាំ	drug store
əw	ឪ	27L	father	hae	ហើរ	to fly, bird
əwpuk	ឪពុក	8	father	haem	ហើប	to be swollen
əwpuk mēdaay	ឪពុកម្តាយ	8	parents	haey	ហើយ	already, and
əwpuk mia	ឪពុកមា	18	uncle younger than parent	haey	ហើយ	okay well
				haey rəh niw	ហើយឬនៅ	yet
əwpuk thom	ឪពុកធំ	18	uncle older than parent	hael tik	ហែលទឹក	to swim
əwpuk kmēek	ឪពុកញាតិ	18	father-in- law	haek	ហែក	to tear
				haet	ហេតុ	reason, cause
				haet ey	ហេតុអី	why, what reason
				haet ey baan cia	ហេតុអីបានដឹង	why, what reason
esəra?	តស៊ូរ	51L	free (lit- erary), Isserak (name of Cambodian partisans who fought			

(E)

haet ey khlah baan cia	ហេតុអ្វីខ្លះបានដឹង	7(L)	what are the reasons (that)	kaa cup lien	ការដឹកស្បៀង	38R	a party
haet nih baan cia	ហេតុនេះបានដឹង	3	this is why	kaa hat	ការហាត់	3	drill
haet tae	ហេតុតែ	41	just because	kaa khouc khaat	ការខូចខាត	52	damage, casualty
han	ហាត់	33L	to slice, to cut in strips	kaa njia	ការងារ	38L	labor, work
hat	ហាត់ (43R)	48	to drill, to practice	kaa pepún (pdey)	ការប្រពន្ធដ្រើ	30	to get married
haw	ហៅ	32	to call, to order food, to invite (non-formal)	kaa pesaot	ការពិសោធន៍	48L	experience
həh (haey) ហើយ		1	already (indicates completion)	kaa phtól khluon	ការផ្ទាល់ខ្លួន	50	personal affair
həp	ហែប	58	case, box, suitcase	kaa riay kaa	ការរបាយការណ៍	42	report
hət	ហែត	34	to smell	kaa sənət	ការសម្ងាត់	48	secret
hian	ហ៊ាន	28	to dare	kaac	កាច	55	fierce
hok səp	ហុកសិប	6	sixty	kaal	កាល	12	when (past)
hoh	ហោះ	50	to fly (airplane)	kaalnaa	កាលណា	20	when (non-past)
hou	ហូរ (39L)	57	to flow	kaal pii pəmaan ...nih	កាលពីចុងឆ្នាំ...នេះ	50	in the last few...
hou kat	ហូរកាត់ (39L)	57	to flow across	kaanaadaa	កាណាដា	4	Canada
huoh	ហួស	57	to pass, to exceed	kaanon	កាណុង	47	cannon
	(K)			kaanout	កាណូត (35L)	47	motorboat
k?oup	ក្រអូប	34	pleasant smell (perfume)	kaapia	ការពារ (41L)	50	to defend, to protect
k?ɔɔ?	កក	20	to cough	kaapia...kom	ការពារ...កុំឱ្យ... ពី	52L	to prevent from (doing)
k?uot	ក្អក	34	to vomit	aoy...ការពារ...កុំឱ្យ... ពី			
kaa	ការ	9	work; makes nouns from verbs; the fact that, the act of	kaat	កាត	6	identification card, credit card
kaa	ការណ៍	9L	business, matter, cause, reason, fact	kac	កាច់	60	to break off, to snap off
kaa	ការ	30	to marry, to get married	kaet	កើត	8	to be born

kaet	កើត	13	to be able, can	kbaal mesin ក្បាលម៉ាស៊ីន	39L	faucet
kaet ey	កើត	19	what's the matter	kaw?ey កៅអី	18	chair
kaet laeŋ	កើតឡើង	50R	to arise, to come about	kaw sɛp កៅស៊ែប	6	ninety
kaen	កេណូ	38	to draft, mobilize	kaw suu កៅស៊ូ	44	rubber, elastic
kaeŋ day	កែងដៃ	52	elbow	kbae កែវ	28	near, next to
kaev	កែវ	7	glass	kbat ciat ក្បត់ជាតិ (37L)	52	to betray one's country
kaev yit	កែវប្រក់	60	binoculars	kdaa ក្តារ	27	a board
kambət	កាំបិត	32	knife	kdaa khien ក្តារខ្សែន	7	blackboard
kamayon	កាមីយ៉ុង	42	truck	kdaw ក្តៅ	19	to be hot, to have a fever
kan	កាន់	56	to hold (in the hand), to grasp	kee គេ	4	they; he, she, it
kan kap	កាន់កាប់	56	to be in charge	keeŋ គេង	8	to sleep
kan tae	កាន់តែ	38	increasingly	keeŋ mɛn lú? គេងមិនលក់	24	can't sleep
kan tae laeŋ (tiw)	កាន់តែឡើង (ទៅ)	38	(see note)	kéŋ កាំង	55	to stick
kaññaa	កាណា	10	Miss (formal)	kebey ក្របី	39L	water buffalo
kao	កោរ	22	to shave	kəcaɛ កេច្តោ	60	whistle
kap	កាប់	33L	to chop, to hack	kəchaa កេច្តា	36L	marijuana
kat	កាត់	28	to cut	kəcɔɔ? day កេច្នៃកែង	28	ingernail
kat sec kdey	កាត់សេចក្តី	55L	to give a verdict, to sentence	kəcɔp កេច្នៃប័	34	bag, packet
kat sɔ?	កាត់សក់	28	to get a hair cut, to cut hair	kəcril កេច្នៃស	20	a kind of rash which does not sup-purate
kaubɔɔy	ខ្នុរចោយ	6	cow boy	kəcruoc កេច្នៃប័	55	missile, rocket
kbaal	ក្បាល	19	head	kadaal កណ្តាល	15	middle
kbaal cəkún	ក្បាលជង្គង់	52	knee	kadah ក្រដាស (6)	25	sheet of paper
kbaal lɲiac	ក្បាលល្ងាច	19	early in the evening	kadah kaat ក្រដាសកាត	27	a form for applying for an I.D. card

kəfee	កាហ្វេ	4	coffee	kəmpʰlɛəŋ yən	47	machine gun
kəhɔɔm	ក្រហម	10	red		កាំភ្លើងយន្ត	
kəkɔɔ	ករ	19	neck	kənɪt	60	idea, opinion
kəkɔɔʔ	ក្រខ្វក់	18	dirty	kənɪt məyɪat	57	conduct, personality
kəlaap	កុំឡាយ	45	rose		គំនិតមាយាទ	
kəlaeŋ	កន្លែង	7	place	kəŋiəŋi	53	to intimidate, threaten
kəlaeŋ theə	កា កន្លែងធ្វើការ	7	office	kənɔp	56	to salute
kəlah	កន្លះ	7	half	kəpəl hɔh	10	airplane
kəlaŋ	កម្លាំង	33	strength, power, force	kəpəl hɔh prətəʔkəm	50	jet airplane
kəlou	គីឡូ	17	kilogramme		កប៉ាស់ហោះ:ប្រតិកម្ម	
kəlou	គីឡូ	46	kilometer	kəpəl tik		steam boat
kəlɔh kəlɔh	កម្លោះ	43	young adults	kəpʰlɛw (ក) ក្លៅ	52	thigh
kəmdaw	កំដៅ	32R	to heat something	kəpʰuon cəəŋ	52	calf (leg)
kəmom kəmom	ក្រមី	43	young misses		កំភួនដំបូង	
kəmpʰlɛəŋ	កាំភ្លើង	44	rifle, gun	kəpɪt	42L	a dent
kəmpʰlɛəŋ baŋ krɔp		48	grenade launcher	kəpɔŋ	8	(see note)
	កាំភ្លើងបាញ់គ្រាប់ចែក			kərouŋ kaa	58	plan
kəmpʰlɛəŋ baŋ ədaat		59	flame thrower	kərup	51	to respect, to honor, to obey
	កាំភ្លើងបាញ់អណ្តាតភ្លើង			kəsaaʔ ŋil	49R	coward
kəmpʰlɛəŋ day		44	pistol	kəsaeŋ	22	towel
	កាំភ្លើងដំបូង			kəsaeŋ yən	57R	a scarf over which spells have been said which protects the wearer from harm
kəmpʰlɛəŋ baazuukaa		48	bazooka			
	កាំភ្លើងបាស្តូក			kəsəet	6	newspaper
kəmpʰlɛəŋ caaraablin		48	carbine	kəsuoŋ	45	ministry, department, bureau
	កាំភ្លើងកាប៉ាប៊ីន					
kəmpʰlɛəŋ svaay		47	automatic gun			
pəvɔt	កាំភ្លើងស្វ័យប្រតិបត្តិ					

kəsuəŋ khohsnaa kaa	ក្រសួងសេវាសាធារណៈ	45	Information department	khæ mi?thu?naa	ខែ មីថុនា	30	June
kəsuəŋ kəoy	ក្រសួងគយ	47R	customs bureau	khæ mun	ខែ មុន	16	last month
kətɛel	ក្រណាត់	23	mat	khæ ohsəphia	ខែ ទសភា	30	May
kətroʔ	ក្រន្តក	58R	marketing basket	khæ seyhaa	ខែ សីហា	30	August
kəttəyuoŋ	កិត្តិយស	57R	honor	khæ tu?laa	ខែ តុលា	30	October
kæckaa	កិច្ចការ	49	job, work, matter	khæ thnuu		30	December
kəylaa	កីឡា (38L)	43	sport, sports	khæ viccəkkaa	ខែ វិច្ឆិកា	30	November
khaan	ខាន	25	to have not, to miss, to fall to	khaet	ខេត្ត	8	province
khaaŋ	ខាង	8	(see note) ^e	khaet kraw	ខេត្ត ក្រៅ	45R	the provinces (outside Phnom Penh)
khaaŋ cəəŋ	ខាងជើង	51	north	khao	ខោ	22	trousers
khaaŋ cəəŋ chieŋ	ខាងជើងឆ្នេរ	51	northeast	khcey	ខ្ចី (15L)	28	to borrow
khaaŋ kaət	ខាងជើងកើត			khcey	ខ្ចី	45	green (fruit)
khaaŋ chveeŋ	ខាងឆ្វេង	29	left (side)	khcɪl	ខ្ចីល	36	lazy
khaaŋ sdam	ខាងស្តាំ	29	right (side)	khéŋ	ខាំដ	51	to block, to obstruct
khæ	ខែ	3	month	khəəŋ	ខែ ឃើញ	10	to see
khæ ka?kədaa	ខែ កក្កដា	30	July	khəŋ	ខឹង	36L	angry
khæ kaññaa	ខែ កញ្ញា	30	September	khiatekam	ខាត់កាម	37	murder, assassination
khæ komphəʔ	ខែ កុម្ភៈ	30	February	khiev	ខៀវ	23	blue
khæ kraoy	ខែ ក្រោយ	3	next month	khlaa	ខ្លា	44	tiger
khæ mé?kəraa	ខែ មករា	30	January	khlaa khmum	ខ្លា ម្នុំ	44	bear
khæ meesaa	ខែ មេសា	30	April	khlaac	ខ្លាច	19	afraid
khæ mi?naa	ខែ មីនា	30	March	khlaeŋ khlaay	ខ្លាំងក្លាយ	28	to forge (a signature), to fake; something false
				khlah	ខ្លះ	6	some

khlan	ខ្លាំង	14	strong	khohsnaakaa	45	information, propaganda
khlan	ក្លិន	34	odor, smell	ហេសាសាការ		
khleŋ	ប្រុង	57	depot, cache	khouc	ខូច	14 out of order, damaged, to break down; when used of a person: to go wrong, to be bad
khley	ខ្លី	23	short			
khleə	ហ្ន (6)	24	sentence			
khlian (baay)	ហ្នាន (បាយ)	33	hungry			
khloŋ mæi	ហ្នាំថ្នល់	53	to watch from a hidden place	khouc khaat (37L)	52	damage, casualty; to cause damage, casualties
				ខូចខាត		
khluon	ខ្លួន	13L	body, self	khom	ខំ (8)	54 to strive, to try, try and...
khluon aen	ខ្លួនឯង	14	oneself	khpuoh	ខ្ពស់	59 high
khmae	ខ្មែរ	2	Cambodian, Khmer	khtoom	ខ្ទម	59 hut
khmae seerɛy	ខ្មែរសេរី	52	Free Khmer	khum	ខ្សែ	36 custody; to detain (police)
khmaŋ	ខ្មាំង	48	enemy	khum	ខ្សែ	25 town, county
khmaoc	ខ្សោច	60	corpse, ghost, dead person	khuo kbaal	ខួរក្បាល	43R brains
khmaw	ខ្មៅ	23	black	khvah	ខ្វះ	7 to lack, be lacking
khmaw day	ខ្សែដៃ	6	pencil	khvay	ខ្វែង (24)	33 to roast (on a spit)
khmeen chnuol	ក្រុងស្នួល	41	servant, maid	khyaol	ខ្យល់	45 wind, breeze
khmeen khmeen	ក្រុងវ័យ	43	young generation	khyaol kuoc	ខ្យល់ភ្លៀស	51 tornado
khncwŋ	ខ្នង	52	back	khyaol pyuh	ខ្យល់ព្យុះ	51 storm, typhoon, hurricane
khnom	ខ្ញុំ	1	I, me	kɨɨ	គឺ (18R)	37 is, that is, that is to say
khnom lɨɨ kee thaa	ខ្ញុំបានឮថា	34	I've heard that	kɨt	គិត	3 to think, to intend to
khoh	ខុស (3)	24	wrong; different	kɨt aoy meen teen tɨw	គិតឱ្យរមែងរមែងទៅ	35L in fact
khoh knla	ខុសគ្នា	43	different	kɨt khæni	គិតឃើញ	3L to realize, to see
khoh pil	ខុសពី	31L	different from			

kít tiw sən គិតទៅសិន 15L	so long	kót ភាគ	4	he, she, they
kmeəŋ (kmeəŋ) (20L) 36	youth; young child	koun កូន	8	child
	ក្មេង (ក្មេង)	koun pəsaa កូនប្រសា	18	son- or daughter-in-law
kmian គ្មាន	4 to not have; there isn't	koun phum កូនភូមិ	25	villager
kmian baan...səh 15	to have not... at all	koun sao កូនសោ	42	key
	គ្មានបាទ...សោះ:	koun səh កូនសិស្ស(3)	6	student, pupil
kmian phlæw គ្មានផ្លូវ	47R no alternative; no chance	koun təhian (46L) កូនទាហាន	47	private soldier
kmuoŋ ក្មួយ	18 niece, nephew	kəh កោះ	53	island
knia គ្នា (14L) 13	each other; person, colleague; people, they	kəŋ កង់	13	bicycle; wheel, tire
knəŋ ក្នុង	6 in, inside	kəw ក៏	17	sentence particle
knəŋ cənaom ក្នុងចំណោម	54 among	kəw ក	19	neck
knəŋ peel thmey thmey nih 37	recently, lately	kəw ក	23L	collar
	ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ:	kəw baan dae ក៏បាទស៊ើវ	20	...is O.K.
knəŋ rəyət? ក្នុងរយៈ	54 during	kəw daoy...kəw daoy 47R	whether... or...	
kom កុំ	6 don't		ក៏ដោយ...ក៏ដោយ	
kom aal tón កុំអាលទាន់	27 don't...yet, don't hurry to	kəw mian ក៏មាន	55R	even, it happens that...
kon កូន	5 movie	kəwŋ a?nu?seenaa thom កងអនុសេនា	49	company
kook គោក	33L dry (food, land), without liquid	kəwŋ a?nu?seenaa touc កងអនុសេនាក្រុម	48	platoon
koo prey គោច្រា	44 wild bull	kəwŋ tóŋ កងទ័ព	49	troops, force
kool mnəŋ គោលបំណង	54R intention, goal, aim	kəwŋ tóŋ pəsəh កងទ័ពពិសេស	49	special forces
kóoy គយ	47R customs	kəwŋ tóŋ prey កងទ័ពច្រា	49	guerrilla forces

kɔɔŋ vihseva?kɔɔ	49	engineer corps	kric	គ្រែច	19	sprained	
កងវិស្វកម្ម			kric kɔɔ	គ្រែចក	19	sprained neck	
kɔɔŋ vóoré?seenaa	49	regiment	kriəŋ əvút	គ្រឿងអាវុធ	55	weapons	
thom			kriəŋ məsin	គ្រឿងម៉ាស៊ីន	59	machinery	
kɔɔŋ vóoré?seenaa	49	battalion	krom	ក្រុម	48	group; platoon, squad	
touc			krom kampləəŋ thom	ក្រុមកាំភ្លើងធំ	58L	artillery platoon	
kɔɔŋ yóo kaa sənət	49	reconnaissance platoon, intelligence company	krom təhian	ក្រុមតាហាន	47	troops	
ការស្រកការណ៍សម្ងាត់			krouc	ក្រូច	31	orange, citrus fruit	
kɔp	កប់	53	to bury	krouc chmaa	ក្រូចដ្យា	31	lemon, lime
kɔp miin	កប់មីន	53	to set mine	krouc khvic	ក្រូចឃ្មុច	31	tangerine
kraap	ក្រាប	60R	to prostrate oneself, to lie flat	krón bae	គ្រាន់ប៉ៃ	20	to feel better; pretty good, rather, quite
kraeŋ (loo) គ្រឿង(លោ)	23	probably, lest, in case	krón tae	គ្រាន់តែ	15	just, only	
krah	ក្រាស់	31	thick	króp -adj. or verb	41	(see note)	
kraok	ក្រោក	42R	to get up	króp	គ្រាប់	20	tablet, grain, pellet, seed
kraom	ក្រោម (25R)	29	under, below	króp	គ្រាប់	47	something round (pertaining to ammunition)
kraoy	ក្រោយ (8L)	3	after, behind	króp baek	គ្រាប់បែក	45	bomb
kraoy móo (9L)	3	later (past)	króp baek day	គ្រាប់បែកដៃ	54	hand grenade	
kraoy pii ក្រោយពី	22	after	króp baek phsaen	គ្រាប់បែកផ្ទុះ	55	smoke bomb	
kraoy tiw ក្រោយទៅ	3	later (future)	króp pray	គ្រាប់បែកជ័រ	42	buckshot	
kraoy pə-əh ក្រោយចុង (or pəmphot)	55	finally	krɔɔ	ក្រ	18R	poor; to be slow to, seldom	
kraw	ក្រៅ	47	out, outside				
kraw phləw kaa	57	unofficial					
kraw pii ក្រៅពីការ	46	aside from, other than					
kree	គ្រែ	22	bed				
kria	គ្រាំ	60	to support and help walk				

krúh thna?	គ្រោះថ្នាក់	36	accident, danger	la?	មនុស្ស	43	etc.
krun	គ្រុន	19	fever, to have a fever	laan	ឡាន	7	car
krun cañ	គ្រុនចាញ់	20	malaria	laan chnuol	ឡានឈ្នួល	9	bus
kruoh	ក្រួស	50L	gravel	laan kəŋ dəp	ឡានកងដប់	48	10 wheel truck
kruosaa	គ្រួសារ	21	family	laan peet	ឡានពេទ្យ	50	ambulance
krup	គ្រប់	27	every, each (any)	laan t+k	ឡានភ្នែក	50	fire truck
krup krón	គ្រប់គ្រាន់	54	enough, adequate	laeŋ	ឡើង	44	to climb, to rise
kruu	គ្រូ	1	teacher, master of an art	laeŋ pra? khæc	ឡើងប្រាក់ខែ	60	to raise a salary
kruu khmae	គ្រូខ្មែរ	57R	sorcerer, practitioner of traditional rituals	laeŋ sa?	ឡើងស្តី	52	to get a promotion
kruu peet	គ្រូពេទ្យ	9	doctor	laom pót	ឡោមពាត់	52	to ambush
kruu pərien	គ្រូបង្រៀន	9	teacher	lbaat	ស្ប្រាត	56	to patrol, to guard
kruu tiay	គ្រូទាយ	40R	soothsayer, oracle, astrologer, medium	lbeen	របេង	20	tuberculosis
ksaoy	ស្ងួល	6	weak	lbten	លឿន	51	speed
kuk	គុក (37L)	51	prison, jail	lbəwŋ	ស្ទង់	25	= look bəwŋ
kummənih	កុម្មុយនិស្ត	57	Communist	lǎ?	សាក់	51	to hide
kumməniakum	កម្មនាគមន៍	49	communications	lə?el	រង្វិល	59	slippery
kuo	គួរ	40	should	leek	លេខ	23	number; size
kuo som	គួរសម	60	fair, rather, quite	leek sekól khiuon	លេខសំគាល់ខ្លួន	54	serial number
kút	គត់	23	exactly, even	leen	លេង	5	to play, to visit, to do for fun
kuu	គូ	16	pair	leen thóa kdaw	លេងធ្ងន់ក្លោ	58L	to get tough, to get stricter
kuut	គូម	52	one's behind, buttocks	leep	លេប	20	to swallow
kuybaa	គុយបា	4	Cuba	lebiep	របៀប	29	way, style
	(L)			leboh	របស់	16	thing; of, belonging to
l?əw	ស្អាត (2)	6	pretty, beautiful, good				

ləbɔɔŋ	របាំង	55	fence	leɛŋ	ស្រេច	34	to quit; to divorce
ləbuoh	របួស	50	wound; to be wounded	leɛŋ lɛh	ស្រេចសៈ	40R	to divorce, to abandon
lədɛw	រដូវ	24	season	liɑ	សា	1	to say good-bye
lədɛw prɑŋ	រដូវប្រាំង	24	dry season	lian	សាន	6	million
lədɛw tɨk laɛŋ	រដូវទឹកខ្លាំង	59	flood season	lian	សាង	5	to wash
lədɛw vúhsaa	រដូវវស្សា	24	wet season	liav	សាវ	13	Laos, Lao-tian
ləə	លើ	29	on, above	liay	សាយ	33L	to mix
ləək	លើក (30R)	38	to raise, to lift, to carry	lien	ស្បែក	19	to stick something out
ləək	លើក	47R	time, instance	liiŋ	ស៊ីង	33	to fry rice
ləək leɛŋ tɛ	លើកលែងតែ	31	except	liit	ស៊ីត	18	liter
ləək tɨk cət	លើកទឹកថ្លៃ	54	to encourage	liiv	ស៊ីវ	8	single, bachelor
ləhaɛk	រើហាក់	41	torn	li:c	ស៊ីប	56R	to set, to sink
ləhout	របៀប	60	(see note)	li:en	ស្បែក	24	fast
ləkhet	សំខ័យ	49	message, letter, document	li:əŋ	ស្បែង	23	yellow
ləlɔk	សសក	44L	cuckoo	li:t	ត្រ	11	to hear
ləmɔɔm	ស្រេច	18	enough, adequate	lkhaon	ស្បែង	45	play
ləmɔɔm ləmɔɔm	ស្រេចៗ	56R	small, trivial	lɲiac	ស្បែង	19	evening
ləmɔɔm tɛ	ស្រេចតែ	50	by the time that...	look	លោក	1	Mr., you, sir (male)
ləmɔɔ?	ត្រីម៉ែក	42	trailer (small)	look a?nu?seeny		48	Captain
ləŋia	រងា	24	cold	aɛk	លោកអគ្គសេនីយឯក		
ləŋit	ងងឹត	51	dark	look a?nu?seeny		48	1st Lt.
ləthi?niyum	សន្តិសុខ	55L	ideology	tou	លោកអគ្គសេនីយទោ		
ləvian	រវាង	54	between	look a?nu?seeny		48	2nd Lt.
ləvúi	រស់	14	busy	trey	លោកអគ្គសេនីយត្រី		
				look kruu	លោកគ្រូ	1	teacher (male), you

look menó? សោកម្នាក់	30L	a man	(M)		
look srey សោកស្រី	1	Mrs., you, madame (female)		mæ ម៉ែ	25L = mædaay
look utdomseeny æk សោកទុក្ខចលននិយម	48	General		maoŋ ម៉ោង	4 hour, time; clock
look utdomseeny nlayú? សោកទុក្ខចលននិយមនាយក	48	Lt. General		maoŋ pemaan ម៉ោងប្រធាន	7 what time is it?
look utdomseeny tou សោកទុក្ខចលននិយមទោ	48	Maj. General		mcuI ម្នូល	20 needle, syringe
look utdomseeny trey សោកទុក្ខចលននិយមត្រី	48	Br. General		mee bañciakaa មេបញ្ជាការ	47 commander
look vóoré?seeny æk សោកវរលននិយម	48	Colonel		mee dæk nóm មេដឹកនាំ	47 leader
look vóoré?seeny tou សោកវរលននិយមទោ	48	Lt. Colonel		mee khum មេខ្នុរ	25 khum chief
look vóoré?seeny trey សោកវរលននិយមត្រី	48	Major		mee phum មេភូមិ	25 phum chief
lou ឡូ	31	dozen		mee sèkat មេសេកាត	28 quarter chief, chief of a sèkat
luh traa tæ សុះត្រាតើ	56	not unless, provided (that), providing that		meeday មេដៃ	27 thumb
luoh pælaa ស្ពានបន្ទា	55	barbed wire		meeday មេដាយ	57 medal
lú? សក់	6	to sell		mee មេ	32 sky
lú? សក់	24	to fall asleep (resultative verb)		mee មេ (17R)	24 clear sky
luk luy សុកសុយ	53	to invade		mee មេ មេប្រកែកថ្ងៃ	24 cloudy sky
luoc ស្តួច	37	to steal		mee មេ មេប្រកែកថ្ងៃ	24 cloudy sky
lup muk សុបមុខ	22	to wash (face)		meemaay មេម៉ាយ	40R widow, widower, divorced, divorced
luu ស្នូ	39L	sewer, large pipe, ditch		meerien មេរឿន	32 lesson
luum ស្នូន	60R	to crawl on one's belly		mæcah ម្ចាស់ (41L)	42 owner, master, boss
luy សុយ	4	money		mæcah laan ម្ចាស់គ្រាន់	42 car owner
				mæ ceəŋ មួយដំបូង	48 one trip
				mæ dɔɔŋ មួយដំបូង	5 once; for a change
				mæ dɔɔŋ mæ dɔɔŋ មួយដំបូង	15 once in a while
				mækhaəŋ tlet ម្ខាងទៀត	60 the other side

mə lian	មួយលាន	6	one million	mə ɲay	មួយថ្ងៃ	7	one day
mə məən	មួយម៉ឺន	6	ten thousand	məphey	ថ្ងៃ	6	twenty
mə rooy	មួយរយ	6	one hundred	məphey pram	ថ្ងៃប្រាំ	6	twenty-five
mə saən	មួយសែន	6	one hundred thousand	məphleət	មួយភ្លែត	7	a minute, a moment
məciiciat	បញ្ជី ជាតិ	25	birth certificate	məriam day	ម្រាមដៃ	52	finger
mədaay	ម្តាយ	8	mother	məsəl məŋ	ម្សិលមិញ	11	yesterday
mədaay coŋ	ម្តាយច្រមុះ	29R	stepmother	məsɪn	ម៉ាស៊ីន	14	engine, machine
mədaay kmeek	ម្តាយក្រីក	18	mother-in-law	məsɪn thoət səmleən	58R	tape record-	
mədaay mliŋ	ម្តាយថ្មី	18	aunt younger than parent		ម៉ាស៊ីនចកសំឡេង ^{១៧}		
mədaay thom	ម្តាយធំ	18	aunt older than parent	məsɪn tik	ម៉ាស៊ីនទឹក	39	water fountain
..., məe teh	(13L)	28	perhaps, maybe	məthyoubay	មធ្យោបាយ	59	means, tactic
... ម៉ែសម្រា				məthym	មធ្យម	55	medium, average
məəl	មើល	2	to read, to look at	məyaən tɪət	ម្យ៉ាងទៀត	49	furthermore, another thing
məəl dac	មើលដាច់	12	to be able to read	mec	ម៉េច	9	how, why; how about...
məəl kee məəl aən	38L	to watch people		mec baan te	ម៉េចបានក៏	40	why
	មើលក្រមើលដាច់			mec əŋcəŋ	ម៉េចក៏ដឹង	15	why, how come
məhaavi?thialay	40	University		məən	មែន	16	sure, true; it is true
	មហាវិទ្យាល័យ			məən əh	មែនទេ	11	it?... isn't it?
məhoup	ម្ហូប	15	food	məən əh	មែនទេ	30	really, is that so!
məleh	ម្ល៉េះ	18	so + adjective	məh (=məleh)	ម្ល៉េះ	40	so, so much
məənó? məənó?	(30R)	47	each (person), every one of them				
	ញាតិ						
məntii	មន្ទីរ	55	building, office				
məntii catkaa	(47R)	55	headquarters				
	មន្ទីរចាត់ការ						
məntii peət	58	hospital					
	មន្ទីរពេទ្យ						
mənuh	(18L)	33	people, person, human being				
	មនុស្ស						
mənut	ម៉ីនុត	9	minute				

mia	មា	18	uncle younger than parent	mɪn ɛy tee	(6) 10	you re welcome, that's O.K.it's nothing
mian	មាន	18	to have, there is	ម៉ែនអ័រ		
mian	មាន	4	to exist, to have; there is; to be rich, wealthy	mɪn khvah tee	ម៉ែនខ្លះទេ	45 plenty, a lot of
mian baan	មានបាទ	15	past time indicator	mɪn krón tae...	tiet	60 not only... but
mian (kmian) əkah	មាន(គ្មាន)ឱកាស	46	to have an opportunity	ម៉ែនគ្រាន់តែក...ទៀត		
mian ɛy	មានអី	9	fine, O.K.	mɪn lʔɔɔ tee		3 not good
mian kaa ɛy	មានការអី	9	"What can I do for you?"	ម៉ែនល្អទេ		
mian knia		13	to be altogether,	mɪn meen (cia)	9	isn't a...
mian pəyaoc	មានប្រយោជន៍	28	to have company useful, important, interesting	ម៉ែនមែន(ជា)		
mian prəsaɰ	មានប្រកាស	29	to say, speak (formal)	mɪn...pəmaən	20	not so..., not very...
mian rɪəŋ	មានភ្លើង	15	to have a fight	ម៉ែន... ម៉ែនឆ្មារ		
mian sənəaŋ	មានសំណាប	51	lucky	mɪn səw	12	not much, not really
mian tooh	មានទោស	36L	guilty; to be punished	mɪn...səh	ម៉ែន...សោះ	5 not at all
mɪŋ	ម៉ែន	18	aunt younger than parent	mɪn tae pənoh	37	not only that
mɪn	ម៉ែន	53	mine	ម៉ែនតែកម៉ែនណោះ		
mɪn	ម៉ែន	3	no, not	mɪn thaa te...dae	45	not only... but
mɪn (cam) bac	ម៉ែន(ចាំ)បាច់	9	don't have to, not necessary to	ម៉ែនថាតែក... ម៉ែន		
mɪn caŋ	ម៉ែនចាញ់	43	as...as	mɪn tien tee	48	it depends
mɪn cə...pəmaən	ម៉ែនជា... ម៉ែនឆ្មារ	10	not very	ម៉ែនឡើងទេ		
mɪn daɛl... (səh)	ម៉ែនដា... ម៉ែនឆ្មារ	12	have never, doesn't ever	mɪn tón	3	not yet; to be unable to do in time
mɪn dɔl	ម៉ែនដល់	24	not as...as	mɪn yuu mɪn chap	59	sooner or later
	ម៉ែនដល់			ម៉ែនយូរម៉ែនឆាប់		
				mɪt	ម៉ែត	21 friend
				mɪt səmleəŋ	21	friend
				mmon	ម៉ែត្តសម្បត្តិ	51 to intend
				mnaac niŋ	40	since
				mnoh	ម៉ែត្ត	31 pineapple
				món	ម៉ែត	34 chicken
				món tia	ម៉ែតទា	53 poultry

mro	មក	4	to come; to, toward	(N)	
mro dol	មកដល់	9	to arrive	naa	ណា 2 which, where
mootoo	ម៉ូតូ	11	motorcycle	naa muoy	ណាមួយ 20L any, some
morcee	ម៉ូច	55	mortar (gun)	naa muoy...naa muoy	40 on the one hand...and on the other hand...; not only...but also
mórt	មាត់	22	mouth	ណាមួយ...ណាមួយ	
mórt tunlee	មាត់ទន្លេ	48	mouth of the river	nae	នឹ 34 indicates hesitation
mongdaa	ប័ណ្ណដាក់	27	money order	nah	ណាស់ 5 very, very much
mphot	បំផុត	36	of all...est (superlative)	ndaat	អណ្តាត 19 tongue
mron	ប្រុងប្រយ័ត្ន	58L	to intend	ndoun	អណ្តូង 39 well
muo	មុជ	19	to dive, to go under	né?	អ្នក 8 classifier for person; you
muo tik	មុជទឹក	19	to take a shower; to go swimming	né? aen	អ្នកដល់ 27L you
muk	មុខ	33	face; kind, type	né? bomrae	អ្នកចំរើ 30R servant
muk	មុខ	29	front, in front of	né? baa? prae	41 interpreter
muk cia	មុខជំនាញ	30	definitely, surely, definitely, will	អ្នកចករគ្រប់	
muk gia	មុខងារ	54	job, work, position	né? cam kaa	34R farmer (non-rice)
mun	មុន (21L)	22	before	né? canli	អ្នកដទៃ 19 patient
mun niŋ	មុនដំបូង	22	before	né? cit khaan	អ្នកជិតខាង 14L neighbor
mun deboun	មុនដំបូង	42	first of all	né? kan luy	56 treasurer, cashier
mun maon	មុនពេល	9	ahead of time	អ្នកកាន់ស្រយា	
muo?	ម្តាយ	23	hat	né? kroo	អ្នកក្រី 26L poor person, the poor
muoy	មួយ	6	one, a	né? kruu	អ្នកគ្រូ 1 teacher (female)
muoy muoy	មួយៗ	19L	slowly	né? leen	អ្នកសេដ 44 player
muoy muoy	មួយៗ	47	each	né? mian	អ្នកមាន 26L rich person, the rich
muoy viñ tiet	មួយៗទៀត	38	another thing	né? neesaat trey	44 fisherman
mullathaen	មូលដ្ឋាន	59	base (military and philosophical)	អ្នកសេសាទត្រី	
				né? nóm saa	55 messenger
				អ្នកសាសា	

né? phieh khluon	47	refugee	niyley rbo	និយាយរក	48R	to be friendly with, to talk to, to seek out
né? prap	13L	the one who tells	niyúm	ស្រប	44	accustomed to; normally
né? srok srae	24	farmer, villager	n̄əy hot	ឆ្ងាយហត់	55	to be tired
né? tēnaaŋ kesaet	50	press representative	n̄ŋ	នឹង	2	that, this; here, there; (Indicates action in progress); the
né? thom	14L	big shot, important person	n̄ŋ	នឹង	24	and
né? tooh	(37L) 52	convict, prisoner, guilty person, criminal	n̄ŋ haey	នឹងហើយ	16	that's right
né? ɔŋtuut	54	diplomat	n̄ŋ thaa	នឹងថា	35R	if it were to be said
né? naa	2	who, whoever	n̄w	នៅ	2	to live, to stay
nəyoobaay	(30R) 55	politics	n̄w	នៅ	3	still
nəw	47R	a particle that can precede the object of a verb (literary)	n̄w aenih	នៅឯនេះ	44	over here
ney	5	meaning	n̄w...n w laey		45	not yet
nialikaa	25	watch	n̄w laey	នៅ...នៅឡើយ	57	not yet
nian	1	Miss, you (female)	n̄w peel dael		53	at the time
niavia phtuk kəpal hɔh	55	aircraft carrier	n̄w sol	នៅពេលដែល	23	remained
		នាវាដឹកកប៉ាល់ហោះ	n̄w tae	នៅតែ	60	still
nlay təhian	47	officer	nóm	នាំ	50	to lead, to take (someone somewhere), to transport
nlay təhian bəmron	46L	reserve officer	nóm aoy skól		49L	to introduce to
nih	4	this; here		នាំមុខស្គាល់		
nimuoy nimuoy	26L	each, each one	nsaay	ទន្សាយ	44	rabbit
niyley	2	to speak	ntéh	រន្ទះ	51	thunder
			ntec	ចង្កឹប	44	little, few
			ntec mēdɔɔŋ ntec mēdɔɔŋ	ចង្កឹបម្តងៗ	57	a little at a time, little by little

n-tec ntuoc	ចន្លឹចចន្លួច	14	a little	រ៉ូប	វ៉ាប៊ុ	(34R)	45	to die (used of animals and very informally of people)
nuh	នោះ	4	that; there					
numpan	នំប៉័ង	34	bread					
numpan da? sac	នំប៉័ងដាក់សាច់	45	sandwich					
	(កី)							
ham	ញ៉ាំ	4	to eat, to drink, to smoke	oh	ខុស		56R	firewood
				om	អី		18	aunt or uncle older than parent
ham baay haan	ញ៉ាំច្បាស់ហាង	5	to eat out	om tuuk	អ៊ុក		44	to row
				opasa?	ខុសស្អី		35L	obstacle, challenge
həhəm	ញញឹម	47L	to smile	otael	អូតែល		10	hotel
hik róp	ញឹកញាប់	56	often	ottiahəw	ទូទាចារណ៍		44	example
hóp	ញាប់	8	rapid, rapidly	ouh	អូស		42L	to tow, to drag
huh hūn	ញុះញង់	57	to instigate, to incite					
	(ក)							
hay	ថ្ងៃ	7	day	oh	អស់		8	to be out of, all (finished), to be all gone
hay aatit	ថ្ងៃអាទិត្យ	30	Sunday	oh kəlan	អស់កម្លាំង		33	to be tired
hay can	ថ្ងៃចន្ទ	30	Monday	ənaac	អំណាច		25	power
hay nih	ថ្ងៃនេះ	3	today	ənteré?ciat	អន្តរជាតិ		55R	international
hay ŋkia	ថ្ងៃអង្គារ	30	Tuesday					
hay pəhoh	ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍	30	Thursday	əmpli	អំពី		42	about, concerning; from
hay put	ថ្ងៃពុធ	30	Wednesday	ənglee	អង់គ្លេស		2	English
hay saw	ថ្ងៃសៅរ៍	30	Saturday	əŋ tuət...	អង្គទូត		54	diplomat
hay saw kraoy	ថ្ងៃសៅរ៍ក្រោយ	30	next Saturday	əw	អរ		1	to be glad
hay sok	ថ្ងៃសុក្រ	30	Friday	əw kun	អរគុណ		1	thank you
hay trəŋ	ថ្ងៃត្រង់	56R	noon	əprum	អប់រំ		49R	to educate, to bring up, to teach manners to
ŋia?	ងាក	39R	to turn (body)					
ŋkaal	អង្កាស់	3	when (non-past)					
ŋkəw	អង្ករ	34	(uncooked) rice					
ŋkup	អង្កប់	58	trap	p?oun	ច្ឺន		8	younger sibling
ŋkuy	អង្កុយ	29	to sit					

pʔoun cildoun muoy	18	younger first cousin	pəbaŋ pəlom	ថ្មីស្រី 60	to camouflage
pʔoun thlay	18	younger sibling-in-law	pəcəʔ	បញ្ជាក់ 26R	to attest, to certify, to verify, to prove, to show
paet səp	6	eighty			
paŋiəhaa	47	problem	pəcəŋ	បញ្ចេញ 52L	to take out, to remove, to show off
paot	58R	a metal container the size and shape of a gasoline can	pəchan niŋ	ប្រឆាំងនឹង 37L	against, opposed to
paom	31	apple	pəchuoy khaet	26	Lt. governor
pdah saay	19	to get a cold, a cold	pəchup	បញ្ឈប់ 42	to stop (someone or something)
pdey	8	husband			
pəʔ	22	to wear, to put on, anything other than skirt or pants	pəcoh pəcoul	54	to persuade, to influence
pəʔ kedaal	32	half, middle	pəcoul	40L	to put in, to cause to enter
pəʔ saʔ	47	to have a rank	pəcrah phlæw	42	to go the wrong way (on a street)
peek	11	too	pəcúl mɔn	43	cocks fight
peel	7	time			
peel mɔn rəvúl	14L	spare time, free time	pəcum	36L	to meet, to hold a meeting
peel naa	14	when	pəcuun	47	to send
peel thŋay	22	daytime	pədaal aoy	59	to cause
peeŋ pɔh	33	tomato	pədaal mɔʔ pɿi	59	caused by
pəʔaek	42L	chair back, support	pədae	52	to march, to cause to walk (causative), to escort
pəʔuoc	20	window	...pədae...pədae(39R)	60	(see note)
pəbaaʔ	(5)18	difficult			
pəbaek	58	to break (transitive)			
pəbaŋ	60	to hide			

pədap daoy	59	equipped with	pəkún	ចង្កៀង	10	toilet
pədap pədaa	44	equipment	pəkuot (pəcɛɛŋ)	ប្រកួត (ប្រឆាំង)	43	to compete
pədaw	36L	to teach manners, to give advice	pəlaa	ចន្ទី	55	thorn
pəduc	35L	to compare	pəlae	ចន្ទី	34	vegetable
pəhaaŋ	42	to show	pəlih	ប៉ូលីស	28	police
pəheh	35	to neglect	pəlom	ចន្ទី	41	to cheat, to fool, to confuse
pəhaeɩ	9	about, approximately	pəɩwɔŋ	ប្រឡង (7)	43	to take a test
pəhat	48	to train, to drill	pəɩwɔŋ cɔp	ប្រឡងដាច់		to pass a test
pəhou	39L	to cause to flow	pəɩwɔŋ thlé?	ប្រឡងធ្លាក់	45R	to fail a test
pəhout	35	(see note)	pəmaan	ប៉ុន្មាន	6	how many, how much
pəhsaka?kam	58	mission	pəmaan ŋay n+ŋ	ប៉ុន្មានថ្ងៃប៉ុន្មាន	20	the past few days
pəkae	43	skillful, smart, effective	pəmbaek	បំបែក	52	to break (transitive)
pəkaek	58R	to refuse, to argue	pəmbaek cuo	បំបែកជួរ	56	to break ranks
pəkaet	57R	to give birth to, to originate	pəmbah pəmbao	បំបះបំផ្ទុះ	52	to incite, to rabble-rouse
pəkhɔm	40	to force	pəmbey	ប្រាំបី	6	eight
pəkɔt	56	certain, sure	pəmbuon	ប្រាំបួន	6	nine
pəkɔt thaa	30	to be certain	pəmmuoy	ប្រាំមួយ	6	six
pəkɔwŋ	33	lobster	pəmpé?	បំពាក់	56	to decorate (with a medal), to put on, to cause to wear
pəkɔp	49	to order, to command	pəmpé? sa?	បំពាក់សក្ក	56	to award a promotion
pəkɔp (daoy)	51R	to have, to be possessed of	pəmpiŋ	បំពេញ	27	to fill
pəkraap	48L	to flatten, to defeat completely				

pəmpil	ប្រាំពីរ	6	seven	pəthianlathippədey	37	president (of a coun- try)
pəruk rət	ប្រមុខរដ្ឋ	55	chief of state	ប្រធានាធិបតី		
...pənəŋ ប៉ុណ្ណោះ	49	and that's all, only	pəthuy	51	to take a chance, to risk
pənəŋ seh	ប្រណាំងសេះ	44	horse racing	pətiay	47	barracks
pənɨŋ	ប៉ុណ្ណោះ	18	only; that much	pətuɔp	13	room
pənɨt	ពិនិត្យ	42	to examine, to observe, to inspect, to censor	pətuɔp tik	9	rest room
pəntae	ប៉ុន្តែ	41	but	pəyaoc	48R	utility, interest, gain
pəñaa	ប្រាជ្ញា (59R)	60	intelligent, smart	pəyat	20	to be care- ful; watch it
pəñap	ប្រញាប់	30	to be in a hurry	pəyúl	15	to explain
pəphlaañ	បំផ្លាញ	51	to destroy	pəeŋ	45	cup
pəphlah	បំផ្លាស់	52	to change, to transfer (transitive)	pəermii baək laan	42	driver's licence
pəphlic	បំភ្លេច	55R	to forget (deliberately)	ប្រឹក្សា	8	hospital, medicine, doctor, nurse
pəpóok	ពពក	51	cloud	pəet ruhsli	18	Russian hospital
pəpún	ប្រពន្ធ	8	wife	ph?aem	31	sweet
pəraam koucɔɔ	កំបាំង	36	curfew	phaa?	42	to fine
pərae	បំរើ	41	to serve	phae kapal	17	port, dock, pier
pəraŋ	បារាំង	2	French; a Frenchman, the French	phaen kaa	58	plan
pərien	បង្រៀន	2	to teach	phaen tii	49	map
pəriŋ	ពង្រឹង	51	to harden, to stiffen, to strengthen	phcuŋ	51L	to point a weapon close- ly at
pərou	ប៊ុយរ៉ូ (48L)	57	office	phdah saay	19	to have a cold
pəteeh	ប្រទេស	43	country	phdət	27	to print, to imprint
pətéh	ប្រទះ	41	to meet	phdət meeday	27	to finger- print
pəthaem	បង្កើន	51	to increase (transitive)			

phheet	ភេទ	41R	sex, gender	phlæw khvaen	ផ្លូវច្រវែង	48	cross road, intersection
phæk	ផឹក	38R	to drink (non formal)	phliam	ភ្លាម	(38R) 54	immediately
phsom	ផ្សំ	58	to assemble, to gather	phlic	ភ្លេច	6	to forget
phcuo	ភ្នុរ	40L	to plow	phlic chin tæ		16	to completely forget
phdom	ផ្គុំ	55	to gather	haey	ភ្លេចសឹមទៅហើយ		
phdɔl	ផ្គត់	39	to supply	phlien	ភ្លៀស	16	rain, to rain
phdou	ផ្លាស់	(50R) 60	to change	phlom	ផ្លុំ	60	to blow
phhey	ភ័យ	42R	to be afraid, to be frightened	phlɔn	ប្លន់	53	to rob, to plunder
phæk	ផឹក	39	to drink	phnaek	ផ្នែក	(34R) 51	part, section
phia?	ភាគ	6	part, a fraction of	phneek	ភ្នែក	15	eye
phia? craen	ភាគច្រើន	6	the majority	phnom	ភ្នំ	48	hill, mountain
phia? craen craen tæ	ភាគច្រើន ៗ តែ	58	the majority	phnom bookkoo	ភ្នំបូកគោ	45	Bokor Mountain
phia? rooy	ភាគរយ	6	percent	phnou	ផ្លូវ	60	grave, tomb
phasaa	ភាសា	58	language	phñæ	ផ្ញើ	21	to send
phkaa	ផ្កា	45	flower	phñé?	ភ្ញាក់	22	to wake up (intrans.)
phkaay	ផ្កាយ	58	star	pho?	ភក់	59	mud
phlae	ផ្លែ	31	fruit	phɔl	ផល	40L	product, outcome
phlae chæ	ផ្លែឈើ	31	fruit	phɔɔŋ	ផង	6	too, also, either
phlae setouc	ផ្លែស្ពឺប	44	fishing hook	...phɔɔŋ...phɔɔŋ	... ផង ... ផង	40	(see note)
phlaek	ផ្ទុក	21	strange, different	phsaa	ផ្សារ	15	market; downtown
phlah	ផ្លាស់	47	to transfer	phsaa kedaal	ផ្សារកណ្តាល	15	Central Market
phleeng	ភ្លេង	12	music	phsaen	ផ្សែង	55	smoke
phlæ	ភ្លើង	56L	stupid	phsan	ផ្សំ	44	to tame
phlæng	ភ្លើង	10	fire; light; electricity	phseeng (phseen)	(26R) ផ្សេងៗ	35	different
phlæng kehɔɔm	ភ្លើងក្រហម	10	red light				
phlæw	ផ្លូវ	10	street, road				

phtéh	ផ្ទះ	5	house, home	plisaa	ពិសា (16L)	29	to eat, drink (formal)	
phtien	ផ្សំ	58	to synchronize, to make certain	piñ cet	ពោញ ថ្លៃក្នុង (32L)	42	to be pleased, to be satisfied	
phtól khluon	(35L) ផ្ទាល់ខ្លួន	51	personal; selfish	piñ tii kron		38L	all over the city	
phtuh	ផ្ទុះ	45	to explode	piñ	ពោញ ខ្សែក្រវែល ព័ង	38	to depend on	
phtuk	ផ្ទុក	50	to load	pit	ពិត	54	true	
phtuy tiw	ផ្ទុយ ផ្ទុយទៅវិញ (32R)	36	on the contrary	pit meen tae		46	while it is true that	
phum	ភូមិ	39	hamlet, village	póa	ពិត មែន ពិត ពណ៌	23	color	
phuumia	ភូមា	57	Burma	poh	បុស	27	post office	
phuut	ភូត	54	to lie	póon	ពង	33	egg	
phylabaal	ព្យាបាល	55R	to take care of, to care for	poun	ពោង	41	buoy	
pia?	ពាក្យ (6)	24	word	pra?	ប្រាក់	45	silver; money	
pia? cəcaam əraam		54	rumor	pra? khac	(41R)	56	salary	
	ពាក្យ ចម្លែង អាក្រក់			pracñaa	ប្រាក់ ខ្លាំង	59R	intelligence	
pia? thom thom		36L	rude words, backtalk	prae	ប្រាជ្ញា ឆ្លើយ	32	to use, to ask to do, to send on an errand	
	ពាក្យ ឆ្លើយ			prae	ប្រែ	(4)	24	to translate
plah piñ	ពាស ពោញ (44R,L)		all, complete, all over	pran	ប្រាំ ប្រាំបី	14	brake	
play	ពាយ	44	extinct	prap	ប្រាប់ (8)	10	to tell	
pil	ពី	4	from	prap aoy	ប្រាប់ ខ្លួន	10L	to tell to (do something)	
pil	ពីរ	6	two	prən	ប្រឹង	44	to strive	
pil mənay	ព័ន្ធមួយថ្ងៃ ម្ខាង	41	the other day	pretikaa	ព្រឹត្តិការណ៍	50R	event	
pil mun	ពីមុន	18	before, previously	preek	ប្រែក	58	stream	
pil ŋkaal	ព្រឹក ពេល វា	9	when	preek clik	ប្រែក ដឹក	58	canal	
pil pruh	ព្រោះ		because	preen	ប្រេង	14	oil	
pling pon	ព័ង ប័ង	43	ping pong	prey	ព្រៃ	44	forest, jungle	

præh	ជ្រូក	44	deer	pum saen	ពុទ្ធិសាសនា	31	a kind of fragrant tree; a kind of large mango
priap	ក្រាប	43	pigeon				
priep	ប្រៀប	60L	to compare				
prik	ព្រឹក	7	morning	pún	ពន្ធ	53	tax
prik meñ	ព្រឹកម៉េញ	10	this morning	puo?	ពួក	52	group
				puo?maa?	ពួកម៉ាក	5	friend
proh	ប្រុស	8	male (pertaining to human)	puo? yie? kon	ពួកសៀកកុង	52	Viet Cong
prohok	ប្រហុក	33	preserved fish paste	puon	ពួន	53	to hide (oneself)
pron	ប្រុង	59	to be ready	puu	ពូ	18	uncle, younger than one's parent
pron priep	ប្រុងប្រៀប	57	to be ready	puu aen	ពូឯង	18L	you
próm	ព្រម	35	to agree, to allow		(R)		
prôté?bat	ប្រតិបត្តិ	48R	to execute, to put into effect	raadyou	រាដ្ឋសារ	22	radio
				rey luy	ទឹកលុយ	53	to take up a collection
prôte?batkaa	ប្រតិបត្តិការ	58	operation	ré?	រាក់	59	shallow
prôté?kam		50	reaction	ræh	រើស	23	to select, to choose; to find, to pick up
prúh	ប្រតិកម្ម	3	because	rætraet	រឹតត្រឹមត្រូវ	60	to retire
prúm daen	ព្រំដែន	48	frontier, border	rèh	រឺ	5	or; question particle
prúm daen khmae yuon	ព្រំដែនកម្ពុជា-វៀតណាម	57	Cambodian-Vietnamese border	ræmkhaan	រំខាន	60	to disturb, to annoy
pruoñ	ព្រួញ	44	arrow	ræmloup lee	រំលោភលើ	59	to violate
pruoy	ព្រួយ	31	to worry	ræp yóo	រឹបយក	49	to confiscate
púh	ពោះ	52	stomach	rævúl (n+ŋ)	រវល់ (រើស)	14	to be busy, to be concerned with, to be worried about
púh	ពាស់	44	snake				
puk	ពុក	59	rotten				
puk mótt	ពុកមាត់	22	mustache, beard	riaccækaa	រាជការ	38	government
púl	ពាស	49	troops	riey	រាយ	56	at retail
púl læbaal	ពាសបាស	57	sergeant	riey kaa	រាយការណ៍	42	to report

riel	រៀល	18	riel (Cambodian currency)	róo khoh róo trew	26R	to find out the truth
rien	រៀន	2	to study, to learn	រកខ្លួនរកត្រូវ róo sii រកស៊ី	53L	to earn a living, to make money
riep cam	រៀបចំ	11	to arrange			
riep cam khluon	រៀបចំខ្លួន	13L	to get ready, to get dressed	róon tuk រងទុក្ខ	56	to suffer, to undergo suffering
riəŋ	រឿង	6	story, matter; fight	roon រោង	6	a shelter, a (movie) house, a large building, a factory
rit	រឹត	5	or			
riŋ	រឹង	58R	hard			
riŋ kbaal	រឹងក្បាល	58R	hard-headed, stubborn	róh រាស់	40L	to rake, to harrow
rit	រឹត	20	to rub	róp រាប់ (33L)	54L	to count
rit tae	រឹតតែ	32L	increasingly	róp + number e.g. róo pón	43L	hundreds, thousands, etc.
rit tae...laəŋ	រឹតតែ...ឡើង	34	increasingly	រាប់ពាន់		
rokkət	រុក្ខត័កត	50	rocket			
ról	រាល់	14	every (with time words)	rúh រស់	8	alive
ról aatit	រាល់អាទិត្យ	21	every week	ruhsii រុស្ស៊ី	18	Russia Russian
ról khac	រាល់ខែ	21	every month	ruñ រុញ	35	to push
ról ŋay	រាល់ថ្ងៃ	30	every day	verb+ ruoc រួច	22	to finish ... verb+ ing
ról peel	រាល់ពេល	14	every time	ruoc រួច	5	then
ról prik	រាល់ព្រឹក	22	every morning	ruoc həh រួចហើយ	5	then
róm	រាំ	5	to dance	ruoc həh re niw	11	finished yet?
rót pəhaa	រដ្ឋប្រហារ	53	coup d'état	រួចហើយឬនៅ?		
róttəkaa	រដ្ឋការ	38	government, civil service			
róttəpilibaal	រដ្ឋាភិបាល	38	government, administration, regime	ruoc khluon រួចខ្លួន	26	to be free from obligation, to be even with
róttthianii	រដ្ឋធានី	57	capital city	ruoc pii mótt រួចពីចាត់	49L	to say for the heck of it, to make up a story
róo	រក (18R)	34	to look for			
róo...khəəñ	រក...ឃើញ	12	to find	rút រត់	35	to run
				rút cəñ រត់ចេញ	52	to desert

rút kóoy	រត់កូយ	54	to smuggle	saathiarəna?rét	35L	republic
rut kruh	រត់ក្រោះ	49	tank			សាធារណរដ្ឋ
ruuŋ dey	រូងដី	53	tunnel, hole, cave	sac	សាច់	15 meat
ruup	រូប	27	image, picture, form	sac ciem	សាច់ចៀម	34 lamb
ruup thoət	រូបថត	27	picture, photograph	sac dóm	សាច់ដុំ	43R muscle
ruy	រូយ	45	fly	sac cruuk	សាច់ជ្រូក	33 pork
	(S)			sac koo	សាច់គោ	33 beef
s?aat	ស្អាត	13	neat, clean, nice, attractive	sac món	សាច់មាន់	34 chicken
s?aek	ស្អែក	3	tomorrow	sae səp	សែសែប	6 forty
s?aek prik	ស្អែកព្រឹក	13	tomorrow morning	saha?rót	សហរដ្ឋ	33 United States
s?ey	ស្អី	18	what	saha?rót aameerik	សហរដ្ឋអាមេរិក	33 United States of America
s?ey khlah	ស្អីខ្លះ	11	what else	sakəməpɦlap	សកម្មភាព	51R activity
s?ey kɔɔ (kót) mian dae	ស្អីក៏(គាត់)មានដែរ	28L	he has everything	saññaa	សញ្ញា (31L)	57 sign
s?ɔp	ស្អប់	47	to hate, to dislike	saññaa phlæŋ	សញ្ញាភ្លើង	60 flare
s?uy	ស្អុយ	34	pungent, bad smelling	san	សាំង	14 gas
sa?	សាក	47	rank, tatoo	sat	សត្វ (40L)	41 animal
saa?	សាក	17	to try	sat slaap	សត្វស្លាប	44 bird
saalaa	សាលា	2	school, hall, court of law	saw kraoy	សៅរ៍ក្រោយ	30 next Saturday
saalaa khum	សាលាប្រឹក្សា	25	town hall	sbaek cəəŋ	ស្បែកដើម	16 shoes
saalat	សាឡាត់	33	lettuce, salad	sbieng əhaa	ស្បៀងអាហារ	51 provisions, food
saam səp	សាមសែប	6	thirty	sdaay	ស្តាយ	35 to regret
saap	សាប	33L	bland, not salty or spicy, fresh (water)	sdaəŋ	ស្តើង	31 thin (thing)
saaró? səkhan	សារៈសីមាន់	48R	essence	sdam	ស្តាំ	10 right
				sdap	ស្តាប់ (1)11	to listen
				sdap baan	ស្តាប់ប៉ាន	12 to understand
				sdap l+i	ស្តាប់ត្រ	12 to hear
				sdey aoy	ស្តីទូល (45R)	59 to reprimand

sdey	ស្តី	59	to reprimand	səkat	សង្កាត់	28	a political division
seen	សេន	31	penny, cent	səkhim	សង្ឃឹម (17R)	40	to hope
səʔaat	សំអាត	45L	to clean	səkól	សំគាល់	54	to recognize
səbaay	សប្បាយ	1	fun, happy	səkriam	សង្គ្រាម	40	war
səbaay cət	(30L)	38	happy	səlaaŋ	សាឡាង	50	ferryboat
səbaay niŋ	សប្បាយចិត្ត សប្បាយនឹង	10R	pleased with, satisfied with	səlat	សាឡាត់	34	salad
səbaəm	សម្លៀក	24	terrible, awfully	səlañ	សំឡាញ់	21	friend; to love, to like
səbot	សំបុត្រ	11	letter, ticket, document	səlap	សម្លាប់	37	to kill
səbot aasəraŋ	សំបុត្រអាស៊ុរ៉ង់	42	insurance certificate	səlap khluon aəŋ	សម្លាប់ខ្លួនឯង	44	to commit suicide
səbot chluəŋ daen	សំបុត្រឆ្លងដែន	42	passport	sələk	សន្លឹក (26L)	27	sheet, classifier for sheets and sheet-like objects, papers
səbot kənaət	សំបុត្រកំណើត	25	birth certificate	səliisəlaət	សាលីសាឡាត	20	salicylate (from salicylic acid)
səbot laan	សំបុត្រឡាន	42	car registration	səlop	សន្លប់	45	to have fainted
səbot məcah laan	សំបុត្រម្ចាស់ឡាន	42	car owner certificate	səm	សម័យ	27	before, not ... until, only then, before...-ing
səbɔɔʔ kaat	សំបកកាត	27	identification card form	səmay	សម័យ (53R)	59	era, modern
səbuu	សាប៊ូ	22	soap	səmkan	សំខាន់	21	important
sədaək	ស៊ីណូក	33	bean	səmkol	សំគាល់	31L	to recognize
sədaək bəndəh	ស៊ីណូកចណ្តុះ	33	bean sprouts	səmleəŋ	សម្លេង	33	voice
sədap thnɔp	សណ្តាប់ធ្នាប់	59	manner	səmleəŋ sahaʔrót aameerik	សម្លេងសហរដ្ឋអាមេរិក	33	Voice of America
səeril	ស៊ីរី	31	cherry	səmlɔɔ	សម្ល	33	a stew
səfləe laan	ស៊ីហ្គេឡាន	42	horn (car)	səmraaʔ	សំរាក	35	to relax, to rest
səh	សិស្ស	3	student, pupil	səmraam	សំរាម	56	garbage
sək	សឹក	60	military				

səmraan	សំរាន់	7	to sleep (formal)	sii chnuol	ស៊ីឡូល	41R	to go into domestic service; to take a job, usually menial
səmrac cət	សំរេចចិត្ត	30R	to decide				
səmrap	សំរាប់	13	for				
səmot	សមុទ្រ (33L)	55	sea, ocean	sii sanj	ស៊ីសាំង	31	to consume gas
səmrok	សំរុក	58	to force one's way in without thought of consequences	sii klou	ស៊ីក្លូ	13	pedicab, cyclo, cyclopusse
sən	សិន	1	first, for the time being	sii ñee	ស៊ីញ៉េ	25	to sign
				sii trou?een		19L	Citroen
sənaaŋ	សំណាង	42	luck	skóo	ស៊ីត្រូអែន	52L	a drum
sənuo	សំណួរ (4)	49	question	skól	ស៊ីស្កូ	32	to know, to be acquainted with
səŋ tae	សំរេច	40	almost	skəw	ស៊ីស្កូ	32	sugar
səphiap	សិរាត	59	condition, appearance	slaap	ស៊ីស្កូ	59	wing
səphiarə?	សម្បត្តិ	56	supplies	slaap pria	ស៊ីស្កូ	20	spoon
səphiw	សៀវភៅ	5	book	slap əh həh	ស៊ីស្កូ	8	already passed away
səpút	សំពត់	23	skirt		ស៊ីស្កូ		
səraap	ស្រាប់	49	set	slək chəe	ស៊ីស្កូ	60	leaf
səroŋ	សារុង	23	sarong	slie?	ស៊ីស្កូ	22	to wear, to put on skirt or pants
sərop tiw	សង្ខេបទៅ	45R	in short, in brief	slie? pə?	ស៊ីស្កូ	22	to dress, to wear, to get dressed
səthaan kaa	ស្ថានភាព	58	situation	slout trəŋ	ស៊ីស្កូ	53	honest, frank, open, docile, nice
sətrew	សត្រូវ (38L)	42	enemy	sma? cət	ស៊ីស្កូ	50R	to volunteer
sət so?	សិតសក់	22	to comb hair	smaa	ស៊ីស្កូ	52	shoulder
səvəŋ	ស្រវឹង	34	drunk	smae knia	ស៊ីស្កូ	43	even, equal
səvəl	ស៊ីវិល	49	civilian	smaw	ស៊ីស្កូ	41L	grass
səh	សេះ	46	horse	smien	ស៊ីស្កូ	26	secretary
siem	សៀម	2	Thailand Thai	sməh trəŋ	ស៊ីស្កូ	54	honest, straight-forward
sii	ស៊ី	14L	to eat, drink (very informal)	snaa		44	crossbow

sɲao	ស្មៅ	33	to boil, to make into soup; a soup containing boiled meat	səŋkhyaa	ស៊ីងខ្លា	33	pudding
sɲiem	ស្ងៀម	39R	still, quiet	səŋkum	សង្កម	55L	society
sok	ស៊ី	1	to be healthy	səŋsay	សង្ស័យ	50	to suspect
sok cət	ស៊ីចិត្ត	42	to be willing, to agree, to be satisfied	səw	ស	23	white
sok səbaay	ស៊ីសប្បាយ	1	to be fine	səwɱ	សម	32	fork
sokkəlaa	ស៊ីកូឡា	23	chocolate; brown	səwŋ	សង	28	to pay back, to repay
som	ស៊ី	9	please, to ask for, to beg, to ask permission	spian	ស្ពាន	53	bridge
som cbap	ស៊ីច្បាប់	9	to ask for permission	spiey	ស្ពាយ	59	to carry, suspended from the shoulder
som tooh	ស៊ីចោល(6)	30	excuse me, I'm sorry	spiy	ស៊ី	32	cabbage
sot tæc	ស៊ីតែត	31	all, exclusively	spiy kdaop	ស៊ីក្តោប	32	cabbage
soum	ស៊ីម	1	please	spoa	ស្ពូត	43	sport
soum thaa tlet	mədɔwŋ ស៊ីមថាម្តងទៀត	1	please say (it) once more	spook	ស្ពូក	33R	tray
soumɬey (tæc)...	(kɔw)	30R	even...	sraa	ស្រា	4	liquor
	ស៊ីម្តី(តែត) ... (ក៏)			sraal	ស្រាល	53	light (not heavy)
sə?	សក់	5	hair	srac tæc	ស្រាចតែត	32	it's up to
səl	សល់	33R	to remain	srac te læc	ស្រាចតែតលើ	56	it's up to
səm	សម	29	to be becoming, appropriate, proper	srae	ស្រែ	24	paddy field, rice field; used generally for farmland
səmraan	ស្រមោត		to sleep	sraek	ស្រែក (42L)	56	to shout
sənnəmɔt	សន្មត		to assume	sraoc	ស្រោច	57R	to sprinkle
səntəsok ciat	សន្តិសុខជាតិ		national security	sraom cæŋ	ស្រោមជើង	22	sock, stocking
səŋ	សង		to build	...srap	...ស្រាប់	41	already, ready
				srap tæc	ស្រាប់តែត	40	suddenly
				srew	ស្រូវ	34	rice (uncooked, unpolished)
				srey	ស្រី	8	female (pertaining to human)

srey mee phtéh	32R	housewife	ta?sil	តាក់ស៊ី	10	taxi
sriev srañ	19	to shiver	taa	តា	18	grandfather
srok	3	village, country, region; district	taam	តាម	10	by
sroap	48R	parallel, in accord with	taam	តាម	52	to follow
sruol	29	easy, convenient, comfortable; to feel good	taam pit	តាមពិត	34R	In truth, in fact, actually
sruol buol	25L	easy, well, all right, fine	taam (khñom) smaan	តាម (ខ្ញុំ) ស្មាន	16	according to (my) opinion
sruol khluon	19	to be fine, to be well, healthy	taam phlæw kaa	តាមផ្លូវការ	57	official (ly)
staad	28	stadium	taam yóobol (khñom)	តាមលោបល់ (ខ្ញុំ)	60	according to (my) opinion
sté? vay	57	to ambush	tae	តើ	28	whether or not, introduces a question
stæ tæ	36	almost	tae	តែ	9	but
stɛŋ	59	small river	tae mæ dɔɔŋ	តែម្តង	35	directly
stuuc trey	44	to fish	taem	តែម្តង	26	stamp
strey	16L	woman, female (formal)	taeŋ tæ	តែងតែ	31	always
suo	1	to ask	taŋ pii	តាំងពី	19	since
suo celaey	54	to interrogate	tee	ទេ	1	no
suo sok tuk	25L	to ask after, to say hello to	teehsæcɔɔ	ទេសចរ	45	tourist
suon cbaa	45	garden	teeləfoun	ទូរទស្សន៍	42L	telephone
sup	33	soup	té?tɔŋ	ទាក់ទង	48R	to relate to, to connect with, to have relations with
suu...cia cian	40	rather...than	təŋ	ទាំង	41L	even
svaay	31	mango	téŋ pəmaan	(30R)	37	all (see note)
svaay pavót	47	automatic	téŋ (pii)	ទាំង (ពីរ)	59	all (two)
ta?	48L	tax	téŋ ɔh	ទាំងអស់ (19R)	22	all

téŋ...téŋ	ទាំង...ទាំង	49	both...and...; including...and...	təlóp mɔo viŋ	ត្រឡប់ចាកវិញ	9	to return
təbɔn	តំបន់	51	region, area	təlóp tiw viŋ	ត្រឡប់ទៅវិញ	9	to return
təbɔn haam mɪn aoy da? kɔɔŋ tɔp	តំបន់ហាមមិនឱ្យដាក់កងទ័ព	51	demilitarized zone	təmrey	ដំរី	54	elephant
təcɔ?	ត្រជាក់	24	cold	təmɾəŋ tae mədɔɔŋ	ត្រង់តែម្តង	58	all the way, straight to, all at once
təcíɔ?	ត្រចៀក	52	ear	tənaa	ត្រង់ណា	29	where
tədəaɛl	ដ៏ដដែល	9	same	tənaaŋ	តំណាង	50	to represent
təənh	តេននីស	43	tennis	tənam	ដំណាំ	40L	(to) plant, something planted
təəp	តែប	56	just	tənee	ទំនេរ (35L)	60	free, unoccupied
təəp	តែប	55	not...until, only then	tənəŋ	ដំណឹង	21	news
təəp əm	តែបនឹង	15	just	tənup tik	ទំនប់ទឹក	60	dam
təhian	ទាហាន	35	soldier	təŋ	តឹង	47L	strict, tight
təhian aakah	ទាហានអាកាស	46	Air Force	təŋbɔn	ទម្ងន់	34R	weight
təhian cəəŋ kook	ទាហានដើមគោក	46	Army	təpəŋ	ទំពាំង	44L	a pond
təhian cəəŋ tik	ទាហានដើមទឹក	46	Marine	təpəŋ baaycuu	ទំពាំងបា្លយដូរ	31	grape
təhian chat youŋ	ទាហានជីត្រលោង	49	paratrooper	təriep cuo	តម្រៀបជួរ	56	to form ranks
təhian niavia	ទាហាននាវា	46	Navy	təróm	ទំរាំ	25	until
təhian pəseh	ទាហានពិសេស	49	special forces	təsee	សរសេរ	2	to write
təhian seh	ទាហានសេះ	46	Cavalry	tətée	ទទេ	44R	free, unadorned, simple, empty
təhian thmae cəəŋ	ទាហានថ្មើរដើម	46	Infantry	tətuol	ទទួល	11	to recieve, to greet
təlaəŋ	ដំឡើង	52	to mount; to raise	tətuol khoh trəw	ទទួលខុសត្រូវ	48R	to be in charge, be responsible
təlaəŋ sa?	ដំឡើងស្តី	52	to promote, to raise rank	tətuol pətuk	ទទួលបន្ទុក	54	to be in charge
təlɔ?	ទម្លាក់	52	to drop	tətuol tooh	ទទួលទោស	36L	to be punished
təlɔ? sa?	ទម្លាក់ស្តី	52	to demote				
təloun	ដំឡូង	31	potato, tuberous vegetable				

tətuol tian	ទទួលទាន	51L	to eat (formal) impersonal	thiat əkah	ធាតុអាកាស	51	weather, climate
tɛc	តិច	18	few, a little	thlaa	ថ្លា	39L	clear (substance)
thaa	ថា	16	to say; that (introducing a noun clause)	thlay	ថ្លៃ	6	expensive; price, the cost of
thaa aoy	ថាឡើយ	8	to say aloud	thlé?	ធ្លាក់	24	to fall
thaa taam	ថាតាម	1	to repeat after	thlé? sa?	ធ្លាក់សក់	52	to be demoted
thaa taam khñom		1	repeat after me	thlən	ថ្លង	31	to weigh, to weigh out
	ថាតាមខ្ញុំ			thlóp	ធ្លាប់	13	used to
thaem	ថែម	18	to add; additional	thmey	ថ្មី	21	new
thaem tiet	ថែមទៀត	18	in addition	thmiñ	ធ្មេញ	20	tooth
thaok	ថោក	15	cheap	thna?	ថ្នាក់	6	room, classroom; class
thé?	ធ្លាក់ (35L)	55	to kick, to pedal a bicycle	thnam	ថ្នាំ	15	drug, medicine
thəə	ធ្វើ	2	to do, to work	thnuu	ថ្នូរ	44	bow (for shooting)
thəə aoy	ធ្វើឡើយ	12L, 12R	to cause, to make	thŋay	ថ្ងៃ	56R	sun
				thŋay	ថ្ងៃសឹម	56R	sun sets
thəə baap	ធ្វើបាប	53	to mistreat	thŋún	ធ្ងន់ (36L)	52	heavy
thəə cia	ធ្វើដំណើរ	42	to pretend	thóa kdaw	ធ្មេញក្បាល	58L	toughness, rigor (restricted usage)
thəə tənəə	(32R)	44	to travel	thom	ធំ	7	big
thəə kaa	ធ្វើការ	7	to work	thommədaa	ធ្មេញ	14	usually, normally
thəə khiat	ធ្វើហាត	37	to murder, to assassinate	thót	ធំ	14L	to be fat
thəə mɛc ələw		40	what can (I) do?	thoət	ថត	27	to photograph, to record
	ធ្វើចេញពីខ្លួន			thoət ruup	ថតរូប	28	to take a picture
thəə so?	ធ្វើសក់	28	to do someone's hair	thum	ធ្មេញ	34	to smell
thəə təhian	ធ្វើទាញ	46	to serve in the service	thun	ធ្មេញ	55	type, kind, caliber
they bæ	ថ្លៃថ្លៃ	55	although				
they mɪn + verb	ថ្លៃថ្លៃ	10	of course				

tia	ទា	33	duck	tíw dɔl	ទៅដល់	7	to arrive
tia	ទារ (49L)-53		to demand money, collect money	móo dɔl	មកដល់	7	to arrive
tia prey	ទាព្រៃ	44	wild duck	tíw naa móo naa	ទៅណាមកណា	13	to go places
tia pún	ទារពន្ធ	53	to collect tax		(L)		
tia ta?	ទារភាក់	53	to collect tax	tíw tiet	ទៅទៀត	30	even more
tiap	ទាប	59	low	to?	តុ	29	table, desk
tiay	ទាប	40R	to soothsay, to predict, to give a horoscope, tell fortune	tooh	ទោស	36	guilt, blame, punishment
tien	ទៀង	48	to be accurate	tóh ey	ទាល់អី	39	what's wrong
tiet	ទៀត	7	more again	tóh tɛ...kom ey	ទាល់តែ...ក៏អី	39	if it weren't for the fact that, otherwise
tii	ទី	13	place; marks an ordinal number	tól kənt	ទាល់គំនិត	45	to be speechless to be lost
tii kroy	ទីក្រុង (26L -36)		city	tól tæ	ទាល់តែ	38	unless
tiñ	ទិញ	4	to buy	tón	ទាន់	3	to be on time to catch up with
tiñ tuk	ទិញទុក	11	to buy in advance	tón maon	ទាន់ហោង	17	on time
tik	ទឹក	4	water, liquid	tóp	ទ័ព	48	troops
tik dɔh koo	ទឹកដោះគោ	32	milk	tót	ទាត់	43	to kick
tik cət	ទឹកចិត្ត	54	morale	touc	តូច	7	small
tik dey	ទឹកដី	51	territory, land	tɔŋ	តង់	48	tank
tik kɔw?	ទឹកកក	24	ice, snow	tɔw	ត	60	to continue, to do back and forth
tik məstɛn	ទឹកមាត់ស្រួន	29	fountain water	tɔw túl	តទាល់	51	to resist, go against
tíw	ទៅ	2	to go, to, toward	tɔwm	តម	20	to abstain, to boycott
tíw	ទៅ	6(L)	imperative, particle	tra?	ត្រាក់	51	tract, leaflet
tíw cia	ទៅជា	59	to become	traey	ត្រើយ	60	(river) bank
tíw dae	ទៅដើរ	6(L)	to go on foot, to walk	trae	ត្រី	60	horn
tíw leen	ទៅលេង	5	to visit	trəm trəw	ត្រឹមត្រូវ	45R	proper, true, honest
				trəw	ត្រូវ	3	must
				trəw	ត្រូវ	3	right, correct
				trəw nɛŋ	ត្រូវនឹង	29R	to get along with

trəw cia	ត្រូវជា	37	related to... as...	tuuk	ទូក	44	rowboat
trəw haey	ត្រូវហើយ	2	that's correct	tvia	ទ្វារ	42L,53	door
trəw kaa	ត្រូវការ	3	to need	tviip	ទ្រីប	43	continent
trəw ləbuoh	ត្រូវរបួស	51	to be wounded			(U)	
trəw tae	ត្រូវតែ	3	must, have to	ut	អ៊ុក	28	to press cloth
trəw króp	ត្រូវគ្រាប់	52	to be shot	ut so?	អ៊ុកសក់	28	to curl or set hair
trɛy	ត្រី	34	fish			(V)	
trɛy ch?aə	ត្រីជ្រើរ	57	smoked fish	vaa	វ៉ា	57	to pass a car
trɛy ɲiet	ត្រីជ្រៀត	51	dried fish	vaalih	វ៉ាលីស	13	suitcase
tróo trónɔŋ	ច្រង	58	to support	vay	វាយ	36	to hit, to fight, to attack
trɔŋ	ត្រង់	10	straight	vay knia	វាយគ្នា	53	to fight each other
trɔŋsee	ត្រង់សេ	50	trench	vay sɛmrok	វាយសម្រុក	58	to assault
truot	ត្រួត	59	to inspect, to supervise	veetənia	វេទនា	49	misery, suffering
truuŋ	ទ្រូង	52	chest, body	véŋ	វាំង	45	palace
tu?laa kaa sək	តុលាការសឹក	60	military court	veek	វែក	29	to part
túh cia...kəw daoy kəw	ទោះជា...ក៏ដោយក៏	38	although	veek cəhien	វែកចំហៀង	29	to part hair
tuk	ទុក	56	grief, sadness, misfortune	veen	វែង	29	turn
tuk	ទុក	20	to keep, to put	veeŋ	វែង	23	long
tuk aoy...viñ	ទុកឱ្យ...វិញ	39	(see note)	via	វ៉ា	12	it, he, she
tuk cət læə	ទុកចិត្តលើ	47	to trust	via huoh tiw haəh	វ៉ាហួសទៅហើយ	42	it's too late
túl day nɛŋ day	ទល់ដៃនឹងដៃ	57	hand to hand	vial	វាល	17	field
túl muk	ទល់មុខ	29	in front of, face to face	vial kəpəl hɔh	វាលកប៉ាល់ហោះ	17	airport
tumniəm tumlóp	ទំនៀមទំលាប់	40R	custom	vial phnou khmaoc	វាលផ្លូវខ្មោច	60	cemetery
tunlee	ទន្លេ	35L	river	vibat	វិបត្តិ	50L	destructive, event, crisis
tuo aek	តួអ្នក	6	actor, actress	viccia	វិជ្ជា	47RL	knowledge, subject of, science of,-ology
tuoresap	ទូរស័ព្ទ	55	telephone	vih	វិះ	52	almost
tum	ទុំ	45	ripe	vih tae	វិះតែ	52	almost
tuu tɪk kəw?	ទូ ទឹកកក	32R	refrigerator				

vihseva?koo	វិស្វករ	49	engineer	yóo	យក	6	to take
viney	វិន័យ	48R	discipline	yóo cət tuk da?	យកចិត្តទុកដាក់	54	to do with care, pay attention
viñ	វិញ	5	instead, back again	yóo kaa	យកការណ៍	54	to spy
vityialay	វិទ្យាល័យ	60R	lycée, academic secondary school	yóo khcol aakah	យកខ្យល់អាកាស	45	to take fresh air
vityu?	វិទ្យុ	43L	radio	yóo pún	យកពន្ធ	53	to collect tax
vityu? tuoretuoh	វិទ្យុទូរទស្សន៍	43L	television	yoobol	ហោបល់	58	opinion, idea, advice
vóh	វាស់	58	to measure (length)	yúl	យល់	2,12	to understand
vót	វត្ត	45	pagoda, temple	yum	យំ	44L	to cry, to weep
vót phnom	វត្តភ្នំ	45	Wat Phnom	yup	យប់	5	night
vottho? mnog	វត្តចំណាស់	48R	objective goal	yup meñ	យប់ចុង	10	last night
yaan...	យ៉ាង...	13	(adjective qualifier), way, manner, kind;(can occur between a noun and an adjective)	yuon	យួន	2	Viet Nam, Viet name
yaan craen nah	យ៉ាងច្រើនណាស់	1,7	at the most	yuu	យូរ	15L,17	long (pertaining to time)
yaan mec	យ៉ាងម៉េច	13L,26	how	yuu móo haeh	យូរមកហើយ	41	a long time ago
yaan naa	យ៉ាងណា	13L	how, which way	yuu yuu mædovng	យូរៗម្តង	21	once in a while, seldom
yaan naa koo daoy	យ៉ាងណាក៏ដោយ	58	anyway				
yaan naa miñ	យ៉ាងណាមិញ	48R	likewise (literary)				
yaan nih haey baan cia	យ៉ាងនេះហើយបានជា	45L	this is why...				
yaan tec nah	យ៉ាងតិចណាស់	1,7	at least				
yæəŋ	យើង	3	we, us, our				
yiam	យាម	49	to guard				
ylay	យាយ	18	grandmother				
yii	យី	24	Gee				
yitt	យឺត	24	slow, elastic				
yitt yitt	យឺតៗ	24	slowly				

FSI Language Publications Available from
 Superintendent of Documents
 Washington, D.C. 20402

BASIC COURSES

*Amharic	(Units 1-50)	\$2.25	*Twi	(Units 1-20)	\$1.25
*Amharic	(Units 51-60)	\$2.50	*Vietnamese	(Vol. I)	\$2.75
*Cambodian	(Units 1-45)	\$2.00	*Vietnamese	(Vol. II)	\$1.50
Cambodian	(Units 46-90)	\$3.25	*Yoruba	(Units 1-49)	\$2.75
*Cantonese	(Units 1-15)	\$3.50			
*Cantonese	(Units 16-30)	\$3.50			
*Chinyanja	(Units 1-63)	\$1.75			
*French	(Units 1-12)	\$3.00			
*French	(Units 13-24)	\$3.00			
*Fula	(Units 1-40)	\$2.75	Adapting and Writing Language		
*German	(Units 1-12)	\$3.00	Lessons		\$3.25
*German	(Units 13-24)	\$1.75	Contemporary Cambodian:		
*Greek	(Vol. I)	\$2.50	Grammatical Sketch		\$1.25
*Greek	(Vol. II)	\$1.00	*Finnish Graded Reader		\$4.50
*Greek	(Vol. III)	\$2.00	*French Supplementary Exercises		\$3.25
*Hebrew	(Units 1-40)	\$5.00	*From Spanish to Portuguese		\$1.00
*Hungarian	(Units 1-12)	\$2.00	German: A Programmed		
*Hungarian	(Units 13-24)	\$2.50	Introduction		\$4.50
*Kirundi	(Units 1-30)	\$2.75	Hindi - An Active Introduction		\$1.50
*Kituba	(Units 1-35)	\$2.25	*Hungarian Reader		\$3.75
*Korean	(Vol. I)	\$3.00	Indonesian Newspaper Reader		\$1.75
*Korean	(Vol. II)	\$4.75	*Levantine Arabic: Introduction		
Lao	(Vol. I)	\$4.00	to Pronunciation		\$1.00
Lao	(Vol. II)	\$2.75	Luganda Pretraining Program		\$2.25
*Lingala	(Units 1-24)	\$2.75	Modern Written Arabic		\$3.75
*Luganda	(Lessons 1-94)	\$2.25	*Spanish Programmatic Course		
*More	(Units 1-48)	\$1.75	(Instructor's Manual-Vol. I)		\$.75
*Serbo-Croatian	(Units 1-25)	\$3.50	*Spanish Programmatic Course		
*Serbo-Croatian	(Units 26-50)	\$4.00	(Student Workbook-Vol. I)		\$2.25
Shona	(Units 1-49)	\$2.50	*Spanish Programmatic Course		
*Spanish	(Units 1-15)	\$6.00	(Instructor's Manual-Vol. II)		\$.75
*Spanish	(Units 16-30)	\$6.25	*Spanish Programmatic Course		
*Spanish	(Units 31-45)	\$5.25	(Student Workbook-Vol. II)		\$5.25
*Spanish	(Units 46-55)	\$4.00	*Swahili General Conversation		\$1.25
*Swahili	(Units 1-150)	\$3.00	*Swahili Geography		\$.65
Thai	(Units 1-20)	\$3.75	Turkish Graded Reader		\$2.75
Thai	(Units 21-40)	\$3.75	Vietnamese Familiarization		
*Turkish	(Units 1-30)	\$3.75	Course		\$1.75
Turkish	(Units 31-50)	\$2.25	*Yoruba Intermediate Texts		\$1.25

Supplies of all publications listed are limited, and prices are subject to change without advance notice. Rules require remittance in advance of shipment. Check or money order should be made payable to the Superintendent of Documents. Postage stamps and foreign money are not acceptable.

*Tape recordings to accompany these courses are available for purchase from the Sales Branch, National Audiovisual Center (GSA), Washington, D.C. 20409.